

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Star 5215.16

**Harvard College
Library**

THE GIFT OF
Archibald Cary Coolidge, Ph.D.
Class of 1887
PROFESSOR OF HISTORY

АРХЕОГРАФИЧЕСКІЙ СБОРНИКЪ

ДОКУМЕНТОВЪ

ОТНОСЯЩИХСЯ КЪ ИСТОРИИ СЪВЕРОЗАПАДНОЙ РУСИ

ИЗДАВАЕМЫЙ

ПРИ УПРАВЛЕНІИ ВІЛЕНСКАГО УЧЕБНАГО ОБРУДА.

ТОМЪ СЕДЬМОЙ

собранный въ Несвижѣ

и

изданный П. Гильтебрандтомъ и А. Миротворцевымъ.

В И Л Ъ Н А, 1870.

~~Star 25.25~~

P Star 5215.16

Въ печати А. Г. Сиркина, на Большой улицѣ, рядомъ съ Николо-Перемесенской церковью.

Седьмой томъ «Археографическаго Сборника» собранъ и составленъ въ Несвижѣ, изъ документовъ тамошняго архива, для чего Управленіемъ Виленскаго Учебнаго Округа была снаряжаема особая экспедиція. Это обстоятельство заставляетъ издателей седьмаго тома войти въ нѣкоторыя подробности.

Несвижъ извѣстенъ уже въ XIII столѣтіи. Въ знаменитой битвѣ «при рѣцѣ Калцѣ» одинъ изъ Несвижскихъ князей (Юрій) сложилъ голову за землю Русскую. Битва эта, какъ извѣстно, относится къ 1224 году, и это извѣстіе о Несвижѣ и его князьяхъ есть самое древнее ¹⁾. Есть и еще извѣстіе, что Несвижскіе князья Григорій и Иванъ присягнули въ 1389 году Ягайлѣ. Около 1430 года упоминается Несвижскій князь Ѳедко (Ѳеодоръ). Въ XV столѣтіи Несвижъ достается Кишкамъ, и по женской линіи переходитъ къ Радивиламъ (около 1533 г.) ²⁾. Уже при Кишкахъ въ Несвижѣ была пра

¹⁾ Полное Собрание Русскихъ Лѣтописей, т. III. Кромѣ того о Несвижѣ упоминается въ VII томѣ (стр. 241) этого изданія, при перечисленіи городовъ Залѣскихъ.

²⁾ Для исторіи Несвижа, во времена Радивиловъ, можно указать на слѣдующіе документы: 1) Привилегія Сигизмунда II (въ Вильнѣ 1551 г.) Радивилу Черному на устройство государственнаго архива въ Несвижѣ, для храненія главныхъ привилегій, данныхъ Литовскому княжеству. 2) Привилегія Стефана Баторія (въ Городнѣ, 24 Апрѣля 1586 г.) Несвижу на Магдебургское право. 3) Подтвердительная грамота Радивила Сиротки (15 Іюля 1586 г.) Несвижу на всѣ его права. 4) Книга 1581 г., въ переводѣ Павла Щербича, *Zwierciadło Saskie*; дана Сироткою Несвижу въ качествѣ свода законовъ. 5) Грамоты Николая Христофора Радивила на школу и богадѣльню (шпиталь). 6) Грамота Стефана Баторія, подтверждающая распоряженія Николая Христофора Радивила; кромѣ того король даетъ гербъ и печать Несвижу. 7) Семейный договоръ (въ Городнѣ 16 Августа 1586 года) между Сироткою и его братьями Альбертомъ и Станиславомъ. 8) Привилегія Николая Христофора (1589 г.) Несвижскимъ евреямъ. 9) Три фундуша Николая Христофора на три костела въ Несвижѣ (іезуитскій 1589 г., бенедиктинскій 1590, бернардинскій 1598 года). 10) Подтвердительная грамота (1633 г.) Владислава IV Несвижу. 11) Въ *Volumina Legum* см. т. IV, л. 474, годъ 1674; л. 822, конст. 1664 г. (*miasto Nieśwież*); V, л. 11. 12) Грамота короля Михаила 1669 года. 13) Универсалъ Михаила Казимира (1673 года).

вославная церковь и католическій свято-духовскій костелъ, отданный Николаемъ Радивиломъ - Чернымъ кальвинистамъ, въ 1553 году, въ годъ принятія имъ кальвинизма ¹⁾).

Описанія, хотя какого бы то ни было, Несвижскаго замка не сохранилось въ мѣстномъ архивѣ. Древнѣйшій инвентарь относится къ 1628 году ²⁾, но

14) Фундушъ Михаила Казимира (1673) на бенедиктинскій монастырь Св. Креста. 15) Акты Несвижской магдебургии, хранящіяся въ Вильнѣ и Слуцкѣ. 16) Привилегія Яна III на ярмарку въ Несвижѣ (находится въ городскомъ архивѣ, т. е. въ ратушномъ). 17) Подтвердительная грамота Яна III (1681 г., 2 Апрелья) на уставъ для Несвижскихъ купцовъ. 18) Ограниченіе (1688 г. 21 Февраля, данное изъ Жолквы, въ видѣ предписанія Несвижскому магистрату) правъ Несвижскихъ евреевъ. 19) Привилегія Яна III (въ Яворовѣ 1682 г. 26 Марта) на ярмарочный срокъ въ Несвижѣ. 20) Распоряженіе Казимира Станислава (въ Бѣлой, 1692 г. 4 Апрелья) о мѣщанахъ Несвижскихъ. 21) Подтвердительный листъ Михаила Казимира II (1724 г. 26 Іюля). 22) Фундушъ (1736) на иезуитскій Михайловскій костелъ, въ двухъ верстахъ отъ Несвижа. 23) Фундушъ на основаніе бернардинами фабричной (суковной) слободы Полосны (1756). 24) Булла Бенедикта XV на новый иезуитскій Несвижскій монастырь (1750). 25) Привилегія Августа III (1750, 27 Августа) на возстановленіе Несвижской типографіи.

Кромѣ того, королемъ Сигизмундомъ - Августомъ дано нѣсколько торговыхъ привилегій Несвижу.

¹⁾ Довольно подробная статья о Несвижѣ написана Балинскимъ, *Starożytna Polska*, III, 623—648. Изъ царствующихъ особъ, первый посѣтилъ Несвижъ Владиславъ IV, когда онъ шелъ къ Москвѣ съ войскомъ. Послѣ него видѣли Несвижъ войска Алексѣя Михайловича (именно онъ былъ осажденъ въ 1660 году отрядомъ князя Хованскаго). Въ 1706 году (13 Марта) Несвижъ сожженъ былъ Шведскимъ подполковникомъ Траутфеттеромъ, а того же года, 10 Мая, взятъ Карломъ XII и самый замокъ. Въ 1784 году Несвижъ былъ посѣщенъ Станиславомъ - Августомъ, при извѣстномъ ординатѣ *Пане-Коханку*. Въ 1792 году Несвижъ прекратилъ свое отдѣльное существованіе. Къ этому можно прибавить, что въ 1812 году, французы при своемъ отступленіи, проходили черезъ Несвижъ и имѣли здѣсь маленькую стычку съ Русскими войсками.

²⁾ Извлекаемъ изъ него нѣкоторыя свѣдѣнія, касающіяся Несвижа. Вотъ они: *Miasto Nieswież. W nim, według starych inwentarzow, wszystkich placow, murowanemi kamienicami y staremi drzewianemi domami w starym miescie zabudowanych, oprócz żydowskich, czyni 172 $\frac{1}{2}$. Item w nowym miescie wszystkich placow zabudowanych y niezasielonych 124 $\frac{2}{3}$ $\frac{1}{4}$. A na Kazimierzu zabudowanych y niezasielonych czyni placow 51 $\frac{1}{2}$. Summa wszystkich z wolnemi y szlacheckimi, oprócz placow żydowskich, 348 $\frac{2}{3}$ $\frac{1}{4}$; płacą z każdego placu do skrzynki miesckiey po groszow 30 lithewskich. Włok staromiesckich, według dawney pomiaru, w tym roku 1626 approbowanych, 70; item nowomiesckich włok 30. Summa wszystkich, od s. pamięci X. J. M. temu miastu Nieswieżu uprzywileiowanych, włok 100, z nich płacą w każdy rok do skrzynki miesckiey po kopie 1 Lithew. Także myta targowe Nieswieżskie za przywileiem X. J. M. do skrzynki miesckiey oddają kop 80 Lithewskich. Item kramy murowane około ratuszu y pod ratuszą*

и тотъ касается только Несвижа, мѣстечка, и прилежащихъ къ нему селеній. Въ настоящее время глазу представляется слѣдующее: замокъ стоитъ внѣ мѣстечка и похожъ болѣе на монастырь, чѣмъ на свѣтское обиталище. Обруженный четырьмя огромными бастіонами и, кромѣ того, съ трехъ сторонъ озерами и прудами, онъ соединяется съ материкомъ, черезъ мостъ, съ четвертой стороны. По разсказу Балинскаго, деревянный замокъ существовалъ уже въ половинѣ XVI вѣка, при Радивилѣ-Черномъ; каменный же, мурованный, заложенъ сыномъ его, такъ называемымъ *Сироткою*, въ маѣ 1585 г., по возвращеніи его изъ Іерусалима ¹⁾. Лучшая достопримѣчательность замка въ настоящее время есть архивъ ²⁾. Еще въ 1551 г. Сигизмундъ-Августъ учредилъ въ Несвижѣ хранилище привилегій, данныхъ великому князеству Литовскому, начиная съ 1389 года. Но кромѣ нихъ, по словамъ замковаго инвентаря 1658 года, хранилось множество матеріала, относящагося къ политической исторіи Литвы и Польши. Послѣ сего о судьбѣ архива извѣстно то, что въ 1812 году онъ былъ еще въ Несвижѣ, что имъ отапливались княжескіе покои, затѣмъ былъ перевезенъ въ Вильну, по учрежденіи въ ней высшей Радивиловской комиссіи, или, такъ называемой, «массы». Въ Вильнѣ Радивиловскимъ архивомъ завѣдывалъ извѣстный ученый *собираатель* древностей (это обстоятельство не

---

y kletki drzewiane, co z nich pozytkow dochodu y napotym dochodzić będzie, y to za przywileiem X. J. M. do skrzynki miesckiey oddaią. Lopatki albo grudziny od każdego bydłęcia rzeznicy powinni dawać do pana starosty Nieswieskiego kuchnie. A inszey powinności y podatkow żadnych za przywileiami X. J. M. do ępirowania wolności czynić y dawać nie powinni. Ulica żydowska w Starym miescie. Summa placow domami osiadłych 14, s tych na szkolnika żydowskiego plac 1 wolny. A s placow 13 płacą w koždy rok do zamku Nieswieskiego pieprzu po funtu iednemu, czyni funtow 13; a ktorzy po zaułkach między chrescianami w starem y nowem miescie y na Kazimierzu mieszkaią wszystkich placow 7¹/₄. Czyni wszystkich karczem żydowskich na ich ulicy y między chresciany będących 32; to iesth: miodowych 7, s koźdey kapsczyzny doroczney po kopie 1 Lith.; piwnych 8, s koźdey płacą po kopie 1 Lith.; gorzalczanych 16, s koźdey płacą po groszy 30 Lith. Ze wszystkich karczem żydowskich grosza gotowego kop 23. (По случаю пожара въ 1627 году, уволены отъ всякихъ повинностей на замокъ впродолженіе 4 лѣтъ, т. е. до 1631 г.).

¹⁾ Въ Московской Синодальной Библіотекѣ хранится русскій XVII в. переводъ съ польскаго печатнаго изданія книги Путешествія Сиротки во Святую Землю.

²⁾ Библіотека, когда-то существовавшая въ Несвижскомъ замкѣ, образовалась еще въ XVII вѣкѣ, и въ XVIII в. насчитывала до 20,000 томовъ, изъ которыхъ большая часть принадлежала французской литературѣ. Въ 1772 г., по свидѣтельству Бакмейстера, Несвижское книгохранилище перевезено въ Петербургъ, гдѣ послужило отчасти фондомъ для публичной тамошней библіотеки. Въ настоящее время въ Несвижѣ существуетъ маленькая библіотека, съ небольшими во сто томовъ, изъ коихъ нѣкоторые весьма рѣдки.

лишено важности) Николай Малиновскій. По закрытіи «массы» ¹⁾ въ 1838 г., архивъ снова перевезенъ былъ въ Несвижъ и поступилъ въ завѣдываніе г. Симоновича, теперешняго его архиваріуса.

Архивъ помѣщается въ нѣсколькихъ, теплыхъ комнатахъ, идущихъ анфиладою, рядомъ съ квартирою завѣдующаго онымъ. Впродолженіи послѣднихъ сорока лѣтъ, содержимое Несвижскимъ архивомъ приведено въ подробную извѣстность, т. е. описанъ каждый документъ. Въ этомъ г. Симоновичу помогали два писца; а въ послѣднее десятилѣтіе приглашенъ былъ въ Несвижъ, для самостоятельныхъ работъ въ архивѣ, г. Богушъ-Шишка. Весь архивъ дѣлится на двѣ почти равныхъ половины: Радивилловскую (ординатскую) и Витгенштейновскую. Послѣдняя для пользованія не возможна, и собственно потому, что князь Витгенштейнъ пожелалъ перевести свою часть, кажется, въ Слуцкъ, и потому, съ того же времени г. Симоновичъ началъ готовить эту часть къ сдачѣ, т. е. провѣрять по описямъ, перевязывать и припечатывать. Между тѣмъ, по словамъ г. Симоновича, въ этой части можно найти не мало любопытныхъ документовъ, и между ними Слуцкій подробный инвентарь ²⁾, на русскомъ языкѣ (XVI вѣка). Описание Витгенштейновской половины заключается въ 5 большихъ томахъ (in folio) и въ 8-ми малыхъ реестрахъ, по объему равняющихся одному тому. Всѣ документы расположены по фамиліямъ, которыя идутъ по томамъ въ азбучномъ порядкѣ ³⁾. Всѣ эти описи составлены г. Симоновичемъ. Радивилловская (или ординатская) половина Несвижскаго архива распадается на пять отдѣловъ: I) письма—описаны г. Симоновичемъ—217,800 штукъ ⁴⁾; II) фамильный—описанъ гг. Симоновичемъ и Богушемъ-Шишкой—

¹⁾ Документы этой «массы» находятся въ здѣшнемъ центральномъ архивѣ, а равно и акты Несвижской магдебургіи. Впрочемъ, большое число послѣднихъ, хранившихся до 1865 г. въ Несвижѣ, перевезено въ Слуцкъ.

²⁾ Слуцкій инвентарь на русскомъ языкѣ имѣется и въ Радивилловской части архива, въ фамильной текѣ 24, N 1,230; но, къ сожалѣнію, документомъ этимъ издатели не могли воспользоваться, по случаю выдачи его адвокату князя. Въ этой текѣ, между прочимъ, находятся весьма интересные русскіе документы для исторіи Олельковичей: NN 1226, 1227, 1229 (завѣщ. Юрія), 1230, 1231 и 1232; для исторіи Кяшекъ: NN 1234, 1237, 1238, 1239 и 1240; для исторіи Ходковичей N 1245.

³⁾ Въ I-мъ томѣ 1680 фамилій, во II—1251, въ III—1522, въ IV—1477, въ V—1249; итого въ пяти томахъ 6,859 фамилій, да въ восьми малыхъ реестрахъ около 1500 фамилій, слѣд. всего 8359 фамилій. На каждую фамилію приходится отъ 7 до 20, 40, 70, 80 документовъ, слѣд., въ среднемъ не менѣе 40. Помножая 8359 на 40, получимъ 334,360 подробно описанныхъ документовъ, отходящихъ нынѣ къ князю Витгенштейну.

⁴⁾ Радивилловскихъ (т. е. съ письмами отъ Радивиловъ) текъ 37, прочихъ 359, всего 396; въ каждой minimum 550 писемъ.

14,800 документов¹⁾; III) пергаины описаны г. Богушемъ-Шижкою—1,246 штукъ; IV) историко-политическіе сборники и сеймовые діаріуши—описаны г. Богушемъ-Шижкою, въ нихъ документовъ 15,000²⁾; V) смѣсь (Miscellanea)—описалъ г. Богушь-Шижка, — 6,600 документовъ³⁾. Всего описанныхъ документовъ *пятьсотъ восемьдесятъ девять тысячъ восемьсотъ шесть*.

Но помимо описей, обращаетъ на себя вниманіе порядокъ документовъ, который можно назвать примѣрнымъ: любой документъ посѣтитель найдетъ въ томъ мѣстѣ, какое этому документу назначено по описи. Отыскиванію документовъ и изученію архива много помогаютъ не только указатели, приложенные къ описямъ, но также и самый планъ описанія, довольно практической и удобный для справокъ.

Изъ всего доселѣ сказаннаго явствуетъ, что Несвижскій архивъ, по справедливости, долженъ былъ обратить на себя вниманіе. Управление Виленскаго Учебнаго Округа не упустило его изъ виду, начиная еще съ 1864 года. И только въ 1867 году, бывшему Попечителю Учебнаго Округа, Тайному Совѣтнику Ивану Петровичу Борнیلлову, при просвѣщенномъ содѣйствіи б. главнаго начальника края графа Э. Т. Баранова⁴⁾, удалось получить желанный доступъ. Съ этою цѣлью, въ томъ же году были командированы въ Несвижъ отъ Окру-

¹⁾ Семейныхъ текъ 27; minimum въ каждой 550 документовъ.

²⁾ Сборниковъ 70, діаріушей 30 книгъ; въ каждой minimum 150 документовъ.

³⁾ 12 текъ, minimum въ каждой 550 документовъ.

⁴⁾ Приводимъ письмо князя Радзивила къ графу Баранову: «Monsieur le Comte! Je viens de recevoir la demande que Vous m'avez fait l'honneur de m'adresser relativement aux archives de ma famille se trouvant à Nieswiez. Je m'empresse de répondre à Votre Excellence, que Votre garantie nous suffit pour en ouvrir l'accès aux personnes que Vous voudrez bien charger d'y faire des recherches historiques. Ces archives ont subi, comme le reste de nos propriétés de famille, de grandes vicissitudes depuis un siècle. Une grande partie des documents les plus intéressants ont été soustraits à différentes époques; lorsque nous avons recueilli les restes, ils se trouvaient dans la plus grande confusion: il a fallu une suite d'années et des travaux d'experts pour y mettre en l'ordre et séparer la partie historique de celle qui ne contenait que les actes administratifs et juridiques. Ce travail est pres d'être achevé et il devient possible maintenant de faciliter les recherches qui sont le but de la demande que Votre Excellence a bien voulu m'adresser. Le contenu de nos archives ne remonte du reste pas plus haut que le 15-ème siècle, époque assez connue déjà; c'est l'histoire du Grand-duché de Lithuanie dans le 13-ème et 14-ème siècle qui est la moins exploitée, en raison du manque de documents écrits. C'est une histoire en grande partie traditionnelle. Veuillez recevoir, Monsieur le Comte, l'expression réitérée de ma haute considération. J. Radziwill, General d'Infanterie du service de S. M. le Roi de Prusse.

та два лица ¹⁾, которыми поѣздка была повторена, для свѣрки документовъ, въ прошломъ, 1869 году.

Этими двумя лицами снято и привезено болѣе 400 копій съ документовъ, изъ которыхъ вошло въ седьмой томъ «Археографическаго Сборника» только 279 документовъ. Изъ невошедшихъ должны быть поименованы слѣдующія: письма митрополита В. Рутскаго, его завѣщаніе 1632 г., А. Селявы, Корсака, Ивана Выговскаго, Павла Тетери, Ѳ. Василевича, Д. Балабана, П. Могилы, гр. Головкина, Дашкова, кн. Репнина, гр. Миниха, кн. Трубецкаго, Оболенскаго, Кейзерлинга, В. Лопухина, Шептицаго, Г. Конискаго, Воронцова, Панина и пр. ²⁾.

Помимо обязательной любезности главноуправляющаго имѣніями князей Радивиловъ г. Машиновскаго, издатели припоминаютъ содѣйствіе завѣдывающаго Несвижскимъ архивомъ г. Симоновича, который, не смотря на свои преклонныя лѣта, не утратилъ какъ любви и добросовѣстнаго отношенія къ дѣлу археографіи, такъ и радушія къ поколѣнію молодому, работающему на этомъ поприщѣ. Тоже самое должно сказать и о г. Богущѣ-Шишки, оказавшемъ свое содѣйствіе при свѣркѣ документовъ ³⁾.

¹⁾ Завѣдывающій Рукописнымъ Отдѣленіемъ Виленской Публичной Библиотеки Гильдебрандтъ и Завѣдывающій Археологико-Нумизматическимъ Отдѣленіемъ Музея Миротворцевъ.

²⁾ Нѣкоторыя изъ писемъ поименованныхъ лицъ, болѣе важныя, вошли; остальные же оставлены, за недостаткомъ времени и мѣста. Изъ невошедшихъ документовъ, слѣдуетъ упомянуть «Konkurenci do sceptrum Polskiego z cudzej ziemi 1669», содержащаго въ себѣ краткія характеристики претендентовъ. При водимъ изъ характеристики «Москаля» слѣдующее:

M o s k a l. Z narodow zaś nam podobniejszych occurit Moskal. Temu przeciwni Szwedzi, bo po coniunktyey Polski z Moskwo boi się o Inflanty, o Estonią. Przeciwny—Brandeburczyk, bo się boi o Prusy. Non propensus we wszystkim u cesarz, ex quo wolal by kogo inszego, u widzi, że per incrementum septentrionis decresceret jego by monarchia, boi się communem w Saksoniey, Bohemiey, Slonskie subditarum sibi gentium z naszym gentium z naszym językiem participationem. Przeszkadza u Turczyk z Tatarami, bo się boi tey koniunkcyey Polskiey z Moskwo, et exitio sam sobie praktykuje.

³⁾ Последнее сочиненіе г. Богуща-Шишки, приготовленное къ печати, носитъ заглавіе: *Życie i Pisma księcia Mikołaja Krzysztofa Radziwiłła zwanego Sierotką, z dołączeniem jego listów, testamentu i przestroğ dla synów.* Изъ этого сочиненія г. Богуща-Шишка обязательно сообщилъ слѣдующее мѣсто изъ письма Радивила-Сиротки (отъ 28 Февраля 1587). Мѣсто это касается Московскаго царя Ѳедора Ивановича: *Wszak powiadaly, że ten Moskiewski kniaz nie ma rozumu; więcz by był nauyerasy, a czoss by nam po nym? kiedyszby rozum był, pewnye z żadnym panem nye przybylo by thylie, yako s tym: dopioro by w Litwie byly aurea saecula.*

Соображая богатое содержаніе Несвижскаго архива, съ полною увѣренностью можно сказать, что документы, вошедшіе въ седьмой томъ «Археографическаго Сборника», составляютъ десятую часть документовъ, подлежащихъ изданію изъ Несвижскаго архива. Не желая нарушать цѣлостности, издатели этого тома не коснулись глубоко-любопытной исторіи протестантизма, кальвинизма и социализма въ б. в. в. литовскомъ; не коснулись исторіи иезуитовъ; не коснулись исторіи Радзивилловскаго и родственныхъ съ ними родовъ, и проч. Не коснулись же по той простой причинѣ, что ознакомленіе съ архивомъ и остановка на часто встрѣчавшихся, хотя и любопытныхъ, но разнородныхъ документахъ — отнимали всякую возможность, при ничтожномъ пространствѣ времени, имѣвшемся въ распоряженіи, остановить вниманіе на какомъ либо одномъ изъ историческихъ явленій здѣшняго края. Соображая все это, издатели считаютъ своимъ долгомъ заявить, что подробное изученіе Несвижскаго архива доставитъ для исторической науки цѣлые томы интереснѣйшаго матеріала ¹⁾.

Вошедшіе въ составъ седьмаго тома «Археографическаго Сборника» документы, въ значительной части, суть *письма*. Письма эти—всѣ *подлинныя*, не списки, не копіи. Хотя всѣ роды документовъ (грамоты, записи, завѣщанія, инвентари, судебныя рѣшенія и пр.) имѣютъ извѣстную историческую важность, но за письмами, какъ за документами частными, всегда останется исключительно имъ принадлежащее свойство, это—*интимность*. Напримѣръ: въ мѣстныхъ актовыхъ книгахъ записана не одна сотня историческихъ фактовъ, но описана довольно голо, строго формально, безъ всякихъ особенныхъ разсужденій, не терпимыхъ въ юридической практикѣ. Въ письмахъ же, напротивъ, помимо болѣе или менѣе подробнаго изложенія факта, сообщается еще и личное мнѣніе автора о томъ или другомъ событіи: свѣдѣнія же объ отношеніи къ совершившимся фактамъ современниковъ составляютъ для историка важное подспорье. Поэтому, даже съ чисто внѣшней стороны, формы своего состава, седьмой томъ «Археографическаго Сборника» долженъ предрасположить къ себѣ вниманіе читателя.

Переходя къ отчету о содержаніи, слѣдуетъ замѣтить, что первое, по древности, мѣсто принадлежитъ русскимъ жадованнымъ грамотамъ ²⁾, почти всѣ онѣ относятся къ XV вѣку. Грамотами этими даруются имѣнія

¹⁾ Въ рукахъ у издателей есть достаточно замѣтокъ о любопытнѣйшихъ документахъ Несвижскаго архива.

²⁾ См. NN 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 15.

и люди, съ землею и безъ земли; великіе Литовскіе князья жалуютъ «своихъ слугъ вѣрныхъ» (стр. 3), а частныя лица, напримѣръ Александръ Ивановичъ Ходковичъ, своихъ ратныхъ сотоварищей; въ послѣднемъ случаѣ, выборъ предоставляется самимъ награждаемымъ лицамъ: «гдѣ только имъ любо будетъ», — обычай этотъ схожъ съ великорусскимъ: тамъ инья имѣнія жаловались въ томъ размѣрѣ, сколько въ день конемъ объѣдешъ. Но помимо бытовыхъ чертъ, грамоты эти важны въ отношеніи языкознательномъ; встрѣчаются слова, невольно напоминающія чисто гомеровское словосложеніе, наприм. «конокормець» (стр. 5).

За русскими жалованными грамотами идутъ десять ¹⁾ документовъ, касающихся Люблинскаго сейма, событія первой важности въ судьбахъ Литовскаго княжества. Не смотря на изданные дневники Люблинскаго сейма гр. Дзялынскимъ (1856) и М. О. Кояловичемъ (1869), остается еще много загадочнаго и неразъясненнаго изъ этой эпохи ²⁾. Наприм.: что содержалъ въ себѣ, и гдѣ онъ, этотъ «фасцикулъ» съ письмами изъ Люблина къ князю Николаю Радивилу, о которомъ упоминаетъ Николай Нарушновичъ (стр. 34)? какія это тайныя сношенія съ Польшею и Москвою, которыя такъ усердно отрицаетъ отъ себя Ходковичъ (стр. 49 и 50)? Нельзя не признать, что оправданіе это, хотя и энергическое, но вслѣдствіе частой, чуть не черезъ строчку, божьбы, не вызываетъ довѣрія, а скорѣе — состраданіе къ вающемуся Ходковичу, особенно — если припомнить письмо къ нему Ивана Грознаго и приглашенія по этому поводу отъ Ходковича къ своимъ сотоварищамъ-сенаторамъ ³⁾. Конечно, при этомъ было бы любопытно найти и прочесть письмо князя Радивила, вызвавшее со стороны Ходковича помянутое оправданіе. Но не смотря на неполноту и загадочность нѣкоторыхъ извѣстій, все таки, съ каждымъ новымъ документомъ, подтверждается тотъ общеизвѣстный, непререкаемый фактъ, что пресловутое соединеніе «равныхъ съ равными и вольныхъ съ вольными» есть не болѣе какъ ложь. Напечатанные въ VII томѣ «Археографическаго Сборника», помянутые десять документовъ съ особенною силою свидѣтельствуютъ объ этомъ.

Наиболѣе же значительное количество изъ помянутыхъ въ предлагаемомъ томѣ документовъ относится къ исторіи православія въ С.-Западной Руси.

¹⁾ См. NN 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28.

²⁾ М. О. Кояловичъ, въ предисловіи къ Люблинскому Дневнику говоритъ: «Дневникъ Люблинскаго сейма, при всемъ богатствѣ его содержанія, заставляетъ однако сильно чувствовать недостатокъ многихъ документовъ, которые или упоминаются въ немъ, или которыхъ существованіе на основаніи его съ большею вѣроятностію можетъ быть предполагаемо» (стр. XI).

³⁾ См. «Археографическій Сборникъ», т. IV. Сравн. также въ Актахъ Григоровича.

Илишнее было бы защищать то предпочтительное вниманіе, которое оказано было со стороны издателей къ документамъ этого рода, и которое, при той всёми известной скудости или малодоступности источниковъ для мѣстной церковной исторіи, должно быть понятно для всякаго серьезнаго изслѣдователя исторической науки. Достаточно кажется указать только на то, что почти всё означенные документы касаются чрезвычайно важныхъ и въ то же время такъ мало изслѣдованныхъ вопросовъ, между тѣмъ, по самому характеру своему и внѣшней формѣ—такъ какъ всё они относятся къ разряду писемъ,—представляютъ такое обиліе и разнообразіе въ своемъ содержаніи, что даже съ трудомъ могутъ быть подведены подъ какія либо рубрики и подраздѣленія.

Но изъ всёхъ этихъ документовъ первое мѣсто, относительно древности и научной важности, безспорно должно принадлежать письмамъ Виленскаго православнаго Свято-Духовскаго братства ¹⁾. Этими-то письмами подтверждается и разъясняется та высокая роль, выпавшая на долю означеннаго братства въ судьбахъ православной церкви. Такимъ образомъ отсюда мы усматриваемъ, что въ ту тяжелую годину, когда старѣйшіе изъ православныхъ—владыки и митрополиты, *звѣзды соборнопокутніе починивши, умыслили поддатися подъ послушенство папѣжу Римскому и принять новый календарь*, православные Виленцы энергически выступаютъ на борьбу упорную, хотя далеко не равную, съ новою, грозившею всему православному христіанству, силою въ лицѣ униі, смѣло и энергически протестуютъ противъ тѣхъ самозванныхъ и самовольныхъ унитарныхъ попытокъ высшаго православнаго духовенства, вызвавшихъ съ самаго начала *великую уразу и затрвоженіе*, не только между православными обывателями Виленскими, но и во всемъ *зацномъ* народѣ христіанскомъ, не хотѣвшемъ и слышать ни о папѣ, ни о новомъ календарѣ, ни о какихъ либо иныхъ нововведеніяхъ (см. № 40). Оставленные самимъ себѣ, православные обыватели города Вильны съ твердостію отстаиваютъ теперь свои исконныя права, неутомимо почти на каждый сеймъ и съѣздъ подаютъ свои слезныя сунушки и жалобы на всевозможныя оскорбленія ихъ правъ, свободы совѣсти и вѣры, въ сильныхъ и рѣзкихъ выраженіяхъ укоряютъ высшихъ православныхъ архипастырей, и въ особенности Кіевскаго митрополита Іосифа Вельямина Рутскаго и его клеветовъ сообщниковъ, помимо всяческихъ обидъ и угнетеній, старавшихся отнять у православныхъ послѣдніе ихъ пожитки и достояніе (см. № 41); и затѣмъ въ теченіи долгаго времени ведутъ упорную борьбу со всёми своими ожесточенными противниками, и въ особенности съ монахами базилианами, измышлявшими всевозможныя средства къ притѣсненію—

¹⁾ 40, 50, 51, 52, 58, 62, 119, 120, 123, 124.

ku turbowaniu, ku orpimowaniu, ku zniszczeniu православныхъ, и все съ большимъ и большимъ ожесточениемъ — z większą ~~karą~~ нападавшими на самыя неотъемлемыя основанія — *фундаменты* ихъ старожитныхъ правъ (см. № 52). Въ такомъ видѣ представляютъ уваженные 3 документа положеніе православныхъ, и отношеніе въ нему Виленскаго братства. Въ томъ же духѣ и остальные помѣщенныя здѣсь письма Виленскаго православнаго братства.

Но вслѣдъ затѣмъ, какъ братство по необходимости должно было склониться подъ тяжестью неравной борьбы и отступить передъ своими противниками, не только получавшими постоянною поддержку и сильный контингентъ изъ Рима, но находившимися даже въ сдѣлгѣ съ Виленскимъ гродскимъ судомъ (см. № 52), вслѣдъ затѣмъ, какъ православное населеніе лишилось теперь, въ лицѣ братства, почти единственной своей опоры, — видимо измѣняется положеніе вещей, измѣняется даже самый тонъ и направленіе писемъ духовныхъ православныхъ лицъ, и изъ всего множества помѣщенныхъ здѣсь документовъ выдѣляются, въ этомъ отношеніи, развѣ только письма Могилевскаго епископа Иеронима Волчанскаго и Слуцкаго архимандрита Феодосія Василевича. Не говоря уже о супплигахъ простыхъ приходскихъ священниковъ, вполне и безусловно зависѣвшихъ отъ своихъ колляторовъ — патроновъ, въ имѣнія которыхъ они должны были путешествовать съ просьбами о презентахъ, т. е. объ утвержденіи за ними бенефицій — приходовъ, и состоящихъ при нихъ фундушей, и которые могли во всякое время лишить послѣднихъ ихъ скудныхъ церковныхъ надѣловъ, не говоря уже о тѣхъ неестественныхъ и почти непонятныхъ приниженныхъ мольбахъ и извиненіяхъ Слуцкаго архимандрита Михаила Бозачинскаго (№ 203), — всѣ остальные письма уже однимъ своимъ тономъ обнаруживаютъ то безпомощное, сдавленное положеніе, въ которомъ находилось православное духовенство С.-Западной Руси. Вмѣстѣ съ этимъ оно естественно должно было искать теперь внѣшней поддержки, внѣшняго покровительства, и эту-то поддержку не рѣдко оказывала ему фамилія князей Радивиловъ, по своей силѣ и независимому положенію, только одна рѣшавшаяся подавать руку помощи тѣсному отсюда православію, точно также, какъ нѣкогда находилъ въ ней поддержку кальвинизмъ. Но хотя неоспоримо, что князья Радивилы, въ особенности Христофоръ и Богуславъ Радивиль¹⁾, по тѣмъ или инымъ соображеніямъ, въ той или иной степени дѣйствительно поддерживали православіе, и хотя благодаря, быть можетъ, этой-то славной защитѣ оно прочіѣе и долѣе удержалось въ ихъ княжествахъ, особенно въ княжествѣ Слуцкомъ; но все таки, насколько явствуется изъ многихъ помѣщенныхъ здѣсь документовъ, и это покровительство было болѣе или менѣе слу-

¹⁾ 55, 61, 97, 107, 109, 110, 263, 264.

чайное, и, подь вліяніемъ разныхъ политическихъ обстоятельствъ, нерѣдко измѣнялись отношенія самихъ князей Радивиловъ къ православной церкви. Между тѣмъ большинство помѣщенныхъ документовъ показываютъ, что православные жители терпѣли преслѣдованія не только отъ Римской церкви, насильственно обращающей православные приходы въ унию ¹⁾, но не рѣдко отъ самой замковой администраціи, отъ губернаторовъ—управителей ²⁾, княжескихъ урядниковъ, комиссаровъ и поссессоровъ ³⁾, отъ гарнизонныхъ, хоругвыхъ и жолнерскихъ предводителей ⁴⁾, отъ іезуитовъ ⁵⁾, и даже не рѣдко отъ евреевъ ⁶⁾, нападавшихъ даже на православныя церкви. Изъ другихъ же документовъ усматриваемъ, что часто даже личность архипастырей—епископовъ и архимандритовъ подвергалась преслѣдованію, и они оставались безъ всякаго значенія, пользовались только титуломъ ⁷⁾. При такомъ положеніи вещей само собою предполагается, въ какомъ состояніи должно было находиться низшее православное духовенство. И дѣйствительно: многія изъ писемъ не только православныхъ, но даже униатскихъ архипастырей содержатъ жалобы на крайнюю нищету и скудость православныхъ церквей и ихъ причтовъ ⁸⁾ и, вслѣдствіе того, на грубость нравовъ и невѣжество низшаго духовенства ⁹⁾, и на трудность замѣщенія вакансій при многихъ изъ православныхъ, а также и униатскихъ церквей. Поэтому-то почти постоянно повторяются въ письмахъ епископовъ и ихъ намѣстниковъ просьбы объ увеличеніи надѣловъ и средствъ православныхъ церквей; и въ виду этого, для православнаго духовенства представлялось существенно необходимымъ заботиться о своихъ вышнихъ средствахъ ¹⁰⁾ и отстаивать ихъ отъ разныхъ насильственныхъ притязаній. Въ такомъ, приблизительно, видѣ представляется характеръ помѣщенныхъ въ настоящемъ томѣ духовныхъ писемъ; при этомъ, разумѣется, вовсе не имѣлось въ виду исчерпывать подробно ихъ содержаніе, которое указано отдѣльно при каждомъ документѣ. Относительно же лицъ писавшихъ, письма эти располагаются слѣдующимъ образомъ:

а) Письма Русскихъ главнокомандующихъ, пословъ, резидентовъ, писанныя въ защиту православныхъ церквей и приходовъ Сѣверо-Западной Руси; а именно: Алексѣя Дашкова (№№ 140, 141), графа Степана Апраксина (№ 222),

¹⁾ 103, 145, 147, 167, 168, 177, 183, 189, 193, 194, 206, 209, 210.

²⁾ 98, 170, 178, 207, 259.

³⁾ 44, 65, 111, 115, 117, 208, 211, 215, 269, 254.

⁴⁾ 94, 149, 169, 185, 188, 202, 246.

⁵⁾ 192, 182, 212.

⁶⁾ 85, 102, 148, 186, 195, 214, 228, 239.

⁷⁾ 97, 102, 109, 166, 174, 175.

⁸⁾ 74, 94, 97, 142, 146, 149, 165.

⁹⁾ 101, 242, 276. ¹⁰⁾ 16, 31, 58, 62, 69—71, 97, 106, 119, 123, 146, 172, 267, 268.

Бейзерлинга (№№ 161, 162), Николая Репнина (№№ 249, 250, 251), Голембовского (267, 268, 269), Гросса (№ 277).

б) Письма Киевских митрополитовъ — православныхъ и униатскихъ: Михаила Рогозы (№ 44), Вельямина Рутского (№№ 49, 301 и 302), Иова Борецкого (№№ 55 и 61), Рафаила Кюрсакса (№ 70), Тимофея Щербацкого (№№ 185 и 218); епископа Владимірскаго Мелетія Хребтовича (№ 55), епископа Львовскаго Леона Шептицкаго (№№ 192, 211, 220 и 232); епископа Луцкаго Кипріана Стецкаго (№№ 254, 257) и Киево-Печерскаго архимандрита Петра Могилы (№№ 64 и 266).

в) Письма Могилевскихъ или Бѣлорусскихъ православныхъ епископовъ: Иеронима Волчанскаго (№№ 164—170; 174, 175; 178, 183, 189, 193, 202, 206—208; 210; письма Георгія Конисскаго (№№ 239 и 246).

г) Письма Полотскихъ архіепископовъ и Бѣлорусскихъ митрополитовъ: Антонія Свѣявы (№№ 59, 71); Флоріана Гребницкаго (№№ 144, 158, 163, 171, 196, 197, 209; 271—276).

е) Письма отъ разныхъ игуменовъ, іеромонаховъ и приходскихъ священниковъ (№№ 65, 72, 74, 85, 116, 145, 146, 159, 172, 215, 243).

ф) Письма отъ Слуцкихъ архимандритовъ и намѣстниковъ: Феодосія Василевича (№№ 90, 92, 94, 97—103, 106—115, 107); Михаила Козачинскаго (№№ 177, 182, 194, 195, 199, 201, 203—205, 212, 214, 216); Досиея Галяховскаго (228—230, 233, 235, 238 и 244), бывшаго намѣстника Слуцкой архимандріи Герасима Свядковскаго (№ 231, 257), номината и потомъ архимандрита Виктора Садковскаго (№№ 258—260), и намѣстника Слуцкой архимандріи Порфирія Березинскаго (№ 279). Наконецъ, письма отъ цѣлаго Слуцкаго духовенства и братства (№№ 142, 143, 147—150, 227, 241 и 242). Всѣ эти документы, относящіеся къ исторіи православія въ Слуцкѣ, по особенному положенію Слуцкой архимандріи, бывшей намѣстничествомъ Киевскимъ и служившей долгое время какъ бы оплотомъ для православія въ С.-Западной Руси, имѣютъ неоспоримую научную важность, и заключаютъ въ себѣ не мало данныхъ не только для исторіи Слуцка, но и для исторіи православія вообще въ Сѣверо-Западной Руси.

Остальные же затѣмъ документы представляютъ матеріалъ:

Для исторіи Запорожья, его отношеній къ Польшѣ, Литвѣ и Великой Россіи. Въ этомъ отношеніи, седьмой томъ «Археографическаго Сборника» предлагаетъ не мало документовъ ¹⁾ весьма любопытныхъ, наприм. первое письмо митрополита Иова Борецкаго, посольство отъ Богуслава Радивиля къ Богдану Хмельницкому и пр.

¹⁾ См. №№ 37, 39, 41, 42, 46, 55, 57, 60, 63, 67, 72, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 87, 88, 95, 96, 108, 116, 118, 122, 129. Кромѣ указанныхъ номеровъ, нѣкоторыя болѣе мелкія свѣдѣнія находятся и въ другихъ.

Для исторіи государственнаго быта №№ 13, 17, 18, 32, 33, 38, 45, 47, 48, 66, 84, 91, 93, 116, 118, 121, 122, 126, 127, 128—132, 135—139, 151—157, 160, 173, 176, 187, 190, 191, 198, 200, 213, 217, 219, 221, 223—226, 334, 245, 247, 252, 255—261 и 278.

Для исторіи Евреевъ, ихъ отношеній къ прочему населенію Сѣверо-Западной Руси (№№ 102, 110, 111, 112, 201, 214 и друг.)

Для исторіи частнаго быта, №№ 10, 11, 12, 14, 29, 30, 61, 74, 36, 43, 34, 199, 216. Особенно интересны первые два, заключающіе въ себѣ любопытныя свѣдѣнія о поборѣ съ крестьянъ разными продуктами.

Для исторіи городовъ и мѣстечекъ: Семятичи (№ 35), Верболово (53), Минскъ (54), Ковна (56, 237, 262), Могилевъ (68), Полотскъ (73), Кейданы (104, 105), Заблудово (125), Несвижъ (133, 155, 266), Бричевъ (№№ 179, 181), Львовъ (236 и 240).

Въ заключеніе издатели должны сказать слѣдующее:

Седьмой томъ «Археографическаго Сборника», его замысль и обезпеченіе со стороны содержанія, обязанъ особеннымъ заботамъ и горячему участию б. Попечителя Округа, Тайнаго Совѣтника Ивана Петровича Борнилова, благодаря усиліямъ котораго открытъ былъ свободный доступъ въ Несвижскій архивъ и которымъ матеріально были обезпечены обѣ поѣздки въ Несвижъ.

При Помощѣ Николаевичъ Батюшковъ изданіе уже приготовленнаго къ печати тома было обезпечено на-половину.

Наконецъ, при Николаѣ Александровичъ Сергіевскомъ, благодаря его ученому вниманію и сочувствію къ продолженію изданія «Археографическаго Сборника» при Округѣ, былъ окончательно обезпеченъ, тотчасъ же по пріѣздѣ Николая Александровича въ Вильну, не только седьмой томъ, но еще и слѣдующіе два, восьмой и девятый.

Изданіемъ седьмаго тома «Археографическаго Сборника» завѣдывали: *Гильтебрандтъ* и *Миротворцевъ* ¹⁾.

¹⁾ Труды по изданію текста раздѣлены были такъ: первый—издалъ первые 18 листовъ, второй—прочіе, до переводовъ; сообразно съ этимъ, каждымъ къ своей части составленъ указатель.

НЕСВИЖСКИЙ КАТИХИЗИСЪ 1562 ГОДА. ¹⁾

Въ дѣлѣ книгопечатанія Вильна и Несвижъ опередили Москву: первая на тридцать девять лѣтъ, а второй—на два года. Говоря это, мы разумѣемъ печати русскія; что же касается печатень латинской и польской въ Вильнѣ, то первая открыта только въ 1576, а вторая—въ 1593 году. Въ изданію документовъ изъ Несвижскаго архива, между которыми помѣщены свѣдѣнія и о мѣстной печати, мы нашли не излишнимъ приложить извѣстіе о древнѣйшемъ произведеніи Несвижскаго печатнаго станка.

Изъ русскихъ изданій Несвижской печати, до сихъ поръ библиографамъ извѣстны только двѣ книжки: «Катихизисъ» и «О оправданіи грѣшнаго чело-вѣка предъ Богомъ». Обѣ онѣ относятся къ 1562 году. Это—только тѣ, ко-торыя пока открыты. Но есть основаніе, и достаточно компетентное, предпо-

---

¹⁾ Эта замѣтка взята изъ недавно-начатаго, еще въ рукописи, труда подъ названіемъ «Западно-Русская Старопечать.» Въ этомъ трудѣ рассматриваются сперва старопечатныя церковно-славянскаго шрифта книги, вышедшія изъ Западнорусскихъ печатень. Въ послѣдствіи къ нимъ прибавятся старинныя изданія польскія и латинскія, вышедшія изъ печатень Западнаго края. Трудъ хотя и обширный, но—несомнѣнно необходимый, въ виду рѣдкости многихъ изданій. Изъ вышесказаннаго видно, что онъ раздѣлится на три части: а) Церковно-Славянскую (и русскую), б) Польскую и в) Латинскую. Для первой части (церковно-славянской), по каталогу Каратаева, доводящаго свой перечень только до 1781 года, насчитывается всѣхъ Западно-Русскихъ церковно-славянскаго шрифта книгъ около 650-ти. Но если довести этотъ перечень до временъ позднѣйшихъ, то получится цифра, значительно бѣльшая. Описаніе идетъ по печатнямъ, начиная съ Виленской. Всѣхъ книгъ церковнославянскихъ Виленскихъ болѣе 100. Изъ нихъ описано нами только 28, что составляетъ почти выпускъ въ 15 печ. листовъ. Разумѣется, всѣхъ этихъ книгъ далеко нѣтъ въ Виленской Публичной Библиотекѣ, и глубоко сожалѣть слѣдуетъ, что знаменитая по собранію Западнорусскихъ церковно-славянскихъ изданій библиотека Лукашевича поступила въ Московскую библиотеку, а не въ Виленскую. При этомъ мы считаемъ долгомъ заявить, что начало нашего труда положено не въ Вильнѣ, а въ Петербургѣ, въ Сентябрь прошлаго года, благодаря просвѣщенному вниманію и сочувствію Аванасія Федоровича Бычкова.

лагать, что Несвижская русская печатня выпустила еще и другія книги, доселѣ еще не отысканныя. Въ предисловіи къ «Катихизису», издатели обѣщаютъ новое, болѣе подробное и обстоятельное изданіе «Катихизиса», а также, кромѣ того, «книжку опричную» (О святомъ грѣшаніи и о вечери Сына Божіа).

Изъ упомянутыхъ двухъ книжекъ, намъ удалось видѣть только «Катихизисъ». Издателями этого катихизиса были: Матвій Кавечинскій, Несвижскій намѣстникъ, Симонъ Будный ¹⁾ и Лаврентій Кришковскій ²⁾. Катихизисъ этотъ—кальвинскій или, вѣрнѣе, унитарскій. Изданъ онъ по-русски, «въ наказаніе и доброду наученію посполитымъ людемъ языка Руского», «для дѣтокъ христіанскихъ языка Руского.» Это обстоятельство издателями, въ концѣ ихъ посвященія Катихизиса Радзивиламъ, мотивировано такъ: «для того, абы ся ваши княжацкіе милости не только въ чужоземскихъ языцѣхъ кохали, але бы ся тежъ ваши княжацкіе милости и того здавна славного языка Словенского розмиловати и онымъ ся бавати рачили: слушная бо речъ есть, абы ваши княжацкіе милости того народу языкъ миловати рачили, въ которомъ давные предки и ихъ княжацкіе милости панове отци вашихъ княжецкихъ милости славне преднѣйшіе преложенства несутъ.»

Переходимъ теперь къ описанію «Катихизиса» ³⁾.

Книга эта въ 8°. Число листовъ: 6 (маргинація внизу справа), 3 (также) и 251 (также). Шрифтъ Пражскій разныхъ сортовъ ⁴⁾. Въ главномъ текстѣ 17 строкъ; въ посвященіи (тотъ же шрифтъ) 18; въ предисловіи (текстъ мельче) 25 и 26. Кустодій и переносныхъ знаковъ нѣтъ. На первомъ заглавномъ листѣ, послѣ черной заставки, значится слѣдующее:

К А Т И Х И З И С

То естѣ, | наѣма стародавняа христіань|ская ѿ свѣтого писма,
для простыхъ люденъ языка руского, въ пытаніахъ и ѿказѣхъ

¹⁾ Enc. Powsz., IV, 547—550.

²⁾ Ibid., XVI, 254—255.

³⁾ О Катихизисѣ вибюеся отрывочныя, а иногда и несовсѣмъ точныя слѣдующія свѣдѣнія: 1) Каратаевъ, стран. 9, N. 44. 2) Строевъ, Опис. собр. гр. Толстаго, стр. 24—25, N. 15. 3) Кешпенъ, стр. 226, N. 195. 4) Строевъ, Дополн. N. 5. 5) Сопиловъ, ч. I, стран. LI и стр. 123, N. 552. 6) Матр. Евгешій, Слов. истор. о писат. дух. чина, изд. 2-ое, ч. I, стран. 262. 7) Добровскій, Institutiones ling. slav., 1822, въ пред. стран. XCVII. 8) Bergius, De statu eccles. et relig. Moscov. стран. 32. 9) Статя В. Линде, въ Pamieciu. Warszaw., 1816, т. IV. 10) Важдтке, Hist. druk. w krol. Polsk. i wiek.: x. Lit., II, 8—20.

⁴⁾ Образецъ шрифта см. у Строева въ Палеограф. Сланик., табл. V, N. 9.

АРХИВОГРАФ. СБОРН. Т. VII.

избрана. | Съ перъваго светого апостола Петра посланія Зачало Ѣ. |
 Готови цѣно кз швѣтъ всакому въпрошанцѣмъ вы, | слово о вашѣмъ
 вѣрованіи из кротостію и страхѣ, | повѣсть и мѣще вѣру и прочая ¹⁾.

На послѣдней страницѣ выходъ: Доконана еѣ сіа книга зовемая |
 Греческимъ языко Катихисіе, а пословенски оглашеніе, Богу ко чти и
 посполнтымъ людемъ языка Руского к наказанью и доброму наученью,
 накладѣ боголюбивы мужей, Пана Матѣя Кавчинскаго Намѣстника
 Несвижскаго, Оймона Бѣдного, Лаврентіа Крышковскаго. На городѣ
 Несвижскимъ. Подъ лѣты ш воплощенія спасова, | тисеча, пяти-
 сотъ, шестьдесятъ | второго, Месеца Іюнія десѣтого дня.

Въ посвященіи читаемъ слѣдующее ²⁾: Освѣценыхъ княжатъ и па-
 новъ Миколаевъ Радивиловъ, Княжати на Шлице и Несвижу, Воє-
 воды Виленскаго, навъшзшего Маршалзка и канцлера великаго
 Князьтва Литовскаго и далей: а Княжати на Дувинкахъ и Беркахъ,
 Воєводы Троцкаго, великаго Гетзмана великаго князьтва Литовс-
 каго, и далей. Сынѣмъ перзвороженымъ нхъ милостямъ, Княжа-
 томъ молодымъ, паномъ Миколаемъ Миколаевичомъ Радивиломъ,
 отъ бога отца черезъ Христа единого сына его въ духу святомъ
 Ѹтешителю, Даски, покою, и вечнаго благославенья вернаго Хри-
 стоваго збору братья, а слуги нхъ Княжацкихъ милости верзне
 жедаютъ.

Богъ всемогучый, швѣценые а милостивые Княжата, потому са
 всегда напротивъ грѣшному челсвѣку заховалъ, ижь хотажь самъ
 отъ него отходилъ предъ его дивными швычлемъ отъ блуда и
 отъ грѣховъ выривалъ. Тако са напервей ко шнымъ перзшимъ
 родителямъ нашимъ показалъ. Сихъ бо по ш (sic) ономъ нхъ тяжкомъ
 шпадку, а по Ѹтраченью онога образа и подобельства воже-

¹⁾ На этомъ первомъ листѣ строки 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8 и 9 отпечатаны криварью.

²⁾ Для удобства, титла раскрыты; остальное же, правописание и знаки пренима-
 нія—соблюдены съ строгою точностью.

го, на поворотъ шолъ сътвориши въ оной первой невинности, святости, справедливости, и ну правде: въ особаго милосердья своего, въ грѣхъ своихъ не рачилъ зортивити, але ужамвшивши надъ нхъ бладкомъ рачилъ имъ заразомъ и всему потомству нхъ, предивный рачунокъ бранить, а таковое паша овецъ: черезъ которое мѣла бытъ оверта голова проплатому противнику сатанѣ, и оный бладокъ зенову мѣла бытъ направленъ, и онаа первая невинность и справедливость привержена. Которое то овертвнищи о сокланіи того светого насенья, схватившимся въ брѣю первыи родители наши, оною са ажъ до смерти тѣшили, и ономъ же приверженного благославного живота доступни. Такъ же сынови и потомства нхъ, колько кротъ коли хвала пашкаа нарушена бывала, николи пропоминать не рачилъ. А потомужъ по ономъ грозномъ вее плоти черезъ потопъ зглаженю Нои, а потомъ Авраама, Исаака, Якова, Патриарховъ святыхъ и всихъ дванадцати поколени Израильскихъ, которые вывелъ въ Египту тотъ же отъ вековъ милосердный Богъ занехати не рачилъ, але имъ опать онуо свою овертвнищу о насенью благославномъ, Яковы зенову отчовназъ, въ которомъ мѣла выти благославены вси народы людские, а тоо насенье, водлугъ выкладу Апостоленаго называтца Христосъ. А такъ ивне са и въ старого и въ нового закону оказуетъ иже пашъ вога влмого човѣка блалого опущати не рачилъ, а опать ни черезъ жадного инешого злавити не хочеть, одно черезъ Христа пана, оноо вечное а благославное сѣла с початку въ раю овецаное, а водлугъ выползненя часовъ, с пречистое дѣвцы нарожное. Такъжечь и теперъ овертвонны а милостивыи Княжата намъ богатному потомству отцовъ нашихъ, и предъ богатными днѣнъ содравды селоту отъ сердецъ и очю нашихъ, черезъ духа светого и свѣдѣть свавелна паша своего, отъцъ оный всего милоседья (sic) учинити рачилъ, же намъ онуо выползненюу вечную овертвнищу Христа пана, которому намъ былъ сачанъ въ пропасти

сзврана. | Съ перзваго светого апостола Петра посланіа Зачало Ѣ. |
 Готови цѣно кз швѣтъ всакому взпрошанцѣмъ вы, | слово о вашимъ
 впованіи сз кротостію и страхомъ, | совѣсть и млице вѣру и прочимъ ¹⁾.

На послѣдней страницѣ выходъ: Доконана ѣт сіа книга зовемая |
 Греческимъ языкомъ Катихисіе, а пословенски оглашеніе, Богу ко чти и
 посполитымъ людемъ языка Руского к наказанью и доврому наѣченью,
 наклады болюбивы мужей, Пана Матѣя Кавчинскаго Намѣстника
 Несвижскаго, Оімона Будного, Лаврентіа Крышковскаго. На городѣ
 Несвижскимъ. Подъ лѣты ш влощеніа спасова, | тисеча, пяти-
 сотъ, шестьдесятъ | второго, Месеца Іюнія десатого дня.

Въ посвященіи читаемъ слѣдующее ²⁾: Освещеныхъ княжатъ и па-
 новъ Миколаевъ Радивиловъ, Княжати на Шлице и Несвижу, вое-
 воды Виленскаго, набышшего Маршалка и канцлера великаго
 Князьства Литовскаго и далей: и Княжати на Дувинкахъ и Беркахъ,
 воеводы Троцкаго, великаго Гетзмана великаго князьства Литовс-
 каго, и далей. Сынмъ перзворожонымъ ихъ милостямъ, Княжа-
 томъ молодымъ, паномъ Миколаемъ Миколаевичомъ Радивиломъ,
 отъ бога отца черезъ Христа единого сына его въ духу святомъ
 утешителю, Даски, покою, и вечного благославенья верного Хри-
 стоваго збору братья, а слуги ихъ Княжацкихъ милости верне
 жедаютъ.

Богъ всемогучий, швѣцонные а милостивые Княжата, потому са
 всегда напротивъ грѣшному челсвѣку заховалъ, ижь хотажь самъ
 отъ него отходилъ предса его дивнымъ швычлемъ отъ блуда и
 отъ грѣховъ выривалъ. Тако са напервей ко шнымъ першимъ
 родителямъ нашимъ показалъ. Сихъ бо по ш (sic) онимъ ихъ тяжкомъ
 шладку, а по штраченью онога образа и подобеньства вожіе-

¹⁾ На этомъ первомъ листѣ строки 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8 и 9 отпечатаны кривоарью.

²⁾ Для удобства, титла раскрыты; остальное же, правописание и знаки прерыва-
 нія—соблюдены съ строгою точностью.

Княжецские милости зацного стану Княжата, а переднейших вожовъ сынове, всимъ иншимъ съ себе добрыйъ взоръ а прикладъ давати рачили, нжъ бы съ много иншихъ прикладами вашихъ Княжецскихъ милости будовати могли, а тла отъчизна и речъ посполитла, съ вашихъ Княжецскихъ милости, благославленное надеи ожидать могла. Шко есте тогда ваши Княжецские милости с одного коренья леторосли, рачтежь съ зачать и въ томъ одномъ правдивомъ верномъ сползку множить и ростъ, абы есте ваши Княжецские милости были не только с повинности одное крови, але и съ единости одного гасла единого Гетзмана Христа рыцерами и братьею а сынами единого навъшшего бога. Въ чомъ ваши Княжецские милости рачъ помножить и ъблагословить Богъ отецъ черезъ Христа единого сына своего, въ духу святомъ ътешителю нашимъ: Того мы вашимъ Княжецскимъ милостямъ отъ нѣбожь самого сердечне жичимо. А то што съ на тотъ часъ хотла не съ таковое годности, иковое бы сватые таблицы Божие достойны были, але съ якожь колвекъ даного таланту, вързне, отъ върznego Христоваго зъбору, братьи, а слугъ вашихъ Княжецскихъ милости, на томъ новомъ початзку, накоротзце выдать могло, просимо рачите ваши Княжецские милости дотуль съ ласкою съ вдачне прѣимовати покуль Панъ Богъ до чого вольшого допомочи будетъ рачилъ.

Данъ съ Города Несвижского, отъ взплощенья Христова, въ року тисачномъ патъсотномъ шестдесатомъ и второмъ. Мѣсца Юна дванадцатого дня. Вашихъ Княжецскихъ милости повольные слуги Матлаей Кавчиньскій. Симонъ Будный. Даврентей Кришковскій.

Послѣ посвященія слѣдуетъ: Къ всѣмъ благовѣрнымъ христіаномъ языка руского предзловіе въ Катихисію, гдѣ объясняется слово кати-

чена, равно какъ и объясняемое слово, двоеточіями по обѣ стороны. Въ «Апокризисѣ» же—сноски стоятъ также на поляхъ, но обозначаются не двоеточіями, а знаками краткости, поставляемыми надъ каждою буквою объясняемаго слова и сноски.

В*

живисъ, его значеніе въ дѣлѣ вѣры и т. п. Предисловіе писано въ Бледѣ, 10 Іюня, 1562 года. Писалъ неизвѣстный: **АЪЗ НЕДОСТОИИЪ, ОУЪ СВАТЦА ЦЕРЖКВИ СЛУЖИТЕЛЕЙ НАМЕНШИИ.** Въ концѣ предисловія есть обѣщаніе издать другое, болѣе полное изданіе, и кромѣ того «опричную книжку» (о сватомъ крещеніи и о вечери сына божіево).

Далѣе слѣдуетъ текстъ. Вначалѣ киноварное заглавіе: Катихисисъ для дѣтокъ христіаньскихъ языка Руского, коротько выложена. Затѣмъ начинаются «пытанья» и «отказы.» Первое «пытанье: што есь ты; отказъ: человекъ есмь сътворенъе божие розумное, богомъ по образъ его сътворенное.

Въ дальнѣйшемъ изложеніи останавливаемся на слѣдующихъ мѣстахъ: Которое вѣры еси ты? Христіанское вѣры. Што виненъ оумѣти Христіанинъ? Чотыри речи зметти, и водае того жити маетъ. Первая законъ або заповѣди. Дрѣгаа, вызнанье вѣры. Третьяа, молитва господна, Четверхтаа Тайны Христовы. Приводимъ заповѣди: Я есмь господь богъ твой, который тебе вывелъ изъ земли Египетъские изъ домъ неволн. Не вѣдешъ мѣти боговъ чужіихъ передо мною.— Не зчинишь совѣтъ шераза, ни вѣлаго оуподобна которое на невестѣхъ высоко, ни которое на земли низко, ни которое въ водахъ подъ землею. Не поклонисьа имъ, ни имъ послѣдиши. Я бо есмь господь богъ твой, силенъ, ревнивъ, который отдаю грѣхы отецъ на дѣти до третѣго и четвертого рѣдѣ, которые ненавидѣтъ мѣне, а чиню милость надъ тысячми, которые мѣне любѣтъ и заповѣди моихъ стерегуть.— Не возмешь имѣни господа бога твоего вѣтцѣ. Бо не пѣститъ господь шного безъ каранья который бы вѣзалъ има его напрасно.— Помзни день суботный сватити, шесть дни дѣла ти вѣдешъ, и вѣлкіе дѣла твоа оучинишь, а седмого дня субота естъ господа бога твоего. Не оучинишь ни какова дѣла, ни ты, ни сынъ твой, ни дочька твоа, ни паровокъ твой, ни неволница твоа, ни скотъ твой, ни пришлецъ который межи воротъ

творахъ. Бо въ шестн дний сотвориахъ бога небо и землю, морь, и вса што въ нихъ, и отъпочинуахъ бога въ седмый день. Сего дѣла господь день субботный благославиахъ и посвятиахъ его.—Чти отца твоего и маткѣ твою, авы въ долго живахъ на земли, которѣи господь бога твою дастъ тебѣ.— Не мужи. — Не чужоломи. — Не кради.— Не поведыши на ближнего твоего свидѣства лживого.— Не похочешъ домѣ ближнего твоего, Не похочешъ жены ближнего твоего, ни паровка его, ни осл его, ни чого колѣѣ што естъ ближнего твоего. Послѣ этого слѣдуетъ подробный разборъ каждой заповѣди особо.

На 106 л. послѣ заставки: починается вторая часть катихисиса въѣре.

Говори сложеніе въѣры Апостольское:

Вѣрую въ бога отца вседержителя, творца небу и земли. И въ Исуса Христа сына его единого господа нашего. Который са почалъ духомъ сватымъ, Народилса отъ дѣвы Маріи, Пострадалъ при Понхтенстемъ Пилатѣ, Распачъ, Умеръ и погребенъ, Вышолъ въ адъ, Третнего дня повзсталъ изъ мертвыхъ, Въшолъ на небеса, седитъ по правни бога отца вседержителя. Оттуль пріндееть судити живыхъ и мертвыхъ, Вѣроую и въ духа сватого, сватую церковь свборзную, сватыхъ оцкованье, грѣхомъ оставленіе, тѣлу изъ мертвыхъ повзстаніе и животъ вѣчный, аминь.

Говори вызнанье въѣры свбора Никейскаго:

Вѣроую въ единого бога отца вседержителя, творца небу и земли, видимымъ же всѣмъ и невидимымъ. И въ единого господа Исуса Христа, сына божіа едиnorodнаго, иже отъ отца роженаго прежде всѣхъ вѣкхъ, свѣтъ отъ свѣта бога истинна отъ бога истинна, роженна а не сотворенна, еднородна отцу, имже вса вышла, Насъ ради человекъ, и спасенія нашего ради сшедшаго съ небесъ, и воплотившагося отъ духа свата и Маріа дѣвы въчеловѣчьшася, распача же за ны при Понхтенстемъ Пилатѣ, и страдавше, и погребена, и въз-

прѣша въ третій день по писаніихъ, и вѣшедша на небеса, и сѣдѣща одесную отца, и пакы грядущаго съ славою судити живымъ и мертвымъ его же царствію нѣсть конца. И въ духа святаго истиннаго и животворящаго, иже отъ отца исходящаго, иже съ отцемъ и сыномъ спокланяема и славима, глаголаващаго пророкы. И едину, свѣтлую, съборную и апостольскую церковь, исповѣдую едино крещеніе въ оставленіе грѣховъ, Чюю възкресеніа мертвымъ, и жизнь будущаго вѣка, аминь.

Послѣ подробнаго разбора членовъ символа вѣры, съ обор. 165 л. начинается третья часть, о молитвѣ господней.

Отче нашъ, иже еси на небесѣхъ. Да свѣтитса имя твоє. Да прїидеть царствіе твоє. Да будетъ, воля твоѣ, яко на небеси и на земли. Хлѣбъ нашъ насущный даждь намъ днесь. И остави намъ долги наша якожь и мы оставлемъ должникомъ нашимъ. И не введи насъ въ напасть: ¹⁾ но избави насъ отъ лукаваго. Яко твоє естъ царствіе и сила и слава въ вѣкы, аминь.

Съ обор. нонумерованнаго листа, находящагося между 209 и 210 л., начинается четвертая часть «о тайнѣхъ.» Колько естъ чинъ 8 христіанъ? Двѣ только, свѣтлое крещеніе и вечера господня.

Въ заключеніе слѣдуетъ прибавить слѣдующее. Сопиковъ утверждаетъ, что древнѣйшее произведеніе Несвижскаго печатнаго станка есть «Оправданіе Вѣры», на томъ основаніи, что оно, въ предисловіи, именуется *Початками*. Но, въ данномъ случаѣ, *Початками* не опредѣляется старшинства ²⁾; слово это относится къ содержанію книги, какъ къ *Главнымъ Основаніямъ* кальвинскаго вѣроученія, что согласно и съ словарнымъ опредѣленіемъ *Початковъ* (во множ. числѣ). Напротивъ, мы полагаемъ, что старшинство—на сторонѣ «Батихизиса.» Въ посвященіи, издатели весьма опредѣленно называютъ свои первыя работы и свою печатню—«новою кузнею», прибавляють, что, на первый разъ («на новомъ початку») и слѣша («накоротце»), они издали краткій катихизисъ и надѣются издать подробный, «покуль Панъ Богъ до чого большого допомочи будетъ рачна.»

Гильтебрандтъ.

¹⁾ :искушеніе: См. сносу на стран. XX-ой.

²⁾ «Катихизисъ» и «Оправданіе» вышли въ одномъ году, въ 1562-мъ.

1433 г. 27 Декабря, индикта 12. Жалованная грамота великаго князя Свидригайлы
Леньку Зарубичу.

По этой грамотѣ Ленько Зарубичъ получилъ въ Луцкой землѣ: села Олыку (на р. Олыгѣ), Мытельно, Долгія Шей, Велбичи; въ Кременецкой волости: села Вандругу и Семеновку (на р. Семеновкѣ).

Во имя Господне аминь. Милостию Божию, мы, великій князь Швѣтрикаль 2). Свѣдомо чинимъ всѣкому симъ нашимъ листомъ, кто въ оны возреть, или оуслышитъ чтучи, кому жь будетъ того потребно, ижъ бы добре вразумѣль. Иже дали есмо и записали Ленькови Зарубичю тая села въ Луцкое земли Олыку на рѣцѣ Олыгѣ, а Мытельно, а Долгіе Шей, а Велбичи, а въ Кременецкой волости Вандруга, а Семеновка на рѣцѣ Семеновкѣ. А имѣеть Ленько Зарубичъ тые села держати вѣчно непорушно со всимъ, што въ тымъ селомъ прислушаетъ: съ полями, съ нивами, съ сѣножатми, съ водами, съ рѣками, съ скрынницами, съ потоки, съ озеры, съ рыбами, со млины, съ ставы, съ ловнищи, и со звѣри, и съ котвами, съ лѣ-

сы, съ дѣбровами, съ поросльми, съ гаи, и съ бобровыми гоны, съ болоты, съ травами, съ бортымъ деревьемъ, съ выгоны и со всеми оуходы и приходы. А по Леньковѣ животѣ, и дѣтемъ Леньковымъ такожь тая села держати со всимъ, какъ на семъ листоу выписано, вѣчно и непорушно. А не останууть ли съ дѣти по Леньковѣ животѣ, ино Леньковоу ближемоу, а любо кому Ленько прикажетъ по своемъ животѣ, тому такожь тая села держати вѣчно и непорушно со всимъ, што въ тымъ селомъ слоушаетъ, какъ же на семъ листоу выписано напреде. А писанъ въ градѣ Житомири. Подъ лѣты Исуса Христова Рожества тисѣча и чотыреста лѣтъ 33, мѣсѣца Декабря 27 день, индиктъ 12 3).

Отдѣлъ пергаминово, № 581.

1) Этому (седьмому) тому «Археографическаго Сборника» надлежало начаться отрывкомъ изъ Слуцкой лѣтописи начала XV вѣка, найденномъ въ 1867 г. въ Несвижскомъ архивѣ. Припомнимъ, что отрывокъ этотъ уже напечатанъ нами въ примѣчаніи къ VII-й стр. I-го тома.

2) Свѣдѣнія объ двухъ именахъ христіанскихъ (православномъ и латинскомъ) Свидригайлы можно найти у Григоровича, въ его примѣчаніяхъ къ I тому «Актовъ Западной Россіи», а также въ недавней докторской диссертации М. П. Смирнова.

3) 12-й индиктъ поставленъ по счету сентябрьскому.

2.

1445 г. 25 Августа, 8 индикта. Грамота виленскаго воеводы Михайлы Кезгайловича Максиму Блопичу на сѣножать.

Старый панъ Монивидъ, еще при великомъ князѣ Витовтѣ, далъ сѣножать «подлѣ Вилны рѣки» виленскому мѣщанину Блохѣ; а сынъ его, молодой Монивидъ, сѣножать эту отнял и обратилъ на приходъ виленскаго воеводства, и только часть («уголь») этой сѣножати далъ сыну Блохи, Максиму Блопичу. Новый виленскій воевода, Михайлъ Кезгайло, отдалъ всю эту сѣножать Терпилу, а по смерти его Максиму Блопичу, на условіяхъ, показанныхъ въ Монивидовомъ листѣ, о которомъ только упомянуто.

Мы, Михайло Кезгайловичъ, воевода Виленскій. Што старый панъ Монивидъ далъ былъ Максиму отцу Блохѣ, мѣщанину Виленскому, сѣножать подлѣ Вилны рѣки, еще при великомъ князи Витовтѣ, и потомъ пахъ сынъ его панъ Монивидъ тую сѣножать отъ него отнял и привернулъ къ воеводству а уголь тое сѣножати далъ Максиму Блопичу, — я пахъ тую сѣножать далъ былъ Терпилу, небожичу. И просилъ мене Максимъ

Блопичъ, што быхъ опять тую сѣножать отдалъ ему, а положилъ передо мною листъ пана Монивидовъ. И я на томъ листу врозумѣлъ, и далъ еси тую сѣножать Максиму Блопичу по тому жъ, какъ и отецъ его держалъ. А на то есмо и листъ свой ему далъ по пана Монивидову листу 4). Писанъ оу Вилнѣ, Августа 25, индикта 8.

На пергаментѣ. Отдѣлъ фамильный, тека 1, документъ № 28.

3.

1450 г. 9 Января, индикта 13. Жалованная грамота великаго князя Свидригайлы Ольгердовича Еришу Терешковичу.

По этой грамотѣ Терешковичъ получилъ въ Луцкомъ повѣтѣ село Долгія Шен, приселки Борбринъ, Пасниковъ, Микулинъ, село Клишевское, а около Мозыря село Смолиговичи. Свидригайло упоминаетъ, что имѣнія эти Терешковичъ воленъ, если пожелаетъ, «и на церковь дати по своей души».

Милостью Божью, мы, великій князь Швйт-риегаль Ольгердовичъ. Чинимъ знаменито

симъ нашимъ листомъ и даемъ вѣдати какому доброму, нишнимъ и потомъ боу

4) Изъ этого документа весьма ясны имена первыхъ Виленскихъ воеводъ и преемственность между ними. Потому, этимъ документомъ опровергются несправедливыя догадки Крашевскаго и Балнскаго о первыхъ виленскихъ воеводахъ и исправляется списокъ ихъ, помѣщенный у Нѣсецкаго. Крашевскій (Wilno, I, стр. 381, прим. 19) говоритъ, что Кезгайлу (неточно: не отца, а сына его Михаила Кезгайловича) онъ нигдѣ не могъ найти; свидѣніе же о немъ почерпнулъ изъ экземпляра Короны Нѣсецкаго, принадлежавшаго Нарушевичу, который записалъ Кезгайлу передъ Монивидомъ, на основаніи Литовскихъ Метрикъ (не указано ни тома, ни страницы). Балнскій *Starożytna Polska*, III, стр. 119), не проверивъ этого извѣстія, повторилъ ошибку Крашевскаго. У Нѣсецкаго (*Herbarz Polski*), въ списокъ виленскихъ воеводъ Михайлъ Кезгайловичъ пропущенъ, равно какъ и братъ его Янъ — въ перечнѣ Жмудскихъ старостъ (грамота этого Яна напечатана въ III т. «Археограф. Сборн.» подъ 1442 г.). Нѣкоторые свидѣнія объ этихъ Кезгайловичахъ и объ отцѣ ихъ Кезгайлѣ помѣщены Нѣсецкимъ на 160-й стр. I-го тома; кромѣ того, объ Янѣ см. у Дани-

доучимъ, ктожь на него оузритъ, albo чтоучи его оуслышитъ, комужь коли боудеть его потребно. Оузрѣвши есмо знаменитоую намъ слоужбоу а никды незамешканую слоуги нашего вѣрнаго пана Ерыша Терешковича и дорадившися съ наши князи, съ наши паны, съ нашею вѣрною радою, даемъ и дали есмо емоу село Долгіе Шіи въ Лоуцкомъ повѣтѣ, а къ томуу приселокъ Борѣбринъ, а Пасниговъ, а Микоулинъ, а Кляшевское, а къ томуу оу Мозыри придали есмо емоу села Смолиговичи, даньники, и зъ данью и со всѣми тыми доходы и приходы, што къ тымъ селомъ исстародавна слоушало и тягло, съ поли, и зъ рольями, и зъ ган, зъ дубровами, зъ лѣсы, зъ пасѣками, зъ ловищи, зъ рѣками, съ озера, со млыны, и съ ставы, и съ ставищи, зъ болоты, и зъ рудами, и съ сѣножатми, съ врыницами, съ потоки, и зъ боры и зъ борными землями, со всѣми правы, и со всѣми пожитки, ничого собѣ не выменяючи, можетъ собѣ полѣпшійвати и росширивати, на новомъ корени посадити, а оу томъ воленъ

продати и замѣнити и на церковь дати по своей души. А дали есмо напредъ реченному пану сверха выписаная села емоу вѣчине на вѣки непороушно и дѣтемъ его и ближнемоу его, по немъ боудоучоמוу, и щеткомъ его. А при томъ были свѣтени—рада наша: князь Михайло Васильевичъ, а князь Иванъ Романовичъ, а панъ Немира, староста Лоуцкій, а панъ Сѣмашко Михайловичъ, а панъ Юшко Войдаатовичъ, а панъ Сенко Калениковичъ, подскарбій и подканцлерій нашъ, а инныхъ много добрыхъ при томъ было. А еще надто надо все, про лѣпшее свѣдоцтво и твердость, и печать нашу казали есмо привѣсити къ семоу напомоу листоу. Данъ и писанъ въ Лоуцкоу, мѣсяца Генваря 9 день, въ лѣта Христова Рожества 1000 лѣтъ и чотыриста лѣтъ и пятьдесятъ лѣтъ, индикта 13.

Отдѣль пергаминоу, № 600. Къ грамотѣ привѣшена печать изъ бѣлаго воска. Въ самомъ концѣ слѣдующая приписка: Приказъ пана Немира, старосты Лоуцкого, а Юшко писалъ.

4.

1455 г. 25 Марта, индиктъ 3. Жалованная грамота князя Юрія Лынгвеневиича боярину Василію Толкачевичу.

Пожаловано «сельцо», состоящее изъ двухъ человекъ; сельцо это входитъ въ часть двора Холхла.

Божью милостью, мы, князь Юрьи Лынгвеневиичъ. Пожаловали есмо боярина нашего Василья Толкачевича, дали есмо ему оу Холхлѣ человекъ нашего Стирѣпенка и съ его братомъ съ Волчомъ и съ тымъ селцомъ,

на чомъ тыи люди сядять, съ пашьными и со сѣножатми, со всеми тыми входы; што тыи люди завѣдають. А служити тымъ людемъ боярину нашему Василью Толкачевичу по томуужъ, какъ и намъ служили⁵⁾. Дата въ

ловича, Skarbies Diplomatów (II, стр. 221, № 2021, подъ 1484 г.).—Что же касается Монивидовъ, то свѣдѣнія, сообщенныя о нихъ Нѣсецкимъ (I, 135), вѣрны, за исключеніемъ года смерти (1413) стараго Монивиды: еще въ 1422 г. Монивидъ (alias Albertus) былъ живъ (Cod. Dipl. IV, стр. 115).

5) Третій сынъ Ольгерда назывался Лыгвенеиъ, въ крещеніи Семеномъ, умеръ въ 1370 году. (Срв. 8-ое прим. Григоровича, въ I. т. «Актовъ Западной Россіи»). Старшій сынъ его Юрій становится

Троцькхъ, Марта 25 день, въ лѣто 6,900-е
63-е лѣто, индикта 4 ⁶).

*Подлинникъ съ печатью тисненою; нахо-
дится въ отдѣлѣ Miscellanea.*

5.

1456 г. Мая 3, индикта 4. Жалованная грамота князя Юрія Лыгвеневича боярину Ва-
силію Толкачевичу.

Грамотою этою пожалована земля Данильцова и поле Милитиново, принадлежащее
къ двору Холхлу.

Милостью Божью, мы, князь Юрьи Лыг-
вѣневичъ. Пожаловали есмо боярина нашего
Василья Толкачевича, дали есмо ему землю
Данильцооу (sic), што нашъ золотарь Семе-
нецъ держалъ; а дали есмо ему нашего дво-

ра Холхла ⁷) поле Милитиново. Данъ во
Мстислави ⁸), Мая 3 въ лѣто 6000-ное 964,
индикта 4.

*Подлинникъ съ печатью тисненою; нахо-
дится въ отдѣлѣ Miscellanea.*

6.

1456 г. Юня 14, индикта 4. Жалованная грамота князя Юрія Лыгвеневича боярину Ва-
силію Толкачевичу.

Грамотою этою пожалованъ боярину Толкачевичу «земець» Холѣвничъ, вмѣстѣ съ
бортною землею, бывшею сперва въ пользованіи «рыболова» Сысоя.

Милостью Божью, мы, князь Юрьи Лыг-
веневичъ. Пожаловали есмо боярина нашего
Василья Толкачевича, дали есмо ему земца
нашего Холѣвнича а бортную землю, што за
нашимъ рыболовомъ была, за Сысоемъ. Служыти
тому нашему земцу Холѣвничу по то-
мужь, какъ намъ служылъ, и дань давати

по томужь, какъ намъ давалъ. А нашимъ
намѣстникомъ оу него не оуступатца, а ры-
болооу (sic) нашему Сысою оу тую землю не
оуступатца. Данъ во Мстислави, Юня 14,
индикта 4.

*Подлинникъ съ печатью тисненою; нахо-
дится въ отдѣлѣ Miscellanea.*

известнымъ въ исторіи около 1440 года (Балнискій III, 801—803). Свѣдѣнія о немъ можно найти
въ «Летописи вел. кн. Литовскихъ»; въ „Skarbsu Dyplomatow“ (II, № № 1813, 1837, 1840); въ Ру-
писномъ Отдѣленіи есть одна его жалованная грамота (1456 г.), ненаданная; въ «Актахъ Западной
Россіи» (I, стр. 57—58, № 43; подтверждаетъ пожалованіе своего отца Онуѣріевскому монастырю; кромѣ
того, въ этомъ документѣ упоминается о знаменитомъ «святку Ерослави»); въ «Россійской Визлю-
никѣ» (т. XIV, стр. 268, № 33; письмо къ нему отъ митрополита Іоны отъ 1482 г.). О преемникахъ
его помѣщено нѣсколько документовъ въ «Бѣлорусскомъ Архивѣ» и въ «Могилевскихъ Губерн-
скихъ Вѣдомостяхъ», а отсюда перепечатано во II т. «Археографическаго Сборника».

6) Описка въ подлинникѣ: вмѣсто 4-го, слѣдуетъ читать 3-й.

7) О дворѣ Холхла имѣются свѣдѣнія, подъ 1536 г. (см. Археограф. Сборн., т. I, стр. 34).

8) Городъ Мстиславль построенъ Смоленскимъ княземъ Романомъ около 1180 г. и названъ по
имени сына его Мстислава, которому онъ былъ назначенъ въ удѣль («Бѣлорусскій Архивъ», стр.
145). Въ 1359 году Ольгердъ отдалъ его сыну своему Лыгвеню-Семену (Стрыйск. кн. XII, стр. 424.
Стебелъск. Хронол. II, стр. 7). При Михаилѣ Ивановичѣ Мстиславскомъ и женѣ его Василиѣ
(Іуліаніи тожь) Мстиславское удѣльное княжество прекращается: въ 1538 г. первымъ старостою
Мстиславскимъ былъ назначенъ князь Иванъ Соломерецкій (Балнискій, *Starożytna Polska*, III, стр.
802—803). Для исторіи Мстислави во времена Юрія Лыгвеневича см. «Летопись вел. кн. Литов-
скихъ», стр. 56.

7.

1456 г. Юня 28, индикта 4. Жалованная грамота князя Юрія Лынгвемевича боярину Василью Толкачевичу.

По этой грамотѣ боярину Толкачевичу пожалованы: люди въ Холхлѣ, болото Березово, село Довтево, село Никлево, еще нѣсколько людей и «конекормець.»

Милостью Божью, мы, князь Юрьи Лынгвемевичъ. Пожаловали есмо боярина нашего Василья Толкачевича, дали есмо ему оу Холхлѣ люди наши, Березово болото, а Довтево село, а Никлево село и до Гривого. А въ тому есмо ему придали наши люди: Стерпѣйка зъ братомъ, а Митка Терешковича, а Драку зъ братомъ, а Семенца Волковича, а на Воуневича мѣстѣ дали есмо ему нашего конокормица. А тии села и люди дали есмо

боярину нашему пану Василью съ пашьями и съ сѣножатми и со всеми оуходы и приходы, што къ тымъ селомъ издавна прислужало, а тымъ нашимъ людямъ служить боярину нашему Василью Толкачевичу по томужъ, какъ и намъ служили. Данъ во Мстиславли, Юня 28, въ лѣто 6000-ное 964, индикта 4.

Подлинникъ съ печатью тисненою находится въ отдѣлѣ Miscellanea.

8.

1480 г. 7 Января. Жалованная грамота Александра Ивановича Ходкевича служебникамъ его Емельяну, Ивану и Лукьяну Ивановичамъ Соболевскимъ на дворъ Каракульскій, близъ уици Супрасльскій, что на Подляньѣ.

Соболевскіе родомъ изъ Кіевскаго воеводства; тоглашнія смуты заставили ихъ предковъ перебраться въ Городенскій повѣтъ, гдѣ они приобрѣли себѣ имѣнія. Будучи ратными со товарищами Ходкевича, Соболевскіе обратили на себя его вниманіе, такъ что Ходкевичъ предложилъ имъ выбрать какое либо изъ его имѣній, «гдѣ толко имъ любо будетъ.»

Я, Александръ Ивановичъ Ходкевичъ, староста Берейстейскій, маршалокъ господара короля его милости, державца Вилкейскій, Острынскій и Кнышинскій. Чинимъ знаменито вождому зъособна, кому бы о томъ вѣдати належало, тыхъ часовъ-вѣковъ (sic) людямъ, такъ же и на потомные часы по насъ будущимъ народомъ, изъ мы, бачачи часы, которые коротко замѣронн, ку каждому чловѣкови смерть закорочаетъ, о всякіе речи, которые писмомъ не суть оверѣилены ани означоны, таковыя зъ памяти людское прудко выходить и въ забытѣ приходить

мусать,—про то и мы, Александръ Ходкевичъ, маючи взглядъ и паметаючи на дѣлные и зацные заслуги слугъ (sic) нашихъ, землянь господарскихъ короля его милости пана нашего съ повѣту Городенского, урожонныхъ пана Омельяна и пана Ивана и пана Лукьяна Ивановичовъ Соболевскихъ, а съ продковъ своихъ линѣю уроженья своего ведучи зъ земли воеводства Кіевскаго, которыхъ продкове съ того тамъ краю Кіевскаго, для уставичныхъ непокоевъ, въ здѣшнее панство великое князство Литовское унесли ся на мѣшканье, а въ здѣшнемъ повѣтѣ Городенскомъ

имѣнья собѣ набывши добръ шляхецкихъ, господарю королю его милости и речи посполитой служачи на войнахъ, яко вѣрныи сыны, отчизны боронячи отъ непрятеля тутошнего панства, которыхъ то звыше помененныхъ особъ (sic) мы, видечи быти годныхъ и значныхъ особъ (sic) и способныхъ быти до послугъ службъ (sic) рыцерскихъ военныхъ, затагнули есмо ихъ до послугъ нашихъ, прирекши имъ словомъ нашимъ панскимъ послуги ихъ учтивые добре нагрожати. Нижли они, яко люди шляхетные, на слово наше шляхетное панъ Омелянъ и панъ Иванъ и панъ Лубьянъ Соболевскіе позволивши намъ руководанне служити, а такъ черезъ часъ немалый намъ вѣрне служачи, а при боку и почтахъ нашихъ значне на послугѣ господарской противко непрятелеви здѣшнего панства частокротне персями своими заставлялися, здоровья своего не охороняючи, на рыцерскихъ послугахъ оборону чинили и въ послугахъ своихъ намъ выгажали частокротне. Ино мы за таковыя ихъ значныя и дѣльныя ку собѣ видячи службы, которыми службами своими частокротне намъ выгажали, ино мы, ихъ отъ себе не хотячи отъ послугъ (sic) нашихъ отдавати, на дальшій часъ ихъ при собѣ заховати до послугъ (sic) своихъ хотячи мѣти, такъ ихъ самыхъ яко сыновъ и потомковъ ихъ, тогда въ нагороду давныхъ зацныхъ заслугъ ихъ, абы ихъ хутлившихъ до послугъ собѣ на дальшій часъ тягнути могли, указали есмо имъ имѣнья наши въ отчизнахъ нашихъ угледати, гдѣ толко имъ любо будетъ, въ которой колвецъ маетности нашей уподобаютъ собѣ, а мы имъ въ той маетности обѣдали дати. Ино помененные особы, служебники наши, уподобивши собѣ во имѣнью нашомъ на Подляшу пуцци Супраслское двора Каракулского, почавши отъ рѣки Бобровое а другое рѣчки, обаполь крныцы,

жебы могло быти на три чверти мили пуцци наше заняты могли, допустили есмо имъ осягнувши мѣти. Которое то пуцци казали есмо имъ знаками на деревьяхъ грани позначыть, гербы предковъ нашихъ повытинати и знамена на тыхъ границахъ положить, жебы знаки тые въ той пуцци имъ заведеное и отъ насъ имъ даное дѣтемъ и потомкомъ ихъ вѣчными и непорушными часами въ держанью ихъ было. А ижъ то имѣнье кгрунтъ имъ отъ насъ за заслугу имъ есть данный съ пуцкою и безъ выробу поль и безъ людей, тогда для выробленья тое пуцци также и поданными и имъ осадити для розмноженья себе людьми подданныхъ въ той пуцци волно то имъ будетъ, по мѣстомъ торгомъ мѣсть господарскихъ до тое пуцци для збиранья людей на осаду на слободу казати закликати, людьми осажати, собѣ пожитки прывлащати водлугъ воли и уподобанья своего. А намъ и потомкомъ нашимъ съ тое маетности ни какое послуги полнити не будутъ повинни, а ни службы земское, почавши отъ сего року и дати сего листу нашего, имъ на тую маетность даного, ажъ на сорокъ лѣтъ. А по выстыю тыхъ сорока лѣтъ не мають и повинни не будутъ они сами, дѣти и потомковъ ихъ съ тое маетности намъ и потомкомъ нашимъ жадное иншое повинности ани послуги полнити, толко гдѣ уважеться послуга господарская и речи посполитое, якъ посполитое рушенье будетъ на противко непрятеля господара короля, при почтѣ нашомъ повинни будутъ ставити трехъ коней съ пахолками и рынштунгами военными, яко до бою, и то коли будетъ рушенье посполитое. А надъ тую послугу жадное и иншое повинности и послуги съ тое маетности полнити не будутъ повинни они сами и потомки ихъ намъ самимъ и потомкомъ нашимъ вѣчными часами. А гдѣ бы по насъ потомки наши хотѣ-

ли въ чомъ колвекъ имъ самимъ або потомкамъ ихъ въ той маетности ихъ при заслугахъ ихъ якую трудность перешкоду въ держанью ихъ въ той маетности смѣли и важлися чинити, тогда мы, Александеръ Ходкевичъ, даемъ имъ волность и моць тымъ нашимъ листомъ имъ самимъ и потомкомъ ихъ важдога такового спротивного и взрүпителя при заслугахъ своихъ до господара короля его милости, або до якога сами похочутъ ураду господарского, позвати. А господарь король его милость, або судъ господарскій, або земскій толко углянувши у сесь нашъ листь, имъ отъ насъ право даное, повинни будутъ тое право, отъ насъ даное, при зуполной моцы и при той маетности ихъ и потомки ихъ захо-

вать вѣчне присудить. А за таковое нарушение права вины заруки шкоды всказа повинни будутъ на реченье ихъ слова и потомковъ ихъ, а тую маетность имъ присудить до вѣчного шафунку и потомковъ ихъ. Для лѣпшого свядѣцтва и твердости имъ отъ насъ права даного, дали есмо сесь нашъ листь вѣчистый слугамъ нашимъ, до которого и печать нашу власную привѣсити розказали есмо. Писанъ у Городнѣ, лѣта Божого Нароженья 1480, мѣсеца Геннуарія 7 дня, индикта 13. Александеръ Ходкевичъ 9).

Отдѣлъ пергаминовъ, № 620. Внизу привѣсистая печать. Словосочинение въ языкъ этой грамоты не можетъ быть признано правильнымъ.

9.

1520 г. 10) 6 Февраля, 8 индикта. Раздѣлъ имѣній между Николаемъ, Яномъ и Юрьемъ Николаевичами Радивилями.

Вышеназванные Радивили, три брата, раздѣлили между собою, на три части «имѣнья, отчизны и материзны», а также и тѣ, которыя остались по смерти ихъ брата Альберта, бискупа Виленскаго. Имѣнія эти назывались: Кейданы, Упнивы, дворець Жейменскій (первая часть, Николаева), Биржи, Равы, дворцы Пушкиновскій и Мишковскій, (вторая часть, Янова) Жомонтеи, Негнѣвичи, Старше Мусники, дворець Годголовскій, Вожгилишеи (третья часть, Юрьева). Исчисленіе людей (огульныя цифры), земли, податей.

Индиктъ 8, Февраля 6 день.

На память панамъ ихъ милости пану вое-

водѣ Виленскому, пану Яну, маршалку великому, пану Юрью, старостѣ Городенскому 11).

9) Свѣдѣнія объ Александрѣ Ивановичѣ Ходкевичѣ, замѣчательномъ государственномъ мужѣ и создателѣ Супрасльскаго монастыря, сообщаемыя Нѣсецкимъ (III, 49—50) и редакціей *Encyklopedyі Rowiszcznej* (V, 386), кратки, сбивчивы и недокументальны. Такъ наприм. оба эти изданія говорятъ, что берестейское староство дано Сигизмундомъ I Ходкевичу въ 1534 г.; между тѣмъ подлинныя документы, напечатанные въ I и VII тт. «Археограф. Сборн.» и у Костомарова (въ I т. Актовъ Южн. и Зап. Россіи), относятся фактъ этотъ къ несравненно раннему времени. Свѣдѣнія о его отцѣ и предкахъ еще темнѣе и спутаннѣе, такъ что даже самъ Каспръ Нѣсецкій счелъ за нужное вступить въ споръ съ Окольскимъ, укоряя его въ ошибкахъ. По свидѣтельству Нѣсецкаго, Александръ Ивановичъ былъ женатъ на княжнѣ Василісѣ Ярославнѣ и имѣлъ трехъ сыновей: Григорія, Александра и Еронима. По словамъ *Encyklopedyі Rowiszcznej*, Александръ Ивановичъ былъ сынъ Ивана Ивановича Ходкевича, воеводы Кіевскаго; меръ 28 Мая 1549 и похороненъ въ Супраслѣ. На сколько намъ извѣстно, изъ всего рода Ходкевичей—имѣется біографія одного только Ивана-Карла, написанная Адамомъ Нарушевичемъ. Матеріаловъ для исторіи этого рода можно не мало найти въ Несвижскомъ архивѣ, особенно—въ отдѣлѣ писемъ и въ фамильномъ.

10) Годъ выставленъ на основаніи показаннаго въ документѣ индикта и біографическихъ данныхъ о поминутыхъ Радивиляхъ. Счетъ сентябрскій.

11) Николай Старый (старш) или II Радивиль (р. 1398, у. 16 Іюля 1509 г., похор. въ Виленскомъ

На тотъ часъ будучи ихъ милости у Виленни, што ихъ милость розказали намъ, слугамъ своимъ, вровновати имѣнья ихъ милости отчизными и материзными, и тежъ спадокъ имѣнья брата ихъ милости небожчива князя бискуповыа, въ людехъ, такъ въ панняхъ дворныхъ, и въ дани медовой и грошовой, и во всякихъ поплатахъ и пожиткахъ, ровнуючи на три части, што смо уравнивали, и на то смо высажоны были отъ пана воеводы Виленского: Сенко Жабя, намѣстникъ Дрисветскій ¹²⁾, а Станиславъ Грибъ, намѣстникъ Дришовскій, Зенко, дьякъ; а отъ пана Яна, маршалка великого: Ивашко Горло, намѣстникъ Слонимскій, а Оетко Фотьяновичъ, маршалокъ его, Иважно, дьякъ, а Ониско; а отъ пана Юрья, старосты Городенского: Васко, маршалокъ, Миколайко, дьякъ, Костюшко, намѣстникъ Жупранскій ¹³⁾.

І. Што ся дотычетъ ровности на три части въ тыхъ имѣньяхъ и въ спадеку, што жъ ихъ милость выслушавши сами ухвалили и приняли.

Первая часть ¹⁴⁾ Кейданы, а Уники ¹⁵⁾, а дворець Жейменскій ¹⁶⁾. Къ той головѣ

панни дворное полторы тысячи бочокъ и на осмдесять бочокъ земли, а сѣножатея тысяча и шестсотъ возовъ, а людей тяглыхъ двѣстѣ безъ шести челоуѣковъ, къ той части 2 слуги а третій бояринъ Витковскій. Ино тыхъ двухъ слугъ сумовали есмо сполу съ тяглыми людьми, кромѣ Витковского. То сумою — двѣстѣ безъ чотырохъ челоуѣковъ, свихъ ¹⁷⁾ подъ усими тыми людьми 20 и 6 ¹⁸⁾.

Къ той же части съ тыхъ людей дани медовое осмдесять пудовъ и осмъ пудовъ, а грошовое дани съ тыхъ же людей: куничныхъ грошей ильненыхъ семъ копъ и 3 гроши и 6 пѣнязей.

А мѣщанъ въ той же части полторыста (sic) безъ пяти домовъ.

Зъ мѣста Кейданского плату грошового шестдесять копъ безъ копы, кромѣ торгового и помѣрного, што на намѣстника идетъ.

А сумою въ той части плату грошового зъ мѣста и зъ волостныхъ людей семдесять копъ безъ копы.

Другая часть Биржи ¹⁹⁾ а Рави и дворцы Пушкиновскій и Мишковскій и еще къ тому зъ материзны къ той части прилучили

бернардинскомъ костелѣ имѣлъ чотырехъ сыноуей (Котлубай, *Galerja Nieświeżska*, 25—29): Николай, Яна, Альберта и Юрія. Николай (въ общемъ счетѣ III, съ прозвищемъ книжнымъ *Amog Poloniae*) родился въ 1470 г., умеръ въ первыхъ числахъ января 1522 г. и похороненъ въ Виленскомъ кафедральномъ костелѣ (Котлубай, 35—38). Янъ *Бородатый* (по счету II) родился въ 1474 г., умеръ въ 1521 г., и похороненъ въ Виленскомъ бернардинскомъ костелѣ (Котлубай, 225—229). Альбертъ (по счету I, съ прозвищемъ *Милостынникъ*, *Jalmużnik*) родился въ 1478 г., ум. 5 іюля 1519 г. въ Веркахъ (близъ Вильны) и похороненъ въ Виленскомъ кафедральномъ костелѣ (Котлубай, 31—32). Юрій (по счету I; съ прозвищемъ книжнымъ *Побѣдитель*, *Victor*, или *Геркулесъ Литовскій*) род. въ 1480 г., ум. въ 1541 г., во время Пасхи (Котлубай, 47—51). Свѣдѣнія, сообщаемыя Нвсецкимъ о Радзивилахъ, значительно запутаны, вмѣстѣ съ именами, на что отчасти указываетъ и Котлубай, укоряя въ ошибкахъ относительно Радзивиловъ—Балинского и Нарбута.—См. также *Eneuki. Powz.* т. XXI, стр. 891—904.

12) *Дрисвяты* въ 40 в. отъ Вильны, по дорогѣ изъ Динабурга въ Вильну. Балинскій (*Star. Polska III*, 287—288).

13) *Жупраны* въ 12 верстахъ отъ Опшяны. Балинскій (*III*, 249). Мѣсто кальвинскихъ сборницъ.

14) Срв. въ I-мъ т. «Археографическаго Сборника», стр. 32—33.

15) *Уники* на берегу р. Святой, Вилкомирскаго у. Мѣсто кальвинскихъ сходокъ. Балинскій (*III*, 283).

16) О *Жеймахъ* и *Жеймеляхъ* см. у Балинскаго, *III*, 433—435.

17) Т. е. свихъ.

18) Чувствуется, что въ подлинникѣ чего то не достаеъ: волокъ ?

19) *Биржи*—Поневѣжскаго у. Балинскій, *III*, 453—459.

есмо Новый Дворъ въ Жупранехъ и 9 чоловѣковъ подъ Пеняны.

Пашни дворное въ тыхъ всѣхъ дворѣхъ на тисечу бочокъ и на сорокъ бочокъ безъ чотырехъ бочокъ.

Сѣна на осмсотъ возовъ и на шестьдесятъ возовъ.

Людей тяглыхъ у той части двѣстѣ и двѣнадцатъ чоловѣковъ, съ тыми людьми, деветми чоловѣки, которми межи Пеняны и Жемонтковъ живутъ на Святой рѣцѣ.

А пустотинъ 40, тыхъ што Нѣмци спустопили еще за небожчика пава воеводы.

А зъ волости Бирженское куничныхъ пѣнезей и ильненыхъ осмъ копъ и 20 грошей а зъ двухъ чоловѣковъ два рубля грошей.

Мѣщанъ Биржанскихъ 50 и 3 дома. Зъ мѣста плату грошового двадцатъ копъ грошей и копа, кромъ торгового, што на намѣстника идеть.

Сума того плату грошового зъ мѣста и зъ волости 30 копъ и 3 копы грошей безъ двадцати грошей.

А для того у той другой части людей больши 15 чоловѣковъ, ижъ мѣсто Бирженское менши Кейдонского и пашня дворная Биржанская менши Кейданское части, прилучили есмо пятьдесятъ безъ дву пустовщинъ Бирженскихъ и Равейскихъ противъ мѣста Кейданского, наполняячи мѣсто Бирженское тыми людьми и пустовщинами.

А въ той части приробковъ на пашню и на сѣножати досыть.

Третяя часть Жомонтеи ²⁰⁾, Негнѣви-

чи ²¹⁾, Старши Мусниен ²²⁾ съ куплею, зъ дворомъ Кгодкголовскимъ а зъ Волжгилишки.

Пашни въ тыхъ всѣхъ дворѣхъ на тисечу и 15 бочокъ.

А сѣножатеи на полторы тисачи и 30 возовъ и на пять возовъ.

Людей тяглыхъ двѣстѣ и 40 и 4 чоловѣки и зъ слугами Мусницкими и Негнѣвицкими и съ тыми чотырма чоловѣки Кгодоловскими; а для того вышей людьми тыхъ обѣюхъ первыхъ частей пятьдесятъ чоловѣковъ безъ двухъ, ижъ въ той части костела нѣтъ, ани мѣста, ани присуду, къ-тому дровъ, ани лѣсу а припашни на пашню и сѣножатеи ничего нѣтъ.

II. Потому што ся дотычетъ въ имѣньяхъ ихъ милости за Велею ²³⁾ ровнанья въ дани грошовое и медовой.

Въ первой части въ Кейданехъ и въ Упнивахъ грошовое дани шестьдесятъ копъ и 7 копъ и два гроши, овромъ того, што намѣстниезъ у Кейданехъ зъ месниковъ полчетверты копы грошей беретъ на себе.

Медовое дани съ тыхъ же имѣней выходитъ шесть ушатковъ и 2 медницы безмала а сто пудовъ и 30 пудовъ безъ трехъ.

А въ материзнѣ, въ Солахъ и въ Хотенчичахъ, грошовое дани двѣ копъ грошей а медовое дани три ушатеи и 40 пудовъ и полтора пуда и медница.

Сума всимъ тымъ пѣняземъ шестьдесятъ копъ грошей и 9 копъ и два гроши.

А медовое дани во всѣхъ тыхъ дворѣхъ 9 ушатковъ и сто пудовъ и семдесятъ пудовъ.

20) Теперь Жмудки, Вилкомир. у., Балинскій, III, стр. 281.

21) Неподалеку отъ Несвижа, Балинскій, III, 665.

22) Мусники—Виленскаго у., Балинскій, III, 104.

23) Велея, Велья, рѣка, переименованная въ Вилію.

У другой части у Биржахъ, у Вижуняхъ ²⁴⁾ тридцать копъ и пять копъ 18 грошей, у Жупранехъ, у Новомъ Дворцы и у Мирклишгахъ 7 копъ безъ 10 грошей.

Медовое дани у Жупранехъ полшеста ушатка и три пуды лищу, то 6 ушатковъ съ тымъ лицомъ.

Въ той части пана Юрьевой 40 копъ и 2 копѣ, ино еще не достало на пана Юрьеву часть въ ровность двацати и семи копъ, и мы наполнили съ Хорекоевъ тую 20 и 7 копъ, то вже ровно съ Кейданскою частью шестдесятъ и 9 копъ.

Што ся тежъ тычетъ о дань медовую къ той шести ушаткомъ Жупранскимъ, и мы положили съ Мусниекъ полтора (sic) ушатка и полсемадесять пудовъ а съ Хотенчичъ 20 пудовъ.

То въ тыхъ дву частехъ у Биржахъ а въ Кейданехъ медовое дани ровно учинить по пол-осма ушатка и по осмидесятъ пудовъ и по пяти пудовъ.

Третяя часть у Кгеренойнахъ. Дани медовое и грошовое меду 14 ушатковъ. Ино такъ есмо поставили какъ у Биржахъ такъ у Кейданехъ: за пол-осма ушатка ушатками, а што ся еще остала полсема ушатка меду, то на пуды разкинули, ушатокъ по пяти пудовъ, то ся иметь 30 пудовъ и пять пудовъ; а къ тому есмо прилучили липское дани 50 ведеръ зъ Бостыня села а грошовое дани у Кгеренойнахъ ²⁵⁾, Жюмонтегахъ 19 копъ безъ 20 грошей и мы наполнили зъ липска къ Кгеренономъ 50 копъ и 5 копъ и 8 грошей.

То вже ровно шестдесятъ копъ и 9 копъ грошей пану Яну наполнено.

А всихъ людей-даниковъ Хорецкихъ три-

ста и 16 чоловѣковъ. А на каждую часть паномъ ихъ милости достало по сту и по 5 чоловѣковъ, только одинъ чоловѣкъ звышъ zostалъ.

А што ся тычетъ дани Хороекое, ровнали есмо на 3 части паномъ ихъ милости, на каждую часть по чотыры полувицы (sic) и по чотырнацати пудовъ и по 4 безменовъ.

А плату грошового остало 15 копъ безъ 12 грошей, кромѣ того што къ Жупраномъ отлучили 20 и 7 копъ грошей, тотъ остатокъ подѣлили есмо на три части, на каждую часть станеть по пяти копъ безъ чотырехъ грошей.

Ино панъ Юрій мовилъ, ижъ на его часть съ Хорекоевъ платъ грошевыи не зуполна выходить: тамъ дей люди выгибли. А хотечи ижъ бы панове ихъ милость отынуль тое его милости грошми наровновали, и панъ воевода съ паномъ Яномъ его милостью на томъ положили: если бы пану Юрью на его часть оттоле съ Хорекоевъ грошового плату што вгинуло, тогда ихъ милость прирекли и мають отынуль тую суму пану Юрью наровнати або [зъ] скарбу своего давати.

А того спадеу вровновавши, zostалъ Мирклишскій дворъ, который же есмо такежъ ровновали на три части.

Всихъ людей сумою того двора сто и 4 чоловѣки дворныхъ, а подъ бояры, подъ Мискомъ а подъ дьяковою 12 чоловѣковъ, опрочъ тыхъ людей.

Тыхъ людей Мираклишскихъ пану воеводѣ къ Соламъ прировновали 50 безъ 2 чоловѣковъ.

Пану Юрью къ Жупраномъ шестдесятъ безъ дву чоловѣковъ.

Пану Яну къ Кгеренономъ 19 чоловѣковъ, а одинъ чоловѣкъ лишній zostалъ.

24) Вижуны—Вилкомирскаго у., Балинскій, III, стр. 280.

25) Теперь Гераноны, между Ошмянной и Лядой, Балинскій, III, 225—228.

А къ тому дворпу пашни дворное на триста бочокъ, сѣножатей на двѣстѣ возовъ, и на каждую часть пашни мало бы прійти по сту бочокъ.

А што ся дотычетъ Нового Двора съ тыми людьми съ трицатма и чотырма чоловѣкы, ко тому же двору прилучили есмо къ Би́жамъ. Ино панъ Юрій отмовилъ, иже тыи люди дяволничого не дають, а ву въ иншихъ дворохъ зъ усихъ людей ихъ милости дякла идуть, а въ томъ ся его милости кривда дѣлала; и панове ихъ милость за тыи дякла пану Юрью поступили двухъ чоловѣковъ изъ своихъ двухъ частей, тамъ же въ Мирклишкахъ, панъ воевода одного а панъ Янъ другого, а третего небраного, который звышь осталъ, то пану Юрью къ Мирклишкамъ—шестьдесятъ чоловѣковъ зъ боярскими людьми, а пану воеводѣ птдесять безъ 3 чоловѣковъ, пану Яну 18 чоловѣковъ въ Мирклишкахъ.

А што ихъ милость въ старомъ дѣлу казали вровновати, въ кого бы звышь людей было, тому бы наровновано въ имѣньяхъ ихъ милости отчизныхъ.

Въ тый (sic) части въ пани воеводинѣ въ Мусникахъ Великихъ и въ дворцахъ.

А въ пана Яновой части въ Бичушкахъ въ Кривнахъ надъ пана Юрьеву часть знашли есмо злишка 20 и одного чоловѣка, тотъ злишокъ людей зровновали есмо на три части по 7 чоловѣковъ (sic) на каждую часть, ино отровновали есмо пану Юрью у Мирклишкахъ 7 чоловѣковъ съ пана воеводины части 4 чоловѣки а съ пана Яновы 3 чоловѣки и тежь, што панъ воевода зъ Митювского двора мѣлъ наровнати пану Юрью къ Яновскому дворцу 5 чоловѣковъ, то есмо съ тыхъ же людей Мирклишскихъ

пану Юрью отровновали, то пану воеводѣ zostало у Мирклишкахъ 40 безъ 2 чоловѣковъ, пану Яну 15 чоловѣковъ, пану Юрью семдесять безъ 2 чоловѣковъ. То вси тыи части ровны.

То въ тыхъ трохъ частехъ каждому по двѣстѣ и по 30 чоловѣковъ въ старомъ дѣлу.

А съ тыхъ частей у Мирклишкахъ напервѣй мають выдати пану Юрью 3 чоловѣки за дякла а 7 чоловѣковъ, оный злишокъ отровнуочи, што было въ двухъ частехъ за-Вельскихъ звышей, а остатокъ въ дѣл маеть прійти.

III. А што ся дотычетъ боярь (sic) ихъ милости, въ ровно чинили есмо на три части и земли ихъ.

Въ пана воеводиной части въ имѣньяхъ отчизныхъ и материзныхъ въ Мусникахъ Великихъ и въ Кейданехъ и въ Солахъ боярь 13 головами шляхты имени: Жбаба, Сенко, Якубъ, Тортилъ, Бернатъ Мацковичъ, Моциньскій, Богданъ Свидловичъ, Мартинъ Можейковичъ, Янъ Мишковичъ, Юна, Горностаи, Кобцовичъ, Заколѣновая удова.

А въ Солахъ ²⁶⁾ Богданъ Каризна, Станко Зенковичъ, а въ Кейданехъ Витковскій а Нешійка.

А боярь Кудревичовъ дѣлили есмо на три части: въ пана воеводину часть Лаврѣнъ Тортиловичъ зъ братьею, а подъ усими тыми бояры въ пана воеводиной части 1000 бочокъ и двѣстѣ полъ 30 бочокъ земли.

На другую часть пану Яну боярь Кегренойнскихъ и Жомойтскихъ головами 14: Процковскій, Гринашко, Олехновая, Танжелѣвичъ, Бернатъ Дѣдовичъ, Михайлова вдова, Олехно Инчигъ, Янко Радилевичъ. Мацко Черниковичъ, Миколай Похлѣбовичъ, Богданъ Ерославовичъ, Сошеа въ Жо-

26) Солаи—Ошмянского уѣзда.

Монтегахъ, Вилейко, Андрейко Глазевичъ а Кундревичовъ Мартиншъ, Пацовичъ зъ братьемъ а Вейшко Довнаревичъ а Богданъ Вороний.

Земли подо всеми тыми бояры въ той части на тисечу и на сто и на полтретьядцать бочокъ.

Въ третей части пану Юрью въ Жупрапехъ, въ Мирклишегахъ : Миско, Якубовая, Янъ Ташлыкъ, Станиславъ Якубовичъ, Янко Гриневичъ, Мацко Лопоть, Станиславъ Бувать зъ братьемъ, а Кондревичовъ Данило зъ братьемъ, Юрій Яновичъ зъ братьемъ, а Свириница у Вижунахъ.

А подъ тыми бояры въ той части земли на девять сотъ и на полтретьядцать бочокъ.

Ино панъ воевода а панъ Янъ отровна-

вали въ своихъ частей зъ Мирклишковъ пану Юрью по сту бочокъ земли дворное, што было ихъ милости пришло по сту бочокъ, те тни земли подъ бояры на вси три части ровно пришло.

А што будетъ пустовцинь Мирклинскихъ, то мають паномъ ихъ милости на три части поровновати.

Нишли што ся тнеть пустовцинь во всѣхъ дворѣхъ ихъ милости отчезныхъ и материзныхъ, то есмо отложили на сторону, пустовщина противъ пустовщины, того смо не рукали.

А которми тежъ слуги путныи люди подъ собою не мають, земли ихъ малы а на толоку ходять, и тыхъ есмо у во всѣхъ дворѣхъ съ тяглыми людьми ровновали.

Отдылъ фамильный, тека 1, № 45.

10.

Послѣ 1520 г. Памятная записка о раздѣлѣ между Радзивилами ииѣнія Кейданскаго ²⁷⁾.

Раздѣлъ двора Кейданскаго, кзѣь самого города, такъ и мѣщанъ, волостныхъ людей, гроповыхъ платовъ, житныхъ и овсяныхъ дяколь, медовыхъ даней и, вообще, всѣхъ пожитковъ.

[На память панамъ ²⁸⁾ ихъ милости. Што ся дотычетъ ровнованья двора Кейданскаго, янъ мѣста, мѣщанъ, такъ люди волостныхъ и всихъ платовъ гроповыхъ и дяколь житныхъ и овсяныхъ и даней медовыхъ и всихъ пожитковъ, янъ ся тая часть въ собѣ маеть].

Первая часть дворъ Кейданн.

[Тая часть зъ Лоси пану Станиславу ²⁹⁾ достала. Кейдони, Буйвидишки, Ясевскій дворець, Дуботолки дворець].

Людей Кейданскихъ, которми тяглуу службу служать и дякла дають житныи, ов-

²⁷⁾ Документъ этотъ служитъ вариантомъ къ документу, помѣщенному подъ № 23, въ I т. Археогр. Сборн. (стр. 32—34): новыя добавленія, вставки, помѣщены въ скобкахъ, а болѣе мелкія отиѣны указаны въ сноскахъ.

²⁸⁾ Подъ этими панами разумѣются три сына Николая III Радзивила (см. прим. 11, на 7—8 стр.): Янъ III извѣстенъ въ исторіи съ 1516 г., умеръ въ Холмѣ въ 1542 г. (Котлубай, стр. 39—40); Станиславъ I ум. въ весьма еще юномъ возрастѣ, въ 1531 г. (Котлубай, 41—42); Николай IV, бискупъ Жмудскій, ум. 3 ноября 1546 г. (Котлубай, стр. 43—44). Документъ о нихъ помѣщенъ въ I т. „Археогр. Сборн. (стр. 9, № 12); заголовокъ этого документа долженъ быть исправленъ такъ : „Королевскій приказъ Николаю IV Николаевичу Радзивилу (жмудскому бискупу), его матери и братьямъ и т. д. Сюда же относятся слѣдующіе документы (того же изданія и тома) подъ №№ 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24 и 25.

²⁹⁾ Станиславъ I Радзивиль (см. выше).

свинни до Кейданъ, 60 и 6 чоловѣковъ, а имена ихъ писаны у великомъ реестрѣ, дяволъ съ нихъ приходитъ семдесятъ бочокъ и 4 бочки жита, овса тая жъ суна.

Куничныхъ пѣнзей 6 копѣ безъ 12 грошей зъ волости, а къ Великоднею съ тыхъ жо людей 2 яловици, по курати, по десяти яецъ ³⁰⁾.

Ковминцовъ, которыхъ около двора седятъ, 16, тия дяволъ не дають, только службу тяглуу служить, а плату ни которого не дають.

А положили смо сумою за дякла житныи и овсянни—бочку жита по семи гроши, а овса бочку по 3 гроши, то учинить 12 копѣ и 20 грошей.

А семъ земль пустыхъ тяглыхъ, то за три чоловѣки ³¹⁾.

А въ мѣстѣ Кейданскомъ домовъ мѣщанъ сто и семдесятъ и 4 дома.

Плату грошового зъ мѣста Кейданского 70 ³²⁾ копѣ безъ копы грошей кашпизныхъ пѣнзей.

А зъ рѣзниковъ копа грошей, кромѣ се-ребщизны, коли на нихъ положить.

То всего плату съ Кейданъ прійде, зъ мѣста и зъ волости и зъ дякы сумуючи, 80 копѣ и осмъ копѣ и осмъ грошей.

Людей всякъ сумою тяглыхъ дякольныхъ и съ ковминци 80 и два чоловѣки.

Бояръ 5 головами, люди подъ ними 5 чоловѣковъ.

Сума всякъ людей Кейданскихъ зъ мѣ-стомъ двѣстѣ 66.

Б у й в и д и ш к и.

Къ той жо части ку Кейдонямъ прилу-чили есмо Буйвидишки.

Къ тому дворцу 7 чоловѣковъ тяглыхъ, съ тыхъ людехъ ни дякла, ни платовъ жа-дрыхъ нѣтъ.

А тамъ жо въ Буйвидишкахъ пять слу-жобъ людей заставныхъ боярина Судерев-ского Беделевича въ тридцати копахъ гро-шей, тыхъ есмо людей въ дѣлъ не стави-ли, тотъ панъ маеть сплатити паномъ пѣ-нези, кому ся достануть Буйвидишки.

Къ той жо части ку Кейданемъ прилу-чили есмо дворець Ясевскій, 19 чоловѣковъ, дякла, жита 18 бочокъ, бочку сумуючи по 7 грошей, то вчинить двѣ копѣ безъ чотырехъ грошей [а пятнадцатъ грошей], што на не-водъ дають, а дани меду 10 медницъ, без-мѣнъ и два воски.

Слугъ путныхъ 8.

Пашни дворное полтораста бочокъ.

Сѣножатеи 50 возовъ.

Къ той жо части ку Кейдонемъ дворець Дуботолки.

Людей тяглыхъ къ тому дворцу 23 чоло-вѣки, дякла съ тыхъ людей 15 бочокъ жита.

Сумою вчинить за жито рубль грошей и 5 грошей.

Слуга путный одинъ.

Пашни дворное двѣстѣ бочокъ.

Сѣножатеи сто и 20 возовъ.

А семъ чоловѣковъ данниковъ Кейдан-скихъ, съ нихъ дани 12 пудовъ, пудъ сумо-вали по дванадцати грошей, то есть 2 копѣ и 24 гроши.

[Сумою съ тыхъ дворцовъ и зъ данни-ковъ вчинить пѣнзями 8 копѣ и 44 гроши].

То въ той Кейданской части плату всего грошми прійдетъ девяносто копѣ и 6 копѣ и 54 гроши.

30) «По 12 яецъ» Археограф. Сборн. I, стр. 32).

31) Добавлено: «такъ есмо положили 2 пустовщины за чоловѣка» (ibid. I, стр. 33).

32) 80 (ibid., I, стр. 33).

Сума всіхъ людей въ той часті Кейдон-
ской съ тими дворцы и селя сто и сорокъ
и два чоловіки, кромѣ мѣщанъ ³³⁾.

[А мѣщанъ Кейдонскихъ сто и семдесятъ
и чотыри дома].

[Пашни всее ку Кейдонямъ тысяча сто
и семдесятъ бочовъ].

[Сѣна двѣ тысячи и триста возовъ].

[Бояръ и слугъ путныхъ 14].

[Меду прѣсного ку Кейдонямъ зъ (sic) Ясев-
ского дворца зъ люди 10 медницъ, съ Кей-
данскихъ люди съ семи чоловіковъ 12 пу-
довъ. А для того смо меду прѣсного тамъ
мало присумовали, што тамъ платъ болшій
пѣнежный надо вси части а мѣсто не малое
въ упокойномъ краи].

Другая часть Упники

зъ дворцомъ Жейменскимъ ³⁴⁾ [и зъ дан-
ники всеми Упнскими].

Дворъ Сола прирновали есмо, дворъ
Томиловичи съ тридцатма и двѣма чолові-
ки, плату съ Томиловичъ полсеми копы.

Къ той жо части прилучили есмо селцо
Каменчанъ ³⁵⁾, чотыри чоловіки.

Другое село Дорогомичи, тридцать чело-
вѣковъ данниковъ съ пустовщинами.

А дворець Хотенчицкій, людей съ пу-
стовщинами двадцать и одинъ чоловікъ.

А къ той жо части приложили есмо дво-
рецъ Турецъ.

А што ся тене данниковъ села Милчи,
половицу 17 чоловіковъ къ той жо есмо
части прилучили, а другую половицу того
села 17 чоловіковъ къ Холхлу прилучили.

Сумою всіхъ людей въ той часті триста
и сорокъ безъ одного чоловіка.

Плату всего [готововизны] къ той часті пѣ-
незми ³⁶⁾ шестьдесятъ копъ и полтретьи ко-
пы, сумуючи зъ медомъ и зъ житомъ зъ
овсомъ ³⁷⁾

Пашни дворное тысяча и двѣстѣ бо-
човъ.

Сѣножатеи тысяча и полтораста возовъ.

Бояринъ одинъ Коризна.

Слугъ путныхъ 24.

Мѣщанъ 20.

Доходу намѣстничого зъ Упникъ пять копъ
грошей.

Меду прѣсного къ той часті Упницкой зъ
данниковъ Упитскихъ 80 пудовъ а съ Томи-
ловскихъ людей и зъ Докшицкихъ 33 пуды
и полъ безмѣна, а съ Каменчанъ и зъ До-
рогомичанъ 30 пудовъ и полпуда, съ Хотен-
чицкихъ люди 6 пудовъ, зъ Милча съ семи-
надцати чоловіковъ съ половици села 10
пудовъ и 4 безмѣны.

Сумою въ той часті 160 пудовъ.

Отдѣлъ фамильный, тека 1, № 49.

33) Добавлено: «А зъ мѣщаны 300 и 16 дозовъ» (ibid. I, стр. 33).

34) Жеклинскимъ (ibid. I, стр. 33).

35) Очевидно, что это названіе крестьянъ, поставленное въ род. п. мн. ч.; настоящее же имя «село
Камено» (ibid. I, стр. 33).

36) «грошми» (ibid., I, стр. 33).

37) «сумуючи за медъ, за жито, за овесъ, пудъ сумуючи полъ 12 грошей» (ibid., I, стр. 33).

11.

Послѣ 1520 г. Описание Кереноенскаго двора.

Здѣсь содержится подробное описаніе числа крестьянскихъ душъ, количества «дворной животины», земли, дохода съ нея, податей и пр.

Дворъ Керѣноенскій ³⁸⁾. Што у дворѣ нашли есмо.

Паробковъ 5, ратовъ жонакъ 10, робятъ малыхъ 8, сумою дворное челяди 23. Што у свирнѣ нашли есмо меду пресного полсема ушатка, мяса 8 полтей, 3 сала, сыровъ 30, масла 3 кадци и двѣ бочки маку, цибули 72 вѣнки, чесноку 10 вѣнковъ, котель великій броварный а два котлы малыхъ, што на столъ пить дають, ковшь великій деревенный, желѣза двѣсти крыць и 8 крыць нороговъ девеносто сохъ, Шгоурковъ пять кадей.

Што животины дворное: 4 сохи—воловъ 8, коровъ дойныхъ а яловиць и лончатъ и сеголѣтнихъ телать всего скота 35, пашныхъ клячь 3, овецъ 22, свиней великихъ и малыхъ поросать 22, гусей 34, куровъ 70, 3 коплуны, павъ 15. У звѣринци олень а ланка. Старый тивунъ Щючка, што онъ зъ волостью влавъ ³⁹⁾ житныи стырты, жита полшасты стырты, а въ тыхъ стыртахъ по девяносту копь нового жита, а стирта, въ той стиртѣ 100 копь сеголѣтнего жита. У гумнѣ полчетверта ста копь пшаници полтретьяцать копь ячменю 9 копь гороху 12 копь ярици полчетверты копь гречихи 40 копь. Сума жита тысяча копь безъ пятьдесятъ копь. Сума пшани (sic) и иныхъ яринъ девяносто копь. Дворная пашня такъ широка на три лѣта на пятьсотъ бочокъ и 30 бочокъ. А

нашли есмо жита посѣяного 102 бочки а и ещо мають сѣяти на пятьдесятъ бочокъ.

Сѣножатеи на полтретья ста возовъ а сѣна копоного 70 возовъ, а иншое не копоное, два гаи на 15 бочокъ а звѣринецъ по[дѣ] дворомъ.

Корчомъ 8, съ тыхъ корчомъ плату идеть на годъ полчетвертынацать копы грошей. Съ тыхъ корчомныхъ пенязей платныхъ на годъ олтаристу 2 копь гроши дають, а какъ три годы сполнять ся, съ того жъ корчомного плату тому жъ олтаристу четвертогоду 6 копь на шубу дають.

А тии корчмиты наймя, котории платъ дають (сѣдуеть 8 именъ).

Съ тыхъ корчмитовъ служба идеть зъ листомъ, гдѣ потреба оуважить, тамъ маеть ѣхати, а панъ гдѣ на дорогу поѣдетъ, и мають корчмиты конь вести, толко съ нихъ службы.

Найма тии люди, котории подѣ двора: Иванъ Несторовичъ, соленикъ панскій, 6 копь грошей въ себе держить, тими пенязми торгуеть, отъ тыхъ пенязей соли на дворъ што потреба будетъ, дѣстатовъ даеть; подѣ тымъ жо Иваномъ земля приданая, съ тое земли конемъ служить. Петрель Служничъ, конемъ служить а на толоку идеть. Янко Щербовичъ, конемъ служить а на толоку идеть Жеребило зъ Миколайцемъ одну служ-

38) Кереноены или, по теперешнему, Гераноны лежать по пути изъ Омшаны въ Лиду. Свѣдѣніе объ этомъ мѣстечкѣ см. у Балнискаго (Starożytna Polska, III, стр. 225—228).

39) Т. е. клаль.

бу служить конемъ (далее перечисляются еще 13 лицъ, которые конемъ служатъ).

То тыи люди, што подлѣ двора живутъ.

Сумою тыхъ 16 человекъ и сохою и зъ бороною на толоку идутъ. Янко, коваль, на толоку идетъ и на дорогу съ кузнею идетъ на панской подводѣ. Суровець, мельникъ, другій мельникъ Юхно, а съ нихъ 2 службѣ, на толоку идутъ, млинъ подъ дворомъ съ однимъ коломъ, а другій прудъ на Ковьи сорвала вода.

Которыи люди слуги путныи, што на волости зъ Дойнавы конемъ служатъ (сладуетъ перечень 15 лицъ) 40). Сумою тыхъ слугъ путныхъ 15. А съ тыхъ слугъ Дойновскихъ жита на дворъ идетъ 9 бочокъ, овса 9 бочокъ а 9 возовъ сѣна, мезлевы (sic) 9 грошей, а на каждую толоку идутъ и съ сохою и зъ бороною и съ косою и съ серпомъ.

Тяглыи люди Крутибѣсова приставництва (сладуетъ перечень). Того Вертибѣсова (sic) приставництва люди тяглыи, што сполна служба съ нихъ и зъ воли и съ влячами и дякла и иншии подачки идутъ, сумою тридцать безъ трехъ, а въ которыхъ влячь и воловъ нѣтъ, сумою четири человекъ пѣшии, найма: Михайло Волковичъ, Явели Довкеяловичъ, Питивелись а Конопелька.

Зъ Вертибѣсова приставництва съ тяглыхъ людей, съ которыхъ служба сполная идетъ, жита дякольного 20 бочокъ, овса 11 бочокъ, сѣна 18 возовъ, а грошей полкопы безъ гроша.

Што подъ Лаздунскимъ старцомъ Петре-лемъ Тавулевичемъ тяглыхъ людей, съ которыхъ суполная служба и подачки идутъ (сладуетъ перечень).

Сумою у Лоздунской волости людей пятьдесятъ человекъ и 2 человекъ, а съ нихъ

платовъ и подачокъ идетъ: 11 вшатковъ пресного меду а два вшатики впустѣ, подякольного жита 82 бочки, овса подякольного 46 бочокъ, грошей готовыхъ мезлевскихъ пятьдесятъ а 10 впустѣ гроши, сѣна подякольного 40 возовъ, нароговъ 30, сохъ а крыць пятьдесятъ жалѣза, ильну полосмаста а полста упустѣ. На панскій приѣздъ, коли панъ до Кереноенъ приѣдетъ, яловица, по куряти а по десяти яецъ зъ дыму, а Кереноенци, которыи близко двора живутъ, яловицу а по курети и по 10 яецъ даютъ.

По Березыни бобровыхъ гововъ на двѣ мили по обѣмо (sic) берегамъ волно гонити, панскіи обадва береги, а по Рѣпниці по рѣцѣ на полмили до рѣки до Трестаниці.

Съ Кереноенскихъ людей съ трехъ человекъ вѣсковъ 3 вшатики меду пресного идетъ, Петръ Лихачевичъ службѣ не служить и съ своее земли вшатовъ меду даетъ а два человекъ службу служатъ а меду 2 вшатики пресного даютъ.

Сумою меду пресного 14 вшатковъ а липцу 3 медниці.

Въ Лоздуняхъ 3 пустовскіи земли, въ Кереноинахъ 1 пустовщина.

Тымъ жо Лоздунцомъ кривда отъ пана Стонислава Петровича, отнялъ въ нихъ отчизные земли на 80 бочокъ а сѣножатеи на сто возовъ, а въ бортномъ деревѣ и въ лѣсѣ многіи кривды имъ, и боярину своему Урбану тую землю далъ, а тотъ бояринъ дворъ собѣ на той земли поставилъ.

Кереноинскіи бояре (числомъ 9, сладуетъ перечень лицъ, сидящихъ подъ ними). Сумою подъ боярыи людей 72 человекъ, сумою земли подъ боярыи, што на свои дворы папшють (sic) на три лѣта семсотъ бочокъ безъ пяти бочокъ.

40) Изъ прозвищъ любопытно: «Вертибѣсъ». Далѣ упоминается «Крутибѣсъ».

Дертницѣи бояре (числомъ 4). А подѣ
усими теми бояры на вси три лѣта земли
ихъ на 30 бочокъ; коли земская служба,
одного чоловѣка на службу вси бояре шлютъ.

Сумою корчомного плату полчетвертьнад-
цать копы грошей.

Съ путныхъ и съ тяглыхъ людей мезле-
ныхъ грошей полторы копы грошей а подя-

колного жита 111 бочокъ, овса 76 бочокъ,
сѣна 70 возовъ безъ трехъ возовъ, меду пре-
сного 14 вшатковъ а липцю 3 медници, иль-
ну пол-осмаста, нароговъ 30, сохъ жолѣза
(sic) криць 50.

Людей корчмитовъ и слугъ путныхъ 51
чоловѣкъ, тяглыхъ людей 84 чоловѣки.

Отдѣлъ фамильный, тека 1, № 50.

12.

1538 — 1539 ¹⁾, индикта 12 (съ Сентября по Апрѣль). Памятная тетрадь расходовъ
Виленскаго бискупа князя Павла Гольшанскаго ²⁾.

Памятную тетрадь велѣ служебникъ князя Юрко или Южно (это, кажется, одно
лицо) во время разѣздовъ. Впродолженіе восьми мѣсяцовъ (съ Сентября 1538 года по
Апрѣль 1539 г.), князь Павелъ выѣзжалъ изъ Вильны нѣсколько разъ. Сперва въ Пинскъ:
черезъ Гольшаны, Ивье, Новогрудокъ, Городище и Луки (въ пути былъ недѣлю, со 2 по
9 Октября). Въ Пинскѣ видѣлся съ Мелешкомъ и Котломъ, Нарбутовымъ служебникомъ.
Во второй разъ—въ Глускъ: черезъ Гольшаны, Станково, Вишнево, Койданово. Передъ
Пасхой князь Павелъ ѣздилъ въ Шешолы. Въ Вильнѣ видѣлся съ Размусомъ, Фурсомъ,
Сорокой, Ходкевичемъ, Коморовскимъ. Большую часть времени проводилъ въ Гольша-
нахъ. Во время всѣхъ этихъ переѣздовъ и свиданій князя, служебникъ Юрко велѣ по-
дробную вѣдомость всѣхъ расходовъ, съ указаніемъ цѣны.

I. Паметно мнѣ Юрку. Прислалъ врад-
никъ Глускій Шило Жытинской серебшизны,
которую Прокулей бралъ на день Рожде-
ства Пречистой, которое свято было въ ин-
диктѣ 12, мѣсеца Сентября 8 день, 4 копы
грошей.

А кожи, што съ Кіева привезли, тый Шило
продалъ и прислалъ 40 грошей, съ теми жъ
пѣнезми. То 4 копы и 40 грошей.

А князь его милость далъ ми съ своей
скрины полчетверты копы грошей. И за
вси тии пенези казалъ ми его милость ку-

1) Годъ опредѣленъ на основаніи индикта и другихъ хронологическихъ данныхъ, имѣющихся
въ документѣ. Для облегченія, при дняхъ выставлены мѣсяцы и числа.

2) Въ документѣ упоминается слово князь; имя же и прозвище не выставлены. Найдены они
по слѣдующимъ соображеніямъ: 1) Большую часть денежнаго оброка князь получаетъ изъ Глуска. Глускъ
принадлежалъ сперва князьямъ Дубровицкимъ, и съ первой половины XVI вѣка перешелъ къ
ихнимъ родственникамъ князьямъ Гольшанскимъ, изъ которыхъ Павелъ, бискупъ Виленскій, записалъ (въ
1551 г.) Глускъ, какъ свою собственность, супругъ Сигизмунда-Августа, Варварѣ Радивиловнѣ. 2) Князь,
какъ видно изъ документа, брѣетъ не только бороду, но и усы; съ нимъ въ путешествіи—органистъ;
князь въ значительной мѣрѣ творитъ милостыню, одѣляетъ деньгами сиротъ и убогихъ.—Князь
Павелъ Гольшанскій—сынъ Александра Юрьевича. Павелъ сперва былъ Лудскимъ бискупомъ, а съ
1535 года Виленскимъ. Умеръ въ 1555 году, о немъ писано: *Żywoty biskupow Wileńskich* (I); Нѣ-
сецкій, IV, 362; Крашевскій, *Wilno* (II, 203); *Wizerunki i roztrząsania naukowe*, т. т. 58, 59, 60; *Іохерь*,
Obraz (I, 125).

пять зѣбля, коли ѣхаль до Пинска. То всихъ пѣнезей 8 копѣ и 10 грошей. Тымъ пѣнеземъ расходъ:

Напервѣй далемъ за полфунта квѣту мушкатового 19 грошей; за полфунта шафрану копу грошей; за полтретья фунта инбѣрю, по 20 и по 4 гроши фунтъ; микдаловъ 15 фунтовъ, по полтора гроша фунтъ; рыжу 10 фунтовъ, по грошу фунтъ; емину 5 фунтовъ, по полтора гроша фунтъ; розинковъ 3 фунты, по грошу; за черевикн князю 3 гроши; за фунтъ гвоздиковъ 40 грошей; за голову цукру 40 грошей, а въ ней поль 10 фунта, фунтъ по 4 гроши а фунтъ по полпета гроша.

Скленицъ гладкихъ купилъ 20 десятковъ по 4 гроши; за семь скленицъ куровыхъ поль 5 гроши; за 12 гарнѣцей вина 2 копѣ грошей, гарнецъ по 5 грошей; за фунтъ циномону 40 и полтретья гроша; за 4 лошаины по осми грошей; за шесть вѣнговъ цибули 6 грошей.

А стравилемъ тыхъ же пѣнезей 10 грошей. Сума осмъ копѣ грошей и 10 грошей.

Потомъ князь его милость далъ ми на день Покрова Пречистой пять копѣ грошей, ѣдучи до Пинска, на шафованье, и казалъ ми его милость съ оныхъ пѣнезей дать Мисаилу $\frac{1}{2}$ копы грошей, што, напередъ ѣздячи, сѣно а овесъ покуповалъ.

Выѣхаль князь его милость зъ Голшанъ ¹⁾ назавтрее по Покровѣ Пречистой, у середу (2 Окт.)

На Ивѣи ²⁾, на начлегу, за рыбу 2 гроши.

У четверкъ (3 Окт.)

На Немнѣ, за перевозъ, 4 гроши; у Новъ-

городци ³⁾ меду за полтретьядцать грошей; за пиво 2 гроши; за дрова грошъ; возниця на деготь до мази грошъ; отъ подкованья инаходничка далъ полтора гроша.

У пятницу (4 Окт.)

У Новѣгородци за 2 колѣ далъ 2 гроши; за лососка 2 гроши; за грибки грошъ; за уздѣницу на инаходничка далъ грошъ; за двѣ греблѣ 2 гроши; за 30 шиналей полтора гроша.

На ночлегу у Городици ⁴⁾ за пиво полгроша.

У Лукахъ ⁵⁾, у суботу (5 Окт.)

Пива за полтора гроша.

Приѣхаль князь его милость до Пинска, у середу (9 Окт.)

За рѣпу 3 пѣнези; за 5 горщковъ 2 гроши; яецъ зъ грошъ.

У четверкъ (10 Окт.)

За рѣпу 7 пѣнезей; за солому грошъ; за кнотѣ на лоевнѣ свѣчи грошъ; за забиванье воску 2 гроши.

У пятницу (11 Окт.)

За рыбу шесть грошей; за рѣпу 3 пѣнези; за пшено 7 пѣнезей.

У суботу (12 Окт.)

За рыбу поль 7 гроша; яецъ за 2 гроши; горѣлки за полгроша; за рѣпу поль гроша; скленицъ за 5 грошей.

У недѣлю (13 Окт.)

За рѣпу поль гроша.

У понедѣлокъ (14 Окт.)

За 3 цуки солить далъ пять грошей; убогому князь казалъ дать грошъ.

У во второкъ (15 Окт.)

За рыбу солить 4 гроши; за рѣпу полгроша.

1) *Голшаны* или *Ольшаны*, надъ р. Ольшанкою, въ 20 вер. отъ Опшяны, уѣзда Опшянскаго.

2) *Ивѣе*—въ 50 вер. отъ Опшяны и Лиды, Опшянскаго уѣзда. *Евѣе*—селеніе особое, известное своею старопечатнею.

3) Въ Новогрудкѣ. 4 и 5) Въ Новогрудскомъ уѣздѣ.

У среду (16 Окт.)

За рыбу 7 грошей; за рѣпу полгроша.

У четверекъ (17 Окт.)

За молоко полгроша; борщу сухого за полгроша; огурковъ за полгроша; за кнотье на льянчи свѣчи 2 гроши.

У пятницу (18 Окт.)

За рыбу на обѣдъ 13 грошей; за рѣпу полгроша; за грибки 2 гроши; за 10 скатертей отъ мытья далъ 5 грошей.

Сума 5 копѣ грошей.

У субботу (19 Окт.)

Далъ ми князь его милость тыхъ же пѣнезей 2 копѣ грошей.

Росходъ тымъ пѣнеземъ у Пинску:

Напервѣй съ тыхъ пѣнезей за 2 сита 2 гроши, одно далъ до кухни, а другое пекаркомъ; за молоко полгроша.

Отъ забиванья воску отъ 3 володъ далъ 2 гроши.

У недѣлю (20 Окт.)

За рѣпу полгроша; за молоко полгроша.

Князю его милости самому далъ полкомъ грошей, якъ съ Кускомъ игралъ у пшану.

У понедѣлокъ (21 Окт.)

За 4 щуки солить далъ 12 грошей; за огурки полъ гроша; за яйца, якъ не стало зборныхъ яецъ, 2 гроши.

У во второкъ (22 Окт.)

За фунтъ пороху 7 грошей, яецъ за грошъ.

У среду (23 Окт.)

На шолъ кравцу далъ полъ 2 гроша, якъ мыцку князю робилъ; за рыбу полъ 10 гроша; за шестьдесятъ куницъ отъ выправленья далъ 15 грошей.

У четверекъ (24 Окт.)

Яецъ за 2 гроши; за огурки полгроша.

У пятницу (25 Окт.)

За рыбу 14 грошей; за 6 возъ сѣна 8 грошей; грибокъ за 2 гроши; за двое тетеричу далъ грошъ.

У субботу (26 Окт.)

За рыбу 5 грошей; за 5 возъ дровъ 4 гроши, за яйца полгроша. Сума 2 копѣ грошей.

У недѣлю (27 Окт.)

Далъ ми князь его милость 3 копѣ грошей. Росходъ тымъ пѣнеземъ:

Напервѣй съ тыхъ пѣнезей казалъ ми князь его милость купить овса 40 полумѣровъ, полумѣръ по 3 гроши, то пришло 2 копѣ грошей.

За хмѣль на пиво 3 гроши: за 3 возы сѣна далъ 3 гроши; за капусту полгроша; за три горщи грошъ; за огурки полгроша.

У понедѣлокъ (28 Окт.)

За два возы дровъ 14 пѣнезей; за рѣпу полгроша; за огурки полгроша; за три щуки полъ 4 гроша.

Во второкъ (29 Окт.)

За окованье трехъ колъ до колибочки князя Володимеревы далъ 11 грошей.

За два возы дровъ грошъ, за рѣпу полгроша, за молоко полгроша. Яну возници за кожухъ полъ 17 грошей, Тузику за кожухъ полъ 17 грошей.

Сума тремъ копамъ грошей.

У среду (30 Окт.)

Которыи пенези мытныи войтъ Глускій ¹⁾ принесъ до Пинска 15 копѣ грошей, казавъ ми князь его милость тыи пенези взять у войта. Тымъ пѣнеземъ росходъ:

Казалъ ми князь его милость съ тыхъ пѣнезей дать пану Мелешку 10 копѣ грошей.

1) Глускъ—при р. Птачи, впадающей въ Припеть, Бобруйскаго уѣзда.

За щуку посолить у бочку далъ поль 3 гроша; за рыбу на обѣдъ поль 8 гроша; за 3 возы дровъ далъ 3 гроша; за 4 возы сѣна далъ 6 грошей; за двѣ колесѣ на вухонный возъ далъ поль 4 гроша.

За 3 скатерти отъ мытья далъ грошъ.

На выѣздѣ 2 щуки князь его милость самъ сторговалъ и казалъ ми заплатити поль 5 гроша; на дорогу оцту доброго налилъ на дорогу 2 фляши за 10 грошей; за 2 фунты свинцу 16 пѣнезей.

Котлу, служебнику пана Нарбутову, казалъ князь его милость дать на страву, якъ слали его къ Дубровици ¹⁾ съ Пинска, копу грошей.

А съ свое скрынни князь ему жъ далъ копу грошей на страву, то не тыхъ пяти копъ грошей.

Выѣхалъ князь его милость съ Пинска у среду (30 Окт.). Въ тыйдень, у другую среду (6 Нояб.), ѣдучи съ Пинска, на Немнѣ за перевозъ далъ 3 гроши. Приѣхали до Гольшанъ у четвергъ (7 Нояб.).

За грибки далъ грошъ.

У пятницу (8 Нояб.)

За хмѣль на пиво пшеничное далъ 2 гроши. Про пана маршалковичовыхъ служебниковъ горѣлки за грошъ.

У среду (13 Нояб.)

Передъ Пилиповыми запусти послалъ ме (sic) князь его милость до Вильни, и казалъ ми его милость купити шесть фунтовъ оливы. За шесть фунтовъ оливы далъ 18 грошей, фунтъ по 3 гроша. За фунтъ аныжу 4 гроши, за окovanje скрынни 20 и 5 грошей, за двѣ приставцѣ ценовыхъ далъ 10 грошей, за гребень костеный 7 грошей, за другій гребень рѣдзгій поль 2 гроша, за пуздерко на

гребени 3 гроши, за пилку князя до ручницы 3 гроши, за каракульку 3 гроши, за склюбики 6 грошей, за сверделець полгроша, за два лещи 5 грошей, за лосось 16 грошей, за чотыри фунты свинцу 2 гроши. за сѣчки къ ручници и за малую пилку и за пробоець далъ 2 гроши. А стравилемъ 10 грошей.

У недѣлю (17 Нояб.)

Приѣхавши зъ Вильни до Гольшанъ, за свѣжую рыбу далъ 2 гроши; селедцовъ за 3 гроши, за копу валыхъ рыбъ далъ поль 4 гроша. Жекгаты сухихъ за грошъ.

У другую недѣлю (24 Нояб.)

За тридцать подлещьковъ сухихъ далъ 4 гроши, за два вѣнки цибули грошъ, возницы на деготь у мазъ полгроша; вранцу на нити, што сувна возовымъ шиль, 4 пѣнези.

Выѣхалъ князь его милость зъ Гольшанъ до Станкова ²⁾ на день светого Юрья во вторникъ (26 Нояб.).

Казалъ ми дать князь Павлюку органисту на скленици до Вильни 18 грошей. Яну возницы на двои боты 10 грошей. За сѣно дали у Вишневъ ³⁾, якъ напередъ за возы ѣхали, 2 гроши.

Приѣхавши до Станкова, князь его милость у пятницу (29 Нояб.) у Койдановѣ ⁴⁾ за 2 копѣ сущовъ далъ 4 гроши, Хведосу на боты князь казалъ дать 10 гроши.

У недѣлю (1 Дек.)

Князь казалъ далъ Дудѣ, якъ оголилъ ему бороду и усъ, 15 грошей; прачу выкупилъ сермягу у дву грошохъ.

Сума 15 копъ грошей.

II. Паметно мнѣ Юрку. Далъ ми князь

1) При р. Горыни, въ Волянской губ. 2) Вотчина князей Гольшанскихъ.

3) Ошмянскаго уѣзда. 4) Милскаго уѣзда.

его милость десеть копъ грошей горвольскихъ (?) пѣнезей на шафование на Крещенье, которое свято было въ индигтѣ 12, въ понедѣлокъ (6 Янв.).

У четвергъ, по Крещеньи (9 Янв.)

Напервѣй казалъ ми князь его милость дать Ширцуковицу, мѣщанину у Глуску, копу грошей.

У недѣлю (12 Янв.)

Князю его милости самому далъ полкопы грошей. Соли за 3 гроши.

У во второкъ (14 Янв.)

Орѣховъ вепрю за грошъ.

У среду (15 Янв.)

Князю его милости самому далъ 10 грошей.

У субботу (18 Янв.)

Соли за 4 гроши. Хведцу кухарю на боты 5 грошей, яецъ за грошъ.

У недѣлю (19 Янв.)

Гринчаку псарцу за серягу полъ 13 грошей.

У понедѣлокъ (20 Янв.)

За тупу мяса вепрвого полъ 16 гроша. Убогой князь казалъ дать 2 гроши.

Во второкъ (21 Янв.)

Останокъ тыхъ пѣнезей далемъ князю его милости самому полъ осмы копы и 6 грошей.

III. Паметно мнѣ Юхну. У Голшанехъ далъ ми князь его милость на другой недѣли вступивши у постъ великій 4 копы грошей тыхъ пенезей, што у Левши взялъ за медъ пресный у пятницу (28 Февр.) Тымъ пенеземъ расходъ:

Ѣдучи зъ Голшанъ до Вильни, казалъ ми его милость дать Шелвовскому 5 грошей.

У субботу (1 Мар.)

Князь ѣлъ хлѣба у селѣ Закровжишки, за сѣно далъ 2 гроши, у вечерѣ приѣхавши до Вильни былъ у князя его мило-

сти панъ Олексѣй, тогда за медъ 20 грошей и 5 грошей, свѣчь за грошъ, за 3 гарни вина 20 и 4 гроши, за пиво грошъ, хлѣба за грошъ.

У недѣлю (2 Мар.)

За рыбу на обѣдъ 5 грошей, грибокъ за 2 гроши, гороху за полгроша, цибули за грошъ, пива къ обѣду за полгроша, за подкованье дрымгантика грошъ. На вечерю рыбъ вялыхъ за грошъ, борщу за 2 пенези, хлѣба ситного за грошъ, бѣлого хлѣба за грошъ, пива за 8 пѣнезей.

У понедѣлокъ (3 Мар.)

За щуку далъ 13 грошей, за леща 3 гроши, плотачокъ за грошъ, за капусту полгроша, за горохъ полгроша, хлѣба ситного за 2 гроши, бѣлого хлѣба за грошъ, за слижи полъ 4 гроша, склениць малыхъ за 4 гроша, за двѣ скленици куровыхъ 12 пѣнезей.

Пива за 6 грошей, обарянокъ за полъ гроша, за 2 фунты сливокъ 2 гроша. На вечерю борщу за 3 пѣнези, свѣчь за полъ гроша, за полгарнца вина 4 гроша.

У во второкъ (4 Мар.)

За рыбу полъ 5 гроша, за грибки полъ 4 гроша, олѣю за 2 гроши, хлѣба бѣлого за полгроша, цибули за грошъ, оцету за грошъ. Князю далъ у Размуса 10 грошей, потомъ у Размуса жъ далъ князю его милости полкопы грошей. Хлѣба ситного за грошъ, пива на вечера за грошъ.

У среду (5 Мар.)

За рыбу 5 грошей, хлѣба ситного за полтора гроша, бѣлого хлѣба за полгроша, за горохъ полгроша, муки пшеничной на плотички смажить за полгроша, пива къ обѣду за 4 гроши, за гарнецъ вина 8 грошей, оцту за грошъ. По обѣдѣ за другій гарнецъ вина, якъ панъ Хурсъ былъ, 8 гро-

шей, и пива за 2 гроши, меду за грошей.

У четверкъ (6 Мар.)

За рыбу 6 грошей, за селявы 3 гроши, хлѣба ситного за грошъ, бѣлого хлѣба за грошъ, цибули за грошъ, пива къ обѣду за грошъ. Олександровому служебнику князь казалъ дать на страву, якъ слалъ до Новогородка, 20 грошей, за вялую рыбу на вечерю грошъ. Сума 4 копы грошей. А которую копу грошей безъ пяти грошей казалъ ми князь узять у Грідка за воскъ, тымъ пенеземъ расходъ:

Оцту за грошъ, грибокъ за грошъ, у день про князя пива за грошъ, про служебниковъ пана молодого(?) меду за 2 гроши.

У пятницу (7 Мар.)

За щуку далъ 6 грошей, за плотици грошъ, оцту за 2 гроши, хлѣба ситного за грошъ, бѣлого хлѣба за 4 пѣнези, за хрѣнь пѣнезь, пива къ обѣду за 3 гроши, меду за 5 грошей, за гарнецъ вина 8 грошей, гороху за полгроша, цибули за грошъ, олѣю за грошъ, убогому казалъ дать князь полгроша.

У субботу (8 Мар.)

За 2 щуки полъ 5 гроша, за леца полтора гроша, цибули за полгроша, за горохъ полгроша, за 2 фунты сливокъ 2 гроша, селявъ за 2 гроши, оцту за грошъ, хлѣба ситного за грошъ, бѣлого хлѣба за грошъ, олѣю за грошъ, пива за 5 грошей, за ситко до кухни далъ полгроша. Сума копа безъ 5 грошей.

Принесъ Богданъ Гнѣвошъ Глуской се-ребщины (sic) 10 копъ и полтретья гроша у субботу жъ (8 Мар.).

Расходъ тымъ пѣнеземъ:

Напервое съ тыхъ пѣнезей за медъ до стола 5 грошей, на вечерю за вялую рыбу грошъ, за пиво грошъ.

У недѣлю (9 Мар.)

За рыбу 5 грошей, за селявы 2 гроши, хлѣба ситного за грошъ, бѣлого хлѣба за грошъ, олѣю за грошъ, гороху за полгроша, борщу на вечерю за 2 пенези, за подбиванье шубки княжей сѣрой страдиатки далъ 6 грошей, за пиво къ обѣду и къ вечери 2 гроши.

У понедѣлокъ (10 Мар.)

За рыбу 7 грошей, за селявы полъ 2 гроша, олѣю за грошъ, цибули за грошъ, хлѣба ситного за 2 гроши, бѣлого хлѣба за полтора гроша, гороху за полгроша, оцту за 2 гроши, за полтора фунта сливокъ полтора гроша, борщу за 3 пенези, за грибки грошъ, пива за 4 гроши, што къ обѣду, меду за 5 грошей, отъ перекованья дрыгатики далъ 2 гроши, пойманцемъ, што зъ Москвы вышли, казалъ князь дать 5 грошей. Блажку кравцу князь казалъ заплатитъ, што декъ суконный прибавлялъ и суконку страдицкую робилъ сѣрую, далъ полторы копы безъ 3 грошей.

Яну возници казалъ князь дать копу грошей, на вечерю хлѣба за грошъ, за пиво грошъ.

У во второкъ (11 Мар.)

Якъ панъ Нарбутъ, кухмистръ¹⁾, былъ у князя, за рыбу далъ 11 грошей, селявъ за 2 гроши, за полтора фунта сливокъ полтора гроша, за фунтъ миегдаловъ полтора гроша, олѣю за грошъ, оцту за 2 гроши, за грибки 4 гроши, хлѣба ситного за 2 гроши, бѣлого хлѣба за полтора гроша, за медъ къ обѣду 10 грошей, пиво за полъ 6 гроша, за гар-

1) Богданъ, кухмистръ великаго княжества Литовскаго, Ошмянскій староста (Насецкій, VI, 520).

нець вина 8 грошей, поиманцу Москвитину казалъ князь дать 2 гроши, муки на смажонни плотички за полтора, на вечерю про служебники за плотички далъ грошъ, за вялую рыбу грошъ; яеъ Сорока былъ у князя, меду за 10 грошей, за пиво грошъ.

У середу (12 Мар.)

За рыбу 4 гроши, за селявы 2 гроши, оцту за грошъ, олѣю за грошъ, хлѣба ситного за грошъ, бѣлого хлѣба за полгроша, за горохъ полгроша, цибули за грошъ, за пиво къ обѣду 2 гроши, на вечерю за рыбу вялую грошъ, за пиво грошъ, хлѣба за грошъ, про Комаровского меду за 2 гроши.

У четверкъ (13 Мар.)

За рыбу 5 грошей, за селявы полъ 2 гроша, за полтора фунта сливокъ полъ 2 гроши, цибули за грошъ, гороху за полгроша, за вялую рыбу 2 гроши, хлѣба ситного за грошъ, бѣлого хлѣба за полгроша, за пиво къ обѣду грошъ. Очакгу на страву, яеъ слалъ его до Голшанъ князь по зброю, 2 гроши, на пугвички на жупицу княжую бѣлую нашили далъ 2 гроши, на вечерю за пиво (не показано).

У пятницу (14 Мар.)

За рыбу 5 грошей, за горохъ полгроша, олѣю за грошъ, оцту за грошъ, за грибки 2 гроши, за пиво грошъ.

Князю его милости самому у Размуса далъ полкопы грошей, за боты за княжин за сафьянны отъ роботы далъ 8 грошей, у вечерѣ про князя пива за полгроша.

Щасному казалъ дать князь на страву полкопы грошей.

У субботу (15 Мар.)

За рыбу полъ 5 гроша, гороху за полгроша, хлѣба ситного за полгроша, бѣлого хлѣба за полгроша, грибокъ за 2 гроша, за пиво къ обѣду про служебники, полтора гро-

ша, на вечерю про князя и про служебники пива за полтора гроша.

У недѣлю (16 Мар.)

Яеъ былъ панъ Ходкевичъ у князя, за рыбу далъ 12 грошей, за селявы полтора гроша, хлѣба ситного за грошъ, бѣлого за 2 гроши, цибули за грошъ, оцту за 2 гроши, олѣю за 2 гр., за фунтъ микгдаловъ полтора гроша, за пиво далъ 7 грошей, за медъ 5 грошей, за 2 гарница вина 16 грошей.

Убогому казалъ князь дать грошъ, за скленицы 3 гроши.

Яеъ не стало въ шкатульцѣ шефрану, казалъ князь дать до аптеки на шафранъ 3 гроши. За динамонъ 2 гроши, на вечерю про служебники за пиво грошъ.

У понедѣлокъ (17 Мар.)

За рыбу полъ 6 гроша, за грибки 3 гроши, гороху за полгроша, хлѣба ситного за грошъ, бѣлого хлѣба за полгроша, олѣю за грошъ, цибули за грошъ, за пиво къ обѣду и вечери 2 гроши.

У во второкъ (18 Мар.)

За рыбу 4 гроши, за селявы полтора гроша, олѣю за грошъ, гороху за полгроша, хлѣба ситного за полгроша, бѣлого хлѣба за полгроша, на вечерю борщу за 2 гроши.

У вечерѣ, яеъ былъ Коморовскій у князя съ панскими служебниками, меду за 18 грошей, за 2 гарница вина 16 грошей, пива за грошъ. Сороцѣ князь казалъ дать 18 грошей.

У середу (19 Мар.)

За рыбу полъ 4 гроша, за ментусы 13 грошей, гороху за полгроша, за грибки 2 гроша, за поправленье замка полгроша, за поправленье ополоника полгроша.

Яеъ князь былъ у войта, бискупего служебника, казалъ дать на пиво 3 гроши.

У четверкъ (20 Мар.)

За рыбу 3 гроши, за 3 вѣнки цибули 5 грошей, гороху за полгроша, крупъ овсяныхъ

за полгроша, свѣчь за полгроша, хлѣба ситного за полгроша, бѣлого за полгроша, за вино у Размуса далъ 8 грошей.

У пятницу (21 Мар.)

За рыбу 4 гроши, гороху за полгроша, оцту за грошъ, олѣю за полгроша, хлѣба ситного за грошъ, бѣлого за грошъ.

У субботу (22 Мар.)

За рыбу полъ 5 гроша, за мянки 12 пenezей, гороху за полгроша, оцту за грошъ, олѣю за грошъ, хлѣба бѣлого за 3 пѣнези, свѣчь за грошъ.

Степану, якъ съ коньми приѣхаль, казалъ дать князь 6 грошей.

У недѣлю (23 Мар.)

За рыбу 6 грошей, грибовъ 3 гроша, гороху за полгроша, хлѣба бѣлого за полгроша, борщу за 2 пѣнези, вепрю хлѣба бѣлого за 8 пѣнези.

У понедѣлокъ (24 Мар.)

За рыбу полтора гроша, кухтику Степану за боты 5 гроши, Закривачу за боты 5 гроши. Сума 10 копъ и полъ 3 гроша.

Выѣхаль князь его милость до Шешоль ¹⁾ на вербной недѣли у среду (26 Мар.) а приѣхаль зась до Вильни у великій четверкъ (3 Апрель) предъ великоднемъ.

Отдѣлъ фамильный, тека 1, № 51.

13.

1543 года ²⁾, индикта 2, Ноября 4. Письмо князя Януша Юрьевича Гольшанскаго къ брату князю Владимиру.

О послахъ Перекопскомъ (Татарскомъ) и Литовскомъ; о розыскѣ виновныхъ между козаками, которые ограбили и перебили гонцовъ и пословъ царя Перекопскаго; о наблюдении за Черкасскимъ старостою княземъ Андреемъ Пронскимъ; почему князь Янушъ не можетъ приѣхать въ Кіевъ; о роспускѣ роты; о деньгахъ «на страву» князя Владимира.

Велможный княже господине и брате мой милый, мнѣ ласкаве спріязливый!

О здоровьи твоей милости радъ быхъ слышалъ кожного часу, которого твоей милости вѣрне възвѣчамъ, якъ самъ собѣ. При томъ, господине княже, тыми разы рассказали мнѣ панове рада ихъ милость до твоей милости писати, абы твоя милость до ихъ милостей отписалъ о томъ послѣ Татарскомъ, если уже онъ есть у Кіевѣ, албо ужель будетъ Кіевъ прошолъ, и о напомъ тежъ послѣ, абы твоя милость отписалъ, если весполокъ съ царя Перекоп-

ского посломъ и скарбомъ пошолъ, албо нѣ; о томъ о всемъ, абы твоя милость достаточную справу ихъ милости отписалъ. Ктому штобы твоя милость до ихъ милости отписалъ, дождавшися въ Каневѣ, если панъ Бобождъ ³⁾ водлѣ росказанья пановъ радъ ихъ милостей отыискалъ будетъ козаковъ тыхъ, которые шлоды царю Перекопскому чинили и гонцовъ и пословъ его побили, которыхъ ему казано имати, и если ихъ будетъ передъ тымъ посломъ царовымъ карано албо пакъ доситъ учинено, о томъ о всемъ абы

1) Виленскаго уѣзда.

2) Годъ опредѣлень по индикту и году смерти князя Януша.

3) Нѣсецкій (II, 173) упоминаетъ объ Иванѣ Бобождѣ, который въ 1578 году былъ назначенъ сборщикомъ поземельной подати въ Витебскомъ воеводствѣ.

твоя милость паномъ радомъ ихъ милостямъ знать даль. Тежъ што ся дотычетъ князя Андрея Пронского, старосты Черкасского, если бы о немъ якая слава была, о которой вже первѣй помова походила, о чомъ и твоя милость вѣдати рачишь, абы твоя милость, о томъ вѣдаючи, писалъ не до всихъ пановъ радъ, кромъ толко до двухъ, до князя Бискуна Виленского и до пана воеводы Виленского, и што бы певного въ той речи было слышно, абы твоя милость днемъ и ночью тымъ паномъ вѣдати давалъ конечно, а въ томъ бы Т. М. ¹⁾ жадного сплосненства не мѣлъ. Ктому, господине княже, штожъ Т. М. брата моего милого оставилъ на урядѣ мѣстцы моемъ мѣшкати до прѣиханья своего, а такъ повѣдамъ Т. М., ижъ я жаднымъ обычаемъ къ тому року къ светому Николѣ, до которого В. М. гроши на роту брали, быти не могу, а то въ тую причину, ижъ есми жадного дѣлу съ княгинею Слуцкою и съ иншими прѣятelmi своими еще не вчинилъ и ледве ся съ тымъ отправлю къ Божему Нароженью. Для чогожъ я Т. М., господина и брата моего милого, прошу и чоломъ бью, абы Т. М. не рачилъ оттоль зѣбжчати — и тамъ мене у Кіевѣ ждати, поки я тамъ самъ буду. А што ся дотычетъ роты Т. М., вгды рокъ прѣидеть—день святого Николы, и Т. М. рачъ всю роту и служебниковъ своихъ

роспустити, и самъ только въ легцѣ, сколько слугъ своихъ для потреби своей оставивши, тамъ у Кіевѣ зостать и мене ждати; вѣдъ же слугъ Т. М. тамъ мало потреба, можешъ Т. М. и моими служебниками наробяти, бо ихъ тамъ немало, гдѣ чого потреба. А што ся дотычетъ на страву Т. М., панове ихъ милость писали о томъ до короля его милости, нижели еще жадного отпису нѣтъ, а вѣдъжо еще ихъ милость мауть твоей милости послать на страву пятьдесятъ копъ грошей другую, а первѣй Т. М. черезъ хлопца вашего послано, черезъ Федора, пятьдесятъ копъ грошей,—Т. М. рачъ о томъ вѣдати и тамъ замешкати, поки я прѣйду. А то бы Т. М. рачилъ учинить для прозбы и чоломбитья моего, а я то Т. М. буду прѣязными моими и всимъ добрымъ отдавать, яко господину и брату моему милому, которого жъ ся я затымъ ласкавой прѣязни Т. М. братской залецамъ. Писанъ у Вилни. Ноября 4 день, индикта 2. Янушъ Юрьевичъ Голшанскій, воевода Кіевскій, Т. М. челомъ бьетъ.

Адресъ: Велеможному князю господину брату моему милому князю Володиміру Юрьевичу Голшанскому ²⁾, справцы воеводства Кіевского. Въ речахъ земскихъ.

Отдѣлъ писемъ, тека 84.

1) Т. М., В. М.— твоя милость, ваша милость въ равныхъ падежахъ).

2) Свѣдѣнія, сообщаемыя польскими источниками о князьяхъ Гольшанскихъ, особенно объ Янушѣ или Иванѣ и о Владимірѣ (Епс. Р. VII, 542—545; XII, 52—62; Нѣсецкій, III, 432; IV, 360—363), весьма сбивчивы и противорѣчащи.

14.

1543 года ¹⁾, Ноября 6. Письмо князя Януша Юрьевича Гольшанскаго къ брату князю Владиміру.

Упоминаетъ о полученномъ письмѣ, въ которомъ князь Владиміръ жалуется на Нарбута; увѣдомляетъ, что къ Нарбуту по этому поводу послано предостереженіе; запрещаетъ стрѣльцамъ пана Ивана Немирича бить звѣра въ ловахъ князя Януша; приказываетъ солить зубрину и зимой везти ее въ Вильну.

Велможный княже господине и брате мой милый, ку мнѣ ласкаве сприязливый!

О здоровьи твоей милости радъ быхъ слышалъ каждого часу, которого твоей милости вѣрне сприямъ, якъ власне самъ собѣ. Што твоя милость рачилъ писать до мене о Нарбута, ижъ онъ подъ посланцы твоей милости подводъ давати не кажетъ и хочеть ихъ бити, ино панове ихъ милость грозно писали о томъ до Нарбута и тотъ листъ послали черезъ хлопца твоей милости Оедка,—твоя милость рачъ о томъ вѣдати. А што писалъ Т. М. о стрѣльцы пана Ивана Немиричовы ²⁾, ижъ онъ ихъ у лова мои усылаеть, ино мы о томъ до пана Немирича писали, абы того понехалъ, и твоя бы милость тымъ листомъ пана Немирича обослалъ безъ мѣшканья. И стрѣльцомъ бы твоя милость

нашимъ розказалъ, абы на насъ звѣрь били, а онъ нехай ихъ въ бочки солить, бо мамъ тую звѣрину зимою нѣкоторымъ паномъ здѣ казати везти, а зваца зубрину. А што писалъ твоя милость о товариши свои, абы вжо могли оттоль зѣхати, ино панове ихъ милость не дали ни слова рѣчи, повѣдили: нехай дей року долежать, поколь имъ замѣрено,—Т. М. рачъ о томъ вѣдати. А съ тымъ ся пріязни Т. М. залецамъ. Писанъ у Вилни. Ноября 6 день. Янушъ Юрьевичъ Голшанскій, воевода Кіевскій, челомъ бьетъ.

На оборотѣ адресъ: Велможному князю господину и брату моему—князю Владиміру Юрьевичу Голшанскому, справцы воеводства Кіевского.

Отдѣлъ писемъ, тека 84.

15.

1557 года. Январь. Подтвердительная грамота Станислава-Августа, данная Себастьяну Дыбовскому.

Архимандритъ Пинскаго Лещинскаго монастыря Онуфрій Павловичъ Быховецъ подарилъ справцѣ Городенскаго староства Себастьяну Дыбовскому третью часть (по имени Зябковщину ³⁾ имѣнія своего Дужиновскаго Острова, а остальные двѣ части продалъ ему же, Дыбовскому, за двѣсти копѣ Литовскихъ грошей. На зотѣ «даръ и продажу» былъ составленъ «купчій листъ», вписанъ въ книги Пинскаго гродскаго суда, откуда взятъ былъ «выпись» для подтвержденія королевскаго. Границы Дужиновскаго Острова въ документѣ вратко описаны.

Жигимонтъ Августъ, Божою милостію король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Прускій, Жомонтскій, Мазовецкій и иныхъ. Ознаймуемъ снмъ нашимъ листомъ,

1) Годъ опредѣленъ на тѣхъ же основаніяхъ, какъ и въ предыдущемъ документѣ.

2) Осипъ Немиричъ, Кіевскій земскій судья, имѣлъ трехъ сыновей: Семена, Ивана и Матвѣя (Насецкій, VI, 550).

3) Владѣтель этой третьей части нѣкогда былъ Олекно Зябка, «спродокъ» архимандрита. Именемъ его и названа эта третья часть—Зябковщина.

кому будетъ потреба того вѣдати, або чуту его слышати. Билъ намъ чоломъ справа староства Городеньского, намѣстникъ Новодворскій, Моляницкій и Озерскій, Себестьянъ Дыбовскій, и покладаль передъ нами листъ архимандрита Лещинского монастыря Пиньского Онофрея Павловича Быховца ¹⁾, которымъ онъ по своей доброй воли дароваль ему въ имѣнны своемъ влостномъ, никому ничимъ не пенномъ, лежачомъ у повѣтъ Новгородскомъ, недалеко замку Клецкого, на рѣцѣ Ланѣ, то есть, на имя Островъ Дужиновскій, Зябковщину третью часть, на вѣчность, а двѣ части тогожъ имѣнья своего продалъ ему за двѣсти копѣ грошей монеты и личбы Литовское также на вѣчность зъ будованьемъ, съ пашнею дворною, зъ людьми, зъ иждъ землями пашными, службами, платы и повинностями, зъ бортными землями, зъ сѣножатми, зъ ган, зъ лѣсы, съ кустодьемъ, зъ млыны, зъ ставы, зъ рѣками, со всякими пожити и со всемъ на все, што къ тому имѣнью прислухаеть, такъ яко само въ собѣ здавна и якимъ колвекъ именовъ названо за межами маеться, ничего на себе не оставуючи. И границы въ ономъ листѣ описаны, то есть: почонѣши отъ двора того имѣнья внизъ Ланою рѣкою, которая дѣлеть тое имѣнье зъ землями боярина Ляховицкого Гриня Слѣнца а съ Татары Клецкими, и минувши село татарское вправо черезъ болото великое, которое дѣлеться по половинѣ зъ бояры Новгородскими, Колбасами, Менкевичи и Митковичи, концомъ того болота великого въ туужъ рѣку Лану противъ селнца Васкова, а ктому селце Уховичи и въ

Денисковичахъ земля бортная. То все онъ ему на вѣчныя часы мѣти въ держанье завелъ теми межами, знаками и границами вышеменеными, яко продохъ того архимандрита Олехно Зябка держаль, якожъ листы и вси твердости, которые колвекъ мѣтъ на тое имѣнье Себестьяну Дыбовскому отдалъ, даючи моцъ ему самому, жонѣ, дѣтемъ и потомкомъ его тое имѣнье зо всемъ, яко есть въ томъ листѣ его описано, держати и на вѣчныя часы вживати, отдати, продати, на церковь записати, ку своему гѣпшому обернѣти, яко сами налѣгѣи розумѣти будутъ, и справуючися водлѣ уфалы земское. Пришедши до граду замку нашего Пиньского тотъ даръ и продажу свою оповѣдалъ и объявилъ и листъ купчій у книги вписати далъ, на што и выписъ съ книгъ врядовыхъ Себестьянъ Дыбовскій передъ нами оказываль. И билъ намъ чоломъ, абымо то ему нашимъ листомъ подтвердили на вѣчность. Ино мы оного листу купчого и выпису съ книгъ врядовыхъ огледали, и егда тотъ архимандритъ влостность свою ему продалъ и тымъ шафовати слушне будетъ могъ, а продавши тое имѣнье и справуючися водлѣ права и уфалы земское на врядѣ нашомъ вы зналъ и объявилъ, мы зъ ласки нашею на чоломбитѣ его то вчинили и тое имѣнье Дужиновское, Зябковщину третью часть, дарованую ему, а двѣ части, куплю его, подтверждаемъ симъ листомъ нашимъ. Маеть Себестьянъ Дыбовскій самъ, его жона, дѣти и вси потомки его тое имѣнье держати и вживати во всихъ границахъ и широкости его и тымъ шафовати, яко влостностью своею,

1) Управлялъ монастыремъ около пяти или шести лѣтъ, начиная, кажется, съ 1550 года (Истор. Стат. опис. Минск. еп., стр. 138).

подлѣ листу дарованья и купли своее. А на твердость того и печать нашу казали есмо привѣсити къ сему нашему листу. Писанъ у Молявицахъ, лѣта Божего Нароженья тысяча

пять сотъ пятьдесятъ семого, мѣсяца Генваря * дня. Sigismundus Augustus Rex. Остафей, маршалокъ, писарь.

Отдѣлъ пергаминовъ, № 802.

16.

1564 года, Юня 18, индикта 7. Мѣншой листъ Пересопницкаго игумена Иллариона.

Король пожаловалъ Пересопницкому монастырю имѣние Чемеринъ. Съ дозволенія королевскаго и митрополичьяго, игумень Илларионъ обмѣнялъ Чемеринъ на имѣние Волинскаго маршалка Петра Яновича, на Дядковичи. Въ документѣ изложены условія обмѣна.

Я, Ларионъ, игумень Пересопницкій, визнаваю симъ моимъ листомъ каждому доброму и потомъ будучимъ, кому его потреба будетъ видѣти, а либо чтучи его слышати. Штожь господарь король его милость пожаловалъ мене богомольца своего тымъ монастыромъ Святое Пречистое у Пересопниці и тымъ имѣньемъ, котороежь придано ку церкви Божіей и святому монастырю, на имя Чемеринъ. Съ дозволеньемъ отъ господаря короля его милости и съ митрополитовымъ и владыки Луцкого Никифоровымъ, мѣнялъ есми съ паномъ Петромъ Яновичемъ, старостомъ Луцкимъ, маршалкомъ Волинское земли, тымъ своимъ имѣньемъ, што къ тому монастырю придано, на имя Чемеринъ, вѣчно и непорушно, на его имѣнье на Дядковичи ¹⁾, которое откупилъ у землянина Волинского, на имя у Ванка Станковича Дядковского. А промѣнилъ есми пану Петру Яновичу, старостѣ Луцкому, маршалку Волинское земли, тое свое имѣнье, на имя Чемеринъ, вѣчно и непорушно со всемъ съ тымъ, какъ и самъ есми тое имѣнье Чемеринъ др-

жалъ (sic) ²⁾, не оставляючи, ани вымвлиючи на себе ничего, а зъ людьми, съ четырма чоловікы, и съ полми, и зъ дубровами, и съ сѣножатми, и зъ лѣсы, и зъ ставы, и зъ водами, и со всемъ съ тымъ, што къ тому имѣнью прислушаеть, а тии четири чоловіки отчичи мои мають ему служити такъ, какъ и передъ тымъ мнѣ служивали, и еще надто къ тому имѣнью церковному придалъ мнѣ панъ Петръ Яновичъ, староста Луцкій, десять копъ гроши широкое личбы. А если я нѣ тоей мѣны выступилъ, а либо нѣкоторый по мнѣ будучій теперь и напотомъ а имѣлъ бы тую мѣну рушати и въ тое имѣнье, на имя Чемеринъ, вступатися, тогда я а либо по мнѣ будучій королю двѣстѣ рублевъ заплатитъ, а тое имѣнье Дядковичи а а либо по мнѣ будучій маеть подати пану Петру Яновичу, старостѣ Луцкому, такъ доброе и наряженое и столкими жъ людьми двадцять чоловіковъ и пять чоловіковъ отчичовъ его, а шесть чоловіковъ похожихъ, какъ я въ него взялъ, а што коли я а либо по мнѣ будучій наложимъ на тое имѣнье,

*) Дня не выставлено.

1) Пересопница, Чемеринъ, Дядковичи—Волинской губ.

2) Дрожаль, дръжаль, держаль. NB. Словамъ русскимъ малопонятнымъ въ концѣ тома приложенъ указатель.

на Дядковичи, дрожачи (sic) его въ себе, тогда вси тыи наклады мои маеть панъ Петръ, а любо дѣти его поплатити мнѣ, або по мнѣ будущему, а десять копъ гроши приданую я або по мнѣ мнѣ будучий маеть вернути пану Петру Яновичу. А што панъ Петръ Яновичъ наложить на тое имѣнье на Чемеринъ или што прибавитъ, дрожачи (sic) его въ себе, тогда я або по мнѣ будучий вси тыи наклады пану Петру поплатить, а тогда панъ Петръ Яновичъ маеть тое имѣнье Чемеринъ подати мнѣ, або по мнѣ будущому такъ доброе и наряженое и столкни жъ людьми съ четырма чоловѣки отчизными, какъ я пану Петру далъ. А при томъ былъ владика Луцкій Никифоръ, а князь Ѳеодоръ Четвертенскій, князь Василей Козечичъ, князь

Иванъ Путятичъ, городничій Луцкій, Олехно Порицкого сынъ, Ламанъ, хоружій Луцкій, Яцко Ѳалелей и иншихъ людей добрыхъ было много. А про лѣпшую справедливость вышенисаныхъ речей печать свою приложилъ есми къ сему моему листу, а просилъ есми тыхъ людей добрыхъ, которые при томъ свѣдоцтвѣ были, абы печати свои приклали, и ихъ милость для прозбы моее печати свои приклали къ сему моему листу. Писанъ въ Луцку, Юня 18 дня, индикта 7. Подъ лѣты Рожества Христова 1000 лѣтъ и 500 лѣтъ и 60 лѣтъ 4-го году.

Отдѣлъ пергаминовъ, № 575. Подлинникъ имѣеть пять привѣсистыхъ печатей изъ бѣлаго воску.

17.

1565 г. 10 Марта. Письмо ¹⁾ Жмудскаго старосты Ивана Ходкевича ²⁾ къ Литовскому великому гетману Николаю Радивилу.

Подробный рассказ о дурномъ поведеніи и полномъ отсутствіи дисциплины въ Польскомъ войскѣ, во время войны съ Иваномъ Грознымъ; о безуспѣшной осадѣ Поляками Краснаго Городка; объ оборонѣ Инфлянтской границы; о положеніи дѣлъ и настроеніи умовъ на Жмуди.—Ходкевичъ начинаетъ свой рассказъ съ того, что Поляки, уговорившись подъ Минскомъ съ Литовцами единодушно дѣйствовать противъ непріятеля, вдругъ отказались и, не слушая своихъ начальниковъ, своевольно порѣшили—перейти непріятельскую границу и дѣйствовать тамъ по собственному усмотрѣнію. Ихъ вниманіе обратила на себя маленькая русская крѣпостца Красный Городокъ (нынѣ уѣздн. городъ Красный—Псковской губ.). Они обложили ее и послѣ пятидневнаго неудачнаго обстрѣливанія, на шестой день (5 Марта) отступили съ немалымъ урономъ ³⁾. Неудача не смутила Поляковъ: они, очертя голову, отправились внутрь Псковской земли и поставили Ходкевича въ большое затрудненіе: Жмудское войско еще не все собралось; главное порученіе Ходкевичу отъ гетмана заключалось въ защитѣ Инфлянтской границы на весьма значительномъ протяженіи; и, кромѣ того, въ виду безразсуднаго поступка польскихъ жолнеровъ, приходилось подкрѣпить ихъ хотя маленькимъ отрядомъ. Отрядъ былъ посланъ, но Поляковъ не могъ отыскать; по слухамъ, они находились около Пскова.

Jasnie wielmoznij a mnie młcziwij panie,
panie a dobrodzieiu moij młcziwij!

Izem thak długo ku W. M. swemu m. panu
nie pijsał, sprawiło tho silentium we mnie

1) Польское правописание XVI вѣка удержано.

2) См. некоторые, относящіяся къ Ходкевичу, документы въ I и IV т. т. „Археографическаго Сборника“.

3) Отсюда видно, что Нарбутъ (IX, 403) ошибочно показывается, что Красный Городокъ осаждали Литовцы.

sprawa terazniejsza ¹⁾ panow Poliakow, oczekujących thak prentkiego wijscia za granicze, gdzie sie wszytko s panem hethmanem nieboszczykiem, za moiem bicziem Wilnie, rozno oth theraznieyszey sprawi biło postanowiło. Abowiem przestał był ijuż pan hethman nieboszczik na onem dawnem W. M. zastanowieniu, ktoreś W. M. z jego M. niedaleko Mienska ²⁾ uczynicz raczył, y iuż sie iych mose wszisczi społēm nie mielij ruszacz za granicze, alie, communicatis consiliis ze mną, mielij iych mose według czasu, ijazde ijaką przez pewni poczeth liudzij, iesli bi pogoda znosiła, w ziemie nieprzyiacielską uczynicz. Tho theraz wszithko inverso ordine poszło. Abowiem iych m. tumultuarie wszisczy, ieden za drugim, nie thilio kogo ynego alie y swich własnych rothmistrzow Polskijch nie czekającz, szli za granicze. Czo gdi mie doszło za prawde, moj panie, niepomału mie rusziło przothkiem wszem, yzes W. M. mnie polieczyl y na mie tho wloził, abim R. P. z timij tho pani Poliakij, ktorzi tho mielij bicz przy graniczi, według czasu y okazji sluził, nadziewającz sie też thego, ze iych m. pro innata humanitate mielij na nie takij respekt miecz, ijako na rade jego krol. m., czego sie iych m., z laskij Bozej, niechezieli palczem dothnącz. Alie y owszem instar jakiego pieczucha nie dawszi mij znac, nie mającz ze mną porozumienia zadnego, a prawie thak ijako Włoch mowj „al despeto“ owczas (thak bom Lithwin) ijachalij są samij za granicze. Ja, ktoren liudzij przy sobie niemiał y oczekij-

wałem thak na Zmoidz swoje, ktorych y do thego czasu spełna nie mam, thak thez y na the straz, ktorąś mij bił W. M. moy m. pan przidał, Szadowluczia y domowe Tathari (wzdam przestrzegal z thego, abim spolną radą wszytko z pani Poliakij ulterius procedował),—rusziłem sie s Poniewiazi ³⁾ thu blizey ku graniczam Infiantskim. Tam dopiero doszła mie wiescz, ze panowie Poliaczi szli za granicze. Ia, ktoren themu wierzycz niecheził, posłałem na tho mieszcze, gdzie mij o zbieraniu iych m. powiadano. Tham, gdi posłanczi moj prziiachalij, nienaliazsi iych m., iuż mi pewną sprawe dalij o iych m. za granicze przeiachaniu; alie they mij sprawi zaden człowiek dacz niemogł, gdzie a w ktorą sie strone obracziają. Az fortuito casu służebnik moj, ktoregom do pana Talwosza z listem W. M. panow rad posilał, y thez do Liuczena ⁴⁾ dla wywiadowania o liudziach, iesli bi iakie przy graniczi thamtheij wojsko biło nieprziiaczyelskie, then mij dopiero pewną wiadomosc doniosł, ze panowie Poliaczi Krasnego Horoczka ⁵⁾ dobiwają y, strzeliawszi nan piencz dni, szostego dnia, ijako 5 Marczj, dziala z szanczow iuż wiwielij, y onego ijuż dobywacz przestalij. Prziczim wszythkiem then tho służebnik moj bił, y thego mij the sprawe dał, ze niemalo liudzij w pijczowaniu y w szanczach drabow y puszkarzow utraczizwszy, othprawily wozy wszytzkie nazad, a samij ijako w ten wtorek albo we szrode dalij w ziemie mielij iscz woiwacz. Ja, m. panie, ktoren w theij mierze przedniejsze

1) Подробности этой „справы“ можно читать въ русскомъ переводѣ „Исторія Польскаго народа Генриха Шмитта“, т. II, 40—77; у Нарбута, IX, 365—409, съ авторскими рукописными дополненіями; у Соловьева, Исторія Россіи, т. VI, вт. над., 255 и далее.

2) Въ 1563 г., передъ началомъ войны Ивана Грознаго съ Сигизмундомъ II, на защиту Литвы собралось подъ Минскомъ 7000 войска: 2000 Литовцевъ и 5000 Поляковъ („Дваж Zygmunt“, ч. II, 124).

3) Теперь Поневяжъ—уездный городъ Ковенской губ. 4) Люциня—Витебской губернии.

5) Красный—Псковской губ.

baczenie na granicze X. Litt. y na w. m. roskazanie starszych a panow mich m. miał, y k temu osobliwe pijsanie W. M. mego m. pana, abim granicz mieszcza postanowionego nijgdzie nie othkriwał, iedno czescią ludzij, iakijch ieslibich miał, pani Poliakij posilił (czom ija, według wolij y zdanija W. M., uczijnił)—sam sie prawie w posrzothku polozijwszj miedzij Bowskiem ¹⁾ a Nowhimą ²⁾, do kniazia Połubijenskiego pijsał, abi mij czescsz ludzij swoich ku temu krajo-
wj, gdzie panowie Poliaczi poszlij, przij-
słał. Ijam thez bił na tho Szawdowleczia othrzadzijł y niektorzich służek moijch, ktorzj mielj in absentia mea do panow Poliakow iszcz, alie wszijthko tumultuarie s przothku poszło a prawie w skok, y tho posłanie ludzij moijch iuż w trop nieprziszło. Acz ija ijuż przeth sobą żołnierze Połubienskiego mijł we dwunaszczie mam, y na pewną wiadomocz o panow Poliakach czekajancz, służkij swoje dnia wczorajszego bił wijprawil, alie ijuż ktoregom sie dnia dowiedzial o Poliaczech u Krasnego Horoczka, thegoz thez dnia o ijch m. kozacztwie rozumiałem ijuż rzecz niepotrzebną—gonicz panow po niewiadomich mieszczach, a czo wienczej—pomagacz thego, czo iest contra omnem rationem. Thez k temu non consultus neque expetitus, czujancz sie thez do thego dobrze thak s famijlieij swoieij, thak thez z mieszcza, na ktorem z łaskij jego Krol. m. siedze, ze s panem Czikowskjm y s kazdem hethmanem wojska Polskiego spolnie o wszijthkiem radzicz mo-
ge,—alie nie ijuż ad nutum czije—biegacz z ludzmij, y sam niewiedziecz gdzie, y o thijm nieradzijwszi po czo a ijako. A thak, m. panie, ijako Połubienskiego żołnierze thak thez Szawdowleczia umislilem przy Dzwi-

nie zadzierzcz y straz w Rezycki miecz, dla ijakiego wthargnienia nieprziaczijel-
skiego w ziemie jego Krolewskiej mci, them kraiem ijmo Liuczen, ktore sie thu mieszcze barzo othkriło, za odesciem pa-
now Poliakow. A pewnie oth Czadoś ³⁾ az do samego kopcza y tham, gdzie iego m. pan Trocky liezy, zadnego człowieka ku obronie, krom tich troche ludzij, ktorzj przy mnie są, nie masz: bo, slisze, panowie Poliaczi az dotudy ijmo Pskow droge sobie zalozijlij. Panie Boże, daij iem szczesne wroczenie! Czegom wszijthkiego przeth w. m swem m. panem oznajmijcz zaniechacziem niechcział, przithem thez the dwa słowka dolozijwszi, ze oth tich czasow az do mejj smierczij nigdzieij oth walnego ufu, iako moie mieszcze ze Zmoidzią iest, othdaliacz sie nie bende, gdiz mie theraz prawie on wierszik pothkał: sero sapiunt Phryges.

Przithem thez W. M. swemu m. panu oznajmuie, ze panowie Zmoidz barzo sobie thesknią, ijuż przy W. M. nie są, czo sie ijm ku wielkiemu ublizeniu praw ijch dzieie; y thak tho W. M. swemu m. panu pijsacz moze, ze sobie niewielie dadzą około spraw woieniich roskazowacz y nakoniecz za granicze Lit., prendzij bi thez thego nawiensza potrzeba bila, ruszicz sie niechczą, bo tho wszithko nath wolnoszczij swe bicz mianują. A nadtho ieszcze wienczej list ijch m. p. do nijch pijsani, abi przy graniczach naszich Litewskijch bijlij, them sie jako tarczą bronią y prendzij granicze Litewskieij przeiachacz niechczą. Naththo ieszcze doszedł ijch słuch, ze byś ijuż W. M. woysko Litewskie rospuszczijz mijal, czem sobie barzo cziążą, ze bi ijch dłuzej dzierzcz miano nath braczia ijch pani Lithwe. Wszakozem

1) Вausкъ. 2) ? 3) Теперь Шадово, между Поневъжемъ и Шавлянн.

ia tho wssijczko ku W. M. referował y o łaskawą a m. nauke około rospuszczenia iych W. M. prosze. A zatim słuźbi me łaszcze W. M. swego m. pana zalieczam. Dan z Czadoś, Marcza 10 dnia, roku Pan. 1565. W. M. mego m. pana powolni sługa Jan Choczkiewicz, starosta Zmoidzkij.

Адресъ: Jasnie wielmożnemu a mnie

m. panu a panu jego m. panu Mikołaiowj Radziwilowj, woiewodzie Troczkiemu, hetmanowj nawiszszemu W. X. L., staroscie Mozirskiemu, dzierzawczy Lidskiemu y Somiliszskiemu etc., panu a dobrodziejowij mnie młciwemu.

Отдѣлъ писемъ, тека 34.

18.

1565 г. 24 Августа. Письмо Литовскаго земскаго подскарбія Николая Нарушовича къ князю Николаю Радивилу.

Документъ этотъ стоятъ въ прямой связи съ предыдущими: какъ тотъ такъ и этотъ рисуютъ мрачное состояніе Литвы и Польши въ дѣлахъ внутреннихъ и внѣшнихъ, беспомощное положеніе короля Сигизмунда II и его подданныхъ. Настоящее письмо посвящено подробному изложенію рѣчи польскаго ротмистра Циковского и другихъ, а также отвѣтовъ короля, говоренныхъ на Пѣтрковскомъ коронномъ сеймѣ (въ Январѣ 1565 г.)¹⁾. Рѣчь Циковского²⁾, помимо общихъ мѣстъ, восхваляетъ Польскому войску и оправданія его отъ нѣкоторыхъ нареканій, содержитъ въ себѣ упреки королю за его невниманіе къ военнымъ заслугамъ. Король отвѣчаетъ на эту рѣчь общими мѣстами и извиняется.

Jasnie oświecone wieliemożne a młciwe kijaże, panie a panie moy młciwy!

Odsyłam ku W. X. M. listh othpisu iego Kr. mci przeth leniwiey, yż sie iego Kr. mość othprawą panow żołnierzow Polskich ustawicznie zabawic raczył, a przed sie ieszczе końca iei nie masz. A yż iesth wolia W. X. M. abym wypisał o witanіu iego kr. mci od p. Cikowskiego, a tak racz W. X. M., moy m. pan, wiedziec, yż dziś tydzień, w piątek, po rannim obiedzie iego Kr. M., witał iego Kr. m. pan Cikowski, ze wszystkimi pany rotmistrzami Polskimi, których nie mało się zebrało,—rzczech acz nie krotką, alie dosyć przestronną y dokładną uczynił od siebie y wszystkiego rycerstwa Coronnego pod sprawą swoią, wszakoż iliem słyszeć mogł. Naprzód było poradowanie z dobrogo zdrowia

y szczęśliwego przyachania iego Kr. m. do thego państwa, z winszowaniem przythem wszego fortunnego wodzenia etc. Pothem długie wysławienie zasnych a sławnych słuźb y postug thego rycerstwa Coronnego w them panstwie, poczawszy od sprawy pana Liubelskiego, pothem nieboszczyka p. Liesnowolskiego aż do jego poruczeństwa, wchodzenia do ziemie nieprzyiacielskiej, w plondrowaniu y pustoszeniu oney, a mianowicie: pod Smolenskiem, Siebierzem, Opczką y thei zimy pod Crasnem Gorodkiem, thak yż po oney sławney posłudze onego wielkiego hetmana sławney pamięci pana Crakowskiego z Tarnowa pod Starodubem nigdy więtsza posługa nie stała się w them państwie od rycerstwa Polskiego. A yż nieprzyaciel, iako ich wiadomość thego docho-

1) См. Письма кардинала Коммендони, изданныя въ Вильнѣ, въ двухъ частяхъ.

2) Не объ этомъ ли Циковскомъ (или Чиковскомъ) упоминается въ „Люблинскомъ Дневникѣ“, изданномъ М. О. Кояловичемъ?

działa, y naczei thy posługi ich u iego Kr. m. interpretował, przypisując nieopatrzności y niesprawie wielkie trwogi, osobliwie za rozdzieleniem abo rozerwaniem woiska w ziemi nieprzyziacielskiej, y ine mnogie postęпки y sprawy thego woiska strofując, — thedy szyroką na tho odmowę czynił: yż któżkolwiek taki iesth—abo młody młokosek iaki, abo niewiadomy spraw waliecznych — gdyż na woiska, a zwłaszcza w ziemi nieprzyziacielskiej, mnogie a częste przypadki przychodzą? Wszakóż on thak wszędzie w ziemi nieprzyziacielskiej ze wszech stron strażami woisko iego Kr. m. opatrzył był, że nigdy najmniejsza trwoga na nie przyść nie mogła, aby też dobrze y przyszła; z jaką mocą nieprzyziacielską tedy w takiej ustawicznie porządnej sprawie byli, żeby nigdy nieprzyziaciel pociechy wziąć nie mógł, alie ze szkodą swoją thego użyć musiał.

Tamże przypomniał także około znaczney posługi w ziemi nieprzyziacielskiej narodu Litewskiego, wszakoż s tym dokładem, yż yem snadniei przedsie było do thego, za początkiem ich rycerstwa Polskiego, a yż prawie iako na grzbiecie swem nieprzyziaciela zabawili około siebie. A yż za tho thak zacne a sławne y znakomite posługi nie poznali wdzięczności oth pana nie thylko przez łaskawe pisanie, abo przez posłanie posłańca, alie ani przez wskazanie, które nie mogą thego bez nieiakiiego żaliu używać. Thak że theż, yż wszędzie po inych stronach ludzie rycerscy, posłużywszy mały czas, dobrze znaczne zapomożenia swoje na wszystkim odnoszą, domy budują, osiadłości kupują y przybawiają; a oni, przez czas niemały trwając na posłudze iego Kr. m., niemaiąc zapłaty zasłużonego, odarli się y obnażyli, statkow i majątności swych pozbyli. Do wszelakich też dignitarstw y urzędów uprze-

dzają ich zawsze ludzie niezasłużeni, młodzi, żacy nakoniec y prokuratorczykowie, każdy za przyczyną forytarza swego na dworze, którzy powinnem swoim y na kogo łaskawi, ludziom niezasłużonem, wszystko iednają u iego Kr. m., zarzucając na strone ludzie rycerskie. Jako y zacny rycer nieboszczyk pan Beldowski rotmistrz, y poniem godney pamięci sługa iego Kr. m. pan Liesnowolski, s tych że posług nie ubogaceni, alie w długach wielkich odumarli. Zaczym nie może serce rość ku posługam panskim.

Y osobę swą przythem przypomniał, yż do they starości swey służąc przodkiem sławney y świętey pamięci oycowi iego K. m. a pothem y iego Kr. m. samemu, znaku żadnego za tho łaskawego a młciwego baczenia pańskiego na sobie nie poznał ani odnosił. A tak, aby sie iego Kr. m. raczył obrocic łaskawem a młciwem baczeniem swoim na stan rycerski, nie przenosząc onego, oczyma swemi alie dawał iem, ubogacał ie, gdyż na nich wszystko firmamentum każdej rzeczy pospolitey należy. A bez thego rzecz pospolita, ani rozkazowanie żadne—trwać nie może.

Jego Królewsk. m., krotkiemi słowy othpowiedziawszy na witanie y winszowanie, pothem powiedziec raczył łaskawie, wedlia zwykłości swey przymiując przełożenie y zalicanie zasług ich, które y przedthem dosyc zaliccone raczy mieć u siebie, niedopuszczając w them żadnych przeciwnych z niechuci wykładow, o baczeniu też swem na służby y zasługi osobliwie stanu rycerskiego dokaładając, yż sie tho zawsze od iego Kr. m. pokazowało, acz nie zawsze iednako, alie każdemu wedlia czasu y occasie, ofiarując wprzod wszystkim także łaskawy wzgląd baczenia swego na służby y zasługi każdego.

Pothem, nazaiutrz, pan starosta Gro-

decki, pan Mieliński, uczynił ochędozną przymowę przed jego Kr. m., yż pan Cikowski, przy zaliczeniu wszystkiego rycerstwa, nie przypomniał zosobna, mianowicie—osob y pocztów dworskich, a tak też y thakową chęć ku służbam iego Kr. m. zaliczając w osobach thego hufca iego Kr. m. dworskiego, iako pan Cikowski w zaliczeniu inego rycerstwa szyroce dołożył, prosząc, aby jego Kr. m., przypusciwszy tho ku wiadomości swey, łaskawie a młciwie tho od nich prziiąć raczył. Na czo naprzod pan Cikowski obmowę uczynił przed iego Kr. m., yż, przy wczoraiszem zaliczeniu wszego rycerstwa, przetho nieprzypomniał zosobna osob y pocztów dworskich, rozumiejąc że sie ich m. wszyscy zamknąc mieli w zaliczeniu zaraz wszego rycerstwa, a zwłaszcza yż poczty więtsze nad zwyczaj swoi dworski mają, przetho rozumiał o ich m. iako y o inych panach rotmistrzach. Jego Kr. m. the przymowę od osob dworskich łaskawie a młciwie przyiąć raczył. A pothem na trzeci

dzień pan Cikowski y przy inych wiele panach rotmistrzach Polskich pilnie zaliczył przed iego Kr. m. pana starostę Dinemburskiego p. Talwoisza, yż, przez łaskę iego Kr. m. nie lituiąc nie tylko nakładu majątności swey, alie też y sam osobą swą z wojskiem iego kr. m. Polskim do ziemi nieprzyacielskiej chodził y tham wszelaką uprzemną chęć ku służbam iego Kr. m. pokazywał, iako na dobrego sługę iego Kr. m. y pocziwego rycerskiego człowieka przynależało, prosząc przythem iego Kr. m. za nim, na czo iego Kr. m. łaskawie a młciwie ofiarować sie raczył. Ynego nie na ten czas ku pisaniu nie mając, iedno s tym winszując W. X. M. swemu m. panu w długi wiek dobrego zdrowia s fortunem na wszem panowaniem, siebie y służby swe zwykłej młciwey łasce W. X. M. zaliczam. Dath. Grodno XXIII Augusti, anno M. D. LX. V-go.

W. X. M. swego m. pana służebnik
Mikołai Naruszowicz.

Отъяз писемъ, тека 155.

19.

1569 г. 26 Апрелья. Письмо Литовскаго земскаго подскарбія Николая Нарушевича къ князю Николаю Радивилу.

Содержаніе и интересъ этого препроводительнаго письма заключаются въ весьма важномъ указаніи на то, что къ князю Николаю Радивилу былъ присланъ изъ Люблина цѣлый „фасцикулъ“, цѣлая связка писемъ, по всей вѣроятности, замѣчательно важныхъ, если принять во вниманіе даже одни только слова: Люблинскій сеймъ, Радивиль.

Jaśnie wielmożne a młciwe xiąże panie
mnie osobiwie łaskawy!

Przy ijnych lisciech, z Lublina przyniesionych do mnie, othdan mi tesz fascikul, przypisany w. x. młci, s którym posyłałem do dworu w. x. młci thu w Wilnie, liecz

ktoby ku w. x. młci iachał, tego nie było. Przeto postrzegając, aby się czo nie omieszkało, ten fascikul listow posyłam ku w. x. młci swem posłańcem, y proszę, aby mi w. x. m. othpisać raczył, gdy othdan będzie. A s tem, wiernie życząc y żądając w. x. młci

przy łasce Bożej ij dobrem a długiem zdrowiu fortunnego na wszem ij we wszystkich pociechach powodzenia, siebie ij powolne służby swe łasce w. x. młci zaliczam. Dan z Wilna, XXVI dnia Kwietnia, roku MD. LXIX. W. x. młci powolny sługa Mikołaj Naruszowicz, Podskar. Ziem. W. X. Litt.

Адреса: Jaśnie wielmożnemu xiążęciu iego mei panu Mikołajowi Krzysztofowi Bardiwiłłowi, xiążęciu na Ołyce y Nieswieżu, woiewodzcicowi Wileńskiemu etc., panu mnie osobliwie łaskawemu ma być dan.

Отдыз писемъ, тека 155.

20.

1569 г. 4 Мая. Письмо кухнистра Еразма Крочевского ¹⁾ къ князю Николаю-Христоро-фору Радзивилу.

Крочевскій предупреждаетъ Радзивила, чтобы онъ успѣшилъ своимъ приѣздомъ въ Люблинъ, дабы не подвергнуться, по опредѣленію польскихъ сенаторовъ и пословъ, „контумациі“, т. е. заочному (за неявкой стороны позванной) постановленію, сопряженному съ потерей собственности. Въ примѣръ Крочевскій приводитъ упрямыхъ Поддѣсянъ, утратившихъ всѣ свои „уряды“, которые отданы: воеводство — Кишкаѣ, каштелянія — Косинскому, писарство — сыну Косинскаго. При этомъ Крочевскій намекаетъ, что Поддѣское подчашство „вакуеть“ (т. е. пустоеть), и что не мѣшало бы Радзивилу позаботиться оставить этотъ „урядъ“ за собою. Наконецъ, Крочевскій еще разъ предостерегаетъ Радзивила, чтобы онъ явился къ сроку въ Люблинъ, иначе можетъ потерять имѣніе свое Морды.

Młciwuj panie, zaliczam w łasce w. m. słuźbi sswe, iako memu m. panu y dobrodzieiowi.

Miałem w tich czassich dwa listy od w. m. mego m. pana. Na pierwssem w. m. wspominaacz racziss około nieprzyiahania sswego na then czass, iako bilo w. m. naznaczono. Jacz w thei mierze w. m. memu m. panu malo radziez moge, iedno czo ssie owdzie dzieię, iss ssie pilnie panowie posłowie et senatores za tho biorą, abi czy wssiszi, które na the pozwi nie staneli, bili iako contumaces na imionach karani. Yakoss 2 Maji iuss wziewssi woiewodztwo i castelanią Podlaszkie (dano panu Kiscze woiewodztwo, a

panu Cossinskiemu castelanią), zarass przyięgli y na miessczah sswoich wotowali, pan Kiszka po woiewodzie Mazowieczkim miesscze wziół, a pan castelan podlie pana Czerskiego. Z iaką tho pothem pocziehą uziwa—non est meum divinare. Them zassie, którzi thu są wezwany z imion Podliasskich, dano abo pomkniono czassu do 2 niedziel. A thu by trzeba w. m. memu m. panu thego postzedz, abiss w. m. iakiei trudnossczi o Morde ²⁾ nij miał, bi czego in absentia w. m. nie postanowili. Iakoss i j. m. pan Woyniczki ze mną o them mowił, abim tho w. m. oznaymil, iss gdi w. m. obmawiał przed kroliem J. M. i prossil, iżbi then rok bil pomknion

1) Въ „Люблинскомъ Дневникѣ“, изданномъ М. О. Колловичемъ, названъ Крочевскій, родомъ Полякъ; лишонъ должности Литовскаго кухнистра по требованію Литовцевъ (стр. 8).

2) Морды — въ Поддѣскомъ воеводствѣ, Дорогичской земли или повѣта (Балинскій, II, 1268—1269).

ku themu czassu, gdi drudzi panowie Li-
tewssci thu ssie ssjadą, krol J. M. powie-
dziecz miak: iss ia nie moze onego w them
ubiesspieczicz, bo czo ssie w radzie cum se-
natoribus et nunciis zawsze trudno biwa
dzwignacz. Wissilaią niekthore komorniki
do grodow Podliasskich, którzy maią przy-
siege przimowacz od inssich, którzy owdzie
nieprzissiegaly.

Na drugim liscie racziles mi w. m. pis-
sacz o Mendliu, s którym zarass mowilem,
gremniacz go o tho. Alie the sprawę dano:
iss the pieniądze iuss dawno ssą dane do
ręku pana Makowieczkiego, starosti Klicz-
kiego, i ssnabi ¹⁾ zaraz miak bicz posslane do
Oliki na budowanie, hiba 20 i kielka kop
przy nim zostalo, które heze dacz komu z
służebnikow w. m., gdi w. m. roskazacz ra-
czysz, a podobno że i panu Piekarskiemu
da, który na then czass owdzie w Lublinie
iesth.

Pan Kisska 2 Maii wziął woiewoczstwo

Podliaskie, a pan Cossjnski castelanią Pod-
liaską, pissarsthwo ssin iego ma miecz; za-
rass zasiedli przysiegwszy w rade; czo za
pocziehi s thego dostana—exitus probabit.
Podczassthwo wacnie, które, panie Boże day,
abi ssie w. m. dostało, iakoss bi trudno w.
m. minacz miak, gdibiss w. m. pilnoszcz
czynicz racził.

Przeszłego tegodnia dano panu woiewo-
dzie Podolskiemu Jasłowiczkiemu woiewod-
stwo Ruskie, i tussą tak wsissci, iż j. m.
panu Woyniczkiemu dadzą wojewodstwo Po-
dolskie.

A przithem powolne służbi swe własne
w. m. memu m. panu zalieczam.

Dath w Lublinie 4 Maii An. 1569. W. M.
mego M. pana powolny s służebnik Erasmus
Croczewsskij, kuchmistrz, m. p.

Адрессъ: Jego x. młczy panu Mikołaiowi
Christophowi Radziwilowij, na Olicze i Nies-
swizu xiazecziju etc. memu młczywemu.

Отдѣлъ писемъ, тека 118.

21.

1569. г. 20 Мая. Письмо Ходкевича къ Виленскому воеводѣ Николаю Радивилу.

Ходкевичъ пишетъ, что, по возвращеніи домой (въ имѣніе Гуцу), его застали
весьма смутныя и нерадостныя письма изъ Люблина. Волянынамъ, для отобранія отъ
нихъ присяги, назначенъ краткій срокъ, по истеченіи котораго, если они не присяг-
нутъ, будутъ изданы универсалы, лишающіе ихъ собственности и обрекающіе на из-
гнаніе. Слушка испугался и присягнулъ. „Литовскаго приѣзда“ Поляки не хотятъ до-
ждать далѣе назначеннаго срока, и даже не скрываютъ своей радости, если Литовцы
совсѣмъ не приѣдутъ, ибо тогда литовскія имѣнія, на основаніи контумачіи, перейдутъ
въ польскія руки. Далѣе Ходкевичъ упоминаетъ о 70,000-мъ Турецкомъ войскѣ, рас-
положившемся неподалеку отъ Черкасъ, на этой сторонѣ Днѣпра; о турецкомъ послѣ
Страшѣ, общавшемъ королю содѣйствіе, въ виду Люблинскаго сейма; о томъ, что,
какъ видно изъ всего хода дѣлъ, Литовцамъ нечего ожидать отъ Поляковъ чего либо
добраго, и потому имъ слѣдуетъ скорѣе спѣшить въ Люблинъ и ратовать за свою от-
чизну. Наконецъ, Ходкевичъ заключаетъ: „остальнаго (т. е. другихъ новостей и фак-
товъ) довѣрять бумагѣ не смѣю“.

Wielmożnij młczywij panije y dobrodzijeiju
mnije łaskawij!

Kijedijm wczora do domu swego przija-
chał, zastalij mnije rozne pissanija z Lub-

1) Т. е. снадр by.

lina, doszycz mnie nje poczieszne, ze panom Wołyncom ostatni rok na tę nje-dzjelije jako jutro złożon: ktorzij nje przija-dą a nje przjissijegą, gothowe uniwersalij confiscowacz bona ij onijch z zjemije wij-wolacz. Jakoz pan Słuscka długo nje-choćjał bijcz w tej trwodze już przjissag Coronye w dzień Wniebowstąpijenija. Na-szego Ljtheskijego przjazdu dłuzej te-go dnija po swjatkach czekacz njechczą, bendancz temu barzo radzij, abjsszmij nje-bijlij, bo pewna rzecz, ze y na nasz con-fiscatia pojdzije generalne. A tez, inter alia, wojjsko Turczkije, okrom tego czo do Mos-kwij posło, za tą legatją pana Brzeskijego posła Jego Kr. M., ktorij do Turek chodzjł, položjło sye nijedalijeko Czerkasz z tej stro-ne Dniepra, ktorijch jest 70000. Pan Straz ¹⁾ eorum operam pollicetur na kazdę potrzebę Jego Kr. M.; temij Turkij nijepomału tam turkoczą; a sznacz to iuz od kijklu lath chowano, abij pod tjom czassem Turczij po-dzjwijcz ssye na Unie przjichalij. S tjjch

takijch postempkow W. M., iako mądry pan, obaczjcz raczjisz, qualia sunt consilia o nasz y czegoli ssije dobrego spodzjiewacz potrzeba po tej njezgodzije naszej. Inter alia wszjst-czij porozno do Lublina wjedzjem, ut nemo erit qui representet famam R. P. nostrae. A tez bij przeczjwo nam nijewjjezdzijlij, gdiż na nas taka cerbe seviunt ^(sic), przebog — bijwaj W. M.: sine te erimus nihil poterimus facere, ukrocz W. M. tego lekarstwa a ratuj swej R. P., ktorej przede wszemij jeden sam wjjen-czej słuźjcz mozesz. Pro mea solita con-fidentia to W. M. swemu mł. panu pijsze, re-liqua papijrowij wjjezjcz nijeszmiem. A za-tjtm me słuźbij w łaskę W. M. zaljecam. Dan z Huszczij ²⁾. Anno 1569, 20 Majj. Wm. zjczliwij słuźebnik Chodkijewicz, m. p.

Адресъ: Jasnie wielmoznemu panu panu, woiewodzie wilenskiemu, memu mczie-mu panu a dobrodzieiowij, do rąk włas-nijch.

Отдѣлъ писемъ, тека 34.

22.

1569 г. 28 Мая. Письмо Ходкевича къ Виленскому воеводѣ Николаю Радивилу.

Ходкевичъ увѣдомляетъ, что воеводы Троцкій, Киевскій, Волинскій, Луцкій бискупъ, Остафей Воловичъ и не мало мелкой шляхты присягнули на своихъ Волин-скихъ имѣнїяхъ, при чемъ Волинскіе послы заявили: такъ какъ Кіевъ принадлежитъ не къ Руси, а къ Волини, а Волинь присоединена къ Польшѣ, то чтобы и Кіевъ присоединенъ былъ туда же, и чтобы граница была проведена по Нѣману. Въ концѣ Ходкевичъ вскользь замѣчаетъ, что, по слухамъ отъ его прїятелей, король не желалъ бы встрѣтить ни малѣйшей оппозиціи.

Jasnie wielmoznij mcziwij panie woie-wodo Wilenskij, panie a dobrodzieiu moj!

W. mczi oznaimuię, isz p. woiewoda Trockj, p. woiewoda Kiewskj, p. woiewoda

Wołjnskj, X. Biskup Łuczki, pan Ostafiej przysięgę iusz uczjnilij z ymion y z dobr Wołjnskich, thez xiądz Koreczki, kniaz Wis-nowieczki i meyszei sliachtij nie mało. Pod-

1) Страшъ, посоль Турецкаго Султана, отуреченный Полякъ („Люблинскій Дневникъ“ издан. М. О. Коляловича, стр. 354—355).

2) Гуца—воеводства Волинскаго, повѣта Луцкаго (Валинскій, II, 853 и 1409).

kałem sie dzisz s panem Radomskiem w Parczowie, ktorij do Wołnia iechał, then mi o tem dostateczną sprawę dał, o czym i W. Mcj dawam zarazz znac. K temu dano mi sprawę, isz niektorzij posłowie Wołjnszczij, zasiadziej s poslij, radzij, aby krol J. M., gdiysz insz Wołjn przijłączij do Polski, zebij i Kiiow zarazz, gdiysz nie ku Rusi, alie ku Wołjniowj naliezij, azebij zarazz z niego p. woiewoda Kiewskj przijsięgał, a granicze zebij po Niemen uczijniono, i na them iest rzecz. Racz ze W. Mcz o tijn wie-

dzacz, jak s tijn postempowacz, czo będzie zdanie i wola W. Mcj. Tak mi przijjaciele dawaią znac, ze sie Krol J. M. o tho stara, abij temu zadne oporzijsko nie bijło. Za tijn służbij me w łaskę W. M. zaleczam. Pisan raptissime w Parczowie 1). 28 Mai, anno Domini 1569. W. M. zizezliwij sługa Chodkijewicz, m. p.

Адресъ: Jasnie wielmożnemu panu panu woiewodzie Wilenskiemu, panu a dobrodzieiowi mnie wielcze łaskawemu.

Отдѣлъ писемъ, тека 34.

23.

1569 г. 31 Мая. Письмо Ходкевича къ Виленскому воеводѣ князю Николаю Радивилу.

Ходкевич даже отказывается говорить о томъ, какъ велико зло „убогой и нуждой“ Литвы: „сильно болятъ сердце, смотря на то, что съ нами дѣется, что насъ встрѣчаетъ зло именно съ той стороны, откуда мы одного только добра надѣялись“. Литовцы присягаютъ: одни хотя и не рады, но должны; другіе же „съ распростертыми объятіями“ (obviis ulnis). Воляныне заявили на сеймѣ, что Кіевъ, Берестье, Пинскъ и Кобринь принадлежать къ Волянии, почему проводятъ границу по Наревъ и Ясольду. Поляки, видя такой усилъ, начинаютъ увѣрять: что, собственно говоря, они мало нуждаются въ уни съ Литвою, что вмѣстѣ съ унией — они принимаютъ на себя многотрудную обязанность — защищать Литву отъ Москалей; что для Литвы будетъ особая казна и особый гетманъ; что Жмудъ слѣдуетъ отдать Пруссамъ. Въ заключеніе Ходкевичъ именемъ Бога заклинаетъ Радивила поспѣшить въ Люблинъ на защиту „убогой“ Литвы.

Jasznie wijelmoznij a mnije młcziwij panije dobrodzijeiju!

Do czego ubogijeij a nędzneij R. P. naszej przijszło ij od czasu bardziej przijchodziej, tego mnije W. M. memu m. panu pyssacz nije jest potrzeba, iako do pana wschech rzecziej dobrze swiadoмого. A tak ij serce dzijwnij bol przeraza, patrząc czo ssije z namij dzijeije, a szwłaszcza to baczijancz, ze nas stamtąth wszijtko złe potijka, skądth eszmij ssije wszego dobrego ndziejewalij.

Lijthwa na prawem jarmarku czo zijwo przijssijęga: jednij acz nie radzij, allije muszą, drudzij obviis ulnis do tego bijeją. Y juz Voljncziz podalij tego miedzy poslij, ze Kijow ij Brzeszcz ijm nalieziej, a zwłaszcza p. Bokij — wijwodziz po Narew y Jasolde, Pijnsk Cobrijn tez do Wołjnjia zijczacz, czego Polacziz popijracz chcą. Y juz tak mijedziz szobą: ze z namij Unij mało potrzebuiją, bo juz maiją za swe y owszem za trudnoscz to ssobije poczijtaiją wijelgą — bronijcz nas od Moskwij, mowijancz ba...

1) Парчовъ—Люблинскаго воеводства и повѣта (Балинскій, II, 1115—1121).

nijech ssije tam Lijthwa wije; wszczak majja swoj skarb ij hethmana; Zmoidz—te tez Prussom oddacz chcza, gdzij bijszmij rëbus infectis o Unyą stãdh rosijechacz mijelij. Dlija Pana Boga, m. panije, racz W. M. przijbijecz dlija porathowanija teij ubogiej R. P., bo zadnej nadzieije w tижch nijemasz, ktorziszzmij ssije zijachãlij, y owszem wijdze, ze onij po wodzije bliã y za morze poplijnã; a obijerze lij ssije kto czo bij R. P. słuзijecz chcijãł, tedij, nije majjãncz podporij, bij jeno w polkressu nije ustał. Przebog, moy m. panije, racz szije W. M. pospijeszcz: bo bez W. M. interitus noster prae foribus. Ja dlija Polonnego ¹⁾ W. M. protestowacz mam wolija,

jako imieniem W. M., bo mij Krol Jego Mł. powijedzijał, ze jeslij ssije kto imijenijem W. M. nije opowije, ze W. M. te imiona straczijecz muszija. A zatijm me słuзby w łaskę W. M. pijlnie zalijeczam, s ktorej prosze bijm nije bijł opuszczon. Dattij w Lublinie, Anno Salutis 1569, ultima Maij. Wm. ziczliwij słuзga. Chodkyewicz m. p.

Адресъ: Jassnie wielmoznemu panu panu Mikołajowi Radziwiłowi, kssiãzeczniu na Dubinkach y na Bierzij, woiewo... skijemu Canczlierzowi... litho etc., panu a przijacieliewi y dobrodzieiewi memu mcziwemu.

Отдѣлъ писемъ, тема 34.

24.

1569 г. 5 Юния. Письмо Литовскаго земскаго подскарбія Николая Нарушовича къ Виленскому воеводѣ Николаю Радивилу.

Нарушовичъ замѣчаетъ, что „ничего утѣшительнаго“ изъ Люблина сообщить не можетъ. Волиняне всѣ уже принесли присягу. Въ пятницу (3 Юния) въ Люблинъ прїѣхали паны Виленскій, Троцкскій и другіе Литовцы, и въ тотъ же день, вечеромъ, являи аудіенцію у короля (впрочемъ, панъ Виленскій не былъ); Литовскій великій маршалокъ, отъ имени всѣхъ, держалъ рѣчь къ королю, въ которой между прочимъ, упомянулъ, что хотя Литовцы, согласно съ королевскою волею, и сѣхались въ Люблинъ и не прочь слѣдовать королевскимъ совѣтамъ и указаніямъ, однако они не могутъ скрыть своего великаго прискорбія, вызваннаго отрѣзкою отъ Литвы Волини, Подлѣсья половины Берестейскаго староства и Кіева, и фактъ этотъ, безъ ихъ вѣдома совершившійся, продолжаютъ считать вопросомъ, подлежащимъ новому и общему обсужденію. Къ этому Берестейскій староста сдѣлалъ ссылку на привилегію Александра, предлагая дополнить ее четырьмя пунктами. Король опредѣленнаго отвѣта не далъ, представляя это рѣшить сейму и общая сдѣлать для Литовцевъ все возможное. Въ субботу (4 Юния) издано королевское повелѣніе о присоединеніи къ Польшѣ Кіева, Черкасъ, Канева, Бѣлой Церкви, Остра, Любеча, Овруча. Обыватели Берестейскаго повѣта наказали своимъ посламъ не возвращаться безъ какой бы то ни было уни. „Если и въ другихъ повѣтахъ даны такія же инструкціи, замѣчаетъ Нарушовичъ, то при чемъ останется наше несчастное отечество! Никогда еще не было столь тяжкихъ ударовъ, и, вѣроятно, за тяжкіе грѣхи поваралъ Богъ несчастную Литву!“ Всю вину этого неуспѣха Литовскіе патриоты, по свидѣтельству Нарушовича, приписываютъ „Литовскимъ радамъ“ (въ томъ числѣ и Виленскому воеводѣ Радивилу), ихъ крутому обращенію съ королемъ и внезапному отъѣзду изъ Люблина.

Jaśnie wielmożny a młciwy panie a panie mnie miłosciwie łaskawy!

O nowinach z Lublina nie mam nic pocziesznego ku pisaniu do W. Mci swego młci-

1) Полонное—Волинскаго воеводства, Кременецкаго повѣта (Балнискій, II, 923—924).

wego pana, iedno ysz panowie Wolijnacij niemal wszyscy othprawili się iusz s przysięgą Królowi iego mci y Coronie, nakoniec y xiądz wojewoda Brasławski, xiądz Roman s xiędzem casztellianem Łuckiem Wisznio-wieckiem y s xiędzem casztellianem Bras-ławskiem kniazem Kapustą przysięgę uczynili w tę blisko przeszłą srodę. Dnia wczoraiszego, w piątek, przyiachali do Liubli-na iego mci pan Wilieński s panem Throc-kiem, gdzie tegoż dnia, oprócz samego iego mci pana Wilieńskiego, wszyscy byli u iego kr. mci, po wieczery. Tam iego msc pan marszałek wielki Litewski ymieniem wszystkiei rady uczynił dosyć przestronną przemowę do iego kr. mci, ysz dla koniecz-nia zaczętey sprawy y czyniąc dosyć woli iego kr. mci ziachali się tu do Lublina, wszakosz potrzebując w tem mciwei nauki samego iego kr. mci, iakoby się w tę sprawę wdać mieli y od czego zacząć, widząc naprzod wielką dolieglność swą y wszystkiego państwa W. X. Litewskiego za, niewiedzieć iakiem, oderwaniem od niego ziem Wołyń-skich y Podlaskiei y połowicę starostwa Brzeskiego (a ysz się ieszcze y na Kijow przegrzają) — tak chcą o tem naprzod mówić, wszakosz gdzie by do tey sprawy uniej nakoniec przyść miało. Yego msc pan starosta intentią swą opowiedział, chcąc in toto na Aliexandrowem przywileiu przestać, przydawszy z opatrzeniem, wedlia potrzeby, te cztery articuli: naprzod około executiey, drugi o urządziech y dostojenstwach, trzeci o seimiech spolnych, a czwarty o electiey, a dalei nie wdając sie w żadne dalsze wykłady y gliozy tego przywileiu. Takosz nie widzę, aby y iego kr. mość tey inten-tii pana staroscinei przeciwiem być miał; nauki tesz iego kr. mość acz pewney dać nie raczył około zaczęcia tei sprawy, wsza-

kosz nieiako przychylając się do zdania pana staroscinego a ukazując do ześcia s pany Coronnemi, ofiarować się raczył we wszyt-kiem, czo iego kr. mości będzie przystało.

Potem nazainthrz, dnia wczoraiszego, w so-botę, naposlidzei ze wszystkich panow Wo-lijncow przywiedzion tesz do przysięgi pan stolnik W. X. Lithewskiego z osiadłości Wo-łyńskiej, acz się dosyć statecznie odmawiał, alie to iusz nie poszło, gdysz ynni wszyscy iusz to uczynili przed niem. Thegosz dnia po-tem y pan wojewoda Nowogrodzki—z osiad-łości Podlaskiei. A po tych przysięgach, za okazaniem nieiakiogo prawa z strony Coron-ney, wyszedł wyrok iego kr. mci, przywrac-ający ku Coronie: Kiiow, Czerkaszy, Kaniow, Białą, Cerkiew, Ostrz, Liubecz, Owrucei. O Mozyriu nic ieszcze nie słyzał, alie nie podobna, aby go za przygrodek ku Kiio-wu porwać. Nie mieli od czasu przysparza więszych plig temu biednemu państwu za ciężkie grzechy y złości nasze! Pan Bog wie, iako dalei nas zostawić raczy! Posłom powiatu Brzeskiego nie kazala bracia wracać się do domu bez iakiei kolwiek uniey; y tego snąc dokładając, że sie nie-chęć rozrywać z bracią swoią pany Wołyń-skiemi, między któremi y pany Podlaszany w samem szrodku siedzą. Jeśli tak y z ynych powiatow umyslili odrywać się od tey nieszczęśliwei oiczyzny swei, niewiem—przy- czom iusz zostanie!

Jako dnia intrzeiszego, w poniedziałek, spodziewamy się być u panow Coronnych—Boże dai w dobry czas! Alie za takim po- czątkiem nadzieia dobra być nie może, oproc samego miłosierdzia Bożego, bo iako sie stroną daie słyżeć, że dekreta pańskie inż żadnem obyczaiem revocować się wstecz nie mogą. Wszystkę winę wszyscy na odia- chanie w. mci panow rad Litewskich z Lub-

lina pokładają, yżeście wzgardziwszy panem y nie opowiedziawszy się iemu ani pozegnawszy odiachali, dokładając, zeby wszystko lepiej poszło, obmowie zadnei miestca nie dając, będąc inaczej w tem persuasi. A chociaz się tak rzeczy zawiodły, że też i namędrszy Salomon trudno by iusz czo poratować mógł, wszakosz ych mci panowie rady Litewskie iako o them wspominają, wolieli by widzieć owdzie W. Mć y radniej by poczekali na przyiachanie W. M., nie wdając się w żadne traktaty; alie strona namniejszej dilacyei cierpieć niechce, tak ysz y za ziachaniem iusz panow rad Litewskich tu do Lublina nie chcieli s Kijowem przethrać do ześcia swego spolnego z niemi, alie tem prędzej się pospieszyli. Wspominano tesz owdzie ysz acesz W. M. sam prze niesposobne zdrowie przybyć tu nie mógł, na ten czas przed się potrzeba było, abyś był W. przywileie do tey sprawy należące posłał. Jam powiedział, yżem był przytem, kiedyś W. Mci szukał w skarbie tych przywileiow, aliesz nic potrzebnego nie znalazł, oprócz tych, których krótkie kontenta od W. M. u siebie iego mć pan starosta Żmoidzki y s panem podkanclerzym być powiedzieli.

O przywileiu tesz Fryderica Cardinała była wzmianka, ysz je widziano jusz po zesciu z tego świata nieboszczyka pana wojewody Wileńskiego, brata W. Mci, a snacés W. M. na seimie Brzesckim thak trzeci rok onego przy sobie mieć raczył.

Dnia wczorajszego, w sobotę późno, otdan mi list od W. Mci mego mćiwego pana, za które łaskawe a mćiwe pisanie pokornie swemu mćiwemu panu dziękuję. Barzo mi się dobrze podoba mądre zdanie W. M. mego mćiwego pana o przyzwolieniu na przywilei Aliexandrowski in toto s przyczyn od w. m. wypisanych, y thu między

naszemi na tosz się zgadzają. Alie strona, iako słyszę, iusz nie chce się y tego przywileia trzymać, chociaz sama pierwiy thopodawała, więc nie wiem, iako rzeczy nasze pojda. Panowie Wołyńcy ysz nie opatrzywszy sobie naprzod reciprocum obligatiomem sacramento iurisiurandi od panow Coronnych, alie sami tak zgoła przysięgę Coronie uczynili, teraz iusz przyść ku temu nie mogą. Alie to im danó, aby wysadziwszy deputati swoje, sami sobie przywilei napisali, iako naliepiei y napotrzebniej rozumiając. A iego kr. mość y s Coroną obiecali iem taki przywilei dać. O naszych widzę, że się w tem czują, aby wzajemne obligatie byli, gdzie by do tego przyszło, tylko by nie chciano uporu iakiego w tem użyć za pogodą dzisiejszych czasów.

Przestrzanszem pisanem swem nie potrzebnie zabawiać W. M. swego mćiwego pana nie chcę, gdysz szerzej o wszystkim W. M. wyrozumieć raczysz s pana secretarza swego pana Jendrzeia Woliana, qui praesens kisce rebus interfuit.

Czo się daliej potoczy, o tem ku W. M. swemu mćiwemu panu oznaimić niezaniecham.

Formulam iuramenti abo rotę przysięgi panow Wołyńcow posyłam ku W. M. swemu mćiwemu panu. Listh W. M. mego mćiwego pana, pisany do iego mci pana wojewodzica Wilienskiego, synowca w. m. pana Mikołaja Krzysztofa, dziś poranu odesłałem do iego mci. A s tem z wiernei a uprzejmei chęci swei wienszując W. M. swemu mćiwemu panu przy łasce Boskiej y dobrem a doskonałem zdrowiu s fortunniejszem do wieku długiego panowaniem lepszych pociech używać, siebie y powolne służby swe zwykłej mćiwei łasce W. m. pokornie zaliczam. Dan z Lublina V-go dnia Junii,

roku M. D. LX. IX-go. W. X. Mci swego młciwego pana powolny służebnik Mikołai Naruszwicz, podskarbi ziemski W. X. Litewskiego.

Adressz : Jasnieoswieconemu panu a panu, jego xiążęcei mci panu Mikołaiowi

Radziwiłłowi, xiążęciu na Dubinkach y Birzach, woiewodzie Wileńskiemu, canclerzowi W. X. Lit., staroscie Lidzkiemu, Mozyrskiemu y Borysowskiemu etc. panu swemu miłościwemu.

Отдѣлъ писемъ, тома 155.

25.

1569 г. 6 Іюня. Письмо Ходкевича къ Вилескому воеводѣ князю Николаю Радивилу.

Письмо это послано съ нарочнымъ. Ходкевичъ увѣдомляетъ, что какъ ни оттягивали они, Литовцы, согласно съ волею князя Радивила, срокъ переговоровъ своихъ съ Польскими панамы, но далѣе тянуть нельзя; на завтра (7 Іюня) назначенъ послѣдній срокъ. Положеніе Литовцевъ не представляетъ ничего отраднаго: дѣла идуть по прежнему все хуже и хуже, и, такъ какъ поправить ихъ не предвидится никакихъ средствъ, большая половина Литовскихъ пословъ впала въ какую-то апатію; отдѣленіе Кіева отъ Литвы уже порѣшено королемъ; Поляки высказываютъ желаніе, чтобы Литовцы дали имъ войско на защиту государства, „для скорѣйшаго истребленія насъ“ (замѣчаетъ Ходкевичъ). Въ заключеніе Ходкевичъ сообщаетъ о трагической кончинѣ своего стрыя (дяди по отцѣ) Еронима Ходкевича, Троцкаго пана: „Разговаривая у меня за обѣдомъ съ Оссолинскимъ о томъ, какую пагубу приносить намъ эта унія, онъ (Еронимъ Ходкевичъ), движимый любовью къ отечеству, пожелалъ себѣ не дожидаться ея. Такъ и случилось: къ утру онъ предалъ душу Богу!“

Jasniewielmoznij młciwiy panie woiewodo Wilenskiy, panie dobrodzieiu moj łaskawij!

Zalecam służbij me w łaskę W. M., zycząc W. M. od Pana Boga, przyj dobrem zdrowiu, wszego fortunnego powodzenia.

Umijślnie to pacholę swe posijłam ku W. M. swemu młciwemu panu, oznaimując isz, wedle woleij W. M., zatrzymalismij na sobie, zesmij zadnei schackij ani namowij nie mieli s pany Polskimj, asz do iutrzeiszego dnia. Daliei ze iusz zwłoczijc nie mozemij żadną miarą. Musiemij sie z niemi zijesz, co proszę, abij mi to iakiei niełaski W. M. nie niosło, bo temu pomodz nic nie moge, gdiysz międzij naszemi więtsza połowicza nasze sprawy i potrzebij R. P. zacieraia. Pisac

z owąd nic pociesnego W. M. nie mam: wsijtkj rzecij nasze po staremu in deterius idą, ani rozumiem, aby sie iusz czemu zabezpiecz mogło; bo i w sobotę krol Jego M. Kiiowa odsądził, i dzisz tam snadz ma pan woiewoda Kiewskj do rady prziiśiegać. Przeto proszę, racz W. M. oznaimicz, mamij li sie sam W. Mc spodziewac, a na ktorij czas,—boć i obronę z nasz samijch miecz chcą, odebrawszij nam wsiitkj liudzie, a to, rozumiem, dla prętszego wijnisczenia naszego. Strij moi pan Trockj roskazał W. M. ostatecną służbę swą powiedziecz, ktorij, maiąc u mnie na obiedzie rozmowę s panem Osolinskim¹⁾, co za zgubę nam ta Unia takowa przynoszi, amore patriae ductus zycził sobie, aby iei nie doczekał, co sie i thak stało: dnia nie-

1) Оссолинскій, Ярошь-Еронимъ, Сандецкій кастелянъ, одинъ изъ депутатовъ, назначенныхъ для переговоровъ съ Литовцами (См. „Люблинскій Дневникъ“ Коляловича).

doczekawszj, dał Panu Bogu duszę. Umijalnie to pacholię posijłam, dowiadując sie sam o przyjeździe W. M. Zatiym me służbij zalecam w łaskę W. M. mego młcziwego pana, zjżąc thego, abijm W. M. w dobrim zdrowiu oglądał. Datum z Lublina 6 Junij, anno Domini 1569. W. M. sługa wijecz-nij Chodkijewicz, m. p.

Адресъ: Jasniewielmoznemu panu, panu Mikołajowi Radziwilowj, xiążęciu na Dubinkach i Bierzach, wojewodzo Wileńskiemu, canclierzowj W. X., starosczie Lidskiemu, Mozyrskiemu, panu a dobrodzieiowj mnie wielcze łaskawemu.

Отдыл писемъ, тека 34.

26.

1569 г. 11 Юния. Письмо Литовскаго земскаго подскарбія Николая Нарушовича къ Виленскому воеводѣ князю Николаю Радивилу.

Поляки, довольные ходомъ своихъ дѣлъ, стараются поскорѣ закрыть сеймъ, не входя въ переговоры съ Литовцами. Литовцы, узнавъ объ этихъ проискахъ, стали говорить королю и короннымъ радамъ—какая же эта будетъ унія Литвы съ Польшею, когда отъ Литвы почти всѣ области оторваны декретами? Послѣ такихъ отрывовъ Литвы не существуетъ, а вмѣстѣ съ тѣмъ—и унія. Въ отвѣтъ своемъ, король со-слался на какія-то высшія предначертанія и приводилъ въ оправданіе этого политическаго произвола—отъѣздъ Литовскихъ радъ изъ Люблина. Впрочемъ, замѣчаетъ Нарушовичъ, не менѣ виноваты и сами Волиняне и Подлясьяне.—Вскорѣ, послѣ этого, Литовцы сошлись съ Поляками на совѣщаніе, на которомъ особенно сильно говорилъ Жиудскій староста, обвиняя Поляковъ во всѣхъ несчастіяхъ его родины: „непріятель, говорилъ Ходкевичъ, во время перемирія не нарушаетъ собственности; а насъ, живущихъ въ вѣчномъ мирѣ и братствѣ съ вами, вы, Поляки, лишаете этого права. Справедливости на земляхъ мало! Но Богъ такой неправды съ нами не попуститъ: рано, или поздно, но расчесть будетъ!“

Jasniewielmożny a młciwy panie wojewo-do, panie mnie miłosciwie łaskawy!

Około spraw seimu tego Liubelskiego racz W. M., moi młciwy pan, wiedzieć: ysz panowie Poliacy, mając iusz u siebie przywilei iego królewskiej mci na unią (taki iakoś W. M. copia iego widzieć raczył), thakże tesz otrzy-mawszy, za decrety iego kr. mci a niemniei snać za własnem dobrowolnem przychyli-niem stron, ziemie Podlaską y Wołyńską,—nie barzo, iako widzę, o tho dbają, aby czo z ostatkiem naszej strony stanowić mieli, alie owszem radniey by się s tem iusz roziachali s tego seimu, zaniechawszy wszelakich roz-mow s nami, a zwłaszcza nakoniec iusz y wojewodztwo Kijowskie oderwawszy od nas.

Bo acz panowie rady W. X. Litewskiego, bę-dąc przestrzerzeni o tem, byli u iego kr. mci, miedzy innemi rzeczami y o Kijow przy-pominając, aby tak odrywan nie był, od W. Xięstwa, gdysz się wszystko Xięstwo zaraz s Coroną uniiować ma. Przedsię nazaiutr (iako dnia wczoraiszego, w piątek, tydzień mi-nął potem) decret wyszedł, odsadzając Kijow do Corony, a potem, w sobotę, roskazano xiędzu wojewodzie Kijowskiemu z wojewod-stwa do rady Coronnei przysięgę uczynić. Ich m. panowie rady Litewskie przed tą przysięgą xiędza wojewody Kijowskiego po-syłali do iego kr. mci y do panow Coron-nych iego m. pana podcanclierzego y mnie przy iego mci y unych kilka osob s panow

urzędników y posłów Litewskich. Tam iego m. pan podcanclerzy, będąc iego kr. mci iusz w radzie, dosyć dokładną przymowę uczynił ku iego kr. mci, a potem zosobna y ku panom rady Coronnei: aby sie tha przysięga xiędza wojewody Kijowskiego zadzierżała, gdysz się panowie rady, y inne stany y posłowie W. X. Litewskiego ziachali do tey sprawy uniei, aby się wszystkim W. Xięstwem uniwali s Coroną, alie za takim odrywaniem po tak nie małych częściach nie będzie sie iusz mogła uniować Corona z W. Xięstwem, alie barzo z małym, y nie wiedzieć, iakoby to iusz unia miała być. Y szerzey a dostateczniey o wszystkim dołożył iego mśc pan podcanclerzy.

Od iego królewskiey mosci pan canclerz Coronny odpowiedział krótko na ten sens: iako się iego kr. msc zawsze pilnie a pracowicie starać y przyczyniać raczył, s powinności y chęci swei, wiodąc to oboie państwo swoje do tego spółku, to—każdemu iawnoc; a ysz, za odiachaniem panow rady posłów Litewskich s tego seimu, kromia woliei i wiadomości iego kr. mci, ta sprawa w wątpliwosc nie małą była przyszła,—przeto, komu czo nalieżało, upominali się u iego kr. mci pana swego, iakosz iego kr. mśc s powinności swei pańskiej, czo iego kr. mci nalieżało, czynić raczył; o xiędza wojewodę tesz Kiiowskiego powiedział, że powinien to uczynić, czo mu z miestca iego nalieży. Od panow rad Coronnych nic nam nie odpowiesziano.

A gdyśmy s tem odeszli, tegosz dnia, wnet potem, przysięgę uczynił do Coronny y do rady Coronnei xiędz wojewoda Kiiowski y zasiadł w radzie Coronnei. Za

prawdę, młciwy panie, iliem wyrozumiał, iusz o Podlaskany nic nie wątpiąc, że sami tego pragneli oderwania, alie y po panach Wołyńcach tosz widzę, że tesz tak wielkiego gwałtu na się nie mieli, alie się sami pospieszyli do tego. Jakosz y teraz: instigatorow większych nie masz przeciwko Litwie, iako panowie Wołyńcy, chociaz smać nie wszyscy (bo y Brześć Litewski wszystek y Pińsk także aże po Jasiołdę rzekę odgraniczają do Coronny), a zwłaszcza pan Bokiei¹⁾, którego panowie Poliacy, dla wielkiey wiadomości rzeczy, croniką zową.

W then wtorek przeszły, VII dnia Czerwca, ych mśc panowie rady Litewskiey y z ynemi stany y posły ziemskimi byli u panow rad Coronnych, gdzie naprzod przez iego m. pana podcanclerzego W. X. L. przełożyli przed ich młciami, iako (czyniąc dosyć nie iedno woli iego kr. mci pana swego, alie nie mniei chęci swei) nie omieszkali pospieszyć się ziachać na tenże spolny sjem za tak krótki czas (y dobrze z dalszych stron niektórzy), przypominając y ono odiachanie pierwsze s thego seimu nie tak płocze y nie rozmyslne, ysz tesz W. Mc panowie rady W. X. L. odiezdziąc stąd zliciliście pewne wskazanie do ych m. panow rad Coronnych iego młci y mnie, nizlismy do ych mśc panow Coronnych, za częstem upominaniem naszym, przypuszczeni być y słyszenia mieć nie mogli. Tamże się przypominało y około tego oderwania tych ziem Podlaskiey y Wołyńskiey, żeby lepiej uniować się wszystkiemu W. Xięstwu, a nizli tak po częściach odrywając y przymawiając się do tego, aby się tho nazad wróciło, żeby tak całkiem zaraz wszystko W. X. Litewskie łączyło się s Coroną. Y

1) Бокей, Гаврила, Луцкій судья, посолье изъ Кояловича, 378, 721).

Вольнскаго воеводства ("Дневникъ Люблинскій")

szerzej iego m. pan podcanclierzy o wszystkim dokładał. Potem iego m. pan starosta Zmoidzki osobną rzecz uczynił, ostreżi przekładając wielki żal z strony Wielkiego Xięstwa Litewskiego, na które takowe mieszcząc przyszło, że tak bez wszelki przyczyny oderwane od niego te ziemie Wołyńską y Podlaską y większą połowicę Brześcieckiego powiatu, przypytuwając się—przez by się to dzieć miało: iesli in contumaciam, tedy tnei nie masz, bo się wszyscy jako posłuszni na tem że seimie stawienij; a iesli in poenam, nie wiemy, w czem byśmy zostać mieli;—y odiachanie w. mci panow rad s tego seimu—ysz o pewnych a słusznych przyczyn być musiało, y nie thak płocze y nieuważone, iakoby kto rozumieć miał;—dokładając, ysz y nieprzyjaciel największy (pomieniwszy Moskiewskiego) pod przemierzem nie zwykł odbierać y posiadać własności państwa którego,—a nas nie w przemierzu ktorem doczesnem, alie w wiecznem braterskiem spółku będąc s Coroną tho podkało;—dokładając, ysz iesli na ziemi mało sprawiedliwości, tedy sam Pan Bóg thakich rzeczy daremnie opuszczać nie zwykł, y gdzie by tho na samą Coronę od kogo przyszło, z iakiem by serdecznym żaliem używać tego musieli,—tem że obyczajem aby uważyli u siebie, że tesz nam to z boleśnym żaliem ponosić przychodzi;—przypominając przytym y to, ysz którzy się tak iusz odrywając sami do Corony przyłączyli, ysz uczynili to, iako mancipia quaedam, nie uwazając wolności y swobod swoich. A ysz tesz panowie Coronni nie barzo się skłaniaли ku znoszeniu iakiemu z nami, w tej sprawie uniei aliegując przywilieiem iego kr. mci, iusz wydanem na zamknięcie y zawarcie tej sprawy. Y na to iego m. pan marszałek nasz wielki repliki czynił, ysz o ludziach wolnych a pocziwych żaden niczego

zaocznie stanowić nie może. Tham że po tych rozmowach, nie wdając się w yne żadne tractaty iakoby tę sprawę stanowić z nami mieli, kazali przed nami czytać ten przywilei iego kr. mci, w tej sprawie wydany, którego to przywileiu y W. M. panie copią mieć raczysz. A po wytoczeniu tego przywileiu, obiecawszy dać copią s niego dla liepszego wyrozumienia naszego, s tem się rozeszli.

Potem panowie rady Litewskie y s pany posły, przesłuchawszy tego przywileiu u siebie, nie iedno widząc na stronę naszą barzo nie pożyteczny, alie tesz tę samą największą wadę y przyczynę do niego, ysz w niebytności naszej tworzon, ni w czem nań nie zezwalając, radzi by się s pany Coronnem znowu y s początku w tej sprawie znieśli. Liecz otuchy w tem żadnei nie było, alie od czasu czo dzień wiadomość przychodziła, ysz panowie posłowie coronni, zgoła trzymając się tego przywileiu nowego, od iego kr. mci na unią wydanego, żadnem obyczajem ni w czem onego odstąpić nie chcą, Brześcia tesz wszystkiego y Pińska, snać więcei za instigacją panow Wołyńców, domagali się y do czegoś daliey się zanosząc. A snać y ze Zmoidzią chcąc indzie ukazać. Xiążę tesz Curlandskie y wszystka ziemia snać się iusz do Corony podają. S tych tedy przyczyn ych m. panowie rady y panowie posłowie Litewscy, zabiegając takim rzeczom, nic potrzebniejszego ij pożyteczniejszego być baczyć nie mogli nadto, żeby zgoła zezwolili in toto na przywilei Alexandrow, wedlia samei własności słow w niem opisanych, a przydawszy do niego niektóre articuli. Takosz zezwoliwszy się na to dnia wczoraiszego, w piątek, X-go Czerwca, podali script panom Coronnem, formę spisku swego z ych m. tak iako się naprędce zebrać

mogło, chcąc jeszcze szerzej dołożyć, gdzie by się do tego panowie Poliaci zezwolili, którego to scriptu posyłam przepis ku W. M. swemu młciwemu panu. Za którym to scriptem, dobrze przez pięć godzin zabawiwszy się w radzie, panowie Coronni, gdzie y iego kr. m. czas nie mały być raczył, potem wezwawszy panow Litewskich, chętnie nieiako przyjęli to podanie zezwolenia na ten przywilei Aliexandrow, także y na niektóre articuły do tego przywileiu przydane zezwaliając. A to naprzod: ysz wzajem nie iedno spiski z strony swei, alie tesz podeccią wiarą y uczynieniem przysięgi teraz na tem seimie chcą upewnić nam to postanowienie, w tej sprawie z nami, tak iako się to nakoniec postanowi, y iako my iem sthrony naszej upewnim, także oni we wszystkim nam zarówno upewnić obiecali. O przysięgę rad y urzędnikow nowo obranych ieszcze nieco się różnią, niechcąc W. Xiędzu y W. Xięstwom, tak iako Królowi y Coronie zostawić, wszakosz dó tego się pochyliają, niechcąc snać y Coronie tej przysięgi zosthawować, iedno aby zgola, wedlia przywileiu Aliexandrowego, czyniona była; regi coronato nie dokładaiać ani Corony ani W. Xiędza z W. Xięstwem; execucią, tesz wedlia podania od nas warować chcą, wszakosz telko we wszystkich rzeczach przeszłych y do tego czasu będących; a od tego czasu iusz aby thakże modus zamierzony był ręce pańskiej, iakosz y z naszej strony nieczo iuż pochyliło się do tego. Na yne tesz articuły zezwaliają, a o ynych rzeczach potem, po zawarciu tej sprawy, tego spółku y po przysiędze z obu stron uczynionei, zasiadszy spolnie do rady, namawiać chcą, iako de electione Regis, o seimiech

spolnych, iestli alternatą mają, bywać albo telko w Polsce, y na którym miejscu, także o spolnei obronie y o inych spolnych potrzebach wszystkich. Gdzie czo się daliej postanowi W. M. moi młciwy pan nieomieszkaną wiadomość mieć będziesz raczył. A nie dał tego Pan Bóg, abys W. M. y z iego młcią X. biskupem Wilięńskim, iako przednieisze rady pańskie, sam przy tych teraznieiszych sprawach ostatniego kresu pierwszej rzeczy pospolitei naszej przybyć mogli, a praesentią swą et autori tate atque prudentia consiliorum suorum podeprzeć. Alie tak być musi, iako Pan Wszchemogący dopuścić raczył na to biedne państwo, żebyś my thak krótko de summa calamitosa reipublicae nostrae othprawowali.

Othdał mi tesz list od W. M. mego młciwego pana słuźebnik W. M. pan Chamięc, za które łaskawe a młciwe pisanie W. M. swemu młciwemu panu wielce dziękuję, s którego zdanie W. M. swego młciwego pana, iakie wedlia ninieiszych trudnych czasow podawać raczysz, wyrozumiawszy, podałem tesz to y między starsze, a zwłaszcza i przywilei Aliexandrow, za który się teraz wzięli. Panie Boże, dai, aby się y them czokolwiek poratować mogło w thak ciężkich a prawie przeciwnych na wszem rzeczach naszych.

Nowin inych na then czas nie masz, iedno ysz pan Throcki ¹⁾ inthro w niedzielę tydzień, iako z tego świata zszedł, nie nie stękawszy. Apopliexya go umożyła. Szerzej pisaniem swem mało pothrzebnie zabawiać W. M. mego młciwego pana niechcę; iedno s them wiernie życząc y żądaiąc W. M. swemu młciwemu panu ze wszystkim sławnem domem W. M. w łasce Boskiej ij

1) Еронимъ Ходкевичъ, см. предыдущій документъ (N 25).

dobrem a doskonałym zdrowiu do wieku
długiego lepszego poweselenia s fortun y
pociech wszelakich, siebie y powolne służby
swe zwykłej miłościwei łasce W. M. swego
młciwego pana pokornie zalicam. Dan z
Lublina XI-go dnia Czerwca, roku Pań-
skiego M. D. LX. IX-go.

W. X. M. swego m. pana powolny. słu-
żebnik Mikołai Naruszowic.

Адресс: Jaśniewielmożnemu panu a
panu iego xiążęcei mci panu Mikołaiowi
Radziwiłłowi, xiążęciu na Dubinkach y Bir-
żach, woiewodzie Wilieńskiemu, canclierzowi
W. X. Littewskiego, staroscie Mozyrskiemu,
Lidzkiemu, Borysowskiemu etc., panu swemu
miłościwemu.

Отдѣлъ писемъ, тека 155.

27.

1569 г. 28 Іюня. Письмо Литовскаго земскаго подскарбія Николая Нарушовича
къ Виленскому воеводѣ князю Николаю Радивилу.

Нарушовичъ упоминаеть о послѣднемъ къ нему письмѣ князя Радивила, въ ко-
торомъ князь „оплакиваетъ кончину Литовскаго великаго княжества, нѣкогда воль-
наго, независимаго, удѣльнаго!“ Утѣшая себя и князя, Нарушовичъ говоритъ, что
болѣе Литовцамъ мичего не осталось какъ покориться Непсповѣдимому Промыслу,
такъ строго покаравшему Литовцевъ за ихъ грѣхи, и искать утѣшенія въ молитвѣ
и вѣрѣ! — Изъ новостей Нарушовичъ сообщаетъ слѣдующія: 1) о защитѣ государства,
о войскѣ, рѣчи еще не было; 2) обязанности „маршалковскаго уряда“, великаго и
дворнаго, соединены съ таковыми же Польскими; 3) послами въ Москву выбраны:
съ Польской стороны — Иновроцлавскій воевода Кротовскій и Радзеевскій староста
Лещинскій, съ Литовской — Брестскій воевода и Гарабурда, но послѣдній отказывается,
и на его мѣсто, кажется, посылають королевскаго секретаря Андрея Ивановича;
4) выѣздъ короля изъ Люблина назначень на 9-е Августа, въ Кнышинѣ король про-
будеть три недѣли, потомъ побѣдетъ въ Петриковѣ, а оттуда въ Вратиславль, гдѣ на-
значено свиданіе съ Цесаремъ Христіанскимъ.

Jaśniewielmożny a młciwy panie woie-
wodo a panie moi miłościwy y łaskawy!

Othdan mi iest list W. Mci, za które łas-
kawe a miłościwe писаніе W. Mci swemu
młciwemu panu wielce a pokornie dziękuję.
S thegosz писанія W. M. wyrozumiałem do-
statecznie, iako cięższe a żałościwie przy-
tomać raczysz W. M. pogrzeb y zgładzenie
na wieczne czasy wolney a udzielnei rze-
czy, pospolitei, niegdy W. Xięstwa Litewskie-
go! Czo czynić raczysz W. M., iako prawie
wielki a przednieiszy senator y miłośnik
oiczynny swei, iakosz y każdego, choc tesz
naniszego przyrodzonego obywatela onego
państwa, słusznie takież affect zdiąc y do-
lic ma. Y Panie Boże bądź Sędzią każde-

mu, kto by sam, s chuci swei zaniedbawszy
powinnei przed Bogiem y ludzmi miłości
y wiary ku oyczyźnie swei, pospieszył się do
thego. Y nie dał tego Pan Bóg, abyś W.
M. y z iego mcią xiądzem biskupem Wi-
lieńskim, iako przednieiszy senatorowie y
stróże rzeczy pospolitei naszey, przybyć tu
mogli na ten siem, owa by s pomocą Boską
a za mądrą y zdrową radą W. Mci spol-
nie y z ynemi senatory onego państwa mogła
sie była rzecz pospolita Litewska in suo
pristino statu zadzierzeć. Alieysz się insz
stało, nielza inaczej rozumieć o them, iedno
ysz to tak Pan Bóg od wiekow przeirzeć
raczył na skaranie grzechow y złości na-
szych. A tak zgadzaiąc się z wolią spra-

wiedliwego dopuszczenia Bożego ze wszystkiego onemu samemu cześć a chwałę rozdawać, prosząc aby to wszystko z Boskiego miłosierdzia swego ku czci y chwale swei y wszemu lepszemu panstw złączonych przywieść raczył. A czo człowiek obowiązaniem sumnienia swego przed Panem Bogiem a czci y wiary swei przed ludzmi upewnił, thego do końca wieku swego, s pomocą tegosz Pana Niebieskiego, strzedz powinien. A kto by inaczej myśleć miał, takimiu Pan Bóg nie dopomoże przedsięwzięcia iego przeciwko boiaźni swei sumnieniu y wierze a potciwości takiego każdego, y owszem lepiej było nigdy nie zezwalać, ani podawać się do tego a niżeli by, czego Panie Boże uchowai, fidem sanctissime datam odmienić.

Pisać mi tesz raczysz W. M.; moi młciwy pan, o rotę pana Thalipskiego na zamku Wilieńskim, ysz ustawicznie nabieganie czynią na W. Mśc o zapłatę zasłużonego. Wiernie bych rad nie telko tej rocie zapłacił zasłużone s skarbu iego kr. mci, bym taky dostatek w skarbie miał, alie ieszcze do tego czasu nauki żadnei od iego kr. mci nie mam, czym bym takowe potrzeby othprawować miał; y sam rotmistrz pan Thalipski przez tak długi czas bawiąc się tu na dworze iego kr. mci z utratą swoją ieszcze sie niczego nie domowił.

Nowin na ten czas tu w Liublinie żadnych ynych nie masz, które bym miał pisać W. M. swemu młciwemu panu, iedno ysz rzeczy seimowe Coronne a zwłaszcza sądy koło executiei mało się nie wszystkie odprawiły, y wielie się panow iusz roziachało y posłów, liedwie z ynszego powiatu po iednym zostawiwszy. A około obrony ieszcze się nic nie postanowiło; wszakosz obiecuią na końcu posthanować—Panie Boże dai dobrze!

Władza urzędu panow marszałkow Litewskich, wielkiego i nadwornego, iusz iest przez iego kr. mość decidowana, tak isz thy officia, iako w spolnei rzeczy pospolitei, mają być copulata z urzędy marszałkow Polskich: liaski społem podnosić mają w Polsce y w Litwie; wota rozdawać mają marszałek Polski Polakom, Lithewski—Litwie, iakosz się iusz tñak sprawuią; Poliaka ma sędzić marszałek Polski, Lithwina—Lithewski; dla imania zloczynców przy sługach marszałka wielkiego Polskiego, ma tesz mieć sługę swego abo y dwu pan marszałek Litewski, dla przestrzegania upłżenia narodowi Lithewskiemu. O ynych władzach tych urzędow odłożyło się na yny siem. Potemz byśmy byli zastawili się statecznie, nie odstupując swego seimu w Litwie, iako z panowie Poliaci nie bazo na tego bronili, tak iako to sami teraz wspominają, nie mieli byśmy byli takiej trudności y takiej confusiei w tych urzędziech. Alie iusz sñale czo się—trudno odmienić ma.

O posliech do Moskwy racz W. M. wiedzieć, ysz z strony Polskiej obrano posłami woiewodę Inowrocławskiego pana Crotowskiego a pana Lieszczyńskiego, starostę Radzieiowskiego; a z strony Litewskiej namieniono pana woiewodę Brzeskiego, a pisarza chcą mieć pana Haraburdę, alie on żadnem obyčajem niechce, gdysz iusz trzykroć był, więc na miejsce iego ukazuią na pana Jendrzeia Iwanowicza, secretarza iego kr. mci. Przed kthoremi posły othprawić raczył iego kr. mśc gonca do Moskwy pana Jendrzeia Chalickiego, a to—s tej przyczyny, daiąc znac, że tesz y posłowie Polscy s posły Litewskiemu w poselstwie być mają. Wyiazd iego kr. mci z Lublina, iesli się dalieci nie odemknie, iako to iusz kilka kroć było, naznaczon na dzień 9 miesiąca Augusta. W

Knyszynie ma iego Kr. Mość 3 niedziele zamieszkać, a stamtąd potem do Piotrkowa iachać, a s Piotrkowa do Wrotslawia, dla ziachania s Cesarzem iego mcią Chrześciańskim.

Inego nic na ten czas ku pisaniu do W. Mci swego młciwego pana nie maiąc, iedno s tem winszuiąc W. M. przy łasce Boskiej i dobrem a długiem zdrowiu fortunnego panowania s przysporzeniem wszech lepszych pociech, siebie y służby swe zwykłej młciwei łasce W. M. zaliccam. Dan z Liublina

XXVIII dnia Iunii, roku M. D. LX. IX-go. W. M. swego m. p. powolny służebnik Mikołai Naruszowic.

Адресъ: Jaśniewielmożnemu panu a panu iego mci panu Mikołaiowi Radziwiłłowi, xiążęciu na Dubinkach y Birzach, woiewodzie Wilieńskiemu, canclierzowi W. X. Littewskiego, staroście Mozyrskiemu, Lidzkiemu, Borysowskiemu etc., panu swemu miłościwemu.

Отдѣлъ писемъ, тека 155.

28.

1569 г. 15 Октября. Письмо Ходкевича къ Виленскому воеводѣ Николаю Радивилу.

Письмо это весьма примѣчательно. Ходкевичъ оправдывается отъ взведеннаго на него передъ Радивиломъ извѣта — будто бы онъ находится въ тайныхъ сношеніяхъ съ Польшею и Москвою. Поводомъ къ этому извѣту послужили письма, написанныя Ходкевичемъ къ Судомирскому воеводѣ, Фирлею, Жембоцкому и другимъ. Ходкевичъ вкратцѣ передаетъ содержаніе этихъ писемъ. Въ заключеніе пишетъ о Жмудскомъ сеймику.

Jaszniewielmoznij a mnie młciwij panie ij dobrodzijeiju!

Z wijelgijm strachem czijtałem lijt W. M., do mije własną ręką W. M. pijsanij, s ktoregom dostatecznije wijrozumijał, jakosz jest W. M. sprawijon o mnije, jakobym ja mijał do Polskij pijsacz a tam wijnoszicz tajemnijeze zaprziszijezone. Na czo ja taką daje sprawe W. M. szwemu mł. panu, pod wijarą ij cznothą szwą schlijacheczka, j jako mij dusza ij poczczijwosth moijsa mijła, zem tego, jakom zijw, u pomieszlijeniju nijemijał, abijm Polską przijazn tak wijszocze powazacz mijał, jzby mij mijlszą bijła nad oiejczizne mijłą szwą, a czo wijenczijeij—nad poprziszijenzenije W. M. panu ij dobrodzijeijowij memu uczijnijone. Przeto W. M. racz temu tak, a nijeijnaczej, wijerzicz (bo to W. M. na jurament uczijnijono

nij powijadam), zem o teij sprawije electiej (lub to Moskwiczij, lub tesz kogo jnego do Polskij) nijcz nije rozkazował. Lecz isz Żęboczkij ma szwą potrzebę do Polskij (prze pewne postanowijenije ożenijenija jego) dałem onemu dwa albo trzije listij, jeden do wojewody Sandomirskiego, a drugij do p. Mijecznijska, ktorijmem posłał na przeczijtanije bijskupa Kujaskijego lijt okazujancz, jako są skodliwe praktikij xijeżij w Polsce, chcancz jego tym barziej zwadzicz, ij to przijthijm, iż xjeza chwałą poboznoscz Krolewnij, abij pothijm ta poboznoscz ad tyrranidem nijeprziszła.

Do Firleja pijsałem o gospodij, abij bijł szluszniej rozdzijsz w Lomzije ij chcancz wijedzicz na kijedij tam szługe posłacz, wijmawijajancz szije tez, zem szije z nijm wijdzicz nije mógł, według jego żądze, a to

dłja szrogijego powijetrza. Ten że Zęboczki podijant mij szije pod przijssijęną singula parthicularia dacz znac, na czo ij dokant w Polsce zmijerzaiją. De restem, jeslij czo drugijego do Polskij wskazał, nijech wijary ij cznothy nije mam ij zadnego creditu u W. M. A tak racz temu W. M. bespijecz-nije wijerzicz, ze tam nijez inego nije masz, a ten, czo W. M. dał o mnije inszą sprawe, wstijdzicz szije tego muszij, bo mi na tem krzijwde uczijnil, jako zlij a nije-poczesnij człek.

Poszijlam tam szługe szwego Boreijsze ku W. M., przez ktorego do Zemboczkiego pijsał, abij wszystkij lijsi jemu oddał ij sam szije do mije wroczył, a tak czo one-mu W. M. rozkazacz będziesz raczijł to juz tam Boreijsza uczijnij, alije jnaczej, da Pan Bog, W. M. tego nijenajdzije, jeno jako ja pijsze gdiysz et patriae amore powazacz umijem, a czo tej na tem naliezij, abij Polaczij w thijm ostrzenij nije bijlij, tez wijem, juramentu valorem dobrze znam ij metus ejus, a pogothowiju ij na tho, ze przeczijw takijego wszizszczij powstacz maiją ij tho sedulo kazdij rozmijslac powijnjen. Racz ze W. M. moij młcziwij pan o mejj statecz-nosczij, jako o człeku poczczijwem, rozu-mijecz, a nije wijęczej innego płonnego

człeka powijeszcz powazacz, a nijz moije sta-tecznoscz, juramentu ij poczczijwosc sena-torską.

Toz prosze ij W. M. moij młcziwij pan ku mnije racz łaskawije a młszczijwije zachowacz a wijenczej mejj statecznoszczij ij przijssijandze wijerzicz zelo, quo erga patriam decor, niysz tijm, ktorzij ze sznu tam jakosz mije przed W. M. oblatrare chcą.

Iz tego potrzeba abijm gdiyje blizej W. M. bijł dlja odpraw w R. P., a tak młcziwij panije ja skoro sejmijk odprawij bende wszijtko w Kownije, a kaze lij W. M. — ij w Wijlnije, alije isz ieszcze W. M. postanowijlij, abij kazdij in sententiam unaniam ludzije przijwodzijł ku postanowije-niju Wijlijenskijemu, tedij ta przeijazdka moija do Zmudzij na czasz nijeskozij. Pij-szancz do W. M. mego młcziwego pana, przez tegoz Boreijsze posijlam, on tam zmijeszka do roskazanija W. M.

A zathym me szłubij w łaske W. M. pijlnije zalijeczam. Datt. z Kowna 15-go 8-bris W. M. szługa wiernij Chodkijewicz.

Адресъ: Do własnijch ręku J. M. mego młcziwego pana wojewodij Wijlenskijego ten list naliezej.

Отдѣлъ писемъ, тека 34.

29.

1570 г. 30 Августа. Письмо Жиудскаго старосты Швана Ходкевича къ дворному Литовскому маршалку Николаю Христофору Радзивилу.

По семейнымъ дѣламъ. Между прочимъ, Ходкевичъ излагаетъ причины, почему не можетъ прибыть къ Радзивилу, на свадьбу его сестеръ.

Вельможный милостивый пане маршалку надворный, пане а прятелю мнѣ особливе ласкавий!

Яко была воля и жаданье вашей милости,

абыхъ на веселье ку службамъ ихъ милости паненъ воеводянокъ Виленскихъ а сестрѣ вашей милости прибылъ, тогда яко до вшеля-ныхъ иныхъ службъ вашей милости самого

всего народу дому вашей милости естемъ ху-
ливъ, такъ быхъ тежъ и съ того се вымов-
ляти не хотѣлъ. Лечъ ми его королевская ми-
лость росказати рачылъ, скоро по Светомъ
Михалѣ, до Вильни ѣхати, для пыльныхъ по-
требъ его королевское милости. Але и то бы
мнѣйша была,—одножъ зашли ми позвы, абыхъ
ся становилъ у Орши на день светого Миха-
ла, и ктому тежъ даны ми суть комисии его
королевское милости о кгрунты и о пуцу
мнѣйня моего Битенского, также на день све-
того Михала рокъ мнѣ складаючи. А про то
мушу гдѣжъ колвекъ, або въ Орши, або въ
Бытени¹⁾, самъ быти и властьности своее дой-
зрѣти, абыхъ въ чомъ не упадъ. Зачымъ до
вашей милости на тое веселье ку службамъ
паненъ сестръ вашей милости прибыти не
могучи, пыле а пыле прошу, абыхъ за то
не тольбо ласкавое пріязни вашей милости
въ томъ собѣ не нарушилъ, але тежъ и мни-
манья противного одъ вашей милости не по-
нелъ, вгдижъ якожъ завше ку службамъ ва-
шей милости и всему дому вашей милости
хентливый быти звыклъ, такъ и теперъ тожъ

до себе чуп, иначе быхъ се съ тимъ пока-
зати не хотѣлъ, вгди бы мя на тотъ часъ
таковы пыльные потребности не запли, которые
сами мене передъ вашей милостью за вымо-
веного учинити могутъ. А притомъ жичачи
и жадаючи вашей милости своему милости-
вому пану, абы Панъ Богъ доброе и доскона-
лое здоровье вашей милости, всеми фортунами
и потѣхами здобячи, въ долгій вѣкъ ховати
и множити рачылъ подлѣ воли а мысли ва-
шей милости властное, себе съ тимъ звыклой
ласцѣ вашей милости своего милостивого па-
ни пыле залецамъ. Писанъ у Свислочи²⁾, мѣ-
сяца Августа 30 дня, року 1570.

Вашей милости своего милостивого пана
на всемъ повольный Янъ Ходкевичъ, старо-
ста Жомонтьскій, маршалокъ земскій вели-
кого княжества Литовского.

Адресъ: Вельможному пану его милости
пану Николаю Криштофу Радивилу,
маршалку дворному великого князств-
Литовского etc., пану а добродѣю и
пріятелю моему особливе ласкавому.

Отдѣлъ писемъ, тека 34.

30.

1570 г. 2 Сентября. Письмо Жмудскаго старосты Ивана Ходкевича къ дворному
Литовскому маршалку Николаю Христофору Радивилу.

По семейнымъ дѣламъ. Находится въ связи съ предыдущимъ и нѣсколько допол-
няетъ его.

Вельможный милостивый пане маршалку,
пане а пріятелю мнѣ особливе ласкавый!

Отданъ ми есть листъ отъ вашей милости,
въ которомъ рачишь ваша милость писати до
мене, жадаючи абыхъ ку службамъ на ве-

селье паненъ воеводянокъ Виленскихъ, сестръ
вашей милости, прибылъ. Ино ачколвекъ
уже есми перво сего до вашей милости пи-
салъ, съ которыхъ причинъ тамъ до вашей
милости быти не могу, яко тому зъ оного

1) Бытень—въ 20 верстахъ отъ Жировиць, Слонимскаго уѣзда.

2) Свислочь—при впадѣніи Свислочи въ Березину, Волковскаго уѣзда.

листу моего ваша милость достаточно зрѣ-
зумѣти будешь рачыль, — ведже ижъ такъ
ипилное жаданье вашей милости пана а прія-
теля моего есть, тогда якомъ завше былъ
хутливъ ку службамъ вашей милости такъ и
теперь съ такою жъ хутью до того такъ се
причинити и старати буду якобыхъ на тотъ
часъ ку службамъ вашей милости и ихъ ми-
лости паненъ воеводянокъ Виленскыхъ въ домъ
вашей милости прибыти мочь. Нижи што
ся дотычетъ паненъ Виленскихъ, сестръ мо-
ихъ, естли пани теткн своее пани конюши-
ное уприсити буду мочь, тогда ихъ тежъ ку
службъ ихъ милости паненъ воеводянокъ на
тое веселье взяти не занехамъ. Лечъ гдѣ
быхъ пани конюшинное до того не ужилъ,
прошу, абы ваша милость, мой милостивый

пань, за то на мене ни которого мниманья
противного мѣти не рачыль. А съ тымъ жи-
чачи вашей милости моему милостивому пану
въ добромъ здоровьи всего фортуного пано-
ванья, себе ласкавой пріязни вашей милости
залецамъ. Писанъ у Свислочи, мѣсяца Сеп-
тебра 2 дня.

Вашей милости своего милостивого пана
повольный и жичливый пріятель Янъ Хотке-
вичъ, староста Жомонтскій, маршалокъ зем-
скій великого князства Литовского.

Адресъ: Вельможному пану его милос-
ти пану Николаю Криштофу Радивилу,
маршалку дворному великого
князства Литовского, пану и пріятелю
мнѣ особливе ласкавому.

Отдѣль писемъ, тека 34.

31.

1577 г. 21 Апрелья. Дарственный листъ Литовскаго дворнаго маршалка Николая-Христофора Радивила ¹⁾ священнику Несвижской Пречистенской церкви Якову Семеновичу.

Пречистенская церковь находилась въ предмѣстьи Несвижа. На ея обезпеченіе князь Радивиль далъ двѣ пашныхъ волоки, дозволивъ свободный въѣздъ въ Несвижскую пушу, съ правомъ пользованія лѣсомъ на постройки и отопленіе („дерево на будованье, дрова и лучина на огрѣванье“) и право сытити ежегодно не болѣе двадцати медницъ меду.

Николай Криштофъ Радивиль, княже на Олицѣ и Несвижу, маршалокъ дворный великого князства Литовского. Чинимъ явно и визнаваемъ симъ нашимъ листомъ всимъ воебѣцъ и каждому зособна. . . . . наше и тежъ за залецнемъ и прозбою нѣкото-рыхъ . . . . . дали есмо симъ листомъ нашимъ въ моцъ и во вшелякіе . . . . . священническіе церковь нашу Рускую заложенья

Рождества Пречистое, на передмѣстью мѣста нашого Несвиского, священнику . . . . . на-шому пану Якову Семеновичу со всемъ на все и . . . . . пожитями и приходами цер-ковными ажъ . . . . . До которое жъ то мы тое церкви наше надали двѣ волоки паш-ныхъ вольныхъ вгрунту Несвиского, яко се тые двѣ волоки въ собѣ мають, то есть: зъ сѣножатми, зъ роспашнями, зъ зарослями . .

1) Такъ называемый Сиротка, род. 2 Августа 1549 г., ум. 28 Февраля 1616 г. За участіе въ осаду крѣпости Улы наименованъ въ 1569 г. дворнымъ (или надворнымъ) маршалкомъ Литовскимъ (Котлубай, 305—321).

. . . . . омъ, съ плядомъ, въ огородомъ Пархимовскимъ противъ . . . . . и мешканья слугъ церковныхъ. Ку тому еще дали и дозволили есмо тому же пону нашему Якову въ вождній рокъ по-двакратъ складъ медовый, колько бытъ може, смѣтити, а отъ того меду воскъ на свѣчу поставную давати; такъ же волю ему будетъ до пуцы нашею замку Несвижского поблизу мѣста въѣжджати и вшеляеое дерево на будованье, также дровъ и лучину на огрѣванье, до дому своего поповского въ потребу собѣ доброволне возитъ. А съ того всего, яко се вышей поменило, жадное ни которое повинности ани подачки давати не будетъ повиненъ ажъ до живота своего, одно только службу Божью и вшелякіе церемонен, водлугъ стародавнего звичаю и пристоенства своего вряду духов-

ного закону ихъ Греческого, при той церкви нашей чинити и справовати маєтъ и повиненъ будетъ. А на твердость тое дати и ласки нашею дали есмо ему сесе нашъ листъ подъ печатью и съ подписаньемъ власное руки нашею. Писавъ на Миру ¹⁾, гѣта Божего Нароженья тисеча пятьсотъ семдесятъ семого, мѣсяца Апрѣля двадцать первого дня. *Mikołaj Krzysztoff Radziwiłł.*

Внизу документа надпись: на два вануны альбо складн ма выходить до року двадцать медницъ меду, то есть: на каждый ванунъ по десети медницъ меду, штобы большъ не смѣтлѣ, надъ двадцать медницъ на рокъ. *Документъ этотъ заимствованъ изъ «Минскихъ Актовъ», собранныхъ и изданныхъ въ 1848 г. тогдашнимъ Минскимъ губернаторомъ Семеновымъ.*

32.

1581 г. 15 Мая. Письмо Юрія Друцкаго-Горскаго къ Литовскому гетману и Виленскому воеводѣ князю Христофору Радивилу.

Юрій Друцкій-Горскій сообщаетъ о поимкѣ въ Оршѣ Цесарскаго посла, шедшаго въ Москву; о томъ, что какой-то Матюшка, бывшій Московскій приставъ, пробирается зачѣмъ-то лѣсами около Дубровны, и что Горскій слѣдитъ за нимъ „въ-оба.“

Jasniewielmozny m. panie woiewoda Wilenski, panie a panie moij młciwy!

W. m. czi swemu m. panu oznaimuję, isz dnia dzisiejszego, Maia 15, w noczy poseł Czesarski, który był do Moskwy scieszkami Romanowskiemi przemkniony, w Orszy poimany iesth. Jacz będąc ostrzeżonym stąd od tich chłopów ieij m. paniej Wilenskiej, aby nieiadąc thą drogą nazad wodą przemysłał podzień a tho noczą, wszakoż mającz po nim spiegi ieszcze od samego Smoleńska (s którego nazaiutrз baydakiem w

Orszy noczą stanął), starałem się o tho s pilnością, abym go nie upuścił scieszkim, też wszythkie był strażą oszadzyl około granicz they ukrainy, iakosz mie w tim Pan Bog pocieszycz raczył, że nie darmo pracował. Życzył by:n tak szczęśliwie y zawsze w. m. czi swemu m. panu służąc y w in-szych rzeczach pracowacz, których zarazem do w. m. swego m. pana posiłam. W. m. moi m. pan onych przed się przypuszczysz dostateczniejszą sprawę o wszytkim wziącz będziesz raczył. Ten łotrzyk Matysko,

1) Миръ—въ 30 верстъ отъ Несвижа, по дорогѣ въ Новгородокъ (Новогрудокъ).

który był przystawem u nich asz w Moskwie samej, w drodze niedoiezdziąc Dąbrowna przez lasy poszedł, mając snać rozkazanie od starszych swoich, na kthorego zaszedłem sidła po liesziech, iezze w kthore wpadnie, nieomieskam do w. m. swego m. pana posłacz. S tim życząc w. m. swemu m. panu od Pana Boga dobrego zdrowia, fortunnego panowania w wiek długi używacz społem z jey m. panią woiewodziną, moią m. panią, y z miłym a falebnym potomstwem w. m. samego siebie y powolne a uniżone służby me do m. łaski w. m. pil-

nie a pokornie zaliczam. Dan z Orszy, d. 15 Maia, roku 1581.

W. mezi mego młciwego pana nayniższy służebnik Jerzy Drucczkj Horski 1).

Адресъ: Jasniewielmożnemu panu a panu jego m. panu Krzystophowi Radziwiłowi, xiążęciu na Birzach y Dubinkach, woiewodzie Wilenskiemu, hetmanowi W. X. Litt., staroscie Boryszowskiemu, Soleczkiemu y Urzędowskiemu etc., memu m. panu ma bycz othdan.

Отдѣлъ писемъ, тека 86.

33.

1581 г. 26 Мая. Письмо Юрія Друцкаго-Горскаго къ Литовскому гетману и Виленскому воеводѣ князю Христофору Радивилу.

При этомъ письмо препровождается цесарскій посоль (см. выше), вмѣстѣ съ захваченнымъ при немъ сундукомъ и шкатулкою. Друцкій доноситъ, что, по слухамъ, въ сундукъ должна быть переписка Коронныхъ сенаторовъ, а также Андрея Зборовскаго, могущая ихъ скомпрометировать, почему (все по слухамъ же) одинъ изъ служебниковъ Короннаго подскарбія посланъ, чтобы какъ нибудь выкрасть эти обличительные документы. Далѣе Друцкій проситъ Радивила не выдать этого доноса, жадуется на то, что сыщики ему много стоятъ, что онъ ничего не жалѣеть для славы Речи Посполитой, и прочее, тому подобное.

Jasniewielmożny m. panie woiewoda Wilenski, panie a panie moi młciwy!

Posła Czeszarza jego m. Henrika Herogla do w. m. swego m. pana posilam ze wszytkim tijn, s czymem go załapik: w. m. moij m. pan z onego dostateczną sprawę o wszytkim wziacz będziesz raczył. A iż mi sie go trzasc niegodziło, zapieczethowawszy skrzynię y skatule iego, poszylam przy nim do w. m. Iż tez tham mienił nieco rzeczy swoich w Bijchowie, tho iesth koni dwa y skrzinkę, dla których kozaka z listem posłał, aby byli do Wilna do dworu jejij m.

paniej Wilieńskiej przyprowadzone, thegom mu bronicz nie mogł. Wszakoz ieden listh, kthorem widział bycz przydroznieyszym, zacierzał, kthory do W. M. swego m. pana posylam y kluczyk do skrzynie; z tego W. M. zrozumiecz będziesz raczył, co w sobie ta skrzynia ma. Przeto, m. panie, trzeba obmyslacz, żeby sie tha skrzynia mogła dostacz do ręku W. M. bocz nieprozna, iakom słyszał, są sprawy y listy pissane y od niektórych panow senatorow koronnych, iakoz pana Jendrzeia Zborowskiego; iako slysze, sługa ieden przy nich iesth, który sie mieni

1) Не объ этомъ ли Юріѣ Горскомъ сообщаетъ свиданіа „Всеобщая Энциклоп.“ (XII, 154—156)? См. также „Археографическій Сборникъ“, т. IV, документы подъ NN 7, 32, 38, 39.

bycz pana podskarbiego Coronnego. Jacz iako mam sprawę, thaką daię W. M. swemu m. panu; dzierzę też tho o W. M., że mie W. M. w tym wydacz nie będziesz raczył. A tolim y pracze y starania y kostu nie załował podiańcz, spiegow naiduiącz k temu y straż maiącz naweth y zagranicze, chcząc sie przysłużyć R. P. y W. M. swemu m. panu. Jakoż y tho therażnieisze mieszkanie me w Orszy—Bog tho sam wie—iako mi przychodzi z wielką moią utratą, gdyż do starostwa tego żadnego chłopka nie masz, pożytkow pogotowiu, a trzeba bycz zawsze, iako na ukrainie, czułym; k temu sprawy częste, które zachodzą tak strony posłaneczow iako inszych potocznych rzeczy, które potrzebią kostu nie małego. W czym iesli nie będzie m. łaski y baczenia W. M. mego m. pana strony opatrzenia iakiego mnie na the potoczne potrzeby, przydzie mi osłabiecz we wszytkim. Gdijz teras czasz taki przychodzi, którego nawieczey trzeba bycz czułym, bo kazdy swęgo szczęścia, iak mniemam, będzie chciał zazycz. A iakom pierwiey pi-szał do W. M. swęgo m. pana, żebyś w. m.

racył, obmowiwszy sie z ich m. pany, zakacz pod gardłem, żeby scieskami nie iesdzono, tak też y bez wiadomości urzędowej do Smolenska aby żaden nie śmiał ślac, czo iesli pohamowano nie będzie, pružno striecz y pilnowacz. Czo wszytko puszczam na młczywe baczenie W. M. mego młczywego pana, którego aby Pan Bóg w dobrym zdrowiu w fortunnym panowaniu społem z jey m. panią woiewodziną moią m. panią y z miłym a falebnym potomstwem w długi wiek chowacz raczył, tego wiernie życzę samego siebie y powolne a uniżone służby me pilnie do W. M. łaski W. M. zaliecam. Dan z Orszy d. 26 Maia, roku 1581.

W. M. mego młczywego pana naynizszy służebnik Jerzy Druzcki Horski.

Адресъ: Jasniewielmożnemu panu a panu jego m. panu Krzysztophowi Radziwiłowi, xiążęciu na Birzach y Dubinkach, woiewodzie Wilenskiemu, hetmanowi W. X. Litt, staroszcie Boryszowskiemu, Soleczkiemu y Urzędowskiemu etc. memu m. panu ma bycz othdan.

Отдѣль писемъ, тека 86.

34.

1581 г. 4 Сентября. Письмо Володимірскаго и Берестейскаго епископа Мелетія Хребтовича къ княгини Катерини Слуцкой.

Благодарить за лошадей и повозку, одолженныхъ княгинею Слуцкою 1).

Ясневелиможна милостива княжно пани,
пани моя милостива!

За тую милостивую ласку, што ми ваша

милость моя милостивая пани возяковъ, ко-
ней и возовъ на тую дорогу позычить роска-
зать рачила, такъ тежъ и се чти тин, ко-

1) Какъ это письмо, такъ и письма Ходкевича (29 и 30) не особенно содержательны; помѣ-
щены же во уваженіе къ тому обстоятельству, что написаны на языкѣ Русскомъ и лицами истори-
ческими.

торуюмъ во имѣнью вашей милости мѣль, велце и покорне дакуе, служить за то вашей милости моей милостивой пани вѣчно, поев живѣ, буду. Конце тые и возъ въ Петриковичахъ вдалѣ есми оставилъ при тымъ коморнику, который ку вашей милости моей милостивой пани ѣхалъ, пыльными и покорными прозбами моими вашу милость мою милостиву паню просше, абимъ и напредъ завше зъ милостивой ласки вашей милости моее милостивое панее небылъ опушонъ, толко ажъ бы ме ваша милость моя милостивая пани яко наменшого служебника и повольного богомольца своего зъ ней ковати и не опуцати никгды рачила. Съ тымъ зычачи вашей милости моей милостивой паней отъ Пана Бога доброго здоровья и фортуного въ долгій

вѣкъ панованья, поволности службъ моихъ и вставичне богомолство свое милостивой ласцѣй вашей милости моей милостивой паней поручамъ. Данъ съ Петрикова, дня 4 Сентября, року 81.

Вашей милости своей милостивой пани наименшій служебникъ и богомольца вставичный Мелентей Хребтовичъ, епископъ Володимирскій и Берестейскій, архимандритъ Киевскій, власною рукою.

Адресъ: Ясносвѣдоной велможной панен ее милости княгини Катаринѣ съ Тенчина Юрьевой Юрьевича Омельковича, княжнѣ Слуцкой пани моей милостивой.

Отдыл писемъ, тека 37.

35.

1582 г. 24 Марта. Просьба, поданная Семятичскими мѣщанами княгинѣ Катаринѣ Слуцкой.

Мѣщане оправдываются отъ обвиненій, взведенныхъ на нихъ Семятичскими Евреями. Суть дѣла въ слѣдующемъ: въ мѣстечкѣ Семятичахъ всѣ мельницы принадлежатъ княгинѣ Слуцкой, и только на этихъ мельницахъ Семятичскіе мѣщане, въ силу „давнихъ листовъ“, а не въ чужихъ, обязаны молоть всякаго рода хлѣбъ, причемъ, вслѣдствіе традиціи, у нихъ установилось такъ: въ двухъ ближайшихъ къ мѣстечку мельницахъ они мелютъ солодъ, а въ другихъ прочій хлѣбъ. Семятичскіе же Евреи, взявшіе въ аренду только двѣ помянутыя мельницы, потребовали, чтобы мѣщане мололи въ этихъ двухъ мельницахъ все. Разумеетсяъ, мѣщане не согласились. Тогда Евреи стали отнимать отъ нихъ муку и лошадей съ возами; не дозволяли привозить на Семятичскій рынокъ муки а только хлѣбъ въ зернѣ, такъ, что чуть-чуть дѣло не дошло до голода.

Nasza młciwa xiężno, pani a pani nasza miłościwa!

Raczyła wasza xiążęcia mśc nasza młciwa pani roskazacz pisacz do pana Baky, starosthy Siemiathyczkiego, na prośbe żydow arendarzow waszey xiążęcey mscy Siemiathyczkich, kthóizy, nass ubogich pod-

danych waszey xiążęceij mscy do nielaskij staraiącz się przywiescz, dali thakową sprawę: abychmy mieli upornie mimo młyni waszej x. mzi do czudzych iezdycz, albo ym przeskadzacz y zmnieysacz pożytkow, z arendy na nich przychodzączych. My thedy, naimnieyszey poddany waszey xią-

1) Петриково—Мозырскаго уѣзда Минской губ.

zęcęcy mci, czekalijchmy thego, przez kogo bychmy mogly o niewinnoszy swey do waszey xiążęcęcy mci naszej młciwey paniey wiadomoszy donieszcz. Jakoż ysz na then czas thu w Siemiathyczach był jego msc pan Adam Molskij, prosylichmy jego mosc, aby on waszej xiążęcęcy młci, naszej młciwey paniey, o them dał wiadomoszcz. Jako ij pijsmem swym waszey xiążęcęcy mci paniey naszej młciwey oznaimuiemy: isz my nigdy nie przeszkadzamy arendarzom waszey xiążęcęcy młci, paniey naszej młciwey, y owszem w każdey rzeczy, według rozkazania waszey x. m., paniey naszej młciwey, y zwyczajiu starego, zachowuiem się we wszystkim. A arendarze y owszem za thakimij listhy, otrzymanemij od waszey xiążęcęcy mci naszej młciwey paniey, niemałe krzywdy y znijszenia na miasteczko przywodzą. Wprzod, ysz nam nie dopuszczają iezdzijcz ze zbożem mliecz do insych młynow waszey xiążęcęcy mci, iedno do tych dwu, kthóre są pod miasthem, czego nigdy nie bywało, bo the dwa młyny nie zdążą na miesczkie pothrzeby wsistkie mliecz. Wszakże my przed się ze słodamij nie iezdzym thilko do tych dwu młynow, a zytho y insze zboża zdawna wolno w drugich młyniech, thylko aby nie w czudzych, alie waszey xiążęcęcy mci, mliecz, czego my y po then czas dzierzemy się, poniewasz ze wsystkich młynow dochody do thei że arendy nalieżą. A czy arendarze nam thego niewynnie zabraniają, zabierają mąky, konie z wozamij, nicz nie dbaiącz, chocia w własnych młyniech waszey xiążęcęcy mci miał mieszczenie. Thesz czysz żydowie zabraniają na thargij przywozycz mąkij mioktheij młynarzom thak waszey xiążęcęcy mci iako y inszem, w czem thesz miasteczko skodę czierpij, bo thargi dlia thego się psują. A cza-

sem y chlieba kupicz nie dostanie, dlia niedostatku młynow. Przythym w. x. m. oznaimuiemy, ysz za thym że listhem przerezczemij żydowie niemałe skody czynią w puszczy w. x. mci, bo czo im wasza x. mśc raczyła na pothrzeby drew wozycz pozwolijcz, tho onij czteremy kotłami gorzałkę palią a puszczą w. x. mci na drwa do they gorzałky barzo pusthoszą. A my, namnieyszy poddany w. x. m., na żadną potrzebę swą s puszczy waszey xiążęcęcy mci nie mamy, alie od postronnych kupuiemy. A thak w. x. mczy naszej młciwey paniey pokornie prosymy, aby wasza xiążęcia mśc nasza młciwa panij raczyła nas zachowacz przy dawnych wolnoszczach y prawach naszych, a tych żydow prózney powiesczy prosimij aby wasza xiążęcia mśc nasa młciwa panij mieszcza dawacz nie raczyła, bo ony nie thylko thego, czo na nich z arendy przydzie, nie puszcją, alie by radzi wsistko, czo ktho ma ubostwa, odięły. Zathym aby Pan Bóg Wszechmogący waszę xiążęcią mość panią naszą młciwą wdługo s fortunym dobrem zdrowiem y sławnem panowaniu chowacz raczył dlia nass ubogich sieroth a poddanych waszey xiążęcęcy mci—o tho Jego święthey milosci do smierczy swey prosycz iestheśmy powinny. Dan s Siemiathycz, w sobotę, w wigilią Zwiastowania Panny Marieij, roku Pańskiego 1582.

Waszy xiążęcęcy mci naszej msczywey paniey namnieyszy poddany, woith, burmistrz, ze wsistkym pospolsthwem miastha Siemiathyczkiego.

Адопсца: Jasnje oświeconey xiężnie a paniey, paniey Katharzynie, grabiancze s Tęczyna, z łaski Bożej xiężnie Sluckiey etc., paniey naszej młciwey.

Отдѣлъ писемъ, мѣна 234.

36.

1588 г. 28 Февраля. Письмо Луки Мамонича ¹⁾ къ Виленскому воеводѣ князю Христофору Радивилу.

Письмо послано съ нарочнымъ. Мамоничъ увѣдомляетъ, что королевскаго приказанія о доставкѣ соболей въ Краковъ исполнить не можетъ, по слѣдующимъ причинамъ. Во первыхъ: его аренды (особенно—Несвижская) не приносятъ ни копѣйки дохода; во вторыхъ: на государственныя потребности (преимущественно—на военныя) требуются большіе расходы, и онъ, Мамоничъ, вошелъ въ большіе долги и въ конецъ разорилъ свое имѣніе, чтобы хотя сколько-нибудь удовлетворить помянутымъ потребностямъ. Представляя на видъ эту свою ревность, Мамоничъ проситъ Радивила повергнуть эти обстоятельства на благоусмотрѣніе короля и проситъ его сдѣлать какую нибудь льготу для Мамонича, за что Мамоничъ обѣщаетъ „подарить“ князя Радивила, именно: покуда будетъ за нимъ оставлена аренда за прежнюю (малую) плату, онъ, Мамоничъ, обѣщаетъ ежегодно доставлять въ княжескій погребець три бочки хорошаго вина и бочку мальвазіи. Въ заключеніе, Мамоничъ сообщаетъ, что онъ выплатилъ слѣдующему Зенону Зарѣцкому казенный долгъ, и что теперь казна должна ему, Мамоничу; почему проситъ Радивила хлопотать передъ королемъ, чтобы его величество далъ что-либо Мамоничу въ обезпеченіе.

Oswieczone miłosciwze xiąże, panie a panie moi młcziwu!

Ten wyrostek moy w tych dniech terasz, za roskazaniem jego msczi pana podcancierzego; s Krakowa do mnie byl przyiachał, którego zasz na podwodach dniem y noczą do Krakowa odszylam, roskazawszi mu umyslnie do waszei x. m. mego młcziwego pana iachacz dla tego, iesli czo tam wasza xiążeczca mscz pisacz raczy, aby zawiozł y, komu należeć będzie, oddał. A iżem tesz miał pisanie od jego msczi pana podcancierzego, abym tam do Krakowa dla potrzeby Kr. jego msczi soboli dobrych owdzie dostawszy sam z nimi jachał, lecz isz na ten czas, w niebytnosci jego msc pana podskarbiego tu w Wilnie, dla potrzeb wszelakich przypadlich, ia sam nie mogąc tam do Krakowa iachacz, musiałem pisacz w potrzebach swych przes tego wyrostka swego, a zwłaszcza z strony innych, które trzymam, isz szkode w nich niemałą ponoszę, acz dla innych

wiele przyczyn, wszakże dla dwu nawienczej. Pierwsza, isz po dacie arendi moie, wielkie wolnosci wyszli, zwłaszcza Nieświeska, która iednego pieniądza od żadney rzeczy nie daie, nad wolnosczy wszystkie W. X. Lithewskiego, także y inne wolnosci, dla których szkoduie barzo wiele. Druga: isz, za gwałtownem przypadkiem, na rozmaite potrzeby Rzeczy Pospolitey, jako na odprawę żołnierzow y puszkarzow etc., rathi w arendzie moiej pomienione wprzod, gdzie kolwiek wziąwszy, płacic; musze, a tu iusz barziesz na maitnosczy swey ubogiej swankuie: tam dla wolnosci wielkich nie mało tracze, a tu zasz jusz swem nadstawuie, bo, gdzie wziąć tam wziąć, tilko potrzebam gwałtownem dogodzicz, a zatem lichwe niezbożną płacze, w czemum iusz ubogą maitnosć swą wszystkie, uwięził. Przeto w. x. m. mego młciwego pana pilnie a pokornie z wielkiem uniżeniem prosze: racz wasza xiążeczca mśc moi msciuw panie do Króla jego

1) Навѣстный Виленскій содѣржатель печатин.

msczi za mną, naniszym sługą swem przy-
czynę swey pańskiej wlozicz y w tey po-
trzebie moey roskażać do jego kr. msczi pi-
sać, żebym w tych mytach jakąż kolwiek
folgę u jego krolewskiej msczi odzierżeć
mogł. A gdi to za miłościwą przyczyną
w. x. msczi u jego krolewskiej msczi otrzy-
mam, służyć ustawicznie za to waszey x.
msczi swemu mscziwemu panu będe powi-
nien y podarkiem dobrim w. x. msczi po-
darowacz obiecunie. A iesli ku temu te
myta wprzod ja sam będe trzymał, tak jako
teraz, tedi w kaźdi rok, dokąd te myta trzi-
mać będe, do piwnicze w. x. msczi trzi bec-
ki dobrego wina y czwartę beczkę malma-
zyei dawac będe powinien, a to ma bycz
pewny dług u mnie sługi w. x. msczi. K te-
mu tesz jest mego długu pana Zienona
Zarzeczkiego, czo mu zostaje winno w skar-
bie jego kr. msczi, czo sie wydało na po-
trzeby Rzeczy Pospolitey od dawnego czasu,
którego długu nie mogąc sam doidz w skar-
bie jego kr. msczi, pan Zienon pusczył ten
dług mnie. Jakosz ia, przyjąwszy ten dług,

przejąłem sie tesz za pana Zarzeczkiego dłu-
gi różne ludziom płacić,—prosze pokornie,
aby w. x. mscz y o ten dług do jego kr.
msczi w tim że liście swem pańskim do-
żić roskażać raczył, żeby ta summa na
czem kolwiek od jego kr. msczi mnie była
upewniona. O czem wszystkim dostateczną
racz w. x. mość (y o ten dług) moi miłoś-
ciwy panie roskażać napisać w liscze swem
do jego msczi pana podcanclerzego, bo jego
kr. mscz s tem wszystkim lepiej wiedziecz
raczy. A ja za tę miłościwą łaskę w. x.
msczi swemu mscziwemu panu, ustawicznym
sługą bycz y Pana Boga prosicz za szczęśli-
we zdrowie w. x. msczi nie przestane. A
zatem siebie samego y służby swe nanisz-
sze miłościwey łascze w. x. msczi swego msczi-
wego pana pilnie zalezcam. Dan w Wilnie,
28 Fewrala, roku 88.

Waszey x. msczi swego miłościwego pana
naniszzi y ustawiczny sługa Лукашъ Ма-
моничъ, низко челомъ бьетъ.

Отдѣлъ писемъ, тека 136.

37.

1590 г. 30 Июня. Письмо Запорожскаго полковника Семена Палія („съ молодцами“)
къ королю Сигизмунду III.

Благодарить короля за деньги, присланныя съ нарочнымъ въ его полкъ и про-
сить помирить его, Палей, съ короннымъ гетманомъ. Причиною размолвки своей съ
гетманомъ Палей выставляетъ Апостола, желающаго быть первымъ въ глазахъ гет-
мана. При этомъ Палей жалуется на Немировскаго коменданта Рапша, который от-
нял у него перначъ, оружје, коней, а его самого, вмѣстѣ съ сотниками, арестовалъ,
хотя послѣ и выпустилъ, вслѣдствіе приказанія королевскаго и гетманскаго, но безъ
коней и оружја. Почему, объ отдачѣ послѣдняго и просить Палей короля, а также
и о томъ, чтобы его полкъ не былъ обдѣленъ денежнымъ содержаніемъ въ текущемъ
году.

Naiasnieyszy krolu, panie a panie nasz
miłościwy!

Z wysokey łaski y miłosierdzia oycow-
skiego danie pińędzy na ludzi pułku mego,

przez umislniego przislani od waszey kr.
mosci pana naszego miłościwego, wdzięcz-
nie przyjąwszy, padszy do nog waszey kr.
mosci, panu naszemu mściwemu czynim po-

dziękowania, y wiernie y zyczliwie do kresu życia mego, iako wierzny poddany waszey kr. mości, z ludzmi pułku mego, służyć nieodmienie gotowem. Tudzież smiem, niegodny, moją służebniczo zanieść prozbie: zmiłuy sie na mnie, panie moy miłościwy, a z łasky swiey oycowskiej—od gniewu jaśniewielmoznego jego m. p. hetmana wielkiego Koronniego azaliby mogł, niegodny ia, przyść do szyrzey łaski u iego mści pana y dobrodzieia mego. Wszystko mie pan Apostoł, y teraz z nowymy rotmistrzamy chorągwy Wołoskich, w usługach wiernich mych przeszkadzaią, y łaski mie pozbawili zayzdrosćio swoią u jaśnie wielmoznego jego mości pana hetmana, czyniąc mie zdraycą, y zasadzyć mi szło, y do więzienia wzać chcą pierwszego. Jako ja mam, mężny człowiek, wierny poddany waszey kr. m. pewny być u zdrzewiu swym, nie wiem—kogo sie strześć, czyli nieprziiaciel Kr. S., czyli takich jak Apostoł, ktorzy na mnie chorągwy y insze pobudzają, na zdrowie moje następując. Zmiłuy sie, miłościwy panie, nie day mie wiernie służącego waszey kr. mści panu memu młciwemu, nademno take nienawisci czynić. Y o tym waszey kr. mści panu memu miłościwemu żałośnie a płacziwie skargę przekładam:

na p. Rappa, komędata Niemyrzowskiego, który mnie zatrzymiwa ij nie oddaie pirnacz, od waszey królewsk. mści p. m. dany, przytym też risztunek oprawny y konie y inie rzeczy; w ten że czas y setnykowych moych pobrał pod warte ze mno w kupie (teraz wypuszczono za ordinansem waszey kr. mci pana mego młciwego y pana hethmana koronnego z Niemirzowa zpod warty piechoto y bez rysztunku). O kturę łaskę waszey królewskiej mości—azaliby za orzdynansem poważnym przywrucono to biło konie y wszystkie rzeczy, z calim też pułkiem moim żadamy, tesh o ukontętowaniu barwę y płato, bo (barze nieźni y ogołocony) przyszłego roku nie mieli łaskawiego baczenia y nie byli obdarzeni, jako ynszi pułki. Waszey kr. mci pana naszego młciwego oczekuiąc łaski do usług wierny zostaiemy. Z Fastowa, dnia 30 Junii, roku 1590.

Naiśnieyszemu maiestatowi waszey kr. m. panu naszemu miłościwemu, wierny poddanyie (sic) y nayniższy sługi Semen Paley, pułkownik waszey kr. m. woyska Zaporozkiego, z mołoycami.

Списано съ подлинника. Отдѣлъ историко-политическихъ сборниковъ, книга 25, стр. 343.

38.

1594 г. 4 и 14 Сентября. Письмо Владислава Бекеша ¹⁾ къ Виленскому воеводѣ князю Радзивилу.

Подробный рассказъ о военныхъ дѣйствіяхъ Поляковъ, Нѣмцовъ и Венгровъ на берегахъ Дуная, въ Турціи.

Jasniewielmosznij a mnije młczijwij panie wojjiewoda Wilenskij!

Słusby me powolne do łaskij waszej xcejij msczij mego msczywego pana pilnije zaleczam.

1) О Владиславѣ Бекешѣ см. у Нѣсецкаго (II, 91).

A iysz sługa waszey xczey msczy pan Wnuczek dla swych potrzeb gwałtownych odijachacz muszisz stont do Polskij, — przez tho pisanie moje zdrowie waszey xczey msczy mego msciwego pana nawiedzaionc, thego sobije ziczce, abym ij sam na nije ijako narichleij patrzac mogł, radbym czo czas do waszej xczej mszczij pisał, iedno ze thu o cursora trudno zbitnije. A theraz ze nijcz takowego tesz nieponowilo się, chiba w przeslich czasiech—Tatarow kilka tysieneczij do oboszu naszego przeprawilo się bijło, alie ijm naszij odpor dawszij, wielie ijch barszo potonelo; aczem szam na on czas w Presporku bijł, alie chorongiew moiija ze wzitkiemij sługamij memij w potrzebije bijła: z łaskiej Bozej, krom iednego wiostka, kthorego w noge z rusniczij postrzeliono było, szkoda sie w mijch zadna niestała. Y pothijm harcze wielkie bijwalij, w kthorijch, za pomoczo Boską, dobrze sie nam zawzdij zdarzało.

W przeslim tegodniu, z dziesienctijsieneczij piechothij puszczono bijło na sancze Tureckie, a konnijch nasz bijło z rajtaramij dwa tysiącza czthijrista ij kilkadziesiont w posilku piechoczije: zarazem nasza piechotha sancze ubiegła, lecz chłopstwo tho niezwičajne do lupow sie rzuczijło tak iysz ijazda Turecka nazad odparła, na kthorych sto konij raitarow rzuczijło sie, acz Turkow kilkanaszije tisiency bijło. Przeczye z raszu naszij ijch odparlij. Pothijm ustempowalij asz ijch na kopijnikij przijwiedly, kthorijch s panem Nadasijm wienczej pułtorustu niebijło, s kthoremij i ijam tesz bijł s kilkom sług swoich, a drudzy w posilku z korongwiamij stalij. Skoro ieno nasz obaczijlij, zarazem sie z namij podkalij, alie niedługo ijm scensczije sluzijło, bowiem til poddali, gdzije ijch wijelije w złothogłowych w atła-

siech padło, znowu sie kilkanaszije raszow poprawialij, tak iysz od poranku asz do wije-czornij godzijnij wistkosmij z nimij harc-zowalij, pod wsitką strzelbe dzijał Tu-reckich, abowiem takim dzijała sluzijlij, ze darmo nij raszu niestrzelilij. Pan Palfy hetman przesz noge z rusniczij postrzelion, ij ijnnijch niemało ludzij zacznijch. Mnie Pan Bóg zachował, ij s koniem zem zdrowo do oboszu naszego sie wroczył, choczijasz podobnieij nam naprzeczije bijło zginacz, bo mij jego mscz pan Nadaszdij z sobą spol-nije pilnowacz elianiarow roskażal bijł, gdzije trudno bijło nazad abij dliza odpocznijenija ustompicz. W theij potrzebije Czechowskiego przesz renke postrzeliono, alije nije umrze; służe mi tesz, Wengrzyna pachotka, riczer-skiego w pułprawije z dzijała ubitho, a pod Buijwidem konija tesz z dzijała zabijtho; zgoła, kogo Pan Bóg na tenczasz na harc-zu tamtym strzegł, ze sam z koniem zdrowo uszedł, Bogu dobrze sluzijł. Iakosz pan Wnu-czek, sługa waszej xczej meczij, o wszit-kijm sprawie dacz bendzije umijał.

Mieliszmy scensczije w renkach, iednoszmij nie umielij zazywacz darow Pansskijch, abo-wiem Turczy wsziszcy ukrajnijnij ij Tatarowije w zagon bijlij tegosz poranku poslij; basza Sinaijskij tak sie bijł strwozijł, ze iusz z oboszu pierzhać mislił, gdijbyszmiij tjjch bij-lij przepłosilij, z kthoremismij arczowalij. O czo bijło barzo latwie: iednosmij zasadkij oba-wiali sie, iysz nasz tak barzo mało wijecha-ło bijło z oboszu a wlaszcza konnijch. Czo i dzijen nam ludzij przijbijwa barzo wije-lij. Margraf, sin Ferdinandow, wczora z dworem swym przijahał, a liudzije jego, kthorijch ma bijcz siedm tisiency, czo ij godzijna przybęda. Mam w Panu Bogu na-dzieje, ze ten poganin nazad sie nigdij nie wroczej: bijłobij, msczywe xze, w czym ren-

cze w moczyć, abowiem od mała do wielia bogastwa wielkie maia. Sijnaj basza sijna swego Beglerbeka maszulem uczynił, iysz on szanczow napierwiej uciekł, czo ieżelibij bijł nieuczynił, y same chcieli janczarowije rossekacz. Wthen czas zabijtho dwóch bekow, chorongwij dwadzieszcza wziętho, s kthorijch iest iedna czirwona dwoijsta, wzitka zlothemij literemij malowana, barzo pienkna, na czo sie pri biekowije, y więzniowie wżisczy zgadzaia, ze tha horongiew baszy Anadolskiego bija, kthorą mu Sultan Sulman z ronk swych dał przed oblenzeniem Sigiethu; powiadaia, isz barziej basza tej chorongwi zauię, anizelij biekow pobijtijch i ijazde, choczasz y z nieij zaczných ludzi zginęło. Srebro, szathy ij wzitkie bogastwa, kthore w sanczach mielij, naszij pobralij, bowiem tam tego barzo wielije bijło; the wzitkie chorongwie s kilkom sabel oprawnijch arczykzezencziu dalismy. To tesz oznajmujie, iz wczorajszego dnia czar Prekopskij przisłał list przez iednego chłopca do arcziycza ij do pana Palfiego ij do pana Ugnata, uzaliaiać sie Wengierskiej ziemij, iysz ia pustoszą, ofiaruiąc sie przijthijm, ijezelibij mu dobrze nagrodziliz, miedzy cesarzem chrzecijanskijm a miedzy cesarzem tureckijm pokoi stanowijez chce. Na czo mu ieszcze responu nie dano, ani, pono, dadzą. Czo sie napothim nowego otworzy, waszej xczej msczij oznajmie. Gure Turczij we dnie y w noczy z wielką pilnoscą sipia, kthorą chcą row zasipacz, aliye prusna iych pracza będzije. Unizenije waszej xczej msczij prosze, abijsz wasza xcza mscz moijm msczijwim panem raczizł mij bijez, ieżelibij tam do iakijch spraw moijch sładziz moij msczijwej łaskij waszej xczej msczij potrzebawalij, za czo ija służyć powolnie waszej xczej msczy chce. Stijm

sie ij powthore ijako napilniej do msczijwej łaskij waszej xczej msczij mego msczijwego pana sam siebie i z słuźbami moiemi oddaie. Dath z oboszu pod Nagidurem, 4-go 7-bris, anno Dom. 1594.

Napisawsziz ten list do waszej xczej msczij (pan Wnuczek ieszcze kijlka dnij sie thu bawiać), przewrotnosciz sie czasu przijpatrzizł, abowiem prentka odmiana sie stała. Tak ijako o pończiz, ante diem decolationis S. Ioannis, Sinaj basza ze wzitką moczą swą do brzegu Dunaja przistompił tam, gdzie przedwiema niedzielmij Tatarowije chcizjeli sie bijli przeprowacz y, iakom wijszej napisal, gdiye iych s piencz tizsienicz bijło zginęło. W thijm do nasz wiesca nad samijm switaniem pzzisła. Zarazem Włosziz, Niemcziz y Węgrowije w polije wiciongnelij. Maiąc czaiek z sobą y most pogotowiu, razem janczarowije raniussenko ieli sie przeprowacz i most stanowijez, alie nasziz janczarow, ktorziz z raszu bijliz przeplinelij, pothopiliz. A w thijm dano znac, ze nizeiz, w milij, mocz wielka janczarow przeprowacie się i Tatarowie z nimiz; zarazem obrano uszarzow, rajtarow i piechothę przecizw nim ij mnie z nimiz pan Zrijni roskała iachacz; od kthorijch niedaleko bendacz, obrałem trzizdzieszcziz ij piencz uszarzow z roznich rot do słuź swizch, s kthoremiz y sam ku tim ianczarom przizblizwiziz się; będacz ieszcze dobrze wpodał od nich, strzelbe na nas wipuscizliz; bijło iych piętnascziz chorongwij s te strane, kthorzy sie iusz bijliz przeprowiliz; bacząc tho, isz im dim w ocziz bijł, s pendu konskiego skoczizłem s tą kilkomdziesionth koniz prosto do nich; poczuwsziz oniz iusz prawije nasz blizko, i ijedno błotko bijło miedziz nami, poczeli sie im chorongwije mieszac; dopiero gdiz iusz nasz na sobie poczuliz, iysz nam y posilek

przjibiwał, tijał poddali, sprosnie uciekając; widząc ija miedzij jednego chędogo przybranego, udałem sie za nim, ij prawie go doganiając, koń y ze mną sprosnie padł; małom tam gardła dla raitarow niedał, abowiem wzitek iych uff przezemie przebiegał, ijem sie z ziemij podnieść nie mogł, ba ij kilkakroc mając mie za turczijna do mnie strzelilij; asz kilka sług mijch mijając mije, głosz moij poznawszij, do mnie sie s koniem drugijm wrocizilij; alije y then, kthorij zemną padł, tusz niedaleko u węgryzina poimani bijł; aczem! barzo bijł podeptanij, iednak mij strzach silij dodał, zem na pierwszego konia wsiadł. S tich Janczarow nicz nie usło: iednich posieczono, drudzij potoneli, ij horongwiesmij wzitkije dostalij. Na thim harczu Komparskij pachotkiem sie dobrijm pokazał, acz ij w inszijch potrzebach dosic siebie czijnil: horonżego janczarskiego skocziwszij s konia zabił, ij chorongwiew odjął, y sam zbiwszij konia; barzo rannim został. Słudzij tesz waszej xczej msczij prawie dosic siebie czijnilij we wszitkijch tujch potrzebach, y w theij potrzebie niewiem, bij ktorij z nijch na koniu odiachał: iednijm z działa, drugim z rusnicz pobijtho; kthorijch dział tak stamte strone Dunaju wielie bijło; iysz kthobij sam przithim nie bijł, trudno bij themu wiarę dał, albowiem na dobrą milji wsduż Dunaju pełno iych stało, z ktorijch tak censtho a gensto strzeliano, ijako piechotha z rusnicz strzelac zwikła; z kthorijch tak wielije zczynijch ludzij zginęło tak Wengrow ijako Wlochów ij Niemczow, a konij w dziesien czoro więcej. Puki s tujmij janczarij potrzebe mielij, w tim Sinai basza roskazał, abij sie tam, gdzie pan Zrinij bijł został u sanczow naszijch, ktore Dunaju strzeglij, tak iazda ijako i piechotha moczą wielką

przeprowowała—iedni sie mostem, drudzi na wozach zkurzanijch, a inszij uionwszij sie, wiebliondow y na koniach przepławili sie; kthorzij, wibiwszij piechothe nasze, kthorijch barzo mało bijło, sancze otrzimalij. Dopieromij iusz wsziszij y w kupie s panem Zrinim ij z xiążentij na sancze tesz uderzilij, acz Turkow siła poginęła, aleszmij nicz im iednak uczijnie niemoglij, abowiem rowi bijlij przed namij ij rzeckij glembokije, ześmij sie topionc do nich przisc musielij a srogosc wielka dzijał raitarom serce odjęło, w kthorijch wzitka nadzieija bijła. A w thim nasz nocz zazsła, ij naszijch w tujch dwu sturmach wielie poginęło: dwoje xiążonth włoskijch postrzeliono, s kthorijch ieden pewnie umrze. Nazaiutrz w Piątek, rowno że dniem, znowuśmij w polie wijciongelij, a iysz teij noczij do pietnastu tujsienczij Turkow y Tatarow przepławilo, moglibismij sie ijm nie thijlko bronicz, gdziebij iych y trzijkroc tilije bijło, bitwe ijm dacz. Lecz Bug tak serce odjął raitarom, ze jedno uciekac pomislalij, kthorzij, s trzaskiem namiothij rozebrawszij, na most przez Dunaj kwapilij, obosz zapaliwszij, a Wengrow samich na zadzie zostawiwszij. Czo gdij Turczij ościzilij, kilka tujsienczij-ich pendem wielkim nasz dogoniwszij, na nasz uderzilij, alie, skorośmij odwrot uczijnilij, uciekalij aż natho mieszcze, gdzie nasz obosz bijł; alie ijako ujrzelij, iysz Niemczow za namij nijmasz, dopiero sie s krzikiem wielkim do nasz obrociwszij sie, pendzilij nasz asz do mostu pomiesawszij sie z namij; czego Niemczij widząc a na most sie kwapiono, sami sie topilij, taksze Wengrow ij Niemczow przez pienczseth zginęło, wozij wzitkije tak arczixcze ijako ijsz ijsz ijsz xzjął y paniont, kthorijch Turczij y Tatarowije dogoniwszij pobradij: tak isz iych mało czo uszło, wienczej iych nisz trzy tuj-

siacze wzielij, y arcijzxe tak ijako na koniu siedzial y z drugimij tilko zostal. Terasz arcijzxe z wojskiem iest, gdzie ludzij oczekawa ieszcze wiecej, ij bitwe polne dacz chce. Jam swoich slug odeslac musial do domu, abowiem takim konie pobijtho, isz ledwije z dziesiontek ijch ieszcz, czobij na konie wsiesc moglij: w genstich a w cestijch potrzebach, ijakosz tho nam ij czudzoziemczij prziznawaią, żesmij sie niesanowalij. Dosić bij tak ij dlia własnej ojczyznij, ija, dali Bug, iusz thū do koncza dotrwam, ku czemu sie rzeczij

będą brałij; a pothim niemieskaiać ku Litwie sie pospieszec, gdzie abijm waszą xczą mosc w dobrim zdrowiu oglondał—o tho Pana Boga prosze. Datt w Presporoku 14-go 7-bris. Waszej Xionzenczij mosczij mego mosczijwego pana sluga powolnij Władisław Bekesz.

Адресъ: Memu wielcze msczijwemu panu a panu jego xczej msczij panu woiewodzije Wilienskiemu, do własnijch rąk naleszizj.

Отдѣлъ писемъ, тека 9.

39.

1595 г. 28 Апрелья. Письмо Запорожскаго гетмана Федора Полоуса къ Виленскому воеводѣ князю Христофору Радивилу.

Въ письмѣ своемъ, Радивиль просилъ козаковъ выступить изъ Мозыря къ себѣ во-свои, на Украйну, ибо, по полученнымъ донесеніямъ, козаки причинили не мало „шкody“ обывателямъ. Въ отвѣтномъ письмѣ, гетманъ Полоусъ оправдывается отъ обвиненій и намекаетъ Радивилу, что козаки „лежать“ не въ его княжескомъ имѣнїи, а въ королевскомъ. Въ Мозырѣ они дожидаются пословъ, отправленныхъ къ королю; и если послы принесутъ извѣстіе, что козаки болѣе не нужны королю, тогда они, козаки, уйдутъ къ себѣ, въ Запорожье.

Jasniewielmożny młciwy panie woiewoda Wilienski!

Służby nasze nainiższe do mcziwey łasky waszey mczii naszego mcziwego pana pilnie zalicamy.

Raczysz w. m. nasz mcziwý pan do nas iako ludzi rycerskich pisacz, abyśmy ustąpili z miasta Mozyrskiego na swoje ukraine, albo na zwykłe miesca, y to w. m. nam przyczyta w liszcze swym, iakobysmy mieli zamki, miasta y po wsiach (tak krulewskich iako y szlacheckich) ludzi brać, maiętnoszczy, a insze szkody czynić, czego, iako żywo, nigdy tego nikt nie pokaże, aby byli te sprawy nasze złe, iako w. m. nasz młciwy pan pisze do nasz. Jesli w. m. naszemu młciwemu panu za to žal, yżeśmy w miaste jego

kr. mci lieże mamy, tedy nie masz za co w. m. naszemu mcziwemu panu za to na nas narzekać, gdyż nie w maiętnoszczy w. m. mczii lieże mamy. Jedno to, że w starostwie w. m. tylko y żadnych zbytkow nie poczynamy, iedno żywnoszcz co potrzeba nagotowawszy, na swe zwykłe miesca ruszymy się. Jakożeśmy posły swe posłali z wiazniem do dworu jego kr. mci, y tych czekamy z takimy reczami, jesteśmy potrzebny jego kr. mczii tak też y R. P. A wszakoż wziąwszy wiadomoszcz, nic nie mieszkaiąc w tem kraiu Litewskim, zaraz na swe zwykłe miesca poidziemy. Zaty m nas samych siebie y nasze powolnoszczy zwykłe do mcziwey łaski naszego mcziwego pana pilnie zalicamy. Datt z Mozyra, dnia 28 Aprilis, roku 1595.

W. mezi naszego meiwego pana we wszem
 zyczliwy u służyć gotowi Phiedor Połous,
 hetman woyska Zaporożskiego, u wszystko
 rycerstwo.

Адресъ: X. Krzysztofowi Radziwiłłowi,
 wojewodzie Wilienskiemu, hetmanu W. X.
 Lithewskiego.

Отдѣлъ писемъ, тека 189.

40.

1595 г. 13 июля. Просьба отъ Виленскихъ Православныхъ (буринистровъ, радцевъ и
 лавинковъ) къ Виленскому воеводѣ князю Радивилу.

Виленскіе православные обыватели отправили къ воеводѣ своему князю Радивилу пословъ, которымъ поручили подробно и обстоятельно изложить передъ княземъ то, что вкратцѣ заключается въ ихъ просьбѣ. Называя свое положеніе „несчастливымъ и оплаканнымъ“, православные Виленцы, въ сильныхъ словахъ, укоряютъ высшее православное духовенство за его самозванный и самовольный поступокъ относительно принятія уни, торжественно свидѣтельствуя, что прочее (громадное) большинство православнаго духовенства „и весь зацный народъ хрестіанскій Рускій, въ панствахъ его королевское милости мѣшкаючій“ и слышать не хотятъ ни о папѣ, ни о новомъ календарѣ, ни вообще о какихъ либо нововведеніяхъ. Въ заключеніе, они просятъ Радивила защитить ихъ и—вразумить, черезъ письмо, православнаго митрополита, что его затѣи къ добру не поведутъ.

Освѣдоное княже и ясневельможный пане воеводо Виленскій, пане и добродѣю милостивый!

Подъ тымъ нашимъ несчастливымъ а оплаканнымъ, за допущеньемъ Божиимъ на народъ нашъ хрестіанскій Рускій, часомъ, обачаючи немалую уразу и затрвоженье межи людьми, которое се дѣеть отъ старшихъ нашихъ духовныхъ въ законѣ нашомъ Греческомъ набоженства Руского, отъ владыкъ и отъ самого митрополита, што заходить не только насъ обователей и врадниковъ мѣста Виленского, але и весь зацный народъ хрестіанскій Рускій, во всѣхъ панствахъ его королевское милости нашого милостивого пана мѣшкаючихъ. А то для того, же владыки и митрополитъ, окромъ вѣдомости старшихъ своихъ ихъ милости отцовъ патриарховъ, отъ которыхъ благословенство берутъ и мають, и окромъ вѣдомости всихъ духовныхъ и свѣтскихъ становъ того светого закону Греческого и мимо повинность и присяги свое, зѣбяди

собѣ покутніе почынивши, умыслили поддатисе подъ послушенство папежу Римскому и приняти новый календаръ, и надъ постановеньє светыхъ апостоловъ и светыхъ докторовъ Грецькихъ на великую шкоду и розрухъ и уразу закону нашому старожитному хрестіанскому Греческому некіе новыя речы и артыкулы межи собою намовивши подписалися и до послушенства папежа Римского, принявши его собѣ за голову, поддаются подъ звирхность его духовную. О чомъ есмо ширѣй и достатечнѣй тымъ паномъ посломъ и сполбраты нашей до вашей кнежацкой милости нашого милостивого пана устне донести поручили. И покорне а униженне просимъ, абы ваша кнежацкая милость, нашъ милостивый панъ, тыхъ пословъ нашихъ предъ себе припустивши, милостиве выслухать и намъ всимъ старожитного закону Греческого, у воеводствѣ вашей кнежацкой милости мѣшкаючимъ, милостивою помощю и оброньцею быти и его милость отца митропо-

лита черезъ листъ свой панскій упоменуть и намъ науку дати рачиль. А при томъ сами себе и покорные а унижонные повольности и службы наши до милостивое ласки и оброны ваше кнежацкое милости пана отдаемъ и покорне просимъ, абисмы въ ней ховани были. Писанъ у Вильни, мѣсяца Іюля 13 дня, року 95.

Вашое кнежацкое милости нанизшіе и повольные слуги бурмистры, радцы и лавники

мѣста Виленского стороны закону Греческого набоженства Руского.

На оборотъ: Освѣценому княжати и левельможному пану а пану Криштофу Радивилу, княжати на Биржахъ и Дубинкахъ, воеводѣ Виленскому, гетману наивысшему великого княжства Литовского, старостѣ Солецкому, Урендковскому и Ковонговскому etc., пану нашему милостивому.

Отдѣль писемъ, тека 283.

41.

1595 г. 19 Декабря. Письмо Ероинна Ходкевича къ Виленскому воеводѣ князю Христофору Радивилу.

Ходкевичъ доносить, что посланный имъ изъ Слуцка отрядъ для наблюдения за козаками доставилъ слѣдующія свѣдѣнія: Лобода, съ 8000 „гультаевъ“, подступилъ въ прошлую среду (12 Декабря) къ Овручу, гдѣ, 17 Декабря, въ главной радѣ, должно было быть рѣшено — куда идти: на Могилевъ, Петриковичи, Слуцкъ, или Пинскъ? По послѣднимъ извѣстіямъ, козаки направляются къ Слуцку. Сообщая объ этомъ, Ходкевичъ замѣчаетъ, что силы Лободы огромнѣ Наливайковыхъ, рекомендуетъ Радивилу неусыпное бдѣніе и осторожность и проситъ его совѣтовъ и сообщеній.

Oswieconemu xięciu, panu a panu Chryzstofowi Radziwiłowi, xięciu na Birżach y Dubinkach, woiewodzie Wilenskiemu, hetmanowi nawyższemu W. X. Litt., Soleckiemu, Urzędowskiemu, Kokonanskiemu staroscie, moiemu miłosciwemu panu y przyiacielu powinne należy.

Oswieconij xiąże a moij miłosciwij panie woiewodo Wileńskij!

Mało co po odprawieniu komornika mego do w. x. mci, co mię od straży moiey, s Słucka na wywiadowanie o kozakach posyłaney, wiedzieć doszło, w. x. mci memu m. panu oznaimuję, iż Loboda z 8,000 ludu hulthaystwa swego w the szrodę przeszlą, przyciągnął do Owruczego. Dnia 17 Decembra mieli mieć główną radę, dokąd by dzis stamtąd mieli obroczyć, ieszli ku Mohilewu, albo Piotrkowicom, Słucku, albo

Pinsku. Jednak że Piotrkowcy, których kozacy w Owrucym zastaly, zrozumieli bo z nich, że do Słucka pewnie dzis biorą. O czym wiedząc, proszę pilnie, abysz w. m. moy miłosciwy pan, mając oko pilne na siły potężne tego nieprzyziaciela y daleko pothenznieysze, niż Nalewaykowe, pilno o żabiezeniu takowemu niebezpieczenstwu obmyszlować raczył, a mnie y radą y pomocą do thego pomocnym był, co bym, ieslibym iuż then niepiął przedsięwzięcia swego odmienić nie chciał a do Słucka dzis s mocą swą brał, czynić miał, y ieslibym dzis sam tak potężnemu nieprzyziacielowi bez pomocy obronić mógł. O czym mam za tho, że w. x. msc obmyszlować k temu (hulthaystwu swowolnemu odpor iaki potężny dać) mógł z inszymi pany senatory y obywatelmi w. x. Litt.

Jakożem ja y drugi raz tamże posłan-
ce swe posłał, od których miawszy wia-
domość iaką, oney oznaymić waszey xięcey
msci nie zamierzam, acz rozumiem, ze theż
w. x. msci swoje masz, od których skoro-
by co tak niebezpieczniejszego doszło wie-
dzieć, wiadomym mię w. x. mosci uczynić
będziesz raczył. Zaty m siebie z służbami

moieimi oddawam pilnie do łaski w. x. mosci
mego msciwego pana. Dath z Turcza, dnia
19 Decembra, anno 1595.

Waszey xiążęcey mscy mego m. pana po-
winny przyiaciel y sługa Hieronim Chod-
kiewicz.

Отдѣлъ писемъ, тека 34.

42.

1595 г. (въ концѣ). Изъ письма къ Литовскому гетману князю Радивилу.

Подробный рассказ о движении козацкихъ предводителей Лободы и Наливайки
и о мѣрахъ, которыя слѣдовало бы предпринять противъ этого нашествия. Говоря о
бездѣйствіи короннаго гетмана, авторъ письма замѣчаетъ: „изъ поведенія Поляковъ
видно, что они хотятъ впустить запорожцевъ въ Литву, на окончательнѣйшее наше
разореніе.“ Изъ письма этою явствуетъ, что, при нашествіи козацкомъ, Польшею
и Литвою овладѣло какое-то оцѣпененіе. Есть также намеки на тайныя сношенія Яна
Мѣшковскаго съ Наливайкой.

Jasnie oświecone xiąże a mnie wielce
młczywy panie.

Pisał do Skomlskiego z Polskj pan chorą-
zj Lubelskij, ze, za oznajmieniem pana
hetmana coronnego, zbieraią się w kuęę, dla
Lobody (datt listu 23 Januarius), y dokłada,
ze widział list pana hetmanow, gdzie oznaj-
muie, isz Loboda idzie tam w ten kraj. Na-
szij panowie bracia, widzę, niedbaią: a to
tam hetman, nie krol, do kupy zbiera. Ze-
znawa się, ze nie wierzył, abij serio to goto-
wanie pana hetmanowe miało biec przeciw-
ko Lobodzie; a to z tej przyczynij, ze,
kiedij expeditia ma biec (a zwłaszcza na
zbojce, na bandijtj), hetman hetmana, sta-
rosta starostę obsyła, dla potężności, choc
są inszjich panow, a czosz w iednej R. P.!
Onosz rozumialem, ze iesli cordi bijło panu
hetmanowi wijparzije precz z panstw tich
Nizowcze, ze z w. mczą, iako z hetmanem,
słusznie cointelligentiā miał miec, aby na
dobre oyczijnij a na wijkurzenie tich nie-

cznot—on z iednej stronij, a w. m. z dru-
gieij—w kleszcze bijscie ie bijli wprawili.
Na ostatek, za tą wierną duffnością, którą
to w. m. mielibjście miec miedzij sobą, re-
quirebat saltim communis, iesli nie specia-
lis amicitia, abij bijł w. m. conscium uczyj-
nił swego consilium. Bo iesli kto, tedy w. m.,
z stronij Lithewskiej zebrawszj się, mogli
bys do tego wielce biec pomocen.

Przeto, ze insz z Polskj wiadomosc do-
chodzi pewna, isz się na Lobodę gotuią, ia-
ko pierwiej za przestroga pewnijch ludzj,
tak pogotowiu teraz tijn mocniej wierze,
ze ta czulość ztąd idzie, abij kozaki iedno
wpedzie w Lithwę dla zniszczenia naszego, a
potijn Łoboda dostapi znowu snadniuchno
łaskj. Zati m zawsze piskorz będzie Lithwie.

W Mieszkowskiego liscie to tylko iedno
widzę, gdzie pisze, ze Nalewajko, dowie li
się o zbieraniu ludzi krolewskich, będzie
ziemię pustoszjł, ze mu to sam Nalewajko
powiedzial, abij tą grozbą odstraszjł nas

od kupij, a interim czijnł czo mu się podobą. Więc ustraszijła nas ta misera conditio nostra, bo iesli z zdobijczą uchodzi, nie chce mieć przeszkodij: tak ze będzie li tu chciał mieszkać, a to chce, abij się nań nie zbierali. I iam tego pewien bijł, ze się nigdij wszijscij w kupę nie zbierzem, i iesli tego czekać, może Nalewajko y do swiątek tu mieszkać, ale to twierdę, ze mając mij tysiąc człowieka, które bij bijłij (iuz położmij ze nie więcej), za dwa dni kiedij bijsmij się sciągnęli, bezpiecznie bijsmij się ku nim puscic mogli, kiedij to iusz na tej stronie Przypieci. Conventus ukaze, iesli tak lepiej, czekać wielkiego wojska, które nigdij nie będzie, a dopuscic mu z małijm kurzijc sobie pod nosem, mogąc mu także małijm (ale bijło bij dobrze więtsze) odepzrec; bo na jego działa zebrali bijsmij łączwo, zebij ich także osmnascie bijło; czerni mogli bijsmij mieć więcej. Ale to ij Polskie exempla mię uczij, ze Lublanie w kupę się zbierają, Chełmianie, a wiem, ze z Crakowian ij z Wielgopolan nikt nie będzie. Także będzie li Wilnian, Kownian, Grodnian czekać.

Libere w. m. mentem meam wijpisuię. Nie poidzie li zaraz za nim, obroci li się do Pinska (iuz ia to o Kleczk, abij nie rzekli ze dla Nieswiza milczę), nie widzę, na czo ten zjazd nasz do Mohijlnej albo, do Piasecznej dobrij: bo sprawi Nalewajko tijn czasem czo będzie chciał; a mij mamij li się ziachac tylko na to, abijsmij napotijm obronę namawiali, lepiej ze iusz indziej zložijc generalnij zjazd wszijtkim, lub to w Wilnie, lub gdzie indziej, a tam iuz obronę namówic rządną, abij ij na sejm iadąc bezpiecznie te kraje bijłij: bo nie namowimij takieij teraz z dwiema, albo z trzema, ij to nie zupełnijmi powiatij, abij

bijła potężna ij pewna. Czas tijnko stracim, ij prawie Mieszkowskiego radzie degodzimiz, ze tijnko nie zbierzem się na Nalewajka, abij on tijn bezpiecznieij albo uchodził albo plondrował. Wszakze ia non contradicam. Namawiac ij nie mam sam niko-go, ij ratij nie wiem, iakobij namawiac. Czo teraz będzie po tijn małijm ziedzie naszijm, ktorij bij pewnie mógł Nalewajka (kiedij bij wjchło do kupij) sam gromic, gdiysz na potomnij czas generalnieijszego bij nam potrzeba na wszijtko Xięstwo Lithewskie.

A to, dali Bog, od 5 praesentis w Kopijlu będą, czo drudzij uczijnią, to ij ia, a, iako pan podskarbi pisze do w. m., pierwszijm ij ostatnim nigdzieij nie chciał bijm się stawic. To prawda, choc na mnie mało, bij tesz Nalewajko w Pinsku się oparł (poniewasz stamtąd 15 mil do Klecka, nazaiutr może biej) wierzę, ze chocia bij ij drudzij niektorzij na zjazd ten tam Mohijlenski, albo gdzie indziej iachali, mnie w. m. nie będziez raczijł mieć za złe, zwłaszcza iesli zdrowie nie posłużij, także częścią ij dla domowijch tesz swijch, nie mógł bijm odiać. Bo przijznawam to Nalewajkowij, ze on prędzej z działij iezdzi, nisz ia schorzałij na wozie, a czosz terasz ieszcze w tijn mnie niepogodne czasij.

Bog zna, ze ia temu zjazdowi nie contradicuię, ale ze manifeste widzę, isz poidzie li do Pinska, a mij dopiero na zjazd nad Niemen, ujdzie tak cało ze wszijtkim, ze znowu smiech będzie więtszij nisz o Mohijlow. Nie uczę nikogo, a pogotowiu w. m., bo ia słuchac mam, ale żołnierze w. m. czo w Stucku, złączijwszij się z ludzmi jego m. pana Wilenskiego, k temu piechota, do czego wszijtkiego przijżożijł bijm się tak, iakom

się zgotował, więc Tatarzij w. m. i Litewscij, moglij bij czo sprawie za dobrim wodzem, dawszij im strzelbę, isz bij Nalewajka mozo do dobre tractowac; bo to iusz wiemij pewnie, ze on ij puktoru tysiācu człowieka do boiu godnego niema zgoła: a tijn sposobem naszijch zebrāło bij się z piechotą pewnij tysiāc przijnajmniej. Acz ci sporzej bij bijło, bijsmij sami iachali, bo wiem dobrze zebij siła się ich z nami zebrāło (nie mowię, wszijtkie powiatij), gdijsz przij głowie bijło bij posłuszeństwo, ktore początkiem zwijcięstwa; zwłaszcza, ze (iako z pierwszego pisanja w. m. obaczijłem) Łoboda z Owruca iusz ku Korcu poszedł, zaczijm bijsmij od tego bezpiecnij bijli. Ale niech się dzieie, czo wola w. m. szi będzie. Pisałem z Korelicz do w. m., ze mijm głupim zdaniem ad praefixum tempus ziazdowij Kopyjskiemu trzeba tam będzie kogo od w. m. szi: bo, ziachawszij się, nowinij iedno sobie będziem powiadac, a nie czynic. Więc ieszcze przij tijn, będzie li się komu zdał sam z naszijch Pinsk nie w Lithwie,

iako Rijczijca albo Mozijr, to łączwiej nas domakow do hrijden nazad namowij.

Bij mi się dostało Mieszkowskiego widziec, spijtałbijm go, po czo iezdził, gdi listu krolewskiego nie miał, gdijsz sam zeznawa, ze się asz podwodnijmi wijkuglował: bo miał ci szkodij spisowac poczijnione od kozakow, a trzebasz bijło, albo z oznajmieniem do Nalewaika iezdzic albo od niego na to licentiā brac. Ktemu ze puszczał ten głos, isz od krola odwodził Nalewaika, abij do Moskwij nieszedł, a to, kiedij mu krol zlecał? albo kto innij? a iesli zleczono, w. m. o tijn miał nailepiej wiedziec, bo to rzeczij urzędowij, w. m. należāce. Zgoła ij list y sprawij iego widzę, ze pełne zdradij y niecznotij, szkoda bij tego zamilczec ale prawie rigorose wszczāc, abij się ij drugi karał; boe tak mij, Lithwa, będziem iako na targu: łotrowie z zbojccami będą o nas handle czijnic. Bij si iedno takiemu raz nie przepiękło, bijlic bij drudzij skromniejszij.

Отдѣлъ историко - политическихъ сборниковъ.

43.

1596 г. 21 Декабря. Письмо Литовскаго скарбнаго Луки Мамонича къ Виленскому воеводѣ и польному Литовскому гетману князю Христофору Радзивилу.

Упрашиваетъ князя Радзивила нѣсколько пообождать получениемъ изъ казны 4000 польскихъ злотыхъ, слѣдуемыхъ Радзивилу за гетманство, и при семъ удобномъ случаѣ, просить князя принять въ подарокъ овощей, присланныхъ Мамоничу изъ Польши.

Oswiecone m. xiążę, panie a panie moij młscziwy!

Namnieysze a unizone służby moje zalecam pilnie i pokornie do mosci łaski w. x. mosci. Unizenie y pokornie w. x. mosci mego m. pana proszę, racz wasza x. mość rozkazac, tych pieniędzy czterech tysięcy złotych polskich na hetmanistwo, którym w.

x. m. powinienem dac, do zapust blisko przyszlych w roku 1590 siodnym poczekac, za ktorą m. łaską waszey x. m. mego m. pana powinien będe Pana Boga za dobre zdrowie w. x. m. mego m. pana prosic y posługami memi naniższemi odslugowac. Posylam w. x. m. memu m. panu owocu nieco, s Polszy przywiezionego, prosze racz w. x. mość z łas-

ką przyiąc. Natenczas nie mając co do pisania, samego siebie s powolnemi posługami memi do m. łaski w. x. m. pokornie się oddaie. Dath w Wilnie, d. 21 Decembris, anno 96. Waszoy x. m. mego m. pana namniejszy sługa Łukasz Mamonicz, skarbnu W. X. Litt. starosta, низко челомъ бьетъ.

Адрессъ: Oswieconemu xiążęciu, jaśnie

wielmożnemu panu a panu j. msci panu Krzysztofowi Radziwiłłowi, xiążęciu na Birzach y Dubinkach, wojewodzie Wilenskiemu, hetmanowi polnemu W. X. Litt., staroście Soleckiemu, Urzędowskiemu y Borysowskiemu etc. etc. etc., panu mnie miłosciwemu.

Отдѣлъ писемъ, тека 136.

44.

1598 г. 12 Октября. Письмо Киевскаго митрополита Михаила Рагозы къ Виленскому посеводѣ и великому Литовскому гетману князю Христофору Радзивилу.

Митрополить жалуется на Смоленвичскаго княжескаго урядника Ивана Немиру, который самовольно, изъ Смоленвичскаго церковнаго лѣса, взялъ для княжескаго стола сорокъ ульевъ съ медомъ, и просить Радивиля — приказать Немирѣ впредь не възжати въ лѣсъ, пожалованный церкви еще королемъ Александромъ, и возвратить помянутые сорокъ ульевъ. Въ противномъ случаѣ — митрополить обѣщаетъ обратиться въ судъ.

Jaśnie oswiecone a młściwe xiąże, panie a panie moi miłosciwij!

Uniżone służby moje do młciwei łaski W. X. M. mego młciwego pana pilno oddawam.

Do wiadomości w. m. mego młciwego pana donoszę, yż mi się wielka krzywda dzieie od urzędnika W. X. M. Smolewickiego pana Jana Niemiry. Niewiem—z iakich miar (iesliże z wiadomością waszei X. Mci) wesławszy we własny lias cerkiewny, rosказаł psczoły czterdzieście barci podobrać y do dworu W. X. M. miód pobrać. Za co uniżenie W. X. Mci swego młciwego pana proszę, aby W. X. M. z młciwei łaski swei raczył rosказаć ten miód wrócić, a więcei w ten las panu Niemirze niekazać wstępować, gdyż ia na to, M. X., dobre prawo mam ieszcze od sławnei a ś. pamięci od krola Alexandra. Ka-

że li W. X. M. prawo moje przed sobą okazać, iestem gotow. Gdyżem ia będąc bogomodlcą, niechciałem się s tym uciekać do urzędu y W. X. Mci w tym stawić, spuszczaiąc to na młciwą łaskę W. X. Mci mego młciwego pana. Za co uniżenie proszę o list, aby mi bogomodlcy w. m. ten miód był wrócony. Z tym się do młciwej łaski W. X. Mci pilno oddaie. Dath z Miuska, anno Domini 1598, Octobra 12 d. Waszei X. M. mego młciwego pana wszego dobra zyczliwy sługa Michael Rahoza, z woli Bożey archiepiskop, metropolitih Kiiowski, Halicki y wszytkiej Rossij, ręką swą.

Адрессъ: J. O. X. Krzysztofowi Radziwiłłowi, wojew. Wilen., hetmanu najwyższemu W. X. Litt., staros. Borysow., Soleckiemu y Urzędowskiemu.

Отдѣлъ писемъ, тека 200.

45.

1610 г. 9 Января. Письмо князя Христофора Радвила къ брату Янушу, Литовскому подчашему.

Сообщаетъ о «Московскихъ новинахъ» со словъ Плоцкаго бискупа Шипковскаго. Штурмъ Смоленска, назначенный на 20 декабря 1609 г., не удался: послѣ подкопнаго взрыва, образовалась брешь, въ которую двинулся съ штурмовою колоною нѣкто Новодворскій, но былъ отраженъ.—Въ Москвѣ была попытка перерѣзать Поляковъ.—Король предполагаетъ зимовать въ Москвѣ; онъ разослалъ къ сенаторамъ своимъ листы, въ которыхъ сообщаетъ о положеніи дѣлъ Московскихъ, о горячемъ желаніи Москвичей имѣть королевича, и просить денежной помощи.

Miłościwy panie bracie!

Dnia wczorayszego byłem u x. biskupa Płockiego, gdzie wprawdzie nie miał wolej wstępować, ale mi sam drogie zaiachał, usilnie prosząc, abym nie miał. Zaleca pilnie służby swe W. M., prze zdrowie W. M. s pułkopy pełnych w koley pusił, mnie barzo wielką chęć pokazał, offertow acz nazbyt było, owa iesli sie serce z usy zgodza, nie trzeba lepiey.

O tym szturmie Smolenskim tak mi powiedział, że naszymy uczynili podkopy na 15 sążni perpendiculariter głębokie, w których 170 centnarow prochu zasadzili, które 20 X-bra na kilkanascie sążni wszyrz murów wyrzuciły. Zaczym krol, stojąc już ze wszystkim woyskiem w sprawie, do dziury następować kazał. Kredensował wszystkim p. Nowodworski, ale snadź iamy tey, którey prochy (wyrzuciwszy ziemie y mury na stro-ne, iako oni powiadaia) uczyniły, przedo-być niemogł. Zaczym tak sie ieno zdalaka strzelali, gdzie powiadaia, że przecie naszymy ze 220 zginęło, a rumor zaś pospolity iest,

że to tak wielki szturm był, iż też już niebyło komu posiłkować. Niewiem — że ktore nowiny pewnieysze, atoli pono, nie bez uszczerbku w naszymy.

Powiaдал mi y to x. biskup, że się już w stolicy zdrada pokazała, chcieli naszymy (iako y pierszych) pokłóć, ale sie postrzegli y ostróżni byli, co Moskwa obaczywszy, zamysłu swego zaniechała.

O krolu zaś powiedział, że się rezolwo-wał zimować w Moskwie, zaczym sam nie będzie, listy tylko do senatorow rozesał, de statu rerum Moskwitianow oznaimując, radząc się iesli im krolewjca zaraz dać, czego oni pilno domagaią, a o ratunek pie-niężny prosząc. To W. M. masz Moskiewskie nowiny. Zatym się łasce W. M. mego m. pana pilnie zalecam. Z Starey Wsi, 9 Iann. 1610. W. M. mego m. pana życzli-wy brat y sługa Radziwiłł.

Адресъ: Memu m. panu y bratu iego mosci panu Januszowi Radziwiłłowi, podczaszemu W. X. Lit. nalezy.

Отдѣлъ писемъ, тека 14.

46.

1611 г. 6 Октября. Письмо Запорожскаго полковника Матвѣя Ширя къ Литовскому подчашему князю Янушу Радзивилу.

Ширяй сознается, что Московскія войска одержали надъ ними верхъ, прогнали ихъ изъ своего государства и вступили въ Литву. Но не смотря на это, Ширяй хвастаетъ, что онять будетъ въ Москвѣ, чтобы «прислугу королю учинить и войску Запорожекому славу добыть.» Въ заключение проситъ Радзивила не отказать въ жѣлѣбіи и почлегѣ Запорожцамъ, когда они будутъ идти черезъ его имѣнія, ибо болѣе кратчайшій путь къ Москвѣ занять неприятельскимъ войскомъ.

Jasnieoswiecone mciwe xiąże, panie a panie moy mciwy!

Acz nieprzyjaciel jego królewskiej mosci Corony Polskiej na gardła nasze nastąpiwszy y wyniozszy gore nad nami, z ziemi Moskiewskiej wyparł y na szyiach naszych do ziemie panstw Jego Kr. M. Corony Polskiej wyiachał z wielką szkodą y pobyczym towarzystwa naszego na smierc, co jesli to nie-szczęściu jego kr. m. albo naszemu y nie-sławie przypisać mam, jednak przed sie teraz ochoczо podjawszy tak wielki trud na się, mając rozkazanie od iasniewielmożnego jego m. pana hetmana Coronnego, abym tak szedł na te mieszcze, gdzie służył jego kr. m. y Rz. Pospolitey, a nie ustawiając w posługach swych z towarzystwem moiem, zapuscilem się s полками memi, rycerstwem jego kr. m. woyska Zaporozьskiego, na posługe jego kr. m. y R. P. do Moskwy, chcąc powetować krzywdy swoje, przysлуге jego kr. m. uczynić y sławy nabyć. Przeto iż

mi się trafiło być po drodze iść przez ma- iętność W. X. Mci mego mosci pana, uni- żenie proszę W. X. Mci, aby W. X. M., moy m. pan, za to się obrażać, a mie s towarzy- stwem moiem w majątnościach swych, jako po wsiach tak y w mieszczach noclegow y chleba bronić nie raczył. Albowiem nie . . . . . tedy zapuscylem się tylko czągnieniem ydę dla . . . . . woyska wszędy, że poczawszy od Niepra y za Dniep- rem aż do Kleczka woyska zastąpiły, nie mogłem ynędy. Oddawam przytem powtore uniżone posługi moje m. łasce W. X. M. mego miłosciwego pana. Dan z Lenina d. 6 8-bris 1611. W. X. M. mego m. pana uniżony służeбник Matwey Szyray, полков- ник jego kr. m. woyska Zaporozьskiego.

Адресъ: J. O. X. na Birzach y Dubinkach Januszowi Radziwiłłowi, podchaszemu W. X. Litt.

Отдѣлъ писемъ, тека 261.

47.

1612 г. 6 Июня. Письмо князя Радзивила къ брату Янушу, Литовскому подчашему.

Радивиль сообщаетъ брату своему Янушу, что его челядь видѣла возвращающіяся войска покойнаго Сапѣги. Эти остатки Московскаго гарнизона передали имъ о взятіи Русскими Москвы и объ отступленіи гетмана къ Литовскимъ границамъ. Польскіе жолнеры, убившіе Бодзановскихъ, суждены: сорокъ человекъ изъ нихъ казнено, а прочихъ будутъ судить въ генеральномъ колѣ.

Mościwy panie bracie!

Dnia wczorayszego, iadąc przez Iurenice,

czeladzь moia widziala się z kilką towarzy- szów woyska nieboszczyka iego mosci pana

Sapiehy, którzy to twierdzili: że y od swych tę pewną wiadomość mają, yz w ten czwartek przeszły komornika hetmanskiego widzieli, który s tą nieszczęsną nowiną biegał do Kr. J. Msci, — iż Moskwa stolicę mocą wzięła; tudziesz—s protestacją, że jusz dłużej tam hetman otrzymać się nie może, ale musi ku granicom Litewskim ustąpić. Tosz towarzystwo powiadało, że już z piechoty, która była Bodzanowskich pozabiiała, pomstę wzięto: do czterdziestu ich na placu

legło; estatek żywcem do woyska zaprowadzono, których w kole generalnym na przyszłe świętki sądzić mają. A zatym przeszę, abyś W. M. moim m. panem być raczył. Z Wołożyna, 6 d. Iunii, 1612. W. M. mego m. pana życzliwy brat y sługa Radziwiłł.

Адресъ: Memu wielce mściwemu panu y bratu iego X. Msci panu Januszowi Radziwiłłowi, podczaszem W. X. Litt.—oddać.

Отдохъ писемъ, тека 14.

48.

1613 г. 9 Марта. Письмо Литовскаго референдарія Александра Госьвскаго къ князю Христофору Радзивилу.

Увѣдомляетъ, что имъ отбиты на всѣхъ пунктахъ Московскія войска, наступавшія съ разныхъ сторонъ на Бѣлый, Велижъ и Усвятъ; что взятіе приступомъ Осташкова Полякамъ не удалось. По дорогѣ, Госьвскому встрѣтились Торопецкіе послы, возвращавшіеся изъ Москвы и ходившіе туда для избранія Царя. Избраніе не состоялось и потому вновь назначено на 3 Марта. Въ заключеніе, Госьвскій говоритъ о своемъ намѣреніи осадить Торопецъ, который, по его словамъ, и во время войны Стефана Баторія оставался неприступнымъ.

Oswiecone młsciwe xiąże, mnie wielce młsciwy panie!

Posyłając z wiadomościąj spraw Moskiewskich do K. J. M., y W. X. M. memu panu, przy oddaniu uniżonych służb moich, w krotkości o nich namienię. Po odiachaniu K. J. M. z Smolenska, następującemu nieprzyjacielowj z różnych zamkow na Białą, Wieliz y Uświath y inne granice K. J. M. wstręth iakisz kolwiek (zaciągnowszy nieco różnego rycerstwa usarzow, kozakow y piechoty) czyniłem, y, za łaską Bożą a szczęściem J. K. M., wszędy nieprzyjaciel rozproszony został, multi interfecti, quidam captivati sunt. Chodziłem tesz czatą do Ostaszkowa, zamku, który leży między ieziorami wielkimi, do którego z Nowogroda, ze Pskowa y z innych zamkow przyległych wiele ludzi, iako na

miejsce warowne, zbiegło się. Za noc ij za dzień mil 30 ubiegłem, jusz pod samą scianą byłem, ieno że ci, którzy w comitywie ze mną byli, nadażyć za mną nie mogąc, nie przybyli — asz dzień biały. Zaczym tamaisy incolaе, postrzegszy się y potężnie na oblamy (sic) się rzuciwszy, przystępu zas bronili. Y tak inszemu a fortunnemu czasowi condonowawszy, nazad ustąpić musiałem. Stamtąd do swego kosza wracając się, natrafiłem na posłów Toropieckich, którzy do stolicy na obieranie Cara posyłani byli, ale sie nań nie zgodziwszy, nazad ni z czym odia-chali. S tych kilkunastu synow boiarskich żywcem poimano; powiadaia, że electia znowu miała być pro d. 3 Martij; co na niey concluduią—wiadomości od swoich, których tam mam skrycie posłanych, czekam. Pana

Boga na pomoc wzięwszy, iestem na tym, abym zamek Toropiec obległ, który iest tak potężny, że y czasu burzenia zamkow Moskiewskich od s. pamięci krola Stephana—on sam wcale został, y dotąd w nim woyska nasze nie bijli; jednak takom sobie ponował, że gdzie by pilnieysza potrzeba przypadła (a mianowicie do p. Pawła Ruckiego, który iest w Wiazmie) bardzo z małą potęgą (y indziej tam na usługowanie J. K. M. s tym wszystkim rycerstwem, które iest przy mnie) nawrócić. Szerzey tymi rzeczami W. X. M. mego m. pana bawić nie smie-

iąc, o to tylko uniżenie proszę, abys mnie nieodmiennym młściwym panem być raczył, któremu uniżone służby moje iako napilniey zalecam. Datt w obozie, mil 3 od Toropca, d. 9 Marcij, anno 1613. Waszey xiążęcey mci, mego m. pana sługa powolny Alexander C. Gosiewski, refendarzy W. X. Litt.

Адресъ: Oświeconemu panu a panu jego msci panu Krzysztofowi Radziwiłłowi, xięciu na Birzach y Dubinkach, oddać.

Отдѣль писемъ, тека 75.

49.

1615 г. 20 Января. Письмо Клевскаго митрополита Юсифа Вельянина-Рутскаго къ членамъ Словенскаго съѣзда.

Просить, чтобы, на основании постановленія Берестейскаго сейма 1596 г., былъ исполненъ на дѣлѣ параграфъ о томъ, что униатское духовенство засѣдаетъ въ сенатѣ наравнѣ съ Римскимъ.

W Bodze wielebni, iaśniewielmożni, wielmożni a moi młciwi panowie y bracia!

Przy modlitwach moich, zalecam uniżone służby swe pilno w łaski W. M. moich m. pp !

Zaiste nie względem praesumpcyey iakiey ani pragnąc chwały tego swiata, ale raczey według powinności moiey staraiąc się pilno o chwałę Bożę y o cześć kościoła Jego S., do kthoregom ia nie ieno na usługowanie powołany, ale s przodkow moich w stharythney religiey Greckiey urodzony, więc referuiąc się y na pakta uniey kościoła Zachodniego Rzymskiego ze Wschodnim, święthobliwie posthanowione y zyście obiecane, inter caeteris—iz duchowienstwo religiey Greckiey powagą y mieyscem w senacie z duchowienstwem kościoła Rzymskiego miało być porownane—iakom thedy na sejmikach blizko przeszłych w powieciech wnosil proźbę

moię, thak y theraz przez tho pisanie moie do generalnego koła waszych m. moich m. pp. smiem ponowić thę że proźbę moię: abyście się sami przez się y miłościwą przyczynę swą thak do iego kr. m. pana naszego m. iako do drugich ich m. pp. senatorow y wszystkich sthanow seymowi należących na thym blizkim seymie włożyć się raczyli, aby, maiąc względ na stharythnę religię Grecką (kthóra zdawna iednego źródła z kościołem Rzymским była y iesth) tak że na then urząd moy, za wolą Bożą od krola iego mci na mię włożony, thudziesz y na urodzenie moie szlacheckie, pozwolić raczyli dać y naznaczyć mieysce w senacie między ich m. pp. duchownemi Rzymskimi. Pan Bóg Wszechmogący za thaką cześć kościoła święthego y iego kapłanow tak krolowi jego mci iako waszmciom

moim m. pp. y wszystkiey Rzeczy Pospolitey obfithą odpłatą będzie. A ia y powthore z uniżonemi moiemi kapłańskimi modlithwami zalecam się pilno w łaski w. m. Datt. z Przemyśla, 20 Januaryi, 1615.. W. mciow mych młciwych panow bogomodlca y sługa Józeph Wielamin Butski, metropolita Kijowski.

Adress: W Bedze wielebnym, oświeconym, iaśniewielmożnym, wielmożnym, zacnie urodzonym, tak ich m. pp. senatorom iako ich m. pp. posłom W. X. L., na zieżdzie teraznieyszym głównym Słonimskim zgro-madzonym, moim mciwym pp. y braciey oddać należy:

Отдѣлъ писемъ, тека 211.

50.

1615 г. 22 Мая. Просьба Виленскаго Православнаго Свято-Духовскаго Братства, поданная въ конвокаційный сеймъ.

Жалуются вообще на гоненія, и въ особенности—на униатскаго митрополита Рутскаго. Не смотря на то, что на прошломъ съѣздѣ всѣ мандаты и задворные процессы были съ православныхъ „снесены“, т. е. кассированы, Вельяминъ-Рутскій продолжаетъ притѣснять и преслѣдовать православныхъ. Такъ наприм., онъ притѣсняетъ Виленскаго мѣщанина Семена Красовскаго, взыскивая съ него штрафа 1000 копъ грошей. Въ заключеніе, Виленское православное братство просить, чтобы декреты объ ихъ печатнѣ, церковныхъ грунтахъ и помянутомъ штрафѣ въ 1000 копъ были отменены, и чтобы, вообще, ихъ оставили въ покоѣ.

Jasnie oswieceni wielmożni a nam młciwi panowie!

Jako wielkij a nieutulonij żał z oppresij sumnienia w sercach swoich, za odstępstwem niektórych duchownych od Wschodniego Patriarchi, nosimy, tak też często y coraz na kazdym seymiku, seymie y zieżdzie o uleczenie urazow naszych W. M. swoich młciwych panow usilnie prosimy. Swiadkiem przeszła convocatia tuteysza, za którą się W. M. naszym m. panowie, iako prawdziwi R. P. patronowie, obwarowawszy nas pokojem, y przed J. K. M. panem naszym młciwym o zniesienie mandatow y processow zadwornych gorące instantie przez pp. posły swoje czynic raczyli, z wieczną od nas w modlitwach pamiątką. Jednak na to J. M. x. Ruckij nic nie dbając, zaraz po convocatij W. M., nas starozytnych religij Greckiej ludzj w wolnym nabozenstwie naszym

względem religij turbowac y przesladowac nie zaniechał, w osobie mieszczanina tuteyszego Siemiona Krasowskiego, skazując na nim przez decret urzędu miesckiego tysiąc kop na budowanie pogorzalej cerkwie, co że sie nam z ubliżeniem praw y wolności naszych, z naruszeniem przywilejow krolej y teraznieyszego szczęśliwie nam panującego krola pana naszego a z uymą praerogatiwy y powagi zgodnie zezwolonego postanowienia W. M. naszych m. panow na przeszłej convocatij tuteyszej dzieie. Uniżenie W. M. swoich młciwych pp., praw y wolności Rzeczy Pospolitey strozow, prosimy, abysmy za instantiami W. M. do J. K. M. pana naszego młciwego, zniesienie mandatow y processow zadwornych, ktore o drukarnią, o grunty nasze cerkiewne są wyniosone, skasowanie decretow miesckich o tysiąc kop winy, a uleczenie ciężkich a prawie nieznosnych

angarij naszych otrzymawszy y gruntownie w religij swoiey uspokoieni będąc, Pana Boga prze dobre zdrowie y szczęśliwe panowanie J. K. M. pana naszego młciwego y W. M. swoich młciwych panow nie ustawiając prosili. Dan z Wilna, roku 1615, maia 22

dnia. W. M. swoich młciwych panow nuznizszy sładzy y bogomodlcy, bracia Bractwa Cerkiwnego Wilenskiego religiey starozytney Graeckiey.

Отдѣлъ писемъ, тека 283.

51.

1616 г. 2 Марта. Просьба Виленскаго Православнаго Свято-Духовскаго братства, поданная князю Христофору Радзивилу.

„Не только вамъ, князь, (такъ начинаютъ православные Виленцы), но и почти всему свѣту извѣстно, что мы, впродолженіе двадцати уже лѣтъ, подаемъ въ каждый сеймъ и съѣздъ слезныя просьбы на оскорбленія главнѣйшаго нашего права, свободы совѣсти и вѣры.“ Прежніе пастыри, а теперь—отступники, лишаютъ православныхъ всѣхъ правъ и привилегій, когда либо данныхъ кроролями и великими князьями: гоня свою прежнюю паству, оставшуюся твердою въ вѣрѣ, эти наемники уже не ссылаются на право, какъ на предлогъ,—а вершать свои возмутительныя дѣянія прямо, безъ объясненій и извиненій, среди дня, какъ грабители нѣкіе. Въ этомъ ужасающемъ и неслыханномъ произволѣ особенно выдается—униатскій митрополитъ Вельяминъ-Рутскій: ношимо всяческихъ пасквиелей и побоевъ, наносимыхъ его клеветами православнымъ, онъ уже дѣлаетъ попытки отнять церковь и монастырь у Свято-Духовскаго братства, завладѣть суммами и имѣніями этого братства. Вслѣдствіе всего этого, православные Виленцы обращаются съ просьбою о защитѣ къ князю Христофору Радзивилу, какъ къ человѣку, „извѣстному своею добротою и милостію.“

Nam wielee młciwy panie!

Nie tylko W. M. naszemu m. panu, ale y wszystkiemu niemal swiatu dobrze to iest wiadomo: yż od dwudziestu iuż lat nie przestawamy na wszystkie seymy y ziazdy donosic płaczliwych proźb strony urazu naprzędniejszey wolności naszej, to iest sumnienia y wiary w samego Boga, mocy y szafunku zostawioney, w ktorey chcąc nas odstępnі od religiey naszej pasterze zniewolic, a przytym wszystkie prawa, swobody y wolności starozytney religiey naszej, z dawnych wiekow służące y przysięgami wielu Krolow Ich Mosci m. panow naszych stwierdzone, nie tylko do zwątlenia y naruszenia przywiesc, ale y iawnie zniesc y abrogowac ludzi niewinnych, nigdy ni w czym nie podeyrzanych, wiernych poddanych K. J.

M., do bractwa naszego Cerkiwnego upisnych, rozmaitemi uciskami y angariami, pierwiey pod praetextem prawa, a potym im daley tym iasnieyszim y znacznieyszim gwaktem y bezprawiem turbowac nie przestawiają.

Co się y tych niedawno przeszłych czasow tu w miescie Wilenskim stało, yż nie tylko ciężkich pieniężnych win, to iest tyсяący kop o religią wskazanych, wyciąganiem ludzi niewinnych na majątnosciach niszczą y do szkod a trudności przywodzą: ale y samą cerkiew y monaster nasz brackij, na grunciech wolnych szlacheckich, na seymie uprzywileiowanych, zbudowane y od dwudziestu lat u pokoju trzymane, odiać y pod swoją moc y iurisdictionią podbic. Jakże y pewne pieniężne summy, do których

ani prawa, ani przystępu zadnego nie mają, to iest, te, ktore mianowicie na cerkiew nasze bracką Świętego Ducha, przez osoby przy tej cerkwi naszej pogrzebione, legowane są, niewstydliwie sobie przywłaszczyc usiłują. O co i teraz świeżo iako pozwy tak y areszty, iawnym gwałtem y bezprawiem pachnące, od zakonników J. M. x. Ruckiego y faktorow a adhaerentow ich na urzędzie mieskim Wilenskim wyniknęły. Który to urząd mieski, zmowiwszy sie z tymi zakonnikami x. Ruckiego y niektórymi mieszczany, świeżo od religiey naszej starożytney odstępnemi, tak zmyszłaniu fortelnych pomowisk, iako y wynaydowaniu dziwnie niesprawiedliwych drog y sposobow ku turbowaniu, ku opprimowaniu, ku niszczeniu nas na majątnosciach y zdrowiu, y zniewalaniu na samych sumnieniach naszych, niezmiernie i niesłychane uciski y trudności ządają. Co szyrzey na liscie naszym, do wszech W. M. wobec kola seymowego pisanym, wyrazono iest. Uniżenie tedy prosimy, aby W. M. nasz m. pan, z wrodzoney dobroci swey panskiey y miłości ku miłej oyczyz-

nie swey, uprzeymie się w to włożyć raczył, aby w ubogich personach naszych prawa y wolności, wszem zarowno służące, ochronione, a ta płacziwa prozba nasza za największy uraz y nayprzednieyszy ku naprawie paragraph na instructij Ich M. panom posłom W. M. podana być mogła. Za co Sam Krol wiekuistej chwały W. M. naszemu m. panu hoyną zapłatą y nagrodą będzie, Ktorego w niegodnych modłach naszych za długo-fortunne w dobrym zdrowiu (ze wszystką zacnie sławną familią) panowanie W. M. naszego m. pana prosic nie przestawiając, samych siebie y naniższe służby nasze w młciwą łaskę W. M. iako napilniey oddaemy. Z Wilna, anno 1616, Martij 2 dnia. W. M. swego młciwego pana służy y bogomodley ustawiczn, bracia w Christusie Bractwa Cerkiewnego Wilenskiego religiey starożytney Greckiey.

Адресъ: Jasnieswieconemu xiążęciu J. M. panu Krzysztofowi Radziwiłowi, panu naszemu młciwemu należy.

Отдѣлъ писемъ, тека 283.

52.

1618 г. 29 Января (ст. ст.). Просьба Виленскаго Православнаго Свято-Духовскаго братства, поданная Литовскому польному гетману князю Христофору Радзивилу.

Жалуются на утѣсненія и оскорбленія, чинимыя униатами православнымъ, съ упоминаемъ о неоконченномъ еще дѣлѣ Виленскаго мѣщанина Красовскаго (см. N 50). Говорится о томъ, что монахи-базиліане, предводимые Вельяминомъ-Рутскимъ, хотять передать на разсмотрѣніе королевскаго ассесорскаго суда вопросъ—которая вѣра лучше (гозезнаніе lepszosci): православная, или униатская; что они заключили съ Виленскимъ градскимъ судомъ стачку, почему судьи не принимаютъ ихъ протестовъ и заявленій, а если и принимаютъ, то скрываютъ.

Jasnieswiececone xiąże, panie nasz miłosciwy!

Jesli kiedy w uciskach y urazach naszych, dobro y pokoy spolney oyczyzny za-

chodzących, do młciwey łaski W. X. M. naszego m. pana, czulego stroża y mocnego filara praw y swiebod strapioney Rzeczy Pospolitey, z niewątpliwą y nieomylną po-

mocy nadzieją uciekacemy zwykli, tedy pogotowiu teraz, gdy ludzie niepokoju y woyny domowey chciwi z większą furią. . . . . na same fundamenta starożytnych praw . . . . . naszym natarli, że już nas iawnie o wiarę . . . . . o to winy pieńężne, to iest tysiące kop na majątnosciach ludzi niewinnych. . . . . co się i czasow niedawno przeszłych bratu naszemu Siemionu Krasowskiemu stało; do tego wszystkie grunty nasze brackie, wolne, szlacheckie y przywiliami seimowemi warowane y od dwudziestu lat w pokoiu trzymane, na których cerkiew, szkoła y monaster nasz brackij są zbudowane, odiać y sobie przywłaszczyc. I ieszcze za iakies nietrzymanie tych im nigdy nie należących dobr, sto tysięcy złotych sposobem nie tylko słusznosci ale y rozumowi przeciwnym pozyskać usiłują. A to za powodem mandatu, czasow niedawno przeszłych wyniesionego, którym nas o wiarę y nabożenstwo przed sąd J. K. M. assessorski zapozywają y o rozeznanie lepszosci religiey tamże za dworem novo et in libera Rzeczy Pospolitey nunquam audito exemplo pociągają. Względem ktorego zapozwania już y niektórym, nie tylko zmarłym, w tym mandacie wspomnionym, osobom, ale nawet ieszcze y żywym, majątnosci z urzędu mieskiego Wileńskiego aresztują. Ktory to urząd mieski, zmowiwszy się z zakonnikami xiędza Ruckiego y niektórymi mieszczany, swiezo od religiey naszej starożytney odstępnymi, tak w zmyszlaniu fortelnych pomowisk iako y wynaydowaniu dziwnie niesprawiedliwych drog y sposobow ku turbowaniu, ku opprimowaniu, ku niszczeniu nas na majątnosciach y zdrowiu y zniewalaniu na samych sumnieniach naszych, niezmierne y niesłychane uciski y trudności zadają. A nam nie tylko spra-

wiedliwosci by y w naywiększym ukrzywdzeniu y szkodzie naszej nie czynią, ale y xięgi urzędowe zawier. . . . . protestatij naszych, także reprotestatij na zmys. . . . . y generałow by y naywiększey liczby w sprawach . . . . . mieskich ale y grodzkich Wileńskich nieprzym . . . . . przyczyny, iedno że im tego xięza ich za instantią apostatow y adversarow naszych zakazują. I innych wiele a prawie bez liczby uciskow y urazow ponosimy, ktore gdzieby, czego Boże uchwaj, na tym seymie iakiego ratunku y remedium nie otrzymali, tedy ci utrapieni ludzie (ktorzy już nie tylko w majątnosciach, ale y w samych osobach swych od tych persecutorow nie są bezpieczni) snac już do ostatniego zniszczenia przysc muszą. Uniżenie tedy y prze miłosierdzie Boże prosimy, aby W. X. M. nasz m. pan, z zwykley m. ku nam łaski y wrodzoney dobroci swey panskiey, o zgaszenie tego tak szkodliwego w oyczyźnie naszej pożaru y ochronienie (w personach naszych) całosci praw y swobod spolney oyczyzny y braci, od nas na ten seym poslaney, miłosciwie łaskawie w proz. . . . . mądrą radą a obmyszlawaniem swym i łaskawą przyczy. . . . . nam wielce utrapionym y zniszczonym ludziom do uleczenia . . . . . urazow y angarij naszych a uspokoienia starożytney religiey naszej młsciwie pomoc raczył się włożyć. Pewen za to będąc hoiney od Naywyszszego nagrody z niesmiertelną sławą swoią, od Ktorego przy dobrym zdrowiu wszelakich pociech w długo-fortunnym panowaniu zażywac W. X. M. naszemu m. panu uprzejmie życząc, samych siebie y naniższe służby nasze w młciwą łaskę W. X. M. iako napilniey oddaieimy. Z Wilna, anno 1618, Januarii 29 dnia, według sta-

rozytnego kalendarza. W. X. M. swego m. pana nanizsze słudzy y bogomodley ustawiczni, bracia Bractwa Cerkiwnego Wilenskiego religiey starożytney Greckiey.

Адресса: Jasnieoswieconemu xiążęciu

W. Mci, xiążęciu Krzysztofowi Radziwiłowi, hetmanowi polnemu W. X. L., Żyszmorskiemu, Bystrzyckiemu staroscie, panu nam wielce młciwemu należy.

Отдѣлъ писемъ, тека 283.

53.

1622 г. 20 Апрелья. Просьба Верболовскихъ обывателей, поданная Литовскому польному гетману, князю Христофору Радзивилу.

Верболовские мѣщане жалуются на притѣсненія и разоренія отъ войскъ, проходящихъ черезъ ихъ мѣстечко и останавливающихся въ немъ. Вслѣдствіе всего этого они терпятъ и голодъ и холодъ, такъ какъ имъ отъ постоа нѣтъ даже мѣста въ ихъ бѣдныхъ хижинахъ.

Jasnieoswiecone msciwe xiąże, panie a panie nasz msciwy!

Ostatnie wyniszczeni od różnego a ustawicznego żołnierza, do msciwey się łaski W. X. M. pana naszego młciwego s krwawemi uciekamy łzami. Oznaymuemy o swym utraпieniu, które nietylko w przeszłym roku od chorągwi, do Wołoch idących (pana Farenbachowey, pana Raieckiego, pana starosty Uswiatskiego, pana Kleberkowey, p. Niewiarowskiego, p. Szwarcochowey, pana Pukirskiego y inszych wielu), stało, ale i w tym roku (kniazia Alexandra Oginskiego, J. M. pana wojewody Połockiego, Lisowczykow trzech połkow), więc y piechoty Irlandzkiej, ktora kilka niedziel leżąc z panem Asfonem—wniwecz nas obrocili. A po wszystkich, teraz, za uniwersałem W. X. M., p. Wilhelm Barbariusz, capitan K. J. M., na zbieranie dragonow do nas przyjechał—na pustki y głod taki, gdzie y sami cosmy się jeszcze w chałupach pozostali, czym się żywić nie mamy. Na Bog żywy tedy i miłosierdzie Jego—W. X. M. pana naszego młciwego prosimy, abyś W. X. M. o ta-

kim spustoszeniu naszym y kraіow okolicznych wiedząc, p. capitanowi gdzie indziej chleb ukazać raczył, gdyż, ciężarow y angarii wietszych znosić nie mogąc, ostatnie chaty swoje porzucać a z wyrobku szukać pożywienia musimy. A dla obrony dalszey o uniwersał W. X. M. pana naszego młciwego pokornie prosimy. Pan Naiwyższy wiekuistą nagrodą W. X. M. będzie, Ktorego my za szczęśliwe W. X. M. panowanie dożywotnie prosić będziemy, a mciwey się łasce y opiece w ostatniei zgubie swojej—W. X. Mci pana naszego mciwego uniżenie oddaіemy. Z. Wierzbołowa, d. 20 Aprila, 1622. Waszey X. Mci pana naszego mciwego strapieni bogomodley, burmistrz y rayce miasteczka K. J. M. Wierzbołowa.

Адресса: Jasnieoswieconemu xiążęciu na Birzach y Dubinkach, J. M. P. Krzysztofowi Radziwiłowi, hetmanowi polnemu W. X. L., Bystrzyckiemu staroscie, panu naszemu mciwemu należy.

Отдѣлъ писемъ, тека 281.

54.

1623 г. 27 Мая. Просьба Минскихъ обывателей, поданная Литовскому польному гетману князю Христофору Радзивилу.

Жалуются на утѣсненія отъ войскъ и просятъ выдать имъ охранный универсалъ, а также и приказать кому слѣдуетъ, чтобы войска заплатили Минскимъ мѣщанамъ за все у нихъ взятое.

Jasnioswiecone mściwe xiąże, panie nasz miłosciwy!

Ubodzy poddani K. J. M. mieszczenie Minscy, będąc wielce scisnieni y zubożeni przez różne przypadki y ustawiczne przejazdy y stanowiska ych mci panów żołnierzow (iako y w przeszłym roku w tymże ubogim mieście stanowiska swe mieli J. M. pan Porębski y pan Szmeling s chorągwiami swemi; do tego p. p. Lisowczycy y innych— do kilku p. p. rotmistrzow — przejazdami statie brali) wszelkie krzywdy y uciski odnosili. A isz y teraz: już mało nie czwierć roku stanowisko mają ych mosc panowie towarzystwo chorągwi W. X. M. naszego mściwego pana, ktorých, iako ludzie rycerskich, z uczciwością y uszanowaniem przyiąwszy, wedla przemożenia naszego y postanowienia z nimi, z domow naszych żywność na koni ych mściow y na samych dawaliśmy, y iako nalepi być mogło, żeby się łaskawie, bez uciążenia miastu, stawili, staraliśmy się. Lecz y od terazniejszych niektórych panow towarzystwa y pacholików krzywdy y uciążenia wielkie miasto odnosi, w czym od J. M. pana porucznika sprawiedliwości słuszney otrzymać nie możemy. Udaemy się pod mściwą obronę y łaskę W. X. M., pilnie a uniżenie prosząc, yż by W. X. M. nasz mściwy pan, w tych

krzywdach miastu stałych, do J. M. pana porucznika raczył pisać, aby, za rozkazaniem W. X. M., ukrzywdzonym skuteczna sprawiedliwość stała, komu winno — popłacono było; a z osobiwey mściwey łaski swey to ubogie y wielce strapione miasto od leżey y stanowisk ych mciów panów żołnierzow w przyszły czas wyzwoliwszy, uniwersał swoy pański na ochrone miastu, y do terazniejszych panów żołnierzów, aby z miasta ustąpili, dać rozkazać raczył. Za co my Pana Boga Wszehmogącego prosić zawsze winni jesteśmy, aby waszą xiążęcą mość naszego mściwego pana w długo fortunnym zdrowiu y szczęśliwym panowaniu chować, mnożyć y we wszem hoynie błogosławić raczył. Przytem sami siebie y powolne nayniższe służby nasze do mściwey łaski W. X. M. naszego mściwego pana pilnie oddawamy. Dath z Minska, d. 27 Maia, anno 1623. W. X. M. naszego mściwego pana nayniżsi y uniżeni słudzy, burmistrzowi, raycy, mieszczenie miasta K. J. M. Minska.

Адресъ: Jasnioswieconemu wielmożnemu xiążęciu Krzysztofowi Radziwiłłowi, xiążęciu na Birzach, Dubinkach, Słucku y Kopylu, hetmanowi W. X. L., panu naszemu miłosciwemu.

Отдѣлъ писемъ, тека 143.

1624 г. 24 Августа. Письмо Киевскаго митрополита Юва Борецкаго къ Литовскому гетману князю Христофору Радзивилу.

Благодарить, въ витиеватыхъ фразахъ, князя Христофора, отъ себя и отъ имени всего русскаго народа, за заступничество и предстательство, оказанное княземъ Православнымъ, во время воздвигнутыхъ на нихъ гонений. «Мы (говоритъ Борецкій) стѣснены со всѣхъ сторонъ; на насъ смотрять хуже чѣмъ на измѣнниковъ и избалованныхъ злодѣевъ, хуже чѣмъ на Турокъ, хуже чѣмъ на язычниковъ; и мы, народъ вѣрный, народъ невинный, къ панамъ доброжелательный, народъ древле-христіанскій, терпимъ на собственной землѣ своей преслѣдованія отъ этой Вавилонской блудницы, кровью опившейся! Далъ бы Богъ до конца перетерпѣть!»—Далѣ Борецкій сообщаетъ о морскихъ битвахъ Запорожскихъ козаковъ съ Турками, о томъ, какъ козаки, въ своихъ легкихъ чолнахъ, подъѣзжали подъ самый Царь-Градъ и вернулись съ большою добычей.—На желаніе князя ввести въ Слуцкія латинскія школы преподаваніе наукъ русскихъ и имѣть для сего учителя—Борецкій отвѣчаетъ, что такого у себя не имѣеть.—Въ заключеніе митрополитъ Ювъ проситъ, чтобы имѣніе Морочъ, данное князьями Слуцкими Морочскому женскому монастырю, но теперь, не извѣстно почему, отнятое, было возвращено игуменѣ этого монастыря Еленѣ Быковской.

Jasnieoswiecone, wielmożne, miłościwe
xiąże, panie y dobrodzieiu nasz wielce mi-
łościwy!

Wszystkich potomnich wieków godną pa-
nięci niewysławioną przeciwko Cerkwie Pra-
wosławnych strapionych synow ubożego na-
rodu naszego Rossyjskiego dobroczynność, kto-
rey iasnie, znamienicie pod czas ten, który
był ciężki y gdzie wszyscy oraz znowili się
byli wygładzić rod prawosławnych, powagą
iasnieoswieconey osoby waszey pana y do-
brodzieia naszego miłościwego okazaney, do-
znalismy,—kto kiedy godnie słowy wyrazić
albo wdzięcznością nagrodzić pokusić może!
Zayste—iako wszelką ludzkiej nagrody moż-
ność tak y wszeliaką wysokich nauk dziek-
czynienia powagę y biegłość ona przewysza.
Zaczym niedostatek nasz tylko samey od
Pana, Który daie odpłatę dobrodzieiom
wszystkim, satisfactey zebrać y W. X. M.
odpłaty prosić nas niędznych pobudza, kto-
remu błogosławieństwa Nawyszszego w dłu-
gowiecznym dobrym zdrowiu z przymnoże-
niem uciesznych pomysłności zażywać nie-
obłudnie sprzyjamy. A osobliwie ia sam,

sługa y bogomodlca W. X. M., niegodny,
z moiey części, za wdzięczny y nieoszacowany
xiąg dar z nizkiem y do samey ziemie po-
kornym ukłonem, wielmożności W. X. M.
iako naunizeney czolem biiąc dziękuję.

Daley aby od nas y od narodu naszego
panskiego miłosierdzia y chrześcianskiego
baczenia swego, podczas potrzeby, odwra-
cać nieraczył, miłościwey łaski W. X. pana
naszego miłościwego usilnie y płacziwie
prosiemy. Tak bowiem na wszystkie strony
scisnieni iestesmy, że gorzey zdraycow y
przekonanych złoczyńcow, gorzey nieprzyja-
cieli Krzyża Świętego, sámych poganow,
narod wierny, panom zyczliwy, narod nie-
winny, narod starożytny chrześcianski od
tey Babilońskiej, krwią opiley, nierządnicę
u swoim własnym panstwie prześladowania
cierpiemy! Tylko by do końca dał Pan wy-
trwanie!

Nowiny przytym żadney. co by godnego
uszu xiążęcia wielkiego było, z Ukrainy
naszey niemamy. Jedna: że codzien y god-
zina wyroku asperowego, za instantyją Ha-
manową, z świątnicami, z kapłanami, pospol-

stwem, rycerstwem y szlachtą swoją, iako wół obuchu,—niebożęta—czekamy, iesli to Pan pozwoli a Hester, nasza Błogosławiona Dziewica Matka Boża, niewinnego Mardochieia y plemienia narodu naszego przyczyną y żywym posrednictwem Swoiem nie zastąpi, ktorey, zaiste po Panu Bogu niewątpliwie ufamy! Druga: część woyska Zaporożkiego, tirones, mimo starszych y krola J. M. wolą, na morze dwakroć tego roku y z morza zwracali, y trzeci raz 150 czołnow (czego nigdy niebywało) wyprawili, y tą szrediną drogą, iasnym goscyncem, biwszy się kilka dni s Turki na usciu Dnieprowym, z galerami, których było wielkich 25 a małych uszkałów (co po 50 człowieka, po 30 namniey, po 25 wniesie) ze 300, y te zraziwszy, na morze wyszli czołnow 102, y pod samy Carograd, na przedmiescie, iuż y klucz, zamki, y wieże, strażnice, gdzie niebozczyk Korecki siedział, minąwszy, w nową wies wtargnięły y z zdobyczą silną wzięli. A teraz Pan Bog wie: trzeci raz iako się im powiedzie.

Co wszystko, za tą nieznosną swoją wolią, iako nas wszystkich bacznieyszych trapi, y to mamy z gniewem pańskim za co innego, a mianowicie: za niedopięcie niezgodney z Kościołem Rzymskim, przez naszych zdrajców starszych duchownych zaczętey, uniey, naostrzonym (t. e. gniewem) y wszelakiem potwarzmi rospalionym, iako piorunową strzałkę na wyniosłe wieże, na starszych duchownych Prawosławnych iuż nacielionem! Co mowić mamy!? Nic innego, tylko samym Stworzycielem, w tym naszego sumienia czystego świadomym, y waszą pańską dobrotliwą wielmożnością, niebem y ziemią, wszystkiem Pańskim stworzeniem ogłaszać y oswiadczać niewinności swoje. A zatym, po Panu Bogu, zyczliwej chrześcijańskiej,

mądrey rady, nieobludney panskiej pomocy y wysokiey nauki, co by niewinnym w takiej toni pochynąć, W. X. M. pana y dobrodzieia naszego szukać musimy. O którą pokornie y płacziwie prosząc, dopiero gdzie się wielmożności waszey xiążęcey tak samemu prezentować iako też z ramienia W. X. M. deputowanym wysłanym na seymikach zdarzy być, aby sprawie narodu naszego starożytney religiey Greckiey, swych wiernych y wiecznych bogomodlców, W. X. M. łaskawym y miłosierdnym panem y promotorem (iako począł) raczył zostawać, pewien z każdym czasem tak od nas bogomodłstwa, iako y od ludzi narodu naszego na każdym placu, za podaną okazyją, wiernie zyczliwey powolności y możney odważney na chwałę imienia panskiego y na wiekuistą sławę domowi wielkiego xiążęcia zasługi!

Co się zaś tknie, wedle zamyslioney fundacyey przy Łacińskich szkołach dla narodu naszego y Ruskich nauk, w Słucku, kosztem W. X. M., abyśmy iakiego człowieka uczonego y trzezwego na taką rzecz z ramienia swego W. X. M. podać mogli,—zaiste—tu (iuż citra ambages moich uczonych miłych bez grzechu musi się veritas) rzecz rara, faenix in mundo, drogi diament między kamieniami, y złoto między kruszcami, rarior y droższy s obiema (z nauką y trzezwoscją) cnotami człowiek między nami, iż (mie aż y nader wstyd że siła kusząc się) y przy samem boku swoim, krom iednego prostaczka, wyrostka, wychowanka swego, od narodu uczonych dla spraw sądowych nie mogą mieć żadnego, zaczym wolię raczey na stronie, aniżli z naruszeniem łaski wstydzic, kiedy nie do skutku swego, wiedząc a zwłaszcza że y w samym Słucku poddanych W. X. M. na Ruskiey nauki ludziach nie schodzi, którzy z samey poddanskiey powinności ad

libitum et nutum waszey X. M. operam suam denegare non possunt. Zaczyn mam za to, że ta, Bog widzi, nieobłudna excusacia moia przyięta miłościwoy łaski W. X. M. mego pana nie obrazi.

Dano mi ta sprawę, że fundacyja świętych przodków W. X. M. xiążąt Słuckich, majętnostka Morocz, do tych czasów, niewiedziec iakim prawem, oddaliona była od sług cerkiewnych, y zażywał oney pan Michayło, woyt Słucki, poddany W. X. M., a dopiero sługa W. X. M. pan Kunicki one za swoy dług otrzymał. Ktorą, z porady naszey, życzyła by sobie szliachetna zakonnica pani Helena Bykowska, aby to mogła na ubogie zakonnice kopę swoią wyzwolic, aby to iuż napotym, wedle fundacyey y ofiary świętych przodkow W. X. M., na wychowanie ubogim zakonnicom sługom Chrystu-

sowym, za miłościwą łaską y pozwoleniem W. X. M. naszego m. pana y dobrodzieia, przy monasterku panienskiego caenobia zostawać mogło. M. łaski W. X. M. swego m. pana y dobrodzieia przyczynaiąc się za oną ubogą zakonniczką, aby to oney pozwolić y warowac raczył, pokornie zażywam y uniżenie proszę. Z monasterza Michałowskiego cerkwie Złotowierzchey, u Kijowie, Augusti 24 d., 1624 roku. Waszey xiążęcey M. swego m. pana naniższy sługa y bogomodlca ustawiczny Iow Borecky, metropolita Kyiowsky, ręką własną.

Адресъ: Jasnieoswieconemu xiążęciu y wielmożnemu panu J. M. panu Krysztophowi Radziwiłłowi, z łaski Bożey X. na Birzach y Dubinkach, hetmanowi W. X. L., memu wielce m. panu y dobrodzieiowi.

Отдѣлъ писемъ, тека 19.

56.

1625 г. 6 Февраля. Просьба, поданная Ковенскими обывателями Литовскому гетману князю Христофору Радзивилу.

Kowenkie mściane говорятъ, что недавно ихъ городъ былъ посѣщенъ двумя несчастіями: пожаромъ и наводненіемъ. Видя въ этомъ руку Божію, они смиряются и принимаютъ какъ строгое наказаніе за свои грѣхи. Но не могутъ они примириться съ слѣдующимъ обстоятельствомъ: свои, домашніе разбойники, собравшись въ громадномъ количествѣ, постоянно нападаютъ на Ковну, дѣлаютъ на нее наѣзды, и если не будетъ принято серьезныхъ мѣръ, то городъ въ скоромъ времени будетъ въ-конецъ опустошенъ и разграбленъ. Мѣщане уже входили съ прошеніемъ въ Срѣтенскій („громничный“) сеймикъ, на которомъ порѣшили передать это дѣло въ общій сеймъ. Потому — мѣщане посылаютъ туда своихъ пословъ, съ просьбою дать имъ особую конституцію, при чемъ просятъ у князя Радивиля поддержки.

Jasnieoswiecone xiąże, panie nasz wielce młciwy!

Nie iest to taino W. X. M. panu naszemu miłosciwemu, iako Pan Bog ciężkimi plagami (wprzod—ogniową, a potym—gwałtownym wod teraz poruszonych impetem), na

towarach y na statkach, ubogie [miasto Kowno] *) srodze pokarac raczył. Lec że to od Pana Boga a snadź za grzechy nasze — wdzięczne y lekkie iest nam to nawiedzenie Pańskie. Ale ciessza nam ij daleko iest nieznosnieysza domowych gwałtow-

*) Место это въ подлинникѣ вырѣзано.

ników calamitas, od których, gromadno zebranych, ij ich niazdów żadne miejsce (tak publiczne, iak prywatne) nie tylko by miało być bezpieczne, ale tesz przed rozboiem tak ludziom przyjezdzym iako ij domowym nie masz sie gdzie wychylić. Wszyscyśmy na seymiku gromniczym publiczną (iakoby ta swowolnych ludzi kupa zniesiona była) instancją czynili. A isz ta securitas iudiciorum et officialium snadniey nie mogła bydź obmyślona, iako na teraznieyszym seymie walnym, gwoli czemuś my y posłańcow naszych wysłali. Przetosz znaiąc my zawsze wielkie przeciwko temu ubogiemu miastu dobrodziejstwa y młciwą protectią W. M., podpadszy pod młciwe skrzydło W. X. M., uniżenie prosimy, aby W. X. M. nasz młciwy pan, z wrodzoney swey przeciwko każdemu utrapionemu ludzkości, do tego sie przyczynić raczył, iako by securitas przystoina temu ubogiemu miastu y obywatelom (aby zawzięte ludzi swawolnych zaczątki

effectem zginienia miastu nie były) obmyślona y osobliwą constitutią obwarowana była. Zachodzą y te ubogie miasto rumory, iakoby o przyszłych do Inflant zaciągach, od których azeli nie będzie to ubogie miasto osobliwey protectiey y ochrony W. X. M. miało, pewnie, oraz przy tych plagach Pańskich, zniszczone bydź musi. Prosimy uniżenie, abyś W. X. M., z protectiey swey pańskiej, nas zewsząd utrapionych opuszczać nie raczył. A my za dobre zdrowie W. X. M. y całej familii Pana Boga prosić, poki żywi będziemy, nie przestaniem. Z Kowna, dnia 6 Februar., roku 1625. Waszey xiążęcey mci naszego młciwego pana uniżeni sładzy, woyth, burmistrze, radcy y ławnicy miasta J. K. M. Kowna.

Адреса: Jasnieoswieconemu panu J. M. Krzysztofowi Radziwiłłowi, xiążęciu na Birżach y Dubinkach, hetmanowi W. X. L., nam wielce młciwemu panu y dobrodziejowi.

Отдѣлъ писемъ, тека 116.

57.

1626 г. 10 Февраля. Письмо Запорожскаго гетмана Михайлы Дорошенки къ Литовскому польному гетману князю Христофору Радивилу.

Козаки посылають изъ среды своей четырехъ пословъ на сеймъ и просятъ, чтобы, уважая ихъ заслуги и вольности, король оградиаь отъ посягательствъ ихнюю „старожитную“ православную вѣру, не забыль своимъ жалованьемъ, увеличивъ оное дачею сукна на одежду. Козаки надѣются, что имъ не будетъ отказано въ ихъ прѣсѣбахъ.

Oswiecone, wielmożne, miłosciwe xiąże, panie nasz miłosciwij!

Po wszytek wiek swoy staralismy się o to zawzdy, iako nalepiey służbę R. P. odprawować, iakos za pomocą Bożą a szczęściem J. K. M. pana naszego młciwego czyniąc powinności dosic, gardł y krwie przełanie nie lituiąc, na różnych expeditiach (W. X. M. nie tajno iest) stawalismy przeciw

każdego nieprzyiacela Coronnego, iako się cnotliwemu woysku godziło.

W sprawach swych do J. K. M. y R. P. wszystkiey posłańcow Maxima Hrihorowicza, Sawę Burcewskiego, Philona Paszkiewicza, Łukasza Chrzysztophowicza na seym posyłamy. A to, żeby J. K. M., mając wzgląd na przeszłe zasługi y wszelakie powolności nasze, w starożytną religiey Greckiey

uspokoić, prawa y wolności nasze, iakie ludziom rycerskim należą, za ktoremi byśmy tem zarliwiey służbę J. K. M. y R. P. odprawowali, nadać y upriwileiować, a przy dorocznym zołdzie z podwyszenem onego suk-nem na odzież z miłościwey łaski swey opatrować rozkazać raczył. Pokornie y uni-żenie W. X. M. prosimy, zebyśmy miłościwą łaskę J. K. M. w prosbach swych uznali. W. Kaniowie, Februarij d. 10, 1626. W.

X. M. naszego miłościwego pana powolnī y uniżeni słuźdy. Michajło Doroszenko, het-man woyska J. K. M. Zaporowskiego.

Адрессъ: Oswieconemu xiążęciu a iasnie wielmożnemu panu Krzysztophowi Radziwił-łowi, xiążęciu na Birzach y Dubinkach, het-manowi polnemu W. X. L., panu nam miło-ściwemu.

Отдѣлъ писемъ, тека 56.

58.

1627 г. 5 Февраля (ст. ст.). Письмо отъ братчиковъ (свѣтскихъ и духовныхъ) Вилен-скаго Православнаго Свято-Духовскаго братства, къ князю Христофору Радзивилу.

Извиняются передъ княземъ, что не въ состоянїи сейчасъ уплатить слѣдующей отъ братства князю остатальной суммы за имѣнїе Осташино, по причинамъ, отчасти извѣстнымъ князю. Ссылаясь на свое безденежное и голодное положенїе, просятъ кня-зя велѣть отпустить имъ, по цѣнѣ рыночной, ржи и овощей на нѣсколько сотъ злотыхъ изъ имѣнїя Осташина.

Jasnieswiecone xiąże, panie a panie nam wielce młciwy!

Przez ten wszystkie czas, po skonczeniu sprawy z W. X. M. naszym mciwym panem o Ostaszyn, całym sercem y zupełną do usługowania powolnością staraliśmy się o uiszczenie się residuum, od nas należącego. Lecz na kilku innych mieyscach, tak y na tym, o którym się W. X. M. naszemu m. panu oznajmowało, nie według naszej nadzieie rzeczy padły, y nicesmy nigdzie nie wzjęli. Zaczym do takich terminow przy-pędzeni, ze iuz penibus penuria na wszystko duchowienstwo nasze prze niedostatek trapi. W nadzieię m. łaski W. X. M. naszego m. pana bezpiecznie udaiemy się, z uniżoną prozbą naszą do W. X. M., nam wielce m. pana y dobrodzieia, o opatrzenie tą drogą zanną z ktorey maiętnosci ad rationem ży-tem y inszemi leguminami ubogich nas za-

konnikow a sług uniżonych W. X. M. za kilkaset złotych po tey cenie, po ktorey na rynku pod ten czas przedawac będą. Ponieważ iuz to trzeci rok idzie, a my od sum-my, W. X. M. naszemu m. panu daney, więcey nad trzysta złotych, iako sie z regist-row urzędnika Ostaszynskiego pokaże, ni-cesmy więcey nie brali. O co y powtore y potrzecie uniżenie W. X. M. naszego m. pana prosząc, oddaiemy sie iako napilniey z nanizszemi posługami naszymi y niegod-nym bogomodlstwem m. łasce W. X. M. na-szego m. pana. Z Wilna, anno 1627, Febr. 5 d., po staremu. W. X. M. naszego m. pana nanizsze słuźdy y bogomodley, bracia w Christusie Bractwa Wilenskiego cerkwie S. Ducha, duchowni y swietscy.

Адрессъ: Jasnieswieconemu xciu Krzy-sztophowi Radziwiłowi.

Отдѣлъ писемъ, тека 283.

59.

1627 г. 20 Мая. Письмо Полотскаго архієпископа Антонія Селявы.

Оправдывается отъ чьего-то извѣта: будто бы онъ, Селява, составилъ какой-то закладной листъ на Радивиля и на Максимовичей. Селява клянется, что ничего не знаетъ, ни какихъ листовъ не видалъ, и въ первый разъ обо всемъ этомъ слышитъ, въ „дѣла кальвинскія“ никогда не думалъ вмѣшиваться, и проч. Въ заключеніе, хотя прямого подозрѣнія не высказываетъ, но, въ видахъ раскрытія истины, проситъ арестовать своего служебника, нѣкого Бонича, и подвергнуть его допросамъ.

Przeczytawszy pisanie W. M. mego mciwego pana, od rozumu prawie odyś musiał, widząc tak hruby a nigdy y w pomyszeniu moim niebyły, o d głównego iakiegos nieprzyaciela mego zmyslony na mię, podmiot. z którego przed X. M. y przed W. M. moim m. p. chcąc się w niewinności mey na każdym miejscu y każdego czasu oczyścić, nicz inszego na ten czas nie proszę, iedno abyś to do X. J. M. p. wowedy Witepskiego napisać raczył, iako by ten Bonicz, który teraz w sprawach moich do dworu J. K. M. iezdził, za rozkazaniem J. M., w sequestrze poty był zatrzymany, asz się przez inquisitią okaże iasnie, czyia by to robota była. A ia nim co nastąpi; tym się klnę, że niech mię Pan Bog moy wiecznie skarże na wszystkim dobrze moim, dusznym y cielesnym, jeslim y w pomyszeniu moim miał kiedy nie tylko na X. J. M., ale y na tych samych Maximowiczow takowy list zaręczny wynosić, albo ieslim o wyniesionym pierwiey, niżlim o tym z listu W. M. mego m. pana wziął informatią, y namnieyszą miał wiadomość. Y oświadczam się Bogiem żywym, żem tego listu iako nigdy u siebie nie miał y nie widziałem go, tak y teras nie mam y nie wiem, jesli iest, y u kogo iest, i kto go wyniósł z cancellaryi. Bo mnie co do zborow albo do ministrow Ewangielickich. y o cerkwie po

maiętnosciach szlacheckich, lubo z wielką uimą iurisdictioney moiey pasterskiy będących?! Rowney szlachty nie turbię. A cosz bym miał z X. J. M., panem tak wielkim, o rzeczy sobie nie należne zaczynać? Chyba bym rozumu nie miał, to bym to mógł uczynić. Ale poki mi ten z łaski Bożey służy, umiem sobie poważać dostoięństwo J. K. M. umiem respectować na powagę cancellaryi iego, umiem y stany nie tylko z urzędow ale y s samych siebie wysokie szanować. Ta tedy iest (P. Bog sam widzi), szezyna declaratia moia w tey sprawie W. M. memu m. panu uczyniona, z której W. M. dosyc iasnie wyrozumieć mozesz, tak J. M. p. pisarza W. X. L., syna swego, iako y moię niewinność, którą pokornie proszę, abyś W. M. y X. J. M., iako moy dobrodziej, oświadczyć raczył, wyzwalaiąc mię z niewinney u J. M. suspicy, czego ia inaczey odsłużyć nie mogąc, modły moie niegodne za dobre zdrowie W. M. ofiaruję, a samego siebie W. M.—zwykley łasce W. M. mego m. pana. Z Połocka, 20 Mai, 1627.

M. panie y dobrodzieiu moy, proszę nie racz mieć za złe na posłańca swego y na mię, żem go tu zabawił, bom posyłał asz do Witepska, chcąc mieć lepszą y dostatecznieyszą o tym liście od Bonicza wiadomość, której nie doczekawszy się, odprawiłem posłańca W. M. A tym czasem będę

się wszelkimi sposobami starać, abym Bonicza mógł przetrząść, y tego tak uszczypliwego listu poszukać, który, iesli się u niego znajdzie, nie zaniecham o wszystkim W. M. memu m. panu zaraz oznaymić. A tym czasem y sam starać się o to będę, aby ten człek do wiadomości od W. M. był w sequestrze zatrzymany. Antoni Sielawa, archiepiskop Połocki.

Отдѣлъ писемъ, тека 234.

60.

1628 г. 29 Декабря. Письмо Запорожскаго гетмана Ивана Михайловича Сулимы къ Литовскому гетману князю Христофору Радивилу.

Благодарить князя Радиви́ла за внимание и ласку и просить поддержки и предстательства предъ королеми по дѣлу козаковъ съ Шаханъ-Гиреемъ, для чего къ королю козаки посылають трехъ пословъ.

Jasnieswiecone a nam wielce miłościwe xiąże!

Nayniższe a we wszem powolne służby nasze rycerskie w miłościwą łaskę W. X. M. iako naipilniey oddaiemy.

Postowie naszymy, częstokroć do J. K. M. posyłani, opowiadali nam o miłościwey łasce W. X. M., za którą my W. X. M. wielce a uniżenie dziękujemy. Day Boże, aby się nam zdarzyła okazija iaka do odsłużenia W. X. M.: na każde rozkazanie gotowych sobie służyć, W. X. M. nas zawzdy znaleźć będziesz raczył. Teraz znowu posyłamy posłów swoich do J. K. M., w sprawie tey zaczętey strony Szahangiереia, towarzyszow swoich Zachareia Osteleckiego, Hrihoria Mal-

kiewiczza y Kuzmę Kapustę. W czym się udadzą z prozbami o miłościwą poradę y przyczynę do J. K. M., iż byś W. X. M. nam y onym miłościwym panem byдź raczył. Powolnościami naszymi wszelakim sposobem, w czym by iedno zmożność nasza była, dłużnikami do odsługowania zostaiemy. Dath za porohami, w Sieczy, d. 29 X-bris, roku 1628. Waszey X. mci nayniższy służy: Iwan Michajłowicz Sulim, hetman, ze wszystkim woyskiem J. K. M. Zaporozskim.

Адресъ: J O. a nam w. m. dobrodzieiu xięciu Krzysztophowi Radziwiłłowi, hetmanowi W. X. L.

Отдѣлъ писемъ, тека 252.

61.

1629 г. 3 Октября. Письмо Кіевскаго митрополита Іова Борецкаго къ Литовскому гетману князю Христофору Радивилу.

У Іова Борецкаго отъ брака осталось двое сыновей, которыхъ онъ желалъ воспитать въ духовномъ званіи. Но они сего не пожелали, выказывая больше склонности къ свѣтской службѣ. Посему—Борецкій посылаетъ къ Радивилу старшаго сына своего Степана, а съ нимъ еще молодаго Запорожца—Михайлу Бѣляша и просить Радиви́ла принять ихъ къ себѣ въ дворъ, гдѣ бы они, подѣ княжескимъ окомъ и крыломъ, могли научиться необходимому для ихъ будущей карьеры.

Jasnieswiecone miłościwe xiąże, panie y dobrodzieiu moy wielce miłościwy!

Maiąc, за zdarzeniem Panskim, zadatki uczciwego zakonnego małżeństwa z młodości

moiey pozostałych na pamiątkę — pare syn-
kow, których zaiste chciałem był, wedle
nawyszego przemożenia mego, przy nau-
kach wyzwolonych wychowanych na toż,
czym ja iestem sam, na usługę Cerkwi Bo-
żey w narodzie moim offiarować; ale yż
człowiek proponuie, a Bog disponuie y—
onym nie dał oycowskiego animuszu. I wo-
ley ze niechcieli nauk continować (aby sie
na to zgodzić mogli), ale raczey zezwalaia
w stanie swieckim Bogu Wszchemocnemu,
oyczyźnie miłey y Rzeczy Pospolitey zasłu-
giwać się. Moia oycowską powinność wolie
synowskiej w takim condescendere razie y
ich ucziwemu przedsięwzięciu scopum iako
nayılatwieysze y nacelneysze pokazać, nigdzie
mi nie radziło serce moie w takiej potrzebie
moiey y dzieatek moich udać się, — telko do
iasnieprzeswietnego dworu y miłosciwey łaski
W. X. M. mego wielce miłosciwego pana y
dobrodzieia, gdzie wszelke nawysze dary
Pańske z łaski Jego P. nader obfituia. Rozu-
mieiać y maiać za to, ze z miłosciwey wiel-
możney łaski W. X. M. odrobina iaka, w
przystoynym ad honestos mores onych cwi-

czeniu, mnie ubogiemu słuźce y niegodnemu
bogomodley W. X. M. zayrzona (bysmy
telko sposobność mieli) nie będzie,—posy-
lam tedy starszego syna Stephana Borec-
kiego y szlachetnego człowieka, woyska Za-
poroskiego mołodca, Michała Zubowicza-Bie-
łasza, synaczika. Jesli się mogą zgodzić do
nayıńszych usług W. X. M., aby onych
miłosciwie y wdzięcznie przyiać y między
nayıńsze podnoźki, iako nowych słuźek
swoich, policzyć rozkazać y onych na oku
swoim panskim mieć, iako moy wielce mi-
łosciwy dobrodziey, zezwolić raczył. Z mo-
nasterza Michayłowskiego cerkwie Złotowier-
chey, w Kiiowie, roku 1629, Octobrii 3.
Waszey X. M. mego dobrodzieia nayınszy
sługa y bogomodlea niegodny Jow Borecky,
metropolita Kyiowsky, ręką własną.

Адресъ: Jasnieswieconemu J. X. M.
panu Chrystophowi Radziwiłłowi, xiążęciu
Słuckiemu, na Bierzach y Dubinkach, het-
manowi W. X. L., Żyźmorskiemu, Bystrzec-
kiemu y Poczerwieskiemu staroscie, memu
wielce m. panu y dobrodzieiowi.

Отдыз писемъ, тека 19.

62.

1629 г. 9 Октября (ст. ст.). Письмо отъ братчиковъ (свѣтскихъ и духовныхъ) Виленскаго
Православнаго Свято-Духовскаго братства къ князю Христофору Радви҃лу.

Напоминають князю о томъ, что не получаютъ отъ него слѣдующей имъ суммы,
не смотря на частыя о семъ заявленія. Деньги имъ нужны, для отправки отъ имени
братства депутатовъ въ Минскій судъ.

Jasnieswiecone młsciwe xiąże, panie nasz
młsciwy!

Za częstemi y gęstemi instantiami na-
szemi, przez rozne persony od W. X. M. po-
kilakroc obietnice otrzymawszy — oddania
należącey nam summy, a swieźo przez J.
M. pana Jana Oginskiego o terminie nazna-

czonym y złożonym u Minsku wiadomosc
wziąwszy y, własnie na reskazanie W. X.
M. naszego m. pana, bracia naszą do Min-
ska wysyłaiać, unizona prozbę naszą do W.
X. M. naszego m. pana donosimy, abyś W.
X. M. nasz m. pan, maiać wzgląd na wiel-
kie niedostatki nasze, iesli nie wszytką sum-

mę uwalniając nas od tey arendy, tedy tę przynamniey sumkę, która z porachunku ubogiemu Bractwu naszemu za pięć lat (defalcowawszy, co W. X. M. należy), już bez dalszey odwołki, oddać rozkazać raczył. Gdyż, widzi Bog, zebysmy w tey mierze nie narazali się W. X. M., ale to w tym, że sami, zapożyczyszy się, interes też niemały ludziom płacić musimy, y rozumiemy o m. łasce W. X. M., że to W. X. M. nasz m. pan dla nas sług y bogomodlcow swych uczynić zezwolisz. A my, doznawszy takowey łaski W. X. M., w dalsze czasy do usługowania gotowemi siebie być obowiązujemy

y za tę wszystkę pięć lat razem quitowac gotowi iestemy. Zatem samych siebie z usługami naszymi naniszemi y bogomodlstwem ustawicznym m. łasce W. X. M. naszego m. pana iako naypilniey oddaiemy. Z Wilna, anno 1629, VIII-bris 9 d., po staremu. W. X. M. nam wielce m. pana naniszey słudzy y bogomodley ustawiczni bracia w Christusie Bractwa Wilenskiego cerkwie S. Ducha, duchowni i swietscy.

Адрессъ: Jasnioswieconemu xciu a nam wielce mściwemu panu J. M. panu Krzysztophowi Radziwiłowi.

Отдѣлъ писемъ, тека 283.

63.

1631 г. 3 Января. Письмо Запорожскаго старшого Тимофея Михайловича къ князю Христофору Радзивилу.

Увѣдомляеть, что козацкіе послы вернулись отъ короля и принесли королевское прощенье козакамъ за ихъ проступокъ. Въ настоящее время козаки, по указанію короннаго гетмана, посылають къ королю четырехъ пословъ, съ просьбою увеличить число реестровыхъ козаковъ свыше шести тысячъ, увеличить жалованье и выдавать его аккуратно, такъ какъ въ прошломъ году они ничего не получили. Козаки просятъ Радзивила поддержать ихъ просьбу.

Jasnioswiecone wielmożne młciwe xiąże, panie nasz wielce młciwy!

Posłowie nassi, którzycheśmy posyłali do J. K. M. z nayniższą pokorną prozbą naszą, po przestępstwie swym, zwrociwszy się opowiedzieli, że, za miłościwemi przyczynami J. M. pp. senatorow, do pocałowania ręki J. K. M. przypuszczeni byli, y nam gniew, któreśny byli majestat J. K. M. obrazili, iest opuszczony. Czego ponawiając, aby to już u J. K. M. pana naszego młciwego w zapamiętanie poszło, na seym terazniejszy towarzyszew naszych pp. Aleksandra Borowickiego, Paszka Chomicza, Stepana Selipskiego y Jana Baczyńskiego posyłamy, nie tracąc nadzieię, że jako pierwey młciwą

łaskę y przyczynę W. X. M. woysko nasze Zaporozskie do J. K. M. y do ich m. pp. senatorów uznawało. Tak w tym iako y w innych niektórych prozbach naszych, uniżenie prosim, aby W. X. M. pan nasz młciwy nam młciwie stawic się raczył. A zwłaszcza, po uznaniu przestępstwa naszego, prosiliśmy iasnie wielmożnego J. M. P. hetmana Coronnego o niektórych towarzyszew naszych, wypisanych na Zaporozu y po cudzych ziemiach będących, abyśmy mogli mieć przyczynienie woyska nad sześć tysięcy. Czego nam J. M. P. hetman nie pozwolił, lecz nam w tym dał radę udać się do J. K. M. na seym. Uniżenie tedy W. X. M. naszego m. p. prosimy o miłościwę

przyczynę, abyśmy to, za młciwemi przyczynami W. X. M. naszych młciwych pp., otrzymać mogli, tak w przyczynienie wojska iako y podwyższenie żołdu (y przeszłego roku nam data młciwa od J. K. M. nie doszła). Na rozkazanie J. M. pana hetmana Coronnego w domach swych ubogich wszyscy żyjemy; gdzie traphi na usługę J. K. M. y . . . . . drugi kupić nie będzie miał. Przy inszych dobrodzieystwach W. X. M. naszego m. p. odśługowaniem naszym nayniższym y Pana Boga prosić za dobre zdrowie y szczęśliwe

długie panowanie W. X. M. winni zostaiemy. Tu iuż y powtore służby nasze rycerskie młciwey łasce W. X. M. oddaiemy. Dath z Kaniowa, 3 d. Januarii, roku 1631. W. X. M. naszego młciwego pana uniżeni słuźdy Tymosz Michajłowicz, starszy, z woy-skiem J. K. M. Zaporozskim.

Адресъ: Jasnieoswieconemu xięciu J. M. panu Chrzysztofowi Radziwiłłowi, xiążęciu na Birzach y Dubinkach, panu nam wielce młciwemu należy.

Отдѣлъ писемъ, тека 140.

64.

1632 г. 12 Мая. Письмо Кієво-Печерскаго архимандрита Петра Могилы къ Литовскому польному гетману князю Христофору Радивилу.

„Во истину приспѣло время (говорить Петръ Могила) и намъ, обиженнымъ, отозваться, добиться того, что намъ принадлежитъ! Гдѣ истина, тамъ и Богъ; а она—съ нами! Нужно только единодушіе и согласие!“ За совѣтомъ и поддержкой въ этомъ рѣшительномъ шагѣ Могила обращается къ князю Христофору Радивилу, какъ къ человеку, который „всегда былъ пріятелемъ и благожелателемъ народа Россійскаго, сыновъ старожитной Восточной Церкви“ и призываетъ его присоединиться къ общему движенію, въ виду „насилованія правъ и вольностей нашихъ.“ Съ дворянами и шляхтою Могила уже условился. „Теперь не время и нечего спать,“ заключаетъ будущій православный митрополитъ.

Jasnieoświecone młciwe xiąże, mnie wielce młciwy panie y dobrodzieiu!

Narod nasz Rossyiski, religiey starożytney Cerkwie Wschodniey synowie, iesli zawsze W. X. M. wielkim ku sobie y życzliwym we wszelakich potrzebach przyiacielem y dobrodzieiem doznawał, tedy teraz w tym, co się tknie wszystkiego ciała y duszy dobrego, aby doznał: occasia, pogoda y gwałtowna potrzeba prawie przymusza. Dla czego lubo to miłość ta ku pomocy takowa tkwi w sercu waszey xiążęcey mci, lubo to sama słuszność y rowna własna potrzeba ku większey y prędzey pomocy sąsiadowi pociąga, lubo y zinąd od naszych są refugia sub salubre consilium W. X. M.,—ja iednak, będąc na

tym przezacnym y świętym w Cerkwie naszey miescu przełożonym, na które niemal wszystkich usta y oczy są obrocone, z powinności y miłości ku Matce mey staranie o niey chcąc czynić, z umysłu posyłam do W. X. M., iako do filara oyczyny mocnego y mnie lubo to nie zasłużonego wielkiego przyiaciela y dobrodzieia, wprzod przypominając wielkie oppressie a zgoła—praw, przywilejów, swobod albo wolności naszych znacznie zgwałcenie, czego insimul W. X. M. z swoimi też doznawając—doskonaley wiedzieć y widzieć raczysz. Do tego przywodząc: iesli mi się godzi per vigilem principem incitare, żebyś W. X. M. iesli kiedy iako teraz autoritate sua potężnie y mężnie przy

świętey sprawiedliwości y prawach z narodem Ruskim iuncta manu tak stanąc raczył, aby sie to wszystko nam, co niesłusznie y przez gwałt odieło, znowu sprawiedliwie wrocic mogło. Czas jest zaiste nam ukrzywdzonym sie odezwać, słusznie y sprawiedliwie kazdemu sie swego domawiać! Pan Bóg sam przy sprawiedliwości, która jest omnium virtutum fundamentum et basis, zostaje, a ta przy nas iest: tylko nam zgody, ziednoczenia y miłości potrzeba nie tylko, że virtus unita fortior, ale że iako naprędzey voti compotes być możemy. Dobrze ia wiem, że W. X. M., iako czuły stróż oyczyzny miłey, de communi bono et publico Reipublicae utili mądrze y uważnie radzic iuz pod ten czas począł y nie ustaiesz. Y my także o tym zaspać nie chcieli byśmy. Jednak aby sie co mogło skutecznie za pomocą Bożą sprawić, o zdrową, mądrą a z zamysłem, uważeniem y z intentią samego waszey xiążęcey mosci zgodną porade, iakoby sie najlepiej zdawać y nas informować mogło, pokornie y pilnie a pilnie, krom żadney odwłoki, proszę. Wszystko, za łaską Bożą, mamy amicorum consilium et unanimis consensus deest, rady iako nayprędzey potrzebuemy. A ieśli od wszystkiego stanu szlacheckiego, s którym koło tego iuz

communikuiemy, tedy nabarziey od W. X. Mci, który potentia et prudentia, a co większa—ku Cerkwie Wschodniey amicitia wszystkimu prawie narodowi naszemu Rossyskiemu przeznamienity być raczysz, y radą swą wszystkich do wszystkiego pospolitego dobrego y pożytecznego sine ullo negotio pociągnąć y zniewolić możesz. Jakosz ja o całej życzliwości ku Cerkwie świętey W. X. M. cale trzymam y ku sobie o tey że bezpiecznie tusze, o rade zdrową in hoc publico et communi bono pilnie a pokornie prosze, y iako nayprędzey przez tego mego posłańca wyglądam. A samego siebie łasce W. X. M. mego młciwego pana s powolnością y modlitwami memi oddaie, iako naypilniey. Z monastera Pieczarskiego Kijowskiego, d. 12 Maia, anno 1632. Waszey xiążęcey msci mego wielce młciwego pana y dobrodzieia cale życzliwy przyiaciel, powolny sługa y ustawiczny bogomodlec Piotr Mohiła, archimandrit Pieczarski Kijowski, ręką swą.

Адрессъ: Jasnieoswieconemu J. M. panu Krzysztofowi Radziwiłłowi, xiążęciu na Bierzach y Dubinkach, hetmanowi W. X. L. polnemu, memu wielce młciwemu panu y dobrodzieiowi—oddać.

Отдѣлъ писемъ, тека 147.

65.

1633 г. 10 Февраля. Письмо Свидостьскаго нароха Станислава Яковича къ князю Радзивилу.

Жалуется на Чапскаго (младшаго), который, по наговору своей матери, на крестинахъ у Христофора Петрковича, избилъ и нанесъ просителю нѣсколько ранъ въ голову и въ руки. Яковичъ прибавляетъ: „а что выноятъ крестьяне отъ Чапскихъ—трудно передаты!“ Такъ какъ дѣло это уже передано въ судъ, просить князя—замолвить словечко судьямъ, въ виду возможныхъ ухищреній со стороны нѣкоей Конопачкой и ея сыновей.

Miłościwe xiąże a moy m. panie y dobrodzieju!

Rozumiem do tych czasow być wiadomo W. X. M. nieszczęście moje (od J. M. pana

Sangowicza, sługi W. X. M., który mię choro-
go z łaski swey nawiedził), iako mię pan
Czapski młodszy bezwinnie zranił y kilka-
mi ran w głowie y w ręce zadał, na krzci-
nach u pana Krzysztofa Pietrkiewicza, z
naprawy snać matki swey y z własney swey
złej woli, którą przeciwko mnie zawzięli,
iżem iest uniżonym sługą y bogomodlcą W.
X. M. y poddanych tamiecznych, którzy co
też od nich ponoszą—trudno wypisać! Przeto
nie mając ia, ubogi kapłan, inszego dobro-
dzieia y obroncy po Panu Bogu okrom W.
X. M., uciekam się pod obronę W. X. M.,
prosząc o zdrową radę, pomoc y przyczynę
do ich mosciow sądowych grodzkich, aby
mi się laskawymi w tey mierze stawić mog-

li, za przyczyną W. X. M. pana y dobro-
dzieia mego, boć trudno iuż y wypisać mo-
gę, iako sie pani Konopacka y synami swe-
mi nasadziła, iako na uczciwość moie, tak
y na zdrowie. Day tilko, Panie Boże, abym
przynamniey tak długo zetrwać mógł w tych
miłych Swiadościach, poki W. X. M. pana
mego Pan Bog szczęśliwie y w dobrym zdro-
wiu do naszych kraioy przywroci. O co
Pana Boga prosząc, miłościwey łasce W. X.
M. iako pana mego y dobrodzieia oddaie.
Data z Swiadość, anno.1633, Februarij 10.
W. X. M. uniżony sługa y bogomodlca Sta-
nisław Jakowicz, parochus Swiadoscki.

Отдѣлъ писемъ, тека 90.

66.

1633 г. 12 Марта. Письмо Краковского каштеляна Станислава Конецпольского
къ Литовскому польному гегману князю Христофору Радзивилу.

Благодарить князя за его конфиденціальное письмо, подробно разсказывающее
о дѣлахъ военныхъ подъ Смоленскомъ. Сообщаетъ, что много отрядовъ „кварцянаго“
войска, не получивъ жалованья, перешло подъ знамена Германскаго императора. Что
касается вспомогательнаго отряда изъ Запорожцевъ, то козаки, по свидѣльству
Конецпольскаго, занимаются гробежемъ, къ дѣлу же общему относятся лѣнливо. При-
чину этой апатіи Конецпольскій видитъ въ томъ фактѣ, что просьбы козаковъ объ
обезпеченіи правъ и вольностей исповѣдываемой ими православной вѣры оставлены
безъ вниманія. Конецпольскій считаетъ это невниманіе большою государственной
ошибкой. Король какъ-то вяло смотритъ на осаду Смоленска: „на печи ее держать“;
военные совѣты плохо клеятся, ибо всѣ дѣла, по польской привычкѣ (podług zwyczajū
naszego), откладываются, сваливаются на послѣдній день. Вообще, Конецпольскій не-
одобрительно отзывается о дѣйствіяхъ своихъ соотечественниковъ и ратныхъ сого-
варищей.

Oswiecone xiąże, mciwy panie hetmanie
polny W. X. L., moy mciwy panie y bracie!

Dziękuie wielce W. X. M., że w tym, co
do zatrzymania bezpieczeństwa granic ta-
miecznych, co do dnia wstępu tak wielkiej
potędze nieprzyacielskiej y do conservatīey
Smoleńska (dla którego tak wielieśmy kosz-
tów, czasu, prace y krwi naszej ważyli)
należy, confidentissime communicować (nie

tylko przez pisania, ale y sługi swoje, któ-
rzy to, co mieli in commissis, szeroco mi
przełożyli) raczyłeś. Nie tylko ia, ale ktosz—
iawnego niebezpieczeństwa tego miejsca y
kraioy tamiecznych—nie baczy? Kto w do-
daniu prędkim ratunku salutem ich positam
nie widzi? Y dla tegoż ia, czyniąc dosyc
intentīey J. K. M. y namowie Rzeczy Pospo-
lītey, na przeszłej elektīey uczynionej, za-

razem część wojska quarcianego za Dniepr obrocilem. Jednak y tey wielkie opoznienie skarb uczynił, że wczesnie pieniądze na pułki te nie dał, zaczym wiele towarzystwa, illecti fama służby Cesarza J. M., z pod chorągwie wyiechawszy, trudność nie małą pp. rotmistrzom (bo świeżych naprętce zaciągać musieli) zadało. Alec y za Dniepr przyszedzsy, nie mniejsze incommodum zostali, gdzie wojsko Zaporoskie, ktore miało sie z nimi złączyć, do zwyczajnych swoich narowow y buntow sie rzuciło, dla pewnych pretensij swoich leniwo tey sie usługi Rzeczy Pospolitey ujmuiąc. Uczynił iednak staranie J. M. p. Kamieniecki, iakoby ich uspokoił y ugłaskał, co ieśli mu feliciter cessit, rozumiem, że nie próżnuie y awersią iaką tego nieprzyziaciela uczynić może. Na tym y tu iesteśmy, żeby religią Grecką omnimode ucontentować, bo wojsko Zaporoskie na to sie ogląda, y ten iest fons leniwego ich y oziębłego do usługi Rzeczy Pospolitey pospiechu. Proponowałem i te media, któreś W. X. M. essentia sua w liście swym wypisać mi raczył, iakoby tam praegnanti periculo zabezpieć sie naprętce mogło; więc y stany Coronne do tego wiode, żeby gruntowne do zatrzymania całości granic tamecznych consilia przed sie brały. Koło czego J. K. M. solícite chodzi, y bardzo te expeditią ma na pieczy; nasze iednak consultacio iako zawsze oporem przez ten wszystkie czas

szły; y podług zwyczaiu naszego na ieden dzień wszystkieśmy zwalili. In tanta angustia temporis, ieżeli wszystkie rzeczy saluberrime roztrząsnąć y prowadzenie woyny tey condigne obmyslić sie może—snadnie sądzić! Ja iednak z mey przeciwko Rzeczy Pospolitey pobożności y prywatney ku Waszey Xiążęcey Mosci zyczności, do tego wieść będę, żeby oboie stany w iawnym zapale nie chcieli deserere, żeby, uważywszy, isz niepodobna cuda tworzyć, y tak małą garścią ludzi, która iest przy W. X. M., tak potężnemu nieprzyziacielowi dać odpor y Smoleńsk, in obsidione będący, salvare,—teraz zaraz wczesne suppetias, a napotym słuszne robur obmyslili. Do czego że sie unanimiter skłonią—iako nic nie wątpie, tak uprzeymie W. X. M. życze, aby Pan Bóg wszystkie conatus W. X. M. przeciwko temu nieprzyziacielowi szczęcił, consilia iego dirigował, sił y serca wojsku J. K. M. lubo to niegro-madnemu dodawał, a . . . . . ochotą y męstwem nagrodził. Oddawam się za tym iako naypilniey z służbami memi w łaske W. X. M. W Crakowie, Martij d. 12, roku 1633. W. X. Mci przyiazny brat y sługa Stanisław Koniecpolski, kasztel. Krakow., hetman W. X. L.

Адресъ: Осьwieconemu memu m. p. y bratu, xiążęciu J. M. Krzysztofowi Radziwiłłowi, hetmanowi polnemu W. X. Litewskiego.

Отъѣздъ нисемъ, мѣсяцъ 111.

1633 г. 10 июля. Письмо Запорожского гетмана Тимофея Михайловича къ Каменицкому.

Оправдывается отъ обвиненій Каменицкаго, которому было поручено (см. выше, N 66) войти въ объясненія съ Запорожцами. „Видитъ Богъ, мы отъ души рады слушать, но никакъ не можемъ потрафить, ибо насъ на части рвутъ: одни велятъ защищать Украину отъ Русскихъ, другіе—отъ Турокъ, третьи—велятъ идти къ Смоленску. Вѣроятно, одинъ Богъ вѣдаетъ, кто—причина такой безтолковщины; мы—словно угорѣлые, не знаемъ, что дѣлать и куда идти. На дняхъ отправили пословъ къ коронному гетману, желая добиться хотя какой либо инструкціи. Не смотря на то, что мы еще не успѣли перевести духа отъ послѣдняго похода, 14 июля выступаемъ снова, какъ вѣрныя королевскіе подданные.“ Письмо это стоитъ въ прямой связи съ предыдущимъ документомъ.

Wielmożny a nam wielce młciwy panie Kamieniecki, panie a panie nasz młciwy!

Uniżone posługi nasze rycerskie młciwey łasce w. m. naszego młciwego pana iako naypilniey zalecamy.

Dnia 10 Julii zastało mię w Kaniowie pisanie od W. M. naszego młciwego pana, które wyrozumieliśmy, isz W. M. pisać raczysz, iakobyśmy woli y rozkazaniu J. K. M. y wszytkiey Rzeczy Pospolitey dosić nie czynili. Widzi Bóg z serca, byśmy radzi, tylko nie możemy w to potrafić, że nas chcą na kilka sztuk rozerwać: czyli tu Ukrainy przestrzegać tak od Moskwicina, czyli też od nieprzyaciela Krzyża S., czyli na ostattek ku Smoleńskowi iść. Pan Bóg że tho wie, za kim idzie takowy rząd, ześmy teraz sturbowani, pewnie że na naszej powinności namniey nie zydzie, y gdzie każe nam, iako wiernym poddanym swym J. K. M., obrocić sie gotowimy, chociaż małośmy co y z tey drogi wythneli, w pole w radę zupełną, iako na woinę, d. 14 Julij wy-

chodzimy. Posłow też swych do wielmożnego J. M. pana hetmana Coronnego posłaliśmy, zasiągając wiadomości y nauki, których co czas spodziewamy się. Przytym y to W. M. pisać raczysz, żebyśmy tutejszych kraiov przestrzegali, aby iako nieprzyiaciel pociechy nie odniósł: mamy o tym pilne staranie, że sie, da Bóg, nie ucieszy do tego, aby ku Smoleńskowi część woiska miała iść; tedy z dawnych czasów tho w woisku Zaporozkim zwykło się zachować, że nigdy na to nie pozwoli, aby się miało rozwić, tylko zaiedno w kupie piersi swe stawić powinno, gdzie J. K. M. y wszytka Rzeczy Pospolitey rozkaże. S tym się y potóre młciwey łasce s powolnemi posługami naszemi rycerskimi W. M. naszego młciwego pana oddaemy. Z Kaniowa, d. 10 Julij, roku 1633. W. M. naszego młciwego pana uniżeni sładzy Tymophey Michalowicz, hetman, z woyskiem J. K. M. Zaporozkim.

Отдылъ писемъ, тека 140.

68.

1634 г. Июнь. Просьба Могилевскихъ обывателей, поданная Литовскому гетману князю Христофору Радзивилу.

Жалуются на Коронное войско, которое, разбойническимъ образомъ, напало на предместье Могилева, людей пер било, лошадей и скоть забрало, а теперь еще собирается штурмовать и самый городъ и его «вынищить»,—о чемъ послы дадутъ подробный отчетъ. Извищаются, что, вслѣдствие объясненныхъ обстоятельствъ, не могутъ послать къ князю «достаточнаго гонорарія».

Jasnieoswiecone xiąże, wielmożny młciwy panie, panie woiewodo Wilenski, panie a panie nasz młciwy!

Nieodmowną łaskę W. X. M. miasto J. K. M. Mohilew zawsze belli et pacis tempore y dotąd doznawało y doznawa. Teraz teyże nadzieie, będąc w tak ciężkim razie y ściśnieniu, uciekamy się z uniżoną prozbą (wiedząc o tym, że inszego refugium y protectora miasto po Królu panu niema nad osobę obrony W. X. M.), rady, pomocy, ochrony szukając. A to teraz, nie dbając na uniwersały J. K. M., woysko Coronne napadszy na przedmieście, ludzi pozabijali, koni y bydło w polu pobrali, do miasta szturmują, chcąc ie wyniszczyć, o czym dostateczniej posłancy naszы sprawą dadzą. Teraz tedy racz W. X. M. autoritate sua w to włożyć, iakoby przez obronę y ochronę W. X. M., na któreysmy się nigdy nie

zawiedli, te miasto od żołnierzow woyska Coronnego y Litewskiego w całości zostawało. Uniżenie prosimy, na ten czas, dla niebezpieczeństwa, honorarium W. X. M. dostatecznego nie posyłamy. Obiecujemy to wszystko przyjąć, cokolwiek posłancy naszы uczynią, bylebyśmy w obronie W. X. M. zostali. Insuper prze dobre zdrowie y długo fortunne panowanie W. X. M. Pana Boga prosić winni zostaiemy. Dath w Mohilewie, dnia *) Junij, anno D. 1634. W. X. M. pana naszego m. uniżeni y służyć radzi—burmistrze, raycy y wzytek magistrat miasta J. K. M. Mohilewa.

Адресъ: J. O. Krzysztofowi Radziwiłłowi, x. na Birżach y Dubinkach, woiew. Wilensk., hetmanowi W. X. Litt., staroscie Zyzmorskiemu.

Отдѣлъ писемъ, тека 174.

*) Въ подлинникѣ не проставлено.

69.

1635 г. 27 Января. Жалованный листъ Виленскаго кастеляна князя Альбрехта — Владислава Радзивила священнику Несвижской церкви Василю Мелешкевичу.

Несвижская Георгіевская церковь построена отцомъ Альбрехта Владислава Радивила. Въ пользу этой церкви его отецъ далъ: двѣ пашныхъ волоки, два огорода, Пархимовскій плацъ, застынокъ и сѣнокосъ за Поповой-Горой. Утверждая все это за рекомендованнымъ Бельяминомъ-Рутскимъ священникомъ Мелешкевичемъ, Альбрехтъ-Радивиль, вслѣдствіе просьбы этого священника, даетъ ему еще одну «осѣлюю» (т. е. заселенную) волоку въ селѣ Крижановичахъ, право на вѣздѣ въ лѣсъ и на медовую сыту (20 медницъ въ годъ). Къ Георгіевской церкви Альбрехтъ-Радивиль присоединяетъ также и «новопостроенную» Несвижскими мѣщанами церковь «въ новомъ мѣстѣ», по случаю бывшаго мороваго повѣтрія. Такъ какъ мѣщане ничего не дали на эту церковь, то священнику предоставляется служить въ ней, «когда онъ пожелаетъ», не опуская впрочемъ Богородичныхъ праздниковъ.

Albrycht Władysław Radziwił, książę na Ołyce y Nieswieżu, hrabia na Szydłowcu y Miru, kasztelan Wilenski, starosta Szereżowski.

Ознаймujemy тем листемъ нашимъ, кому бы о темъ вѣдѣть належало. Исзъ, маіацъ мы церкiew въ мѣстѣ нашемъ Старымъ Невіевскимъ, одъ брамы Wilenskiej по правой рѣцѣ, przeciwko оycowъ Bernadynowъ, зъ cmyntarzemъ, іако сѣ теперь сама въ собіѣ ма fundowaną здавна одъ свѣтobливей пamięci хієcia J. M. p. оycа нашего, zalożenia S. Jerzego, до которой gruntu пасznego принадлежѣ влѣк двѣ, мiedzy новоміевскими влѣками, wedle S. Michała, y огроды два на новомъ мѣстѣ при церкiewі старей S. Przeczystey, wedle gumien новоміевскихъ, s płacem Parchimowskimъ, przeciwko тейже церкiewі старей y тыхъ огродовъ, zascianekъ starodawny церкiewny s kraiu gruntu folwarku нашего Niewieskiego, на которомъ mieszczenie новоміевскы цiаła zmarłychъ chowają, лѣка тейже сianożєci названа за Popową Gorą, здавна до тейже церкiewі принадлежѣ, w Jacowym Uhle, zъ iedney strony одъ folwarku Trybuszkowskiego gruntu оromego, zъ drugiej одъ сianożєci тегожъ folwarku, третią y czwartą stroną до blota

dzikiego Sławkowskiego, ktorey sianożєci czyni s poroslami chrostowemi morgowъ osmъ, — которыхъ тыхъ добръ y поżyтковъ wszytkichъ церкiewnychъ dawni небосzczыковѣ swieszczenicy Niewiescy іако używali y ten тешъ bywssy swieszczennikъ ociecъ Ewstachi Kamienski używał, на ktorego мѣсце wielebny J. M. ociecъ Rucki, metropolita Kjiowski, за zaleceniemъ swoimъ, zesłałъ swieszczennika оycа Bazylego Meleszkiewicza, ktorego мы до тей церкiewі przyiawssy: — те wssytkie grunty wyszpomienjone даемъ y puszczamy въ dzierzenie y spokojne używanie aszъ до żywota іego a по niemъ y successorowъ onego. A że ten swieszczenikъ donosiłъ намъ проzbę swą, iszъ на tymъ słusznego wychowania собіѣ y на sługi черкiewne мiеć не може, іако намъ niektorzy дали sprawę, — tedy за przyczyną тыхъ, zъ добрей woli y łaski naszej, nadajemy іeszcze nadto влѣкѣ osiadłą въ siele Krzyżanowiczachъ zarazъ s kraiu przyjazdu Niewieskiego, на ktorey влѣце chłopkowъ іestъ trzechъ, mianowicie: Szczesnego y Żdana Duplowъ на połwłoki mjeszkających, Tomasza Chałamowicza на połwłoki siedzącego, которыхъ тыхъ poddanychъ на тей влѣце zъ ichъ żonami dziećmi y wssytką majątno-

scią onych temu swjeszczennikowi, przy cerkwie S. Jerzego mieszkającemu, daiemy y puszczamy wiecznemi czasy, pozwalając onemus w każdym roku podwakroc skład miodowy po dziesięciu miednic sycić, a wosk od tego miodu na postawną swiece ma dawać. Tudziesz—y drew leżących y łuczywa na opał domu iego, za kwitem namiestnika naszego Nieswieskiego, tam gdzie na zamek około cegielni brać. A swieszczennik pomienjony y po nim sukcessorowie tego wszystkiego zażywaiąc, służbę Bożą cerkjewną według zakonu Greckiego w Unji będąc odprawować, za nas y za dom nasz Pana Boga prosić powinni będą, nieczyniąc inszey powinności, służby do zamku, podatkow y nikomu. Do tego y to warujemy tem listem naszym, isz co temi czasy cerkiew iest nowozbudowana, na nowym mieyscie, od mieszczan naszych Nieswieskich za ofiarowanie czasu po-

wietrza, tedy y te w moc temusz swieszczennikowi wyszpomienionemu y successorom onego daiemy y postępujemy. A ze ta cerkiew żadnego nadania od tych mieszczan nie ma, wolno to onemu w tej cerkwie, kiedy chcieć, nabożenstwo odprawować, zwłaszcza na święta wssytkie Panny Przenaswiętszey. A na to dalismi ten list pomienionemu swieszczennikowi Basilemu Meleszkiewiczowi s przyłożeniem pieczęci y s podpisem ręki własney. Dath w zamku naszym Mirskim, dnia 27 Januar. 1635. Albrycht Władysław Radziwiłł, ręką własną.

Въ концѣ, эта привилегія подтверждена Радивилами: Александромъ-Людвигомъ и Карломъ-Станиславомъ. Изъ „Минскихъ Актовъ“, собранныхъ и изданныхъ въ 1848 г. тогдашнимъ Минскимъ губернаторомъ Семеновымъ.

70.

1638 г. 15 Октября. Письмо митрополита Рафаила Корсака къ Литовскому подчашему Сигизмунду - Карлу Радивилу.

Выпрашиваетъ, въ риторико-льстивыхъ фразахъ, на Березовецкую церковь: крестьянскій дворъ, грунту на двадцать бочекъ, двадцать возовъ сѣна, двадцать копъ жита и двѣ копы пшеницы, при чемъ (умышленно, или по невѣдѣнью) жесвидѣтельствуеть, что митрополитъ Юсифъ Солтанъ былъ «горячій католикъ» и что уже при немъ состоялась церковная унія (!).

Oswiecone a mnie wielce mciwy xiąże, panie podczaszy W. X. L.!

Za wielkie to sobie poczytam nieszczęście, żem, niewiedząc o bliskim W. X. M. do Nowogrodka przybyciu, odiechał do Ruty: bo bym y zupełny przeciwko W. X. M. oświadczył affekt, y w pewnych a wielkich conferował sprawach. Lecz że mi tego szczęścia zawisna zayrzała fortuna, muszę to do sposobniejszey odłożyć okayzey. Teraz o to tylko smiem prosić W. X. M., iakosz y uniżenie proszę,

abyś W. X. M., względ mając na cerkiew Berzowiecką, w uniey świętey za Iozepha Sołtana (?) metropolity gorącego katolika (!?) fundowaną, one według funduszu opatrzeć raczył. Fundnie W. X. M. tak wiele kościołów, bogato ozdabiasz tak wiele ołtarzów, dostatnie opatruiesz tak wiele kapłanów, hoynie żywisz tak wiele sług Bożych a szcudrobliwie: czemu tesh tak uboga cerkiew nie ma być uczestniczką takich bogactw, takich dostatków, takich hoyności, takiej szcudrobliwości,

tanti zeli? Przynamniey niech nam będzie wolno mówić, cum illa Chananaea: utique Domine et catuli edunt de micis, quae cadunt de mensa Dominorum suorum. A cosz to iest W. X. M. służbę iedną na służbę Bożę fundowaną przywrocić, który swe własne tysiącami liczysz? Cosz to gruntu na dwadzieścia beczek wydzielic, który na różne koscioły tak pol wydzielasz, że y tysiącami beczek nie zasieią? Cosz to W. X. Mci trzydziesci wozów dać siana, który tak wiele łąk masz, że y tysiące pastwiskiem pożywisz? Cosz to iest na ostatek, dwadzieścia kop żyta a dwie kopie pszenicy, który swe kopy niemal milionem liczysz? Zaiste, miłoscywe xiąże, panie moy mciwy, by nie przyszło paragonare proźbę (sic), którą wnoszę z materia, o którą proszę musiałbym owych sło-

wek zazyć: In magnis respicio dolorosum, in parvis et justis niemal funestam. Gdyby vox była sine auditu, nie dziuj się W. X. M., że to piszę, co własnemu należy pastarzowi. Wszak że iednak wszystko zupełnie odsyłam ad innatam W. X. M. pietatem et zelum, którego się teras mciwey łasce pilnie zalecam. W Rucie, d. 15 mies. Octobr., anno 1638. W. X. M. pana mego miłoscywego, któremu uniżenie dziękuję za nowiny cudzoziemskie, uniżony sługa Rapał Korzak, metropolita.

Адреса: Oswieconemu a mnie wielce m. xciu Zygmuntowi Karolowi Radziwiłłowi, na Nieświeżu y Olyce, kawalerowi Maltańskiemu, podczaszemu W. X. Litewskiego. *Отдѣлъ писемъ, тека 114.*

71.

1639 г. 16 Июля. Письмо Полотскаго архієпископа Антонія Селявы къ великому Литовскому гетману князю Христофору Радзивилу.

Съ письмомъ этиъ посылаетъ Могилевскаго игумена, который имѣеть устно передать князю нѣкоторыя подробности. Селява проситъ поскорѣ рѣшить вопросъ о правѣ Козмодемьянской или Воскресенской церкви на владѣніе принадлежащими ей землями; благодаритъ князя за отачу Плешицкой дерквы въ его распоряженіе, и проситъ такого же декрета на остальные церкви Могилевской волости, «когорыхъ поля отъ Селявы въ противную сторону оторвались.» — Селява жалуется на Могилевскихъ корчемныхъ арендаторовъ, которые ссылаяся на свою обязанность (наблюдать, чтобы никто въ Могилевъ не привозилъ водки для продажи), захватываютъ «его каплановъ», приѣзжающихъ въ Могилевъ, и тѣмъ наносятъ оскорбленіе ихъ сану. — Наконецъ, проситъ князя, чтобы онъ приказалъ своему Невельскому старостѣ Кимбару возвратить Селявѣ его церковныхъ крестьянъ, разбѣжавшихся во время недавней войны Московской.

Jasnioswiecone xiąże, mciwy panie woiewodo Wileński!

Poniewasz z wielkim iakimś nieszczęściem moym tak sie zdarzyło, żem, nie widziawszy się z W. X. M. y pilnych moich, którem miał, spraw onemu nie przełożywszy, po długim moim mieszkaniu, z Wilna odiachać musiał. Nagradzam to, iako mogąc, tym listem moim, przez który uniżony moy od-

dawszy W. X. M. panu memu miłoscywemu pokłon, pokornie proszę. abyś w osobie moiey oycu ihumenowi Mohilewskiemu we wszystkim, com mu W. X. M. przełożyć polecił, łaskawe swe dać raczył ucho.

A naprzod, względem oney inquisicij o włoki cerkwie Kuzmodemianskiey alias Weskreszeńskiey, którą iuż p. Wieliczko z drugiem, na to od W. X. M. deputowanemi,

odpawił,—prosze W. X. M., niech by ociec ihumen, nieczekaiąc dalszego do przysłuchania się tey inquisicy naznaczonego terminu, a zatym nie włócząc się za dworem W. X. M., tu teraz w Wilnie ultimatom mogł otrzymać w tey sprawie W. X. M. decisionem. A żeś W. X. M. pan mój miłościwy sprawiedliwym swym decretem cerkiew Pleszczycką z fundacją iey, iako in unione pod posłuszeństwem moym fundowaną, przysądzić mi raczył, za to uniżenie podziękowawszy, smiem prosić W. X. M., abys takowym że swym uznaniem y drugich cerkwi włości Mohilewskiej z fundacyami ych, także in unione pod posłuszeństwem moym fundowanych, popow tych, którzy się odemnie do strony przeciwney oderwali, odsądziwszy przywrócić mi urzędowi swemu Mohilewskiemu rozkazać raczył.

Donosze tez skargę moie do W. X. M. na arendarzow karczmy Mohilewskiej, którzy (pod praetextem pilności swey, aby nikt gorzałek do miasta tamtego na wyszynk nieprzywoził) kapłanow moich, do Mohilewa przyiezdziających, szarpaia y nad przystoynoscé stanu ich duchownego despectuią, o czym ociec ihumen Mohilewski sam, iako oculatus

testis, da W. X. M. dostatecznieyszą sprawę.

Ostatnie przytym petitum moie wnosze do W. X. M. pana mego mciwego za sobą samym, abys mi tę łaskę swą pańską okazać raczył, a dał list swoy do p. Kimbara, starosty swego Newelskiego, aby mi poddanych moych cerkiewnych władcytwy Połockiego, do włości W. X. M. zamku Newelskiego, podczas woyny blisko przeszley Moskiewskiej, od uciekaiącego nad miarę żołnierza zbiegłych, wydał, gdyż niechciał bym ych prawem u W. X. M. dochodzić, które by mogło być z urazą iaką W. X. M. Niewąpiąc zatym, że te moie iusta petita požadaną odzierzą u W. X. M. satisfactią, samego siebie s uniżonemi służbami memi zalecam iako naypilniey młciwey W. X. M. łasce. W Wilnie, d. 16 Julii, anno 1639. W. xcey mości pana mego uniżony słuğa Antoni Sielawa, archiepiskop Połocki.

Адресъ: Jasnieoswieconemu xciu a mnie wielce miłościwemu p. Krzysztofowi Radziwiłłowi, xciu na Birżach y Dubinkach, wojewodzie Wilenskiemu, hetmanowi wielkiemu W. X. L., Mohilewskiemu, Żyżmorskiemu etc. staroście—oddać.

Отдѣлъ писемъ, тека 234.

72.

1648 г. 22 Октября. Письмо Иеромонаха Бенедикта Боржиковскаго къ брату своему игумену Юакинну.

Сробщаетъ о своемъ бѣдственномъ положеніи, о томъ какъ онъ едва унесъ ноги изъ Южной Руси отъ поднявшейся тамъ «заверухи», т. е. отъ козацкаго возстанія. Просить брата помочь ему, такъ какъ онъ долженъ былъ въ Слуцкѣ, ради насущаго пропитанія, заложить свою мантию. Изъ новостей Киевскихъ сообщаетъ слѣдующія: иезуитскій ректоръ убитъ; костелы всѣ разграблены; Бернардинскій гвардіанъ и Доминиканскій пріоръ скрываются въ Печерскомъ монастырѣ, козаки ихъ ищутъ; Печерскій архимандритъ убитъ (по слухамъ); Луцкій владыка Пузина, Никольскій игумень и многіе другіе «отцы» также убиты.

W Bodze wieliebny m. oycze bracie!
Podczas tak wielkiej zawieruchi y nie-

szescia wszytkiej rzeczy pospolitey, nie
dziw, ze y mnie raczył Pan Wszzechmogący

uczestnikiem teyże biady uczynic, przez tych niewieźdzonego karku swawolnikow. Lecz za to Panu Bogu dzięki oddaie, że za łaską Jego świętą w zdrowiu, acz z uszczerbkiem kopy, do Słuckich kraioy die 1 VII-bra, według starego kalendarza, przybyłem, gdzie takoz na wielkie niebezpieczeństwo y na nędzę, która mie teraz trapi. Dla czego uniżenie upraszam, abyś mi z łaski swey braterskiej 40 złotych raczył wygodzić, bo zgola nie mam się czym żywic, teraz mieszkając w Hrozowie, a co większa—mantia moia, która mie więcej niż złotych szesdziesiąt kosztuje, w Słucku tylo w dziesiąci kopach w zastawie ginie, y iesli teraz nie będę miał od W. M. poratowania, koniecznie przepadnie. Powtore tedy upraszam, żebyś swego poslanca raczył przyslac y mnie o wszystkim uwiadomic, co się tam dzieie w kraiach W. M., y dobrodziey pan Rodzie jeżeli zdrow; a jeżeliby W. M. chciał wnętrności swoje przeciwko mnie zamknąć, z tych pieniędzy nie wygodzić, przynajmniej proszę, racz mie pisaniem swoim przez swego poslanca nawiedzić, y o wszystkim, co się tam dzieie, też o nowinach oznaymic.

O nowinach Kiowskich W. M. oznaymie, yż wszystko złe się teraz tam tłucze: koscioły wszystkie są poszarpane, toż miało byc y monasteru naszemu brackiemu; teraz iusz nie wiem, co się tam dzieie; rectora iezuyckiego zabito; ociec gwardian Bernardynski y przeor Dominikansky z ynszą braćią swoją w monasteru naszym przechowywali; alie gdy się kozacy poczeli przechwa-

lac na monaster bracki y na czerncey, z monastera brackiego ustąpili, y teraz w Pieczarskim monasteru tulaią się; z Kiowa nie masz iak wyiachac im, bo pewnie by w drodze ich pobito. O oycu archimandrycie Pieczarskim prawią, iakoby onego kozacy mieli w Grodku sciąc, tak też y oycy Puzynę, władykę Luckiego, y inszych oycow barzo wiele pozabiiano. U W. M. co slychac o nich, racz W. M. oznaymic. Oyca ihumena Nikolskiego takoz powiadaia, że pewnie zabito; o oycu rectorze naszym, o inszych oycach y magistrach nie slyszec, gdzie się obracaią. Dobrodzieiowi panu Rodzicowi poklon moy najnizszy przesyłam, tak też oycu Jakubowi; proszę, racz mie W. M. uwiadomic, jeżeli Łukasz, syn iego, iest u niego, bom onego iuz dawno z Kiowa wyprawik. Bratu panu Jadamowi poklon moy przesyłam. Przytym łasce y miłości braterskiej siebie samego z powolnością moią oddaie. Data z monastera Hrozowskiego S. Nikolaia, die 22 mca VII-bra, anno Domini 1648. We wszem zyczliwy brat y bogomodlca ieromonach Benedictus Borzykowski. Jeżeli tam u W. M. bezpieczniey, tedy W. M. racz z łaski braterskiej konie przyslac, żeby mógł do W. M. z rzeczoma zaiachac y czas iaki zmieszkać.

Адресъ: W Bodze welebnemu oycu y bratu Joachimowi Borzykowskiemu, igumenowi Kasuckiemu, mnie w Chrystusie bratu kochanemu—oddac.

Отдыль нисемъ, меча 20.

73.

1651 г. 23 Декабря. Письмо Полотскихъ обывателей къ Полотскому воеводѣ Янушу Кишкѣ.

Посылають воеводѣ „подарокъ“ (сто червонныхъ) и просятъ извинить, что большаго пожертвовать не могутъ, по своему убожеству. Просятъ воеводу, чтобы онъ былъ руководителемъ ихъ пословъ и ходатаемъ по ихъ дѣламъ.

Jaśniewielmożny młciwy panie woiewodo Połocki, panie a panie nasz młciwy!

Jakośmy w pierszym pisaniu naszym W. M. naszemu mciwemu panu ofiarowali, według ubostwa i przemożenia naszego, podarek, w którym się uiszczając przez posłancow naszych, do Waszawy w sprawach mieiskich wysłanych, W. M. naszemu mciwemu panu sto czerwonych posyłamy. Co abyś W. M. nasz mciwy pan od nas zawdzięcznie przyjąwszy, temu ubogiemu miastu (które zawsze pod protectią W. M. naszego mciwego pana zostaje) miłościwym panem y dobrodzieiem bydzь raczył. A ci posłanci

nasi w czym będą przyczyny od nas potrzebowali, iż byś z łaski swey panskiej to miasto ubogie wesprzeć y, do kogo będą rozumieli, powagą swą panską y senatorską chciał się zastawić. Za co sam Pan Bog Wszehmogący W. M. naszemu mciwemu panu odpłatą, nie tylko dobrym zdrowiem ale y długoletnym fortunnym panowaniem będzie. Dath z Połocka, 23 Decembra, anno 1651. Nanizszy służy burmistrze, raicy y ławnicy miasta J. K. M. Połockiego.

Адресовано: Полотскому воеводѣ Янушу Кишкѣ.

Отдѣлъ писемъ, тека 189.

74.

1653 г. 27 Марта. Письмо Ошмянскаго протонопа, пресвитера Данишевской церкви Павла Бокшанскаго къ Полотскому воеводѣ и великому Литовскому гетману Янушу Кишкѣ.

Посылаеть воеводѣ „подарокъ“: шесть откормленныхъ каплуновъ и десять цыплятъ; просить воеводу быть къ нему, о. Павлу, ласковымъ, и прислать вина, для отправления богослуженія.

Jaśniewielmożny a moy miłościwy panie!

Z umysłu posyłam сына mego ś tym pisaniem moim, nawiedzając dobrego zdrowia W. M. pana mego miłościwego, życząc, iako bogomodlca ustawiczny, dobrego zdrowia y szczęśliwego panowania W. M. panu memu miłościwemu od Boga Najwyższego w pozny wiek zazywać nieodmiennie.

Jako sługa, przytym posyłam W. M. panu memu miłościwemu kapłunow sześć karmnych y dziesięciuro kurcząt, które abys W. M. moy miłościwy pan odemnie łaskawie przyjąć raczył, a mnie sługę swoego w miłościwey łasce swey chować raczył, której się z moią powolną usługą samego siebie miłościwey łasce W. M. pana mego miłości-

wego commendię. Z Dubozowek, d. 27 Marca, anno 1653. W. M. pana mego miłościwego ustawiczny bogomodlca o. Paweł Bokszczański, prezbiter cerkwi Daniszewskiej a protopopa Oszmianski, manu propria.

P. S. O wino W. M. pana mego miłości-

wego upraszam, dla celebrowania chwały Bożey.

Адреса: Jasniewielmożnemu a memu miłościwemu panu Januszowi Kiszce, wojewódzie Połockiemu, hetmanowi wielkiemu W. X. L. do oddania.

Отдѣлъ писемъ, тека 18.

75.

1655 г. 13 Апрелья. Письмо ксендза-кальвина Езекииля Тедражицкаго къ князю Богуславу Радивилу.

Жалуется на свое время, на разладъ и раздоръ, происходящій между правительствомъ и подданными, господами и слугами, патронами и пастырями, и въ подробности излагаетъ печальное состояніе кальвинскаго Любечскаго „сбора“ и проситъ совѣтовъ, какъ поступить ему съ долговыми обязательствами, выданными княземъ его предшественникамъ.

Jasnioswiecone xiąże, panie y dobrodzieiu moy młciwy!

Dziwne y niezwycajne divortium między ludźmi te obojętne uczyniły czasy, rozwiodszy zwierzchność z poddanemi, panow z slugami y patronow z pasterzami, a biednemi poczyniły sierotami! Boleć jedni nad tym, a drudzy boleścią strudzeni—ustawać muszą! Nadzieja jednak w Bogu, że rozproszonych prędko zgromadzi, a utrapionym cokolwiek pozwoli consolatiew.

Porachowałem się y ja, dożywotny sługa y bogomodlca W. X. M., że odtąd, jako mię pewne, od boku W. X. M. oderwały legalia a z Tykocina w dalszą wyprawiły drogę. Więcej się W. X. M. kłaniać fata niepozwoiliły y tymi nawet zagrodziły rozne consideratie czasy.

Już to drugi na przewodną niedzielę expiruje rok, iakom na szczęście y sławę W. X. M. z odwagą zdrowia uiał w zawiadywanie od J. M. p. wojewody Nowogrodskiego, nieboszczyka, mając z nim przyjaźń zawar-

tą, sciany plebaniey y zboru Lubelskiego, jusz prawie tchem nieprzyjacielskim oziononego, ktory, tak jest obnażone y cale opuszczony, że ani ja, przy nim mieszkający, żadnego subsidium y ordinariey, od świętey pamięci xiążąt antecessorow postanowionej, mieć nie mogę, y Dom Pański postradał, splendorow, żadnych apparatusow, ani marnej sukienki na Stoł Panski niemając. Ja jusz wszystkim ze wszystkiewy wyzuty substantiewy moiey, dotąd się własnym sustentując groszem, do nog W. X. M. upadam, abyś, respectując y na moie oświeconemu domu W. X. M. zasługi y na świeżą przysługę Kosciółowi Panskiemu uczynioną, albo sam ratować raczył, albo do xieżney J. M. wojewodziney Wilenskiey za mną napisać, aby to, co antecessorow moich dochodziło, nie dawszy się zwodzić żadnym płochym rządcow dworu swego persvasiom, mnie ucontentować roskazała, przynamniey częścią jaką ordinariey za te dwie lecie, gdysz y majątność Lubeczanska za moim przy lasce B.

staraniem niebarzo spustoszona. Do tego że i summy 600 y kilkadziesiąt reszty mnie winney zostawa na Lubeczu, oprócz rękodayney summy 11 tysięcy na oblig od ś. p. xięcia J. M. p. hetmana winnych nieboszczykowi x. Miliusowi, do czego potomek nieboszczykowski y wnukowie z wnuczkami należą. Ale w tey teraz materiy W. X. M. turbować niechcę, tylko z prozbą o su-

kurs y poratowanie pokornie do nog W. X. M. upadając, uprzejme moje y ustawiczne za W. X. M. bogomodlstwo łasce W. X. M. pilno commenduję. Z Lubecza, d. 13 Aprila, anno 1655. W. X. M. pana y dobrodzieia dożywotny bogomodlca y unizony sługa x. Ezechiel Tedrazycki, decanus, K. Z. L. *Отдѣлъ писемъ, тека 264.*

76.

1656 г. 22 Июля. Письмо князя Богуслава Радзивила къ служебнику его Самуилу Стефановичу.

Благодарить за выполнение посольства къ Запорожскому гетману, просить, чтобы онъ такъ же удачно, какъ началъ, закончилъ его; общаетъ вознаграждать за труды; сообщаетъ объ отношеніяхъ своихъ къ Курфюрсту и къ Русскимъ.

Bogusław Radziwił książę.

Panie Stephanowicz! Wdzięcznąś mi rzecz W. M. uczynił, żeś sie tej légatiej do pana hetmana Zaporoskiego podjął y ochotnie ją odprawil. Proszę y do konca nie wymawiaj się W. M. z téj usługi, wiedząc ze mi siła na tym należy. A zatym też pewien będąc, że odemnie nie tylko podziękowanie, ale i wszelką wdzięczność za te swoje fatigi otrzymasz. Panu Bogu w tym W. M. oddaję. W obozie pod Nowodworem, dnia 22 Julii, anno 1656. B. Radziwił.

List K. J. M., który W. M. posyłam, oddaj W. M. z rąk swoich J. M. panu hetmanowi Zaporoskiemu.

P. S. Około przyjazni y dobrej correspondencij z sąsiady zatrzymania — wszelakim chodz W. M. usiłowaniem, y w tym ich utwierdzaj, ze z mey strony żadney mogą się nie obawiać odmiany; tą też świeżą z Kurfirszttem J. M. transactią niech się by najmniej nie alterują, bo jako Kurfirszt J. M. był zawsze im przychylny i nigdy wojska Zaporoskiego nie wojował tak ani wojować myśli; z Moskwy też w stateczney zostają przyjazni; tak że ztąd nic przeciwnego imaginować sobie zgóla nie mogą.

Адресъ: Wielmożnemu panu Samuelowi Stefanowiczowi, słudze memu.

Отдѣлъ писемъ, тека 3 (Радивил.).

1656 г. 24 Июля. Меморіалъ, данный княземъ Богуславомъ Радивиломъ служебнику своему Самуну Стефановичу, отправленному въ качествѣ посла къ Богдану Хмельницкому.

Поручаетъ заискать расположенія Хмельницкаго и его писаря Выговскаго, добиться охранныхъ листовъ на Слуцкое княжество, и въ особенности на Слуцкъ, въ видахъ его обезпеченія „отъ людей Польскихъ“. Приказываетъ совѣтовать Хмельницкому не пренебрегать сношеніями съ Шведскимъ королемъ, отъ котораго Радивиль ждетъ многого, какъ для своего отечества такъ и для козаковъ. Вытнаетъ въ особенную обязанность наблюдать за дѣйствіями „Москвы“ (т. е. Русскихъ) и опасаться входить съ нею въ какія либо сдѣлки. Для передачи писемъ отъ Хмельницкаго къ Шведскому королю предлагать свои услуги. О кальвинизмѣ и православіи князь Богуславъ выражается такъ: „интересы нашихъ вѣръ одинаковы“ (interessa naszych wier są jednakie).

Меморіалъ

panu Stefanowiczowi, do J. M. pana hetmana Zaporoskiego wyprawionemu, dany w obosie pod Nowym Dworem dnia 24 Julii, anno 1656.

Z listami mymi tak do J. M. pana hetmana wojsk Zaporoskich, jako y do J. M. pana pisarza woyskowego niemieszkanie pojedzie, y one, przy ofiarowaniu życzliwych chęci o całej méj przyjazni, z rąk swych obiema odda. Opowie, jako osobliwe mam z dobrego affektu y tey, w którą ich mość ze mną wchodzą y dalej prowadzić życzą sobie, uffney korrespondencij ukontentowanie, oraz że oboie to dalej continuować y statecznie tak ich mościom jako y całemu wojsku Zaporoskiemu dotrzymywać gotowem.

Za oświadczoną mi życzliwość y ku ludziom mym skłonność w wydaniu uniwersałów, nie tylko kupcóm Słuckim na wolny przejazd y bezpieczne handłów na Ukrainie odprawowanie, ale y do pułkownika Kijowskiego strony incursyi, szkod y krzywd od wojska Zaporoskiego bronienia, pilno imieniem mym podziękowawszy, aby tego dotrzymywać mi chcieli prosić będzie, oraz wszelaką moję do zasługiwania obowiązę ochotę.

Prosić przytym będzie, aby J. M. pan hetman zawziętej ku mnie chęci dalszą czyniąc contestacją, dla tym dostateczniejszego assekurowania y ochrony pod ruszenie się wojsk miastu memu Słuckiemu y całej do niego należącey włości także y inszym majątnościom mym załogi y uniwersały swoje dać chciał, jak naysurowsze. A osobliwie na miasto Słuckie postarać się o specjalny jaki, którymby ta moja z J. M. panem hetmanem zawarta przyjaźń y przy mnie stowanie wyrażone być mogło, dla ustraszenia ludzi Polskich, y różnych na mieysce tamtowoliej ich zrażenia, a tym snadniejszego pomieszania. Około czego jednak tak chodzić, żeby wprzód to sobie wymowić y dobrze warować, aby przez to Moskwa do miasta y całego księstwa Słuckiego praetextu jakiego sobie czynić, ani żadnego zgoła urościć nie mogła wstempu. Dla czego strzec się tego (jak najbardziej), żeby tam żadnej z ludzi własnie Moskiewskich niewyprowadzać ani przyjmować załogi.

A isz zatym załog z wojska Zaporoskiego wszędzie po tamtym trakcie rozłożeniem passy wszystkie zajęte, a zatym y zasięganie prowiantu zatrudnione jest, prosić usilnie imieniem mym J. M. pana hetmana

będzie, aby mi w tym wygodę y uczynność swą pokazać; chciał, żeby ludzie moje, na tymże Słucku zostawające, posiłkował zbożem, które za wystawieniem, według postanowienia przezeń uczynionego, zupełna obiecują zapłacić rozkazać.

Nadewszystko z tym oświadczeniem zawsze stawać, jako to jest nieporuszone propositum y stała intencja moja, abym nie tylko na dobry affekt y (w którym zaszedł z J. M. panem hetmanem) cointelligentią z mey strony zatrzymywać, ale oraz y K. J. M. Szweckiego znaczną ku niemu i wszystkiemu wojsku Zaporoskiemu inclinacją ztwierdzać y augmentować coraz mógł. Osobliwie y samemu J. M. panu pisarzowi wojskowemu wywieść y okazać to, jako w tym ich y całego wojska Zaporoskiego wielki interest, aby tę K. J. M. dobrą propensją i osobliwego affektu dispohtią dotrzymywać y zaciągać ją sobie umieli. I żeby J. M. pan pisarz, będąc w tym upewniony, specialiter ku niemu K. J. M. propendere raczy, y samym skutkiem z kazdey miary to mu deklarować chce, do tegoż wszelakim sposobem J. M. pana hetmana wojsk Zaporoskich wiodł, aby, tak ścisłą K. J. M. Szweckiego z Carem J. M. combinacją w considerathey mając, przy tymże statecznie trwać chciał, y do téj z którą się odezwał życzliwey do K. J. M. relacley odwodzić się zgoła nie pozwalał.

A jesliby J. M. pan pisarz miał co in privatis do mnie nakazać, przez niegosz bezpiecznie uczynić to może.

To też natrącić J. M. panu pisarzowi wojskowemu, że to z ust samego Krola J. M. Szwedzkiego słyszał, iż jesliby traktaty jakież K. J. M. Polskim stawać miały, zawierać ich zgoła niechce, ażby wprzód interessa wszystkie kozackie wspomniane y tak im warowane były, jako same sobie życzą. Około

czego dobrze by J. M. panu hetmanowi swoje z K. J. M. Szweckim mieć korespondencje, które jeżeli by przezemnie czynić chciał, ofiaruje mu się, jako się dobremu godzi przyjacielowi. B. Radziwiłł.

P. S. Expeditią do pana hetmana Zaporoskiego posyłam W. M., to jest informatią, według której sprawisz się W. M., a o to osobliwie proszę, abyś W. M. biorąc załogę, najpilniej postrzegał tego, żeby tam najmniejsza wzmianka o Moskwie nie była, bo się tego obawiać trzeba niebezpieczeństwa, żeby pod tytułem téj załogi Moskwa władzy albo przystempu jakiego sobie do Słucka nie uknowała. Zaczyn jeżeli by się pan hetman sam od siebie, bez żadnej o Moskwie noty, dać nie mógł, albo nie chciał, tedy W. M. nie bierz koniecznie, gdyż wolę, że W. M. infectis rebus stamtąd powrócisz, a jeżeli pomyslną ochroną.

A nim się W. M. puscisz w tę drogę, praesentuj informatią moję księdzu archimandrytowi Słuckiemu y znieś się z nim dostatecznie, gdyż on radą y przestrogą może W. M. we wszystkim snadno weprzeć. Z tym W. M. nie wypadaj, że nie chcesz mieć Moskiewską załogę przed czasem i nic o tey materyi nie mów, jeśli Chmielnicki swoje tylko da ochronne uniwersały. Ale jesliby oni Moskwę tam wprawić chcieli, albo ich ramotę do Słucka, tedy jęj nie przyjmuj, tym się składając, że tego odemnie w informaciy nie masz. Księdzu archimandrytowi jesliby się co nie zdało, tedy jego słuchajcie rady, bo mu dufam, a Moskwy mi nie puszczajcie do Słucka, ani ich załogi, bo nie masz komu dufać. Pana Wyhowskiego możecie tym upewnić, że się na moi kozacy nie zawiodę przyjazni, bo interessa naszych wiar są jednake, y gdy będziemy z sobą mieć correspondencją scisłą,

może nam być dobrze. Zatem was Bogu oddaje. B. Radziwiłł.

Jesliby do wzięcia Moskiewskiej protektij mi perswedować lub p. hetman, lub p. Wyhowski chciał, tedy w brodę powiedzieć, że jusz przyjąwszy Krola Szweckiego raz protectia, od niey oderwać się nie mogę, która

nie tylko woysku Zaporoskiemu nie praejudicuje, ale owszem zawsze wielce pomocna y pożyteczna być może. W to tesz W. M. potraf, żebyś się wywiedział kształtnie, jako jesli kozacy mocno przy Moskwie stawają i jesli im sprzyjają. Ręką swą.

Отдѣлъ писемъ, тека 3 (Радивила).

78.

1656 г. 6 Августа. Письмо Запорожскаго гетмана Богдана Хмельницкаго къ Слуцкому коменданту Ивану Гроссу.

Увѣдомляеть, что выдалъ охранные универсалы городу Слуцку; что о запорожцѣ Мурашкѣ, выдающемъ себя за сотника и производющемъ грабежи въ окрестностяхъ Слуцка, онъ ничего не знаетъ, хотя и велѣлъ произвести объ этомъ дознание полковнику Нечаяю. Просить сообщить объ отношеніяхъ князя Богуслава Радивила къ королю Шведекому и Польскому.

Panie commendantcie Słucki, nasz wielce miłosciwy panie y przyjacielu!

Gwoli przyjazni naszej y dobrego zachowania z xięciem J. M., wydalismy byli na Słuck uniwersały obronne od woysk naszych. A że nieiakiś Muraszka setnik incursie i różne naiazdy z ludzką angarią czyni, iakośmy temu Muraszcze żadnego na to rozkazania niedawali, tak o tym człowieku, iesli iest setnikiem, y co za człowiek, y iesli się nayduie w woysku, nie wiemy. Jednakże pisalismy do p. Nieczaja, pułkownika naszego, aby takich swawolnikow, którzy się sprzeciwiaią uniwersałom naszym, karał.

O xięciu J. M.—przy której stronie, czy przy Królu J. M. Szwedskim, czy też Polskim zostanie—racz nam W. M. oznaymić.

Tym załogom, które na przeszkodzie miastu zostaią, pisalismy, aby ustąpili.

Arendarz Lesninski, Żydowin, ten przed nami niebył, ani o wyswobodzeniu syna iego nas prosił, przetoż y uniwersała na odyskanie syna iego nie wydawalismy; ale gdy przybędzie, uczynimy to wszystko. A teraz się przyjazni W. M. oddaiemy. Dan w Czyhirynie, d. 6 Aug. 1656 roku. W. M. wszego dobra zyczliwy przytem y służyć rad. Bohdan Chmielnicki, hetman woysk Zaporozskich.

Печать съ надписью: Печать Цар. Вел. Малої Россіа войскъ Запорож.

Адрессъ: Nam wielce miłosciwemu panu y przyjacielowi Janowi Grossowi, maiorowi J. K. M., commendantowi Słuckiemu—oddać należy.

Отдѣлъ писемъ, тека 33.

79.

1656 г. 17 Ноября (ст. ст.) Письмо Запорожскаго гетмана Богдана Хмельницкаго къ Слуцкому комеданту Ивану Гроссу.

Объявляетъ, что взялъ подъ свою протекцію городъ Слуцкъ, для чего, въ случаѣ нужды, на помощь можетъ отрядить два полка. Просить переслать къ князю Богуславу свои письма, но съ осторожностью, чтобы какъ-нибудь не попали въ неприязненныя руки.

Mnie wielce miłosciwy panie commendantcie Słucki, moy panie y przyiacielu!

Rozumiem, że iuż teraz wolnieysze czasy niż przed tym będą, bo każdy rycerz iuż z pola zchodzi teraz; przeto listy te do xięcia J. M. racz W. M. przesłać, telko żeby w ręce niewpadli nieprzyjazne. Miasto Słuck na affectacją xięcia J. M. bierzemy pod protekcią. Zaczym iesliby tam kto następował, tedy obiecuiemy miastu na pomoc ze dwa pułki ruszyć. Strony Żyda Leyby nie pisze W. M., iak wiele czego wzięto,

na którym mieyscu, y kto? Racz W. M. wypisać do nas dowodnie, żeby się to odyskać mogło. Przytem przyiazni się W. M. m. pana oddaiemy. Dath w Czehirinie, d. 17 IX-bris (vet.), 1656. Wszego dobra zyczliwy przyiaciel y służyć rad. Bohdan Chmielnicki, hetman woysk Zaporozskich.

Адресъ: Memu miłosciwemu pannu y przyiacielowi Janowi Grossowi, maiorowi iego K. M., commendantowi Słuckiemu — oddać.

Отдѣлъ писемъ, тека 33.

80.

1657 г. 3 Марта. Письмо Ивана Выговскаго къ Слуцкому архимандриту Феодосію Василевичу.

Увѣряеть архимандрита въ искренности своихъ къ нему чувствъ и отношеній; говорить о своихъ передъ гетманомъ ходатайствахъ въ пользу православія въ Слуцкой округѣ; сожалѣть, что о. Феодосій (какъ будто бы размолвившись съ Хмельницкимъ и Выговскимъ) переселился изъ Запорожья въ Литву. Видно, что Василевичъ писалъ письмо, содержащее въ себѣ раскаяніе. Но Хмельницкій (какъ видно изъ словъ Выговскаго) не уважилъ сего, и потому Выговскій сообщаетъ, что ему, Василевичу, теперъ еще не время принестъ Хмельницкому «новинную», что надо подождать. Просить сообщить князю Радивилу увѣреніе, какъ отъ Хмельницкаго такъ и отъ себя, въ дружескихъ чувствахъ и успокоить его, что они не уклоняются отъ единомышленныхъ съ княземъ дѣйствій. Впрочемъ, подробности передать о. намѣстникъ, присланный Василевичемъ къ Хмельницкому; къ князю же Богуславу Выговскій послалъ особое письмо.

Przewielebny w Bogu, oycze archymandryto Słucki, moy wielce mciwy panie y przyiacielu!

Zdałbym się na obce swiadcetwa, żeby mię wyswiadczyły, iakem ia zawsze partibus W. M. pana był przychylny, y z iaką

uprzejmością zawsze promovebam ochronę całości W. M. pana, kiedykolwiek by najmnieysza zakołatała prozba, ale że y same W. M. pana sumnienie dobrze swiadome iest moich ku sobie chęci, te same swiadkiem sobie, ktore, iako powiedaią, mille testes

stawię, że mię z nieszczyrości oczysci, a to przyzna, czego nie raz się napatrzyło procz osobliwego doswiadczenia.

Czuję się, że tu W. M. moy m. pan poświadczysz!

Jako wiele razy y z przymowiskami ludzkimi przychodziły mi za W. M. panem u J. M. p. hetmana intercessie, z iakim natrzęsaniem około podzwignienia niedostatkow cerkiewnych prozby, a tym bardziey, kiedys, po tak wielkich moich propensyach, dla iakich niewiem consideracyi, opuściwszy kraie nasze y do Litewskich uczyniwszy transmigracyą, mnie we zley zostawił reputacyey,—ze rzekę, ledwie nie w rosole ze tylkom ięzykom ludzkim na cel zostawałem, ktorymi zwłaszcza nieprzyjaciele moi przy kazdych okazjach, aczie bez mego uszkodzenia y swoiey pociechy, configere mię iednak ustawnie intendebant. Atoli ia przecie, ze trudna tego o zle dobyć się serce, do kogo raz z dobrą przystanie wolą, zawszem tych rzeczy surdas auribus słuhał, niechcąc cale serca mego od W. M. pana alienowac, nie wątpiac koniecznie, zes miał być szczegulną w zarzucenie za sie moich dobroczynności uięty y potym paenitencyą. Jakoż z terazniejszego kaiania mam dosyc, wszakże ani Bog sam więcey nie potrzebuie, ieno zeby tez za naywiększe urazy sercem kontentuie skruszonym: dla tegoż pilne czyniłem staranie około przeproszenia J. M. pana hetmana, usiluiąc iakobym mógł z nieprzyjaznego y niechętnego na oycowskie reformowac serce. I nie był mi zawsze w tym tak dalece trudny, ale cale od zadanego sobie absolvował disgusciku: ienoż przecie nie prędzey do pokłonu J. M. przyspieszac W. M. panu deklaruię, az przy drugiey, da Bog, okaziey osobliwym dam znac pisaniem, w ktorym y o bytnosci iego iako y o postąpieniu sobie be-

dziesz W. M. moy mciwy pan miał informacyą.

Z xięciem Jego Mosci Bogusławem, iakosmy contrahendae amicitiae avidi — sam Bóg swiadkiem; ale y W. M. mozesz być po części wiadom, boc by chyba nie znał by się na ludziach, kto by sobie z takim kawalerem, który ledwie nie u wszystkich narodow y dobre imie ma, zyczył przyiazni: dla tego y W. M. sam upewnic go bezpiecznie mozesz o dobre y poufały J. M. pana hetmana ku niemu uprzejmoci. I ia osobliwym moim ubezpieczam listem, zeby nie był o nas tego rozumienia, abysmy mieli od coniunkciey z nim abhorrere. Zosobna zas o mnie niechay sobie stateczną obiecuie obserwanicyą y tak supponnie, ze wszystkimi siłami naciągać będę ku temu J. M. pana hetmana, zeby się tak dobra rzecz nie rozchwiała, ale raczey zamysłu swego moim staraniem aby mógł byc uczestnikiem. O inszych wszystkich W. M. pana, w informaciey danych oycu namiestnikowi, punktach ustnie się in conclavi mowiło, który ponotowawszy sobie, czego pamięć by nieogarnęła, referat ustnie W. M. panu, y czego się uczynic na ten czas nie mogło dabit rationes, dla czego bez korzysci iaki się wrocił punkcik. Caeterum W. M. nie powątpiway o moiey ku sobie uprzejmoci, ale tak trzymać chciey, ze lubo intercesserunt offensae scopuli, y po nich iednak bezpieczne obiecu potrzebom swoim u mnie *пристануце*. Zalecam się zatym iako naypilniey z moią uprzejmocią modlitwam W. M. pana y łasce. Dan w Czyhyrinie, d. 3 Martij, anno 1657. W M. cale zyczliwy przyjaciel y sługa Jan Wyhowski.

Адресъ: W Bogu przewielebnemu a mnie wielce mciwemu panu y przyjacielowi J. M. oycu Theodozemu Wasilewiczowi, archimandrycie Słuckiemu.

Отдыл писемъ, тека 301.

81.

1657 г. 16 Апрель. Универсалъ Запорожскаго гетмана Богдана Хмельницкаго.

Охранный листъ на имѣнія князя Богуслава Радивиля: Селець, Венгровъ и Старое Село.

Богданъ Хмельницкій, гетманъ, зъ войскомъ Его Царскаго Величества Запорожскимъ.

Всѣмъ вовецъ и каждому зособна, кому о томъ вѣдать належить, а меновите: паномъ полковникомъ, асауломъ, сотникомъ, атаманомъ и всему товариству войска Его Царскаго Величества Запорожскаго, коннымъ и пѣшнымъ, такъ до войска идучимъ, яко и зъ войскомъ навадъ поворочающимъ. Доносимъ до вѣдомости, сурово приказуючы, абы жадень зъ козаковъ—чатами, мимоѣздомъ, подѣздомъ и инными вшелякими способами—въ мѣстахъ князя его милости Богослава Радивиля (Селець, Венгровъ, Старое Село

названыхъ и въ селахъ до тѣхъ мѣстъ належачыхъ) людямъ мѣшкующимъ наименшее кривды и шквды, здырствъ и лупствъ чинить не важилися. А кто бы, сему писанію нашему спротивнымъ будучи, якую кривду людямъ тамошнымъ чинилъ надъ сее писаніе наше, такового кожного, яко волѣ нашої спротивного, сурово карать будемъ. Данъ въ Чигиринѣ, 16 Апрелья, 1657. Богданъ Хмельницкій, рука власна.

У подлинника печать съ изображеніемъ козака и съ надписью: «Печать Царскаго Величества Малой Россіи войска Запорожскаго. Отдѣль писемъ, тека 33.

82.

1658 г. 15 Января. Письмо Запорожскаго гетмана Ивана Выговскаго къ Слуцкому коменданту Ивану Гроссу:

Дѣлаеть выговоръ коменданту за его своевольный и неприятельскій поступокъ съ Чаусовскими козаками и съ Станишевскимъ, будто бы виноватыми въ грабежъ. Просить немедленно и подробно о семъ увѣдомить его, Выговскаго, какъ главнаго предводителя Запорожцевъ.

M. panie comendancie Słucki, moy panie u przyiacielu!

Przeczytawszy list W. M. mego pana, do nas dirigowany, wyrozumiałem rozne iustificaciey W. M. przyczyny, ktore mało W. M. pana excusant, naybarzief z tych przyczyn, ze W. M., razu nam o takowych Czausowskich kozakow swawolach wiedzieć nie dawszuy, nad zawziętą z xięciem J. M. przyiaźn y tak częstemi correspondenciami przy-

iacielskimi dobrze stwierdzoną, na zniesienie Staniszewskiego lud swoy ordinowawszy, hostiliter prawie z niemi postąpić przykazales. Czego iako xiąże J. M., rozumiemy, W. M. nie rozkazywał, tak my, za naymnieyszą do nas o tey Czausowskich kozakow swawoli wiadomością, pewnie bysmy, wielce sobie xięcia J. M. przyiaźn powazaiąc, mimo siebie tego nie puscili, ale podług zasługi nieomylnie karali bysmy kozdego. Jakozkol-

wiek iednak stetit, my, nie mając dostateczney o tym niskąd informaciy (bo p. połkownik Czausowski y Staniszewski przeciwnie rzeczy do nas pisali), pilno W. M. pana prosimy, abys dwuch lub trzech poymanych pod ten czas kozakow z zabranemi bębami y chorągwiemi do nas przysłał, z których byśmy mogli o wszystkim wyrozumiec, kto tego iest przyczyną, y iako się to stało; a znalazszy winnego, abysmy onemu nie folgowali, czym samym tym barziej przyjaźń nasza z xięciem J. M. firmabitur. Secus mu-

sieli byśmy powątpiwac o dobrej W. M. pana samego a nie xięcia J. M. przyiaźni. O co y powtore upraszając, gdyż to ku dobremu samych W. M. cedet. Nas przyiaźń W. M. pana cale oddawamy. Dan z Komyszny, d. 15 Jan., 1658. W. M. cale zyczliwy przyiaciel y rad służyć. Jan Wychowski, hetman w. J. C. W. Z.

Адресъ: Memu mciwemu panu y przyiacielowi J. M. p. Janowi Grossowi, majorowi, commendantowi Słuckiemu.

Отдѣлъ писемъ, тека 301.

83.

1658 г. 2 Марта. Письмо Запорожскаго гетмана Ивана Выговскаго къ Слудкому коменданту Ивану Гроссу.

По дѣлу Станишевскаго (см. выше, N 82), въ духѣ примирительномъ, какъ бы признающемъ виновность Станишевскаго.

M. panie commendancie Słucki, moy panie y przyiacielu!

Wdzięcnyim to my przyjmuiemy affektem, ze W. M., podług ządania naszego, zabranych połku Czausowskiego kozakow z chorągwiemi y bębami przysłałes. Co iako do utwierdzenia dalszey przyiaźni naszej z xięciem J. M. iest na wielkiey pomocy tak genuine obiecuiemy to po nas, ze wszelkie excessa przez Staniszewskiego i innych iego adhaerentow popełnione impune nie poydą, y

pokazemy to kozdemu, ze przyrzeczonego raz gotowimsy kozdemu dotrzymywac słowa. Co y ustnie p. Winko obszyrniey W. M. opowie. A my na ten czas przyiaźni W. M. siebie samych oddawamy. Dan z Trypola, d. 2 Marca, roku 1658. W. M. zyczliwy przyiaciel y służyć rad. Jan Wyhowski, hetman.

Адресъ: Janowi Grossowi, commendantowi Słuckiemu.

Отдѣлъ писемъ, тека 301.

84.

1659 г. 6 Апрелья. Письмо думнаго дворянина Леонасія Лаврентьевича Ордина-Нащокина къ Литовскому коюшесму князю Богуславу Радивилу.

Просить дать проводника и учинить „спомогательство“ капитану Якову Лицкину, отправляющемуся въ Пруссию, къ Бранде нбургскому курфюрсту Фридриху, съ двумя царскими грамотами.

Божею милостью, великаго государя царя и великаго князя Алексѣя Михайловича всеа

Великія и Малыя и Бѣлыя Росіи самодержца и многимъ государствамъ и землямъ вос-

точнымъ и западнымъ и сѣвернымъ отчича и дѣдича и наслѣдника великого княжства Литовского, государя и обладателя, Его Царского Величества думной дворянинъ и намѣстникъ Шацкой и Лифлянскіе земли надъ городами начальной воевода Афонасей Лаврентьевичъ Ардинъ-Нащокинъ.

Даю вѣдать высокочестнѣйшаго курфюрста и князя Фредрикуса Брандыборского и иныхъ ево курфюрстова велеможства Прусскіе земли, Кролевца города губернатору, конюшему великого княжства Литовского Богославу Радивилу.

Любительно поздравляю и при семъ объявленіи у того посланного, на имя Якова Лицкина, капитана Его Царского Величества пѣхотного строю полку Царевичева Дмитрева города, взять у него двѣ грамоты великого государя Его Царского Величества и съ поспѣшеніемъ послать до его курфюрстова велеможства. А того капитана Якова Лицкина, учинивъ ему спомогательство, отпустить до города Гданска. А какъ назадъ поворотитца изъ Гданска, такожь путь добро велѣть указать до Курляндскіе земли, гдѣ бы безо всякой шкоды могъ отъ своевольныхъ людей и войскъ Литовскихъ минуть и до Нитави здорово проѣхать. А что нашей сосѣдственной дружбѣ принадлежитъ, и во всемъ хра-

нительно содержать въ нинѣшнюю военную бурю отъ войскъ Прусскихъ Его Царского Величества моего всемилюдоваго государя войскамъ противного показалось за неосторожствомъ начальныхъ людей надъ войсками или бы какого предложенія съ порубежного задержанія не вѣдая, за которое неисправленіе не дай Боже Ево Царского Величества гнѣву быти. *) И я приказалъ тому капитану за симъ листомъ вамъ, ксенжецу, устне рожазати и достаточно дать о всемъ вѣдать и противъ того выслушать любительно такъ и о курфюрстовѣ велеможствѣ, гдѣ нынѣ есть и какъ будетъ въ Прусской землѣ, мнѣ отповѣдь учинить. По семъ васъ любительно въ Божіе сохраненіе предаю. Данъ изъ Царевичева Дмитреева города моего всемилюдоваго государя Ево Царского Величества Лифлянскіе земли, съ порубежные крѣпости. Лѣта 7167 (1659) года, Апрѣля въ 6 день. Афонасей Ардинъ-Нащокинъ.

Адресъ: Высокочестнѣйшаго курфюрста и князя Фредрикуса Брандыборского и иныхъ, ево курфюрстова велеможства Прусскіе земли Кролевца города губернатору, конюшему великого княжства Литовского Богославу Радивилу.

Отдѣлъ писемъ, тека 156.

*) Эта „точка“, въ грамматическомъ отношеніи, не вполне ясно изложена; но въ смыслѣ ея, при некоторомъ усиленіи, можно возникнуть.

85.

1659 г. 17 Апрелья. Письмо Слуцкаго протопопа (отъ имени всего духовенства) Юанна Бакачича къ Литовскому конюшему князю Богуславу Радзивилу.

Благодарить, отъ имени всего Слуцкаго духовенства, князя Богуслава за сохранность города Слуцка отъ нашествій непріятели. Доносить, что „между евреями Слуцкими (w żydowstwie Słuckim) чѣмъ далѣе, тѣмъ болѣе неожиданные факты объявляются“. Такъ наприм. одинъ Еврей изъ слободы пана Понятовскаго Кролевецъ, привавшій, вмѣстѣ съ женой и дѣтьми, христіанство, пребывавъ въ ономъ нѣсколько дѣтъ, и даже, по смерти первой жены, женился на другой. Но теперь, вслѣдствіе наущеній Слуцкихъ раввиновъ, совратился, вмѣстѣ съ женою и дѣтьми, опять въ „жидовство“. Не находя словъ такому поступку, все Слуцкое духовенство предоставляетъ самому князю рѣшить это дѣло, припоминая кстати, что одно христіанское дитя, Евреями „замордованное“ т. е. убитое (десять лѣтъ тому назадъ), въ селѣ Докторовичахъ, до сихъ поръ еще не погребено.

Jasnieoswiecone miłosciwe xiążę, panie a panie nasz miłosciwy!

Pod skrzydłami nieprzemogzonego orła patrociniem W. M. pana naszego miłosciwego, z osobliwej łaski Boga Wszchemogącego a za staraniem samego W. X. M., nad inszych szczęśliwszymi się nazwać możemy, że fortocy miasta Słuckiego W. X. M. progow ani się noga nieprzyacielska tknęła, ani iakowych przeciwnosci doznalismy. Za co nieprzeżytey chwały Bogu dzięki oddaiemy, Boski Jego Maiestat pokornie błagaiąc, aby W. X. M. pana nam miłosciwego w długie lata w dobrym zdrowiu, w pomysłnych sukcesach szczęśliwie nam panującego chować y błogosławić raczył.

A że w żydowstwie Słuckim im daley, tym nowsze rzeczy się pokazuią; czego y nam duchownym zamilczec nie godziło, mając wiadomość, iż żyd ieden ukrainny z słobody nazwaney Królewiec, dzierzawy pana Poniatowskiego, zostawszy chrzescianinem, sam z żoną y dziećmi swemi ustawicznie cwiczył w wierze chrzesciańskiej. Interea, po smierci pierwszey żony, drugą poiął w chrzesciaństwie żył przez lat kilkanascie,

sacramentów Pańskich używaiąc. Teraz do Słucka przybywszy, z namowy rabinów żydowskich, znowu sam z żoną y dziećmi, w chrzesciaństwie splotzonymi, z wielkim bluźnierstwem y urąganiem Boga, w Troycy Sw. chwalonego, y Sacramentow Ss., żydami zostali. O czym latius ich mśc pp. kommissarze W. X. M. uwiadomią. A że w tym Cerwi Bożej y Ss. Sacramentom praejudicium dzieje, my, duchowni, in hoc passu, ad supremum arbitrium W. X. M., iako wierni poddani a ustawiczni bogomodley, donosimy. Jakoż y tę dziecię chrzescianskie, w Doktorowiczach (lat temu dziesięć już) od nich zamordowane, ieszcze dotąd bez pogrzebu zostaię. Co wszystko wysokieму baczeniu a rozsądkowi W. X. M. panu naszemu miłosciwemu, iako defensori religionis christianae, poleciswszy, miłosciwey łasce pilno oddaiemy. Z Słucka, d. 17 Apr., anno 1659. Waszey xiążęciey mści pana naszego miłosciwego wierny poddany y ustawiczny bogomodlca Jan Bakaczyc, protopopa, ze wszystkim duchowieństwem kapituły Słuckiey, m. p.

Адресъ: Jasnieoswieconemu xięciu J. M.

panu Bogusławowi Radziwiłłowi, na Birzach,
Dubinkach, Słucku, Kopylu y państwa
Bzymskiego xięciu, koniuszemu W. X. L.,

generalnemu xięstwa Pruskiego gubernato-
rowi.

Отдѣлъ писемъ, тека 6.

86.

1659 г. 26 Мая. Письмо ксендза-кальвина Иезекиля Тедражицкаго къ Литовскому
кониюшему князю Богуславу Радзивилу.

Жалуется на свое несчастное положение, и просить оказать какую либо помощь.

Jaśnieoświecone młciwe xiąże, panie y
dobrodzieju moy młciwy!

Z oplakanemi czasy nieszczęśliwy los padł
na Kościół Boży y sługi iego, których jedyna
y naywiększa zawsze u wspaniałych y bogo-
boynych patronach była consolatia: tej że
się ucisniony Kościół B., dla dziwnej Rze-
czy Pospolitey mutatiey, dotąd doczekać nie
może, stękać y boleć musi. Lubo ta spes
wszystkich życzliwych W. X. M. p. y dob-
rodzieja była, że ten ziazd walny przeszły
W. X. M. u progach ojczystych miał poka-
zać potrzebną bytność, za którą azali Bóg
ztrudzonej ojczyźnie y Kościołowi Swemu
miłościwe przywrócił lato, lecz—quis pen-
trabit wyzsze W. X. M. consideratie. Na-
sze iedyne y ustawiczne votum, aby wszę-
dzie i zawsze dobrotliwy Bog zdrowie W. X.
M. piastując na rękę Boskiy swoiey pro-
widentiey, jako nadłużej in fasciculo viven-
tium chował, dni y lat przy kwitnących
wysokich fortunach przyczyniając, a wypeł-
niwszy wszystkie prosby W. X. M. sławne
wywyższył imie. In summa paupertate tu
przy Lubeckim zborze lat trzy y nad to
trawiając, a zadnego subsidium względem or-
dinariey s. p. xięcia J. M. pana wojewody
Wilenskiego nie mając, dokąd bym się miał
z moią unizoną rzucić suppliką, procz W.
X. M. nie mam, wszystkę abowiem własność
moję straciwszy, wyżebranym ledwie żyję

chlebem. Per viscera misericordiae Dei W.
X. M. pana y dobrodzieia moiego proszę,
abys jako innym sługom B. znaczną się łaską
W. X. M. szczytując tak y mnie odro-
biny łaski swoiey miłościwey uczynić raczył
uczestnikiem, ile w te teraznieysze tak trud-
ne czasy, kędy wyplakany supplement po-
żywienia moiego barzo cierpki. A isz in
dies wzmagają się o impressie nieprzyjaciel-
skiey wieści, upadam do nog W. X. M.,
abyś mi jakie z podporą wyżywienia w xię-
stwie Słuckim pokazać roskazał reclinato-
rium, żebym się nieszczęsny od kąta do kąta
mizernie nie włoczył, a z ostatkiem nie zgi-
nął. Cokolwiek W. X. M. dla życzliwego
bogomodley swego uczynisz, hoyną to za-
płatą y czesną y wieczną Bog W. X. M.
nagrodzi. A teraz successow w kazdym
przedsięwzięciu pomyslnych przy doskona-
łym powinszowawszy zdrowiu W. X. M., mi-
łościwey się oddawam łasce. Z Lubecza, d.
26 Maij, 1659. W. X. M. pana y dobro-
dzieia moiego uprzeymy y dożywotny bogo-
modlca unizony sługa x. Ezechiel Teda-
rzycki, decanus, K. Z. L.

Адрессъ: Jasnieoswieconemu xięciu J. M.
panu Bogusławowi Radziwiłłowi, koniusze-
mu W. X. L., panu y dobrodziejowi memu
miłościwemu.

Отдѣлъ писемъ, тека 264.

87.

1659 г. 1 Июля. Письмо Запорожскаго гетмана Ивана Выговскаго къ Коронному обозному.

Говорить о своихъ битвахъ съ Московскими войсками. По свидѣтельству Выговскаго, дѣло подъ Голтвою происходило такъ: Русскихъ войскъ было 15.000, которыхъ татары и козаки разбили на-голову, рѣдкій кто ушелъ съ поля битвы. Послѣ этого, Выговскій отправился на помощь къ Гуляницкому, окруженному Русскими войсками. У Сосновской переправы произошла встрѣча, окончившаяся для Русскихъ полнымъ поражениемъ. Князь Пожарскій, князь Левъ Прокофьевичъ Ляпуновъ, двое Бутурлиныхъ, Ромодановскій и много другихъ начальниковъ погибло: одни въ битвѣ, другіе, доставшись въ плѣнъ Татаромъ, были казнены, по приказанію хана. Въ это время Гуляницкій изъ оборонительнаго положенія перешѣлъ въ наступательное, разбилъ Трубецкаго, отнялъ нѣсколько пушекъ (между ними три огромныхъ мортиры) и взялъ изъ лагеря большую добычу. Послѣ этого Трубецкой поспѣшно и осторожно отступилъ, такъ что Выговскому не удалось окончательно доконать своего противника. Въ заключеніе, Выговскій жалуется на свое нездоровье и сообщаетъ, что непріятель „обложень“ со всѣхъ сторонъ.

Copia listu od J. M. pana Wyhowskiego, hetmana, do J. M. pana oboznego Koronnego, de data prima Julii, z taboru pod Kono-
topem, anno 1659.

Zatrzymałem posłanca W. M. pana, najbardziej dla tego, abym z czym pewnym wy-
prawił go y pociesznym.

Jakoz zdarzył Naywyższy Pan, ze na wielu mieyscach nieprzyacieli pociechy za Jego świętą nie odniósł łaską. Pierwey bowiem pod Hołtwą (co rozumiem, ze W. M. panu dotąd innotuit), w piotna-tu tysięcy przyszedłszy, tak zastał za przybyciem J. M. pana Karaz Beia wstrzepany, ze rzadki uszedł, y wszystka Moskwa na placu legła, starsi w niewolą pobrani, między ktoremi y Siłka, author Zienkowskiej defensiey, пойманы y do mnie przywiedziony, dotąd ieszcze u armaty okowany zostaje. Jam że nie spieszo dla uwolnienia ab obsidione pana Hulanickiego szedł, oczekiwając na Chana J. M., to uczyniłem. Za ktorego przybyciem pospieszyliśmy, y dnia 29 Junii (a po staremu vigilia S. Piotra y Pawła) stanąwszy u Sosnowskiej przeprawy, zostaliśmy piętnaście tysięcy Moskwy

broniącej przeprawie iedney, a drugiey w sprawie stojącej, którą gdy dragonia od przeprawy odbiła, a iazda potym przeprawiwszy harcem ich zabawiała. Orda z tyłu przyskoczywszy tak zamieszala ich, ze, mało co postanowiwszy sie, uciekac poczeli; na ktorych wsiadszy, pułtory mile aż do Kono-
topu na nich iadąc, gęstem pola usłali trupem, y rzadki uszedł do taborow, iako z ięzykow constat połapanych. Tamże dostał się w niewolą kniaz Pożarski, kniaz Lew Prokopowicz Lepunow, Boturlinow dwuch, y wszyscy pułkownicy, rotmistrzowie, kapitanii—iedni na placu legli, drudzy in servitutum tatarom cesserunt. Aczkolwiek y tam nie długo popasywali, bo wyszedł edykt Chanski, aby wszystkim od starszego do namniejszego szyię ucinano, co in instanti przywiedziono do executiey, y zadnego penitus niezywiano. O Radanowskim (sic) varia sparguntur: iedni udaią, ze tamze na placu poległ rozsiekany, drugich głos iest, że orda Nachayska, spe wielkiego, który za siebie obiecuie, okupu, tai go między sobą, y przed samym Chanem iakoszkolwiek qualificatia,

to jednak z niey certum ze nie uciekł y Romadanowski.

Co y ztąd patet, ze po szczęśliwey tey nad nieprzyjacielem victoriey, zaraz po zachodzie słońca, tabor iego, który od przychodu naszego stał, do taboru Trubeckiego ruszył y z nim złączył, znac po straconey do obrony niemając serca głowie.

Za ktorego ustąpieniem taboru, pan Hulnicki, od oblężenia cale wolnym zostawszy, na idących mimo miasto odważnie napadł, y tam nie małą wozow część oderznawszy, wielu trupa położył, trzy mozdzerze, między ktoremi jeden strasznie wielki iest, y cztery sztuk dział, także kul wozow do dwunastu ognistych wziął, y w żywnose woysko dobrze zapomogł.

Consternatus takową Trubecki poraszczą, zaraz przeprawy na Konotopie rzece robic y wozy począł przeprawowac, y nim my z taborem w dzien S. Piotra pod Konotop przybyli, znaczną część taboru przeprawiono y dział. Informatus ia jednak z ięzykow o zamysłach iego, ze chce, przeszedłszy tę przeprawę, taborem uchodzie, wszystkie me dzisieyszey nocy spieszywszy woysko, podszancowac blisko kazalem. Co w nocy stetit. Y by ostrzeżony nieprzyjaciel z tamtey wszystkiey potęgi swey nieprzyciągnął strony, pewnie by woysko opanowało ich tabor, iakos iuż włamało się było. Kędy y mnie animanti populum y przywodzącego pod sam okop nieprzyjacielski woysko, trochę dostało: raz bowiem z dział

koniowi, na którym siedział, nogę urwano, drugi—po strzałach tawtuiu y pasie do samego ciała także z armatney dostało kuli. Wszechmocna mie jednak supernaturaliter od zguby bronila ręka, za co—sit in aeternum benedictus! Juz by ta nadzieia w Panu Bogu, temu zguba nastąpiła nieprzyjacielowi, gdybym obiecane od J. K. M. pana mego mciwego w cudzoziemskiej piechocie ad manum miał posiłki y woiska. Lecz takem nieszczęśliwy do oyczyzny matki mey syn, ze cale mnie samego na tak straszne wysadziła paroxizmy y obicem dosc potężnemu opposuit nieprzyjacielowi, z którym teraz iuz z ostatnią nie stawac odwagą, było by nie tylko ten wszystek cale przy stracie oplakac kray, ale y oyczyźnie nowych a ledwo do znoszenia podobnych naroscie trudności. Uczynię tedy, co mi innatus przeciwo oney kaze amor, uczynię co będę mogł, mając w Panu Bogu y Przeczystey Jego nadzieię Matce, ze piis annuent intentis y hardego oni sami potłumią nieprzyjaciela, który y teraz dosc w scisłym zostaiąc oblężeniu, nie wiem iako z onego eliberabitur, bo y przeprawy na Seymie rzece o trzy mile od Konopotu (sic), przez nich poczynione, iuz popalone, y Orda circumcirca pasy im pozalegała, a my pewnie z tyłu proznowac y z bokow nie będziemy. Uprzemy brat y służga Jan Wyhowski, fletman.

Отдохнъ нучемъ, мекъ 301.

88.

1660 г. 27 Октября. Письмо Запорожскаго войсковаго судьи Прокофья Ивановича Сквородки къ Литовскому конюшему князю Богуславу Радзивилу.

Припоминаетъ князю свою военную службу подъ его начальствомъ, а также — покойнаго князя гетмана Литовскаго. Сквородка держитъ у князя въ арендѣ мѣстечко Заблудово. Во время военныхъ передвиженій, чтобы избавить Заблудово отъ отягчительнаго и опаснаго военного поста, Сквородка, по горячей просьбѣ мѣщанъ, уплатилъ изъ своихъ денегъ войску известную сумму, и тѣмъ избавилъ Заблудово отъ разоренія. Мѣщане присудили уплатить Сквородкѣ изъ сегогодняго чинша 300 злотыхъ; но Лопота (вѣроятно. Заблудовскій староста) не дозволяетъ. Потому Сквородка испрашиваетъ разрѣшенія княжескаго, замѣчая, между прочимъ, что мѣщане такъ его любятъ, что, въ случаѣ его (или ему) отказа отъ аренды, покинуть Заблудово и разбредутся.

Jasnieoswiecone miłościwe xiążę, panie moju miłościwy y dobrodzieciu!

Wiadomo Bogu y swiatu, iakom ia szczerze y życzliwie przez lat dziesięć służył pod chorągwią dobrodzieia mego s. pamięci xięcia J. M. pana wojewody Wileńskiego, hetmana wielkiego W. X. L. Wiadomo y waszey xiążęcey mci pana memu miłościwemu, gdy też chorągiew przy waszey xiążęcey mci zostawała pod Ciechanowcem, w Jędrzeiowie, w Tykocinie y na różnych mieyscach, żem życzliwie usługami moiemi z nieboszczykiem panem Chrebtowiczem zawsze stawałem przy boku waszey xiążęcey mci.

A żem dał pieniądze woysku na Zabłudow, majątność waszey xiążęcej mci, nie insza mię privata uwiodła, tylko żebyм навiększą łaskę zarobił W. X. M. y w całości zatrzymywał poddanych y majątność waszey xiążęcey mci. a za gorąco prosbą tychże mieszczan, bo gdybym onych nie aredował, chcieli wszysczy ieszcze tak rok z miasta precz odeyść. Co temiż mieszczany swiadcze, żem ich sam nie krzywdził, y nikomu nie dopuścił, y gdy by nieprzyiacel tu tak rok nie był, pewnie by w całości Zabłudow zostawał. Y w teraznieyszey okazji, iako mie prędko roskazanie

od waszey xiążęcey mci zaszło, takom potrafił, że bez hałasow to sie uspokoiło, y tego sobie życzę. abym rękodajnym był, gdy mię roskazanie zaydzie W. X. M., pana mego miłościwego.

O to tesz upraszam W. X. M., żebyм przy swoim mógł zostawać cale, com dał pieniądze woysku, okupując poddanych W. X. M., y mieli mi mieszczanie oddać s czynszow teraznieyszych złotych trzysta. Teraz pan Lopota bez wiadomości W. X. M. nie każe oddawać. Uniżenie upraszam W. X. M. pana mego miłościwego, żeby mi to oddano, co moje własne pieniądze dałem. A ia moiemi usługami, poki żyw, zasługowac będę. Teraz miłościwey łasce W. X. M. pana mego miłościwego pilno oddawam. W Zabłudowiu, d. 27 VIII-bra, anno 1660 W. X. M. pana mego miłościwego unizony sługa Prokop Jan Skowrodka, sędzia woyskowy.

Адресъ: Jasnieoswieconemu xięciu J. M. пану конюшему W. X. L., generalnemu gubernatorowi xięstwa Pruskiego, пану memu miłościwemu y dobrodziejowi.

Отдѣлъ писемъ, тека 239.

89.

1660 г. 30 Октября. Письмо ксендза-кальвина Иезекииля Тедражицкого къ князю Богуславу Радзивилу.

Сообщаетъ, что обыватели мѣстечка Любеча, тщетно ожидали князя въ назначенный день; что княжескіе подданные переносятъ такія угнетенія, которыя можно сравнить съ „Египетскою неволей“. Такъ наприм. Дорогобужскій староста, панъ Залѣсскій, перевелъ изъ Мира въ Любечь Московскія войска, и хочетъ также занять военнымъ постоемъ всю Заблудовщину. Дѣлаетъ онъ это изъ личной неприязни къ князю.—Въ заключеніе, Тедражицкій напоминаетъ, что онъ пять лѣтъ живетъ при Любечскомъ кальвинскомъ „сборѣ“ на собственные средства, не получая ничего, чтобы ему слѣдовало по фундушу.

Jasnioswiecone xiąże, panie y dobrodzieju moy mlciwy!

Dosyć w długą przyszło puszczać nieznosne krzywdy poddanych W. X. M., bo in dies certum sperabamus W. X. M. adventum, lecz ius-z daley zatrzymać aegyptskiej niemogąc niewoli y obelg, osoby y honoru W. X. M. się tykających. Indignus bym był beneficji W. X. M., gdybym zamilczał praecautiey potrzebney innotescentiey W. X. M.

J. M. pan Zaleski, starosta Dorohobuski, wprowadził (zwiwszy z Mira) Morskę do Lubecza, na hybernę, y w pokojach ią zamku Lubeczańskiego postawił, wielką uczyniwszy violentią na contempt umyslony y oppressią honoru W. X. M., za wielką mając urazę expulsią z reclinatorium.

Y tego nie godzi mi się zamilczeć, ze różne czyniąc przegrożki, z tym się odezwał, że od całego wojska idą deputatowie w kilkunastu znaczkow do Zabłudowszczyzny z tą podobną intentią, żeby się swey (iako nazy-

wają) expulsiey zemscili. Ta tesz barzo uciążona majątność osobliwego ratunku W. X. M. zebrze.

Więc y ia, udolny bogomodlca, W. X. M. pokornie upraszam, abyś mię, przez pięć lat de proprio zyjącego przy zborze tutejszym, z teyże majątności, według swiątobliwego postanowienia s. p. xięcia J. M. P. wojewody Wilenskiego, hoc beneficio, które moich antecessorow dochodziło, w wielkim terazniejszym ubostwie raczył wesprzec. A Bog wszystkie W. X. M. swiątobliwe zabawy, niech w Boskie swoje wziąwszy zawiadywanie, na wszystkie ofiary weyrzy, zdrowiem dobrym y pozegnaniem swym hoynym ukoronuie, a iako naiprzedzey w progach stawi oczystych. Unizone zatym moie bogomodlstwo miłościwey łasce W. X. M. oddaie. Z Lubecza, 30 VIII-bris, 1660. W. X. M. pana y dobrodzieia mego dożywotny bogomodlca y unizony sługa x. Ezechiel Tedrazycki, decanus, K. Z. L.

Отъль писемъ, тека 264.

90.

1660 г. 24 Декабря. Письмо митрополичьего намѣстника, Слуцкаго архимандрита Феодосія Василевича къ Литовскому конюшему князю Богуславу Радивилу.

Сообщаетъ, что Слуцкіе подданные весьма сожалѣютъ о „снесеніи“ принадлежавшихъ имъ двухъ церквей и просятъ князя отдать, для помѣщенія помянутыхъ двухъ церквей, охотничій домъ, находящійся въ Слуцкѣ. Василевичъ прибавляетъ свою увѣренность, что князь не откажетъ въ этомъ.

Jasnieoswiecone młciwe xiążę, mnie wielce młciwy panie y dobrodzieju!

Poddani W. X. M. Słuccy, parochianie cerkwi dwoch na Ostrowie zniesionych, staraią się, aby przez umnieyszenie domow Bozych nie była diminucia chwały Jego S. w Słucku, supplikuią uniżenie do W. X. M., upraszaiąc o mieysce na zbudowanie desolatorum, y upatrzawszy mieysce, gdzie dom myśliwczy, na dwie cerkwie zgodne, suppli-

ces o te W. X. M. proszą. Nie wątpię o zwykłej ku religiey naszej y nam sługom W. X. M. łasce, o co pokornie upraszam, prosząc Pana Boga za dobre zdrowie y całość dostoięstwa W. X. M. pana mego młciwego. W Słucku, 24 X-bris, 1660. W. X. M. pana mego młciwego y dobrodzieia unizony sługa Theodozy Wasilewicz, A. S., nam. metr.

Отдѣлъ писемъ, тека 276.

91.

1661 г. 6 Января. Письмо думнаго дворянина Аванасія Лаврентьевича Ордина-Нащокина къ Литовскому конюшему князю Богуславу Радивилу.

Увѣдомляетъ о ходѣ дѣла объ ограбленіи Вижунскаго Еврея. Проситъ сообщить о Бранденбургскомъ курфюрстѣ и о Французскомъ послѣ.

Мнѣ велеможный ксенжа конюшій, господинъ и администраторъ Прускій а мой добрый пріятель!

Въ листу вашемъ, который въ Кролевцу писанъ прошлаго Декабря 4-го дня, выразилъ съ стороны вашего подданого жида изъ Вижуны. Отъ рейтаръ взято ево живота и реестръ при томъ есть, сколько чезо побрано. А мнѣ то дѣло до листа вашего не свѣдомо было, понеже есмь отъ тѣхъ краевъ въ дальнемъ мѣстѣ будучи на посольствѣ, а уже отъ того часу, какъ довѣдался, роскажу начальнымъ людямъ, которые надъ войсками

суть, и дасть Богъ до прямого сыску учеть доходить, надѣюсь великого государя Царя и великого князя моего всемилюстивого государя Его Царского Величества, по ево милосердой и премногой милости, правдою будетъ розысканіе учинено и у ратныхъ людей обыскано. Также бѣ и тотъ жидъ въ своемъ грабленомъ животѣ обыскался бѣ правдою, чезо не было у него, того бы напрасною шведою не доходилъ. И годитца ему при томъ сыску самому стати Его Царского Величества передъ полковникомъ передъ Васильемъ Волжинскимъ съ товарищи въ Цар-

ревичевъ Дмитреевъ городѣ и вѣдать какъ тому сыску часть будетъ назначенъ. И минувъ такіе скарги надѣясь на ваше пріятство и не отчаю, штобъ противъ моего прошенья ваше добродство мнѣ пріятельски добрыя вѣдомости не учинилъ, первое—пресвѣтлѣйшество курфистово гдѣ нынѣ есть и какъ въ Кролевецъ будетъ; а потомъ—его королевского величества Французского полномочной посолъ господинъ Онтонъ Делюбресъ, которой идетъ въ посредствѣ межъ великимъ государемъ Его Царскимъ Величествомъ и наяснѣйшимъ великимъ государемъ Королемъ Польскимъ Его Королевскимъ Величествомъ миръ постоянной учинить. А намъ слухъ доходилъ, что тотъ посолъ отъ мѣсяца Октября былъ на Украинѣ въ Самборѣ, а для великихъ войскъ Московскихъ и Польскихъ не могъ

до нашихъ краевъ доѣхать, и гдѣ нынѣ есть, мнѣ про него невѣдомо. А хочю штобъ отъ вашего пріятельства о томъ и что къ тому належить подлинно вѣдать. По семъ ваше благородство съ моимъ желаніемъ въ Божіе сохраненіе предаю. Данъ моего всемиловитивого государя Ево Царского Величества съ порубежныя крѣпости изъ Юрьева Ливонского, Генваря въ 6 день 7169 (1661) году. Вашъ всежалательный Афонасей Ардинъ Нащокинъ.

Адресъ: Ясневельможному князю Богуславу Радивилу, конюшему княжства Литовского, господину администратору Прусскому etc. а моему особо почтенному господину ко отданію принадлежить.

Отдѣль писемъ, тека 156.

92.

1661 г. 19 Января. Письмо Слуцкого архимандрита Феодосія Василевича къ комиссарамъ Слуцкого княжества Казимиру Клокоцкому и Владиславу Гурину.

Просить ихъ заступничества передъ княземъ о церквахъ Слуцкой округи: митрополитъ и прочее духовенство грозятъ князю процессомъ. Просить также, чтобы о Волосовича выпустили изъ тюрьмы.

Mnie wielce mściwe panowie comisarze Słuccy!

Nieraz intymowaną życzliwie WW. MM. panom usługę moją, którą radbym unice xiążęciu J. M. dobrodziejowi memu effective stawil, usiluię omnibus oswiadczyć rationibus. Y lubo od J. M. oycy metropolity et clero mam częste o coanitencyą rozbitei cerkwie przymowki y wyrazne wskazania, że y ja będę requisitus prawem duchownym, wszelako iednak zabiegam, aby z xiążęciem J. M. y dobrodzieiem moim do żadnych prawnie terminow nie przychodziło, które J. M. ociec metropolita, jeżeli by xiąże J. M.

justis niechciał acquetowac, mediis tentare usiluię, pisze do mnie y listy swoje na seymiki przysłał. Staraiąc się y tu w Koronie o instrukcją ich mość pp. posłom na seym tak o zbicie cerkwi iako y o legata xiązny J. M. y o więzienie wiel. oycy Wołosowicza, posyłam znowu do J. M., aby do wyrazney od xiążęcia J. M. determinacyey y declarowania inclinacyey zatrzymał przedsięwzięte terminy, upewnaiąc wysokim xiążęcia J. M. baczeniem y łaską, że justa pretenditibus nie odmowi o czym y do xiążęcia J. M. piszę.

Upraszam WW. MM. panow, abyście

y listy moie za pierwszą raczyli przesłać okazyą y ochotę moią do usług xiążęcia J. M. rekomendować. Niech mnie Bog skarże, jeżeli nie szczyrze xiążęciu J. M. służyć usiłuie, inquantum chwale Bozey w religiey moiej non derogat.

Z o. Tukalskim miałem powidanie w tych dniach, zrozumiałem, że y ten będzie zyczliwie xiążęciu J. M. służył. Ma wielkie y częste o testamentu oddanie od J. M. p. podkancelrzego molestie, ale zatrzymywa do wzięcia za moie od xięcia J. M. deklaracyey pisane, ktore aby prędzey było oddane, iteratis upraszam. O gospodarzu J. M. Wołoskiemu tenże J. M. Ozechowski powiada, że stara się o disposycyey ostatniej woli rodzoney swojej

xiężny J. M. s. p. y o pozostałych wiedzieć dobrach najbliższym zniając się successorem, aleby go łatwiey zbywać, dopadszy pewnego z xiążęciem J. M. postanowienia o eliberacyią wiel. oycza Wołosowicza, upraszam WW. MM. panow, raczcie przyłożyć u xiążęcia J. M. starania, obiecując zawsze moie gotowe usługi, ktore w łaskę W. M. panow pilno zasylam. Z Łachwy, 19 Jan. anno 1661. W. M. wielce mściwych panow powolny sługa Theodozy Wasilewicz.

Адресс: Mnie wielce mściwym panom y przyjacielom J. M. p. Kazimierzowi Kłockickiemu y J. M. p. Władysławowi Hurynowi, comisarzom w xięstwie Słuckiem.

Отдѣлъ писемъ, тека 276.

93.

1662 г. 1 Ноября. Письмо думнаго дворянина Аонасія Лаврентьевича Ордина-Нащокина къ Литовскому конюшему князю Богуславу Радзивилу.

Ясневеломожный господинъ Богуславъ Радивиль, арцухъ Березинскій, Дубинскій, Слуцквій, Копыльскій, Биржанскій, конюшей княжства Литовского, администраторъ Прусскій!

Отъ Господа Бога Всемогущего вашему княжскому добродетству доброго здоровья желаю. При семъ моемъ любительномъ поклонѣ прошу ваше княжское добродетство, учини споможение сему показателю сего листа, гдѣ ему нужное дѣло принадлежитъ, чтобъ ваша княжская честность оному за симъ моимъ прошеніемъ противъ сего требованія споможение учинилъ. Наипаче налутчее учинишь, а я

взаемъ повиненъ вашему княжскому добродетству отслужить. Съ тѣмъ моимъ доброхотѣніемъ ваше княжское добродетство Богу Всемогущему въ сохранение предаю. Данъ изъ моего дому съ Камна (?). Лѣта 7170 (1662) года., Ноября въ 1 день. Вашей милости радѣтельный другъ Афонасей Ардинъ Нащокинъ.

Адресс: Ясневеломожному господину Богуславу Радивилу, арцуху Березинскому, Дубинскому, Слуцкому, Копыльскому, Биржанскому, конюшему княжства Литовского, администратору Прусскому.

Отдѣлъ писемъ, тека 156.

94.

1663 г. 10 Марта. Письмо Слуцкого архимандрита Феодосія Васильевича къ Литовскому конюшему князю Богуславу Радзивлау.

Сообщаетъ князю, что онъ на-ново строитъ Слуцкій монастырь, разоренный до основанія неприятелемъ. Онъ строитъ его на свой счетъ, хотя и ожидаетъ обещанной княземъ субсидіи, тѣмъ болѣе необходимой, что Слуцкій гарнизонъ отягощаетъ архимандрію своими требованіями. Проситъ князя защитить монастырь отъ сихъ требованій и дать ему средства на окончательную достройку этого памятника благочестія предковъ Радивила, основаннаго нѣсколько столѣтій тому назадъ.

Jasnieswiecony młściwy xiąże, panie moj młściwy y dobrodzieiu!

Zniesioną funditus przez nieprzyaciela archimandryę w xięstwie W. X. M. Słuckim reedifikując a prawie de nowa erigując radice, omnes na to odwazam conatus za pomocą tylko desuper, aby ku chwale Bozey y wieczney gloriosissimi W. X. M. nominis sławie iako nayprędzey mogła być wybudowana. Do czego, gdybym upewnione od W. X. M. pana mego młciwego obiecywał odebrać subsidia, nie tylko mie te niedochodzą, owszem rozne od garnizonu W. X. M. Słuckiego a częste impōnuntur onera, tak w wybieraniu prowiantow, iako y pieniężnych na zagodzenie przechodzących chorągwi (od których zadnei nie mają dobra duchowne obrony) contribucij. Nadto za assignacyjami woyskowymi często wydawaniem opprimią chlebow. Jako y dopiero z assignacyją po chleb od pułku J. M. pana krayczego W. X. L. panowie deputaci zesłani, gdy ostatnią od ubogich brac chcieli resztę poddanych cerkiewnych; ledwo prece et pretio dali się ubłagać na niedziel a data praesentium czterech, aby supersedowali y ustąpili z dobr duchownych, nim bysmy w tym czasie doniesc W. X. M. y iako supremi tych dobr protectoris, azebym uprosic mogli dextram. O którą supplex cum toto religiei

moiej clero, upraszam W. X. M. pana mego miłosciwego, nie wątpiąc, ze wysoce poważna W. X. M. do woyska wniesiona autoritas y requisycyia od tak ciężkich (ktorym ex vi legis y nowo postanowionych przez woysko w Olicie articulow nie powinnismy podlegac w dobrach W. X. M. dziedzicznych) exaccij y ciężarow tueri nas moze. Restauracyją tez cerkwie Troycy Przenas. y monastera iako naypokorniey młciwei W. X. M. pana mego młciwego łasce y panskiemu subjicio baczeniu, y iuzem trochę nadbudował, lecz przy szczupłych moich intratach, zadnego niskąd nie mając subsidium, ktore po Bogu tylko od W. X. M. pana mego miłosciwego, iako protektora y dobrodzieia tej starozytnei swiętobliwych W. X. M. przodkow fundaciey, expectans expecto y supplex upraszam, niewątpiąc, ze W. X. M. tę starozytnosc od kilkuset lat fundowaną ex ruderibus erigere y iako nieskazytelne sławy swojej colossy posteritati porrigere rozkazesz. Z Słucka, 10 Martii, anno 1663. Waszei xiążęcei mosci pana mego miłosciwego y dobrodzieia naynizszy sługa Theodosy Wasilewicz, A. S.

Адрессъ: Jasnieswieconemu xiążęciu J. M. Bogusławowi Radziwiłowi, xiążęciu na Birzach i Dubinkach, Słucku y Kopylu, panu

na Newlu y Siebiezu, koniuszemu W. X. L., | staroscie, memu wielce mściwemu pana y
generalnemu xięstwa Pruskiego gubernato- | dobrodzieiowi.
rowi, Branskiemi, Poszerwentskiemu etc. | *Отдѣлъ писемъ, тека 276.*

95.

1663 г. 28 Июля (ст. ст.). Письмо Запорожского гетмана Павла Тетери къ Литовскому
колишнему князю Богуславу Радивилу.

По получении письма отъ князя, увѣдомляетъ его, что, вѣроятно, какой нибудь зложелатель сдѣлалъ такой неправильный доносъ: будто бы Слуцкихъ мѣщанъ, приѣзжающихъ въ Украину, всегда тамъ грабятъ и обираютъ. Быть можетъ, для доноса послужилъ слѣдующій случай. Именно: нѣкто Костюковичъ, имѣя основанія заподозрить Слуцкаго купца Савостьяна въ грабежъ товаровъ и желая скорѣйшаго ихъ отысканія, по обычаю водящемуся между купцами (*more mercatorum*), заарестовалъ, съ вѣдома гетмана, товары прочихъ купцовъ, впредь до судебного разсмотрѣнiя этого дѣла, поручивъ «добросовѣстнымъ» наблюдение за ихъ сохранностью. Но, въ настоящее время, по получении отъ князя письма, гетманъ, не желая спориться съ Радивиломъ, приказалъ снять арестъ съ этихъ товаровъ, но съ условіемъ, чтобы князь далъ удостовѣреніе, что Костюковичъ будетъ удовлетворенъ въ самомъ непродолжительномъ времени.

Jasnieoswiecone xiąże, m. panie koniuszy
W. X. L., moy wielce m. panie y przy-
iacelu!

Snac ktoś malevolus z ludzi nieprzyiaźń
kochających perperam detulit, aby mieszcza-
nie W. X. M. Słuccy w Ukrainie protunc
mieli szarpaniny (iako z listu constat) po-
nosić. Ponieważ, iakom nigdy żadną nie-
wierności macułą przeciwko panu y oyczyz-
nie niebył notatus, tak superintendendo
z Boskiego woysku Zaporoskiemu dekretu
na tym pro officio iestem, aby libera et se-
cura dobr ich MM. PP. dzierzawcom w
Ukrainie była apprehensio, y tak z Polskiew,
Litwy iako y Pruss żeby zostawała licita
commutatia.

A iesli Kostiukowicz, poddany J. K. M.,
dochodząc na nieiakimś Sawoscie, kupcu
Słuckim, ponabiranych sobie violenter towa-
row, spe prętszego odszukania, more mer-
catorum, drugich tamecznych kupców towary,
za wiadomością moią, zaaresztował, iednakże
eo tylko fine, aby do rosprawy, pod sekwe-

strem ludzi wiary godnych ie zostawił, a nie,
iako male traducunt, poszarpał.

Więc abyś W. X. M. niechciał moiey
przypisywać niechęci, kazalem, za requizy-
cyą W. X. Mosci (a zwłaszcza, gdy ra-
czysz assekurować, że skuteczny dekret pod-
dany J. K. M. według słuszności otrzy-
miany y ukontentowany zostanie) te towary z aresztu
uwolnić, będąc tey imprezy, że intra exi-
quum spatium, y ten poddany J. K. M.
ukrzywdzony z swoiey pracy będzie cieszył,
y ja in futurum w inakszey u W. X. M.
miany existimatię. Ktoremu na ten czas
moie przy wszelkiej życzliwości wyswiad-
czywszy, do usług promptitudinem zostawam.
Z Czohryna, 28 Julii v. s., anno 1663. W.
X. M. powolny sługa Paweł Tetera, hetman
woysk J. K. M. Zap.

Адресъ: Jasnieoswieconemu xiążęciu J.
M. panu koniuszemu W. X. L. a memu
wielce mciwemu panu y przyiacielowi.

Отдѣлъ писемъ, тека 265.

1663 г. 3 Ноября. Письмо Запорожскаго гетмана Павла Тетери къ Литовскому конюшему князю Богуславу Радивилу.

Издавна (такъ начинаеть Тетеря) Русскій народъ и Запорожское войско пользовались во многихъ трудныхъ обстоятельствахъ неисчислимыми благодѣянiami Радивилскаго дома, особенно въ дѣлѣ вѣры. Но, теперь, въ самое недавное время, творится нѣчто обратное: каменная церковь, находящаяся въ предмѣстьи Слуцка, — неизвѣстно по какимъ причинамъ — разрушена. Тетеря, опираясь на добротство князя Богуслава къ православнымъ, просить, чтобы эти церковныя «руины» были возстановлены.

Jasnieoswiecone xiąże, panie koniuszy W. X. L., moy wielce mściwy panie y przyiacielu!

Narod Ruskij y woysko J. K. M. Zaporozkie, z dawnychъ bardzo wiekow, iasnieoswieconego W. X. M. domu nieporachowane w wielu trudnychъ okazjachъ doswiadczały dobroczynności, a zwłaszcza in promovendo Divini cultu w cerkwiachъ Prawosławnychъ. Dopiero admiratur, że iakaś niezyczliwa sors sprawuie dolendam metamorphosim, gdy słyszysz, że z iakichsъ przyczyn y cerkiew murowana na przedmieściu w Słucku, monumentum wysokiey pobożności y wielkichъ na cześć Bogu nakładow iasnieoswieconychъ przodków W. X. M., zruynowana została. Tedy ja sam po W. X. M. uznawaiąc wielką propensią tak do narodu Ruskiego iako y woyska Zaporozkiego, smiem upraszac W. X. M., aby te ruiny cerkiewne znowu ad honorem Dei restaurowac sie mogli, y iako phenix. prawie s popiołu munificentią W. X. M. vitam et spiritum iak znowu

zawzięty, gdzie nieustające modły za długofortunne W. X. M. pożycie odprawować sie będą. A niemniey świętobliwie zeszkłym w teyże cerkwie pogrzebionym reliquiom wiekopomna pamięć nie umierac bendzie, y co naywiększa tychże duszom requies u Boga codziennie exorabitur. S takowych fundamentów mogę dobrze tuszyc, ze moje petitionum repulsy nieodniesie w łasce W. X. M., ktorey sie sam et propositam intentionem cerkwi Bozey zalecam iako naypilniey. W Korsuniu, d. 3 IX-bris, anno 1663. W. X. M. powolny sługa Paweł Tetera, hetman woysk J. K. M. Zaporozkich, starosta Braslawski y Czehrynski.

Адресъ: Jasnieoswieconemu xięciu J. M. Bogusławowi, na Słucku y Kopylu, Radziwiłowi, koniuszemu W. X. L., memu wielce mściwemu panu y przyiacelowi do oddania należy.

Отдѣлъ писемъ, тека 265.

1664 г. 6 Февраля. Письмо Слуцкого архимандрита Феодосія Василевича къ Литовскому ковиошему князю Богуславу Радзивилу.

Начинаеть съ того. что онъ, Василевичъ, вслѣдствіе уничтоженія по приказанію князя Слуцкаго монастыря и церкви, въ настоящее время имѣть одинъ только титулъ архимандрита. На недавнемъ съѣздѣ духовенства для выбора митрополита, ему, Василевичу, поручено просить князя о возстановленіи монастыря и церкви. Заявляя объ этомъ, Василевичъ прибавляетъ, что князь общалъ для этой цѣли собрать контрибуцію съ Слуцкаго и Копыльскаго княжествъ, дать камня и дерева. Въ видахъ облегченія, Василевичъ предлагаетъ князю, чтобы онъ ему далъ, въ видѣ аренды, село Самву и еще какую нибудь деревеньку недалеко отъ Погоста. — Затѣмъ Василевичъ переходитъ къ вопросу о Мороцкомъ монастырѣ (см. выше, письмо Юва Борецкаго. № 55) и проситъ назначить комиссію, для разсмотрѣнія правъ князя и духовенства на эту собственность.

Jasnieswiecone młsciwe xiąze, moy wielce mciwy panie y dobrodzieiu!

Zostając, z woli Bożej a osobliwej nad zasługi moje łaski W. X. M., lubo na ten czas solo tylko archimandrytą Słuckim tytuło, y z powinności mojej y od starszych, na electyją metropolity zgromadzonych, admonitus muszę etiam snac importune z unizoną moją narazac się W. X. M. prozbą o restaurowanie zruinowanej, z rozkazania W. X. M., cerkwie y monastera Troycy Świętej. O czym ieslibym pilnego nie czynil starania, nie tylko przed Bogiem y starszymi memi nie uszedł bym omissionis karania, ale y od samego W. X. M., iako naywyższego tei starozytnei fundacyjej depositem ciał s. p. xiążąt ich mciow protectora y colatora.

Czyniąc tedy dosyc intentioni et iuri protectionis W. X. M. y upomnieniu starszych moich y mojej przytym powinności, supplex upraszam, aby obiecana z łaski W. X. M. w xięstwie Słuckim y Kopylskim contrybucyia, przytym materia do muru y drzewo do zbudowania monastera — wydane mi z rozkazania W. X. M. pana mego młciwego były. Ani zycząc namniejszego samemu W. X. M. na to wazyc kosztu, ile do materyei spo-

sobienia, ten (iesli go W. X. M. acceptowac raczy) wynayduię sposob, abym dla robienia cegły mógł otrzymac, per modum arendy, zaraz dawszy pieniądze, Sliwę y iaką bliską od Pohosta (dla robienia y zwożenia wapna) takowym contractem wioskę, z ktorey zaraz by wcale odemnie doszła należąca W. X. M. intrata y materyia do muru obmyslić bez naymniejszej W. X. M. szkody mogła.

Monastera przytym Morockiego przywroczenie, iako własnei zdawna duchownej posesseyej, barzo by do tegoz wygodziło muru, dla łatwego tam robienia y sprowadzenia do Słucka wodą cegły. Ktory monaster, iezeli iest iuris et possessionis W. X. M., czyli duchownej, unizenie suniem upraszac o naznaczenie do przesłuchania dowodow, y o wysłanie dla inquisycyjej in fundum panow commissarzow od W. X. M., gdzie co się kolwiek by y iedna tylko włoka monasterowi należąca pokaze, y tą się, sine ulla controversia, z łaski W. X. M. ten monaster contentowac musi. A iezeli z tym iako p. Kunicki trzymał od nieboszczyka oycza Zahorowskiego archimandryty w summie contra naturam dobr duchownych jure oppignerationis onerowany ten monaster, probabitur być iuris spiritualis, tedy y summę sukces-

sorom p. Kunickiego, lubo nie słusznie na dobra duchowne y bezprawnie wniesioną oddacem gotow, tego tylko zycząc, aby fundacyia tak starozytna, iako y archimandryia Słucka, posteritati in possessionem restituta była duchowienstwu. Te utrumque z naynizszą suppliką moją postulatum, tak o zmurowanie cerkwie Troyce Świętej iako y o przywrocenie praevia inquisitione monastera Morockiego, ze skutecznie miłościwą W. X. M. łaskę otrzyma, dla chwały Bożej y codziennych modł na tych mieyscach za całosc zdrowia y dostojenstwa, za szczęśliwe długoletnie W. X. M. panowanie y dla wiecznej in sera posteritate sławy W. M. nie

wątpiąc. Uniżone moje z naynizszym ukłonnem W. X. M. panu memu miłosciwemu dedico służby. Z monastera Troyce S. arch. Słuckiej, 6 Febr., anno 1664. Waszej xiążęcei mosci pana mego miłosciwego y dobrodzieia unizony sługa Theodosy Wasilewicz, A. S.

Адресса: Jasnieoswieconemu xiążęciu J. M. Bogusławowi Radziwiłłowi, xiążęciu na Birzach y Dubinkach, Słucku y Kopylu, panu na Newlu y Siebiezu, kóniuszemu W. X. L., Branskiemu, Poszerwentskiemu etc. staroscie, memu wielce msciwemu panu y dobrodzieiowi.

Отдѣлъ писемъ, тека 276.

98.

1664 г. 6 Февраля. Письмо Слуцкого архимандрита Феодосия Василевича къ губернатору Слуцкого княжества.

Письмо почти такого же содержания, какъ и предыдущее, но только къ другому лицу, и съ нѣсколькими вариантами и дополненіями. Между прочимъ, Василевичъ упоминаеть, что церковь сломана, по инициативѣ и совѣту Слуцкого губернатора.

Mnie wielce msciwy panie gubernatorze xięstwa Słuckiego, moj panie y przyiacielu.

Upraszałem, y powtore uniżenie W. M. upraszam -- o powazną do xiążęcia J. M. dobrodzieia mego intercessyją, tak o restaurowanej cerkwie Troyce Świętej, iako y o przywrocenie, post decessum pana Kunickiego, Morockiego do possesyei duchownei monastyra. Cerkiew nie moze się bez supplementu y declarowanej z łaski xiążęcia J. M. contribuceyi, przytym bez dodania materyei zaczynac murować. Materyei nayłatwiej z Pohosta wapna, z Moroczy y Sliwy cegły zasiąć, co zeby bez zadnego xiążęcia J. M. kosztu y straty byc mogło upatrując, zyczylbym Sliwę choć per modum arendy, zapłaciwszy co debetur p. Owczyczynej, otrzymac, pieniądze zaraz dam, a więcęci

nad wygodę w dodaniu cegły, gdzie się łatwo robic może, nie szukałbym intraty. Dla robienia tez wapna, wioskę bym iaką od Pohosta takze arendą otrzymac y zaraz pieniądze cum integro xiążęciu J. M. censu oddac zyczył. Morockiego przytym monastyra przywrocenie barzoby do robienia cegły, gdy tam y glina posobna y o drwa barzo łatwo, wygodziło. Dowodziłem przed W. M. y dowodziciem gotow, ze to antiquius była y byc powinna possesya duchowna, y nie folwarkiem, ale monastyrem tak dawno, iako y archimandryia Słucka, co zeby się dowodnie pokazac mogło, unice upraszam xiążęcia J. M. o naznaczenie i wysłanie in fundum dla inquisyciej panow commissarzow, iezeli był kiedy ten monastyr non aequivoce ale univoce, zeby mu nomen et ratio significata

monasterya służyły y co do niego należało, pokaże li się y iedna tylko (lubo by się na tak szczupłej fundowac nie mógł monaster intracie) włoka, gotowismy y tą się contentowac, tylko zeby monaster monastyrem był re et nomine zyczę, y co albo per incuriam duchownych albo per injuriam alieniatum, aby znowu z łaski xiążęcia J. M. restitum byc mogło. Ani tego dla moiej prywatnei szukam intraty, bo tei y z całej archimandryei Słuckiej nie mam, owszem cokolwiek z ynszych moich zasiąc mogę condycij, to wszystko na erigowanie de nova radice monastera obracam, zycząc starania y zyczliwosci moiej ku tuteiszemu mieyscu, dla przysługi Bogu posteritati zostawic dowody. Dla czego odwazam się y monaster Morocky, iezeli wola y łaska xiążęcia J. M. votis annuet, oddac summę successorom pana Kunickiego. Lubo to contra naturam dobr duchownych (iure oppignerationis one zawiodszy) uczynił ociec Zahorowsky archimandryta, y kto na te dobra dał pieniądze tracic by ie według prawa, albo iezeli na kwieciją na własnych oyca Zahorowskiego szukać powinien dobrach, atoli y pieniądze bym oddał byle quod Cæsaris Cæsari quod Dei Deo było restitutum. Dał Pan Bog tak hoynie xiążęciu J. M. iako nemini w Coronie y w Litwie secundo szerokie włosci y xięstwa oprócz monastera gloriæ suæ dedikowanego y z iego barzo szczupłą intratą, która, iako kropla do morza, iako atomus do morskiego piasku, do intrat xiążęcia J. M. równać może. Ani rozumiem, żeby xiąże J. M. w panskim swoim raczył to admittere animuszu et rectissima conscientia (ktorei mamy zawsze w nienaruszeniu starozytnoscij y fundacij naszych dowody), zeby ten monaster in suos miał obracac usus, snac tylko adversa iakaś religiei y narodowi Ruskiemu rada perswa-

due to xiążęciu J. M. y nie zyczliwa tak zacnego pana reputacyei. Ktora iako zbi-
ciem y do tych czas nierestawrowaniem cerkwie Troyce Świętei, tak nieprzywroceniem do należnei duchownei monastera Morockiego possesyei, wielkie zaciąga in gente et religione nostra coniectury nielaski xiążęcia J. M. Racz ze, moy dobrodzieiu, unizenie y podziesiąte upraszam interponowac powazną swoię do xiążęcia J. M. dobrodzieia mego instanciją, aby dla inquisycyey o tym Morockim monasterze y przesłuchania dowodow deputowac raczył; a iezeli do duchownei pokaże się należeć possesyey, iam gotow summę, lubo niesłusznie y nieprawnie na dobra duchowne wniesioną, oddac. Przytym obiecana z łaski xiążęcia J. M. na zmurowanie cerkwie z xięstwa Słuckiego y Kopylskiego contrybuciją y robienie w Pohoscie wapną, w Sliwie y Moroczy cegły, abym mógł za intercessiją otrzymac unizenie proszę. Da-
iąc to do wysokiei xiążęcia J. M. consideracyei, ze cokolwiek dla restawrowania tei nieszczęsnei na zgubę prawie moią possesyey moiej, zruynowanej archimandryej Słuckiej, czynię to primario dla chwały Bozei, przytym dla sławy in posteritate xiążęcia J. M., aby tam veneranda antiquitas za szczęśliwego w tym xięstwie panowania y dni xiążęcia J. M. in ruderibus zagrzebiona wiecznie nie zostawała. Alias—terra inanis et vacua, na ktorei quondam archimandryia była, colatorem y protectorem byłby xiąże J. M., y wątpię, zeby się kto miał o nią kiedy starac albo takie wazyc na podzwignienie onej koszty y pracę. Subijcio to wszystko wysokiemu xiążęcia J. M. baczeniu, powaznei przytym z unizoną moią prozbą W. M. recommendo intercessyey, y to przydajac, zes tez sam W. M. obligatus ad restitutionem tego domu Bozego, poniewaz

nie tylko za dyreky W. M. w xięstwie Słuckim, ale tez za własną radą od W. M. pana podaną xiążęciu J. M. ta cerkiew zruynowana. Racz ze y do zmurowania onei byc powodem y promotorem dla zrestawrowania zdrowia swego, dla pomysłnych przy dobrym zdrowiu długoletnich fortun, dla remuneracyi wiecznei od Troyce S., dla zniewolenia przytym gentis nostrae y nas wszystkich do wszelakich uslug y gratificacij, ktore omnibus W. M. panu stawic polliceor za wszystkich

nas nominibus; upraszając aby y uproszoną przez wszystkie duchowienstwo Ruskie u Krola J. M. instancją y od J. M. pana hetmana Zaporozkiego y moją przytym unizoną do xiążęcia J. m. za occasyją wysłania odesłać raczył supplikę. Z monastyra Troyce S. Słuckiej archimandryej, 6 Febr., anno 1664. W. M. mego wielce mciwego pana powolny sługa Theodosy Wasilewicz, A. S.

Отдѣлъ писемъ, тека 276.

99.

1664 г. 18 Ноября. Письмо Слудкаго архимандрита Феодосія Василевича къ князю Богуславу Радивилу.

Письмо это заключаетъ въ себѣ оправданіе по дѣлу о выборѣ митрополита.

Jasnioswiecony mciwe xiąże, moi wielce mciwy panie y dobrodzieiu!

Jakem sobie założył w miłosciwei łasce y protekcyei W. X. M. pana mego mciwego wszelaką ozdobę integritatem et securitatem, tak upraszam supplex, abym nie był exclusus z liczby zyczliwych sług a oraz ex patrocinio W. X. M., cuius y na ten czas pilno y unizenie imploro opem do reconciliowania łaski J. M. xiędza canclerza Coronnego, mego wielce mciwego pana y zawsze przed tym osobliwego dobrodzieia, a dopiero dla oycy Tukalskiego.

Aversi animi Boga Testem invoco moiei niewinnosci, a oraz ieslim vel minimum nie tylko opere, ale y pomyszeniem contra maiestatem J. K. M. pana mego mciwego et autoritatem J. M. xiędza canclerza uczynił.

Sama tylko oycy Tukalskiego sprawa in sinistram mnie niewinnego trahit y podae opinionem. Niechaj go J. K. M. są-

dzie y karac, iesli winien, kaza, iako żaden z nas complex tak y defensor causae facti iego nie pokaze się; lubo causam iuris liberae electionis in persona iego od ich m. oycow prałatow Ruskich Coronnych oppressam zyczymy (przez unizone nasze do J. K. M. suppliki y do J. M. xiędza canclerza) ad primam reducere formam; niechai będzie kto chce, a raczei kogo Bóg y J. K. M. poda metropolitą, praevia iednak legitima non exclusis w prawie opisanych ordinibus electione subicitur z supliką naszą maiestati J. K. M. A dopiero tylko o redintegracją łaski J. M. xiędza canclerza ku mnie sładze swemu przez poważną W. X. M. intercessyją unizenie proszę, oraz y łasce W. X. M. pana mego miłosciwego z nayszym mie subicio ukłonem. Z Słucka, 18 Now., anno 1664. Waszei xiążęcei msci pana mego mciwego y dobrodzieia unizony sługa Theodosy Wasilewicz, A. S.

Отдѣлъ писемъ, тека 276.

1665 г. 18 Сентября. Письмо Литовско-митрополичьего наместника, Слуцкого архимандрита Феодосия Василевича къ князю Богуславу Радивилу.

Жалуется Радивилу, что въ его паствѣ накопилось много дѣлъ по поводу разныхъ безчинствъ каплановъ, что Новодворскій попъ Лисица составилъ фальшивое одобрение отъ имени прихожанъ Никольской церкви и этимъ путемъ успѣлъ получить мѣсто при сей церкви, хотя онъ едва могъ быть пастухомъ: за такой поступокъ архимандритъ считаетъ его достойнымъ отсѣченія руки по суду свѣтскому. Не ограничиваясь симъ подлогомъ, Лисица наклеветалъ Радивилу на архимандрита, что и вызвало послѣдняго на это длинное и риторическое посланіе.

Jasnieoswiecony miłościwy xiąże, moi wielce mciwy panie y dobrodzieiu!

Maiąc sobie od stolice metropolitánskiej recommendatam nie tylko w dobrach W. X. M. pana mego mciwego, lecz y w całym W. X. L. provinciam władzy metropolitánskiej y zawiadywanie wszystkim duchowienstwem, w tym moje naybarziesi zakładam conatus, abym, według postanowienia y zwyczajow starozytnej religiei Greekiej y cerkiewnych, synodaliter uchwalonych, porządkow, wszystkie duchowne in suo esse et vigore zostawały sprawy, ktore gdy ad regulam et normam, w canonach generalium conciliorum praescriptam usuque antiquissimo comprobata, reducowac enitor, osobliwie między duchowienstwem w dobrach W. X. M., przeglądaiąc prawie codziennie, ut omnia regulariter fiant, wielkie znajduię irregularitates et summa inconvenientia, ktorych nec pagina, gdybym chciał opisac, caperet; nec sine taedio przyszło by W. X. M. czytac: riservuię to szczęśliwemu, da Bog; w te kraie W. X. M. w dobrym zdrowiu przybyciu, maiąc authentica od wielu dzierzawcow y sług w maiętnosciach W. X. M. zawiadyujących dokumenta, iakie w dzierzawach swoich a dobrach dziedzicznych W. X. M. donoszą mi przez pisania horrenda kaplanow facinora, ktoremi chwala Boska diminuitur,

ludzkie sumnienia opprimuntur y duszy periclitantur, zwierzchnosc nad nimi tak samego W. X. M. iako y duchowna contemptur, a ta jesliby bez animadversij impune sineret takowe vadere sprawy, wielkie na sumnienie zaciągnęła by gravamen, a zatym vindictam Dei, czego y W. X. M. y sobie nie zycząc, owszem staraiąc się, ne omissio nis doзору mego incurram culpam et paenam: wszelako ad debitam wszystkie duchowne sprawy y porządki, według postanowienia cerkwi Greekiej (non parcens malis ne nocerem bonis), usiuię reducere formam, poniewaz tak politica iako i Ecclesiastica omnis Respublica duratura non est, si stent moenia, ruant leges et mores. Emergit nie dawno non practicabili dotąd exemplo między duchownemi Słuckiemi horrendum Lisicy, popa Nowodworskiego, facinus, divino humanoque iuri adversus scelus, a naprzod samego Boga y cerkwi Greekiej generalnego postanowienia, cui (lubo o demnie był praemonitus) contravenit contemptus, gdy sobie kaplanstwo dolo cepit u J. M. oycy metropolity, sine testimonio od duchownej, pod którą żyie, zwierzchnosci, zmysliwszy tylko iakoby miał y zgubił list o demnie za sobą do J. M. oycy metropolity dany. Za co lubo y karanie poniosł, tym się iednak nie rectificowawszy, malum malo

adijcere ausus, gdy od ołtarza, do którego consecratus y az do śmierci swojej przytym zostawac iuramento iest obligatus, (o czym widział J. M. pan Kłokocky producowane odemnie dokumenta y sinodalne canony) wazył się per calcata Ecclesiae iura y duchownei zwierzchnosci zdeptawszy władzę, a wyrazną przytym sub paena excommunicationis na piśmie sobie daną inhibycją, inscijs przytym et invitis, ktorzy o niego prosic y supplicowac do W. X. M. przy zaleceniu od starszego w duchowienstwie powinni byli, paraphian cerkwi Nikolskiej, starac się wazył o przeniesienie swoje do tej cerkwi. A tego nec alio tez chciał dokazac medio, będąc bonis et honestis do swei promocyei destitutus rationibus, tylko eodem quo cepit kapłanstwo dolo et fraude, gdy się wazył tantum committere laesae Divinae Maiestatis et dignitatis W. X. M. crimen: sporządziwszy zmyśloną od paraphian do W. X. M. supplikę, z podpisem rąk, do którego zaden się nie przyznał, otrzymał ad male narrata z cancellaryei W. X. M. na pomienioną cerkiew Nikolską przywilei, azeby hanc fraudem, tantumque dalei mógł suum prosequowac ausum, wiedząc, ze się tego wazy nie tylko przeciwko cerkwi Greckiej postanowieniu, ale tez przeciwko woli swoich a raczej cerkwi Nikolskiej paraphian, iako sami o to supplicowali do W. X. M., insuper przeciwko duchowney (cui multum interest takowe animadvertere sprawy) władzy, dokazuie swojej ambicyei y przeciwnei woli Bozei creacyei cum alterius subiecti corruptione. Udaiąc mie sinistre (iako mam przestrogi) do W. X. M. dobrodzieia mego, iakobym przeciwnym był woli W. X. M. y nie umiał observowac władzy y dostoiensstwa W. X. M., iakobym y sam nie chciał miec y popom zakasowac do W.

X. M., iako do naleznego collatora patrona y protectora, relacyei, y co snac mógł, ten pessimae conscientiae et famae wymyslic złości swojej człowiek, tej przeciwko mnie przed waszą x. mocią zazył, poniewaz flagitiosorum est voluptas inquinare honesta. Za te swoje tak odwazne sine exemplo w cerkwi y duchowienstwie naszymy criminaly, quantum meruit karania, subjicio wysokiei panskiei samego W. X. M. consideracyei, y to ex canonico prawa naszego duchownego iure W. X. M. donoszę, ze nie tylko przy cerkwi Nikolskiej, lecz y przy kapłanstwie ten impostor subsistere nie moze, ale degradowany do swieckiego na ucięcie ręki za zmyślone podpisy powinien byc remissus prawa. A ia samego Boga za testimonium moiej wzywam niewinnosci, y pokornej zawsze ku dostoiensztwu W. X. M. submissyey, naleznei od sługi panu od klienta patronowi y dobrodzieiowi moiej ku W. X. M. observancyei, y iezelim vel minimum dicto factoque albo y samym pomyszeniem commisi laesae maiestatis W. X. M. crimen, tegoz Boga in iudicem et vindicem na siebie zaciągam, supplex W. X. M. upraszając, aby ten udawca tak wielkiej niezbożności swojej, gdy divina cerkiewne iura zdeptał, y samego W. X. M. dignitatem zmyślonemi mala fide supplicami offendit, modisque illicitis rem sobie prohibitam dokazuie, y gwałt sumnieniu paraphian Nikolskich, chcąc byc illis inscijs et invitis pasterzem (a ledwo godzien pastuchem) czyni, y duchowną in persona mea prawie calcavit władzę, którą tak ia mam umiarkowaną et limitatam, ze niwczym iuri W. X. M. iako dziedzicznego pana y collatora fundacij duchownych w dobrach W. X. M. non derogat, owszem iest władza duchowna władzy W. X. M. subalternata, nad to canonice

od Synodow *circumscripta* y od samego *doctora gentium*, który nam duchownym *naybarziei praecepit: Deum timete, Regem honorate et principes eius. A to naybarziei odemnie innumeris od W. X. M. cumulo beneficijs debetur et habetur non remisse W. X. M. y zebym dłuższym nie był importunus stilem, kącze takowe na się zakładając vadium: niechai będę wymazany de libro viventium ex consortio beatarum y z łaski Bozei oddalonym y do Niebieskiej non admissus wieczności, iezelim w czym dignitati, iuri et potestati W. X. M. nieposłuszny, y nie zyczliwy; iako mie delator niezbozny detulit W. X. M. sinistre, który ze*

spirituali et civili iure za takowe criminaly condignus luet paenas, nie wątpię y iako naypokornieji o to W. X. M. upraszam, consecrując wieku mego residuum do usług wiernozyczliwych y codziennie za całość zdrowia y dostojenstwa W. X. M. et dierum longitudine Pana Boga prosząc. Cum his votis y z unizonemi usługami memi pokornie w miłościwą W. X. M. pana recommendo łaskę. Z monastera S. Troyce archim. Słuckiej, 18 VII-bris, anno 1665. Waszei x. mci pana mego miłościwego y dobrodzieja unizony sługa Theodosy Wasilewicz, A. S., namiestnik metropolitanski W. X. L.

. *Отдѣлъ писемъ, тека 276.*

101.

1666 г. 19 Февраля. Письмо Слудкаго архимандрита Феодосія Василевича къ князю Богуславу Радивилу.

Просить утвердить приговоръ прихожанъ Слудкой Николаевской церкви, по которому они выбрали себѣ священникомъ Еммануила Ярошевича. Василевичъ рекомендуетъ этого Ярошевича съ весьма хорошей стороны, какъ чловѣка образованнаго, способнаго и понимающаго обязанности своего сана. Онъ выражаетъ желаніе, чтобы такихъ священниковъ побольше было, которые могли бы очищать народъ отъ невѣжества, въ него вкоренившагося (*wkorzeniona in plebe simplicitas*). О прочихъ Слудкихъ священникахъ Василевичъ дѣлаетъ весьма жесткій приговоръ, называя ихъ „идіотами, которые, вмѣстѣ взятые, не стоятъ одного Ярошевича“ (*idiotow kaplanow Słuckich, ktorzy wszyscy и т. д.*).

Jasnieoswiecony młciwy xiąże moi wielce mciwy panie y dobrodzieiu!

Poswięconego ad instantiam paraphian cerkwie S. Mikoły Słuckiej na kaplanstwo, Manuela Jaroszewicza (*ut innotescat suis do tego czynu debitis qualitatibus*) waszei X. M. z unizonym moim recommendo ukłonem, y iadącego do W. X. M. comitor moią za nim pokorną prozbą, aby ex mandato W. X. M. cerkiew S. Mikołaja z przynależnosciami miał podaną. Spondeo y cale assecruję W. X. M. za tego człowieka, ze z oz-

dobą, nie tylko tej iednej cerkwi ale Słucka wszyskiego, a z pozytkiem dusz ludzkich duchowną będzie exequował funkcją. Prawda, że *wkorzeniona in plebe simplicitas*, za powodem idiotow swoich kaplanow Słuckich, ktorzy wszyscy dotibus iednego tego nowoinwestiowanego kapłana *non sunt pares*, trudna jest do melioracyei w oziębłym ku chwale Bozei et in cultura morum nałogu, gdy iednak takowych, iako *lator praesentium*, będzie miała pasterzow, cultior y zelosior reddetur w dobrach W. X. M., przez

co chwala Boża amplificabitur za szczęśliwego W. X. M. panowania y sam W. X. M. auditores będziesz miał poddanych swoich. Czego ia unice zycząc y powtore w miłościwą W. X. M. łaskę oica Manuela Jaroszewicza recommendo, supplex upraszając, aby cerkwie S. Mikołaiia a przytym usług W. X. M., do których zawsze będzie expeditus et votorum suorum był compos, z woli y rozkazania W. X. Mci, za co Numen

Supremum o całosc zdrowia, dostoiensstwa fortun W. X. M. ze mną błagac będzie ten kapłan. Usługi moje przytym unizone iako naypilniei w miłościwą W. X. M. łaskę recommendo. Z monastera S. Troyce arch. Słuckiej zruinowanej 19 Febr., anno 1666. Waszei xiążęcei mci mego wielce mciwego pana y dobrodzieia unizony sługa Theodosy Wasilewicz, A. S.

Отъяз писемъ, тека 276.

102.

1666 г. 24 Марта. Письмо Слуцкого архимандрита Феодосия Василевича къ Литовскому конюшему князю Богуславу Радивилу.

Жалуется на преступный и богохульный поступокъ Слуцкого жиды Якуба Давидовича, при чемъ сей жидъ бросилъ съ ножомъ на Василевича. Когда дѣло это дошло до суда, то судьи, неизвѣстно—вслѣдствіе какихъ побужденій и вліяній—оправдали еврея. Евреи ходятъ толпами по Слуцкимъ улицамъ и нападаютъ на духовенство. Не желая быть „потѣхою для жидовства“ (cieszyc żydowstwo), просить князя осудить названнаго еврея на смерть, хотя собственно онъ и не жааетъ крови, но, для острастки, не мѣшало бы прибѣгнуть къ этой строгости.

Jasnieswiecony miłościwy xiąże panie moi mciwy y dobrodzieiu!

Rożumiem, ipsa detulit W. X. M. fama, która to po wszystkim W. X. L. y Coronie rozniosła, quanta żyd Słucky Jakub Dawidowicz auso na czesc y chwale samego Boga y Imienia Jezusowego, przytym i na mnie, kapłana niegodnego, z uszczypliwemi słowy a potym z nożem dobytym rzucił. O co gdym go, na gorącym wziętego uczynku, oddał do zamku W. X. M., z zaniiesieniem płaczliwej przed J. M. panem gubernatorem Słuckim querellae, y sprawiedliwosci tanti criminis laesae Divinae Maiestatis, przytym contemptu samego W. X. M., iako naywyższego w tym xięstwie domow Bożych y monasterow protectora y colatora a mego dobrodzieia, tudziez J. M. oycame-

tropolit y et totius cleri in persona mea obelgi, requirował u sądu W. X. Mci assessorskiego sprawiedliwosci, brałem się samodziesiąt do dowodu. Succesit iednak zydomi nie tak z prawnych onego produktow (ktore barzo słabe, y te nie w sądzie inferowane, lecz do controversyeyi y dekretu potym inserowane) ale z iakichs na zydy respectow. Ku ich dalszei insolencyei (ktorei nie raz nie tylko opprimendo plebem, lecz y na cmentarzy y na domy Boże y na osoby duchowne tumultuose rzuciąc się w Słucku praebuerunt vix non cruenta exempla, czego mam autentica documenta), jam postpositus, a zydom do odvodu, contra evidentem y kozdemu w Słucku et extra . . . . . notam pozwolono veritatem, y tak niewierni zydzi wiernymi y wielebnymi, a ia wierny

chrześcianin y (iako mi piszą) wielebny niewiernym osądzony, w tak ciężkiej y od zydow obeldze, y od sądu oppressiei, cum protestatione degravamine y o niuczynienie sprawiedliwosci, odeysc musiałem praemissis aliquot praeiudicatis, ze ich mośe za zydow chrzescian na gardło sądzili, y zydow dowodzie nakazywali, y dali się ex hoc praeiudicato na chrzescian za żydy ferowanych mortis decretow, cieszyć zydowstwu, a za obelgę samego Boga y domu Jego et sacramentorum in ea repositorum, tudzież za contempt W. X. M. iako protektora y collatora, za zelzenie przytym in persona mea J. M. oycy metropolity et totius cleri niechcieli ich mose ferre sententiam, zeby tez praeiudicatum mortis, na zydow za Chrzescian zostawało. W czym summe oppressus recurro do sądu y miłosciwej łaski W. X. M. dobrodzieia mego z unizoną prozbą o melioracyą tak nielaskawego in rem całego chrzescianstwa et totius cleri decretu, aby iuxta allegata plenipotenta mego (lubo y ten snac praeoccupatus judaizando większe opuscił fundamenta iuris y dowody) y z samei ku chwale Bozei przez żyda obelzonej gorliwosci, ten żyd na gardło edicto W. X. Mci był wskazany. Deum testor, non in-

starem o ten decret, gdy by się ten żydowski excess po wszystkich prawie J. K. M. nie rozniosł panstwach et toti non innotesceret clero, przed którym erubescō, że mie y żydzi w Słucku persequuntur; nie iestem krwie chciwy y execucyei decretu nie myślę urgere, tym się (przy iakimkolwiek in aere et corpore Zyda karaniu) będę contentował, iezeli samym mortis decretum za convincaniem siedmiu czeladzi moieji będzie okryty; zeby tylko wszystkim (wskazana) innotescat praesentia, quibus innotuit żyda tego culpa. O co supplex W. X. M. dobrodzieia mego upraszając, pilno mie z unizonymi usługami memi w miłosciwą zalecam łaskę.

Waszei xcei mci pana mego miłciwego y dobrodzieia unizony sługa Theodosy Wasilewicz, A. S., z Słucka, 24 Martii, anno 1666.

Адресъ: Jasnieswieconemu xiążęciu J. M. panu Bogusławowi Radziwiłowi, xiążęciu na Birzach, Dubinkach, Słucku y Kopylu, panu na Newlu y Siebieżu, koniuszemu W. X. L., generalnemu xięstwa Pruskiego gubernatorowi, Branskiemu, Poszerwenskiemu etc. staroscie, memu wielce mciwemu panu y dobrodzieiowi.

Отдѣлъ писемъ, тома 276.

103.

1666 г. 12 Сентября. Письмо Слудкаго архимандрита Феодосія Василевича къ Литовскому конюшему князю Богуславу Радзивилу.

Благодарить князя за заступничество, оказанное по дѣлу о Заблудовской церкви. Колена доказываетъ, что эта церковь основана униатами и всегда принадлежала имъ. Василевичъ опровергаетъ эту ложь слѣдующимъ фактомъ: церковь основана около 1535 г., когда и помину не было объ уни.

Jasnieswiecony miłosciwy xiąże, moi wielce mciwy panie y dobrodzieiu!

Protektoria y obrona od impotentij cerkwi

Zabludowskiej wielkim iest dowodem miłosciwej ku narodowi y religiei Ruskiej łaski W. X. M., za co, przy unizonym (nomine

totius cleri nostri) podziękowaniu, aeternam polliceor W. X. M. a tota gente et religione nostra gratitudinem.

Documentow (in specie o cerkwi Zabłudowskiej) x. Kolendzie na zabicie łakomego appetita, ynszych opponere nie mozemy, oprocz dedukcyej, iezeli na unitow czyli disunitow ta cerkiew fundowana y w czyiei zostawała possessyey? Że fundowana dla disunitow, constat z funduszu, ktorego data circa annum 1533, kiedy ieszcze unio non emersit Rus z Rzymem, bo się ta pacto illegitimo urodziła anno 1595. Nie na nią tedy, bo iei ieszcze nie było, iest fundowana. Żeby tez kiedy in possessione unitow było, y sam x. Kolenda zadnemi tego nie może probowac dokumentami, nullo tedy iuri appetit tei cerkwi.

Rozumiałby iednak na seym raczej ex minoribus wyprowadzac tę sprawę subsellis, poniewaz idzie de cognitione iurium— iezeli unitom, albo disunitom jus do tei cerkwi y onej fundacyia nalezy. Łatwiei by nam przy powadze y wielowaznych W. X.

M. instancyiach in facie principis et Reipublicae y przy inaych in simili z unitami o fundacyie disunitom należące sprawach, y tę o Zabłudowskiej cerkwi deducere ipso iuris et nunquam impeditae possessionis titulo. Cum his vota y modły moje zakonne o całosc zdrowia fortun dostoiensstwa, y szczęśliwego długoletnie panowania W. X. M. naynizsze przytym usługi moje iako nypokorniei w miłościwą panską recommendo łaskę. Z monastyra S. Troycy Słuckiego, Sept. 12, anno 1666. Waszei xcei msci pana mego miłosciwego y dobrodzieia zycyliwy zawsze y uniżony sługa Theodosy Wasilewicz, A. S.

Адресс: Jasnioswieconemu xiążęciu J. M. panu Bogusławowi Radziwiłłowi, xiążęciu na Birzach y Dubinkach, Słucku y Kopylu, panu na Newlu y Siebieżu, koniuszemu W. X. L., generalnemu xięstwa Pruskiego gubernatorowi, Branskiemu, Poszerwenskiemu etc. staroscie, memu wielce mciwemu panu y dobrodzieiowi.

Отдѣлъ писемъ, тека 276.

104.

1667 г. 18 Февраля. Письмо Кейданскаго войта Павла Презора къ Литовскому конюшему князю Богуславу Радивилу.

Доносить князю о неслыханномъ досель еще въ Кейданахъ фактъ, о чужеложствѣ, повлекшемъ за собою убійство. Заподозрѣнная въ любодѣянiя и утопленная дѣвушка принадлежала къ католическому исповѣданiю. Это обстоятельство подало поводъ ксендзамъ-католикамъ и Ковенскимъ иезуитамъ распустить такой слухъ: „сперва жида топили христіанъ, а теперь евангелики (кальвины)—католиковъ“! Они обѣщаютъ внести въ сеймъ жалобу.

Jasnioswiecone miłosciwe xiąże, panie a panie moj miłosciwy!

Donoszę do wiadomości W. X. M., iż taki exces stał w Kieydanach, który niesłychany w Kieydanach mieście W. X. M. nigdy nie

był, że Staniulewicz jest cudzołożnikiem niepohamowanym.

Żona jego, z Strzebeykową matką swoją, iednę dziewczkę, z którą cudzołożstwo mimo stan małżeński wszetecznie bładził, do Kow-

na brzemiennej odwiezli. Potym z drugą dziewczką się zlieg, która u nich służyła. Z tą cudzołożstwo przez czas niemały płodził. Y tę samą Staniulewiczowa, rozumiejąc, że tę wszeteczną przyjaciółkę rozerwie, odprawiła. Y to nie pomogło. Y gdzie indziej będącej nie zaniechał, ale zachadzając się z sobą, cudzołożstwo popełniali; zazym Staniulewiczowa, nie mogąc męża swego pohamować od tego złego uczynku, z matką swoją z Strzebeykową, radę uczynili, że tę dziewczkę utopić.

Jakoż przywiedli tę radę swoją do skutku, namowiwszy parobka swego, nacięli go, aby do siebie do domu wezwał tej dziewczki, uczyniwszy bankiet. Na który bankiet Staniulewiczowa temu parobkowi gorzałki fłaszę y co do iędzenia należało y piwa z domu swego Staniulewiczowa dała. Y tak upoiwszy tę dziewczkę, ten parobek wprowadził do kamienicy Strzebeykowej, a Staniulewiczowa u fortki w nocy y z drugim parobkiem czekała. Y skoro przywiódł do fortki, tam ją porwali. Y wiodszy do sieni, ręcznik o pięciu łokci na to przygotowany mając, wrzuciwszy sama Staniulewiczowa na szyję, z parobkiem obaliwszy na ziemię; tę dziewczkę zamordowali y udawili. A Strzebeykowa, po udawieniu, do parobka mówiła: kładź na sanie, nie się nie boy, ja zapłacę! Y siekiery dwie (jedną Staniulewiczowa, drugą Strzebeykowa) tym dwum parobkom, co ciało wiezli do rzeki Niewiaży, dali; y ciało parobcy utopili. A odzienie z niej zdiąwszy, do Staniulewiczowej odwiezli y oddali.

Potym gdy to w miescie gruchnęło, urząd szukać ciała postanowił. A nalazszy ciało, dali do mnie znać o takim excessie.

Ziechawszy do Kieydan, sądziłem zagajonym sądem z ławnikami y ze wszystką

radą y obiema burmistrzami. Poimano y tego parobka, co był przenajęty od Staniulewiczowej do tego uczynku, y co bankiet sprawił, a tę dziewczkę zawabiwszy do mieszkania swego, zdradliwie upoiwszy, wprowadził na śmierć do kamienicy Strzebeykowej. Ten parobek przyznał się do wszystkiego, iako był przenajęty od Staniulewiczowej, iako na bankiet pani Staniulewiczowa dała wszystkiego, iako dziewczkę wprowadził do kamienicy Strzebeykowej, iako ją dawili, iako, ciało kiedy kładli na sanie. Strzebeykowa mówiła: nic nie dbaycie, ja zapłacę! To mówił na ratuszn, w oczy (y do przysięgi się brał: że z tym y na śmierć idę) przed urzędem, obudwum iako Strzebeykowej tak y Staniulewiczowej. Na czym y do przysięgi się brał: że z tym y na śmierć idę, którą muszę podjąć dla waszey namowy. Gdzie odprawiwszy skrutinią y dostateczney uczyniwszy zgodnemi sentencyami wszystkiego maiestatu, wskazalichmy na gardło tak Staniulewiczową iako y Strzebeykową: Staniulewiczową iako principałkę samego uczynku, a Strzebeykową iako tę, która miała odwodzić córkę od tego złego uczynku y niepozwalać, a że z spolney rady namowy ten zły uczynek w domu iey stał się y onę na garło skazaliśmy. Tę zaś parobka, który tę robotę zrobił y dał się na ten zły uczynek namowić, ma być ścięty, a potym cwiertowany, iako o tym wszystkim szyrzey w dekrecie opisano y dołożono iest.

W którey sprawie xiąża katolicy srodze nacieraia, szemrząc y grożąc mandatami, że ięśliby się w tej mierze sprawiedliwość, karanie y exekucja dekretu tego nie stała, tedy o to na seymie chcą prawem czynić. A osobliwie rector iezowicki Kowienski, iezowita, który, oglądawszy to ciało utopioney dziewczki, powiedział, że przed tym ży-

dowie chrześcian topili, a teraz Evangelicy
katholikow!

Staniulewiczowi dano pozew y actią o
to, że on iest wszytkiey tey nieszczęsney
sprawy powodem y pryncypałem; wzglę-
dem cudzołoztwa niepohamowanego, któ-
re nie raz tak od urzędu iako y od mał-
żonki swoiey miewał, bo gdyby on w stanie
świętym małżeńskim, podług przysięgi y
powinności małżeńskiej, uczciwie żył, nie
przyszło by było do tego złego nieszczęśli-
wego excessu. Na wtorek przyszły, da Pan
Bóg, przypada.

To wszytko oznaymiwszy, pod wysoką uwa-
gę W. X. M. pana mego miłościwego poddaię.

List od waszey xiążęcej mci doszedł mię
dnia 19 Februar. w Kieydanach, ieszcze na
tych sądach zastaiącego, z którego wyrozu-

miawszy wolą waszey xiążęcej mci pana me-
go miłościwego, we wszytkim starania przy-
łożywszy, cokolwiek sprawię, na przyszłą
pocztę uwiadomię waszą xcią mość. A te-
raz się miłościwey łasce waszey xcey mci
pana y dobrodzieia mego miłościwego iako
naypilniey oddaię. Z Kieydan, anno 1667,
Februarii 18 dnia. Waszey xcey mci pana
mego miłościwego uniżony sługa Paweł
Prozor.

Адресъ: Jasnieswieconemu xciu J. M.
panu Bogusławowi Radziwiłłowi, xciu na
Birzach y Dubinkach, Słucku y Kopylu, ko-
niuszemu W. X. L., generalnemu X. Prus-
kiego gubernatorowi, Branskiemu, Poszer-
winskiemu starości, panu y dobrodzieiowi
memu—do pańskich oddaę rąk.

Отдѣлъ писемъ, тека 104.

105.

1667 г. 19 Февраля. Письмо Кейданскаго войта Павла Прозора къ Литовскому
конишнему князю Богуславу Радивилу.

Рѣшеніе по дѣлу объ утопленіи (см. N 104), составленное Кейданскимъ войтов-
скимъ судомъ, было признано Кейданскимъ старостой Пенкальскимъ неправильнымъ,
вслѣдствіе чего онъ, отъ имени князя, написалъ „арестъ“. Прозоръ, обижаясь симъ
вмѣшательствомъ, просить князя уволить его, по старости лѣтъ, отъ должности Кей-
данскаго войта и дать пенсію.

Jasnieswiecone miłosciwe xiąże, panie
y dobrodzieiu moy miłosciwy!

Po napisaniu listu mego do W. X. M.
pana y dobrodzieia mego miłosciwego, za-
szedł azesz od pana Pękalskiego, imieniem
W. X. M., abyśmy dekreta nie wydawali y
z exekucją się zatrzymali. Którego areшту
copią do W. X. M. posyłam, pokornie upra-
szając W. X. M., abyś mie więcey na sta-
rość moią nie potykały takie disgusta, kie-
dy y teraz J. M. pan Pękalski, nie nie na-
leżąc do sądow moich, na którym przysięgł,

wtrąca do juryzdiki mey. Zaczym W. X. M.
pana y dobrodzieia mego miłosciwego upra-
szam, abyś W. X. M. pan moy miłosciwy,
zdiowszy ze mnie ten cienżar urzędu mego,
sztuką chleba łaski swey pańskiej iako sta-
rego sługę swego opatrzył, bo mi już na
moie stare lata uprzykrzyło to woytowstwo.
Niechcąc łaską pana mego miłosciwego po-
gardzać, trzymałem się dotąd za rozkaza-
niem W. X. M., ale że y stare lata moie
y coraz honorowi memu szlacheckiemu sznup-
ki, a do tego żadney niemaiąc od pana me-

go miłościwego consolacij, od lat dziesiątka blizu, która mię za świętobliwej pamięci xięcia J. M. pana wojewody Wileńskiego niechybnie na święty Marcin złotych trzy-sta dochodziły, co że mię nie dochodzi od waszey xcey mci pana y dobrodzieia mego miłościwego. Racz ten tedy cieżar W. X. M. złoż, co ja chętnie pod nogi W. X. M. rzuce, gdy będę od pana y dobrodzieia mego miłościwego opatrzony do żywota mego sztuką chleba, pod wysoki tedy rozsądek W. X. M. poddawszy. Z Kieydan 19 Febr. 1667 roku. Waszey xcey mci pana mego miłościwego najniższy sługa Paweł Prozor.

Въ письмѣ находится слѣдующее приложение:

Bogusław Radziwił, xiąże na Birzach, Dubinkach, Słucku y Kopylu, koniuszy W. X. L., generalny X. Pruskiego gubernator, Branski, Poszerwiński starosta.

Mości panie Pawle Prozor, woycie! Sławetni panowie burmistrzowie, raycy, ławnicy y pisarze magistratu Kieydańskiego! Przykazuję WW. MM., abyście dekret (niesłusznie, nieprawnie w roku terazniejszym ty-siąc sześćset sześćdziesiąt siódmym, mca Februarii osmnastego dnia, w sprawie sławetnych paniej Jerziny Strzebeykowej y pa-

nicy Janowej Staniulewiczowej, ratione iakoby zamordowanej żonki albo dziewczki Anny Jurkaycowey ferowanej) z kancellaryej swey wydawać nie ważyli y nie wydawali, tym aresztem, do rozparcia się przedemną o ten zły nieprawny dekret. Areszt ten zanoszę względem niedopuszczenia do mnie appelacy iako w sprawie poważney a nie kryminalney, na was dziesięć tysięcy złotych winy zakładam, iako to szerzey czasu prawa s procesów y produktów prawnych dowiedziono będzie. Nie przywódciesz tedy tego dekretu swego niesłusznie ferowanego do exekucyi aż się wprzod przedemną rozprawią. Pisan w Kieydanach, dnia dziewiętnastego Februarii, roku ty-siąc sześć set sześćdziesiąt siódmego. Tobiasz Pękalski, starosta Keydanski.

Widziałem ten areszt Paweł Prozor.

Roku ty-siąc sześćset sześćdziesiątego siódmego, dnia dziewiętnastego miesiąca Februarii ten areszt zamku iaśnieoswieconego xcia J. M. pana naszego miłościwego, imieniem xięcia J. M., podałem w cancellaryi kryminalney sądu J. M. pana wojta y całej ławicy, Andrzej Sąda, generał ławniczy miasta Kieydan.

Отдѣлъ писемъ, тека 104.

106.

1667 г. 8 Августа. Письмо Слуцкого архимандрита Феодосія Васильевича къ князю Богуславу Радзивилу.

Сообщаетъ о своемъ намѣреніи съѣздить въ Кіевъ, къ Печерскому архимандриту, отъ котораго ему нужно получить бумаги, необходимыя для спорнаго дѣла съ ксендзомъ Искольскимъ объ имѣніяхъ Дятловичи и Люлинецъ. Высказываетъ желаніе «прилучить» Дятловскій монастырь къ Слуцкой архимандріи. Проситъ князя дать ему надежный конвой изъ драгунъ, на собственномъ ихъ продовольствіи, ибо въ Полѣсьѣ, чрезъ которое лежитъ путь въ Кіевъ, развелся страшный разбой.

Jasnieoswiecony młciwe xiąże, moi wielce mciwy panie y dobrodzieju!

W sprawach moich pilnych ratione Dzieciolowicz y Lulinca, dla odyskania pewnych

do rozgraniczenia munimentow (gdy mi nad 60 włok gruntu sąsiedzi odbierają y xiądz pleban Iskolsky za lat 50 dziesięciny po 1000 zł. za kazdy rok usurpuie y prawnie się upomina), chciałem śląc do Kiiowa. Lecz niedufając, aby to prędko mógł posłańiec sprawić, odwazam się sam az pod Kiiow do samei na ten czas Moskiewskiej granicy dobieżeć, y tam J. M. oycy archimandrytę Pieczarskiego, przy którym te sprawy zostają, do siebie z Kiiowa evocare. A że barzo niebezpieczne w Polesiu od rozboiow przeiazdy, smiem uniżenie W. X. M.

dobrodzieia mego o trzy rocie dobrei upraszac, propter securitatem dragoniei o swoim prowiancie. Nie zabawię nad niedziel pułtrzeci, y, za Bożą pomocą, ze sprawię non despero. Cedet to in rem W. X. M., ponieważ ten monastyr Dzieciołowski (z dobrą barzo fundacją) mam sposob y zyczę in perpetuum do Słuckiei przyłączyć archimandryei. Z Wilna, 8 Aug. anno 1667. W. X. M.: pana mego miłosciwego y dobrodzieia unizony sługa Theodosy Wasilewicz, A. S.
Отъѣз писемъ, тека 276.

107.

1667 г. 21 Сентября. Письмо Слудкаго архимандрита Феодосія Василевича къ князю Богуславу Радивилу.

Сообщаетъ о положеніи козацкихъ дѣлъ въ Украинѣ; о политикѣ гетмана Дорошенки по отношенію къ Русскимъ и Орда; о королевскихъ заискиваніяхъ у козаковъ. Въ этихъ переговорахъ и посольствахъ отъ короля къ козакамъ роль пословъ принадлежитъ Слудкимъ монахамъ (zakonnicy nasi, zakonnik nasz—говорить Василевичъ). Въ заключеніе сообщаетъ, что митрополитъ, со всѣмъ Русскимъ православнымъ народомъ, весьма доволенъ княземъ за постройку двухъ церквей въ Слудкѣ — каменной и деревянной.

Jasnieoswiecony miłosciwy xiąże, moi wielce mciwy panie y dobrodzieiu!

Doszło mie pisanie W. X. M. dobrodzieia mego d. 20 praesentis w Dzieciołowiczach, na samym do Kiiowa passie, gdzie dla odyskania spraw moich posłał, oraz evocando J. M. oycy archimandrytę Pieczarskiego ku naszej z Moskwą na ten czas od Kiiowa granicy, dla conferencyei w tych sprawach, który iezeli się odwazy zemknąc, y ia do niego pospieszę.

Za pozwolony w tę drogę conwoj z Słucka uniżenie W. X. M. dobrodzieiowi memu dziękuię.

Z Ukrainy powrocili tym passem his diebus zakonnicy nasi od J. K. M. do Kiiow-

skiej Moskwy y Doroszenka z listami posłani, ci referunt, ze się cale kozacy zligowali z Orda. Czyhyryn wzięli przez akord y ludzy 250 z comendantem, nie ym nieodbirając do Kiiowa odprowadzili, zkađ do krola J. M. ciągną; a dragony 150 u Doroszenka przyiowszy służbę, w Czyhyrynie osiedli; Białacerkiew oblęzona od Doroszenka in summa zostaje oppugnatione et angustiis. Bieg znowu wczora zakonnik nasz od krola J. M. z listami do Kiiowa y do kozakow, panską upewniając clementią a (iakiem zrozumiał) obiecując udziałem częsc Ukrainy kozakom, retrahendo ich od pobratimstwa z Orda y protekcyei (ktora infallibiliter przyieli) Tureckiei, utinam succedat magnis J.

K. M. w tem conatibus y panskiei uspokoieniu Ukrainy y retrakcyei kozakow od Ordy sollicytacyei. O czym barzo wątpię, gdy y ociec Chmielnicky (z Warszawy naręczym uiachał y dobrawszy się ku Prypeci czolnem, iuz to niedziel dwie, skoczył do Czyhyryna) nie poprawi y ten rebus J. K. M. successum.

Zadnieprzy też kozacy z Moskwą się wadzą a z Doroszenkiem znoszą.

W tych dniach spodziewam się pewnei particularium wiadomości z Ukrainy, którą do W. X. M. odeszłą, a sam tu na resolucyia oycy archimandryty Pieczarskiego z gotowoscia w drogę ku niemu poczekam.

To też W. X. M. dobrodzieiowi memu donoszę, yz declarowana o murowanie cerkwie S. Troycy y zbudowanie drugiej na tymże mieyscu w zamku W. X. M. łaska nie tylko od J. M. oycy metropolity, clero et nobilitate ritus nostri, lecz etiam a populo wszystkiei Rusi cum summa przyięta gratitudine, za co immortales W. X. M. referunt grates y P. Boga za calosc zdrowia, fortun y o dlugoletnie W. X. M. panowanie co-

dziennie modlą: uczynił przez to W. X. M. captivatos sobie do wszelakich zyczliwych uslug, ktore in aeternum pollicetur; restat effectus tei przyobiecanei W. X. M. dobroczynności—osobliwie pozwolenie drzewa iak wiele trzeba będzie y wywozu choc naszym kosztem do zamku, na co o list do ich mość panow commissarzow Słuckich pilno y unizenie W. X. M. dobrodzieia mego upraszam. Niech wiedzą y cieszą się nie tylko obietnicą, ale effective panską W. X. M. łaską y miłosciwą ku narodowi Ruskiemu inclinacyią, quod summe zawsze in hac gente, zdawna domowi iasnieswieconego W. X. M. obligata, proderit. Piszę to iako zyczliwy quousque vivam W. X. M. sługa, y samego mie iako naypilniei w miłosciwą recommenduiąc z unizonymi uslugami memi łaskę. Z Dzięciolowicz, 21 Sept., anno 1667. Waszei xcei mosci pana mego miłosciwego y dobrodzieia zyczliwy zawsze y unizony sługa Theodosy Wasilewicz, A. S.

Адресъ: Jasnieswieconemu xiążęciu J. M. Bogusławowi Radziwiłowi.

Отдѣлъ писемъ, тека 276.

108.

1667 г. 23 Ноября. Письмо Запорожскаго гетмана Петра Дорошенки къ Литовскому коюшесу князю Богуславу Радзивилу.

Жалуется на «недолю», постигшую Запорожское войско и всю Украину: у козаковъ все отнято, справедливыя просьбы ихъ оставлены безъ всякаго уваженія, польское войско заплонило всю Украину, это войско мучить и убиваетъ невинныхъ людей, перехватываетъ письма, выгоняетъ козаковъ изъ города, похищаетъ скоть, нищество и пр. Такими поступками Поляки вызвали въ козакахъ большое раздраженіе и ожесточеніе. «Если хотять мира и покоя, заключаетъ Дорошенко, то пусть удовлетворяють нашимъ просьбамъ.»

Jasnieswiecone xiąże, mciwy panie koniuszy W. X. L., mnie wielce mciwy panie y dobrodzieiu!

Jezeli kiedy woysko J. K. M. Zaporozskie

y cała Ukraina barziej doznawała niedoli, iako odtąd kiedy mnie hetmaństwa Zaporozskiego urząd nałożyło. Poczuwaiąc się w wierności y w szczerych moich in rem krola

pana y Rz. P. a puero usługach, wzięłem na się ten ciężar, abym, przy wiernym J. K. M. poddanstwie, zatrzymał y dochował Ukrainę. Jakoż za łaską Bożą dotąd znamy poddani Pana.

Ale za to, miasto nagrody, — prawa, przywileie, insignia, klejnoty wojskowe, nawet dobra cerkiewne (przez pana Teterę pozabierane) zatrzymano, y na suppliki nasze nie oddano, praesidiami ucisniono, wojska nasłane w Ukrainę iako w cudzey ziemi hostilitatem exercebant, ktorych insolentij, ludzi męczenia, na drogach z listami przy-mowania, scinania bezwinnie, z miast kozakow wyganania, czatowania, bydeł zajmowania, u kozaków chudob odbierania y niezliczonych krzywd — nie wspominam. Za to animadversii niemasz, y panowie posłowie nasi, z skargą o krzywdy poczynione zasylani, ni s czym odprawieni, potym iż saewit w Ukrainie żołnierz y poczyna sobie nieiako w panstwie J. K. M. same kozactwo do obrony iuż zdrowia swego: y ztąd przyszło było do niemałego w oyczyźnie zapału. Ktory, za łaską Bożą, poczyna ustawać, kiedysmy y teraz od Podhaiec z pokojem w Ukrainę powrocili. Gdzie acz iasniewielmożny J. M. pan marszałek wielki y hetman polny Koronny, imieniem J. K. M. y całej Rz. P., przybiecał nam z seymu, da Pan Bog, przyszłego in toto ukontentowanie y pewniśmy poprzysiężoney (iesli pokoy zechcą w oyczyźnie zachować) skuteczney w naszych desideriach satisfactey. Jednakże na seymiki przedseymowe do wojewodztw y powiatów tak Koronnych, iako y W. X. L. petita nasze zasłać zdało się nam za rzecz słuszną,

aby wszyscy widząc oppressią y niewinność naszą wiedzieli zkąd takowa urasta, y ustawicznie trwa w oyczyźnie kłótnia.

To tedy waszey xiążęcey mości wkrótce namieniwszy, ostatek altisimo podaiąc iudicio, smiem W. X. M. upraszać, abyś w osobliwą ich mość panow obywatelow W. X. L. recomenduiąc petita nasze, promotią chciał ich mość moim m. panom to perswadować, żeby desideria nasze w swoje instructie włożyli y ich mość panom posłom zalecili pilnie staranie, iakoby według prozby naszej we wszystkim z seymu, da Pan Bog, przyszłego woysku Zaporozskiemu dosyć się stało, gdyż niesłusznego nic takowego nie potrzebuemy, tylko spokojnego przy słusnym ukontentowaniu pomieszkania swego. Co gdy za poważną W. X. M. promotią po łasce ich mość uznam, bym samym pożą-dany w oyczyźnie zakwitnie pokoy. A ia wysoką W. X. M. na moją prozbę wyswiadczoną łaskę uniżonemi usługami wypłacać obowiązuję się. Zatym abym w nieodmienney y na dalszy czas był chowany W. X. M. łasce, uniżenie upraszaiąc oney, samego siebie pilno polecam. Z Czehryna, d. 23 Nowembris, anno 1667. Waszey xiążęcey mci mego m. pana cale zyczliwy y powolny sługa Piotr Doroszenko, hetman J. Kr. M. woyska Zaporoskiego.

Adpeccz: Jasniewieconemu xięciu J. M. na Birzach y Dubinkach, Słucku y Kopylu, Bogusławowi Radziwiłłowi, koniuszema wielkiego X. Litewskiego, naszemu wielo msciwemu panu y dobrodzieiowi.

Отдохъ нученъ, мена 56.

109.

1667 г. 23 Декабря. Письмо Слуцкого архимандрита Феодосія Василевича къ князю Богуславу Радзивилу.

Благодарить князя за его помощь и внимание, оказанныя по поводу построения въ Слуцкѣ православныхъ церквей. Василевичъ замѣчаетъ, что Слуцкій католическій ксендзь-плебанъ особенно недоволенъ участіемъ князя въ помянутой постройкѣ и энергіей православнаго архимандрита, тѣмъ болѣе, что его католическій костель давно уже требуетъ поправки, что за это прихожане его укоряютъ, но что онъ самъ не выражаетъ ни малѣйшей охоты. Помянутый ксендзь постоянно преслѣдуетъ Василевича насмѣшками, сумасшедшими (ex delirio) выходками и пасквилями, такъ что Василевичъ готовъ ему сказать: «песь! почто ты лаешь!» (cerbere, vah blateras!).—Въ заключеніе Василевичъ сообщаетъ о положеніи дѣлъ на Украинѣ, о спорахъ съ униатами объ имѣніяхъ Дятловичи и Забудово.

Jasnieswiecony mlciwe kiazę, moi wielce mlciwy panie y dobrodzieiu!

Pisanie W. X. M. dobrodzieia mego przez pocztę cum summa odebrałem veneratione, a oraz et admiratione, ze invidi sławy W. X. M. omamieni snac suo livore, który zawsze sequitur virtutem, omnes W. X. M. gressus et actiones gloriosissimas, iako i erigowania w Słucku cerkwi intencyą interpretant sinistre. Lecz nieporównanie więcej tych, którzy się cieszą declarowaną W. X. M. obietnicą, y gratisissime acceptując, za całość zdrowia y dostoięstwa W. X. M. Pana Boga modlą, a sami ad obsequia W. X. M. captivantur, tak in patria, iako et externa religiei Greekiei natione. Ci zas którzy y przysługi u Boga y sławy y reputacyei w narodaeh Ruskich W. X. M. invident y nie zyczą, czynią to ex formidine, gdy za to samo, ze W. X. M. tantum in orbe christiano principem, condigne non venerantur, verentur vindictam, która bodai perversos nieminęła.

Temu się zas niedziwuję, ze y mnie iako x. pleban, tak wszyscy eiusdem z nim prae-dicamenti nienawidzą: poniewaz nie ich piosnkę spiewam, y w kozdey o religią occazyei narazac się muszę. Osobliwie x. pleban, niemając do restawrowania opadłego koscioła

y plebaniei (co mu od swoich exprobratur) ochoty, barzo nie rad widzi, z łaski W. X. M., za moim staraniem, iuz chwala Bogu znacznei monasterow restawracyei; invidet mi naybarziei osobliwei łaski W. X. M. dobrodzieia mego ztąd scommatice a snac ex delirio, nocnemi omamiony chymerami, pisze o mnie do W. X. M. y mowi, iakoz o zadnym dobrze mowic nie umie. A ia mu odpowiadam: cerbere, vah blateras!

Za przestroę y przysłanie autentycznego jego złości dowodu, unizenie W. X. M. dziękuję.

Z Ukrainy omni czekam momento wiadomosci od J. M. oycy metrópoly, który tam przyięty honorificentissime, z oicem Chmielnickim w Subotowie residuje. Co czynią y radzą — nondum constat. To iednak pewno, ze universus do oycy Chmielnickiego garnie się populus z starszyną y Ordą, którą sobie (ut fertur) znaczną conduxit summą, mając ieszcze residuum zbiorow oycowskich szesckroc sto tysięcy czerwoných złotych, oprocz kleynotow y srebra. Cokolwiek ztąd otrzymam certitudinis, doniosę W. X. M., a dopiero w tym mogę assecurować, ze nam tu od Ukrainy nihil metuendum; sprawy moie o przyłączeniu Dziegielowicz do archi-

mandryei Słuckiei, wziot in curam et operam suam J. M. ociec metropolita znosic się z oycem archimandrytą Pieczarskim, dopomozę y ociec Chmielnicki będąc summæ u nich existimationis. Zabłudowska iesli będzie na przyszłym seymie attentowana sprawa, pilno o wiadomość W. X. M. upraszam. Musiałbym dla tei y ynnych iachac do Warszawy, gdy episcopią Białoruską y archimandryją Leszczyńską po J. M. oycu Tukalskim pro vacanti porwac conantur inimici. Koncząc ten list votis et pollicitatione modł y usług

moich, pilno mię w miłościwą W. X. M. dobrodzieia mego recommendo łaskę, a o assygnacyią na drzewo do zbudowania cerkwi zamkowej y monastyra mego pokornie upraszam. Z Słucka, 23 X-bris, anno 1667. W. X. M. pana mego miłościwego y dobrodzieia zyczliwy zawsze y unizony sługa Theodosy Wasilewicz, A. S.

Адресъ: Jasnieswieconemu xiążęciu J. M. panu Bogusławowi Radziwiłowi.

Отдѣлъ писемъ, тека 276.

110.

1668 г. Письмо Слуцкого архимандрита Осодосія Василевича къ Литовскому конюшему князю Богуславу Радзивилу.

Напоминаетъ князю о дѣлѣ своемъ съ Слуцкими евреями (см. N 102), просить его заступничества, выражаетъ опасеніе — не уменьшилось ли расположеніе къ нему князя, вслѣдствіе разныхъ слуховъ y наговоровъ по этому дѣлу. О Варшавскихъ новостяхъ сообщить князю, по возвращеніи своемъ оттуда.

Jasnieswiecone młsciwe xiąże, moy wielce mciwy panie y dobrodzieiu!

Powracaiącego do boku W. X. M. z Warszawy (gdziem też vocatus od J. K. M. stanął) J. M. pana Niezabitowskiego niskim moim comitor ukłonom, który jako naypokornieji depono u nog W. X. M., cum votis meis o szczęśliwe długoletnie panowanie całość zdrowia y dostoiestwa y iako nayszczęśliwsze W. X. M. successus. Moie przytym iteratim płacziwą wnoszę do W. X. M. dobrodzieia mego querellam, którą nie primus Deum testor, animi motus, ale ingens extorsit w pierwszym pisaniu moim dolor, solam szukaiąc w łasce W. X. M. meci consolationem, zem za obelgę samego Boga y moią sługi unizonego W. X. M. miał skuteczną z Żydow otrzymac sprawiedliwosci administracyią, z meliorowaniem nielaskawego in rem meam

decretu. Czego gdym pierwszą nie mogł wypłakac u W. X. M. supplicę, owszem wyczytałem indicia diminucyei łaski et offensam a snac ex sinistra alicuius delatione, nierozpaczaiąc iednak ani cale wątpiac ieszcze o panskiei ku mnie W. X. M. dobroczynności, multiplicatas (iako bity prawie płacząc) offundo lachrymas, supplex naprzod deprecans, iesli czym W. X. M. z iakowei mei nieostorozności offendi y iesli mie kto niezyczliwie interpretuie, abys W. X. M. rozkazac raczył, ut eluatur illata w tym niewinnie labes przed W. X. M. Supplicie przytym y o rozkazanie uczynienia z Żydow sprawiedliwosci, ktorzy mi y na reputacyei przez obelgę wszystkim ogłoszoną a me vindicowaną y na własności na kilka tysięcy wielką uczynili szkodę. Co' wszystko składaiąc pod nogi W. X. M. ze mną samym

uniżone moje zawsze rozkazaniu W. X. M. posłuszne deduo usługi w miłościwą panską łaskę. Waszei xiążęcei mosci pana mego miłościwego y dobrodzieia zawsze niezmiennie zyczliwy y naynizszy sługa Theodosy Wasilewicz, A. S.

Scibilia z Warszawy adæquate J. M. pan Niezabitowski rozumiem W. X. M. referet. Jam ieszcze niemiał audiencyei, po ktorei cokolwiek occuret godnego do wiadomosci W. X. Mci, za szczęśliwym, da Bog, do

Litwy przybyciem W. X. M., przy unizonym moim doniosę ukłonie.

Адреса: Jasnieoswieconemu xiążęciu J. M. p. Bogusławowi Radziwiłowi, xiążęciu na Birzach i Dubinkach, Słucku y Kopylu, panu na Newlu y Siebiezu, koniuszemu W. X. L., generalnemu xięstwa Pruskiego gubernatorowi, Branskiemu, Poszerwentskiemu etc. staroscie, memu wielce mściwemu panu y dobrodzieiowi.

Отдыл писемъ, тека 276.

141.

1668 г. 19 Июня. Письмо Слуцкого архимандрита Феодосия Василевича къ князю Богуславу Радивилу.

Жалуется на Плоцкого стольника, который, своими происками, вредит дѣлу постройкы церквей въ Слуцкѣ и наконецъ самому Василевичу въ процессъ его съ Слуцкими евреями; почему проситъ князя о заступничествѣ. Сообщаетъ князю, что въ Слуцкѣ «много Жидовъ и Жидовокъ», по принятии христіанства, совращаются опять «въ жидовство.» Говоритъ о ходѣ постройкы Троицкой церкви, вычисляетъ расходы на этотъ предметъ; о томъ, что имъ вѣннено въ обязанность всемъ священникамъ—имѣть отъ князя «презенту» на церковь. Въ заключеніе сообщаетъ о запорожскихъ «новинахъ.»

Jasnieoswiecony miłościwy xiąże, moi wielce mciwy panie y dobrodzieiu!

Gdy swieszczennicy xięstwa Słuckiego z unizoną w desideriach swoich suppliką upadają do nog W. X. M., y ia za niemi pokorną wnoszę (ut fiant voti compotes z łaski W. X. M.) prozbę y tę J. M. pana stolnika Płockiego, iako superrime opressus, W. X. M. donoszę niełaskę ku mnie, yz y cerkwie w zamku budowac y z Żydami spraw moich sądzić odmawia; lubo o tym kilka W. X. M. presentowałem J. M. listow. Upraszam tedy supplex o licentią W. X. M. tak na budowanie cerkwie w zamku, iako y na dochodzenie in alio iudicio szkod y krzywd, od Żydow mi poczynionych. Nie będę ich pozynał iako Żydow Słuckich, tylko iako man-

sionarios na ten czas w Słucku: bo są iedni Bychowscy, drudzy z Ukrainy Żydzi, od ktorych mam szkodę wielką y zastawy inż wyplaconei recuperowac nie mogę.

Y to W. X. M. wiedziec interest, ze w Słucku wiele Żydow y Żydowek, ktorzy po krzcie znowu do Żydowstwa redierunt, iako y dopiero z Moskwy iedna Żydowka, bywszy kilkanascie lat chrzescianką y za mężem Moskałem, y namowiwszy go z Moskwy w te kraie, sama z siostrami y dziecmi tego Moskala y swemi, w Słucku do Żydowstwa reversa, y od Żydow Słuckich gdzieś ze wszystkimi utajona. O co ym akcyia, iako y o czeladz chrzescianską y inne rozne a często inconvenientia intentowac y na seym mandaty podac (za consenssem iednak W. X. M.,

o który pilno upraszam) muszę, z moiej duchownei powinności y urzędu metropolitanskiego, mnie na ten czas zleconego.

Cerkiew S. Troycy na chwałę Bożą a wieczną W. X. M. sławę et agente nostra obserwancyą zaczynam murowac, umowiwszy za 24 tysiące murmagistra z iego murową materyą, oprócz zelaza, drzewa y stolarskiej roboty. Dałem zaraz de proprio 2000 złotych. A zebym miał czym dalei zaczęte prosequi opus, unizenie choc o połowę naznaczonei z łaski W. X. M. summy 600, abym mógł miec zaraz, supplikiuję. Uznając w erectiach tych obudwuch cerkwij łaskę W. X. M. ku sobie, narody Ruskie będą modlic Naywyższego Pana o całosc w najdłuższe wieki zdrowia y dostoiensstwa W. Xiąż. Mosci.

Według rozkazania mi W. X. M. w Birzach przykazalem wszystkim swieszczennikom, aby się kozdy, kto niema, starał o praesentę W. X. M., o którą dopiero dwa supplikiuję: ieden do cerkwi S. Jana Krzci-

ciela w Słucku, Theodor Orzechowicz; drugi do cerkwi Raczkowskiej S. Mikołaja, Paweł Chocienowski. Y ia pokornie za niemi upraszam W. X. M., cum hac pollicitatione że doyrze, aby kozdy miał od W. X. M. praesentę sub amissione officij et beneficij.

Z Ukrainy nie powrocili ieszcze posłani ode mnie, com wiedział, referet W. X. mosci J. M. pan Winkler, ktoremu omnia communicavi, o tym upewniam, że y Ordy zadne w Ukrainę nie wyszły y Tureckiei protekcyei kozacy nie przyieli, iak prędko moi z Czyhyryna powroca, odeszły W. X. M. wiadomosc. Samego mie przytym z unizonemi uslugami w miłosciwą W. X. M. łaskę iako naypokorniei recommendo. Z Słucka, 19 Junij, anno 1668. W. X. M. pana mego mciwego y dobrodzieia zyczliwy zawsze y unizony sługa Theodosy Wasilewicz, A. S.

Адресъ: Jasnieswieconemu xiążęciu panu Bogusławowi Radziwiłowi.

Отдѣлъ писемъ, тека 276.

112.

1668 г. 16 Июля. Письмо Слуткаго архимандрита Феодосія Василевича къ князю Богуславу Радивилу.

Разсказываетъ о дѣлѣ своемъ съ Колендою относительно Забудовской церкви, объ отношеніяхъ Запорожскихъ и Донскихъ козаковъ къ Московскому царю.

Jasnieswiecony miłosciwy xiąże, moi wielce mciwy panie y dobrodzieiu!

W sprawie o cerkiew Zabudowską żadnei nie miałem od sług y plenipotentow W. X. M. wiadomosci, aż dopiero od samego W. X. M., y zaraz, tegoz dnia, obmowę y informacyą sporzadzivszy, dałem do rąk J. M. pana stolnika Płockiego, dla odesłania do Wilna. Mandaty na przyszły seym po

x. Kolendę pilno potrzebne in simili iako pierwsze były napisane, a bodai nie przyszło y po samego W. X. M. wyniesc mandatow y processow pozanosic. Si videbitur W. X. M. y iesli ta moja informacyia y obmowa, którey copiią posyłam, acceptabitur od W. X. M., na seym iachac y dla tei y dla innych spraw o religio muszę. Lubo nie mam o czym. Collecty wybranei złotych

600, iuż posyłaiać na przeszły seym, medietatem straciłem; złotych 300 restant; a trzeba namniei 3000 ważyć przecie pro hac vice, ile względem convocacyei, iako z pisanania W. X. M. informatus (za co unizenie dziękuie), muszę dalei iednak prosequi sprawy o cerkiew Zabłudowską propriis non sufficiam stipendiis, otrzymałem od W. X. M. obietnice ze przy moim staraniu y pracy sumpt miał byc W. X. M., o co pilno upraszam, bo intrata z archimandryei Słuckiei y wychowaniu z zakonnikow 20 impar. Jezeli tedy W. X. M. sumpt na tę o Zabłudowską cerkiew sprawę dac mi rozkaże, omnem polliceor operam. Mogłyby też włosci y paraphia do Zabłudowa należące quotannis do skączenia tei sprawy contrybucyą wydawac, y quota, od W. X. M. należąca, supplementowac by mogła, alias nie podobna ut sufficiam kosztem moim, ktorego y na restawracyą monastera y na wychowanie obmyszlac mi trudno.

W Ukrainie kozacy dokazuią Moskiewskie, znoszą podiazdy y sami czatuią. Mamy y od nas tu blisko Czernihowskie incurysie o ktore zaraz do Czehyryna wyprawuię y starac się będe, aby włosci W. X. M. wolne od ich impetycij były. Kres onych non contemnendae liczą się in numero dwakroc sto tysięcy kozakow. Orda prędko speratur w Ukrainę. Car Moskiewsky media do uiecia kozakow adinvenit, y iuz fertur, że Doncow niol, ktorych 60 tysięcy się zebralo. Na seym kozackich spodziewam się poslow. Reliqua sequentibus W. X. M. remittam occasionibus, a siebie z unizonemi uslugami memi pilno miłosciwei recommendo lasce. Z Słucka, 16 Julij, anno 1668. W. X. M. pana mego miłosciwego y dobrodzieia zyczliwy y unizony sługa Theodosy Wasilewicz, A. S.

Адресъ: Jasnieoswieconemu xiążęciu J. M. panu Bogusławowi Radziwiłowi.

Отдѣлъ писемъ, тека 276.

143.

1668 г. 25 Сентября. Письмо Слудкаго архимандрита Феодосія Василевича къ князю Богуславу Радзивилу.

Благодарить князя за присланныя деньги. Въ ожиданіи открытія судебныхъ засѣданій, Василевичъ хлопочеть получить отъ Литовскаго подканцлера разрѣшеніе на начатіе дѣла съ Колендою о Заблудовской церкви и о посылкѣ „совѣтчиковъ“ (monitores) отъ примаса къ Колендѣ. Для успѣшнѣйшаго веденія дѣла, просить собратъ съ „поповъ“ 4000 злотыхъ и прислать къ нему, Василевичу. Сообщаетъ о положеніи дѣла на Украинѣ, объ отношеніяхъ гетмана Дорошенки къ Московскому и Турецкому царямъ; о движеніяхъ Орды, подъ предводительствомъ двухъ султановъ: Нурадзы и Гааги.

Jasnieoswiecone miłsciwe xiąże, moi wielce meciwy panie y dobrodzieiu!

Z łaski W. X. M. naznaczoną z Słucka posiłkowany quotą (za co unizenie dziękuie), stanolem w Warszawie. Gdzie (ze nie były sądy) samą tylko naszej gotowosci z x. Ko-

lenda o cerkiew Zabłudowską do rozprawy attestacyą od xiążęcia J. M. pana podkanclerzego W. X. L. otrzymac y monitores od J. M. x. primasa do x. Kolendy wyprawic staram się.

Z Ukrainy, in ipso z Słucka procincta

drogi mojej, otrzymałem od J. M. oycy metropolity przez umyślnego wiadomosc, z niskim y do W. X. M. odzywającego się ukłonnem, o czym! J. M. pan Morsztyn referet. Potęga Ukrainy kozaków z Ordą na dwakroć sto tysięcy—dowodna; protekcyą Turecką przyieli bez wykonania iednak na poddanstwo przysięgi (do ktorej ustawiczne Tureckie stimulant legacyie). J. M. ociec metropolita et cJerus wstrzymywa Doroszenka, przy którym summa wszystkiej, po zabitym Bruchowieckim, Ukrainy y Zaporozza. Tenze do Cara J. M. posłał, aby præsidia z fortet, ktorych tylko cztery, sprowadził, za co pokojem od siebie y Ordy upewnia za pana iednak miec nullis allieietur rationibus; y sam się z Czyhyryna 27 Aug. za Dnieprku granicy z woyskami y Ordą pod dwoma sołtanami ruszył. Nuradza Sołtan trzydziestcie tysięcy, sołtan Galga 40 prowadzi.

Ja zaraz do J. M. oycy metropolity wysy-

łam, żeby na convocatyą posłany mógł powrocic, na ktorej gdy y sam byc dla spraw pilnych muszę; o assygnacyą dla konij do Zabłudowia, gdzie dopiero nie odsyłał, unizienie W. X. M. dobrodzieia mego upraszam y o list do ich mosciow panow commisarzow Słuckich, aby mi w drogę popi złotych tysiąc dla spraw cerkiewnych, mając dobre z łaski W. X. M. beneficia wydali, co wszystkie nasze swoim contribuit loci ordinariis duchowienstwo szczupleisze mając, nizeli Słucey fundacye y proventus. Pilno mie przytym z unizonemi usługami memi w miłosciwą W. X. M. subijcio łaskę. Z Warszawy, 25 Sept., anno 1668. Waszei xcei mosci mego wielce mciwego pana y dobrodzieia zyczliwy zawsze y unizony sługa Theodosy Wasilewicz, A. S.

Адреса: Jasnieswieconemu xiążęciu J. M. panu Bogusławowi Radziwiłowi.

Отдѣлъ писемъ, тека 276.

114.

1668 г. 5 Октября. Письмо Слucksаго архимандрита Феодосія Василевича къ князю Богуславу Радзивилу.

Сообщаетъ о предметѣ разсуждений на сеймикахъ и предстоящемъ сеймѣ, именно — объ успокоеніи Украины и обезпеченіи свободы вѣры. Просить, чтобы князь сдѣлалъ распоряженіе о сборѣ съ Слucksаго духовенства 200 червонныхъ злотыхъ, въ пособіе ему, Василевичу.

Jasnieswiecone miłosciwe xiąże, moi wielce mciwy panie y dobrodzieiu!

Życzyłem unice powrociwszy z Warszawy czekac z unizonym ukłonnem moim szczęśliwego W. X. M. dobrodzieia mego na Podlasie przybycia. Sama mie tylko pilno potrzebna w Ukrainę expediticia revocavit do Słucka y na poblizszych seymikach punktow z J. M. panem kracyzym W. X. L. namowionych promocyia, o którą y W. X. M.

dobrodzieia mego pokornie upraszam, ynsze altissimo W. X. Mci subijciens consilio o dwa: o uspokoienie Ukrainy y religiei, y articulu do confederacyei wpisania na convocacyei (ktorą w domu dla niedostatku sumptu zasiedziec muszę) in sinum miłosciwei W. X. M. łaski y promocyei, humillime z unizoną totius gentis ritus Græci prozbą depono, sam tez nie będę proźnował agenda ubique agam y pilno W. X. M. o

wiadomosc residencyei przed elecycią, zebym za powrotem moich z Ukrainy (gdzie za passem J. M. p. hetmana W. X. L. posyłam) mogli dobieżeć praesto; constat tez dobrze W. X. M. tenuis moi z dobr duchownych proventus, ktory praesentibus nie podała occasionibus. Powtore tedy uniżenie W. X. M. upraszam o list, ut contribuat duchowienstwo Sluckie ze dwiescie czerw. złotych w drogę na electią, na ktorei iesli rebus nostris non succuremus sublevandis,

ruent in perpetuum; o reclinatorium tez dla konij w Zabłudowiu pokornie W. X. Mci proszę, a siebie z unizonemi usługami meimi miłosciwei W. X. M. łasce iako naypilniei recommendo. We Mscibowie, 5 Oct. anno 1668. Waszei xcei mosci pana mego miłosciwego y dobrodzieia zyczliwy zawsze y unizony sługa Theodosy Wasilewicz, A. S.

Адресъ: Яśnieосwieченему хіаґэциу J.

M. пану Богуслауу Радзивилові.

Ордѣлъ писемъ, тека 276.

115.

1669 г. 11 Апрель. Письмо Слуцкого архимандрита Феодосія Василевича къ князю Богуславу Радзивілу.

Сообщаетъ о ходѣ постройки православныхъ церквей въ Слуцкѣ, объ издержкахъ на этотъ предметъ. Жалуется на Полотскаго стольника, чинящаго ему, Василевичу, различныя утѣсненія по дѣлу съ Слуцкими евреями.

Jasnieoswiecony młciwe xiąże, moi wielce mciwy panie y dobrodzieju!

Pożądanei w Slucku bytnosci W. X. M. pana mego młciwego y dobrodzieia spe frustratus, żadnego z declarowanei W. X. M. łaski nieotrzymałem skutku, dla czego umyślnego posyłając iako naypokorniei ukłonom moim cum appreciatione omnium prosperitatum W. X. Msci adoro. Et oro supplex o naznaczonych szesciu tysięcy na murowanie cerkwi S. Troyce wydanie, gdy nie tylko tę cerkiew murowac z łaski W. X. Mci poczynam, lecz y na elecycią (wydawszy swoich 2500 mularzom na materyią iuz wygotowaną) żadnego nie mam sposobu do zasięzenia sumptu dla siebie y dla ich mość panow posłow religiei Graeckiey, ktorych 14 z Litwy oprocz Coronnych miec postarałem się, a więcei takich, ktorym y radą cum informatione assistere y sumptem succurrere mu-

szę. Miserere mei Domine w tak pilnei totius gentis et religionis occasyei, żadnei nie mam inszei oprocz samei tylko łaski miłosciwei W. X. Mci nadzieie; alias w domu zasiedział bym hanc do poratowania exorbitancyae opportunitatem, y tu zaczęta kolo muru interrumpetur z wielką szkodą robota, bom dwa tysiące rozdał mularzom, y materyią wygotował na całe lato, a dalei płacic tymże rzemiesnikom nie mam czym, wszystkim iuz moje pofantował suppellecilia na te Warszawskie y domowe w restawrowaniu cerkwij y monasterow occasyei, a tam czynił upewniony panskim W. X. M. słowem y pismy, ktorych copiam includo. Na cerkiew też zamkową drzewo y wszystka iuz przysposebiona materyia, tylko disponere et inducere formam ich mość pp. commissarze z J. M. p. gubernatorem impediunt. Recurro y w tym do miłosciwei W. X. M.

łaski z uniżoną od wszystkiei Rusi prozbą, aby się z tego domu Bożego cieszyli y w nim za całość zdrowia y dostojenstwa W. X. Msci prosili Pana Boga. Trzecie moie unizone wnoszę pilno do W. X. Msci dobrodzieia mego postulatam a oraz conqueror, że J. M. p. stolnik Płockij (do ktoregom od W. X. Mci remissus) często prozbą moią requisitus spraw moich z Żydami sǎdzic odmawia, y iuz piąty rok sto kilkadziesiąt grzywien wyplaconei ginie mi zastawy srebra; a poniewaz J. M. niechce tei przéyrczec sprawy o remisę onei do ich M. pp. com-

misarzow Słuckich, unizenie W. X. Mci upraszam, za co wszystko oddaę mie obsequentissimum W. X. Mci dobrodzieiowi memu in mancipium zostaiąc zawsze. Z Słucka 11 Aprilis, anno 1669. Waszei xiążęcei msci pana mego miłosciwego y dobrodzieia zycyliwy zawsze y unizony sługa Theodosy Wasilewicz, A. S.

Scibilia wszystkie godne do oznaymienia recommendavi J. M. panu Winclerowi.

Адресъ: Jasnieswieconemu xiążęciu J. M. panu Bogusławowi Radziwiłowi.

Отдѣлъ писемъ, тека 276.

146.

1669 г. 19 Апрелья. Письмо Гедсона Хмельницкаго къ великому Коронному гетману Яну Собѣському.

Жалуется на какое-то кровопролитіе, произведенное Тетерей, съ неумышленнымъ участіемъ Выговцевъ, и на насилія, испытанныя при этомъ отъ Поляковъ, которые, по свидѣтельству Гедсона Хмельницкаго, „дали себя знать хуже плугаваго бусурманна“.

Jasniewielmożny mciwy panie marszałku y hetmanie wielki Koronny, wielce moy mciwy panie y dobrodzieiu!

Ze mi tak nie uprzedziła ręka do podziękowania W. M. panu za przysłanie siostry moiey, zdaię to in obliquum tempus, a nie swoią w tem nieczułość. W tem iednak ukontentowany nie zostałem, kiedy tak filius perditionis et abominabilis homo Tetera omni dolo plenissimus ac sangwine innocentissimi Wyhowsey (omnium nudam reliquit illam) idcirco tak ia suppono, że to metuus est fenix a nie Wyhowski, bo terra non operuit sanguinem, eique iuz za łaską Bożą, na tem mieyscu tysiąc mężow praeter mille clipeos zrodziło się, a o tym y nie mowie, kto by siedział y w Małborku, że woli iuz pić kahwę Turecką, a niżeli bir nie-

miecki, gdyż nie tylko w obietnicach naywięcey samych darach Polskich, iako to nam mogę mówić, mors in olla est mors inolla. A zaż niedoznałem, kiedy mnie tak chudego mnicha, niewiem o co, J. M. panowie Polacy albo raczey katolicy, czyli kaci mordowali, zapomniawszy owey mowy: quia non ex Romanis consvetudo damnare aliquem hominem priusquam is, qui accusatur, praesentes habeat accusatores, locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina, quae ei obiciuntur, iedno z urodzoney do mnie swoiej zapalczywosci furorem suum exprimebant, a co przebog na coz mi się lękać naygorszego poganina, kiedy mi dał się znać Polak gorzey plugawego bisurmanina; quod scripsi, scripsi, gdyż serce mi w gniewie pałało, aż się słowo rzec musiało, spomniawszy na to,

że mię zbroyną ręką nie wiodł żołnierz Polski żaden, ani mi zayrzał w oczy pod mi-siurki, ale gdym ie nakrył ingrato peplo iuż na ten czas, iako żydzi sprawowali przez Judasza przed pana Tetere, około mnie p. Polacy a tak od tego czasu łaski króla Pol-skiego na osobę moją zaniecham zebrzeć, by mi przyszło ginąć (avertat Deus) z du-szą y z ciałem, ani żadnego pana Rz. Posp. Polskiej choć in sago, choć in toga. Albo mi to niepamiętno, że przez lat kilkanaście bez amnistey Pólskiej żyłem, iako princeps domi et dux in foro, a kiedym się dochra-pał amnistyey Polskiej, tedy pewnie doznałem miłości iako pies od wilkow. Nie-

chayże one słowa przy mnie będą, qui esse cupit astutus, maneat ubi stat tutus; takow-ą tedy moją powolnością list ten zapieczę-towawszy pańskiej się łasce W. M. odda-wam J. W. mego wielce miłosciwego pana cale zyczliwy bogomodlca y sługa Gedeon Chmielnicki. Z Czyhyryna d. 19 Apr., an-no 1669.

Адресъ: Jasniewielmożnemu memu wiel-ce miłosciwemu panu y dobrodzieiowi J. M. panu Janowi na Zborowie y Zołkwie Sobiec-kiemu, marszałkowi y hetmanowi wielkiemu koronnemu, Jawarowskiemu, Stryskiemu, Ka-łuskiemu, Gnieznienskiemu etc. staroscie.

Отъяз писемъ, тека 33.

117.

1669 г. 4 Октября. Письмо Слуцкого архимандрита Феодосія Василевича къ князю Богуславу Радвигу.

Просить князя выдать обещанные на постройку въ Слуцкѣ каменной церкви 6000 золотыхъ; церковь эта уже выведена до оконъ. Жалуется на Слуцкихъ Евреевъ по дѣлу о неотдачѣ ими Василевичу 120 гривень задолженнаго, но и уже выплачен-наго серебра. Жалуется на угѣсненія и угрозы отъ нѣкоего Дольскаго за то, что онъ, Василевичъ, отлучилъ одного Пинскаго „попа“ отъ совершения таинствъ и отобралъ у него церковь. Сообщаетъ о ходѣ дѣла въ сеймѣ относительно Заблудовской церкви.

Jasnieswiecony miłosciwy xiąże, moi wiel-ce mciwy panie y dobrodzieiu!

Gdym sobie osobliwy z łaski W. X. M. dobrodzieia mego obiecywał respect, po owych za honor W. X. Mci na elekcyiei wytrzymanych impetitiach y kłopotach; tu mie naybarziei omyliła commiseratyia y pan-ska W. X. M. scripto et verbo ratificowana obietnica w wydaniu 6000 na murowanie cerkwi, którą difficillimis iuż niemal do okien podniosłem conatibus kilka tysięcy zaciągnowszy długu, supplex tedy upraszam W. X. Msci dobrodzieia mego, aby w tei iesieni z łaski W. X. Mci ta wydana byc mogła quota.

Uskarzac się tez na Żydow Słuckich dotąd waszey xiążęcey mci nie mogę przestac, poki mi moia nie będzie oddana włas-nosc 120 grzywien zastawionego y wypłaco-nego odemnie srebra, y w tym byłem obiet-nicą W. X. M. w Warszawie upewniony, sku-tecznego iednak nieotrzymałem konca. Chcie-li J. M. panowie commissarze przesłuchac tei sprawy, Żydzi iednak dotąd unikali, a mnie satisfaccyją uwodzili, aż mi termin wyjazdu do Krakowa przypadk; gdzie że ich o krzywdy Boskie prawem convincovac mu-szę, pokornie W. X. Msci aby to nieurazało proszę, niechai choc tak wiele mam respec-tu y łaski W. X. Mci iako Żydzi, żeby się

W. X. M. y za nich nie brał iako o moie przez nich szkody y obelgi W. X. M. nie bierze. Uznałem y w tym J. M. panow commissarzow X. Słuckiego niełaske, gdy na usilną prozbę kilku dragonow w te do Krakowa drogę wygodzić niechcieli, propter securitatem, gdy mi p. Dolsky za popa Pinskięgo (ktorego wziął z sobą do Krakowa) na zdrowie daie odpowiedz, bom tego popa a sacris odłączył y cerkiew mu odebrał, a to wszystko za całosc honoru y dostoięnstwa W. X. Msci czynię y cierpię. Na seymie też coronationis y Uniei cos z dekretu o cerkiew Zabłudowską entuntur sobie sprawie, y to W. X. Msci donoszę, a kosztu na resistencyą onym

y informacyei słusznei nie mam, o którą pilno W. X. Msci upraszam a naybarziei o zlecenie, ktoremu z sług W. X. M., żeby iurystow do tej sprawy zażył y ze mną się znoził w Krakowie. Cum his pilno mie w miłościwą panską W. X. M. dobrodzieia mego łaskę przy nayniszszym moim recommende uklonie. Z Słucka 4 Oct. anno 1669. Dziśiay do Krakowa wyiezdzam. Waszei xiążęcei mci mego wielce mciwego pana y dobrodzieia zyczliwy zawsze y uniżony sługa Theodosy Wasilewicz, A. S.

Адрессъ: Jasnieoswieconemu xciu J. M. Bogusławowi Radziwiłowi.

Отдѣлъ писемъ, тека 276.

118.

1670 г. 7 Декабря. Письмо Запорожскаго гетмана Петра Дорошенки къ королю.

Выставляеть на видъ польскія неистовства, совершонныя въ Бѣлой Церкви и въ деревнѣ Ольшанкѣ. Будто бы, по приказанію короля, Коронныя гетманы вошли въ Подѣсье, гдѣ, по истинѣ, предали все огню и мечу, не щадя и православныхъ церквей. Просить перевести комиссію по дѣламъ Запорожскимъ изъ Острога куда нибудь поближе. «Если же всѣ наши просьбы и моленія останутся втунѣ, мы добьемся своего, не щадя ни своей, ни чужой крови»—заключаетъ гетманъ Дорошенко.

Kopia listu do krola J. M. od Doroszeńka pisanego.

Nayiasnieyszy msciwy króla, panie a panie nasz msciwy!

Lubo przeszły akt kommissyi w Ostrogu zobopolnemi diffidencyami utrudzony p. komendata Białocerkiewskiego, furyacko nad starożytnym horodem Białocerkiewskim insolencyą cale skasowany, a teraz swięzo p. Piwem z ordynansu (iako on pisze) W. K. M. y ich mość pp. hetmanów koronnych powtore w Polesie zawitałego y ztamtąd wioskę nazwaną Olszanke krwią ludzi niewinnych, gdzie ich z niewiastami y dziatkami więcey czterechset poscinanych udu-

siwszy doszczętu spalił, niedali i niedaia nam z panskiey W. K. M. pana naszego młsciwego cieszyć klemencyi y skłonney cale do pokoiu jego Ukrainy pozyskać się poddaństwa W. K. M.; w pokoiu ludzi malevolentia owszem takiemi ich bezboznemi nad domami Bożemi ludźmi chrześciańskimi tyrańskim procederem ultro otrącono nas od pana y państwa, od oycy y oyczyzny, a i sam parcat W. K. M. nobis mimo mnie przeszłemu panu y W. K. M. dotrzymać jakimże kolwiek traktatem przez J. W. J. M. pana marszałka y hetmana W. Koronnego pod Haycami zawartego pokoiu, staraiacego się znamiona regimentu woyskowego nam

niezdawszy hetmanem mnie y woyska Zaporowskiego swoim mieć niezechcesz, a przeto w taką przywodząc desperacyą, iakowa inak-szey, która by nie splondrować palić, rabować, y w niwecz nas y ubóstwo nasze obracać zezwalała, a iednemu woysku iednego miec hetmana życzyła, szukać przymierza protekcyey. Atoli ieszcze poniechawszy szkodliwych sposobow, z zapłakanemi oczyma w tey suplice naszej stawam ja z woyskiem Zaporozskim przed maiestatem W. K. M. y wszystką Rz. Pospolitą na teraznieyszym seymie, ostatnią sprawiedliwosc z tak srogich naszych Białocerkiewskiego komendata I. Dlewskiego p. Piwa winowaycom, przytym o uspokoienie wszystkich naszych dolegliwości in primo gradu kładąc, cerkiewne oppressye z suplikami y instrukcyami naszemi do W. K. M. y wszytkiey Rzeczy Pospolitey doniesionych, pokornie upraszając, dasz-li nam W. K. M. to, o co

prosiemy, przyimiem, ustarać się będziemy życzliwe, a wierne usługi nasze oddawać W. K. M. Jesli też uposledzeni zostaniemy krwawych nieżycząc zawodów dopraszać się nieprzestaniemy, a iesli ieszcze kommissyą nas W. K. M. uspokoić życzyć będziesz, aby w takiej dalekosci, iakowa w Ostrogu była, ale w Międzybożu, lub w Darze, gdziebysmy y J. Wielmożnego J. M. pana marszałka y hetmana wielkiego koronnego assyistentem y prezydentem tey oczyszczonej od praktyczkich subiektów mieli, unizenie upraszamy y z tą z taką submissyą naszą u nog maiestata W. K. M. poddańskie głowy nasze schylając zostaiemy W. K. M. pana naszego miłościwego wiernemi y naynizszemi sługami—Piotr Doroszenko hetman woysku W. K. M. Zaporowskich. Z Czechowia d. 7 Xbris, anno 1670.

Отдѣлъ историко - политическихъ сборниковъ, книга 22, стран. 564—566.

119.

1677 г. 29 Июля. Письмо Незабитовскаго, уполномоченнаго князя Богуслава Радивила.

Оспориваются несправедливыя притязанія православнаго Слуцкаго духовенства на часть наслѣдства послѣ принцессы Валашской, основанныя, будто бы, на завѣщаніи послѣдней, и заявляется о добровольномъ отреченіи претендентовъ отъ этихъ притязаній, съ присоединеніемъ подлинныхъ документовъ отъ Св. Духовскаго братства и другихъ. Документъ любопытный, но требующій разъясненія, такъ какъ находится въ связи съ длиннымъ процессомъ, бывшимъ предметомъ долгихъ разсужденій и споровъ.

Entre les expediens, qui pourroient calmer sans éclat et sans l'entremise d'aucun mediateur la prétension des pops et mettre notre princesse en sureté pour l'avenir contre ceux, qui voudroient encore former des demandes en vertu du testament inventé de feu madame la princesse de Walachie. Il semble que si monsieur l'archimandrite et les autres gens d'Eglise Russe, qui vivent

présentement, declaroient par un escrit qu'on leur pourroit projetter, qu'ayant examiné entre eux in foro conscientiae, si ce Testament est veritable et s'ils pouvoient au besoin faire serment sur leur salut de sa validité, ils avoient jugé chrestiennement que, puisque pas un de ceux qui poussent cette affaire maintenant, n'ayant pas été present ny témoin oculaire, lorsque ce Testament a esté

compillé et que sa teneur paroissant fort partiale, mesme au prejudice de la soeur germaine de feu madame la princesse palatine, ils ne devoient et n'osoient aussy pas respondre de la verité de ces circonstances, de sorte que pour demeurer dans les termes d'une moderation Ecclesiastique, sans desir de posseder ce qui ne leur pourroit pas appartenir legitimement et pour ne donner ny soupçon ny scandale au monde, qu'ils preferent l'utile à l'honneste, mesme à la gloire ancienne et moderne de leur Religion, qui avoit tousjours reçu des bienfaits et benignités réelles de la très illustre maison de Princes Radzivils. Ils avoient delibéré et conclu de ne se plus prevalloir de ce Testament de la Princesse de Walachie, ains d'y renoncer volontairement pour eux et leurs successeurs à perpetuité, surtout en consideration de l'innocence de la Princesse Louyse Charlotte Radzivil, au nom de laquelle ils avoient esté assurés de bonne foy ce qu'ils scavoient aussy en partie eux-mesme, qu'il ne luy restoit pas la moindre marque de souvenir de Madame la Palatine, ses joyaux et pierreries ayant esté distraits et engagés pendant sa vie, sans que cette orpheline et feu monseigneur son père y aient participé en aulcune façon, si bien qu'ils renonçoient purement et simplement par cette declaration pour eux et toutes les Eglises Grèques, qui auroient pu y pretendre en aulcune manière au benefice de ce Testament, l'original duquel avec l'obligation de 200 m. fl. du Bractwo de Wilna et tous les autres documens ils avoient cédé, transporté et remis entre les mains de oeconomes nommés et ordonnés par la dernière volonté de feu Mongr le Prince Boguslaus. En reconnaissance de quoy et pour tesmoigner le remerciant de leur Princesse, pour cette

declaration et soumission, ils leur avoient accordé en pur don gratuit, semel pro semper pour le service divin des Eglises Russes en Lithuanie et particulièrement à celles, qui sont dans les biens de la Princesse, de l'ancienne Religion Greque 25 ou 30 m. fl. payables en trois ou 4 ans des révenus de la Princesse, selon l'assurance qu'ils en avoient reçu et dont ils demeuroient satisfaits et contents, renonçant et abdicant à toutes les prétentions, demandes et sollicitations, qui s'estoient agitées sur ce sujet jusques icy tant en Justice que par les voyes amiables à l'effect de quoy ils quittoient et deschargeoient pour eux et leurs successeurs la Princesse Louyse Charlotte Radzivil et ses heritiers sans avoir plus de droit et de raison de les poursuivre, en quelque manière que ce puisse estre, au sujet dudit Testament, le declarant nul et sans valeur dès maintenant pour tousjours, le tout de bonne foy et après une meure et finale conclusion de cette affaire.

NB. On pourra aussy faire entrer en ce project le rzezenie de la Princesse de la Walachie avec les autres raisons, qui ont desjà esté escrites à Messieurs les Oeconomés et à M-r l'Archimandrite. Il luy faudroit aussy promettre en particulier 5. ou 6 m. fl., ou bien sa succession à un de ses parens ou autre qu'il pourroit choisir et l'instruire d'estre honnette homme. Le tout a besoin de secret pour ne faire voir la chose que quand il nous plaira et avec le temps sous pretexte qu'on la remise de lat. X L M., que du temps du Prince Boguslaus on n'a point fait de bruit de ce testament ex diffidentia causae, que la Princesse de Walachie n'en a jamais rien notifié à ce Prince.

Отдѣлъ писемъ, мека 276.

120.

1682 г. 10 Июня (ст. ст.) Письмо отъ священства и монашества Виленской Православной Свято-Духовской церкви и монастыря къ Феру, совѣтнику великаго князя Пруссаго.

Изъявляютъ благодарность за покровительство .. оказанное монахамъ Свято-Духовскаго монастыря, бывшимъ въ Кролевецѣ, и за данное разрѣшеніе отправлять Православное богослуженіе.

Wielmożny mciwy panie consiliarzu iego arcyjxiążęcey mości, nam wielce miłosciwy panie y dobrodzieiu!

Panską wielmożności waszey y dobrodziejską uznawszy łaskę WW. oycowie nasi, w Krolewcę będące, szczodrobliwą y miłoserdną, y nam oznaymili, za którą (yz udolnością powinną naszą zakonną dość uczynic nie możemy) naywyższy Maiestat Bozki błagac za fortunne successa W. M. pana obligamur prosemper.

Barzicy ztąd gdy samym eventem fortunnym od nayiasniejszego arcyxcia J. M. miłosciwy odebralismy w celebrawaniu naszego nabozenstwa consens, ktorego y copia nas doszła, iednakże w tak prętkiej poczty expedyicyey yż wielmożności waszey nie możemy respondere; iako z najiasniejszego pana nam miłosciwego mandatem postompic mamy, za drugą da Bog pocztą (facto consilio miedzy nami) cum debita reverentia wielmożności waszey oznaymic niezaniechamy.

A teraz pokornie upraszając wielmożność waszą, aby ieszcze najiasniejszego pana mandatum pzy wielmożności waszey zostawał, samych nas nieodmienney panskiey łasce y szczodrobliwemu patronstwu pilno a pilno zalecamy. Wilna, Junii 10 (v. s.), anno 1682. Wielmożności waszey nam wielce miłosciwego pana y dobrodzieia zyczliwi słudzy y bogomodley. Klemens Tryzna, episcopij Białoruskiej nominat, starszy conventow Wilenskich cer. S. Ducha, m. p. Hilarius Gosławski, kaznodzieia Wilenski przy cerkwi Prawosławney S. Ducha. Jonas Dubinski, vicarius monasterij Sancti Spiritus, contionator regulae Sancti Basili Magni orthodoxae professionis.

Адресъ: Wielmożnemu J. M. panu Ferowi, coniliarzowi najiasniejszego arcyxcia Pruskiego, nam wielce miłosciwemu panu patronowi y dobrodzieiowi do oddania.

Отдѣлъ писемъ, № 276.

1685 г. 4 Апрелья. Письмо Станислава Лазинскаго къ королю.

Сообщаетъ о мѣстѣ расположенія татарской Орды султана Гагги (см. выше № 113), которая, какъ видно по всему, собирается „съ наступленіемъ весны отдать визитъ свой Воляни“ (czekaia wiosny—oddać Wołyniowi wizytę). Сѣтуеть на то, что настоящая зима изобилуетъ неслыханнымъ снѣгомъ, который много способствуетъ голоду въ войскѣ, особенно въ кавалеріи, такъ что многія хоругви уже разошлись, не получая ни харчей, ни жалованья и перебѣвъ все, что только можно было найти въ окрестныхъ селеніяхъ.

Nayiasnieiszy miłosciwy krolu, panie a panie moy miłosciwy!

Po odstąpieniu sołtana Gałgy od Niemierowa, nic wiency Ordy pod Miedzybosz nie przyszło tylko sto kony, która od Raszkowa Dniestrem się przebyrała do Miedzyboża. Orda zaś sama daley nie poszła, ale położyli się w Jahorłyku, Raszkowu y Soroce y czekaia wiosny—oddać Wołyniowy wizytę. Z tych tedy Miedzyboskich choć wiaść języka po dwa razy posilałem, którzy nie mogli sie dokopać asz za trzecio razą, stały w Szrobowie trzy dny prawie nad samem miastem były przestrzeżeny, bo nykt nie wiedzł. Ja zas co sie w Miedzybożu dzieie zawsze mam wiadomość, bo to przez szpiegow czynię, że tak są niezвычайnie wielkie sniegy, że kozacy którzy o mile od Miedzyboskiego zamka leżą pilnuiać. A pieszo żadno miaro wziąć nie mogą ięzyka we trzech mieyscach w Bachmatowcach, Szpyczynicach y Tereszkowcach. Buliboszany mołoycy pogotowiu konnemu, dla sniegu wielkiego (rzecz nie podobna!) listy po trzykroć moje ordinowane do W. K. M. pana mego miłosciwego teraz sie do mnie wracaia nazad; bom iusz swieża poczte rozłożył, bo piersze poczte w iednych mieyscach spędzono; z drugich mieysc dla głodu pouciały y do chorągwy nieiając, y przez to żadne listy rąk W. K. Mei pana mego odemnie doysć nie mogli.

Chorągwe zaś comendi moiey dwoch uprosili de medio sui prosząc o to, abyś W. K. Mość pan moy miłosciwy pozwolił brać druga te ustawke, bo penitus żyć nie mają o czym y trawy doczekać: bo any zasług, any hiberne te chorągwie niewieli. Chorągwie insze po kilkunastu kony porozieźdało się, drudzy, te ustawkę ziadшы nie maiąc o czym więcej żyć, poiechali daley. Ale drugi choć y zasługi y hiberne wezmie, to mało z niego bendzie pociechy na wiosne, kiedy ochoty mało a serca penitus icitur. O moim zaś nieszczęściu W. K. Mci czynię wzmiankę, że jest funditus zniesiony od chorągwy Petihorskey J. M. pana woiewody Wileńskiego, która stoi w Korcu, y od drugey J. M. pana Leona Sapiehy, która stoy w Bereźnym, bo y konie y woły y zboża pobraly, powimłacały, owce porzneyły, wieprze et id genus owo zgoła y bułky chleba zyezd nie będe miał, zkąd trafily ich mość na pana wielkiego mnie tak zruinować wniwecz owosz mnie komenda, bo gdybym był nie komendę pilnował to bym był substantiey mojej pilnował. Wielce prosze W. K. Mść pana mego miłosciwego, abyś my to W. K. M. pan moy miłosciwy żołnierzom tym Litewskim kazał nagrodzić, bom wiecznie już przepadł, bo ta uboga substancia moia y na wieki po tey ruinie nie przydzie do siebie. Przy tym mnie samego szczedroblivey cle-

mentiey W. K. Mci pilnie oddawszy iestem waszey królewskiey mci pana mego myłóciwego wiernym poddanym y nayniższym podnożkiem Stanisław Szajousz Lazninsky. Z Połonnego 4 Aprilis, anno 1685. Interes zaś ubostwa mego w łaskawe W. K. M. panu memu myłóciwemu oddaie memento.

J. M. pan marszałek darmo sie turbuie, bo taka ustawka zadney consistenciey rui-

nować nie może, a druga że na chorągiew moie te trzy osmaczky na konie iedno mias-to Polonne daie, ale cała włość owo zgoła ośm chłopow padło na osmaczke zboża to rozeznać łatwo jeżeli bydź w tym ruina może.

Отдѣлъ историко - политическихъ сборниковъ, книга 25, 227 стр. Письмо это въ подлинникъ.

122.

1688 г. 27 Января. Письмо Гребена къ великому гетману Коронному.

Сообщаетъ о бунтахъ Запорожскихъ; о кончинѣ Самойловича; объ арестованіи Полуботка, со всѣмъ его имуществомъ; о Мазепѣ; о Ханскомъ послѣ; о томъ, какъ, во время шествія на „Иорданъ“ (въ крещеніе), хотѣли убить воеводу и митрополита, но тѣ, узнавъ о готовившейся катастрофѣ, въ церемоніи этой участія не приняли; объ арестахъ и казняхъ по этому поводу; о похожденияхъ Палея. Въ заключеніе, просить гетмана прислать къ нему пиротехника.

Jasniewielmożny mci woiewodo y generale ziem. Rusk. hetmanie W. K. panie y dobrodzieiu mói.

Zadnieprskie rewolucium ieszcze nie przyszli do prędkiego oznaimienia, iakom się o nich mógł wywiezieć, że naprzod hetmana Samojłowicza stracono. Na ostatku po Hrehorym synu starszym, młodszego syna uprosił woiewoda Smolenski iako swego zięcia. Pułbotek w niebezpieczeństwie w wielkim, sam iest odesłany na stolice; srybra iego które byli w schowaniu u pana woiewody Periasławskiego na grzywen 500, y daley chciał był to odyskać od woiewody, ale iuż mu tego srybra nie wydano, y innych splendorow, także y srybra syna Maximowego, pisarza pułku Periasławskiego. Mazepie cale de nowo nie tuszą, żeby hetmanem został, ale o Lewenca Pułtawskiego głosy. Poseł od Chana iest u Mazepy w koniach 30. Bunt, które sie miedzy kozakami działy, teraz sie

iuż y do Moskwy zbliżyli, w te dni teraz na wodochrzcyszcze tak się miało stać: iako mają zwyczaj na Jordan schodzić y harmaty y inne do tryumfu wywodzić ludzi, na tym czasie że y woiewodę Kijowskiego mieli zabić y metropolitę, y na cos sie było nie dobre zanosło, gdyby było około tego nie było iakowegoś przestrzenia, że ani woiewoda na Jordan nie chodził ani też metropolita ani też harmat na doł nie spuszczano y woysku niewiele. Za czym te sie buntownicy obiwili, a nawięcey z sierzantow z jednym chorążym osadzono ich do więzienia 54, z których 19 Januaryi obieszono w Kijowie 12, do Periasławia odesłano 12 obwieszyć, 26 Januaryi mają zaś w Kijowie 12 obwieszyć, az tych wszystkich stracą nim więcey ieden na drugiego co wyspiwa y tak tuszą, że to kozacy wszystko zrobili teraz wszystka starżyna kozacka w Baturynie, nawet y atamanią horodowa, y ducho-

wieństwo znaczne. Juz że też p. Palij 18 Januarij swoim podjazdem powrócił, nie więcey nie sprawiwszy tylko iedne wieś zruinował, z którj Drahnicz dowiedziawszy się o podiezdzie Palijowym z żoną swoją do Tiahini uciekł. Strony zaś tych ludzi, co pod wartą siedzieli, za odebraniem woli jaśniewielmożnego W. M. dobrodzieia, na porękę J. M. pana rotmistrza oddałem. Zelaza wiele go tu przy fortecy potrzeba pisać nie podobno było, ponieważz go tu nic nie zastałem, a iak naywięcey przy forteccy zawsze potrzeba. Jakom raz o feyrwerka prosił jaśniewielmożnego J. M. dobrodzieia tak y teraz powtarzam, gdyż tu jest naypotrzebniejszy y bardzo musię się dziwować p. majorowi artylerij, gdzie jaśniewielmożny J. M.

dobrodzieia opowiedział, że tu iest stary feirwerk, a tu ani puszkarza dobrego iednego nie masz, tylko Plągęszycz co wie, a pomocnicy, ktorzy tu pozaciągali z kozakow na mieysce tych, ktorzy tu poumierali, aż starzy zaś co ieszcze zostaią na sto krokow dali nie widzą, iakom y sam iuz tego doswiadczył co mieli uderzyć do Tatarow, to w miasto uderzył zaczym zyczył bym sobie, aby byli ablesowane, ponieważz iakom słyszał, y oni o to J. M. pana wojewoda Kijowskiego mieli prosić, to doniosszy łasce się panskiey oddaę iako jaśniewielmożnego W. M. pana y dobrodzieia nayniższij y naypowolnieyszy sługa H. W. de Gröben. W Białocerkwi d. 27 Jan. anno 1688.

Отъѣздъ писемъ, тека 78.

123.

1688 г. 2 Мая. Письмо отъ Виленскаго Православнаго Свято-Духовскаго братства Бранденбургской маркграфини, княжи Радивиловой.

Просятъ ее привести въ исполненіе записъ, выданную Валашскою господарынею княгинею Радивиль Виленскому Свято-Духовскому братству на имѣнія: Заблудово и Бѣлица. Письмо это дополняетъ и объясняетъ документъ подъ N 119.

Jaśnieoswiecona mciwa xiężna Brandeburska nasza wielce miłosciwa pani y dobrodzieyko!

Maiąc my tak obligowā nie małą summę iako ex piis legatis należąca, conventowi Wilenskiemu z drugim do niego należącym y całemu Bractwu Wilenskiemu zaciągniōną y opisanā na maiętnosciach Zabłudowiu y Bielicy przez jaśnieoswieconā xiężnę J. M. p. Radziwiłłowā wojewodzina Wilenskā gospodarownę Wołoskā na kilkakroc sto tysięcy, o co od kilkunastu lat per strepitum iuris iako należytosci swoiey dochodziliśmy tego, lecz per varia media za wiadomościā W. X. M. y J. M. p. zawiadowcy dobr W.

X. Mci interponowali o to, tandem ad finalem przychodząc executionem wielkie wskazy y realney na kilkakroc sto tysięcy upuszcisz summy, upewnieni będąc, że wszystkie apparamenta nieboszczki xiężny J. M. obrazy y srebro cęrkiewne miało nas doyc o trzydziestu tysięcy dobrej monety albo proportionalnā tey summie maiętnościā, przeszłego roku przez J. M. p. Niezabitowskiego podczaszego Kaliskiego mieli byc acquietowani. Teraz zesmy tak omyleni zostali do W. X. Mci donosimy iako do tey quod aequum et iustum, ze uważyc może y nas ubogich zakonnikow y całego Bractwa w dalszā, nie zechce W. X. M. prowadzić desola-

nią iako bogomodlcow y sług swoich. Pewni iestesmy tego, że W. X. M. rozkaże acqwi-
towac, zachowawszy nas w panskiej swey
łasce, do ktorey z unizonemi po setnie proz-
bami naszemi pilno nas oddając iestesmy,
Waszey xiążęciey mosci paniey naszej mi-
łosciwey uniżeni sładzy Piotr Paszkiewicz To-
łokonski, starszy Wilenski, adm. episcopiey

Białoruskiej, ze wszytką w Chrystusie bracią
duchowną. Roman Szyszka, skarbnik w. Po-
łockiego, imieniem całego Bractwa Wilen-
skiego. W Wilnie d. 2 Maia anno 1688.

Адресъ : Jasnieoswieconey xiążnie J. M.
paniey margrabiniey Brandeburskiej, naszej
wielce miłosciwey paniey y dobrodzieyce.

Отдѣлъ писемъ, тема 276.

124.

1688 г. Послание Виленскаго Свято-Духовскаго братства къ членамъ сейма.

Жалуются, что подтвержденные на многихъ предшествовавшихъ сеймахъ права исповѣданія Православной вѣры на дѣлѣ не выполняются, и Православные по прежнему терпятъ угнетенія и насилія со стороны католиковъ.

Jako zawsze przedtym na takowe zgro-
madzenia y consultatie W. M., ktorych rzecz
iest zatrzymywanie praw y swobod miłey
oiczyzny naszej we wnetznym y powierz-
chownym pokoiu, nie zaniechiwalichmy do-
legliwosci y urazow naszych a zwłaszcza
tego nayprzedniejszego a wolnosci sumnie-
nie, y pokoy popospolity zachodzacego urazu,
s ktorego wiele zawsze innych uciskow y
angariey, iako z nieiakiiego zrzódla, na nas
utrapiionych ludzi w niewinnosci naszej pły-
nąc nie przestawa, a to za odstapieniem
niektorych przełożonych duchownych naszych
od starozytney wiary y zwyklych im y przod-
kow ich pasterzow patriarchow Orientalnych,
a oddaniem posłuszeństwa nad prawo du-
chowne, swieckie y samy zwyczaj w Bodze
wielebnemu J. M. oycu Papieżowi Rzymskie-
mu. Zaczym iż napředniejszey wolnosci
nabożenstwa swego cieszyć się y starszego
metropolity według zwyczaju religiey swoiey
niecz nie mozemy. Chociaż my w tym na
kilku seymach upewnieni byli, że nam po
smierci nieboszczyka oycy Pacieia legitimus
metropolita wschodniego patriarszego posłu-

szensztwa od J. K. M. naszego miłosciwego
pana miał być potwierdzony; ale mimo to
J. M. xiądz Rucky nad prawo y constitutie
roku 1609 wszystkie dobra metropolij na-
leżące otrzymał. Zkąt iakie bysmy w wol-
nosci nabożenstwa swego oppresie mieli daie
sie widzieć, iz tego teraz swiezo danego
mandatu, ktorego ludzie prywatni, miesz-
czanie Wilenscy posłuszenstwa Rzymskiego
Kosciola na grunciech cerkwie nabożenstwa
naszego položyli, pociągając nas za dwo-
rem J. K. M. snac za radą y rozkazaniem
pomienionego xiądza Ruckiego, mimo prawa
y wolnosci, czego przedtym nieslychano było,
abysmy sie z wiary sumnienia naszego, tu-
dziez z praw y wolności onym sprawowali,
y liczbe nieiaką czynili zmierzając na poła-
manie praw y wolnosci, y do pozyskania
czegoś na mieszczanach nabożenstwa wscho-
dniego. Co iz już nie iedno nas, ale y
wszytkich W. M. w prawach y wolnościach
pod tym pretextem obchodzi. Donosimy to
do wiadomości W. M. naszych M. panow z
płaczliwą żalobą na nie, unizenie a prze
miłoserdzie Boże prosząc, abyscie W. M. na-

szy M. panowie, postrzegając praw swobod y pokoju pospolitego, ktoremi starożytna religia nasza Grecka z dawnych wiekow tak w Coronie iako y W. X. L. znamienicie obwarowana. A iako od świętobliwych przodkow, tak y od J. K. M. pana nam szczęśliwie panującego poprzysiężona obiecana y constituciami warowana iest Ich M. panom posłom ziemskim, za napierwszy w instrukcij paragrach to podac raczyli, iakoby starożytna religia nasza Grecka, za przywroceniem mitropolij y władcytw, pod zwykłym w sprawach duchownych patriarchą posłuszenstwem uspokoiona była, a wszelakie względem Religiej uciski y urazy praw y wolności naszych, tudzież processa ku warowaniu in dubium y skazie o złamaniu praw, za powodem J. M. xiędza Ruckiego, u sądu

J. K. M. zadwornego nad prawo y zwyczaj otrzymane, nie sążone y zniosione byli. Za tym Pana Boga, według zwykłej uprzejmej powinności naszej, za długofortunne w dobrym zdrowiu panowanie J. K. M. naszego M. pana y W. M. wszystkich nieprzestając prosić; samych siebie y nanizsze służby nasze w miłościwą łaskę W. M. naszych M. panow iako napilniey oddaemy. W. M. swoich M. panow nanizszy sładzy y bogomodley Bracia Bractwa Cerkiewnego Wilenskiego religiej starożytney Greckiej duchowni y swietcy.

Адресс: W Bodze wielebnym y oswieconym jasniewielmożnym Ich M. panom senatorom, posłom y wszystkiemu zacnemu rycerstwu należy.

Отдѣлъ писемъ, тека 276.

125.

Между 1681—1688 гг. Сушилка жителей мѣстечка Заблудова, поданная княжѣмъ Людвикѣ Каролинѣ Радивиловой, марграфинѣ Бранденбургской 1).

Жители Заблудова жалуются на усиленіе жидовъ въ ихъ городѣ, которые вытѣснили ихъ со всѣхъ главныхъ улицъ и забрали въ свои руки всѣ ремесла и торговлю, вымогая послѣдніе достатки жителей, нѣкоторые изъ нихъ строились даже подъ самымъ домомъ Божиимъ, а отъ солодовень, пивоварень и винокуренъ ихъ грозитъ постоянная опасность пожаровъ.

Naiasnieysza xiężna miłościwa pani margrabina Brandeburska, pani a pani nam wielce miłościwa y dobrodzieyko.

Wierni poddany W. X. Mci paniey naszej miłościwey mieszczanie Zabłudowscy, z tą pokorną suppliką naszą upadając do nog miłościwych panskich, y onych sciskając stopy w krzywdach naszych, zebrzemy

łaski miłościwey panskiey W. X. Mci paniey naszej miłościwey, gdyż wielkie a prawie nieznosne krzywdy y bezprawia ponosi chrzescianstwo w miescie Zabłudowiu, w protectiey y poddanstwie W. X. Mci paniey naszej miłościwey zostające, od zydow tudzież będących, ktorzy tak się szerzey rozposcieraia, iz nie tylko ze szynki, handle, wsze-

1) По смерти отца своего Богуслава Радивила, Людвика Каролина вышла 7 Января 1681 года за мужа за марграва Бранденбургскаго, брата курюрста Фридриха III, а по смерти его снова вышла въ замужство, 24 Июля 1688 г., за князя Нейбургскаго. См. Котлубая 177 и 178 стр.

lakie rzemiosła y inne pozytki chrześcianom dawnym mieszczanom poodbierali, ale tez iuz y place na nienależych sobie mieyscach zabieraią prawie gwałtem, y na nich się funduią, a nie powinni by, według praw y ordynacyey jasnieoswieconych xiążąt ich M. panow naszych miłosciwych, sławney pamięci antecessorow W. X. M. paniey naszej miłosciwey; gdyz oni maią sobie daną co naycelnieysze ulice Surazką do budowania się y pomieszkania, na którą prawo iaki maią to posyłamy W. X. M. paniey naszej miłosciwey, a do innych ulic y dwoch kwarter rynku, ktore osiedli, nic prawa nie pokazuią. Chworoskiey ulicy z samego czoka od rynku obie stronie aż do większey połowy zaieli y osiedli. Teraz znowu iuz i trzecią ulicę Bielską posiadaią, osobliwie Szander żyd y drugi Pinkas, pod domem Bozym to iest pod cerkwią buduiąc się osiadaią, a ta ulica Bielska u xiążąt Ich M. antecessorow W. X. M. paniey naszej miłosciwey w osobliwym respekcie y obserwancyey była; a to racione Dworu, ze dworzanie na niey swoje miewali gospody podczas rezydencyey panskiey w Zabłudowiu. Pokornie tedy W. X. M. paniey naszej miłosciwey upraszamy, aby im tego zabronić, gdyz chrześcianie ztąd wielka maią krzywdę: iedna, ze zydow za miasto ustępowac muszą, a na zatyłkach tylo gniezdząc się y mieszkaiąc żadnego pozytku za żydami miec nie mogą; druga, ze podatki takze zarowno iako przedtem z zydami płacą, a teraz iuz więcej zydow w miescie anizeli chrześcian; y na lepszem mieyscu mieszkaiąc wszystkie handle y pozytki nam chrześcianom zabieraią y niszczą nas, a siebie y kahał swoy zapomagaią. W takowey tedy oppressiey

zostaiąc od zydow niegdzie indziej refugium szukać mamy, tylo pod skrzydłami łaski miłosciwey pańskiej W. X. M. iako paniey swoiey miłosciwey, gdyz mamy dziatki, ktoreby potem nie maiąc się gdzie przytulic w rodzimem gniezdzie, musieli by się tułac y pod inną protekcyą szukac przytulenia. A y to też nas lęka, ze zydzi między chrześcianami osiadaią, ktorzy bez winnicy, ozdowni y browarow nie obeydą się y tamże ie zaraz przy domach miewaią, co iest wielkim niebezpieczenstwem ognia, przez co iuz nieraz miasto strach y ruinę poniosło, a y teraz swiezo od tegoz pomienionego Szandera żyda winnicy w strachu y niebezpieczenstwie miasto było. Wszak oni maią swoię ulicę, na ktorey y boznicę swą maią, czemuż na niey się nie funduią, a iest tak wiele pustych placow. Dotąd milczelismy y nie kuczylismy W. X. M. paniey naszej miłosciwey przez suppliki, ale iuz się dobrze przeyrzawszy, y to bacząc, ze to miasto przez zydow upada y chrześcianstwo ubożeie, musimy kolatac do miłosciwych uszu panskich W. X. M. paniey naszej miłosciwey zebrząc miłosierdzia, abys nie kazala brać gory zydow nad chrześcian, y aby z placow chrześcianskich, które nie nalezycie przez podstępki poosiadali, za oddaniem ich spazij kazala z łaski swey miłosciwey panskiey ustąpic, a tego się trzymac na co prawa maią. A my za dobre zdrowie y długoletnie a fortunne panowanie W. X. M. paniey naszej miłosciwey Pana Boga prosic z dziatkami naszemi az do zgonu życia swego będziemy. Waszey X. M. paniey naszej miłosciwey wierni y naynizsi poddani burmistrze, rada y cale pospolstwo miasta Zabłudowa.

Отдохнучи, меча 103.

126.

1688 г. 3 Июня. Письмо отъ Польскаго посла Юрья Довмонта изъ Москвы къ королю.

Сообщаетъ о переговорахъ съ княземъ Голицынымъ по дѣламъ Турецкимъ, при чемъ Довмонту было представлено успокоительное письмо султана на счетъ Крымскихъ и Татарскихъ набѣговъ, упоминаетъ далѣе о приѣздѣ въ Москву полковника Переяславскаго казака Дмитрашки, а также о бывшихъ передъ тѣмъ сильныхъ пожарахъ въ Москвѣ, и о готовящейся компаніи на югъ.

Naiasnieyszy miłościwy królu, panie a-panie y dobrodzieiu moy miłościwy!

Za powrotem Cara J. M. Joana Alexieiwicza z monastera Sawińskiego w niedzielę przeszlą powrocił y kniaz Galicyn eadem die do stolicy. U którego pozawczora będąc, cokolwiek należało do przełożenia, według woli waszey krolewskiej mci pana mego miłościwego, listem de data 29 Aprilis z Słonima wyrażoney, nil intermissum. Dosyć complementu y podziękowania za przestrogi o transactey w Constantynopolu y o Nuradyn Sołtanie, ad copiam listu iego do ich mość panów pułkowników woysk W K. M. pana mego miłościwego. Ale na to tak płaci, co tenze Nuradyn w liście swoim namienia varia genera ord y wiary bissurmańskiej assectow, że tych ord nic jeno na swiecie nie masz. Lecz in rerum natura nie było. Strachy to tylko, Moskwa się ich by namniey nie boi; a o hanie krymskim iedna z solatio, że nie wychodził y nie wychodzi z Krymu. Odpowiedziałość się y na to, że choc by tot genera ord nie było na swiecie, przecież które są maią z sobą znozenie y za ręce sie biorą ad providendas res suas. Lecz y na to non otiantur, y woyska chrześciańskie, iako to y woyska ich Carskiego wieliczestwa poszły w pole,

y bez przemysłów nad nieprzyjacielem nie będzie. Jest też tu Dmitraszko pułkownik Pereasławsky od tygodnia z Ukrainy przybyły. Nie wszystko y ztamtąd pomysle, bo tardo passu y na teraznieyszą imprezę dokąd rozkazuią woyska kozackie procedunt. Nie miał ieszcze audientij ten kozak u carów ich mosciow, z którey co promanabit, a będzie z godnego doniesienia W. K. M. pana mego miłościwego ad solitum poszty cursum patebit. Caeterum nil peculiare, ognie częste panuią, y teraz w niedziel dwoch fere trzykróć na różnych mieyscach w stolicy notabiliter grassabatur. Na przyszłą rocznią campagnią iest ta apparentia, że zaraz z Bożego Narodzenia maią bydź prowadzone zapasy, to iest zywność dla ludzi y koni w te tam mieysce, kędy teraz fortece wystawuią na Samarze y woyska w tro-py postępować maią, kniaz też Galicyn ze przeszłoroczniey praesidebat y następuiącey campagnicy praesidere ma. Co tak namieniwszy szatę W. K. M. pana mego miłościwego pokornie całuię. W stolicy Moskiewskiej die 3-tio Junii 1688. W. Kr. Mci pana a pana mego miłościwego wierni poddany y naynizszy sługa Jerzy Dk. Dowmontt.

Отдѣлъ историко - политическихъ сборниковъ, книга 25, 237 стр.

1688 г. 4 Ноября. Письмо канцлера Марціана Огинского къ королю.

Оправдывается предъ королемъ въ томъ, что не могъ отправиться на сеймъ, а за тѣмъ въ Москву, согласно даннымъ ему порученіямъ. Далѣе же, по поводу встрѣчи съ отцемъ иезуитомъ, отправлявшимся, по волѣ короля, въ Китай, разсуждаетъ о значеніи титула королевскаго въ сношеніяхъ съ Московскими царями, и предостерегаетъ на этотъ счетъ короля.

Najśniewszy miłościwy krolu panie, panie y dobrodzieiu miłościwy!

Przeszłą poszta doniosłem W. Kr. Mci panu memu miłosciwemu, że ani deliberato-
riae literae, ani expedicije na seymiki nie doszły rąk moich, według pisania W. K. M. pana mego miłosciwego. Tylko ex fama publica wiem, że seymiki d. 5 9-bris a seym w Warszawie d. 16 X-bris. Ja powtóre do W. K. M. piszę o tym oznajmując, że żadne mie od W. K. M. nie doszły expedite. Wziąwszy też pisanie od W. K. M., że na moje ręce posyłaia się expedicije seymikowe, posyłałem umyślnie do xięcia J. M. p. collegi mego, pytaiać się o onych u samegoż. Ale iako przez list swoy to declaravit, że żadnych expedicij na seymiki y nie miał y nie ma; tak fide iurata to przed moim prawie powiedział, że nie potrzebnie na onego te inwidia wolą. Doc-tus sua fruitur pace. Doszedł mię też list od W. K. M. pana mego miłosciwego, że J. M. pan Ładziński wprzudy moje listy przesłał do dworu, niżeli sam comparuit. A w tropy zaraz y od samego miałem z Jaworowa list de data d. 12 8-bris, że iuż dwie audientie miał u W. K. Mci, y że do mnie powraca plenus gratia principis, y z pewnemi listami do mnie pisanemi, tudzież z pewnemi expedicijami Moskiewskimi do pieczęci mei należacemi. Jeszcze dotąd onego doczekać się nie mogę. Anim był one-

mu przyczyną, aby nie miał iechać do Moskwy z takową expeditią, jakową miał z pieczęcią małej cancellarij Lit. Że tedy powrócił do W. K. M., nie moia wina. A dnia wczorayszego był tu u mnie Jezuita, którego W. K. M. posyła aż do Chiny z taką pieczęcią dawną Koronną mnieyszą. Na tytule sam W. K. M. pana mego miłosciwego Carom I. M. Moskiewskim, według teraznieyszych pact, wszystkie daiesz tytuły, onym należące. A na pieczęciach inaczey się znajduie. Wiadome iuż są W. K. M. pana mego miłosciwego pacta, iakowe z tym narodem stanęły według daney na seymie instructiey. Łatwo ogień zapalić, ale zgasić go nie w naszych iest ręku. Kozacy Zaporozscy czterdziestego osmego roku zaczęli rebellią, y ani ogniwa w lancuchu iakowe dotąd się wszystkie uspokoić nie mogą narody. Y theatrum dimicationis uczynili u nas, że y teraz z tych woien eluctari nie możemy. Dosyć mnie pro fide mea to W. K. M. namienić. A zatym mię z nayniższemi pańskiey łasce recommenduiąc uslugami zostaie zawsze, W. K. M. pana dobrodzieia mego miłosciwego wiernie życzliwym y nayniższym sługą Marc. Ogiński, kanclerz wielki W. X. L. Z Migucian d. 4 IX-bris 1688.

Отдѣлъ историко - политическихъ сборниковъ, книга 25, 367 стр.

128.

1689 г. 29 Января. Письмо великаго канцлера Марціана Огинскаго къ королю.

Препровождая къ королю письма и шифры отъ Польскаго резидента въ Москвѣ, а также реляцію отъ пана Ладзинскаго, жалуется, что послѣдній справлялъ Русскіе праздники въ Смоленскѣ, а отцы іезуиты-миссіонеры, командированные въ Китай, должны были ждать тамъ три недѣли, чтобы отправиться вмѣстѣ съ Ладзинскимъ до Москвы. Но такъ какъ паспорта миссіонеровъ припечатаны были старыми печатами, безъ исключенія прежнихъ титуловъ, согласно договорамъ, то Огинскій проситъ короля о новыхъ печатахъ.

Naiasniejszy miłościwy królu panie, panie y dobrodzieiu miłościwy.

Nieżyczyłbym W. K. M. pana mego młciwego, interessatum publicis dopiero consilijs, moią impedire literą, że mię jednak zwykła ku maiestatowi W. K. M. stringit życzliwość, nie omieszkiwam donieść W. K. M., co od J. M. pana residenta Moskiewskiego tak w liście samym, iako ex adiunctis w cyfrach odbiram, posyłaiać listu samego y cyfr wytłumaczonych contenta. J. M. pan Ładziński posłanik W. K. M. dopiero święta Ruskie odprawował w Smoleńsku; qua humanitate tam traktowany, constabit ex relatione W. K. M., którą sam przysłał do mnie; na stolicy iednak do tąd non comparuit. Jezuiti trzey missionarze ordynowani do Chiny niedziel trzy rezydowali w Kadzjinie maiętności moiey, czekaiąc na ukaz od J. M. pana wojewody Smoleńskiego; potym z spolney z J. M. panem Ładzińskim na stolicę Moskiewską accinxerunt se drodze. Ja życzę, aby eam fa-

cilitatem nalezli na stolicy, y przez panstwa carow J. M. przepuszczeni byli, jako tu są przyjęci. Poniewasz wszystkie swoje paszporta maią pieczętowane staremi pieczęciami, non exclusis według pact terazniejszych titulis, ani praesumo mei muneris esse W. K. M. taxować expeditie, iednak iezeli W. K. M. życzysz unikać offensas et ausas u narodu pełnego skrupuków, rozumiem, że rozkazać raczysz nowe porobić pieczęci. To doniozszy W. K. M. suppono, że W. K. M. przyjęc to odemnie raczysz pro documento wiernych moich ku sobie usług, które na zawsze sciełac pod nogi maiestatu W. K. M. pana mego miłościwego zostaię W. K. M. pana mego y dobrodzieia wiernie życzliwym y nayniższym sługą Marcian Oginsky, kanclerz wielki W. X. Lit. Ż Oławy d. 29 Januarij anno 1689.

Отдѣлъ историко - политическихъ сборниковъ; книга 25, 263 стр.

129.

1689 г. 21 Марта. Просьба генерального и наказного гетмана войска Запорожскаго Гришки Ивановича, поданная королю отъ имени всѣхъ полковниковъ, сотниковъ и всего Запорожскаго войска.

Гетманъ жалуется на мѣщанъ города Немирова, которые употребили всѣ усилія, чтобы стоявшихъ у нихъ козаковъ вытѣснить совсѣмъ изъ города. Причиною же того была одна мѣсть со стороны Немировскихъ мѣщанъ, которые нѣсколько разъ покушались перейти на сторону Крымскаго Хана; козаки же этого не допускали.

Naiasnieyszy krulu panie, panie nasz miłościwy!

Przy wyprawionym ięzyku bissurmanskim, którego kozacy na szlaku Białogrodzkim dostali, musimy powodzenie y krzywdy nasze donieść naiasnieyszemu maiestatowi W. K. M. pana naszego miłościwego. A te się nam dzieią w mieście Niemierowie y po wsiach okolicznych Niemierowskich stojącemu woysku W. K. M. Zaporoskiemu takim sposobem. Po smierci nieboszczyka s. p. pana Mohyły, hetmana Zaporoskiego, poprzysięglismy wszyscy z J. M. panem commendantem fortecy tuteyszey Niemierowskiej dotrzymać wiary y życzliwości naszej z obu stron, iedno myśląc aż do dispozycyi W. K. M. pana naszego miłościwego. W tym czasie, po wyprawionym posle naszym na seym terazniejszy, zniosszy się niektórzy z mieszczan z J. M. panem commendantem, piszą do jaśniewielmożnego J. M. pana koniuszego koronnego, aby woysko kozackie ztąd z Niemierowszczyzny mogli iako rugować, w tym nie wiedzieć, za czym ordinansem skupiło się kilka chorągwi ordinackich w Mirópolu; echo poszło, że cale Niemirow mają odbierać y kozaków z Niemierowszczyzny wypędzać, do tego tu J. M. pan commendant atamanom gromadskim po wsiach przykazał, aby każdy gospodarz kozaka swego u siebie stojącego pilnował, y żywności, kiedy w pole

albo gdzie indziey miał by się wybierać, dawać zakazał, czym woysko strwożone bardzo wątpi sobą, aby się iaki nie stał hałas stąd y porozumienie opaczne. Wszystka ta kłutnia urosła z mieszczan, y kiedy nie mogli Hanowi się Krymskiemu poddać, kilka razy do niego się udaiąc, bo woysko tego nie dopuściło, też teraz woysko po smierci nieboszczyka p. Mohyły na szyie wypychać usiłuią. Co donosimy W. K. M. panu naszemu miłościwemu, oraz pokornie upraszamy y błagamy naiasnieyszy maiestat W. K. M., żebyśmy nie przyszli na takie pohañbienie, statecznieśmy trwali na usługach W. K. M. y Rzeczy Pospolitey, broniąc y zaszczycając te pogranicze od nieprzyjaciela y do końca gotowismy; z tesknością iuż y pilnością wyglądamy na pp. commissarzów dla pewnego postanowienia nam porządku woyskowego, abyśmy wiedząc swoy porządek pewni we wszystkim zostawali. O to posetnie upraszaiąc mile oycowskie nogi obłapiamy naiasnieyszego maiestatu W. K. Mci, pana naszego miłościwego, wierni poddani y słudzy naynizsi Hryszko Iwanowicz, sędzia woyska W. K. M. Zaporoskiego, generalny y nakazny hetman, pułkownicy, setnicy y czerń. Z Niemierowa 21 Marca, anno 1689.

Отдѣлъ писемъ, тека 96.

130.

1689 г. 28 Апрелья. Письмо Польскаго резидента въ Москвѣ Юрія Довмонта къ королю.

Извѣщаетъ о движеніи Русскихъ войскъ къ Самарѣ, и о результатахъ похода передовыхъ отрядовъ къ Перекопу для рекогносцировки (для языка), сообщаетъ слухи о намѣреніяхъ козаковъ и объ ужасахъ, наводимыхъ на нихъ Татарами. Въ концѣ письма жалуется на неаккуратное доставленіе ему назначенныхъ на содержаніе его въ Москвѣ денегъ.

Najśniejszy miłościwy krolu panie, a panie y dobrodzieiu miłościwy!

Już też nad insze czasy nic ieno terminem swoim poszta od granic W. X. L. non comparat w stolicy, ale też dziewiąty dzień nad termin zwyczajny doczekać się iey nie można, czym się zaś to dzieie, dla wiosenney resoluty drogi, czyli dla iakiey przyczyny inszey, iesli kędy non detinetur, zgadnąć trudno. Zwłaszcza kiedy od kn. Galicyna, w niebliskiey dosyc mieysca będącego distantij z obozu, przybiega częścicy. Jeszcze d. 7 Aprilis vet. styli na Kołomance, koło Pułtawy ku Morawskim szlakom zostawały woyska Moskowskie. Fertur, że się ku Samarze pomykać miały. O kozakach iedni powiadaia, że się z Moskiewskimi łączyły woyski; drudzy, że osobno stoia. Vary varie, każdy pro suo sensu. Jest wiadomość, że podiazd Moskiewski chodził ku Perekopu dla ięzyka, ale go nie dostał, y żadnego Tatara z ludzi woiennych nie widział na oczy swoje, procz iednego chłopca, którego złapano, kędys pasącego owce, ale ten że ni o czym nię wie, trudno mieć z niego informatią. Nie bez wielkiego podziwienia to tu, że jakby potonęli w wodzie tak zapadli Tatarowie, zkąd y w kozakach metus, że non libenter od domow swoich oddalać się zyczą. O wysłanych do kniazia Galicyna od J. M. pp. hetmanów koronnogo

y W. X. Lit., iako miałem od W. K. M. pana mego miłościwego, dla correspondenty, non constat, iesli comparuerunt w obozie Moskiewskim; ani od kniazia Galicyna, żeby miał być vicewersa wysłany do J. M. panów hetmanów. To tylko narratur, że kniaz Galicyn posztę miał ustanowić dla correspondenty. Namienieniem W. K. M. pana mego miłościwego w interessie moim, aczkolwiek primo intuitu nie zdało się miec apparenty, żeby miało co lucrari, po tygodniowey iednak refleksij y daley, ad denunciationem carewnie J. M. Zophy, kazano wydać medietatem, to iest rubli 500. Padszy tedy do nóg W. K. M. pana mego miłościwego, iako dziękuję uniżenie za dobrotliwą miłościwą łaskę panską, tak żebym tey że miłościwie doznać mógł ad evincendam alteram partem namienieniem do carów J. M. supplikuję maiestatowi W. K. M. panu memu miłościwemu. Wszakże tu hoc in interesse non plus peto, ieno żeby ad iustum ze mną descendatur calculum; ponieważ hucusque nie napisał Woznicyn, że wziął pieniądze, wedle quitacy swoiey f. 10000 z skarbu Rzeczy Pospolitey; przeszley dopiero poczty ad speciem tylko namienił, że go deszło f. 7000, includuiąc w to podrożne y podwodne pieniądze y stoły, które miał z łaski W. K. M. pana mego miłościwego, iako o tym y do xcia J. M. pana pod-

kanclerzego W. X. Lit. in respondendo pisze kn. Galicyn, y ia temuż przeszło y tego-
roczno transakcją hoc in negotio posyłam.
Wierne zatym poddaństwo moje oddając, szate
W. K. M. pana mego miłościwego całuję
iak naypokorniey. W. K. M. pana a pana

mego miłościwego wierny poddany y nay-
niższy sługa Jerzy Duik Dowmont. W sto-
licy Moskiewskiej, d. 28 Aprilis, 1689.

*Отдѣлъ историко - политическихъ
сборниковъ, книга 25, 375 стран.*

131.

1689 г. 17 Юня. Письмо Польскаго резидента при Русскомъ войскѣ Стефана Глосковскаго
къ королю.

Разсказываетъ о походѣ Крымскомъ, объ осадѣ Перекопа и результатахъ этой
осады, о дѣйствіяхъ Шереметьева и Неплюева и объ обратномъ движеніи Голицына.

Nayjaśniejszy miłościwy królu, panie a
panie mnie wielce miłościwy y dobrodzieju!

Przebywszy Sulę rzekę wiele kozaków z
wojska potykałem wjedno zgadzających się.
W Krzemieżczuku nad Dnieprem, zjechałem
się z Mamotem, nakaznym pułkownikiem
Perejasławskim, który powracał ze trzemi
chorągwiemi nazad do Perejasławia. Odpro-
wadzał od Perekopa do Samarij posłów Mos-
kiewskich y kozackich, których xiąże J. M.
Galiczyn posłał do Carów Ich M. Relacją
tak uczynił, iako y wszyscy wjedno się zga-
dzają, że skoro przyszli w zielone świętki
pod Perekop z woyskiem, tego dnia szturm
pogotowano w nocy szturmować. Kamamet
Murza z kilkunastu Murzow wyjechał z Pe-
rekopa do X. Galicyzna, y zaraz tey nocy
zgodę uczynili, iakoby Han poddać się miał.
Nazaiutrz zaraz xiąże Galiczyn ustąpił z
woyskiem y recta idzie do Samary, nad Sa-
maro oczekiwać ma powrotu tych posłów z
stolicy. Boiarow kilku znacznych poiechalo
y carodworców z nimi nie mało, imion tych
boiarów nie wiedzieli, posłowie J. M. pana
hetmana Zaporoskiego: Mikłaszewski, chora-
ży generalny, Łomikowski, Mokieowski y Li-

sica, kazano im iak nayprędzey z stolicy
wracać do Samary. O wielki kłęsce w lu-
dziach tak w Moskwie iako y w kozakach
wypowiedzieć się nie mogli, osobiwie w ko-
niach na Haymani. Przed zielonemi święt-
kami z lewego skrzydła Han przyszedł z
tyłu. Woysko, nagodzone dobro wprut się
na mogiłach rozpatrywając, uderzyło tedy
naprzod wielkim impetem na dywizję Sze-
hona, o samę Czostki (?) oparszy się piechota,
bardzo dobrze y sprawnie ognia gęsto da-
jąc nie mało ordy narazyli; drudzy w ten że-
czas uderzyli na odwod. Szeremetow y Ne-
pluiow, tam powiadają, nie mało Moskwy
porazili, że nie prętko do sprawy przyszli.
Napotym odwróciwszy się uderzyli na pułk
Szumski y Achtyrski, poboczną straż trzy-
mających; zaraz się w tabor włamali, wiele
szkody bardzo w ludziach tych dwuch puł-
kach uczynili; powiadają, że y armatę J. M.
zabrali y uwieźli. O synu Hańskim powia-
dają iedni, że zabito, drudzy, że rękę wszyst-
kę z działa urwało. Xiążęcia Galicyzna
ledwo za niedziel dwie u Samary spodzie-
wam się, bo tylko po mili po pułtory na
dzień idzie, gdyż siła armaty piechota sa-

motuhem ciągnie, co konie wyzdychali tak, że y raytaricy siła pieszą idzie. Pewnych, da Bóg, nowin w obozie o transakciach teraznieyszy kampaniey y dalszych procederów z Hanem dniem y nocą dać znać nieomieszkan. W. K. M. pana mego miłościwego y

dobrodzieia wierny poddany nayniższy podnózek Stephan Głoskoski, resident woysk do Moskiewskich. W Krzemienczuku. 17 Junii roku 1689.

Отдѣлъ историко - политическихъ сборниковъ, книга 25, 223 стр.

132.

1689 г. 21 Декабря. Письмо Станислава Яблоновскаго воеводы Русскаго къ королю.

Письмо это служить дополнениемъ документа подъ N 128, я представляеть подтверждение жалобы на коменданта Немировскаго Доморацкаго и подстаросту, съ присоединениемъ новой жалобы на нихъ, по дѣлу объ убиѣствѣ бывшаго намѣстника Могилы Тyszka Толочка.

Naiasnieyszy miłościwy królu, panie a panie moy miłościwy y dobrodzieiu!

Jedzie do W. K. M. pan Hryszko, hetman nakazny, żal swoy opowiedzieć et quidem słuszny, że pan Domaracki z podstaroscim Niemierowskim nie tylko kozaków suppreme aggrawuią, ale qua tyrannide niewinnego człowieka Tyszka, namiesnika olim Mogiły, zamordowali, dla skarbow iakichsi nieboszczyka Mogiły. Miał expresse w ordynansie napisano moym, Domaradzki żeby się do kozaków cale a cale nie interesował, a on zły człowiek take scelus uczynił. Na tego Tyszka Toloczka po śmierci Mogiły były dwie skargi: iedna od żony Mogiły, druga od mieszczan. Mogilina pretendowała, że on tylko wiedział o pieniądzach Mogiły, które, aby oddał, potrzebowała. Sądziłem ia ych w obozie; był sam Toloczko, a Mohilina swego brata Mozyrę plenipotenta przysłała była. Osądziło się ich sprawiedliwie, z którego sądu contenta Mogilina, mam listy od niey, dziękuiąc, że iey satisfactum, bo Toloczko oddał iey flasze miedziano z pieniądzy, które byli z Mohiło zakopali. Mieszczanie że nie staneli byli na termin, odłożyło się ich do inszego

terminu, gdyż oni u Toloczka pretendowali tego, co Mohiła nieboszczyk in vivis brał u nich. Należało tedy in fundo uczynić inkuizycią, na co osobliwego commissarza posłać miałem. Co tedy z Toloczkiem ci panowie uczynili, opowiedzą kozacy a prawdziwą rzecz. Jacz będę sądził Domaradzkiego, ale z podstaroscim nie wiem co czynić. Zdarli widzę Niemierów, tknęli się y pozytkow intratnych Niemierowskich pan co-mendant z podstaroscim. Jak teraz miłościwy królu possessores Polesia y Ukrainy pretenduią tam dominationem suam, nie iakoby byli in hostico et primi obvii Tatarom, ale iako ci, którzy pod Krakowem majątności mają. Posłowie z Zaporozia idą do W. K. M., iest ych sto koni, będą tu we Lwowie dziś na noc. Wiadomości innych z nikąd żadnych nie masz. Oddaie się zatym miłościwey W. K. M. panu memu miłościwemu łasce. W. K. M. pana mego miłościwego y dobrodzieia nayniższy y nayzyczliwszy sługa Stanisław Jabłonowski. Ze Lwowa 21 Decembris, anno 1689.

Отдѣлъ историко - политическихъ сборниковъ, книга 25, 315 стр.

133.

1702 г. 12 Апрелья. Суплика отъ Несвижскаго магистрата и всѣхъ горожанъ, поданная князю Карлу Станиславу Радзивилу.

Въ виду угрожающаго нападенія Шведовъ. жители Несвижа, по примѣру прежнихъ лѣтъ, предлагаютъ свою готовность защищать городъ, и просятъ принять ихъ, съ этою цѣлю, въ замокъ, на время опасности.

Jaśnieoswiecony młciwy xiąże panie a panie nasz miłościwy!

Jako antecessores nasi pod szczęśliwym jaśnieoswieconych xiążąt Ich M. mciow praedecessorow W. X. M. pana naszego miłościwego zostaiący panowaniem, podczas różnych incursij nieprzyacielskich illibatam zawsze zachowali fidem, y stołeczney waszey xiążęcey mci pana naszego miłościwego fortece Nieświeżskiej pectoribus suis antemurale na ten czas czynili, y to po sobie vere pokazali, quid sit dici vel esse bonos inquilinos. Tak y my nayniżsi W. X. M. pana naszego miłościwego clientes w tak nagłym a ciężkim razie, kiedy Szwed z potęgą swoją w te kraie speratur, eandem debitam declarando et spondendo fidem, pokornie do

W. X. M. pana naszego miłościwego supplicuiemy, abyś W. X. M. nas, których antenatow znaczna zawsze y doświadczona przeciwko panom swoim zostawało fides, do teyże swoiey fortece Nieświeżskiej z ubogą substantią naszą przyiąć rozkazać raczył; a my iterum iterumque zdrowiem y fortunami naszymi przy fortecy W. X. M. pana naszego miłościwego opponować się deklaruiąc, za dobre zdrowie y fortunne powodzenie W. X. M. pana naszego miłościwego maiestat pana naywyższego exorare powinni będziemy. W. X. M. pana a pana naszego miłościwego nayniżsi podnózkowie y wierni poddani magistrat y całe miasto W. X. M. Nieświeżskie. Z Nieświeża d. 12 Aprilis, 1702.

Отдѣлъ писемъ, тека 158.

134.

1703 г. 23 Августа. Письмо Алексѣя Дашкова къ канцлеру В. К. Литовскаго князю Карлу Станиславу Радзивилу.

Препровождая письмо Мазепы относительно сохранения свободы за православными въ исполненіи ихъ религіозныхъ обрядовъ, Дашковъ, какъ уполномоченный Русскаго двора, присоединяетъ и отъ себя ту же самую просьбу.

Jaśnieoswiecone xiąże kanclerzu W. X. Lit. mnie wielce mosci panie y dobrodzieiu!

Gdy mnie doszedł list od iasniewielmożnego J. M. pana Mazepy, hetmana woysk jego czarskiego wieliczenstwa Zaporowskich, do W. X. M. ordynowany, który eo instanti przy

ukłonie moim bez omieszkania W. X. M. odsyłam. Contenta zas tego listu tak rozumieamy, że nie inne są, tylko conservationis przy staro-graецkiej Ruskiej religii ludzi swoich w xięstwie W. X. M. Słuckim y miescie Koydany nazwanym zostaiących,

prawami, przywilejami od wielu lat xiążąt Ich M. Ololkow y W. X. M. antecessorow, iako y samego W. X. M. zaszczycających się, do ktorego listu y ia referuiąc się imieniem iego czarskiego wieliczenstwa principala mego praesentibus insto za tymisz pomienionemi ludzmi, aby W. X. M. powagą swoią y zwierzchnością, ktora nad nimi extenditur, et sub eius potestate zostaia, przy tey dawney staro-graeckiey ruskiey religii, według obrzędu orientalnej cerkwi, tudziesz praw y przywileiów, bez naruszenia onych przez iakiekolwiek swywolne y nienawistne

im osoby, które ex sola inv .... zdawna na nich następuia y opacznie względem o.... przed W. X. M. onych detulerant, conservować raczył, w czym ufaiąc, że praesens litera nieomylnie u W. X. M. sortietur effectum; a mnie zatym do dalszych usług powodem będzie, ktorego łasce zaleciwszy się zostaie iasnioswieconey W. X. M. naynizszym sługą, eius sacrae czareae majestatis intimus dapifer et ablegatus Alexius Daschcov. Anno 1703' mensis Augusti, diei 23— iuxta ritum graecum.

Отдѣлъ писемъ, тека 48.

135.

1704 г. 17 Июля. Письмо князя Дмитрія Голицына къ князю Карлу Станиславу Радзивилу.

Напоминая о дружественныхъ отношеніяхъ Россіи къ Польшѣ главнокомандующій объясняетъ причины движенія Русскихъ войскъ къ Польскимъ границамъ, и объщаетъ полную безопасность для всѣхъ, тревожившихся въ Польшѣ за цѣлость своихъ имѣній.

Яснеосвѣтченный княже, мнѣ наипаче господине, господине и брате.

Приближающагося насъ съ войски царского пресвѣтлого величества до предѣлъ королевского величества Польского изволилъ ваша княжая милость, по належачей къ намъ брацкой любви и доброй пріязни, чрезъ обосланіе любительного своего листа упомная, имѣешь насъ просити, дабы мы учинить ваши и княгини ея милости госпожи маршалковой коронной сестры вашей, которыя будутъ близъ пути проходящаго войска, подъ командою нашею належачаго, дабы въ особомъ нашемъ были храненія и рассмотрѣнія. На что мы симъ нашимъ любительнымъ листомъ стывающися, во первыхъ благодарствуемъ за присланіе любительнаго листа ваше-

го, которой нетуне, но, яко належитъ братцскимъ и зѣло почтеннѣйшимъ нашимъ любительствамъ, принялъ. Къ тому и объявляю вамъ, любительнѣйшему нашему брату, яко имамъ врученныя мнѣ войска и указъ пресвѣтлѣйшего и великодержавнѣйшаго самодержца его царского величества, государя моего премилостивого, на защищеніе и споможеніе королевскому величеству и наяснѣйшей Речи Посполитой Польской, на оборону, а на погроженіе общаго непріятеля какъ царского королевского величества, такъ и цѣлой Речи Посполитой, въ чемъ показать имѣеть самая истина. Не токмо отчинъ васъ, моего любительного брата, или госпожи княгини сестры вашей маршалковой коронной, но и каждого отчинъ, мѣсть, сель и дере-

вень должны мы остерегати, призирати и обороняти, особливо вѣдая васъ моего брата во всякой вѣрности и услугъ покажущегося и великими неотмѣнными своими почтенными замышленіи, маестатомъ обоихъ величествъ предстоящаго, долженъ со всякимъ добрымъ моимъ и желательнымъ оберегательствомъ

насъ предъявляти, надѣмся не въ долгомъ времени въ томъ увѣренность нашу къ вамъ явити, въ чемъ сердечно увѣряя вашу милость остаюсь вашей княжей величости благожелательный и всегдашній вашъ слуга князь Дмитръ Голицынъ. 1704 г. Іюня 17 д.

Отдѣлъ писемъ, тека 67.

136.

1704 г. 30 Ноября. Письмо князя Репнина къ великому канцлеру князю Карлу Радивилу.

Извѣщаетъ, что Русскія войска заняли квартиры въ имѣніяхъ Радивиля, по предложенію Полоцкаго сеймика и что никакихъ поборовъ и оброковъ брать не дозволено.

Мой господинъ князь Радивиль, мой ласковый господине и брате!

Вчерашняго дня воспріалъ я листъ Вашей княжой милости и выразумѣвъ отвѣтствую.

За любительное писаніе вашей милости благодарствую, и впредь желаю отъ вашей милости всякаго пріятства. Въ вотчинахъ вашей милости имѣютъ станцы драгуны цар-

скаго величества, по предложенію Полоцкаго сеймику отъ господъ будущихъ на томъ сеймику; ихъ милость предложили и мнѣ донесли, а податковъ кромѣ правянту и сѣна и оброку никако имать велѣно, всемѣрно отезано. Его священнаго царскаго величества генераль и кавалеръ князь Репнинъ; писано съ Полоцку Ноября 30 дня 1704.

Отдѣлъ писемъ, тека 203.

137.

1710 г. 13 Іюня. Письмо Алексѣя Дашкова къ великому канцлеру В. К. Литовскаго Карлу Радивилу.

Препровождаетъ печатный экземпляръ постановленій вольнаго Варшавскаго сейма, съ просьбою о подписи его и доставленіи обратно въ Олыку.

Monseigneur!

Stanawszi tu nie zastałem W. X. M.; jednak non dubito, że na każdym miejscu W. X. M. iest zyczliwy ku interessom najasniejszego czara J. M. pana naszego milosciwego, dla czego persistens in ipsa spe wiedząc, że W. X. M. w czym będę prozbą moją molestował, uczynić zechce; to tedy

donosze, iż posyłam do W. X. M. exemplarz drukowany z wolney rady Warszawskiey, upraszając, abys W. X. M. z łaski swoiey podpisał, et sigillo regni ucwierdzić raczył, y iezeli będzie w tym łaska W. X. M. to tedy upraszam, aby to W. X. M. z łaski swoiey rozkazał odesłać do Olyki, ponieważ będziemy oczekiwać na ..... w Dubnie. Sam

X. J. M. Dolhoraki y ia. Przitým pošlam
y list od X. Dolhorukiiego do W. X. M., a
teraz zostawam, monseigneur votre altesse,
très humble et très obeissant serviteur

Alexij Daschcov. Z Białey 13 Junii, anno
1710. S. V.

Отдѣлъ писемъ, тека 48.

138.

1710 г. 24 Ноября. Письмо графа Головкина къ канцлеру Литовскому, князю
Карлу Радзивилу.

Въ виду враждебныхъ замысловъ Турціи, клонившихся, какъ извѣстно, къ воз-
вышенію Станислава Лещинскаго, и низложенію правившій тогда въ Польшѣ и союз-
ной Россіи династіи, войскъ Русскія, стоявшія въ Лифляндіи, были пододвинуты бли-
же къ границамъ Турецкимъ, и Головкинъ, во имя общности интересовъ, требуетъ,
чтобы не было оказываемо никакого препятствія въ доставленіи постан, провіанта и
фуража.

Ясносвѣтчонный князь, великій канцлеръ
великаго княжства Литовскаго, мой зѣло по-
чтанный господине и брате!

Понеже изъ Царяграда вѣдомости прихо-
дятъ, что новой везиръ Мегметъ паша съ
воеводою Кіевскимъ и Понятовскимъ неод-
нократно конференцію имѣлъ, которые Тур-
камъ отъ Лещинскаго и подъ вліянемъ Ре-
чи Посполитой все королевство Польское и
великое княжество Литовское подданнымъ учи-
нить, и по четыре миліона червонныхъ по-
годной даня давать обѣщаютъ. Ежели Тур-
ки короля Шведскаго съ великою силою въ
Польшу введутъ, и Лещинскому на Польской
престолъ вспомогутъ, о чемъ Турки еще со-
вершеннаго намѣренія не воспріяли, одна-
кожь прилѣжно о томъ думаютъ, и нѣкото-
рые воинскіе предуготовленія чинятъ; и то-
го ради и намъ, обще съ его королевскимъ
величествомъ и наясвѣтшею Речью Посполи-
тою, надлежитъ гораздо осторожность имѣть,
дабы тому угрожаемому опасенію благовре-
менно забѣжати могли. И тако его царское
величество запотребно быти разсудилъ войска

свои, въ Лифляндіи стоящія, помалу ближе
къ Турецкимъ границамъ вестъ, и для того
онимъ нынѣ въ Литву вступить повелѣ. И
понеже то наняще для общей пользы его
королевскаго величества и всея Речи Поспо-
литой чинится, и тако уповаётъ его величе-
ство, что ваша милость и прочіе сенатори
и чины великаго княжства Литовскаго, пред-
ставленіемъ того общаго дѣла, поманутымъ
войскамъ его царскаго величества, которые
къ защищенію Речи Посполитой тотъ походъ
предвоспріяли, нужные кварталы дать, и въ
потребной провіантъ и фуражъ (которымъ
однимъ только довольствоватися и ничего бо-
лѣе требовати не будутъ) давать не учините
затрудненія. И того ради, по указу его
царскаго величества, моего всемилостивѣй-
шаго царя и государя, вашей милости, яко
доброжелаемому во удержанію общихъ ин-
тересовъ, сіе представляя, прошу, дабы чes-
тию своею и силою чина своего въ томъ спо-
моществовать изволили, чтобъ жители вели-
каго княжства Литовскаго тѣмъ его царскаго
величества войскамъ провіантомъ и фуражемъ

спомогли, и дабы жалобъ ни о какихъ обидѣхъ не было, и для тогобъ комисаровъ назначить, которые бь тотъ провиантъ собрать и тѣмъ войскамъ отдавать могли. При семъ вашу милость обнадеживаю, что сколь-скоро король Свѣйской изъ Турской области выдетъ, не приведши Турка ни противъ насъ,

ни противъ короны Польской, уважить его царское величество тогда войска свои изъ Польши и изъ Литвы вывести. Впрочемъ пребываю вашей милости желаемымъ братомъ и низжайшимъ слугою графъ Головинъ. Изъ Санктъпетербурга. Ноября 24 дня 1710.

Отдѣлъ писемъ, тека 73.

189.

1711 г. 18 Июня. Письмо графа Головкина къ королевичу Польскому.

Подтверждается просьба о доставленіи провианта союзнымъ войскамъ, съ обещаніемъ слѣдующаго за то вознагражденія.

Najiaśniejszy mści krolewiczu Polski.

Kiedy podczas terazniejszych konjunktur maszerujące wojska iego cesarskiego wieliczeństwa, pana mego miłościwego, y już iedne in visceribus Wołoch, a drugie na granicy Wołoskiej znajdujące się przeciwko spolnego nieprzyziaciela zcolligowanych narodow y całego chrzescianstwa Turczyna, żadną miarą bez proviantu obeysć nie mogą, zkąd dependet salus boni publici y obrona oboich zcolligowanych narodow, które maszerując tak daleko przez Litwe, lubo na Wołyniu po niekąd uprowiantowali się, lecz dla dalekiego marszu y trudnego, on strawiwszy, w pustych tu mieyscach absolute nic dostać nie mogą, bez czego żadną miarą subsistere niepodobna. Zaczyn dla subsistencyi onych iego carskiego wieliczeństwa pan moy miłościwy posłał ordynans do J. M. pana generał-maiora Geszona, w tyle maszerującego, aby z poblizszych od granicy Wołoskiej dobr Rzeczy Pospolitey prowiant zbierał. Gdzie ieżeli niektóre y waszey kro-

lewiczowskiej mosci znajdują się, upewniam, iż cokolwiek z nich prowiantu wzięto będzie, iego cesarskie wieliczeństwo nagrodzić deklaruie, y pomienionemu J. M. panu generał-maiorowi roskazano, aby to wszystko specyfikował, co z nich wezmie. Co żeby W. K. M. nie było okazyą do przeciwnych interpretacyj z mieysca moiego intymnie, deprehendując nieodbitą y prawie gwałtowną tego potrzebę publicznego interessu, oraz nie wątpie, że W. K. M., alto judicio to zważywszy sam słusność, bez czego się obeysć nie można, przyznać raczysz. A ja prosząc, aby W. K. M. gubernatorom y dzierzawcom swoim tak że specyfikować rozkazał, co wzięto będzie, upewniam o należytey od iego carskiego wieliczeństwa za ten prowiant satisfaccyi i z należytą obserwancją iestem W. K. M. mego wielce miłościwego pana uprzejmie życzliwy y uniżony sługa graf Gołowkin. W Obozie pod Soroką, d. 18 Junii 1711.

Отдѣлъ писемъ, тека 73.

140.

1713 г. 9 Ноября. Письмо Алексея Дашкова къ канцлеру В. К. Л. Карлу Радзивилу.

Просить скрѣпить печатью В. К. Л. привиллегию на Бѣлорусскую епископію, въ пользу предложеннаго кандидата отъ Русскаго двора.

Monseigneur!

Privilegium na episcopią Białoruską ode dworu naszego przisłaną na ręce moje, abym podpisał u krula J. M., tedy krol J. M. z łaski swoiey panskiey podpisać raczył, y lubo tu bliżey znalazła by się pieczęć W. X. L., ale expresse pisano do mnie, żeby W. X. M. dobrodzieia o to prosił, żeby zapieczętować rozkazał. Tedy teraz posyłam człeka mego Woloszina z tym privilem,

upraszając, aby W. X. M. dobrodziej z łaski swoiey principałowi memu zadość uczynił, w czym nie wątpie, y tym samym y interess pewny W. X. M. u dworu naszego mógł by się wyrobić prędzey. To tedy doniosszy zostawam cum solita veneratione ac observatione, monseigneur, de votre altesse très humble et très obéissant serviteur Daszkow. W Warszawie. 9 die 9-bris 1713.

Отдѣлъ писемъ, тека 48.

141.

1713 г. 23 Ноября. Письмо Алексея Дашкова къ Карлу Радзивилу.

Хотя избраніе на Бѣлорусскую епископію уже состоялось, въ пользу князя Четвертинскаго, но Дашковъ снова повторяетъ свою просьбу о скрѣпленія печатью привилегіи, въ пользу своего кандидата.

Monseigneur!

Wyrazyc raczył mi W. X. M. w liście swoim, iakoby miała być zapieczętowana episcopia Białoruska xiędzu Wyhowskiemu, ale tego iako żywo nie masz y nie było, y xiąże J. M. podkanclerzy Litewski sam mi powiadał, że xiądz Wyhowski iest administratorem episcopy Łuckiey, y chcą mu dać episcopią Łucką. Gdyż podobno xiądz Zabokricki umarł, a do tegoż nobilitas et populus na Białey Russi mają liberam electionem episcoporum, y to by być nie mogło bez elekcy, a tego xięcia Czetwertyn-

skiego sami dobrowolnie obrali, dla tego nie chciałem darmo turbować o to króla J. M. Iteratis vicibus tylko samego W. X. M. upraszam, aby to dla principala mego uczynić raczył y zapieczętowszy z człokem moim do mnie odesłać, za co obligowany będę; w czym nie wątpie, że to W. X. M. z łaski swoiey uczynić zechcesz. A teraz zostawam, monseigneur, de votre altesse très humble et très obéissant serwiteur Daszkow. W Warszawie 23 9-bris 1713.

Отдѣлъ писемъ, тека 48.

1714 г. 12 Июня. Письмо Слуцкого духовенства къ Карлу Радивилу.

Жалуется на свое бѣдственное положеніе и совершенное разореніе отъ множества контрибуцій, платимыхъ войскамъ Шведскимъ, Московскимъ и Литовскимъ, но это печальное положеніе увеличивается еще болѣе отъ того, что Слуцкое братство присвоило себѣ многія прерогативы и права духовенства, утвержденныя привилегіями княжескими, и не задолго предъ тѣмъ выхлопотало у Кіевскаго митрополита и послало на утвержденіе въ Несвижъ новыя еще болшія преимущества.

Serenissime princeps domine, domine noster clementissime!

Inter miserias hujus mundi mare infortunii nostri navigantes portum felicitatis appetimus proni, adorantes serenitatis vestrae domini nostri clementissimi plausam auxiliatricem caetui nostro spirituali porrigere dexteram. Collata privilegiis antecessorum pie defunctorum serenitatis vestrae ecclesii monasteriisque, in ducatu Slucensi Graeci ritus, bona hucusque tuebamur, ut potuerimus; modernis autem calamitosis temporibus ad tantam venerunt ruinam, ut vix unus et alter aliquo rure maneret ruricola, sed hanc desolationem non aliunde quam a continuis Suecis, Moschis, militibus Lituaniis gravissimarum contributionum solutionibus praenominata bona archimandriae et ecclesiarum Slucensium passa et indefinenter patiuntur; nec ulter sperare possunt pristinam reassumere felicitatem et vigorem, nisi per singulare serenitatis vestrae domini nostri clementissimi patrocinium protegenda, a tam gravissimo hujus servitutis jugo liberari non valebut. Propterea non solum rare aliquis subditus, verum etiam in claustris monachus sine periculo vix habitare queat; a tantis oppressionibus redimentes bona ecclesiarum et monasteria multa millia pecuniarum a creditoribus accomodata erogare debuimus, sperando aliquo modo in ultimo

malo refocillare. Cum igitur nulla spes libertatis et tranquillitatis inter limites patriae nostrae apparere videmus; multi ex nostris religiosi et presbyteri sufficienti victu et amictu privati queruntur contra hanc infelicitatem. Fraternitas novofundata ad ecclesiam arcensem, soborna nuncupata, multa contra leges et privilegia serenitatis vestrae usurpans in rebus minime ad se pertinentibus libenter procedit, potestatem spirituales collatam vicariis mitropolitans super presbyteros cunctos Slucenses, antiquioribus et moderno reverendo patri Joasapho Łapicki Abbati Slucensi, protopresbyteris quoque, praeteritos praeter ubique, patri Leontio Sobowcewicz cum inspectione thesauri et suppellectilis ecclesiae arcensis sobornae datam, legibus et privilegiis antiquorum serenissimorum principum antecessorum serenitatis vestrae, quam ipsius serenitatis vestrae domini nostri clementissimi, ad instantiam illustrissimi ac reverendissimi patris Joasaphi Krokowski metropolitae Kjoviensis, recenter approbatam et confirmatam, rei-ciendo prorsus alienat suamque secularem super spirituales personas extendere conatur. Nullibi tanta inconvenientia auditur, ut potestas secularis personas spirituales sub suo teneret jugo, id sola praesumit arrogantia fraternitatis; fundationes serenissimorum antiquorum principum ecclesiis collatas deso-

lat, proventus ecclesiasticos sub praetextu pietatis in proprios vertit usus; cujus facti exemplum patet omnibus ecclesia sanctorum miraculorum Kozmae et Demiani per fraternitatem desolata. Nunc vero pro corroboranda ulteriore praesumptione, artibus astutis sine scitu et praesentia spiritualitatis, ab illustrissimo et reverendissimo patre metropolita Kioviensi, sinistre (dum opprimebamur gravissimis Saxonum executionibus et aliis militaribus oneribus) accusato reverendo abbate et toto caetu Slucensi spiritali, dolorose obtinuit novum privilegium, potestati fraternae conserviens, misitque illud serenitati vestrae ad confirmandum. Nos autem, praecurrentes posteriori ecclesiarum et fundationum serenissimorum principum ruinae, humillime amplectimur serenitatis vestrae domini nostri clementissimi pedes, enixe expetendo, ut affirmatio hujus privi-

legii metropolitani, a fraternitate missi, in aliud differatur tempus, donec hac in re controversiae ex utraque parte coram illustrissimo patre archipastore Kioviae fierent. Interim relinqui desideramus hac supplicatione nostra sub antiquis legibus et constitutionibus, solidati gratia serenissimi principis domini nostri clementissimi, cujus clementiae et beneficiis nostram recommendantes tenuitatem semper obligatissimi serenitatis vestrae domini nostri clementissimi ad aras humillimi servitores Thomas Tomaszewski, presbyter ecclesiae resurrectionis Christi Slucensis. Theodor Baykowski presbyterus ecclesiae sancti profetae Heliae. Josaph Łapicki, archimandrit Slucki. Leonti Solowiewicz presbyter Turewskij. Z Slucka d. 12 Junij anno 1714.

Отдѣлъ писемъ, тека 78.

143.

1714 г. 13 Июня. Письмо Слуцкого духовенства къ совѣтнику Прусскаго короля и князя Нейбургскаго Яну Рихарду Феру.

Все духовенство Слуцкой капитулы жалуется на притѣсненія Свято-Успенскаго братства. Притѣсненія же эти состояли въ томъ, что будто бы братство самовольно распоряжалось церквями и фундаціями, присвоивало себѣ пожитки церковныя, судило духовныхъ особъ, помимо законной власти митрополичьяго намѣстника и протопопа, и, въ оправданіе всѣхъ этихъ злоупотребленій, ссылалось на особыя права и привилегіи, добытыя изъ Кіева.

Wielmożny mosci panie konsyliarze J. Kr. M. nam wielce mci panie y dobrodzieju!

Najniższą naszą uwenerowawszy W. M. M. pana y dobrodzieja primi ingressus submisją przy zaleceniu usług naszych lubo y nieznanomych, smiemy tey łaski u dobrodzieja miłościwego zebrać; mianowicie, gdy nas duchowienstwo Sluckie osoby swieckie z braetwa Swiato-Uspenskiego zamkowego, przed zwierzchnościami tak u najjaśniejszego

xiążęcia J. M. pana naszego miłościwego, jako i u J. M. oycy metropolity Kiowskiego oskarżają y opisują opacznie; a takim swoim udaniem y oskarżeniem, siłą pism y praw sobie służących powyprawowawszy, nad duchowienstwem gurując w wielu niesłusznych i sobie nienależnych rzeczach wążą się przewodzić: cerkwiami y fundacyami najjaśniejszych xiążąt ich mosciow disponować, kapłanami osobami duchownemi rzą-

dzić, pożytki cerkiewne in usum swieckich osób expendować; zwierzchność duchowną namiesnika metropolitańskiego iako y protopopę Słuckiego, prawami i przywilejami tak związłymi jako metropolitańskimi dawnych wieków y terazniejszych czasów zmocnioną i utwierdzoną, od rządów odbić, kapłanów pod swoy rząd y moc nachylać. Jako i teraz zaoocznie, gdy nas exekucyi ciężkie Saksońskie y żołnierskie uciskały, iż trudno było ze Słucka wymknąć się, tym czasem pp. Bractwo, w Kjowie nas oskarżywszy i nie słusznie udawszy, wyprawiło pismo podejściem y zamysła one przez poważne ręce wielmożności waszej do najjaśniejszego xięcia J. M. pana naszego miłościwego ordynować dla approbaty. Co jeżeli by tak miało być, abo jakie illatas conwarietates zachodzić; uniżenie upraszamy W. M. M. pana y dobrodzieja miłościwego, racz poważną instancją wnieść pańską perswazyą do najjaśniejszego xięcia J. M., gdy nadejdzie te pismo,

aby się raczył z approbatą ieszcze wstrzymać; aż się my sami z pp. Bractwem oczewiście w zachodzących differenciach przed J. M. ojcem metropolito Kijowskim skutecznie rozprawim. • Tu też o uczynność łaski pańskiej smiemy prosić, aby ten list do najjaśniejszego xięcia J. M. mógł doycć. W tym uznaną dobroczynność pańską naszą kapłańską powinnością odslużiwać obligowani jesteśmy, na zawsze zostając wielmożności W. M. pana i dobrodzieja naszego miłościwego najnizsi służy całe duchowienstwo kapituły Słuckiej. Z Słucka die 13 Junij anno 1714.

Адресъ: Wielmożnemu a nam wielce miłościwemu panu i osobliwemu dobrodziejowi J. M. panu Janowi Rychardowi Fehrowi, consilijarzowi najjaśniejszego króla J. M. Pruskiego y najjaśniejszego xięcia J. M. Neyburskiego etc. naszemu wielce miłościwemu panu y dobrodziejowi pokornie oddać.

Отдѣлъ писемъ, тека 241.

144.

1714 г. 5 Декабря. Письмо Флоріана Гребницкаго, офиціала Базиліанскаго ордена, къ великому канцлеру Литовскому, князю Карлу Станиславу Радивилу.

Писано по случаю открывшейся вакансіи на архіепископію Полоцкую, и такъ какъ на эту вакансію уже имѣлись два и при томъ сильныя кандидата въ лицѣ униатскаго митрополита и ксендза Филипповича, то Гребницкій старается расположить на свою сторону канцлера, и при этомъ, въ случаѣ избранія, общаетъ на пользу унии и самого Радивила не только лично свои услуги, но и всей будущей своей паствы, предоставляя себѣ въ награду и утѣшеніе только радоваться скромнымъ титуломъ „креатуры его Радивила“ и быть вѣчно признательнымъ къ своему креатору „gaudere titulo creaturae, cum aeviterna erga suum creatorem obligatione“.

Jaśnieoświecony mci xiąże kanclerzu W. X. Lit. panie y dobrodzieiu miłościwy!

Kiedy mię nie tylko zcolligowanego wojewodztwa Połockiego, ale też totius ordinis sacri do concurrowania o wakans archiepiskopij Połockiey nieustaią concitare

vota, tedy acz odważam się collocata spe non in meritis meis ullis, sed in sola providenti gratia Dei w tym tentare sortem. Nie inne iednak hoc in passu arripio medium, jeno solam et unicum W. X. M. pana y dobrodzieja mojego miłościwego pro-

teetricem gratiam, rozumiejąc, że nie mógł bym in vivis bestiorem ducere vitam, iako gdy bym, protectus alis W. X. M. pana y dobrodzieja mego miłosciwego, mógł gaudere titulo creaturae jegoż, cum aeviterna erga suum creatorem obligatione. Miałem prae-caucyą od J. M. pana skarbnika Lidzkiego, J. W. pana y dobrodzieja, iż mi do dostompienia z łaski W. X. M. pana y dobrodzieja miłosciwego tey in ecclesia Dei godności to unicum obstabat, iż ta pomieniona archiepiskopia Połocka, iuż in personam J. W. X. metropolity podpisana była; ale już y ta faventibus superis deficultas superata, kiedy ad instantiales wojewodztwa Połockiego jaśniewielmożnego J. M. pana hetmana W. X. Lit. y innych dobrodziejow moich, J. M. X. metropolita nie tylko tey concurrencij in personam meam ustempuje; ale też in-super, ultimam niby difficultatem concurrentyą J. M. X. Filipowicza o tenże wakans, accedente cooperatione J. W. M. pana hetmana W. X. Lit., a tym łatwiey gdy bym się stał godzien, w tey mierze protegi alis protectricis W. X. M. gratiae, uspokoić declaruie; co in authenticis W. X. M. panu y dobrodziejowi miłosciwemu lator praesentium demonstrabit. Semoto tedy hoc niby unico obstaculo, per resignationem J. W.

M. X. metropolity, provolatus ad Ill-mas celsitudinis suae plantas, powtore o tę W. X. M. pana y dobrodzieja miłosciwego suplikuję łaskę, abyś mię protectrici dextera sua in hoc solio osadzić raczył; a ja spondeo, że uznana w tym W. X. M. pana y dobrodzieja mego miłosciwego łaska niewy-gaśnie nigdy ulla vicissitudine factorum z pamięci moiey, ale raczey, te we mnie zawsze będzie sprawowała; conatus, że na ochoczych ad nutus W. X. M. usługach, prowadząc życie moie, nie tylko sam in indignis orationibus et sacrificiis, quousque advixero, nie przepomnię pańskiey łaski, ale też gdy mi się przy łasce W. X. M. dostanie desuper w rządzenie clerus, tedy y ten speciali ad vota W. X. M. pana y dobrodzieja miłosciwego stringetur obligatione, gdyż nie inny hoc in passu cel starania mego, ieno, abym in hac functione zostając et pro munere officij Deo, animabus, et unioni sanctae służąc, pokazał też po sobie, że jest ad vitae tempora Waszey xiążęcey mosci pana y dobrodzieja miłosciwego obligowanym sługą y bogomodłą Floryan Hrebnicki. Z S. B. W. St. y Off. Wil. Z Wilna, d. 5 X-bris, anno 1714.

Отдѣлъ писемъ, тека 86.

145.

1716 г. 15 Апрелья. Письмо Слуцкого протопопа Леонтия Соловьевича къ королевскому совѣтнику при дворѣ Прусскомъ Яну Рихарду Феру.

Когда протопопъ Слуцкій и Копыльскій Янъ Минкевичъ, за нѣкоторыя злоупотребленія, удалень былъ отъ своей должности, то на мѣсто его былъ избранъ и утверждень названный Леонтій Соловьевичъ, но скоро, по проискамъ прежняго протопопа, приверженца Римской вѣры, былъ оклеветанъ, и на новыхъ, насильственно произведенныхъ выборахъ, незаконнымъ образомъ лишень мѣста, вопреки утверждению Киевскаго митрополита.

Wielmożny mci panie consiliarzu J. K. M. |
mój wielce msci panie y młciwu dobrodzieju!

Maiąc ex relatis, że kto kolwiek w doleg- |
liwościach swoich do W. M. mego wielce

miłoseiwego pana *recurrit*, ten szczęśliwy *votorum suorum* zawsze odbierać może skutek; i ja, tą samą upewniony będąc relacją, do wysokiej y miłoseiwey W. M. mego msciwego pana y dobrodzieja w oppresij moiey refugio łaski pokornie upraszając, abys mię w krzywdzie moiey salwować y ratować raczył. Maiąc z łaski najjasniejszych xięstwa ich msciow *collatorow* y dobrodziejow moich miłoseiwych *conferowaną* sobie *protopopią* xięstwa Słuckiego y Kopylskiego, a błogosławieństwem archipasterskim jasnie w Bogu przeoswieconego metropolity Kijowskiego *confirmowaną*, z oney namienioney funkcji niewinnie pozostałem, degradowany powodem Jana Minkiewicza, bywszego *protopopy* Słuckiego, który za *excepta* pewne, za wiadomością xięstwa ich msciow przez dekret metropolitański od *protopopii* będąc oddalony, złości swoiey dość czyniąc, i zairząc mnie *conferowanej* *in loco* onego funkcji, przewrotnością swoją podszedł J. M. pana Jana Stanisławe Leszczyńskiego, J. M. pana Andrzeia Ernesta Kobera, że mię niewinnie ab *officio* *denominato* strąciwszy innemu przez elekcją gwałtem *przymuszoną*, z miasta nie wypuszczając kapłanow na parafiach w okolicznosciach xięstwa *zostających*, *conferować* kazali; z których *coniektury* okolicznosci nie innego nie *decydować* i nie *spodziewać* się tylko, przez powod oycy Jana Minkiewicza, bywszego *protopopy* Słuckiego, iako *partyranta* *Romanae fidei*, ruiny *prawosławney* naszej wiary *Graeco-Ruskiej*. Więc *nadchodzącym* przez te *klótni* Minkiewiczowskie *zabiegając* *nieszczęśliwosciom*, u *nog* miłoseiwych

dobrodzieia mego *scieląc* się, pokornie *upraszam*, abys tak *prawosławney* wierze *naszej* *Graeco-Ruskiej* *poważną* swoją do *nayasniejszych* xięstwa *Neyburskich* *interposycją* *succurrere* raczył; iako też y o *oppressią* moją *temuż* xięstwu ich msciom *przełożywszy* *supplikę*, od całego *duchowieństwa* za *mną* *pisaną* *acclusive* *posylającą* się, do dworu pańskiego na *pocztę* *przesłać* nie *rekużował*. A ja ten wysoki *uprzymego* *faworu* *swiadczony* *dokument* w *modłach* moich *kapłańskich* *odsługiwać* i *zawdzięczać*, póki *zycia* mego *stanie*, nie *omieszkać*; jako ten, który *iestem* przy *nayniższej* *submissiey* moiey na *zawsze* *wielmożności* W. M. *wielce* *msciwego* pana y *dobrodzieja* *miłoseiwego* *nayniższy* *sługa* y *bogomodlca* *Leonti* *Sołowicz*, *prezbyter* *cerkwi* *S. Jerzego* *Słuckiej*. *Datt* ze *Słucka* d. 15 *Aprilis* *anno* 1716.

P. S. *Oycow*, którzy *przymuszeni* *gwałtownie* na *elekcją*, *pro* *meliori* *documento* *posylam* *kopią* *rewokacyi*, na *pisnie* mi *danej*, którą *miłoseiwy* *dobrodzieju*, *łaskawie* *przeczytawszy*, *iesli* się *będzie* *zdało*, *tedy* *racz* *przesłać* z *suppliką* do *xięstwa* ich *M.* *tylo* do *którego* *czasu* *pewnego*, *żeby* *to* *mogło* *być*, *sub* *sigillo* *secreto*, *ponieważ* *bardzo* na *mię* nie *łaskaw* z *udania* *tegot* *Minkiewicza* *wielmożny* *pan* *consiliarz* *Kober*; a *iesliby* *można* za *mną* *instancjalnych* *napisać* do *J. M.* *pana* *Kobera*, *co* *wszystko* *altissimo* *judicio* *dobrodzieja* mego *sub* *rosa*, iako *zelantowi* y *protektorowi* *wiary* *naszej* *prawosławney* *communikuie* y o *łaskawą* *protekcją* *upraszam*.

Отдохъ нучемъ, мѣся 245.

146.

1717 г. 15 Сентября. Письмо Иоакима Цехановича, епископа Пинского и Туровского, къ Литовскому канцлеру Карлу Радзивилу.

Просить объ освобожденіи подвластнаго ему духовенства отъ взноса дымовыхъ и жолнерскихъ повинностей, такъ какъ этого, прибавляетъ епископъ, прежде никогда не было—nigdy nie słychac było.

Jasnioswiecony mości xiąże kanclerzu W. X. Lit. panie protektarze y miłościwy dobrodzieiu!

Sama mię do tego pociąga waszey xiążęciey mosci pana y dobrodzieja mego szczerobliwa łaska, qua vivo et morior, y summa sollicitudo w promocyey osoby moiey, ni w czym sobie nie zasłużoney, in praelaturam episcopalem, abym z podziękowaniem przy oddaniu należytey submissyey moiey za to wszystko, któremis mię W. X. M. condecorare raczył, za co gdy infinitas W. X. M. czynię grates, recurro iako ad ultimam nadziei moiej tabulam do waszey xięcey mości, w terazniejszych moich dolegliwosciach, które zewsząd premunt et opprimunt tak mię samego, iako y całe duchowieństwo moie, kiedy, o czym nigdy nie słychać było, ktoś praemalitia włożywszy do taryfy terazniejszey ubogich kapłanow, cogit et urget do wydania podatkow dymowych y żołnierskich solucyi. W czym iedynie W. X. M. P. M. prociudus do stop pańskich pokor-

na zanoszę supplikę, pokornie upraszając, abyś panie miłościwy, któremu żadney, w tym nie masz trudności, raczył instare za tym klerem ubogim, y onego ab hac impetitione eliberare et defendere. A ia w tym wyswiadczoną łaskę y protekcya W. X. M. iako zawsze tak y do ostatniego życia mego kresu, ze wszystkim duchowieństwem mizerney dyecezyey moiey, za miłe zdrowie, pomyslne sukcessa, długoletne pożycie W. X. M. naywyższego błagać winien iestem maiestat, na zawsze zostaiąc jasnioswieconego W. X. M. pana protektora y osobliwego dobrodzieja nayniższym sługą y ustawicznym exorotorem X. Joachim Ciechanowicz, episkop Pinski y Turowsky. Z Pińska d. 15 7-bris 1717.

Адрессъ: Jasnioswieconemu xiążęciu J. M. Karolowi Stanisławowi Radziwiłłowi, kanclerzowi W. X. Lit. marszałkowi trybunału skarbowego W. X. Lit., panu protektorowi y dobrodzieiowi miłosciwemu oddać.

Отдѣлъ писемъ; тека 41.

147.

1731 г. 7 Ноября. Сундлика отъ Слуцкаго духовенства къ великой канцлериѣ Аннѣ Радзивиловой, вдовѣ Карла Радзивила.

Приносить жалобу на иезуитовъ Слуцкихъ. Не довольствуясь тѣмъ, что держали церковь въ мѣстечкѣ Кривоносахъ закрытою въ теченіи трехъ лѣтъ, иезуиты, съ вооруженною силою, сдѣлали наконецъ открытое нападеніе на эту церковь, отбили ее отъ законныхъ пароховъ и обратили въ унію.

Jaśnieoświecona miłościwa xiężna Radziwiłłowa, kanclerzyna W. X. Lit., a nam osobliwa dobrodziejka!

Niedola nasza: byliśmy ubezpieczeni przywilejom waszej jaśnieoświeconej xiążęcej mei panięj naszej miłosciwej, że mieliśmy być

od wszelkich impetij tutissimi, y liberum podług traktatów Hadiackich w swych cerkwiach Graeco-ruskich exertitium; a teraz na pierwszym wstępie nam cerkiew we wsi Krzywonosach, którą przez lat trzy ich M. księża jezuiti Słuccy nulliter w zamknięciu trzymali, nuper najechawszy armata manu przez żołnierzów garnizonu Słuckiego odbili, na uniją obrócili y legitimos parochos od téj parochij funduszem nadanej odtrącili, co my nunc per consulto ordynowanego do jaśnieoświeconej waszej xięcej mci panięj naszej miłościwej cum planctu et gemitu donosząc imploramus. Racz miłościwa dobrodziejka, jakoś raz nas sług swoich wierznych y bogomodlców życzliwych przyjąć w swą pańską protekcję, tak i nazawsze niewypuszczając z onej od tych impeticyi y

tym podobnych, podług deklaracji waszej jaśnieoświeconej xiążęcej mości, bronić y zaszczycać raczyła. A my za to o miłe zdrowie y szczęśliwe w długie lata panowanie za waszą jaśnieoświeconą xiążęcią mość majestat Boski błagać raz na zawsze jesteśmy obligaturi. Waszej jaśnieoświeconej xiążęcej mci panięj naszej miłościwej y osobliwej dobrodziejki naybliżsi słudzy y życzliwi bogomodlce całe duchowieństwo Graeco-ruskie kapituły Słuckiej. Datt z Nieświeża d. 7 9-bris anno 1731.

Адреса: Jaśnieoświeconej a nam wielce miłościwej panięj Annie księżnie Radziwiłłowej, kanclerzynie W. X. Lit. N. W. M. panięj y osobliwej dobrodziejce infima cum debita veneratione pateant.

Отдѣлъ писемъ, тека 241.

148.

1734 г. 23 Февраля. Сунданка отъ Слудкаго духовенства къ подчашему Черниговскому, комиссару по имѣнямъ княжества Слудкаго.

Жалуется на разные притѣсненія со стороны Слудкихъ арендаторовъ евреевъ. Не ограничиваясь тѣмъ, что не платили слѣдующихъ съ нихъ арендныхъ повинностей и цѣлыхъ поатора года задерживали 16 камней воску, не довольствуясь тѣмъ, что причиняли Слудкому православному духовенству и вообще горожанамъ всяческія обиды и оскорбленія: захватывали воза съ дровами, задерживали подводы съ живностию, обирали при городскихъ воротахъ прїѣзжавшихъ торговцевъ и проч., означенные арендаторы 24 Февраля 1734 года сдѣлали открытое нападеніе на домъ Слудкаго священника Романа Козюлича, во время бывшихъ у него крестинъ, гостей разогнали, все побили и разграбили.

Wielmożny mci panie podczaszy Czerniowski, commissarzu dóbr xięstwa Słuckiego, nam miłościwy panie y osobliwy dobrodzieju!

Serdecznie a codziennie na to ubolewając, że za objęciem arendy mytniej Słuckiej przez żydów arendarzów Słuckich wszystkie wolności y swobody, nam duchowieństwu Graeco-ruskiemu funduszami od s. p. xię-

stwa ich mciow collatorów nadane, porujnowano, pia legata utrzymano: albowiem kamieni 16 czystego wosku z arendy mytniej Słuckiej, na cerkwi Słuckie corocznie należącey, już więcej pułtora roku jak, za wykreśtactwem y odkładem dzień od dnia arendarzów onych, odszukać nie możemy, przez co w cerkwiach Bożych o miłe zdrowie y szczęśliwe a długoletnie xięstwa ich mościów

panów naszych miłościwych panowanie zwyk-
lemu nabożeństwu przyszło cale ustawać.
Na co tak na wydanie wosku, jako i na wpro-
wadzenie żywności, zboża, chłudu (?) na opra-
we plebanji i cerkwi y drew na opał sine onere
licenty osobliwym reskrytem od iaśnieoświe-
conej xiężnej J. M. Radziwiłłowej kancle-
rznój W. X. Lit. lubo mamy y wjazd wolny
do Słucka, jednak oni pomienieni arendarze
nie na to nie respektując, wosków nie od-
dają do cerkwi należących, podwody z ży-
wnością na sustentacją domową, z kładem y
drwami tamują, w bramach zastawy biorą.
Nadto dnia onegdajszego 21 Febrtaryi w
roku niniejszym 1734 ciż arendarze licen-
tiose sobie postępując, gdy W. O. Roman
Kaziulicz, praesbiter Warwarenski Słucki,
miał na chrzcinach u siebie gości, z zoł-
nierzami garnizonu Słuckiego armata manu
napadszy na jego plebanije, gości od obia-
du rozpendzili, samą połogową swieszczon-
nikową tak sturbowali, ze y po dziś dzień
na smiertelnej leży pościeli, dzieci i wszyst-
kich domowych hukiem i stukiem przestra-
szyli, sukni y woły pograbili, piwa beczek
dwie pozabierali, co y po dziś dzień mia-
nowicie woły na chłodzie i głodzie u siebie
utrzzmują, a to wszystko na oppressyję du-
chowienstwa na pospozycję charakteru kap-
łańskiego y przywileju, od iaśnieoświeconego
xięstwa ich mciów Radziwiłłów, jako kolla-

torów y naturalnych całej Słuczyny dziedzi-
ców, wydanego, wyrządzają; którym wszyst-
kie duchowienstwo Graeco-ruskie, przykła-
dem Rzymskiego, przy wszelkich swobodach
y wolnościach xięstwo ich mości raczy za-
chować, y od wszelkich powinności skarbo-
wych, tak też y od superattinencyi wszelkich
sług swoich, sub quocunque tytulo na prae-
eminentiach zostających, excypuje, a teraz
od pomienionych żydów arendarzów nam du-
chowienstwu y samym cerkwiom Bożym nie-
słychane krzywdy y praeiuditije dzieją się.
Pokornie tedy supplikujemy do wielmożno-
ści waszej dobrodzieja naszego, racz miło-
ściwy dobrodzieju, virtute woiewodzy xięstwa
ich mciów, do wydania wosków garnizonową
exekucyą pomienionych arendarzów nakło-
nić takową ich licencyą powściągnąć, gra-
bieży niesłusznie utrzymane kazać poodda-
wać, za takowe exorbitancije podług prawa
statutowego skarać. A my za to o miłe
zdrowie y szczęśliwe długoletne panowanie
tak za xięstwo ich mość panów naszych mi-
łościwych, jako y za samo W. waszą D. N.
najwyższego majestat błagać tenemus. Wiel-
możności waszej pana naszego miłościwego
y osobliwego dobrodzieja najnizsi sładzy i
bogomodlcy duchowienstwo Graeco - ruskie
kapituły Słuckiej.

Отдох нуче.кз, мекс 241.

149.

1734 г. 14 Октября. Письмо игуменьи женскаго Ильинскаго монастыря въ Слуцкѣ
Мелетыи Сашчанки къ княгинѣ Аннѣ Радивилѣ.

Отъ имени всѣхъ монахинь жалуются на тяжкіе поборы и повинности, которыми, будто бы, обложенъ былъ монастырь въ это время, и особенно во время пребыванія въ Слуцкѣ regimentаря, стражника В. К. Л., т. е. князя Вишневецкаго. Не довольствуясь этимъ войсковые комиссары Сиповичъ и полковникъ Ермоловичъ сдѣлали открытое нападеніе на монастырь, имущество разграбили, монахинь разогнали и монастырь почти совсѣмъ разорили.

Meletyi ihumenij z Słucka.

Jaśnieoświecona miłościwa xiężno pani,
pani y kollatorka nasza miłościwa.

Bied, ucisków y utrapienia naszego ar-
kuszem papieru napelnić y wyrazić nie moż-
na. Oprócz uchwał wojewodztwa Nowogrodz-
kiego, tudzież wystawienia piechurów wię-
cej niż na złotych dwieście wynoszących,
przytym osobliwie prowiantów, tak też, pod-
czas rezydencji jaśniewielmożnego J. M. pa-
na regimentarza strażnika W. X. Lit. w
Pohoscie, ugody złotych czterysta sześćdzie-
siąt, nie inkluduiąc dziewięćdziesiąt beczek
owsa, żyta, pszenicy, siana etc., osobliwie
za wypadłą assygnacją od konfederacji przez
ciężką i surową exekucją musieliśmy J. M.
p. Sipowiczowi y J. M. p. pułkownikowi Jer-
mołowiczowi złotych sześć set siedymdziesiąt
sześć wypłacić. Nie dosyć na tym, iasnie-
oświecona miłościwa księżna, pomienieni pp.
commissarze, powtornie niepomiarowaną, na
klasztor nasz ubogi ośmnaście koni z oso-
bami nasławszy, exekucją powtorną potrze-
bując exolucyi dwóch tysięcy złotych kwi-
towego talarów piętnaście, wszystkich nas
ubogich zakonnic rozpędzili, z którego prze-
strachu jedna zakonnica swiat ten pożeg-
nała, panna starsza tulając się po kontaktach
przy słabości swojej y dotąd do perfekcji
zdrowia przyść nie może, y exequując ciężko

więcej dwóch niedziel na wszystkim ubogi
monaster z iuryzdyką zrujnowali. Co się
tycze ubogich poddanych, których także wni-
wecz zdezolowali utrapienia onych, bo tak
prędko dostatecznie wiedzieć nie możemy,
nie wyrażamy, sami da Bóg uwolniwszy się
z krwawą supliką swoją nie omieszkają ob-
łapiać stopy iaśnieoświeconej waszej xiążę-
cej mci paniej naszej miłościwej. My też
w ostatniej prawie zostając toni przy wyra-
żeniu tych nieszczęśliwości naszych ni do
kogo innego, tylko po Bogu do iaśnie-
oświeconej waszej xiążęcej mci paniej na-
szej miłościwej clementij rekurs czyniąc, o
łaskawą pańską supplikujemy y żebrzemy
protekcją, za którą sam Najwyższy Stwórca
odpłatą y nagrodą będzie. My też obligu-
jemy się do ostatniego tchu życia naszego
za miłe zdzowie y długofortunne iaśnie-
oświeconej W. X. M. paniej naszej miłości-
wej y całego xięstwa państwa naszego mi-
łościwego panowanie przenajświętszy maje-
stat Boski błagać. Jaśnieoświeconej W. X.
M. paniej naszej y kollatorki mciwej naj-
nizsi bogomodlcy i podnóżkowie Meletya Sas-
zczanka, ihumenia monastera świętego pro-
roka Heliasza, ze wszystkimi w Chrystusie
siostrami. W Słucku klasztorze d. 14,
8-bris anno 1734.

Отдѣлъ писемъ, тома 241.

150.

Около 1734 г. Письмо Слуцкого духовенства къ комиссару Слуцкого и Копыльского княжествъ и кондиту Слуцкой крѣпости.

Послѣ напрасныхъ попытокъ о возобновленіи церкви Воскресенской и Варваринской, сгорѣвшихъ неизвѣстно по какой причинѣ, духовенство и прихожане этихъ церквей, вынуждаемые крайностію—*urgente ultima necessitate*, испрашиваютъ дозволенія, въ ожиданіи приѣзда князя, поставить хотя маленькую церковь на мѣсто погорѣлыхъ. Упоминаемый здѣсь князь Радивиль есть очевидно Іеронимъ Флоріанъ Радивиль, часто посѣщавшій Слуцкъ, и который оказывалъ нѣкоторое покровительство Слуцкому духовенству; такимъ образомъ въ 1734 г. дано было имъ, между прочимъ, право на вольное винокурение и варение меду Слуцкой архимандріи. (См. опис. Минс. еп. арх. Николая стр. 116).

Wielmożni mci panie commissarzowi xięstw Słuckiego y Kopylskiego y mci panie commendancie forticy Słuckiej, nam miłościwy dobrodzieju!

Lubo dnia wczorajszego wyrazną na słowach z ust wielmożnych J. M. panów y dobrodziejów odebraliśmy decyzję y repulsię, iż na pogorzelsku cerkwi Bożych Woskresenskiej y Warwarenskiej Słuckich, których deflagracya z iakięj okazji stała się na to inkwizycyi wyrzeźbić nie mogliśmy, nie wolno już nam jest nie tylko cerkwi inszej, ale ani kaplicy, ani krzyża świętego postawić, nawet ani kolka mizernego wbić; co totaliter do miłościwej woli iasnieoświeconego xiążęcia J. M. najmiłościwszego pana collatora y osobliwszego protektora y dobrodzieja naszego wielmożni W. M. państwo i dobrodziejstwo odkładać raczycie. Jednakże y my mając dla siebie dobry fundament y nie płonną nadzieję łaski pańskiej nieodmiennęj, jeszcze przy szczęśliwym obieciu Słuczczyzny dany y ręką pańską corroborowany, iż nie tylko tu w Słucku lub Kopylu, ale y we wszystkich attinencyach tych xięstw liberum powinno nam być religionis exercitium, odważamy się jeszcze na

piśmie podaną tą najpokorniejszą suppliką naszą, padając do stop wielmożności waszych, żebrzeć téj łaski, aby nam wolno było *urgente ultima necessitate*, nie czekając przyjazdu pańskiego, przynajmniej małą cerkiewkę dla wygody in spiritualibus poddanych pańskich, jaką injuria temporis et infelicitatis nostrae modernae znieść może, bez żadnej ni od kogo przeszkody erigować, zwłaszcza nie na nowym, ale na staroświeckim, nie dawno miłościwym przywilejem pańskim approbowanym funduszowym miejscu, o czym wszystkim wielmożnym W. M. państwu jest wiadomo; bo cóż by to było za liberum religionis exercitium, gdy by religii naszej mał nie samy fundament odjęto, y na approbowanym funduszu erekcji cerkiewnej zabroniono.

Posetnie padając pod miłościwe stopy wielmożnych W. M. panów supplikujemy tak o pozwolenie nam pomienionęj erekcii, jako też y pańskiej protekcji, ktoby nam w tym trudność jaką chciał czynić, zwamy tu wielmożnych W. M. panów, w osobie iasnieoświeconego xiążęcia J. M. najmiłościwszego pana collatora y dobrodzieja naszego zostających, dla czego do obrony y łaski ich

154.

1735 г. 2 Юня. Письмо графа Миниха къ князю Репнину.

Подтверждается о томъ, чтобы имѣнія крайчего и бывшего региментаря коронаго Ревускаго были строго оберегаемы отъ всякихъ обидъ, разоренія и отягощенія со стороны Русскаго войска, „подъ опасеніемъ виннымъ жесточайшаго истязанія“.

Сіятельный князь превосходительный господинъ генералъ маоръ!

Понеже по имянному ея императорскаго величества указу накрѣпко повелѣваетца, чтобы господина Ревускаго, крайчего и бывшего региментаря коронаго, маестномъ никакихъ обидъ и разоренія и никакова отягощенія не чинить, но наплутчимъ образомъ оны охранять; того ради вапе сіятельство извольте въ состоящіе въ вѣдѣніи вашемъ полки накрѣпко подтвердить, дабы, по силѣ

вышенисаннаго ея императорскаго величества именного указа, въ маестностяхъ помянутаго Ревускаго никакихъ обидъ и разореній и отягощенія чинено не было, подъ опасеніемъ виннымъ жесточайшаго истязанія, но пачеж оны наплутчимъ образомъ при всякихъ случаяхъ были охраняемы и защищаемы. Вашего сіятельства охотный слуга графъ Минихъ.

Юня 2 дня 1735 года, Варшава.

Адрессъ: Репнину.

Отдѣлъ писемъ, тека 153.

155.

1735 г. Уставъ стрѣльбища, издаанный княземъ Михаиломъ Радвиломъ для приученія Несвижскихъ жителей къ военному дѣлу.

Согласно съ этимъ уставомъ, жители Несвижа должны были собираться ежегодно на третій день Троицы въ извѣстномъ опредѣленномъ мѣстѣ для стрѣлянія въ цѣль. Мѣсто это было между валами за женскимъ монастыремъ Бенедиктинокъ, разбитое и извѣстнымъ образомъ устроенное для этой именно цѣли. Первый выстрѣлъ принадлежалъ самому князю, затѣмъ стрѣляли жена князя, губернаторъ замка и войтъ города, а послѣ того уже стрѣляли по порядку всѣ жители города. Тотъ изъ жителей, кому удавалось лучше всѣхъ выстрѣлить въ цѣль, украшался особыми значками, получалъ титулъ короля и съ триумфомъ препровождался въ ратушу, гдѣ имя его, на память потомству, записывалось въ протоколы, а самый титулъ передался по наследству. Въ теченіи же года счастливецъ этотъ освобождался отъ всѣхъ повинностей и обязывался только на это время охранять зданіе стрѣльбища, (Schießhaus), съ ответственностію за цѣлость всѣхъ принадлежащихъ къ нему предметовъ. (Подробнѣе см. у Баинскаго).

Michał Kazimierz, książę Radziwiłł na Olyce, Nieswiezu, Birzach, Dubinkach, Słucku, Kopylu, Klecku i świętego państwa Rzymskiego, hrabia na Mirze, Szydłowce, Krożach i Białey, koniuszy i regimentarz partyi woyska W. X. L. Przemyślski, Człu-

chowski, Krzyczewski, Kamieniecki, Kowenski etc. starosta.

Oznajmuję tym przywileiem moim, komu by o tym teraz i na potym będącego wieku ludziom wiedzieć należało, iż zachęcając do potrzebney exercytacyi obywatelow

miasta moiego Nieswieżskiego, a przeto sposobniejszemi czyniąc, broń Boże, pod czas inkursyi do obrony zamku lub miasta, wnosze niżej opisany zwyczaj et solennitatem, która nie tylko w każdym zagranicznych, alie też pospolicie w stołecznych intra regnum praestitutur miastach.

Naypierwiew sub tempus zielonych swiatek dnia 3 swięta tego, zgromadziwszy się cały magistrat i pospolstwo z swoją każdą strzelbą dobrze opatrzoną do szyszchauzu; to iest na mieysce teraz odemnie za klasztorem panien Benedyktyniek między wałami do strzelania wymierzone i wybudowane, gdzie tym porządkiem zgromadziwszy się strzelać do tarczy powinni będą. Pierwsze strzelanie od nas samych lub substytutów naszych ma bydz zaczęte, drugie żony naszey, lub też, za jey pozwoleniem, kto na mieyscu jey inszy, trzecie gubernatora zamku naszego Nieswieżskiego, a czwarte woyta tegoż miasta, a dalsza kontynuacya per consequens przez urzędy lub numeru aż do ostatniego obywatela tegoż miasta ma subsequi, a iesliby naszey pro tunc nie bylo bytności, tedy per subalternosc hoc munus obire deklaruiemy.

A kto na ten czas lub z urzędnikow magistratowych, lub też z pospolstwa za uznaniem sędziow, na to destynowanych, naylepiej trafił do srzodka tarczy, taki na rok cały królem ma byc nominowany i z tryumfem, ornatus insignio pasa axamitnego z srebrnemi tabliczkami studio do tego aktu sporządzonego, od wszystkich na ratusz wprowadzony; a iesliby dwóch albo trzech równe iudicio tych że sędziów strzelanie uznanie było, tedy powture sami tylko do tey że wspomnioney tarczy strzelać mają, et qui superior pro tunc evadet, ten tytułem krola zaszczycać się powinien. A gdy by ja lub

żona moia, lub też nasz gubernator naylepiej do teyże trafił tarczy, tedy wolno komu chcąc swego ustąpić strzelania, i ten bez żadney kontrowersyi dicto regis ma moc gaudere titulo, potym przyszedszy na ratusz imie obranego krola i rok w protokolach obligowany będzie ad futuram rei memoriam magistrat zapisać. Chcąc tedy do tey prerogatywy tym bardziey excitare wszystkich obywateli mieyskich animos, takowe nadaie wolności: naypierwiew uwolniając tego krola z placu iednego całego od wszelkich robocizn, szarwarkow, płacy, składek i podatkow tak skarbowych, mieyskich, iako też Rzeczy Pospolitey, excepto mentis pietatis, brahę iedną i dwa wary piwa, bez żadney importacyi do arędy skarbu moiego i miasta, pozwala się onemu zrobić i wyszynkować.

Powinnosci, które przez cały rok pełnić powinien obrany król i następcy po nim w przyszłych latach na tę funcyę: te samą tabliczkę srebrną sprawić własnym kosztem, ważącą naywięcey łot ieden, z napisem imienia i roku obrania jego; ta tabliczka do pasa wyżey wspomnionego (ktory na krola wkładany bydz powinien sub tempus introdukcyi z szyszchauzu do ratuszu) ma bydz przyszytą. Et eodem modo successores po nim installati procedent, aby to innotesceret posteris, kto pokim ad hanc successit functionem, a przez to gloriam w potomnych meretur wiekow, potym szyszchauzu inwentarzem sobie podanego aby strzegł pilnował i wszystkie w nim będące do strzelania przynależytości w całości zachować (mając klucz od niego) starał się. A iesliby iakiey reparacyi potrzeba było, tedy w ratuszu i w magistracie dopomniał się, którą magistrat ma bez żadney kontradycy ad quamlibet requisitionem onego, suo sump-

tu, ex nunc uczynić sub poenis arbitrariis. A gdy by iaka desolacya per negligentiam, niedozor, lub z inszey iego iakiey przyczyny, przy expiracyi roku i funkcyi wspomnionego pokazała się szyskansu, te aby swoim kosztem naprawil i według pierwszego inwentarza successorowi swemu podal, pilno doyrzeć magistratowi injungitur.

Które to przywilej ze wszystkim dotrzymać i w całości zachować tak ja mam, iako

successorowie moi tenebuntur. Na to dla lepszey wiary ręką się własną podpisawszy pieczęć naszą przycisnąc rozkazalem. Datt. w zamku Nieswiezkim roku 1735 *) (*числа и дня не проставлено*). Michał Kazimierz książę Radziwiłł, koniuszy W. X. L.

Печатанъ съ копию, хранящейся въ отдѣль разнаго рода сѣтъианыхъ бумагахъ и документовъ въ Несвижскомъ архивѣ.

156.

1738 г. 22 Февраля. Письмо Русскаго посла Кейзерлинга къ князю Михаилу Радзивилу.

Высказываетъ увѣренность въ дружественныхъ чувствахъ къ Россіи князя Вишневецкаго и самого Радзивила. и вмѣстѣ съ тѣмъ подтверждаетъ о желаніи Русскаго двора сохранить навсегда доброе сосѣдство и дружбу съ Польшею.

Monseigneur!

Ex litteris celsitudinis vestrae, aequae ac celsissimi principis Wyszniwiecki sinceram modofati principis, intuitu conservandae bonae vicinitatis cum Russia, intentiones clarissime perspexi. Hoc est, quod eo minus unquam in dubium vocavi, quo majoribus id ipsum praefatus celsissimus princeps documentis jamjam comprobavit, imperatrici ac dominae meae clementissimae quoque nihil magis curae cordique est, quam perpetua hujus bonae vicinitatis et amicitiae cum republica Poloniae conservatio, et si-

cuti ejus majestati omne id, quod ad hanc amicitiae conservationem operatur, non potest non esse gratum. Ita quoque iis, qui eo curam suam intendunt, propensionis et gratiae suae documenta praebere non intermittet. Caeterum perenni cum veneratione permaneo, monseigneur, de votre altesse le tres humble et tres obeissant serviteur H. C. Keijserling. Dresdae d. 22 Febr. 1738.

Адрессъ: Cels. pr. Radziwil.

Отдѣль писемъ, тома 104.

*) У Валянского этотъ документъ упоминается подъ 1731 годомъ. См. Star. Polak. т. III. стр. 606

157.

1739 г. 6 Января. Письмо Русскаго посла Кейзерлинга къ Литовскому польному гетману Михаилу Казимиру Радзивилу.

Въ этомъ письмѣ дипломатически—подробно излагаются причины движенія Русскихъ войскъ противъ общаго всему христіанскому міру врага — Турокъ и Татаръ, и доказывается необходимость двинуть эти войска не иначе, какъ чрезъ границы Польскія, чего требовали общіе интересы обонхъ государствъ, и что менѣ всего могло клониться къ нарушенію спокойствія Польши. При этомъ подтверждается, что дисциплина будетъ строго соблюдаема, и за всѣ доставленные припасы будетъ вполне уплачено.

Monseigneur!

Quo studio S. imperatoria majestas, domina mea clementissima, in amicitiam cum republica sancte servandam constanter intenta sit, quam grata ipsi sit salutis et quietis Reipublicae perpetua conservatio, quam ingratum ejus discrimen commune, ex tot clarissimis documentis manifestissime cuius patet. Dedit S. imperatoria majestas sincerissimae hujus intentionis suae specimina nova, hoc quoque novissimo tempore, quo bellum contra hostem omnibus christianis commune, eumque intensissimum geritur.

Reipublicae quies ne vicinia tanti belli in discrimen aliquod adduceretur, quotcumque ejus occasio esse potuit, quae diligentia evitatum? Qua cum moderatione animi tendens tot vicibus per Poloniam ad fines Russiae, eademque via recedens conspectus oculisque solum prosequendus fuit hostis? Notum est, quod nequidquam adhuc Russiae intulerit damni, nisi per fines Poloniae; ignotum vero, quid universus christianorum orbis hucusque magis miratus sit, utrum hanc S. imperatoriae majestatis perfectissimam amicitiam, tot damna, quae alioquin non erant inevitabilia, ex sola Reipublicae consideratione perferentem, an vero effrenatam hostium christianitatis saevitiam,

et foedera et datam fidem superbissime contemnentem.

Monstrabat aequitas naturalis eandem viam exercitui Russico ad hostem, quam hic frequenti incessu suo jam tritam reddiderat; suadebat eam locorum commoditas, commendabat omnium necessariorum abundantia, consulebant reprimendae hostium excursiones aequae ac meliores successus, quos instituta in his regionis Turcicae partibus et maturata expeditio sperandos ostendebat. Praevaluit nihilominus consideratio Reipublicae, ideoque, ne ex occasione transitus exercitus Russici fines Reipublicae ulterioribus Turcarum Tartarorumque depraedationibus exponeretur, exercitus Russicus non eadem qua hostis longiore via per solitudines desertissimas difficillimasque ad hostem tendere debuit atque tetendit.

Si haec omnia non sufficienter probant, quantum absit S. imperatoria majestas ab intentione turbandi quietem Reipublicae, evidentissimo ejus esse potest argumento, quod S. imperatoria majestas imperatori Romano auxilia requirenti ingentem pecuniarum summam offerre maluerit, quam ista auxilia per Poloniam mittere.

Credebat S. imperatoria maiestas, fore ut Tancae Tartarique, hoc tandem moti exem-

plo, non amplius cum tanto Reipublicae damno in Russiae provincias excurrant, ac hae eadem, quae Turcicae provinciae Reipublicae vicinae, securitate gaudeant.

Ast non tam cito iis hocce S. imperatoriae majestatis totius Russiae consilium innotuit, quam iterum numerosis agminibus per Poloniam provincias Russiae sub initium praesentis anni invaserunt; quod certe omni probatione validius est, nullam unquam Turcas habituros rationem ejus, quod ex parte Russiae pro Reipublicae amicitia observatur, quin potius inde gravius et Russiae et Poloniae damnum inferendi modum occasionemque, uti jam factum est, sumpturos, utiliterque adhibuit esse.

Non potuit igitur non S. imperatoria majestas a sacra Regia majestate et Republica Poloniae transitum innoxium exercitus sui requirere, uti hoc celsitudo vestra fusius ex litteris adjunctis perspicere dignabitur. Confirmat nuncius, maximas vires suas hostem praesenti anno contra imperatorem Romanum convertere, Transilvaniamque sedem belli eligere velle, non in alium finem, quam ut tali modo citius in viscera christianitatis ruere possit.

Quantum autem detrimenti inde bonum totius christianitatis, et maximè Reipublicae vicinae caperet, si voto hostis responderet eventus, quilibet facile conjicere potest, cum jam olim experientia docuerit, quod principalissima status Turcici ratio in conservatione odii sui in christianos consistat, nullam parandi iis exitum occasionem praetermittentis.

Obligatam igitur S. imperatoria majestas se in conscientia sua sentit ad succurrendum non socio belli foederato suo tantum, sed imprimis causae communi christianorum; jamque sibi quod ad executionem hujus con-

silii requirendum fuit, de amicitia Reipublicae eo certius pollicetur, quo minus id, secundum jura inter omnes gentes recepta, cuiquam denegari potest; quo magis salus totius christianitatis id summopere desiderat; quo citius et certius tali modo Turcae Tatarique ab invasione alienorum ad proprios fines tuendos converti, ac ad bellum, quod longius gerere forsitan intendunt, finiendum redigi possunt. Quamdiu enim hocce bellum cum gente Turcarum ardebit, securitate fines Reipublicae ne utique gaudere poterunt, nec citius ea fruentur, quam subsequente pace et firmata solidius totius christianitatis securitate communi.

De hisce omnibus, ad mandatum S. imperatoriae majestatis totius Russiae dominae meae clementissimae, celsitudinem vestram, cujus in christianam causam pietas, justitiae amor, in patriam adfectus notissimi sunt, certior reddere volui, non dubitans, quin consideratis et perpensis omnibus transitus hujus rationibus, absolutam ejus necessitatem agnitura, aliisque expositura sit eo magis, quo certius est, non in alium suscipi finem, quam ad procurandam christianitati securitatem, ad reprimendas hostium in vicinas provincias christianas excursions, ad maturandam solidae pacis conclusionem.

Perspiciet caeterum celsitudo vestra ex litteris S. imperatoriae majestatis ad serenissimum regem, quod hicce transitus pure innoxius futurus sit, quod disciplina militaris exactissime observata, quod nulla incolis Poloniae damna illata, et si quae apportabuntur ad victum necessaria, parata pecunia coempta futura sint. Adeo transitum istum sicuti finem et scopum ejus ne utique Reipublicae notivum, sed maxime proficuum fore certum est.

Ego vero cum omni veneratione sum, monseigneur, de votre altesse le tres humble et tres obeissant serviteur H. C. Kejserling. Dresdae die 6 Januar. 1739.

Адресъ: Pour S. A. Mr le Petit general de Lithuanie.

Отдѣлъ писемъ, тека 104.

158.

1741 г. 27 Января. Письмо Флоріана Гребницкаго, архіепископа Полоцкаго, къ Литовскому подчашему Іерониму Флоріану Радзивилу.

Извѣщая о переходѣ въ унию бывшего протопопа Невельскаго отца Крицкаго, архіепископъ проситъ оказать защиту и покровительство новообращенному противъ преслѣдованій схизматиковъ — ab impetitione zawziętey schizmy, а для успѣшнѣйшаго распространенія святой униі въ Невль ходатайствуетъ объ опредѣленіи его къ одному изъ Невельскихъ приходоу.

Jaśnieoswiecony mci xiąże podczaszy W. X. Litt. mnie wielce mosci panie dobrodzieiu!

Oddawca praesentium W. O. Krycki, bywszy paroch y protopopa Niewelski, wielkiemi waszey xiążecey mosci ieszcze zostaiący in schysmate zaszczycony respektami, szuka tego dla siebie teraz będący iuż in unione cum Romana ecclesia szczęścia y respektu, ażeby per accessum ad hanc sanctam unionem y przez wyznanie prawdziwey wiary świętey nie był positus in deteriori statu, ale iezeli nie większym nad ten, którego zostaiący in schysmate był particeps, to przynajmniej takim że y teraz w prawdziwey iuż będący wierze respectem, y osobliwszą waszey xiążecey mosci ab impetitione zawziętey schizmy protekcyą zaszczycony, mogli dla rozkrzewienia tamże w Newlu et in circumferentia onego prawdziwey wiary

świętey, utrzymać się penes beneficium raz sobie od waszey xiążecey mosci collatum. W czym exemplaris panska jego protekcyя iako multum ad extirpandum w tych dobrach schysma, а do rozkrzewienia prawdziwey wiary conferet, tak sine speciali apud supremum remuneratorem mercede non sterilecet, o co ja z całym klerem moim supplikować strictissime obowiązując się intra profundissimam venerationem piszę się J. O. waszey xiążecey mosci dobrodzieia uniozonym sługą Fl. Hrebnicki, arcybiskup Polocky, d. 27 Januarii 1741, w Struniu.

P. S. Dyspozycya waszey xiążecey mci dobrodzieja adinterim przed seymem uczyniona, że nie odebrała skutku przy staraniu schizmy, referet sam lator praesentium, gdy będzie miał benignam aurem do wysłuchania concessam.

Отдѣлъ писемъ, тека 86.

159.

1741 г. 18 Мая. Письмо Михаила Вержбиловича, прокурора Шацкого, къ князю Иерониму Радзивилу.

Извѣщаетъ, что нѣкто панъ Дылевскій съ цѣлою деревней Слободой желаетъ обратиться въ святую унию, и такъ какъ онъ вполне способенъ къ священническому званію, и при томъ хорошо знакомъ со всѣмъ Русскимъ — добре wyedukowany w ruszczyźnie, то Вержбиловичъ ходатайствуетъ о доставленіи Дылевскому священническаго мѣста въ отцовскомъ имѣніи его—названной деревнѣ Слобода.

Jaśnieoswiecony xiąże, panie moy y osobliwy dobrodzieiu!

Znaczny to iest dar Ducha Przenayświętszego, gdy kto kogo na zbawienną drogę naprowadzić może, nigdy ten albowiem od Naywyższego pana zbawienney nie wydzie konsolacyi. Uczy nas w prawdzie święta Ewangelija, że pasterz opuściwszy dziewiędziesiąt y dziewięć owieczek za iedną poszedł, a znalazszy wzywał przyjaciół y radował się. Nie mniejsza y nam ztąd wynikać może radość, że błędząc owieczka do naszego się teraz przyłączyła stada.

Wielka by nam była, jaśnieoswiecone xiąże panie moy y osobliwy dobrodzieiu, szkoda od swego odłączać stada, a tut y nie iedna owieczka, lecz z całą trzodą J. M. pan Dilewski na kolacyi waszey xiążęcey mosci po oycu swym mieszkający do naszey się chce przyłączyć religij, ale się wszystko staie przez instynkt Ducha Przenayświętszego. Poznawszy błąd jawny, w ktorым był do tych czas zanurzony, jako syn marnotrawny, a będąc tantny do charakteru kapłan-skiego y dobrze wyedukowany w ruszczyźnie, upada tedy do stop waszey xięcey mosci pana mego y dobrodzieia, żebrząc szczodrobliwey łaski upadłemu na fortunie dob-

roczynną podać rękę. Wszakże co zechcesz to wszystko jaśnieoswiecone xiąże panie y dobrodzieiu uczynić możesz. Doprasza się tej łaski wysz wspomniony J. M. pan Dilewski, aby na mieyscu oycowskim u świętey unij z całą wsią, nazywaiąco się Słoboda, chce zostawać w tey wierzę błagaiąc za zdrowie y szczęśliwe panowanie, poki żyw będzie, maiestat naywyższego Pana, za ktorым i ia moią niegodno wnaszaiąc instanciję upadam do stop waszey xiążęcey mosci, pana mego y osobliwego dobrodzieia, abyś dla zasług swych przed naywyższym panem mosci xiąże dobrodzieiu od takowey nie chciał oddalić intencyi. Za co i ja uznawszy, z niegodney mey prozby, takową waszey xiążęcey mosci łaskę rowno z życiem obliuguie się za zdrowie maiestat naywyższego pana błagać, który raz na zawsze zapisuie się być waszey xiążęcey mosci pana mego miłościwego y osobliwego dobrodzieia z nayniższą submissiją szczerzo życzliwym sługo y prawdziwym bogomodlco X. Marcin Wierzbilowicz, dziekan Błonski prezbi-ter Szacki. Z Szacka dnia 18 miesiąca Maj, roku 1741.

Отдѣлъ писемъ, тома 281.

160.

1741 г. 6 Сентября. Письмо Русскаго посла Кейзерлинга къ Литовскому гетману
Михалу Казимиру Радзивилу.

Отъ имени Русскаго двора изъявляетъ согласіе на избраніе въ Курляндскіе герцоги Брауншвейгъ-Люнебургскаго принца Людовика Эрнеста, и объясняетъ, что это клонится къ общей пользѣ обѣихъ союзныхъ державъ.

Monseigneur!

Ignotum esse non potest celsitudini vestrae, qua tenuis ordines ducatus Curlandiae et Semigaliae in colloquio suo, ut vocant, fraterno, super negotiis patriae suae habito, consilium unanimiter inierint, humillimas preces suas ad tronum sacrae Regiae majestatis per ablegatum suum deponere, ut collapsum iterum hujus ducatus statum nova ejus collatione gratiosissime restituere dignetur.

Est insimul iisdem ordinibus animus notum faciendi humillime sacrae Regiae majestati, serenissimum e domo ducali Brunsvigo-Luneburgica principem ac dominum Ludovicum Ernestum tanta gratiae, humanitatis et propensionis suae erga nobilitatem edidisse documenta, ut maxime felices se putarent, si sub istius principis regimine vivere ipsis contingeret.

Cum haec ordinum ducatus Curlandiae vota omnino consentanea sint curae et intentioni, quam Respublica in eo, quod de Curlandia stabilitum, abunde testata est, quassatum per tot calamitates ducatum istum restaurandi, utpote dum serenissimo illi principi nec voluntas nec facultas deest omnes eas, ad quas anteriores duces se obligarunt, conditiones, sub protectione et

clientela sacrae Regiae majestatis et Republicae adimplendi. Non est dubium, quin respectu ejus, quae inde redundare in ipsamet Rempublicam potest, utilitatis, celsitudo vestra hoc opus in favorem istius serenissimi principis utiliter promotura sit.

Erit hoc aulae meae, ob propinquam cum isto principe consanguinitatem, pergrato propensae voluntatis celsitudinis vestrae argumento; sicuti etiam celsitudo vestra certissima esse potest de constanti et sincera sacrae imperatoriae majestatis, domini mei clementissimi, intentione amicitiam cum Republica aeternis tractatibus firmatam sancte servandi, colendi, ac ne unquam nec minimum de ea recedendi.

De caetero adjungo hisce, quas mihi praefatus serenissimus princeps ad celsitudinem vestram transmisit litteras commendansque istud negotium ejus ardentissimae gratiae et favori celsitudinis vestrae. Maneo cum profunda veneratione et perfectissimo cultu, monseigneur, de votre altesse le tres humble et tres obeissant serviteur H. C. Keijserling. Dresdae die 6 Sept. 1741.

Адресъ: à S. A. M-r le Pr. Radzivil general de Lithuanie.

Отдѣлъ писемъ, № 104.

161.

1743 г. 13 Марта. Письмо Кейзерлинга къ Литовскому гетману князю Михаилу Радзивилу.

Просить дать охранный гарнизонъ Бѣлорусскому епископу Волчанскому, вызванному въ Петербургъ для высшаго церковнаго назначенія — *ad altiores dignitates ecclesiasticas.*

Celsissime princeps.

Cum D. Wolczanski, episcopo Graeci ritus in Alba Russia, qui ad altiores dignitates ecclesiasticas a S. imperatoria majestate, domina mea clementissima vocatus, brevi Petropolin discessurus est, securitatis majoris gratia praesidio in itinere opus sit, celsitudinem vestram humillime rogo, velit tale praesidium ex limite Lithanico, quale sufficere poterit, praefato D. Wolczanski ad limites usque Russiae concedere. Scripsi hac de re quoque ad celsissimum princi-

pem Wiszniewiecki, nec dubito, quin in hoc negotio ex animo ad id contribuiturus sit, quod aulae meae testificatio amicitiae ex parte Reipublicae esse poterit. Commendatum sibi habeat, celsitudo vestra, hoc obnixorogo, meque credat semper fore cum perfectissima veneratione. Celsitudinis vestrae humillimus servitor C. Keijserling. Dresdae die 13 Martij 1743.

*Адрессъ: à S. A. M-r le Pr. Radzivil.
Отдѣлъ писемъ, тека 104.*

162.

1743 г. 13 Марта. Письмо Кейзерлинга къ Литовскому гетману, князю Михаилу Радзивилу.

Изображаетъ бѣдствія православныхъ въ Литвѣ, отъ которыхъ отнимались монастыри и церкви въ пользу униатовъ, отнималась всякая возможность къ исполненію священныхъ религиозныхъ обрядовъ, и такъ какъ все это противорѣчило прежнимъ договорамъ и трактатамъ, то Кейзерлингъ, отъ имени Русскаго правительства, требуетъ, чтобы православнымъ предоставлена была должная свобода въ отправленіи всѣхъ обрядовъ ихъ въроисповѣданія.

Monseigneur!

Ignotum celsitudini vestrae esse non potest, quantum studii ac diligentiae a me per integrum muneris, quo fungor, tempus in eo collocatum sit, ut qui in Polonia Magnoque ducatu Lithuaniae sunt Graeco-Ruthenam religionem profitentes, a tam diuturna, tam gravi, cui ingemiscunt, oppres-

sione liberentur. Non defuit spes, brevi tantarum calamitatum finem fore, cum nec amplius quidquam addi malis posse videretur, nec dubitare fas esset, fore, ut quantum amicitia Russiae valeat, miseri experiantur. Secus autem evenit, tantumque abest, oppressorum in solatium aliquid factum esse, ut potius malis pejora successe-

rint, animositate, remotis procul habenis, liberius impetus suos faciente. Monasteria et templa alia traduntur iis, qui Uniti audiuntur, alia ornatu rebusque, cultui divino inservientibus, ac documentis privantur; recens nati parentibus suis vi eripiuntur, baptismi mysteria ritu alieno accepturi. Quibus provector aetas carceribus, fame, suppliciis ad commutanda cum alienis sacra sua coguntur; morti proximi ne consolationem, quam sacri ordinis religionis suae vivi adhibere solent, habeant, impediuntur; imo dum sacra sua peragunt, dum publicas supplicationes instituant, ne tum quidem securitate publica fruente, atrocissimis conviciis, sarcasmis blasphemis, quas dicendi verecundia subit, perturbantur, lapidibus obrumpuntur, atque ad necem fere verberibus adficiuntur. Tantam inhumanitatem, per tot jam annorum decursus, in eos a privatis atque concivibus impune exercitam esse, et in hunc usque diem exerceri, vix crederet is, qui legit, quae jura olim ac tempore unionis magni ducatus Lithuaniae cum Polonia Graeco-Ruthenae religioni adiecta fuerint, quot juramentis regum, quot legibus et constitutionibus regni renovata et confirmata sint, et quam religiose in Pactis conventis libertati et securitati eorum Respublica consultum atque prospectum veluerit; cujus libertatis cum ne umbra quidem supersit, vix impediri potest, ne animum subeat cogitatio, vel plus in Republica posse singulorum licentiam quam omnium auctoritatem, vel talia consulto atque funditus delendi religionem istam consilio permitti.

Sacra imperatoria majestas, domina mea clementissima, quae plus uno vinculo ad protectionem Graeco-Ruthenae confessionis obstrictam se esse sentit, quo animo tan-

tas persecutiones et oppressiones post tot amicabiles quidem sed infructuosas commendationes et requisitiones ferre possit atque debeat, facile existimari potest, si vel ad fidei communionem vel ad aeternae pacis tractatum respicitur, quo Russia omnimodam Graecae religionis in Polonia magnoque ducatu Lithuaniae libertatem a Republica sancte sibi promitti fecit. Certius itaque etiam certo est, sacram imperatoriam majestatem huic adflictorum religionis suae causae nunquam defuturam, imo omnibus ei remediis esse subventuram, quae malorum magnitudo desiderabit, non dubitans interim, fore tandem, ut, quod ex obligatione aeterni foederis optimo jure requirit, Graeco-Ruthenam religionem profitentibus omnia jura ac privilegia, item monasteria, templa et praedia, quibus injuste privati sunt, restituantur, atque iis sit liberum et a violentia tutum religionis suae exercitium.

Maxime, cum hoc et aequitatis naturalis imo humanitatis ac fidei christianae leges exposcant, et ipsiusmet Reipublicae salus, quae non nisi in civium suorum bono esse consistere potest, suadeat; et quidem cum satis mihi constet, quanti momenti in hoc negotio esse possit celsitudini vestrae studium, cujus virtutem et efficaciam non una solum occasione, ubi de conservanda et magis magisque firmanda subsistente Russiam inter et Rempublicam amicitia agebatur, expertus sum, multum a me neglectum ac intermissum esse crederem, ni celsitudini vestrae hanc summi ponderis rem quantum possum commendarem, uti etiam omni meliori modo commendo. Si interim praetorum reparatio usque ad Regiae majestatis in Poloniam adventum est differenda, saltem hoc rogo, velit cura sua complecti,

ut interea Graecae religioni addictis omnimoda sacris suis utendi libertate ac securitate frui, nemini vero eos turbare atque, sub quo etiam id fieri velit praetextu, impetere liceat, certam uti volo celsitudinem vestram esse; quod sacrae imperatoriae majestati hoc singulari futurum sit amicitiae Reipublicae documento, quam ex sua parte sincere atque ex animo colit ac servat.

De caetero sum maneoque cum omni veneratione, monseigneur, de votre altesse le tres humble et tres obeissant serviteur Keyserling. Dresde le 11 Janvier 1744.

Адресъ: а S. А. le general de l'armée de Lith., duc de Radzivil,

Отдѣлъ писемъ, тека 104.

163.

1745 г. 23 Февраля. Письмо Флоріана Гребницкаго къ Литовскому подчашему Іерониму Радзивилу.

Извѣщаетъ, что жители Невля и Себежа, долгое время блуждавшіе и коснѣвшіе въ схизмѣ, благодаря внимательству самого Радзивила и его строгому предписанію— mediante expresso et rigoro J. X. M. mandato, обратились наконецъ на путь истинный, т. е. въ унию. При этомъ высказываетъ просьбу объ основаніи въ Невлѣ новой униатской церкви, для предупрежденія на будущее время отступленій отъ истинной вѣры.

Jaśnieoświecony mosci xiąże, podczaszy W. X. Lit., mnie wielce miłościwy panie y dobrodzieju!

Przez jadącego J. M. xiędza Sutockiego, officyala Smoleńskiego, plebana Newelskiego, do J. O. waszey xiążęcey mosci dobrodzieja in negotio fidei et salutis animarum, utrumque ritum concernente, idąc y ja acz vicario calamo in profundissimam J. O. W. X. M. dobrodzieja adorationem łączę moją supplikę, ażeby ci, którzy w Newlu y w Siebieżu a vera fide catholica, in perniciem animarum suarum, pretiosissimo Christi domini sangvine redemptarum, apostatarunt, mediante expresso et rigoro J. O. W. X. M. dobrodzieja mandato, iterum do prawdziwey wiary świętey powrocic coacti byli. W czym infinita prece zelosissimum J. O.

W. X. M. dobrodzieja pulsando pectus, a z tym salutis animarum interessum y mnie samego łasce protekcij y pańskiemu jego insinuando respektowi, ze wszelką demissyą piszę się J. O. waszey xiążęcey mosci dobrodzieja nayuniżeńszym sługę Fl. Hrebnicki, arcybiskup Polł.; d. 23 Febr. 1745, w Strunju.

P. S. Przypominam łaskawemu respektowi J. O. W. X. M. dobrodzieja deklarowane albo starey cerkwi oycowi Kryckiemu bywшему in disunione Newelskiemu, a teraz in unione Dubokrayskiemu parochowi przywrocenie, albo też nowey dla uniackiego parocha tamże w Newlu erygowanie, ażeby non tam facile apostatowali, mając swego parocha.

Отдѣлъ писемъ, тека 86.

164.

1745 г. 1 Марта. Письмо Иеронима Волчанскаго, Бѣлорусскаго епископа, къ князю Иерониму Радзивилу.

Высказываетъ обѣщаніе посвятить, согласно желанію князя, представляемаго кандидата Павла Костюковича къ Самотыевской церкви, если только онъ будетъ соотвѣтствовать всѣмъ требованіямъ церковнаго каноническаго права и прежде даннымъ королевскимъ привилегіямъ, которыя, для большей силы, при семъ и прилагаетъ.

Jaśnieoswiecony mosci xiąże dobrodzieiu! Rekommendacyą y prezenta waszey xiążęciy mosci M. W. M. pana y dobrodzieia, względem Pawła Kościukowicza, na kapłanstwo do cerkwi Samoteiewskiej, w starostwie Krzyczewskim znajduiącey się, ze wszelką estymacyą ekceptowałem. Że tedy ten że Paweł Kosciukowicz wziół sobie frysztu, w tym swoim przedsięwzięciu, do ożenienia się, post haec, gdy ex institutionis examine okaże się być sposobnym do tego charakteru, uzna moje pasterskie błogosławieństwo, salvis irritis juribus ecclesiasticis. Ktore praevio juramento sine praedjudicio onych, obowiązany iestem adimplere, do

czego mię tak przywilej od J. O. krola J. M. Augusta III, pana mego miłosciwego, dany, iako też drugi przywilej confirmationis pro libero exercitio religionis obliguią; ktorych kopia fideliter waszey xiążęciy mosci M. W. M. panu y dobrodzieiowi komunikuię, y w takowey moiey expressyi na tym mi unice sufficit, że ze wszelką weneracyą piszę się y iestem jasnieoswieconey waszey xiążęciy mosci M. W. M. pana y dobrodzieia życzliwym y uniżonym sługą Hieronymus Wolczanski, orthodoxus episcopus Albae Russiae. Anno 1745 die 1 Martij, Mohylow.
Отдох писемъ, тека 294.

165.

1745 г. 15 Марта. Письмо Иеронима Волчанскаго къ князю Иерониму Радзивилу.

Въ отвѣтъ на вторичное предложеніе князя поставить Павла Костюковича въ пресвитера Самотыевской церкви епископъ выставляетъ препятствія къ исполненію желанія князя, находя ихъ съ одной стороны въ личныхъ даже физическихъ недостаткахъ кандидата, а съ другой стороны въ томъ, что требуемое мѣсто было уже достойнымъ образомъ занято. При этомъ изображаетъ печальное положеніе другихъ церквей Кричевской волости: вслѣдствіе возстанія Кричевской волости православные священники были совершенно разорены—ex ratione bywszey rebellii sbłorskiey, многіе же приходы оставались совершенно безъ пастырей, лишены возможности удовлетворять своимъ христіанскимъ требамъ.

Jaśnieoswiecony mosci xiąże dobrodzieiu! Listowną rekommendacyą y prezenta W. X. M., względem promocyi Pawła Kościukowicza ad ordines presbiteratus do cerkwi

Samoteiewskiej, cum plenissimo cultu otrzymawszy, tegoż czasu uczyniłem należyty odemnie W. X. M. respons, marca die 1, który na ręce J. M. pana gubernatora Krzy-

czewskiego jest oddany, spodziewam się, że doszedł de condigno. O pomienionym Kościukowiczu defero W. X. M., że na obu rękach palce ma pokrzywione, z kąd tedy oritur impedimentum onemu do kapłaństwa ex iure canonico; deinde też jus canonicum absolute zabrania vivente actuali parochi alterum instituere. Prezbiterowie zaś w starostwie W. X. M. Krzyczewskim znajdujący się, z których iedni z wrodzoney W. X. M. klemencyi do parafii swoich przywróceni, a wielebny Piotr Czukoński y Hrehory Bruiewicz nie mogą przysć do swoich Biesowickiey y Samoteiewskiey parafii, będąc na wszystkim zruinowani ex ratione bywszey rebellij chłopskiey, a parafianie pomienionych cerkwi bez żadnego nabożenstwa y obzardkow chrzescianskich od niemałego czasu zostaią, dzieci bez krsztu świętego, a ludzi bez spowiedzi świętey podobno nie mało poumieralo y umiera.

Zaczym ex munere officij mei wnaszam instantiales za pomienionemi prezbiterami, aby z łaskawej przezorności W. X. M. ad

pristina beneficia do własnych cerkwi parafialnych mogli być przyjęci. Uczyni to W. X. M. dla dusz chrześcijanskich y poddanstwa swego, aby tak marnie z wieczną zgubą nie gineły, przez co dabit gloriam imieniowi swemu, y mnie w tym ubolewającego pasterza nad powierzonymi sobie owieczkami Christusowemi consolari raczy W. X. M.; a iezeli by iaka zachodzić mogła pretensya do pomienionych prezbiterow, tedy do sądu naszego duchownego onych odsyłać, jako ad forum competens, stanie sie wszelka satisfakcyja z onych ex allegatis et probatis.

W czym ja uznawszy łaskawy respekt W. X. M. na zawsze obligowany zostanę do zasłużenia, który y teraz ze wszelką weneracyą iestem jasnieoswieconey waszey xiążęcy mosci M. W. M. pana y dobrodzieia Hieronymus Wołczanski, orthodoxus episcopus Albae Russiae. Anno 1745, die 15 Martij, Mohylow.

Отдѣлъ писемъ, тека 294.

166.

1745 г. 10 Іюня. Письмо Іеронима Волчанскаго къ князю Іерониму Радивилу.

Епископъ соглашается наконецъ, ради настоятельной потребности, посвятить Павла Костюковича, не смотря даже на его физическій недостатокъ — покривленіе пальцевъ, но при этомъ просить о защитѣ другихъ православныхъ церквей въ староствѣ Кричевскомъ отъ преслѣдованій униатскихъ, и о возстановленіи его собственнаго авторитета въ Кричевѣ, такъ какъ онъ не могъ уже ничего сдѣлать тамъ своею духовною властію—mieć liberum exercitium sprawowania duchowienstwa.

Jaśnieoswiecony mosci xiąże dobrodzieiu!

Otrzymałem był od W. X. M. list instancyalny za Pawłem Kosciukiewiczem, przy prezencie onemu daney na promocyą prezbiterką do cerkwi Samoteiewskiey, w starostwie Krzyczewskim będącey. A że temu

Kościukiewiczowi, ratione palcow pokrzywionych, zaszło było impedimentum ad characterem sacerdotij, o czym ja W. X. M. doniosłem był. Ex altera parte, widząc uszczerebek znaczny chwaly Boskiey w nabożenstwie y w zbawieniu dusz chrzescianskich

a wiernych poddanych W. X. M., przez długi czas bez należytego swego prezbitera zostających, dispensowałem onego ex prementate necessitate, y iuż odemnie w dyakona iest poświęcony, y w prętkim czasie sacros ordines presbiteratus otrzyma.

Co zaś ex munere officij mei wnszałem instanciales do W. X. M. za prezbiterymi Krzyczewskimi, w tym non peccavi, bo o ich tych akcyach żadney informacyi per allegata et probata nie miałem, gdyż ani ad competens forum podług duchownego prawa onych nie odesłano pro iustitia; zaczym ani condemnare onych mogę, a iakie dopiero w starostwie Krzyczewskim W. X. M. poddanstwu dzieią się gravamina, in praeiudicium religij starożytney Greckiey, tak dalece, że ani ja sam mogę mieć liberum exercitium sprawowania duchowienstwa, chociaż na to

od J. W. krola J. M. pana mego miłościwego mam sobie konferowany przywiley, ktorogo iuż kopią W. X. M. in antecessum komunikowałem, y teraz przyłączam tu dla wiadomości W. X. M. specyfikacyą niektórych krzywdy, podaiąc do wysokiey rekognicyi panskiey, y oraz supplikuję ja i te naypokorniey wielką swoiey godności powagę—zganić to w dobrach swoich ich M. panom gubernatorom, administratorom y dzierzawcom, y z tym recurrendo do łaskawego respectu piszę się jaśnieoswieconego waszey xiążęcey mosci M. W. M. pana dobrodzieia życzliwym y uniżonym sługą Hieronymus Wolczanski, orthodoxus episcopus Albae Russiae. Anno 1745, die 10 Junii, Mohylow.

Отдѣлъ писемъ, тека 294.

167.

1746 г. 25 Мая. Письмо Иеронима Волчанскаго къ князю Иерониму Радивилу.

Приносить жалобу на плебана Кричевскаго Илича, миссионера—базиліана Добросельскаго и другихъ увіатовъ, упорно преслѣдовавшихъ православныхъ своими нападеніями; при этомъ, ссылаясь на давнія королевскія привилегіи и на прежнія обѣщанія самого Радивила, просить разобрать всѣ эти жалобы законнымъ путемъ in competenti foro. Въ концѣ письма ходатайствуетъ о священникѣ Мирославской церкви, совершенно разоренномъ przez żyдовские udanie. Мирославъ находился въ Троцкомъ воеводствѣ и повѣтъ.

Jaśnieoswiecony mci xiąże dobrodzieiu.

Łaskawy respons W. X. M. de die 22 Martij na adress moy wraz z przyłączeniem suplik duchowienstwa magistratu wiernych poddanych starostwa Krzyczewskiego W. X. M. otrzymałem Aprilis 10 cum pleno cultu, względem zaniesionych skarg o nieznośnych wolencyach, religij moiey carkwiom y ludziom tamecznym dzieiących się od ich mściow-xięży Illicza, plebana Krzyczewskiego, missionarza Bazyliana Dobrosielskiego, y in-

nych xięży unitow. A że jako w przeszłych, tak y w terazniejszych expressyach swoich W. X. Mość znaczny dowod panskiey klarigacyi daiąc, upewnił mnie w tym, że nigdy żadney krzywdy prezbiteroim, ani przeskody poddanstwu swemu w wolney religii czynic niepozwała, y owszem protegować miłościwie zawsze raczy, za który respect panski z obligacyi moiey iako nayuniżeney dziękuję W. X. M. Niechcąc zaś W. X. M. w żadne exercitia et iudicia spiritualia wdawać się,

pozwała mi szukać satysfakcyi z ich mściow-
xięży pomienionych in competenti foro, iakoż
ja po kilkakrotnie do J. W. J. M. xiędza
biskupa Wilenskiego pisałem o tym, doma-
gaiąc się należący satysfakcyi, ale dotąd
żadney nie otrzymałem, ani też kommissya
in hoc negotio zda się mnie być potrzebna,
bo mając poddanstwo Krzyczewskie ab aevo
nadane sobie, prawa pro religionis exercitio
od nayiasniejszych krolow ich mściow Pol-
skich, y jaśnieoświeconych xiążąt antecesso-
row, y samego W. X. M. konfirmacyą bro-
nili od zaiazdu cerkwi przy protekcyi zamku
Krzyczewskiego. Zaczym zda mi się że nie
extra orbitam niewykroczyli, że komu od
swywolnych violatorow w tumulcie co dostało
się na to iest prawo popolite: invasor a se
ipso occiditur.

Interim przychodzi mi teraz upaść do
stop W. X. M. z nayniższą moią interpo-

zycyą za wielebnym oycem Łukaszem Sa-
winiczem, prezbiterem cerkwi Mirosławskiej,
ktory sam osobą swoią z płacziwą suppliką
do W. X. M. spieszy, w nieznosney oppressyi
swoiey, będąc zruinowanym na wszystkiey
substancyi przez żydowskie udanie, o czym
obszerniey supplika jego w sobie wyraża.
W takowym tedy utrapieniu swoim, gdy ten
biedny kapłan szuka nad sobą łaskawey
klemencyi, oraz szukam y ia oney nad nim,
z litości moiey pasterskiey u W. X. M., kto-
rey łaskawie uznawszy, gloriabor zawsze
przy nieskączoney obligacyi moiey, iakoż y
teraz cum profundissima veneratione zоста-
wam, jaśnieoswieconey W. X. Mci. M. W.
M. pana dobrodzieia, życzliwym y nayniż-
szym sługą Hieronim Wołczanski. episkop
Białoruski, anno 1746, Maj die 25 Mohylow.

Отдѣлъ писемъ, тека 294.

168.

1746 г. 3 Сентября. Письмо Иеронима Волчанскаго къ князю Иерониму Радивилу.

Извѣщаетъ, что Павелъ Костюковичъ, поставленный недавно по требованію
князя къ Самотыевской церкви, совратился въ унию и вмѣстѣ съ базилианомъ Добро-
сельскимъ насильственно принуждаетъ прихожанъ перейти въ ту же унию, другой же
священникъ при церкви Рожейской Цитовичъ, отлученный за разныя злоупотребленія
отъ своей должности, не хотѣлъ повиноваться волѣ епископа; и сорвавши печать съ
дверей церкви, запечатанной по волѣ епископа, продолжалъ священнодѣйствовать, а
потомъ въ концѣ концовъ также обратился къ уни.

Jaśnieoswieconey mosci xiąże dobrodzieiu.

Przy złożeniu nayniższej submissyi moiey
u nog W. X. M. smiem donieść o nie-
godziwym podstępku Pawła Kościukiewicza,
ktory w przeszłym roku otrzymał był pre-
zentę od W. X. M. do cerkwi błahoczysty-
wey Samoteiewskiej, w starostwie Krzyczew-
skim będącey, wraz przy listowney rekom-
mendacyi W. X. M. do mnie za nim dla po-
święcenia onego do pomienioney cerkwi w

prezbitera, iakoż tegoż czasu onego y po-
święcilem, napotym po poświęceniu swoim
niebawiac został unitem y cerkiew na unią
zawiodł z iego mścią xiędzem misyonarzem
Dobrosielskim bazylianem, y parafian gwałci
do unii, a oni cale w unij być niechcą.

Drugi Citowicz, prezbiter cerkwi vulgo
Rożeyskiej w samym mieście Krzyczewie,
od niemałego czasu za znaczne swoje exces-
sus, y za niestanie na wielokrotne citacje

do konsistorza iak od antecessorow moich, tak y odemnie był suspendowany a sacris, nic na to niezważając stante inhibitione sacra administrabat. O czym ia powziowski wiadomość cerkiew onemu przez oycę protopopę Krzyczewskiego zapieczętował rozkazałem był, ale on in pejus postępując, przepomniawszy timorem dei, bez zadnego respektu na władzę pasterską, pieczęć oderwał, et iterum sacra administrare ważył się, na ostatek w roku przeszłym similiter został unitem, cerkiew na unią zawiodł, y parafian z xieżą unitami gwałtem do unij zniewala. Gwałcić zaś sumnienie czyie Boskie y świeckie prawo niepozwała, bo iezeli oni dobrowolnie sami unią przyjęli, tedy concedo na dobrowolną unią osob ich, cerkwi zaś y

parafian zwodzić i zniewalać nie ich to iest mocy.

Co wszystko do wysokiey rekognicyi W. X. M. podając, supplikuję iak nayuniżeney onych rewokantow od cerkwi błahocestwyich do uniiackich jure patronatus rosказаć oddalić, y mnie hoc in passu participem łask swoich panskich uczynić zatrzymaniem pomienionych cerkwi z parafiami przy starozytney Greko—ruskiey religij y prawach. Wczym pomysłney od W. X. M. avidissime wyglądając rezolucyi, zostawam in profundissima veneratione jaśnieoswieconey waszey xięcey msci M. W. M. pana dobrodzieia życzliwy y nayniższy sługa Hieronim Wołczanski, episkop Białoruski, anno 1746, 7-bris 3. Mohylow.

169.

1746 г. 3 Сентября. Письмо Иеронима Волчанскаго къ Литовскому гетману Михаилу Радивилу.

Жалуется на Владислава Голеевскаго, товарища хоругви Пятигорской. Встрѣтивши на дорогѣ православнаго священника, шедшаго къ больному, Голеевскій насильственнымъ образомъ избилъ его, и потомъ угрожалъ тѣмъ же самымъ сыну этого священника, подоспѣвшему къ отцу на помощь.

Jaśnieoswiecony mci xiąże woiewodo Wilenski hetmanie W. W. X. Littewskiego mnie wielce mosci panie dobrodzieiu!

Przy schileniu głowy u nog W. X. M. zanaszam kwerymonią moią na iego mosci pana Władysława Goleiewskiego, towarzysza chorągwi Petyhorskiej J. W. iego msci pana woiewody Mazowieckiego, mego młciwego pana, który będąc w Mohilewie anno praesenti de die 20 Augusti, potkawszy w same południe w bramie Oleyney prezbitera mego na imie Isidora Carykiewicza, parocha Mohylowskiego cerkwi świętey Pokrowy, iuz siedmdziesiąt lat z goro maiącego, tuż blisko

pod bokiem moim, naprzod variis disgustibus onego diffamował, tamuiąc drogę powracającemu z miasta do domu, wołał his formalibus: oycze zaczekay, niebądź upartym szymatykiem heretykiem, iak Focinsz przekłety. Pomieniony prezbiter, widząc na siebie takiego niepraktykowanego importuna, uchodził czym prędzey, exkuzując się, ze prosto w duchowney potrzebie do chorego spieszy. W tym punkcie dopędziwszy starego kapłana w kark tyransko uderzył, aż mu czapka z głowy precz zleciała y sam padł na ziemie, napotym dobywszy pałasza, leżącego płażował, y na lewey ręce palec obciół.

O czym posłyszawszy drugi kapłan, syn tegoż Carykiewicza, przybiegł był na ratunek oycy, pytając oraz iego mosci pana Goleiewskiego: zacoby kapłana niewinnie na dobrowolney drodze płazował y kaleczył. Jego mośó zas będąc rozinszony chciał y syna tymże sposobem tyranizować, gdyby iego mośó pan Michał Wysiński, gubernator Propoyski, y namiesnik teyże chorągwi na ten hałas naszedszy nieodrątawał. Gdzie na tymże mieyscu tenże kapłan protestując się przed iego moscią panem Wyszyńskim opowiadał, że mamy tu swego pasterza, iezeli iego mosc ma co do oycy mego, albo do mnie, niech się z nami rozprawi; lecz iego mosc pan Goleiewski nietylko na kapłanow moich nie respektował, ale y mnie samego skomatyicznie diffamował, czyniąc odpowiedz na honor y życie. O co przeciwko temuż iego

mosci panu Goleiewskiemu protostawa in tempore w Magdeburji Mohylowskiej zanesiona fusius w sobie sonat.

W takowey tedy ciężkiej oppressyi y wiolencyi u naywyższej władzy hetmanskiej W. X. M., iako nad wszystkimi woyskami W. X. Litt. plenissimam directionem mającego, z tegoż iego mosci pana Goleiewskiego oroz immunitatem et securitatem osoby moiey y całego duchowienstwa, podług prawa duchownego y pospolitego na wiolatorow opisanego, szukam iusticiam, ktorey uniżenie explorando zostawam in profundissima veneratione jaśnieoswieconey W. X. M. M. W. M. pana dobrodzieia życzliwy y nayniższy sługa Hieronim Wołczanski, episkop Białoruski, anno 1746, 7-bris, die 3 Mohylow.

Отдѣль писемъ, тека 294.

170.

1746 г. 3 Сентября. Письмо Иеронима Волчанскаго къ Литовскому гетману Михаилу Радзивилу.

Приносить жалобу на губернатора — управителя Копыскаго графства по поводу жестокаго оскорбленія, нанесеннаго имъ женѣ Копыскаго священника. По навѣтанъ злыхъ людей, а скорѣе ex instinctu самого губернатора несчастная попадья была обвинена въ прелюбодѣянїи, и въ одинъ воскресный день, когда мужъ ея отправился для объясненїи къ епископу, насильственнымъ образомъ захвачена въ домѣ, и, при огромномъ стеченїи народа, послѣ обѣдни, выведена на площадь. Здѣсь же на высокомъ столбѣ выставлена была кѣтка, известная подъ названїемъ Катринка и употреблявшаяся обыкновенно для публичныхъ женщинъ. Въ эту-то кѣтку, по приказанїю губернатора, засадили попадью, и, въ виду всего народа, вертели въ ней несчастную. Епископъ протестуетъ противъ такого своевольства и оскорбленія духовной власти, иначе губернаторы должны были сдѣлаться вмѣстѣ и епископами — musielі wraz być у biskupami.

Jaśnieoswiecony msci xiąże woiewodo Wilenski hetmanie W. W. X. Litt. mnie wielce młsci panie y dobrodzieiu.

Jeszcze na pierwszy list moy do W. X. M. na pocztę adresowany die 3 7-bris łaskawey nieodbieram rozolucyi w zanesioney

żałobie odemnie na iego msci pana Goleiewskiego, towarzysza chorągwi Petyhorskiej, J. W. J. M. pana woiewody Mazowieckiego, o uczynioną przez J. M. wiolencyą w Mohylewie kapłanowi memu; a już ci przychodzi mi powtorną przełożyć W. X. M: na

J. M. pana Ciundziewieckiego, gubernatora hrabstwa Kopyskiego, który prezbitera Kopyskiego Symona Koroncowicza żonę, spotwarzoną od złych ludzi iakoby de comisso adulterio, a, pono, ex instinktu samego J. M. pana gubernatora. Gdyż o tym pomowisku żony swej tenże prezbiter posłyszawszy doniosł mnie był, y zaraz tegoż czasu przez tegoż kapłana pisałem do oycy protopopy Kopyskiego, ażeby z duchowienstwem naprzod popadzie wyexaminował, napotym swiadkow tych, którzy to zadaią. Co sie zas ex examine et inquisitione okazać miało, dopioro miałem rosказаć, aby do konsistorza mego dla finalney decyzji obie strony stanęły. Lecz J. M. pan gubernator dowiedziawszy się o tem, że pomieniony prezbiter do mnie, iako pasterza swego, poiechał, nazaiutrz w dzień niedzielny praeterlapsi 7-bris die 18, po nabożenstwie przed samym południem, kazał gwałtem z domu wziąć popadzie, y in publico supplicij loco poszrod rynku, przed zgromadzonym narodem, uczynić exekucyą bez żadnego respektu y sądu, w klatkę wsadzić, vulgo katrynkę nazywaiącą się, która dla publicznych niezrądnic wystawiona iest wysoko na słupie, y w niej kręcić pomienioną popadzie. Uczynił to szczególnie na publiczną ohydę duchowienstwa y całej religij Greko-ruskiej, przeciwko wszelkiemu prawu. Abowiem tam

iure divino tam canonico, quam etiam seculari spirituales exempti sunt a potestate et iudiciis secularibus. Spodziewam się też, że ani W. X. M. gubernatorom w dobrach swoich nad duchowienstwem hanc potestatem pozwolił, bo by taką rzeczą gubernatorowie musieli wraz być y biskupami. Co wszystko alto iudicio W. X. M. podaiąc, protestuię się naprzod przed W. X. M., napotym szukam świętey sprawiedliwosci o tę niegodziwą akcyą z pomienionego J. M. pana gubernatora, ponieważ kapłan ten iuż nie może dopioro, stante hac infamia publica żony swej, divina obire, vetante iure canonico.

Posyłałem od siebie umyslnego kapłana do J. M. pana gubernatora, aby mi wydał dekret z iakiego prawa y dowodow iest ferowany, y nie wydał z racyi tey, że ta sprawa iako by do mey władzy nie należy. Zaty m iak na pierwsze tak y na teraznieysze zanesione załoby moie sprawiedliwey W. X. M. wyglądam decyzji, o którą uniżenie supplikuiąc zostawam in pronissimo venerationis cultu jasnieswieconey waszey xiążeciey mosci, M. W. M. pana dobrodzieia, życzliwy y nayniższy sługa Hieronim Wołczanski, episkop Białoruski. Anno 1746, 8-bris die 1, Mohylow.

Отдѣлъ пущекъ, мѣха 294.

1747 г. 21 Юня. Письмо Флоріана Гребницкаго, архієпископа Полодскаго и администратора Бѣлорусской митрополіи къ Литовскому гетману князю Михаилу Радивилу.

Писано по случаю предстоявшаго выбора Бѣлорусскаго митрополита. По смерти митрополита Шептицкаго, Бѣлорусская митрополія передана была во временное управление Флоріану Гребницкому, и теперь началась оживленная работа партій по поводу избранія новаго митрополита. Гребницкій, какъ администраторъ митрополіи и какъ наиболее представительный кандидатъ, принимаетъ въ этомъ самое дѣятельное участие, и разсылаетъ по этому поводу письма къ ясновельможнымъ мосцямъ, заправлявшимъ тогда подобными дѣлами. (См. объ этомъ же предметѣ въ III-мъ томѣ Археогр. сборн. письма подъ NN 104 и 105. и ниже помѣщенные въ этомъ томѣ подъ тѣмъ же годомъ). Но при этомъ Гребницкій, имѣя въ виду извѣстные происки иезуитовъ, какъ будто устраняетъ себя отъ избранія и смиреннымъ образомъ проситъ только о соблюденіи при выборѣ законныхъ, вѣками установленныхъ и папами утвержденныхъ, формъ.

Jaśnieoświecony mosci xiąże, hetmanie wielki W. X. Lit., osobliwy moy dobrodzieju!

Ten jest całej hierarchij Ruskiej zaszczyt, że sub favente umbra aquilae magnarum alarum jasnieoswieconego domu y osoby W. X. M. dobrodzieja znaczne w wierze świętey katholickeiy pomnożenie, y zupełne praw swoich utrzymanie do tych czas miała.

Że też y teraz osierociała Ruś, po niedżałowanym pasterzu swoim niesmiertelney pamięci J. M. xiędzu Szeptyckim metropolicie całej Rusi, w moiey teraz administraciy ad ulteriorem sacrae sedis apostolicae y najjasniejszego krola J. M. pana mego miłostiwego dispositionem będąca, jednostajney dobrotliwey dozna protekcij, czyni mi nadzieję wrodzona pańskiego serca W. X. M. dobrodzieja wspaniałość.

A że mi in hoc munere administratoriali zostającemu należy dawne chwalebnie trwające zwyczaje y apostolskie naywyższego pasterza wyroki sacrosancti obserwować; przeto, quod Roxolanae ecclesiae salubre przez antecessorow naszych compertum est, to W. X. M. dobrodziejowi pokornie enarro. Jeszcze za żywota ś. p. J. M. xiędza Jozefa We-

lamina Ruckiego, metropolity całej Rusi, cum voto błogosławionego męczenika Jozefata, na on czas arcybiskupa Połockiego, a teraz osobliwego domu W. X. M. dobrodzieja patrona, dla pomnożenia y assekurowania wiary świętey katholickeiy w Ruskim narodzie, za zgodnym całej hierarchij assenssem, dawnieyszy był reassumowany zwyczaj, vigore którego nikomu o metropolitańską godność concurrować niegodziło się, jeżeli by unaniami confratrum suorum prece nie był do najjasniejszego majestatu recommendowany.

Który od stu kilkudziesiąt lat przez uniów reassumowany, od najjasniejszych monarchow Polskich nie reprobowany, a od stolicy świętey apostolskiey tot oraculis approbowany, zwyczaj to zawsze assekurował, że nauką, życia przykłađnością, scisłym Rzymowi posłuszeństwem, wiernym najjasniejszemu majestatowi poddanstwem, znacznemi w kościele Bożym zasługami, a w oyczyźnie przyzwoitym urodzeniem, oraz wszystkiemi potrzebnymi addecore et fructuose gubernandam Roxolanam ecclesiam przymiotami utalentowane osoby, do pańskiej nay-

jaśniejszego majestatu łaski po nominacyą y do stolicy świętey Apostolskiey recommendacyą, unaniami primorum cleri Russiae prece stipati supplices dążyli.

Żeby tedy y w teraznieyszey metropoli-
tańskiego urzędu wakancij, każdy sine voto
confratrum o tę godność concurrujący do
powinney dawnego zwyczaiu, namiesnika
Christusowego wyrokami roborowanego, ob-
serwancij był zobligowany, najmocnieyszey
W. X. M. dobrodzieja prawom naszym pro-
tekcij y skuteczney tak u najjasniejszego
króla J. M. pana mego miłościwego, jako też
u jaśnie wielmożnych ich M. panow pieczę-
tarzow officiorum interpozycij imploro.

Sam zaś, nie widząc we mnie żadnych tak
u najjaśniejszego majestatu, iako y u W.
X. M. dobrodzieja zasług, o manudukcyą
mnie przez najpoważnieyszą jego pańską
recomendacyą do łaski najjaśniejszego pana
upraszać nie ważyć się. Że jednak zawsze

znałem osobliwsze tak niesmiertelney pa-
mięci J. O. xiążęcia J. M. kanclerza W. W.
X. Lit., godnego oycy W. X. M. dobrodzieja,
jako też y samego W. X. M. dobrodzieja
dla mnie respekta, nie tracę nadziei, że W.
X. M. dobrodziej a teneris annis oddanego
protekcij domu swego sługę in matura aeta-
te non deseres, owszem naywyższą swoją
promocyą erigere łaskawie zechcesz.

Która W. X. M. dobrodzieja łaskawa dla
mnie dobroczynność do dawnych obligacij
moich tę nową superaddet, że y codzienną
cum toto meo clero za długoletne y szczę-
śliwe jego panowanie modlitwą y nieustalą
ad quaevis mandata usługą, comprobabo, iż
jestem infinitis titulis W. X. M. osobliwego
dobrodzieja obligowanym y nayniższym sługą
Fl. Hrebnicki, arcybiskup Połocki, admin.
metrop., m. p.; d. 21 Januarii 1747, w
Struniu.

Отдѣлъ писемъ, тека 86.

172.

1747 г. 14 Ноября. Письмо игумена Дятловицкаго монастыря, іеромонаха Іоанникія
къ князю Михаилу Радвигу.

Еще за нѣсколько лѣтъ до этого, въ управленіе предшественниковъ игумена Іо-
анникія, нѣкто Станиславъ Долмать, одинъ изъ потомковъ основателей Дятловицкаго
монастыря, заявилъ претензію на монастырскія земли, и началъ процессъ въ главноиъ
Литовскомъ трибуналѣ, къ великому разоренію монастыря. Желая положить конецъ
этой тяжбѣ, игуменъ въ настоящемъ письмѣ выставляетъ на видъ незаконное веденіе
тяжбы, и отступленіе отъ конституціи, по которой имѣнія этого монастыря находи-
лись, согласно съ волею основателя, въ вѣдѣніи Кіево-Печерской лавры, и дѣла по нимъ
разбирались или на сеймахъ или въ королевскихъ реляціонныхъ судахъ, и потому
просить о перенесеніи этого дѣла въ особую королевскую комиссію, временно-состав-
ленную, за отсутствіемъ короля, или въ реляціонный судъ. При этомъ прилагаетъ
письмо, написанное въ томъ же смыслѣ, отъ Русскаго резидента въ Варшавѣ Голем-
бовскаго. Нѣкоторыя извѣстія объ этомъ процессѣ помѣщены у Бантышъ-Каменскаго,
въ его исторіи Уніи, стр. 264. Дятловицкій монастырь находится въ Пинскомъ уѣздѣ.

Jaśnieoświecony mosei xiąże, miłościwy |
panie a panie y dobrodzieju!

Kiedy odległość mieysca y niedostatek

nie pozwalaią mi prosto z Warszawy pospie-
szywszy osobiście upaść do nóg jaśnieoświe-
coney W. X. M., odważam się listownie ko-

łatać do wielowładney protekcyi miłościwego pana y dobrodzieja w interessie monasteru Dzieciolowickiego, ad praesens dozorowi memu zleconym.

Wiadomo iest albowiem jaśnieoswieconey W. X. M. od antecessorow moich, iako J. M. pan Stanisław Dołmata uczyniwszy się successorem do dobr tego monasteru, y zapozwawszy go do trybunału głównego W. X. Lit. iuż to przez lat kilkanaście ustawicznemi niesprawiedliwie inkwietnie delacyami, na ostatną tego monasteru zmierzając ruinę. Przeto ia wiedząc dobrze, iż kognicya pretensyi J. M. pana Dołmata nie do sądów trybunału Gł-go W. X. Lit., ale po konstytucyi, którą takowe dobra do Ławry Kijewo-Pieczarskiej przyłączone są, do seymu lub też z natury swojej do sądów J. K. M. relacyalnych należy, uczyniłem pierwszy krok przez zapozwanie onego do kommissyi J. K. M. na uznanie podobnych pretensyi naznaczoney. Interim, że się upodobało nayjaśnieyszemu panu takową comissią aż do powrotu swego ad regnum zalimitować, abym tantisper nowych w trybunale W. X. Lit. od onegoż J. M. pana Dołmata nie miał im-

petycyi, supplikuie iako nayspokorniey jaśnieoswieconey W. X. M. panu miłościwemu, abym mógł przy wielowładney protekcyi W. X. M. otrzymać remissię z trybunału, z odesłaniem tey sprawy do wspomnioney kommissyi lub do sądu J. K. M. relacyalnego, tanquam ad forum competens, w którym zechcę się finaliter rozsądzić z J. M. w tym samym interessie.

Smiem tu ieszcze przyłączyć list instancjonalny, którym wyprosił od W. J. M. pana rezydenta Rossyiskiego y który mnie o łasce y protekcyi jaśnieoswieconey W. X. M. mocno upewnaiąc, y sam się tym respektem zaszczyca supplikuie, abyś panie miłościwy raczył dać dowod tey pańskiej protekcyi, za którą ia ze wszystką bracią moją maiestat Bozki błagać będę za długoletne zdrowie jaśnieoswieconey W. X. Mci, iako ten który z naygłębszą submissią wyznaie się bydź jaśnieoswieconey W. X. M., pana mego miłościwego y osobliwego protektora, życzliwym y nayniższym sługą Dzieciolowickiego monasteru ihumen hieromonach Joaninski. 1747 roku, d. 14 Nowembra. Z Warszawy.

Отъяз писемъ, тека 93.

173.

1748 г. 3 Февраля. Письмо князя Ренина къ Литовскому гетману князю Михаилу Радзивилу.

Какъ предводитель Русскихъ войскъ, отправленныхъ на помощь союзной арміи, Ренинъ просить, чтобы на пути черезъ Польскія владѣнія, безпрепятственно доставляемы были Русскимъ войскамъ всѣ нужные запасы продовольствія, и чтобы для этого приставлены были особые комиссары. При этомъ увѣряетъ въ соблюденіи порядка со стороны Русскихъ войскъ и въ должномъ вознагражденіи за все, что будетъ доставлено для Русскихъ войскъ.

Monseigneur!

Comme je me trouve sur le point d'entamer par le chemin le plus court mon tra-

jet à travers le grand Duché de Lithuanie et la Pologne, à la tête des troupes, destinées au secours des puissances maritimes

belligérantes, dont il a plu à sa majesté impériale, ma très auguste souveraine, de me confier le commandement en chef, je satisfais avec un sensible plaisir à mon devoir, en me donnant l'honneur d'en informer votre altesse.

J'y suis d'autant plus étroitement engagé, que votre altesse se trouvant au timon des affaires de la République et étant en même temps chef de ses armées, l'amitié solide, qui régné depuis tant d'années entre des états si voisins, recouvrera infailliblement une nouvelle vigueur, si votre altesse en provoquant nos communs intérêts, veut bien employer son puissant crédit et ses soins amiables pour nous faciliter une marche, qui n'a uniquement pour objet, ainsi qu'elle en est convaincue et qu'il l'est universellement connu, que d'aller au secours des hauts alliés de sa majesté impériale.

Aussi n'est ce que dans des vues les plus justes et les plus louables, qu'obliger pour cet effet de traverser le territoire de la République, sa majesté impériale, pour sapper tout légitime motif de plaintes et de mécontentement, a daigné employer ses premiers soins à ordonner en grâce, que tout ce, dont ses troupes pourroient avoir besoin dans leur marche par le dit territoire, fut payé argent comptant et sans délai, les remises en ayant déjà été faites en lieux réquis; et comme il m'a été enjoint de leur faire observer la plus exacte et la plus rigide discipline, votre altesse peut être persuadée que j'emploierai toute ma vigilance et tous mes soins à son exécution. Mais comme un aussi vaste trajet

exige une quantité proportionnée de vivres et de fourrages, aussi ai-je tout lieu d'attendre que votre altesse en sécondant les sages mesures de la République voudra bien se donner la peine de pourvoir au nécessaire, en donnant ses ordres pour en accélérer le transport et en établissant de distance en distance des commissaires intégrés et entendus (comme je me flatte, qu'il y en aura déjà de nommer sur les frontières de la Courlande pour y recevoir nos troupes) qui puissent être autant de témoins compétants de la conduite, que notre armée doit tenir sur sa route et de la douceur et des égards, avec lesquels tous les sujets de la République doivent être traités; qui puissent enfin avoir en mesme temps l'oeuil tant sur le transport que le prix, le débit que le paiement soit des fourrages, soit des vivres de toute espèce et autres nécessités de quelque nature qu'elles puissent être, de mesme que sur l'expédition des quittances; leur présence devant d'ailleurs infailliblement encourager le paysan à voiturer ses denrées dont il tirera l'usufruit.

Persuadé, que toutes ces considérations détermineront votre altesse à mettre en oeuvre en notre faveur ses soins et ses efficaces attentions, je serois charmé, si je trouvois en mon particulier l'occasion de la convaincre de la haute estime et du parfait attachement, avec les quels j'ai l'honneur d'être de votre altesse le très humble et très obéissant serviteur Wasili prince Repnin; à Riga, le 3 Fevrier 1748.

Отъ насъ нисе.къ, мѣка, 203.

174.

1748 г. 28 июля. Письмо Иеронима Волчанскаго къ князю Иерониму Радзивилу.

Священникъ Села Бабиничъ въ графствѣ Копысскомъ, по рѣшенію консисторіи и съ утвержденія епископа, удаленный за важное преступленіе, отъ своей должности обратился за протекціей къ плебану Копысскому и другимъ сильнымъ лицамъ, и самовольно оставался на прежнемъ мѣстѣ; мало того, прибилъ даже къ дверямъ церкви объявленіе (instrumentum)—протестъ противъ рѣшенія епископа. Не желая допустить такого оскорбленія своей власти, епископъ, отъ лица прихожанъ, проситъ объ удаленіи непокорнаго и объ утвержденіи новаго кандидата на мѣсто священника въ Бабиничахъ.

Jasnieoswiecony mosci xiąże, mnie wielce mosci dobrodzieiu!

W hrabstwie Kopyskim jaśnieoswieconey W. X. M. we wsi Babyniczach prezbiter Czulec, pro gravi delicto suo contra canones ecclesiae Graecae commisso, iusto iudicio consistorii mei judicatus, et per decretum meum caractere sacerdotij ad vitae tempora privatus est. Chcąc tedy degradowany iterum przy charakterze kapłanskim y parafij ultro utrzymać się, udał się do protekcyi ich M. xięży, plebana Kopyskiego, y innych, iako patet z instrumento ad valvas cerkwi Babynickiey przybitego, ktorego kopię parafianie przy supplice swoiey W. X. M. prezentować będą, za ktoremi y ia, uti de ovili meo owieczkami, przy złożeniu nayniższej submissyi moiey wnaszam pokorną do W. X. M. instancją, supplikując o zachowanie

ich iako wiernych poddanych swoich przy ucaleniu religij, y sumnieniu wolnym, z oddaleniem pomienionego intruzora od tey że cerkwi y parafii, a utwierdzeniem prezentą swoią panską obranego sobie Akolitę od tych że parafian, ktoremu bym mógł napotym conferre sacros ordines. Przez co W. X. M. dabit gloriam nomini sui y poddanstwo zachęci do więkzszej wiernosci y błagania maiestatu Boskiego za długoletne panowanie swoje; ia zas przy nieskonczoney obligacyi zostaną na zawsze, iakoż y teraz iestem in profundissima adoratione. J. O. waszey xiążęcey mosci M. W. M. pana dobrodzieia nayniższy sługa Hieronim Wołczanski, episcop Białoruski; w Mohylowie d. 28 Julij, 1748.

Отдѣлъ писемъ, тека 294.

175.

1749 г. 12 Апрелья. Письмо Иеронима Волчанскаго къ Литовскому гетману князю Михаилу Радзивилу.

Снова навоминая о постоянныхъ и упорныхъ преслѣдованіяхъ православныхъ со стороны униатовъ, епископъ жалуется далѣе на жестокія оскорбленія, которыя терпѣлъ самъ лично, въ особенности отъ плебана Гринцевича и кармелитовъ Могилевскихъ—przez niesłuszne wexy i kalumnie. Не довольствуясь всѣмъ этимъ, враги епископа сдѣлали наконецъ открытый доносъ на епископа и начали противъ него процессъ въ главномъ трибуналь. Епископъ не входитъ въ разбирательство всѣхъ этихъ извѣтовъ и проситъ только, чтобы дѣло ведено было законнымъ путемъ и перенесено было изъ трибунала въ особую королевскую комиссію, или въ реляціонный судъ.

Jaśnieoswiecony mosci xiąże, woiewodo Wilenski, hetmanie wielki W. X. L., mnie wielce mosci panie y dobrodzieiu!

Maiąc konferowaną sobie episkopią Białoruską przywileiem nayiasnieyszego krola J. M. pana mego miłosciwego, za nayosobliw-

szą interpozycją nayiasniejszey monarchini Rossyiskiey, cum libero usu et exercitio religionis, gdzie dopiero nie tylko od różnych ich M. duchowienstwo, do władzy moiey należące, y ludzie swieccy przeciwko wszelkiej słusznosci bez ustanku oppressye niepraktykowane ponoszą, częścią po różnych miejscach pieczętowaniem, częścią gwałtownie na unię odebraniem cerkwi, y zniewoleniem do niey parafian, ale nawet y iá sam tymże oppressiom podlegam, osobliwie od ich M. xięży Hryniewicza plebana, y karmelitow Mohyłowskich przez niesłuszne wexy y kalumnie, na mnie uformowane szczególnie dla wyrugowania mnie ztąd z odjęciem całej dyecezyi, żadnego nie mając względu na prawa pospolite y naznaczoną per rescriptum J. K. M. kommissyą w Warszawie iuż zaczęłą y reassumować się mającą, o co ich M. justissime zapozwałem był na nią, y cytacyą in forma iuris wyniosł. Mimo tedy takową cytacyą in foro-fori wyniesioną pomienieni ich M. na uniknienie od realney pretensyi moiey, idąc in conducto z sobą, żałoby swoje przeciwne w rzeczach nigdy nie byłych zmysliwszy, calumniose opprocessowali mnie, y zaocznie dekret w trybunale Gł-m W. X. L. na kadencyi Nowogrodzkiey extra forum, w roku terazniejszym Februrij die 16, z niematem wskazami, lukrami nad gradus prawa otrzymali, in praejudicium, et postpositionem charakteru mego, usiłując mnie y dobra episkopskie aggrawo-

wać z odpowiedziami, y pochwałkami dalszemi. Ja zas w tey sprawie zawsze przez suppliki moie stawałem u tegoż trybunału głównego cum exceptione fori, upraszając o remissę na też kommissią krolewską.

Na dowod kopie tegoż przywileiu krola J. M. pana mego miłosciwego, mnie konferroranego, y suppliki in tempore złożoney nayiasniejszemu maiestatowi in hoc negotio, dla obiasnienia niewinności moiey poważam się przy nayglębszey submissyi W. X. M. prezentować, szukając wielowładney protekcji dla siebie w dobrotliwym sercu panskim, ktore gdy aure benevola W. X. M. przyiąć y wyczytać raczy, spodziewam się, że znajde protekcją panską od tey napasci przez powazną interpozycją W. X. M. do trybunału głównego W. X. L. tak o skasowanie zaszytej kondemnaty na mnie, iako też y o remissę ad forum competens na kommissyą naznaczoną lub na relacyine sądy krolewskie, cum persvasione etiam J. W. M. xiędzu biskupowi Wileńskiemu de coercenda licentia tegoż J. M. xiędza plebana.

Za który respekt miłosciwy y zaszczyt panski zapisując dozgonną y wieczną obligacyą iestem cum pronissima adoratione jaśnieoswieconey W. X. M. miłosciwego pana y dobrodzieja naynizszy sługa Hieronim Wołczanski, episcop Białoruski; w Mohyłowie. Aprilis 12 d., 1749.

Отдохъ нисемъ, мѣка 294.

176.

1749 г. 12 Апрель. Письмо Василия Лопухина къ Литовскому гетману князю Михаилу Радзивилу.

Извѣщаетъ, что по распоряженію генераль-лейтенанта Ливена русскія войска, находящіеся подъ его Лопухина командою, во время собранія трибунала въ Вильнѣ, будутъ держаться, на сколько возможно, вдали отъ города, и не помѣшаютъ собранію трибунала. Но къ этому присовокупляетъ, что по случаю устроеннаго уже въ Вильнѣ провіантнаго магазина, придется посылать туда небольшія партіи за провизіей и фуражемъ, хотя въ скоромъ времени и магазинъ будетъ оттуда перенесенъ. Въ заключеніе, высказываетъ увѣренность, что почтенное собраніе съ своей стороны въ той же степени сохранить порядокъ, въ какой будетъ соблюденъ должная дисциплина со стороны русскаго войска.

Monseigneur!

Son excellence monsieur le lieutenant general de Liven m'ayant informé de faire detourner, autant qu'il sera possible, de la ville de Vilna la marche de la première colonne des troupes de sa majesté imperiale des Russies, que j'ai l'honneur de commander, et de faire prendre les quartiers aux villages proches de la ville, j'ai l'honneur d'assurer votre altesse, que je ferai executer cela avec d'autant plus de plaisir, croyant pouvoir contribuer par cela au cours tranquille des affaires de l'illustre assemblée du tribunal de la dite ville.

Mais le magasin des vivres et des fourrages établi à Vilna, rendant d'une nécessité inévitable de faire detacher des régiments arrivans des commandements, pour recevoir du magasin les provisions et fourrages, et pour les conduire aux quartiers; j'emploierai tout mon possible de faire ob-

server de nos troupes l'ordre et la discipline la plus exacte.

La justesse et le pouvoir de votre altesse m'ont fait espérer, qu'elle aura la grace de faire observer des assemblées au tribunal un ordre, qui rendra le poids à la discipline, qui sera observée de notre côté. Je souhaiterois, que, selon qu'il a plu à votre altesse d'ecrire à son excellence monsieur le lieutenant général de Lieven, le magasin de Vilna fut établi dans une des villages, qui seront marqués pour les quartiers des troupes, et qu'il y eut encore de le pouvoir transporter quelque moyen, j'y contribuerai de tout mon possible, ne souhaitant que de pouvoir marquer à votre altesse, que je suis avec tout le respect, monseigneur, de votre altesse le très humble et très obéissant serviteur Basili de Lopuchin. Roschanka le 12 Avril, 1749.

Отдѣлъ писемъ, тека 131.

177.

1749 г. 24 Апрель. Письмо Михаила Козачинскаго, номината, архимандрин Слуцкой, къ князю Іерониму Радзивилу.

Подчасій Оршанскій панъ Круковскій, насильственнымъ образомъ и безъ всякой причины—*nulla ratione data*, запечаталъ двѣ православныя церкви: Щитковскую и Поръдкую, и хотя тогда же, по просьбѣ прихожанъ, приказано было отъ князя Радзивила отмѣнить такое своевольное распоряженіе Круковского, однако церкви оставались запечатанными, а бѣдные прихожане, jako бѣдне owieczki, блуждали безъ пастыря, и не мало ихъ померло безъ исповѣди и святаго крещенія, за дальностію церкви православної. Козачинскій проситъ сжаляться наконецъ надъ ними, и приказать Круковскому распечатать церкви.

Jaśnieoswiecony mosci xiąże, panie collatorze y osobliwy dobrodzieju!

Przy najpokorniejszym scisnieniu stop iaśnieoswieconey W. X. M. w Białey z najsilniejszą prosbą moią supplikowałem do iaśnieoswieconey W. X. M. pana y kollatora miłościwego: a to o cerkwi dwie Szczytkowską y Porzecką, które wielmożny J. M. pan Krukowski, podczaszy Orszański, possidens tych iaśnieoswieconey W. X. M. dobr, *nulla data ratione*, *violento modo* popieczętował, na którą moią pokorną supplikę otrzymałem *clementissimam resolutionem* od iaśnieoswieconey W. X. M., żeby w tym pomieniony J. M. pan Krukowski pomysłną na strone nasze uczynił decyzją. Która iaśnieoswieconey W. X. M. rezolucya do tych czas ieszcze skutkiem nie iest wykonana, a biedni parochianie iako бѣдне owieczki y

teraz bez pasterza zostaią, y nie mało ich bez spowiedzi y bez chrztu za dalekością kapłana religiey Graeko-Rossyiskiey pomumierało. Za czym iterum udiąc się ad asilum wielowładney protekeyi pańskiej, z iak naygłębszą pokorą moią supplikuję potwornie roskazać temuż pomienionemu J. M. panu Krukowskiemu, ażeby te cerkwie byli rospieczętowane, za które collatorskię iaśnieoswieconego W. X. M. łaskę iak przedtym tak y dopiero za długoletne zdrowie y szczęśliwe panowanie obliguję się y powinien majestat Boski błagać, jako ten iaśnieoswieconey W. X. M. nayniższy sługa, et *infimum scabellum pedum*, *nominat archimandrij Sluckiey* Michał Kozaczyński. Anno 1749, Aprilis 24 d., Sluck.

Отдѣльн. писемъ, текста 294.

178.

1749 г. 30 Июня. Письмо Иеронима Волчанскаго къ Литовскому гетману князю
Михаилу Радзивилу.

Въ 1748 году отрѣшенный священникъ, бывшій протопопъ Копыскій Стефанъ Матыско, противъ воли Петрашня, настоящаго священника, повѣнчалъ въ Спасской церкви свадьбу въ 4-й степени родства, при чемъ главнымъ сватомъ и затѣйщикомъ былъ одинъ обыватель Копыскій Михаилъ Гринкевичъ. Когда же объ этомъ донесено было Петрашней, и по воли епископа бракъ былъ разторгнуть, то Гринкевичъ, злобствуя на священника Петрашню, обратился къ замковой администраціи, и оклеветалъ предъ нею священника во всевозможныхъ преступленіяхъ. Поэтому-то епископъ снова повторяетъ просьбу о томъ, чтобы запрещено было губернаторамъ замковымъ виѣшиваться въ дѣла духовныя.

Jaśnieoswiecony mci xiąże woiewodo Wilenski hetmanie W. W. X. Litewskiego mnie wielce mosci panie dobrodzieiu!

Odbierając z powinnym respectem listowną expressyą W. X. M. pro querimonijs poddanych Kopyskich do mnie adressowaną de die 10 praesentis, którzy iakoby od prezbitera Spaskiego Pietrasznia znaczne krzywdy ponosić mieli y odemnie samego przez nieodebranie satysfakcyi, y owszem ieszcze przez kłatwy na nich wydane, tak ad haec objecta repono.

Roku 1748 prezbiter Stefan Matysko, bywszy protopopa Kopyski, dla głębokiej starosci y mało już oczyma widzenia, y innych defektow będąc pridem suspensus odemnie ab officio et omni administrationi sacerdotali, parafianinowi Karpowi Szewni z Krystyną siostrą Spirydona Matyski in 4-to gradu consangvinitatis w cerkwi Spaskiej ultro contra canones ecclesiae dał szlub, negante proprio parcho, do którego aktu niegodziwego, pro principali causa, motorem y swatem był colligat ich Michał Hrynkiewicz, obywatel Kopyski. O czym wziewszy wiadomość od prezbitera Pietrasznia ten szlub skasowałem, y tych wszystkich osob inhibitowałem do rosprawy. Gdy zaś pro termino

strony do rosprawy stawali, po zupełney dedukcyi consangvinitatis in 4-to gradu zaszeły między nowożencami, szlub in perpetuum przez dekret moy annihilowany iest. Stefan Matysko pro duplici illicito ausu superius praemisso, perpetua privatione sacerdotij punitus, a Hrynkiewicz, nowożenicy, y drudzy od inhibicyi uwolnieni zostali. Maiąc zaś dawne odium Michał Hrynkiewicz przeciwko prezbiterowi Pietraszniowi, maius ieszcze sumpsit ex occasione tego szlubu, pro vindicta podał punkta na niego, zadając mu similiter in proxima consangvinitate podawanie szlubow różnym osobom, parafian znieważenie, bicie ludzi y oycy rodzzonego swego, czarodzieystwa, pianstwa, niewinnie udawanie ludzi do zwierzchności zamku Kopyskiego, pieniędzy cerkiewnych na prywatne obracanie potrzeby swoje, gruntu cerkwi nadanego utracenie, spowiedzi rewelowanie etc. Do ktorych punktow sam y z osobami pomienionemi podpisał sie, zabierając się tego wszystkiego dowieść przez swiadkow, pod wszelkiemi poenami świeckimi y duchownymi. E converso prezbiter Pietraszeń, iaką mi podał supplikę przeciwko Hrynkiewiczowi w krzywdach swoich, pro informatione fideliter kopią oney tu annexo

(ktoremu rozkazałem, aby sam przed W. X. M. stanął pro emendatione).

A tak na zaszkę abutrinque żaloby y afektacye stron naznaczona per decretum commissya odprawiła sie w Kopysiu, w roku terazniejszym 1749 die 6 Februarij, y inkwizycya przez swiadkow zaprzysiężonych wyprowadzona, których strony sobie po sześć osob obrawszy stawili, y na nich podpisali się, gdzie z obedwuch stron swiadkowie wszyscy iednostaynie sub iuramento negative wyznali, iż o tych punktach wszystkich, przez Hrynkiewicza Pietraszniowi zadanych, nie wiedzą; ex parte zas szluby Szewni z Matyszczanką same strony wyznali, y na pismie podali, iak prezbiter Pietraszeń wprzod doniosł, że jest in 4-to gradu consangvinitatis; notandum vero, quod in ecclesia Graeco-Ruthena consangvinitas et affinitas spiritalis ex elevatione baptismatis extenditur usque ad 8-um gradum, iuxta omnes canones synodales, adeo, ut nullus orthodoxorum episcoporum, nec etiam patriarcharum hos gradus dispensare valeat, dopieroż abym ja to mógł dispensare, do czego nie mam władzy.

Przychodzi mi y to doniesić W. X. M., że pomieniony Hrynkiewicz, za przybyciem kommisarzow moich do Kopysia, w nocy do nich clandestine przychodził, a korrumpując deklarował im po czerwonych złotych pięć, y więcej dać y po wilczurze, byle ieno utrzymali stronę iego, y szlub zaszyły, iako sami tacto pectore ciż kommissarze przedemną wyznali; napotym po wyprowadzoney inkwizycyi, gdy strony do finalney rosprawy pro termino stawali ex decisione mea, Hrynkiewicz pro indebita vexa y naniesione kalumnie na kapłana duchownego oyca swego na pułroku od cerkwi inhibitowany odemnie był. Insuper iniunctum było temuż Hrynkiewiczowi, aby publiczną w

tey że cerkwi Spaskiey po expiracyi terminu kapłanowi uczynił deprekacyą y pro relaxatione inhibicyi, z tymże kapłanem przedną stanął. Który nie uczyniwszy zadość dekretowi, in postpositionem władze moiey ultro do cerkwi chodził, y na samą uroczystość wielkonocną podczas iutrzni, w cerkwi w ołtarzu stojącego tegoż kapłana, przepomniawszy timorem Dei, publicznie w głos sromotnie diffamował, o czym wziowszy wiadomośc, przez wydany instrument, powrotnie onego inhibitowałem, a kłatw żadnych nie wydawałem, iako udaia, lubo by za to, podług prawa duchownego, należało takich bezboznikow sub anathemate excommunicare. Lecz ten Hrynkiewicz versipellis cale nie mniający sumnienia chrzescianskiego, widząc swoią niepomyślność, udał się w protekcyą zamku Kopyskiego, supponitur, że tam pono per corruptionem zmysliwszy nieiakąs prywatną inkwizycyą bez strony, zwierzchnośc zamkowa przy suplice obwinionych sinistre W. X. M. udała.

Przy takowey tedy prawdziwey y wierney remonstracyi moiey, ufam w znakomitey sprawiedliwosci W. X. M., że nie tylko dekret moy approbare raczysz, z utrzymaniem przy cerkwi i parafij oskarzonego kapłana, y ucaleniem religij Graeko-Ruskiey, która zawsze nad innych szczyti sie w panstwach W. X. M. konserwacyą nie naruszoną, ale też niesłusznych turbatorow pro iustitia exemplariter skarać rozkazesz, cum intimatione gubernatorom swoim, aby w sprawy duchowne, do których nie należą, nie udawali sie, o który respekt panski pokornie supplicuiąc zostawam z naygłębszą adoracyą iasnioswieconey W. X. M. pana y dobrodzieia nayniższy sługa Hieronim Wolczanski, episkop Białoruski, w Mohylowie die 30 Junij, 1749.

Отъ нас писемъ, меча 294.

179.

Между 1744—1749 гг. Судманка отъ всего войтовства Кричевской волости князю
Иерониму Радзивилу.

Жалуются на разныя притѣсненія со стороны правителя—дzierзавцу, арендатора Кричевской волости, не допускавшаго даже ихъ депутатовъ до Радивила, и просятъ освободить ихъ отъ этихъ притѣсненій, такъ, чтобы правитель вѣдалъ одними арендами, и не вмѣшивался въ ихъ дѣла, не отягощалъ ихъ незаконными поборами и налогами. При этомъ просятъ также о смѣнѣ подстаросты, и замѣнѣ его новымъ представляемымъ кандидатомъ.

Jaśnieoswiecony xiaże, panie a panie
nasz miłościwy!

Tak ciężko ponosząc krzywdę od władzy nad nami nieustanne wycisnienie, żeż naszych wyrażając z suplika do łaski W. X. M. pana naszego miłościwego od trzech niedziel z miasta y włości wysłali, a że wszędy po miastach y karczmach przez przepłacenie od dzierżawcy droga do suplikowania zata-mowana. Jeszcze szczęścia probując z suplikami do respektu pańskiego kołatać nie-przestaiemy, żebrząc miłosierdzia w tym, ażebychmy z niesłusznego udania byli uwol-nieni przez rozsądzenie komisarzów od W. X. M. pana naszego miłościwego destinowa-nych, iako już ieden komisarz J. M. pan Gintoft we trzydziestu pięciu koni przybył do Krzyczewa, a dla drugiego suplikuiemy o list z Okienkiem, którego my szlachcica godnego y dobrze osiadłego dla wyracho-wania od lat kilkanastu przeborow, zadzier-żenia Gdala y Szmoyły obierzemy, bo sie tego na kilka kroć sto tysięcy pokaże.

Jeszcze upadając do nóg pańskich W. X. M. suplikuiemy o podstarościę, za osob-liwszym instrumentem pańskim, żeby był nad nami iako już całym starostwem. Upew-niwszy dla siebie sąsiada tegoż starostwa J. M. pana Czarniowskiego zasługę waszey pańskiej mosci, a nam za dyspozytora na-

znaczyć upraszamy, a my przy zwykłym czynszu y hybernie auctii na stoł pański y po tysiącu corocznie talarow obowiązujemy sie punktualnie wypłacać, byle w czas przy-szły już żadnych wymysłów nie było, aż za wolo y ordynansem W. X. M. rozkazano było.

Jeszcze supplikujemy, ażeby od dyspozy-cij terazniejszego dzierżawcy my chrześcia-nie a wierni poddani W. X. M. byli uwol-nieni, a on niech sobie do iednych aręda-rzow należy z takowym dokładem, żeby, bez woli destynowanego od waszey pańskiej mo-sci nam podstarościę, żadnych, podług swych pretensij, samowol, grabieżow nie czy-nili, jako w terazniejszym roku niejaki na-łożony był podatek, krom czynszu y hyber-ny, sześćdziesiąt tysięcy. Na który podatek zaciągali dług u arędarzów, a teraz za ten dług nieprzymiując z prowizją pieniędzy ży-tem biorą, rachuiąc miarke po złotych pół-trzecia, a na targach po złotych sześciu płaco.

Za tym supplikuiąc łzami nogi pańskie omywamy, czekając miłosiernego względu aż do zgonu życia wierni poddani Iwan Bielko, starzec całej włości Krzyczewskiej, ze wszyst-kiemi wojtami.

Отдѣлъ писемъ, тека 120.

180.

Между 1744—1749 гг. Письмо отъ всей волости Кричевскаго старства къ комиссару того же старства Михаилу Ганицкому.

Выставляя на видъ вѣрность свою прежде данной присягѣ, упрекають комиссара въ неисполненіи обѣщанія—сноситься съ ними, согласно присягѣ, чрезъ ходаковъ, при этомъ прибавляють, что они не могутъ даже дать вѣры извѣстію его о намѣреніи князя Радивиля пріѣхать въ старство Кричевское, если не услышать этого отъ самихъ ходаковъ. Всѣ эти обстоятельства очевидно находятся въ связи съ возстаніемъ крестьянъ Кричевской волости, о которомъ упоминаетъ Котлубай подъ 1744 г. (См. Кота. стр.).

Wielmożny dobrodzieju, mosci panie komisarzu, panie a panie nasz miłościwy.

Raz my zaprzysięgli waszey wielmożności y J. O. xięciu J. M. panu naszemu miłościwemu, żeśmy jesteśmy podani. Nigdy tego nie iesteśmy odmienni iako panu miłościwemu naszemu, tylko, wielmożny miłościwy dobrodzieju, nie jest słowa waszey wielmożności dotrzymane, że wasza wielmożność deklarował nam słowem swoim pańskim, że będą chodaki nasze Popielysz y Zuleskowski, czego my nie widzimy y wiary waszey wielmożności nie dajemy. Wybacz miłościwy panie, żeśmy do kupy się zbieramy, gdyż na nas nieprzyjaciół z różnych ich M. siło, a my żadney rezolucyi y miłosierdzia od waszey wielmożności nie widzimy. Deklarował wasza wielmożność y prosił u nas chodaka, my na waszą wielmożność zwierzyli, jako na pana y służą J. O. xięcia J. M., y to nam ominęło, y wielka zdrada nie od kogo innego, tylo od waszey wielmożności. Wszakmy raz zaprzysięgli iedni z drugim, bez chodaków naszych nie dajemy wiary, bo wszystko iest zdrada.

Chciey miłościwy panie w to potrafić, aby nam przodem byli chodaki przysłane, żebyśmy mogli z ich ust słyszyć, że wcale J. O. xiąże pan nasz miłościwy wieżdza do starostwa Krzyzewskiego, a iezeli chodaków naszych nie będziemy przodem widzieć, nie dajemy wiary, że nasz iaśnieoświecony xiąże pan nasz miłościwy wieżdza do starostwa Krzyzewskiego, bo nam to wlaźło bardzo w głowę, że już te łukawy psowie całe xięstwo Litewskie zapanowali, my sie tego okrutnie pilnujemy, żeby y nas nie zapanowali.

Co wyraziwszy piszemy się waszey wielmożności naynizszy sładzy y podnożkowie cała włość starostwa Krzyzewskiego.

P. S. miłościwy panie wszak wiadomo W. W., że my obstajemy według uniwersału J. O. X. J. M. danego w Białey.

Адресъ: Wielmożnemu J. M. panu Michałowi Haniickiemu, komissarzowi starostwa Krzyzewskiego, naszemu miłościwemu dobrodziejowi do rąk własnych.

Отдѣлъ писемъ, тека 120.

181.

1749 г. Декабрь. Сунданка отъ бурмистровъ и райцевъ мѣстечка Кричева, поданная князю Іерониму Радзивилу.

Жалуются на притѣсненія пана Вышинскаго, намѣстника хоругвеннаго; притѣсненія же эти состояли въ слѣдующемъ: обыватели Кричева были почти заперты въ своемъ мѣстечкѣ, и должны были обходить хоругвь рвами и закоулками; кромѣ того должны были доставлять для хоругви подводы, а въ случаѣ сопротивленія ихъ захватывали и мучили. Въ торговые дни забираемы были на торгу разные предметы, отъ чего торговля наносилась вредъ и убытокъ, а жители вообще терпѣли великое разореніе.

Jaśnieoświecony mości xiążę, panie nasz miłościwy y dobrodzieju.

Upadając do stop pańskich iako wierni poddani żebrzemy łaski nad nami y miłosierdzia pańskiego, prosząc osobliwey pańskiej protekcyi y ochrony w nieznośnych krzywdach naszych, które ponosimy od chorągwi. Jeszcze iak powrócił z Białey J. M. pan Wyszyński, namieśnik chorągiewny, barziew poczoł nas uciemiezać, a to temi sposobami.

1-mo. Naprzod nam burmistrzom y raycom żadnego do miasta wyniku nie masz, pocztowym każe łapać y do chorągwi prowadzić za to, żeśmy w Białey supplikowali, rowami y pokątnemi zaułkami musimy chorągiew obchodzić do miasta.

2-do. Ludzi z podwodami na młyny y inne potrzeby nasławszy pocztów na domy gwałtem każe brać y pędzać, nie uważając na ordynans J. O. waszey xiążęcey mości.

3-tio. Nie dość tego, że słody młoc na piwo gwałtem pędzą mieszczan wozic, lecz ludzi po kilku pieszych pędzają ustawnie gwałtem pocztowi. Die 5 X-bra 1749, mieszczanina Symona Puzawy pędziwszy gwałtem do chorągwi pocztowy szafarz Łapiński bez miłosierdzia onego zbil, który desperowawszy czas nie mały to tylko wy-

rzekł, że ponieważ odgrażają sie ieszcze mnie bić, a nie masz nikomu pòskarzyć, bo zamku nie uważają, sam sobie śmierć zrobił y tak przez sie z okazji ich udawił sie ten mieszczanin.

4-to. Targowe w mieście Krzyczewie każdego piątku biorą różne rzeczy, lubo sie zaprzysięgał pan Wyszyński w Białey, że tego nie czynić, a teraz jeszcze barziew; przez co targi nam psują.

5-to. Żebrzemy y w tym miłosierdzia pańskiego na podupadłe miasto, ponieważ się nie mało rozwlekło mieszczan. W czynszu mamy, podług inwentarza, przykianonego złotych sześćset, a teraz miota do pomocy włóści na rok ósmdziesiąt talarów każe nam płacić, a miasto barzo ubogie. Supplikujemy kompassyi pańskiej nad poddanymi swemi: Федоръ Казіоля, бурмистръ Кричевскій, Негоры Москiewicz, бурмистръ Krzyczewski, Михалко Губа, мѣщанинъ и райца Кричевскій, Леонъ Пастрыгичъ, райца Кричевскій, науркорнейшы podnóżki burmistrze, raycy, całe społstwo y miasto wszystkie, żebrząc łaski y miłosierdzia na nas upadłych podpisujemy się. Józef Rosia, burmistrz bywszy Krzyczewsky.

Отдѣлъ писемъ, тека 120.

1750 г. Письмо Михаила Козачинскаго, архимандрита Слуцкаго, къ князю Іерониму Радзивилу.

Просить защиты по поводу несправедливаго иска Іезуитовъ Слуцкой коллегии: владѣя землями въ сосѣдствѣ одной деревни Троицкаго Слуцкаго монастыря, называвшейся Малый Яминскъ, Іезуиты заявили претензію на монастырскія земли, и успѣли уже выхлопотать трибунальскій декретъ, по которому означенную деревню слѣдовало перевести на другую землю. Между тѣмъ, эта претензія явно противорѣчила прежнимъ фондушевымъ запискамъ и вытекала только изъ необыкновенной жадности Іезуитовъ—niesłusznego apetytu ich mciow xięży Іезуитов.

Jaśnieoświecony mosci xiąże, miłościwy panie kollatorze y nayosobliwszy dobrodzieju moy.

Udając się ad asilum wysokiej protekcji panskiej y kollatorskiej in primordio sam siebie składam pod stopy pańskie, żebrzę nad sobą clemencyi y miłosierdzia w nieznosney krzywdzie moiej, którą ponoszę od ich mciow xięży Іезуитов collegium Słuckiego, iako tu niżej punctatim przy najgłębszey submissyi moiej wyrażam.

1-mo. Kiedy w roku immediate przeszłym 1749 in Februario objaśniłem obszernie desideria y krzywdę moją iaśnieoświeconey W. X. M., panu y kollatorowi memu miłościwemu, na pomienionych ich mciow xięży Іезуитов y dostatecznie wyraziłem, iż ich mość usławszy niesłuszny praetext do wsi funduszowey, nazwaney Mały Jaminsk Troyczanski, od iaśnieoświeconych xiążąt ich mciow praedecessorów iaśnieoświeconey W. X. M. nadaney, y iuż więcey dwuch set lat aż dotąd in pacifica possessione przy archimandryi Słuckiej zostaiącey, nie wiedząc z jakiego pochopu ich mość xięża Іезуици collegium Słuckiego, przeciwko wszelkiego prawa, praetendunt grunta funduszowe odbierać, iakoż mnie do trybunału głównego W. X. Lit. zapozwali, y z ich że aktoratu ten że trybunał przez decyzyą naznaczył dla po-

miarkowania takowey pretensyi wielmożnego J. M. pana Chłusowicza, podkomorzego powiatu Wołkowyskiego, ktoren J. M., bez najmniejszego słusznego dowodu a mniej rozeznania granic, wieś klasztorną naszą na insze niebywale mieysce przenaszać decidował.

2-do. A że jaśnieoświecona W. X. M. dobrodzieju, podług mey pokornej supplicki, miłościwie rezolwował y raczył ex brachio suo principali destinować dla investigacyi krzywdy funduszowey, to iest wielmożnego J. M. pana Reybnicza, oberszteyleytanta J. K. M., oraz wielmożnego J. M. pana Sipowicza starostę Słuckiego, którzy to denominowane ich mość panowie kommissarze ad locum ziechawszy wzierali w sprawiedliwość, a barzicy ex documentis y duktu kopców doskonałą uczynili verifikacyą, tudzież z postronnych wsiow a murów pogranicznych swiadectwa należycie wysłuchali. Spodziewam się, że o tey sprawie ich mość panowie kommissarze jaśnieoświeconey W. X. M. dobrodziejowi rzetelny y sprawiedliwy rapport uczynili.

3-tio. A ponieważ w tey ciężkiej oppressyi moiej sam osobą moją nie jestem sposobnym pohamować niesłusznego apetytu ich mciow xięży Іезуитов do dobr funduszowych archimandryi Słuckiej, tak ciężko

zaostrzonego, co się bez wysokiey protekcji pańskiej jaśnieoświeconey W. X. M. obeysć nie może; w czym tedy upadam pod stopy jaśnieoświeconey W. X. M. dobrodzieja, pokorne supplices fero, abym od takowey impetycy w mocney protekcji pańskiej mógł zostawać, chroniąc się pod skrzydłami miłościwey clemency pańskiej. A ta być może dla mnie securitas, kiedy z miłościwey łaski jaśnieoświeconey W. X. M., dobrodzieja a kollatora mego miłościwego, rozkazesz wyszukać ex dokumentis archiwy xięstwa Słuckiego, w której nie chibnie wszelkie funduszowe prawa naydować się mogą. Racz mnie miłościwy panie wesprzeć swą wysoką łaską, abym w tey mey sprawiedliwej sprawie nie odniósł niesłuszną klęskę.

4-to. Ponieważ ta sprawa od sądów podkomorskich in partem xięży jezuitów collegium Słuckiego favorabiliter iest sądzona y appellacya do wyższych sądów poszła, abym tedy przy sprawiedliwej stronie moiey nie favoryzujący dekret mógł otrzymać, z naypokornieyszą prośbą moją do jaśnieoświeconey W. X. M. dobrodzieja insto poważną listowną interpozycyą do trybunału głównego W. X. Lit. porrigere manum.

5-to. Jeszcze naypokorniey odważam się zebrać o jedną clemencyą u jaśnieoświeconey W. X. M. dobrodzieja, aby ta inquizycya przez delegowaných kommissarzów jaśnieoświeconey W. X. M. doskonale wyprawzona sub subscriptione ac sigillo jaśnieoświeconey W. X. M. na poparcie tey sprawy,

y dla dowodu, iako niesłusnie y niesprawiedliwie Wiel. J. M. pan podkomorzy decydował, z miłościwey łaski kollatorskiej była wydana mnie.

6-to. Wieś funduszowa Jaminsk Troyczański y drugie dobra, tak też funduszowe, w protekcji jaśnieoświeconey W. X. M. pana y dobrodzieja zostaiące, in contiguitate z dobrami jaśnieoświeconey W. X. M. znajdują się, gdzie ich mość xięża jezuitci collegium Słuckiego w dziedzicznych dobrach jaśnieoświeconey W. X. M. przez granice wdzieraią się y nie mało gruntów urywaią. Z naygłębszą pokorą zebrać łaski pańskiej wielmożnemu J. M. panu Kaszycowi krayczemu Mscisławskiemu, iako plenipotentowi jaśnieoświeconey W. X. M. spraw, zalecić, aby y w tey sprawie moiey gdzie będzie należało obstawać zechciał y funduszowym dobrom krzywdy czynić nie dopuszczał.

W tym tedy oddawszy się do woli miłościwego pana y protekcji kollatorskiej jaśnieoświeconey W. X. M. dobrodzieja do zgonu życia mego za miłe zdrowie, szczęśliwe y długoletne panowanie majestat Boski błagać obliguję się y powinien, jako ten jaśnieoświeconey W. X. M. pana y kollatora miłościwego nayuniżeńszy sługa y ustawiczny bogomodlca, archimandryta Słucki Michał Kozaczyński.

Из самого документа видно, что онъ писанъ въ началъ 1750 года.

Отдѣлъ писемъ, тека 117.

183.

1750 г. 4 Апрелья. Письмо Иеронима Волчанскаго къ князю Иерониму Радивилу.

Препровождая супплику отъ мѣщанъ Кричевской волости просить о защитѣ замковой церкви въ Кричевѣ, а равно и всего духовенства Кричевскаго, продолжавшаго терпѣть насилія со стороны своихъ упорныхъ враговъ.

Jasnieoswiecony mosci xiąże, dobrodzieiu
Od mieszczan Krzyczowskich złożoną na
ręce moje supplikę do W. X. M. dobrodzieia,
z racyi że sami nie mogli zaczynąć pospie-
szyć, którą gdy mam honor in annexis przy
adressie moim z powinnym respektem prze-
słać W. X. M., nie mając zaś certitudinem
o rezydencyi W. X. M., rekomenduję ją na
pocztę Warszawską J. M. panu Rzyczew-
skiemu, sekretarzowi legationis dworu Ros-
syjskiego, M. M. panu, z uproszeniem dla
pewniejszego doyscia W. X. M., gdzie oraz,
przy złożeniu nayniższej submissyi moiey

u nog W. X. M. dobrodzieia, supplikę za
tąż samą cerkwią zamkową Krzyczowską, do-
piero gwałt niepraktykowany cierpiącą, y
drugimi, także całym duchowienstwem moim
Krzyczowskim, y temi samemi utrapionemi
poddanemi W. X. M. Oddając ich y mnie
samego łaskawemu respektowi y protekcyi
panskiej, zostawam cum profundissimo ado-
rationis cultu iasnieoswieconey W. X. M.
dobrodzieia nayniższy sługa Hieronim Woł-
czanski, episkop Białoruski; die 4 Aprilis,
1750, w Mohylowie.

Отдѣлъ писемъ, тека 294.

184.

1750 г. 25 Июня. Уставъ Несвижской типографіи, поданный на утверждение князю
Михаилу Радивилу отъ ея учредителей.

Замковая типографія въ Несвижѣ существовала еще съ 1562 г., но потомъ при-
шла въ упадокъ, и оставалась безъ всякаго дѣйствія, такъ какъ въ ней не оказывалось
надобности: у иезуитовъ, какъ извѣстно, была своя особая типографія. Между тѣмъ,
въ 1750 г. Литовскій гетманъ князь Михаилъ Радивиль, по настоянію своей жены,
исходатайствовалъ у короля Августа III привилегію на восстановление Несвижской ти-
пографіи, заброшенной, какъ сказано въ этой привилегіи, ab injuria temporum, и рѣ-
шился почти заново ее передѣлать. Планъ этого устройства и излагается въ настоя-
щемъ актѣ, и подтвержденъ резолюціей Радивиловъ, писанной его собственною рукою.
(Подробности о типографіи см. у Балинскаго томъ III, стр. 640).

Punkta do rezolucyi jasnieoswieconego xię-
cia J. M. woewody Wilenskiego hetmana
wielkiego W. X. Lit. od drukarni podane.

1-mo. Chcąc ufundować drukarnią, aby
była in suo esse, te potrzebne są do niey
necessaria: iako to kociół do ługu robienia,

banka albo panew do mycia form, bańka
trzygarcowa do pokostu smażenia, z nakry-
waniem y nożkami, do niey łyszka żelazna,
komin stolarską robotą robioną y płótnem
surowym obity, według informacyi naszey,
do czego potrzeba gozdzki y klaystru, do te-

goż komina patelni żelazney, smoły czyli twardey czyli międkiey, byle bez wody była.

2-do. Ramek żelaznych dwie do prasy potrzebnych, aby wyrobione były, deszczek y rzemieślnika cokolwiek potrzeba będzie do drukarni aby podawano, punktur żelaznych, według informacyi naszej, młotek, obcęgi, piłka, pilnik, siekiera aby zrobiona była, sznurów do suszenia papierów wieszac, luzwarek alias mieszek do wydmuchowania pisma, beczka y szynkwias do zlewania ługu y mycia form wiele potrzeba będzie.

3-tio. Skurek na piłki balików, włosów do tych że piłek, cwieków etc., co potrzeba będzie w czasie dalszym, aby dodawano było. A ponieważ ta prassa iest dobrze ufundowana, iednakże w czasie dalszym potrzeba będzie reparacyi, tak od stolarskiey iako y slosarskiey roboty, zaczym aby to zalecono było, żeby drukarnia żadney teraz y napotym nie miała mitręgi.

Резолюция Радуги: Quo ad I-mum, secundum, 3-tium punktum ma J. P. budowniczy moy wszystkie w nich opisane rewizyta do drukarni należące posporządzać.

4-to. Korrektor pisma aby tak we dnie na wielkim dniu w lecie iako też w zimie podczas nocy większey przy robocie w drukarni obecnym zawsze był y pilnował korrekty, żebyśmy w robocie żadney nie mieli mitręgi, y za nim z korrekta do stancyi nie chodzili, swicy, drwa, iak się punktualna zacznie robota, aby niezawodnie dochodzili bez żadnego menkamentu.

Przytym y my siebie łaskawey pańskiey W. X. M. dobrodzieja oddawszy się protekcyi, supplikujemy, abyśmy wiedzieli, na iakowym tu zostawać będziemy fundamencie, gdyż żyd Gierszon, który sprowadził nas excepto kontraktu, deklarował, że będziemy mieli poprawę, w czym nie wątpiac, że pańska kle-

mencya jasnieoswieconego W. X. M. dobrodzieja salwować nas będzie. Przytym iezeli zaś tu daley przy pańskim jasnieoswieconey W. X. M. dobrodzieja respekcie utrzymani będziemy, supplikuiemy, aby nad nami wiele dispozytorow nie było, ale tylko iednego abyśmy słuchali. Sami z naygłębszą weneracyą u nóg pańskich zostaiemy jasnieoswieconey W. X. M. pana y dobrodzieja naynizsi podnozczy Wawrzyniec Nawirski zecer, Jan Dubaczyński preser.

Резолюция: Masz pilnować y nie upijać się, a od arkusza, wyszłego z druku, będziesz brał po szostaku.

Additament.

5-to. Nie raz pomieniony Gierszon doprasza się klemencyi W. X. M. dobrodzieja, będąc tu w Nieświeżu przez ten czas znacznie zadłużony, a nie mając sposobu do wyjechania, supplikuię na drogę ad interim czerwonych złotych dwudziestu. Tudzież ci ludzie, to iest zecer y preser, ażeby ufundowani byli y swoią należytość odbierali, iakoż nie kontentuiąc się moim kontraktem pretenduią więcey, idque: zecer talarów bitych trzy na tydzień, preser złotych dwudziestu, więc w tym iakowa będzie pańska W. X. M. discernentia, aby się mogli utrzymać, gdyż teraz sine ullo zostaią termino zadłużywszy w gospodzie, nie mam zaczym wyiechać.

Резолюция: Daie na drogę Gierszonowi czerwonych złotych dwudzieścia. Zecerowi na tydzień po talarów trzy. Preserowi na tydzień po złotych dwadzieścia. Strawnych naznaczywszy płacę teraz onym strawnych na tygodni dziesięć, in summa computando złotych czterysta czterdzieścia dico 440, które oddać do rąk J. M. pana Wobbego; ten onym dawać będzie z tych pieniędzy strawne.

6-to. Na koniec dopraszam się klemen-

cyi W. X. M. dobrodzieja, ażeby ci, których tu zostawie do drukarni, jednego mieli dyspozytora, przez co tak drukarnia in suo będzie stale, iako też iesli za dobrą dyspozycyę będzie, profit uczynić może znaczny.

Резолюція: Pan Wobbe ma mieć o nich wiadomość y staranie.

7-mo. A lubo teraz pisma są nie zupełne, którego, iak wola W. X. M. dobrodzieja, zebys mógł w Żułkwi dolać, więc dopraszam się łaskawego respektu W. X. M. dobrodzieja, abym pieniędzy resztę ze wszystkim, podług liter rejestru, sposobiąc się do konczenia liter omnino mógł zyskać, a ja starać się będę, ażebym tak te które są po-

trzebne do drukarni wyspieszył, iako też y w dalszy czas potrzeba będzie zawsze będą gotowy. Gierszon Dawidowicz, drukarz jasnieoswieconey W. X. M. dobrodzieja; w Nieświeżu, die 25 Junii, anno 1750.

Резолюція Радивила ad 7-тум: Pisma w Żułkwi do drukarni tuteyszey potrzebne wezmiesz; Datt w Malewie die 22 Julij, 1750.

Pan Wobbe y Pirożyński mają dobrać dwóch ludzi do nauki do drukarni, ażeby się uczyli, zalecam. Datt., ut supra. M. K. Radziwił.

Отдѣлъ писемъ, тека 70.

185.

1750 г. 26 Июня. Письмо митрополита Киевскаго Тимофея Щербачкаго къ Литовскому подчашему Иерониму Радивилу.

Вопреки всѣмъ правамъ и вольностямъ, издавна предоставленнымъ Греко-Россійскому духовенству и утвержденнымъ въ разное время конституціями, 10 Февраля 1750 года, шестеро бакалавровъ православнаго исповѣданія были насильственно захвачены въ Слуцкъ, и завербованы въ гарнизонную жолнерскую службу, другіе же изъ православныхъ, желая избѣжать подобнаго насилія, бѣжали даже въ Кіевъ и боялись возвращаться оттуда домой. Митрополитъ Кіевскій протестуетъ противъ такого насилія, и ссылается на собственную привилегію Радивила, данную Михаилу Козачинскому при поступленіи послѣдняго на архимандрію Слуцкую, и утверждавшую всѣ прежнія права и вольности религіи православной; при этомъ прибавляетъ, что оный, митрополитъ, тогда же сообщилъ Россійскому двору объ этихъ обѣщаніяхъ Радивила. Бакалаврами назывались тогда вообще учителя духовныхъ школъ при церквахъ. (См. Линде томъ I).

Jasnieoswiecony mosci xiąże, podczaszy wielki W. X. Lit., mnie osobliwszy mosci dobrodzieju!

Doszła mnie pewna wiadomość, że w zagranicznzey diecezyi moiey w dobrach jasnieoswieconey W. X. M. xięstwie Słuckim, w samym mieście Słuckim et attinentijs jego, niektórych popowiczow z duchowieństwa Graeco-Rossyjskiego, mianowicie: Pawła y Stefana Akinczycow, Jana Strachowicza, Andrzeja

Babaryke y innych die 10 Februarij anni currentis z obedyntyi bakalarskiey od cerkwi Bożych per vim odebrano y do żołnierskiey garnizonowey służby przymuszono. Drudzy także, którzy pod czas tego werbunku na goroncym razie wyść mogli, y teraz do tay że służby quæruntur et praestenduntur; inni cerkwie Boże, żony własne y ubogie gospodarstwa porzuciwszy y aż tu do Kijowa zabiegszy, hucusque ad propria re-

dire non audent. Co że się dzieje przeciw starodawnym wolnościom, od początku chrześcijaństwa in hoc Poloniarum regno od tak wielu najjasniejszych monarchów y całej Rzeczy Pospolitey religii y duchowieństwu Graeco-Rossyiskiemu świętobliwie nadanym, constytucyami, traktatami y soiuszami osobliwie cum imperio Rossyaco firmissime ugruntowanym, et immobiliter stabiliowanym; należy mi ex munere officij mei praevia humillima veneratione do jasnieoswieconey W. X. M. za temiż popowiczami praesenti pagina intercedere, per omnia libertatis et immunitatis ecclesiasticae jura uniżenie upraszając, aby przerweczeni kapłańscy synowie y którzy ad praesens w służbie garnizonywey znajdują się, z osobliwszego jasnieoswieconey W. X. M. respektu pristinae libertati dla usługi cerkwiom Bożym in choro et clero restituowani być mogli. Tak że i ci, którzy prae metu służby żołnierskiej w Słucku comparere non possunt (repetitis exoro vicibus) niech pod miłosciwe skrzydła collatorskiej protekcji liberum uznają regressum.

Słyszałem częstokrotnie od przewielebnego J. M. oycy Józefa Orańskiego, przeszłego archimandryty Słuckiego, że jasnieoswiecona W. X. M., laudabilissimo more piissimorum praedecessorum, zaraz przy szczęśliwym obięciu w dziedziczną possessję Słuczczyzny, wszystkie wolności y prawa duchowieństwa tamecznego osobliwszym przywilejem swoim clemen-

tissime approbować y confirmować raczył. Tak że y w roku przeszłym miałem szczęście, non absque jubilo cordis, widzieć vere miłosciwy collatorski jasnieoswieconey W. X. M. consensus na archimandryją Słucką teraznieysze-
mu namiestnikowi mojemu oycu Michałowi Kozaczyńskiemu, archymandrycie Słuckiemu dany, w którym wszelkie immunitates, wolności y prawa religii y duchowieństwa Graeco-Rossyiskiego w Słuczczyźnie recentissime są approbowane et ad usum podane, podług których iasnych dowodów miałem już honor y przed samym najjasniejszey monarchini Rossyiskiej, pani moiey najmiłosciwszey, dworem tą jaśnieoswieconey W. X. M. łaską szczyć się y osobliwszą klemencyą ku religii Graeco-Rossyiskiej praeconizować; niech że y w teraznieyszych ejusdem cathogoriae petitach moich nie odnoszę repulsam.

A ja, za odebraniem požadaney in eliberrando toties mianowanych kapłańskich synow wiadomości, przed tym że sacrae imperatoriae majestatis dworem tacitus nie będę, nec dissonabo in verbis y owszem, ile mi stanie sił y sposobow, quousque vivam, pańskiemu jaśnieoswieconey W. X. M. imieniu służyć zapisuję się. Jaśnieoswieconey W. X. M. uniżony sługa Tymotheusz Szczerbak, arcybiskup, metropolita Kijowsky, Halicki y Małey Russeyi; anno 1750, die 26 Julij, s. v. Z Kijowa.

Отдохъ писемъ, тека 255.

1750 г. 7 Сентября. Письмо Слуцкого архимандрита Михаила Козачинского къ князю Иерониму Радзивилу.

Слуцкіе евреи могильнаго братства жаловались прежде Радзивилу, что будто бы монахи Троицкаго Слуцкаго монастыря разгуливають по ихъ кладбищу и даже срывають надгробные знаки. Опровергая эту клевету архимандритъ объясняетъ ее тѣмъ, что евреи искали только предлога забрать монастырскія земли, сосѣднія съ ихъ кладбищемъ, и для разслѣдованія этой незаконной тяжбы просить назначить особую комиссію.

Jasnieoświecony mci xiąże panie a panie dziedziczny kollatorze miłościwy.

Przy niesłusznym udaniu in conspectu celsitudinis vestrae od poddanych jaśnieoswieconey waszey xiążęcey mci pana dziedzicznego, kollatora miłościwego, żydow Słuckich bractwa mogilnego, jakoby ja przeciwko nadanym im przywilejom grunta do mogiłek należące zdawna bez disquisicyi possydowane odbierać usiłował, y jakoby zakonnicy moi Troyczanscy chodząc szpacierem po tych że mogiłkach przez smiech y postpozycyą nagrobki ich wywracają;—w takowey tedy niesłusznie na mię naniesioney imposturze przyszło mi tę moię najniższą supplikę łzami prawie napisawszy do nóg miłościwego pana dziedzicznego divo cum Paulo złożyć.

We wszystkich tych okolicznościach, o których mię żydzi obwiniają, princeps, celsissime domine clementissime, mniemam siebie bydz za szczęśliwego, mając honor dziś bronić swoją niewinność przed panem moim miłościwym. A to, że nie ja u przereczonych żydow grunta, jakoby z dawna do ich mogiłek należące, ale oni odemnie łoży, od niepamiętnych wieków do archimandryi Słuckiey przyległe, bezprawnie wazą się odebrać; lubo odemnie bez żadnego wstrętu y kontradykcyi swoje bydło y konie na pastwiska wypuszczają. O to im tylko chodzi, panie miłościwy, aby pomienione łoży nie monasterskiemi, ale ich się nazywali; których ia,

za dowodem starych zakonników y wiary godnych mieszczan sossionalistów, iako prawdziwie do monasteru a nie do żydow należących, muszę bronić y do kaduckiey posesij y tytułu żydow niedopuszczać, o wypuszczenie zaś bydła y koni jak przedtym y teraz nulla między nami contradictio.

A iako niesłusznie mię przed konspektem jaśnieoświeconey waszey xiążęcey mci, pana mego dziedzicznego kollatora, przez swoje fałszywe udanie obwinili; złożywszy tedy tą moią nayspokorniejszą supplikę pod stopy pana mego miłościwego żebrze klemencyi, ażebyś jaśnieoświecony mci xiąże panie miłościwy, dla inwestigacyi obustronney naszej kontrowersyi, raczył rozkazać, komu należy, uczynić inquizycyę. Po której inwestigacyi jeżeli się pokaże, podług żydowskiego zarzutu, reus, będę winien podlegać podług prawa nayswiększemu sztrafowi y waszey jaśnieoświeconey xiążęcey mci pana miłościwego niełasce, a e contra gdy się moja niewinność a żydowski fałsz okaże jako fałszerzow y kłotników, chciej jasnieoswiecony miłościwy xiąże rozkazać uczynić należyłą satisfakcyą. Jasnieoswieconey waszey xiążęcey mci pana a pana miłościwego, dziedzicznego kollatora, nayuniżeńszy podnożek archimandryta Słucki Michał Kozaczynski. 1750 roku, 7-bris 7 d. Słuck. Troyczanie.

Отдѣлъ писемъ, текста 117.

187.

1750 г. 24 Сентября. Письмо Кейзерлинга къ Литовскому гетману князю Михаилу Радзивилу.

Такъ какъ многіе изъ жителей Литвы укрывали у себя Русскихъ перебѣжчиковъ, и доставляли имъ средства дѣлать набѣги на пограничныя имѣнія, то Кейзерлингъ предлагаетъ назначить особаго региментаря, съ полномочіемъ разбирать всѣ подобныя дѣла на мѣстѣ преступленія.

Monseigneur!

Après les assurances, que Votre Altesse m'a donné, avant son départ d'ici, de vouloir bien employer ses soins, pour que tous les deserteurs et autres sujets fugitifs de Russie, qui se trouvent dans la Lithuanie, fussent reconduits et remis entre les mains des officiers, qui seront chargés de les recevoir; j'ai tout lieu d'esperer, qu'autorisée à cela par un rescrit exprès de sa Majesté Royale, Votre Altesse s' y prendra d'une telle manière, qu' elle fera cesser bientôt tout le sujet de plainte, qu'on a donné jusques ici à la Russie de la part des habitans de la Lithuanie, par la protection des dits sujets fugitifs, et qu'elle y pourvoira efficacement, afin qu'à l'avenir personne n'ose les recevoir, ni proteger, et moins encore les exciter à la fuite; ainsi que cela se trouve réglé dans le traité de paix, qui subsiste heureusement entre la Russie et la Republique.

Cette esperance me rendant fort tranquille la-dessus je n'ai qu' à Vous proposer, monseigneur, une chose, qui, dans l' affaire dont il s' agit, me parait de la plus grande importance; c' est de vouloir constituer de la même manière et avec le même pouvoir, qu'avoit le sieur Chrapowicki, pour regimentaire un homme zelé pour la conservation de l'amitié entre ces deux états, et de le charger non seulement d' avoir soin par rap-

port à l'extradition des sujets fugitifs, mais aussi de recevoir toutes les plaintes, qui lui seront adressées de la part des gouverneurs des provinces confinées de la Russie, et de faire en sorte, que selon l'exigeance du cas, la justice fusse administrée sans délai, et que chacun puisse obtenir une prompte et entière satisfaction.

Votre Altesse a été du même avis à l'égard de la necessité de constituer une telle personne, lorsqu'elle a nommé pour regimentaire le dit S-r Chrapowicki. Mais comme on n'en entend plus parler, et qu'il est absolument necessaire, qu'un tel regimentaire se trouve toujours près des frontières pour être à portée de recevoir les plaintes et d'y remedier, je prie Votre Altesse de vouloir bien y pourvoir le plutôt possible, en nommant à cette charge une personne equitable et des sentiments éprouvés, sur les soins de laquelle on puisse se fonder avec une entiere confiance.

Il est déjà grand nombre d'affaires du ressort d'un tel regimentaire, et le cas, qui est arrivé sur la fin de l'année passé 1749 dans la province de Welikoluck, merite bien d' en être, comme Votre Altesse le verra par ce qui suit. Une veuve noble nommée Marie Arbusowa, demeurant avec sa fille sur sa terre d'Ostrowski, dans le district de Welikoluck, fut assaillie un jour dans sa maison par des gens armés, venants de Po-

logne, qui apres avoir cruellement maltraité la mère et la fille, leur ont pris tout ce qu'il y avoit dans la maison, portants tout en Pologne chez un gentil homme Polonois Belkowski, qui leur avoit fourni les armes. Comme on a depuis arrêté un deserteur, qui s'appelle Frol Timafeoff, c'est lui, qui a déposé le fait, ayant été du nombre de ces voleurs, et sous la protection de Belkowski.

Sa Majesté Imperiale, ma très gracieuse souveraine, n'a sûrement fait voir que trop en toutes occasions, combien elle est prête à contribuer au maintien du bon voisinage, soit en chatiant séverement ceux de ses sujets, qui pourroient y avoir donné la moindre atteinte, soit en enjoignant à ceux à qui appartient de satisfaire le plus promptement aux plaintes des sujets Polonois. Ainsi je ne doute nullement, que de la part de la Republique on n' y reponde avec la même facilité, en mettant en oeuvre ce qui peut être necessaire pour oter à ses sujets l'envie d'aller insulter ceux de la Russie, et pour conserver le repos et la sureté sur les frontières, d'autant plus, que c'est là le veritable moyen de faire durer éternellement l'amitié et la bonne harmonie, pour le bien et pour la felicité commune.

C'est cependant sur les sentiments vraiment patriotiques de Votre altesse, que je me repose le plus, sachant bien, qu'elle ne manquera pas de signaler son zèle et son application en se servant du pouvoir et de l'autorité, qui lui sont confiées, pour le maintien de la sûreté; et c'est aussi par cette raison, que je la prie très humblement de vouloir bien faire rendre justice à la pauvre veuve cy-dessus mentionnée, à fin qu' on lui rende ce qui lui a été volé, et que le crime ne reste impuni.

Comme c'est par ordre de ma cour, que je provoque les soins de Votre altesse pour ce que je viens de dire, elle voudra bien être persuadée de la diligence, avec laquelle je rendrai compte à ma cour de tout ce, que Votre Altesse fera pour la justice et pour la conservation de la bonne amitié entre nous. Ne desirant au reste rien tant, que lui rendre de bons services, qui lui soient agréables, je suis avec beaucoup de veneration, Monseigneur, de Votre Altesse le très humble et très obéissant serviteur C de Keijserling. A Varsovie, ce 24 Sept. 1750.

Адрессъ: à S. A. le D. Radziwil Gr. Gen. de Lithuanie.

Отдѣлъ писемъ, тека 104.

188.

4750 г. 26 Сентября. Письмо графа Кейзерлинга къ князю Іерониму Радзивилу.

Препровождая письмо Киевскаго митрополита (см. N. 185) русскій посоль подтверждаетъ просьбу его объ освобожденіи насильственно завербованныхъ въ военную службу шести бакалавровъ.

Je prends la liberté de Vous presenter la lettre cy-jointe, laquelle m'a été adressée de l'archevêque de Kiovie. Il m'a prié de joindre mes instances aux siennes pour obtenir de Votre Altesse, que les six fils des

ecclesiastiques, qui ont été enrôlés fussent mis en liberté. Je n'entreprends point de prouver le tort, que la confession Greque souffre par de tels enrolements, je sais le droit, que chaque maitre a sur ses sujets.

Mais souffrez, monseigneur, que je Vous dise, que ces gens là étants dicati Deo, c'est en cas de conscience de les garder pour son propre service, que V^{otre} Altesse les laisse donc aller faire leurs études, auxquelles ils seront, ce me semble, plus propres, qu'aux armes. V^{otre} Altesse fera voir par là sa generosité naturelle aussi bien, que le cas, qu' elle veut avoir la grâce de faire de mes

intercessions; et je ne manquerai pas de m'en louer auprès de ma cour.

Au reste je suis avec toute la consideration possible, monseigneur, de V^{otre} Altesse le très humble et très obéissant serviteur C. de Keyserling, Varsovie d. 26 Sept., 1750.

Адресъ: à Pr. Radzivil.

Отдѣлъ писемъ, тека. 104.

189.

1750 г. 11 Декабря. Письмо Иеронима Волчанскаго къ князю Иерониму Радзивилу.

Въ слѣдствіе непрестанныхъ жалобъ мѣщанъ Кричевскихъ, епископъ ходатайствуетъ за нихъ передъ княземъ, и проситъ защитить ихъ отъ разныхъ притѣсненій со стороны тамошняго плебана Илича.

Jasnieoswiecony mosci xiaże dobrodzieiu!

Nie radhym inkommodować jasnieoswieconey W. X. M. dobrodzieia adressami memi, ale muszę z obligacyi moiey na ustawiczne querimonie owieczek moich, a wiernych podanych W. X. M. mieszczan Krzyczewskich, ktorzy iakie ponoszą sami, y cerkwi święte w swiecie niepraktykowane od J. M. xiędza Ilicza, plebana tamecznego, oppressye, wyrzili ie w przeszley y teraznieyszey sup-

plikach swoich do jasnieoswieconey W. X. M., przy których za temiż mieszczanami łączę tu y moią instancją, z złożeniem iak naygłębszey demissyi u nog W. X. M., oddając siebie y ich protekcyi panskiey. Jestem in profundissimo cultu jasnieoswieconey W. X. M. pana dobrodzieja nayniższy sługa Hieronim Wołczanski, episcop Białoruski. Mohylow die 11 X-bris, 1750.

Отдѣлъ писемъ, тека 294.

190.

1751 г. 6 Марта. Письмо графа Кейзерлинга къ князю Михаилу Радзивилу.

Кейзерлингъ извѣщаетъ, что по поводу жалобъ на безпорядки, произведенные украинскими гайдамаками въ Польскихъ владѣніяхъ, отъ Русскаго двора дано уже повелѣніе Украинскому гетману графу Разумовскому произвести объ этомъ немедленное и самое точное разслѣдованіе.

Monseigneur!

Ayant fait rapport à ma cour du contenu de la lettre, que v^{otre} altesse m'a

fait tenir de la part du gouverneur general de Kiovie, écrite à l'occassion des plaintes, qu'elle lui a fait porter au sujet de

quelques excès, commis par des vagabonds; je viens d'en recevoir un rescript, par lequel je me trouve informé des ordres, que sa majesté imperiale, ma très gracieuse souveraine, a fait expedier à S. Exc. M. le comte de Rasumowski, hetman de l'Ukraine, en lui enjoignant de faire faire sans perte de tems de plus exactes recherches de tout ce, qui pourroit avoir été fait d'incompatible avec l'amitié, qui subsiste entre les deux états, et de procurer une juste et entière satisfaction aux offensés. J'ai cru ne devoir pas manquer de faire part à votre

altesse de tout cela, comme servant d'argument de la plus gracieuse attention de sa majesté imperiale envers elle, apres quoi j'ai l'honneur de l'assurer, que je ne cesserai jamais d'être avec respect et la plus parfaite consideration; monseigneur, de votre altesse le tres humble et tres obeissant serviteur C. de Keijserling. à Dresde, 6 Mars, 1751.

Адресъ: à S. A. M-r le grand general de Lithuanie.

Отдѣлъ писемъ, тома 104.

191.

1751 г. 23 Апрелья. Письмо графа Кейзерлинга къ князю Михаилу Радзивилу.

Отвѣтное письмо, писанное по тому же поводу, какъ и предыдущее; но при этомъ Русскій посоль удостоверяетъ, что такъ какъ со стороны Литовскаго гетмана оказано должное вниманіе къ представленіямъ Русскаго двора, относительно безпорядковъ, произведенныхъ вдовою Огинскою, то въ свою очередь Русскимъ дворомъ приняты будутъ всѣ мѣры къ устраненію, на будущее время, какихъ бы то ни было несогласій и столкновеній.

Monseigneur!

J'ai eu l'honneur de recevoir la lettre de votre altesse en reponse à la mienne touchant les desordres, qui doivent avoir été faits par les haydamacs sur le territoire de la Republique. M-r le vice-chancelier m'a aussi communiqué ici ce que votre altesse lui avoit écrit par rapport aux plaintes, portés de la part de ma cour contre les brigandages, que la douairière Ogynska de Mogilna fait faire sur le territoire de Russie. Le zèle, que votre altesse fait paraître dans cette occasion pour tenir la justice en vigueur, merite bien des éloges les plus épurés, et ne manquera pas d'avoir des effets heureux pour le maintien du bon voisinage au bien commun de l'un et de l'autre

de ces états. Aussi n'ai je pas manqué d'en faire rapport à ma cour, qui de son coté ne néglige rien, qui peut contribuer au meme but, témoin les ordres cy-clos, qu'elle a fait expedier aux gouverneurs des provinces confinées à la Pologne et au grand duché de Lithuanie. On y voit deployée la sincerité des intentions de sa majesté imperiale de cultiver le plus soigneusement l'amitié, qui la lie avec la Republique par les liens des traités d'une paix eternelle. Et pour peu que les soins vont à pas égal, pour deraciner entièrement ce mal, qui jusques ici a causé bien des desordres, il y a lieu à esperer, qu'on viendra à bout de mettre cette amitié, ce repos, et cette sureté, si necessaires au salut commun, à

l'abri de toutes mauvaises influences. C'est aussi pour cette fin que je joins ici la traduction des plaintes, que j'ai reçu tout récemment de ma cour, bien persuadé, que votre altesse ne manquera pas d'ajouter aux soins, déjà employés, encore ceux de procurer par son autorité telle satisfaction, à laquelle on peut s'attendre de la justice dans des cas pareilles. Rien ne prouvera mieux le desir, que votre altesse a pour l'affermissement solide de la bonne harmonie et de la tranquillité entre ces états, que

la continuation de ces mêmes soins à l'égard de ces incidents, qui sans une attention particulière augmenteroient sans doute à l'infini.

Au reste j'ai l'honneur d'être avec bien du respect et une considération sans égale, monseigneur, de votre altesse le très humble et très obéissant serviteur C. de Keijserling; à Dresde ce 23 Avril, 1751.

Адресъ: à S. A. M-r le Gr. general de Lithuanie.

Отдѣлъ писемъ, тома 104.

192.

1751 г. 23 Юня. Письмо Леона Шенцикаго, епископа Львовскаго, къ князю Иерониму Радзивилу.

Жалуется на иезуитовъ Львовскихъ, причина же жалобы слѣдующая: одинъ холопецъ православнаго исповѣданія изъ мѣстечка Жолквы болѣе трехъ лѣтъ находился при иезуитской капеллѣ, въ качествѣ дискантиста, но потомъ, когда иезуиты стали принуждать его къ принятію латинства, тайно убѣжалъ отъ нихъ, и поступилъ въ капеллу епископа. Между тѣмъ, иезуиты рѣшились силою вырвать его отсюда, и при посредствѣ своихъ студентовъ произвели такую суматоху, что епископъ долженъ былъ разстаться съ новымъ дискантистомъ.

Jaśnieoświecony mosci xiąże dobrodzieju!
Pewny chłopczyna ritus Graeci z dobr W. X. M. dobrodzieja Żółkwi, wybywszy w kapelii xiędzow iezuitow tuteyszych lat trzy za dyszkanciste, na które był zapisany, y ieszcze nad to miesięcy trzy, gdy go ciż ad complectendum ritum Latinum, przeciwko wyraznym dekretom papieżkim, nie wolili, y do Poznania wywieść chcieli, on utrumque obawiając się od nich nic nie wziowszy uniknął y do moiey kapelyi przystał. Xięża jezuiti iakoweś sobie nie godziwe prawo do tego chłopca, a poddanego W. X. M. dobrodzieja roszcząc, za zbliżeniem się moim do Lwowa, przez subordinowanych na to studentów chcieli go wytarać y znaczny tumult uczynili, dla którego tumultu musiałem go

od siebie oddalić. Ale iezeli by była łaska W. X. M. dobrodzieja, abyś z dobroci serca swego ku mnie pozwolić raczył by iaki czas przy kapelii moiey mógł pobyc, ile że partytury chorału Boskiego ile tyle rozumie to bym go znouu przyioł, y W. X. M. dobrodziey każdego czasu, iezeli by był do iakowych usług zdały, odebrać bys go iako pan własny kazał.

O który respekt iako nayuniżenieney upraszając z głęboką zostawam weneracyą jaśnieoświeconey W. X. M. dobrodzieja szczerze życziwym y nayniższym sługą L. Szeptycki B. L. H. K. O. M.; d. 23 Junij, anno 1751. W Lwowie.

Отдѣлъ писемъ, тома 257.

1751 г. 16 Декабря. Письмо Иеронима Волчанскаго къ князю Иерониму Радзивилу.

Плебанъ Кричевскій Иличь не довольствуясь тѣмъ, что причинялъ православнои Греко-Россійской вѣрѣ всевозможныя оскорбленія, возымѣлъ намѣреніе доказать, что всѣ православныя церкви въ Кричевѣ по силѣ самыхъ фундацій — ex fundatione sua должны быть униатскими, и уже успѣлъ выхлопотать королевскую привилегію въ этомъ смыслѣ. Но такъ какъ все это явно противорѣчило прежнимъ конституціямъ и договорамъ съ Россіей, то епископъ протестуетъ противъ такого неслыханнаго насилія.

Jasnioswiecony mosci xiąże dobrodzieciu!

Jakie mi tu dopiero zaszyły płaczliwe ulatus od duchowienstwa mego Krzyczewskiego, y całego magistratu tamecznego, ogulem z parafiami gminu pōspolitego ludzi religij Greko-Ruskiej starostwa Krzyczewskiego wiernych poddanych W. X. M., a owieczek moich, muszę te same sequentibus z iak nuygłębszą demissyą doniesić W. X. M. dobrodzieiowi.

Jego mośe xiądz Illicz, pleban Krzyczewski, nie dopiero tę religią różnemi sposobami opprymując, wymyślił drugie daleko cięższe na wykorzenie oney: będąc abowiem nie dawno w Dreźnie, udał rzecz opaczną coram ministerio, że iakoby prezbiterowie y wszystkie cerkwie w mieście Krzyczewie, y całym starostwie Krzyczewskim ex fundatione sua miały być uniiackimi, a tak nomine falso uniiackimi ochrzcivszy, pierwey powymował z metryk W. X. Lit. ekstraktu starych przywileiow, y konfirmacye onych, y nowy przywiley u N. krola J. M., pana naszego miłosciwego, na te cerkwie subreptycye wyprawil, z dokładem w nich per expressum pro unione Romana, y imiona cudzych prezbiterow iakie sam chciał do przywileiu nowego inserował. Z ktoremi powrociwszy gdy prezentował ie w zamku Krzyczewskim przed J. M. panem Hanickim, gubernatorem, y całym magistratem, J. M. pan

gubernator spisawszy kopię z oryginalow tych wszystkich przywileiow seorsive y instancjalnych listow, in hoc negotio volanti sigillo do W. X. M. a ministerio pisanych, oddał duchowienstwu y magistratowi pro informatione.

Ktorzy videntes iawny gwałt summienia swego y wiary, a nie mogąc tego znieść, spieszą sami w takowey oppressyi z suppliką swoją płaczliwą do protekcyi miłosciwey W. X. M. dobrodzieia, niosąc z sobą też same spisane kopiee dla prezentacyi W. X. M., iakoż y ia ex pastoralii cordolio wnaszam iak nuypokornieyszą instancyą moią do W. X. M. za temi utrapionemi owieczkami memi, supplikując nuypokorniey o utrzymanie onych przy wolnym summieniu y religij starożytney, z ucaleniem dawnych praw y konstytucyi, de religione Graeco-Ruthena opisanych, nie dopuszczając tego gwałtu czynić, poki to samo w gorę nie doniesę, bo ten nowo otrzymany przywiley wszystkie dawne przywileie contra pacta conventa et sancita legum, nie wspominając doprzysięzonego traktatu wiecznego z imperyą Rosyiską, nawet y mnie dany przywiley na tę Białoruską episkopią pro libero usu et exercitio religionis z ucaleniem wszystkich cerkwi y duchowienstwu, znosi y kassuie.

Co wszystko podając do wysokiey rekognicyi W. X. M. oddaję mię y te owieczki

panskiy protekcyi y respektowi, wyznaiąc, że iest circa profundissimam adorationem jasnieoswieconey W. X. M. pana dobrodzieia nayniższym służy Hieronim Wołczanski,

episcop Białoruski. Mohylow, die 16 X-bra, anno 1751.

Отдыл писемъ, томъ 294.

194.

1752 г. Письмо Михаила Козачинскаго, архимандрита Слуцкаго, къ князю Іерониму Радзивилу.

Просить объ освобожденіи двухъ заключенныхъ въ Слуцкой крѣпости, изъ коихъ одинъ засажень былъ за драку, и сидѣлъ тамъ уже цѣлый годъ, другой же—мельникъ Пырашевскій Стефанъ Дубовикъ заключень былъ по слѣдующему поводу: Еще ранѣе 1752 года униатскій капланъ Янъ Дылевскій, со многими соучастниками, сдѣлалъ нападеніе на церковь Пырашевскую, и насильственнымъ образомъ пытался совершить въ ней богослуженіе по униатскому обряду, но сбѣжавшіеся прихожане не допустили такого насилія, и при этомъ особенную ревность обнаружили упомянутый Стефанъ Дубовикъ, за что и подвергся тюремному заключенію.

Jaśnieoswiecony mosci xiąże panie, panie dziedziczny collatorze miłościwy y nayosobliwszy dobrodzieju!

Tak rozumiem, że aż do uprzykszenia swiadomy jest jaśnieoswieconey W. X. M. interes cerkwie Pyraszewskiej, iakie tam przez lat kilkanascie zachodziły tranzakcy y inwarye, osobliwie kiedy tę ubogą cerkiew unitski kapłan Jan Diliiewski violentissimo ausu odbił był, y nabożeństwo podług religii swoiey odprawować w niej usiłował, gdy by mu byli zebrani na ten gwałt ludzie, te intencye wykonać dopuścili; który interest po wyprawioney, z osobliwszego mandatu jaśnieoswieconey W. X. M. commissyi y od przysiężeniu się osob kilkanastu, in curia celsitudinis vestrae, przy comparycyi personalney piae memoriae praedecessoris mei, clementissime przed lat dziesięciu już iest zakończony, bez żadney salwy do oskarzonych na ten czas przez mianowanego unita niektórych ludzi Pyraszewskich religionis Graeco-Rossiacae, a że w przysłym 1751 roku, Augusti d. 4, nie wiem quo

motivo, ta sprawa odnowiła się, gdy iednego z przereczonych ludzi Pyraszewskich de nomine Stefana Dubowika, młynarza Pyraszewskiego, za tamten niby excess, iż kapłana unickiego do ołtarza nie dopuścił, dom jego ubogi naprzod funditus rozrzuciwszy, pod arest wzięto, okowano y do fortecy Sluckiey zaprowadzono, gdzie y teraz inter incarcerationatos znajduje się. Za którym incarcerationatem, iako pasterz za owieczką swoią, in causa religionis cierpiącą, osmielam się praesenti supplici libello upadać do naymilszych stop jaśnieoswieconey W. X. M., tego żebrząc respektu, aby przereczona raz na zawsze zakończona sprawa cerkwie Pyraszewskiej co raz nie odnawiała się, y mianowany Stefan Dubowik mógł być miłosierdzie uwolniony.

Ulituj się jaśnieoswiecony miłościwy panie y nad drugim incarcerationatem Symeonem Sirykiem, z iuryzdyki Troyczańskiey będącym, który za iakieś ad invicem rixas z człowiekiem włóci Pohoskiey, y zbiecie ieden drugiego, na co inquizycyi ieszcze nie było, już

to rok cały okowany w fortecy siedzi, a ponieważ oskarżających nie ma, miseratio; num autem celsitudinis vestrae infinitus est numerus, millenis vicibus prostratus usque ad plantas do pańskiego jaśnieoświeconey W. X. M. y zatym kołatam miłosierdzia, za które ia, mizerny pasterz ich, o miłym zdrowiu y szczęśliwym długoletnim panowaniu jaśnieoświeconey W. X. M. po życie

moje majestatu Boskiego błagać nie przestane.

Jaśnieoświeconey W. X. M. pana, pana kollatora y nayosobliwszego miłościwego dobrodzieja ustawiczny bogomodlca y nayniższy sługa archimandryta Słucki N. M. K. Michał Kozaczyński.

Отдѣлъ писемъ, тека 117.

195.

1752 г. Письмо Михаила Козачинскаго къ князю Іерониму Радзивилу.

Ходатайствуетъ за одного Слупскаго обывателя фурмана Михалка, запутаннаго въ дѣло капитана Гандринга, и оказавшаго будто бы послѣднему содѣйствіе въ похищеніи одной еврейки, подѣ предлогомъ обращенія ея въ христіанство. За это неумышленное участіе Михалка подвергся самому жестокому преслѣдованію со стороны евреевъ.

Jaśnieoswiecony mosci xiąże panie, panie dziedziczny kollatorze miłościwy y nayosobliwszy dobrodzieju!

Choć już znacznie naprzykszyłem się jaśnieoświeconey W. X. M., interciduiąc za dwiema aresztantami, w przeszłych pokornych supplikach moich wyrażonemi, iednakże ośmielam się y za trzecim ieszcze, upadszy pod miłościwe pańskie stopy iako naypokorniey supplikować, mianowicie Michałkiem furmanem, iuridiczczaninem archimandryi Słuckiey, którego żydzi meklerowie podstępnie in causam J. M. pana kapitana Hadrinnga wplątali y nie oznaymiwszy onemu, kogo wieść ma, dla uchodzącey osoby w podwodę zmwili, przy czym był y Roman Miecznik, obywatel tuteyszy Słucki, któremu on naywięcey dał wiary, iako chrześcianinowi

upewniającemu, iż żydówkę do krztu świętego namowioną prowadzić ma; za który lekkomyslny postępek swoy, teraz ostatnią ruiną mizernego gospodarstwa swojego w detencyi zostaje. Ulituj się jaśnieoświecony naymiłościwszy panie nad tym ubogim człowiekiem chytrością złych ludzi zwiedzionym, niech causa iego quam clementissime discernetur; o które pańskie miłosierdzie enixissime supplikuiąc o miłym zdrowiu y szczęśliwym długoletnim panowaniu jaśnieoświeconey W. X. M. majestat Boski usque ad vitam meam błagać obliguję jaśnieoświeconey W. X. M. pana kollatora y miłościwego dobrodzieja nayuniżeński sługa, nec non Dei exorator archimandryta Słucki N. M. K. Michał Kozaczyński.

Отдѣлъ писемъ, тека 117.

196.

1752 г. 29 Февраля. Письмо Флоріана Гребницкаго къ князю Іерониму Радивилу.

Ходатайствуетъ за того самого ксендза Илича, какъ самаго ревностнаго униата и поборника вѣры Римской, противъ котораго напрасно протестовалъ въ своихъ письмахъ епископъ Волчанскій (См. N 193).

Jaśnieoświecony mości xiąże, podkanclerzy W. X. Lit., mnie wielce mości panie dobrodzieju!

Jego mość xiądz Illich, proboszcz Krzyczewski, zelosissimus w schyzmatycznym pogranicznym kraju, a osobliwie w mieście J. Kr. M. Krzyczewie prawdziwej wiary świętej y iedności z kościołem Rzymskim propagator, dla tym skuteczniejszego Panu Bogu, kościołowi świętemu y duszom, krwią najdroższą Chrystusową odkupionym; usłużenia, szuka dla siebie mocney jasnieoswie-

coney W. X. M. dobrodzieja protekcyi, o którą gdy dla J. M., iako exemplarissime in vinea Domini pracującego, uniżenie supplicuję; samego mię też respektowi y łasce pańskiej pokornie insinuo, piszę się profundissimo cultu jasnieoswieconey W. X. M. osobliwego dobrodzieja najniższym sługą F. Hrebnicki, metropolita całej Rusi, arcybiskup Połocki; d. 29 Febrnar, 1752, w Struniu.

Отдѣлъ писемъ, тека 86.

197.

1752 г. 6 Апрелья. Письмо Флоріана Гребницкаго къ князю Іерониму Радивилу.

Ходатайствуетъ о церквахъ Себежскихъ, и предлагаетъ учредить особую миссію для болѣе успѣшнаго распространенія уніи въ этомъ зараженномъ схизмою пограничномъ краѣ.

Jaśnieoświecony mci xiąże chorąży wielki W. X. Lit. mnie wielce młciwie panie dobrodzieju.

Mam za wielkie dla mnie szczęście, że podane odemnie szrodki uspokoienia interessu, do cerkwi Siebieskich regulującego się, znalazły łaskową y jaśnieoswieconej waszey xiążęcey mci dobrodzieja akceptacyą, y spodziewam się, że za przywroceniem wszystkich funduszowych należności, przy gorliwej waszey xiążęcey mci dobrodzieja munificencyi, z zupełnym serca pańskiego ukontentowaniem

nastąpi w tamtym kraju pogranicznym, schizmą zarażonym, praemeditata erekcyja in ritu nostro missyi z skutecznym dusz nietylko poddaństwa waszey xiążęcey mci dobrodzieja, ale też innych poratowaniem, y z wiekopomną gorliwością pańskiej pamiętką.

Jakiem w pierwszym liście supplicowałem y teraz ponawiam, ażeby ten interess przez gorliwe samego jasnieoswieconego W. X. M. dobrodzieja uznanie y determinacyą był finalnie zakonkludowany, przed reassumpcyą sądow wiel-go jego mci pana podkomorzego

Starodubowskiego ad diem 20 Junij zalimitowanych; ad quem effectum iest potrzebne albo jego mci pana gubernatora Newelskiego iak nayprędsze W. X. M. dobrodzieiowi reportowanie, alboli też wielmgo iego mosci pana podkomorzego sądow do dalszego terminu prorogowanie. Gdyż ubogim kapłanom dla uniknienia, wyprowadzania potym seorsivo sumpto podkomorzego, będzie należało za trybunalską remissą, w następujących sądach, ze wszystkimi competencyorami, motivo zapozwania przez jego mosci proboszcza Siebieskiego experiri, oddaie ia to zupełnie do woli y dyspozycyi waszey xiążęcey mci dobrodzieia y będą się zapatrywał na dalszą pańską determinacyą. A teraz y potysięcznie supplikuię, ażeby ubogim przy cerkwi Siebieskiej rezydującym kapłanom, przez iego mci xiędza proboszcza tamecznego do prawa prowokowanym y przymuszonym, nieszkodziło to na protekcyiney W. X. M. dobrodzieia łasce, że idąc za radą iurisperitorum iednym muszą procedować aktoratem; ale za nastą-

pieniem uznania y determinacyi przez samego iasnieswieconego waszą xiążęcą mci dobrodzieia, za reportowaniem kommissarskim, z innemi tylko competitorami będzie continuowany proceder. Niepłonną mam nadzieię, że W. X. M. dobrodziey będące w tych dobrach swoich cerkwie nie tylko przy dawnych funduszach intaminate zachować, ale też gorliwą munificencyą wesprzeć, dla rozkrzewienia wiary świętey y poratowania dusz, krwią naydroższą Chrystusową odkupionych, wtamtym kraiu osobliwie w dobrach iasnieswieconey W. X. M. dobrodzieia znajdujących się, pro innato zelo zechcesz.

Quod super est mnie samego z całą hierarchią łaskawym panskim respektom y mocney protekcyi iego oddaiać, z iak naygłębszą demissą piszę się iasnieswiecony W. X. M. dobrodzieia nayniższym sługą Flor. Hrebnicki, metrop. całej Rusi, arcybiskup Polocki, d. 6 Aprili 1752, w Struniu.

Отдѣлъ писемъ, тека 36.

198.

1752 г. 24 Апрелья. Письмо генераль-майора Кейзерлинга къ Литовскому гетману, князю Михаилу Радзивилу.

Просить о выдачѣ бѣглыхъ крестьянъ поручика Свистунова, бѣжавшихъ отъ него съ награбленнымъ имуществомъ и укрывавшихся въ имѣнїи Огинской. (См. выше N. 191). При этомъ снова повторяются жалобы [на усиленїе вообще своевольныхъ шаекъ дезертеровъ, нападавшихъ на русскїя границы, и опустошавшихъ имѣнїя русскїхъ помещиковъ.

Jasnieswiecony mci xiąże moy wielce msciwy panie y dobrodzieju.

Waszey xiążęcey mci iuż bardzo dobrze wiadomo iest, jakim sposobem leyb-gwardij od infanterij preobrażeńskiego reymentu iego mość pan porucznik Swistunow proszeniem swoim nayaśniejszey monarchini, pani moiey

naymilosciwszey, donosił o niewypowiedzianej ruinie, którą iuż od dawnych lat z niecierpliwością ponosi, a naybarziej w przeszłym roku in 1751 Junij, a de data 22, iakim sposobem od swoich własnych poddanych, którzy wypadszy zagranicy do szczętu zruinowawszy y pozabierawszy mu różne mobi-

lija y pieniędzy, a z niektórych rzeczy powybierawszy oddali iey mci pani Ogińskiej. Wiadomo iest, że nie iednokrotnie dwor moy nie tylko o tey iego iedney ruinie, ale y o tych, którzy ograbiwszy y okradszy, y którzy z tymi sojuszność mieli y przymowali, a po wielu mieyscach w dobrach iey tułaią się dworowi J. K. M. y W. X. M. y drugim iaśnieoświeconym y różnym iego mci panom ministrom rezydującego przy dworze J. K. M. przez iaśniewielmożnego wielkiego posta grafa Kieyserlinga, y rezydującego w Warszawie poselstwa od iego mci pana sekretarza Rzyzewskiego, z uproszeniem ażeby dostateczna uczyniona była satysfakcja.

Ja że do tych czas żadney racij nie miałem ratione tego interessu W. X. M. fatygować. Teraz że mam honor donieść, że w terażniejszym Apryle miesiącu de data 18 osobliwy najjaśnieyszey monarchini moiey otrzymałem rozkaz, przy którym kopij z doniesionych od niego suplik, y z uczynionych relacij ekstrakty J. W. J. M. pana grafa Kiejserlinga, y iego mość pana sekretarza Rzyzewskiego, którym łaskawie rozkazować umysliła, azebym dostateczney przez umyslnego do iego mci pani Ogińskiej domagał się satysfakcij, iak w nagrodzeniu wszystkich tych szkod, tak y o wydacze biegłych iego poddanych nie tylko u niey ale y u drugich ich mciow trzymających pod swoją protekcją w dobrach swoich. Waszaż xiążęcią mość wiedzieć racyzs s przyłożonych teraz

reiestrów, iezeli który kolwiek z ich mciow panów szlachty polskiey od Rossyjskich napadków takie krzywdy ponosić mógł, y jezeli by który mog tylko trzymać w państwie Rossyjskim to niechybnie upewniam, że ciężko będzie pokutował.

Za czym donosząc W. X. M. nayusilniey prosze y rekomenduje imieniem najjaśnieyszey monarchini moiey, ażebyś raczył znalazzszy nadleżyty sposob, którą potrzebuie w krzywdach swoich satysfakciej; ażeby jak te w przyłożonych reiestrach wyrażeni; tak też y drudzy spokradzionymi pieniędzami y mobiliami wydani byli, a naprzyszły czas takowych biegłych nieprzyimowali y nie ukrywali; y od takowych postępokow wstrzymywali się, ordynansem rozkazać do kogo to należeć będzie, ażeby bez żadnego naruszenia, jak w traktatach y soizach opisano; między sąsiedstwem przyiaźń nie naruszona była; a dla lepszego zgromienia y przesieczenia y tych swawolnych szaiak, którzy nie tylko kradli, ale y tych którzy takie rzeczy przyjmowali y ukrywali postąpić tak, jak prawa każą.

Ja zaś wzajemnie za takową uczynność dworowi memu iak donieść nie omieszkam, tak z winną weneracją piszę W. X. M. wierny sługa najjasnieyszey Imperatorowey iego mci jenerał-major i kawaler H. Keijserling, d. 24 Apryla, anno 1752, wo Pskowie.

Отдѣлъ нисемъ, мѣка 104.

199.

1752 г. 10 Августа. Письмо Михаила Козачинскаго къ князю Іерониму Радивилу.

Извѣщаетъ, что по желанію Радивила, уже отправленъ въ Кіевъ благонадежный человекъ для того, чтобы срисовать триумфальныя ворота передъ Печерскимъ монастыремъ, по дорогѣ отъ Подола, и что онъ, Радивиль, въ скоромъ времени получить этотъ рисунокъ.

Celsissime princeps domine ac domine haereditarie collator munificentissime.

Literas celsitudinis vestrae, ad nobilem dominum Iosephum Oraczewski datas, legi omni mea cum contentatione, et exinde vel maxime laetor, me quoque infimum servorum nec non scabellum pedum tuorum, celsissime princeps, in recenti memoria tenere, adeoque ad desiderium celsitudinis vestrae, et quidem facta obedientia nobilissimi domini Iosephi Oraczewski, destino hominem bonae spei usque Kijoviam singulariter

mitto, ut ea ducta proportione imo coloribus depingat istam portam triumphalem, quae ante Peczeriensem, proficiscendo a Podolowia ad arcem, quae Peczeriensis vocatur, nullo termino inclinato, tam altitudine, ac latitudine; imo etiam coloribus depictam videbit brevi celsitudo vestra, cujus sum infimus pedissequa archimandryta Slucensis, vicarius metropoliae Kijoviensis, Michael Kozaczyński, 1752, anno Augusti, 10 die. Sluck.

Отдѣлъ писемъ, тома 117.

200.

1752 г. 11 Августа. Письмо графа Михаила Воронцова къ Литовскому гетману Михаилу Радивилу.

Снова повторяется жалоба на усиленіе опасныхъ шаекъ перебѣжчиковъ, и укры- вательство ихъ въ имѣніяхъ Польскихъ помѣщиковъ. При этомъ высказывается просьба о содѣйствіи полковнику Панову, изъявившему желаніе отыскивать своихъ бѣглыхъ крестьянъ въ предѣлахъ Литвы и Польши.

Monseigneur!

Votre Excellence n'est déjà que trop amplement informé du tort considérable, que les sujets de sa majesté Imperiale, ma très gracieuse souveraine, qui ont leur domicile près de frontières, souffrent continuellement jusqu'ici des certains habitans Polonois, lesquels, contre le traité de la paix éternelle, qui subsiste si heureusement entre les deux couronnes, non seulement reçoivent et retien-

nent, mais recélent encore plusieurs deserteurs et paysans fugitifs Russiens, malgré les fréquentes representations, qui ont été faites de tems en tems à ce sujet par les ministres de sa majesté impériale á la cour de sa majesté le roi de la Pologne.

Or le ministère de Pologne, ayant depuis peu donné à Frauenstad, d'un consentement unanime, l'assurance de vouloir rechercher les moyens propres pour empêcher à l'ave-

nir ce desordre, dont les suites ne sont que trop ruineuses pour cet empire. Les soins, que Votre Excellence s'est donnés dans cette affaire plus que tout autre, ainsi que l'aveu, qu'elle a fait il n'y a pas longtems à m-r Rziczewsky, secrétaire de legation de sa majesté imperiale, touchant ses sentimens pour le maintien des interêts de sa majesté impériale, et lesquels vous ont attiré, monseigneur, une parfaite reconnoissance de ma cour. La suite enfin qu'aura cette affaire sera assurément la preuve la plus forte et la plus convaincante de votre zèle et de votre bonne volonté.

Votre excellence aura déjà vu sans doute par les representation de m-r Rziczewsky le tort considerable, qu'un gentil-homme de ce pays-ci, le colonel de Panoff a souffert par la perte d'un grand nombre de ses paysans, les quels font maintenant leur séjour en Lithuanie chez differens gentils-hommes Polonois, qui les recelent, et quoique je sois plainement convaincu, que le dit colonel n'ait aucunement à apprehender la perte de ses paysans, pourvu que Votre Excellence veuille s'interessier pour lui; il va cependant, suivant la permission qui lui en a été accordée, se rendre pour ce sujet lui même en Pologne, où il tâchera en même temps de decouvrir la retraite des autres deserteurs et paysans fugitifs Russiens, dont il lui est enjoint de solliciter la restitution. Mais comme l'affaire de m-r de Panoff, et la commission, dont il est chargé, ne sont pas de nature à faire

durer longtems son séjour en Pologne, si, conformément aux assurances données de la part de la Pologne, ainsi que de Votre Excellence, personne ne lui fasse de la difficulté par rapport à la restitution de tous ces deserteurs susmentionnés, mais que chacun lui livre plutôt, de bon gré et sans exception, ceux qui se trouvent chez lui. Je me vois obligé par toutes ces considerations de recommander à Votre Excellence en cette occasion de mon mieux m-r le colonel Panoff, et de vous prier très instamment, monseigneur, de vouloir bien, lorsqu'il aura l'honneur de s'adresser à vous, contribuer de votre part au succès de sa commission, ainsi qu'au recouvrement de ses propres gens, fondé sur l'équité, en donnant les ordres necessaires, pour qu'on ne lui fasse point de difficulté à ce sujet, et de lui donner dans son voyage une escorte suffisante pour sa sûreté, en un mot de faire lever tous les obstacles, qui lui pourroient être causés par qui que ce fut. Outre que Votre Excellence m'obligera par là en particulier, elle agira encore d'une manière tout-à-fait conforme au traité de paix, et ne contribuera pas peu à la conservation de l'amitié et de la tranquillité de deux puissances voisines. J'ai l'honneur d'être avec une estime et une consideration très particulière, monseigneur, de Votre Excellence le très humble et très obéissant serviteur C. Mich. Woronzow, St. Petersbourg le 11-me Août 1752.

Омдѣна successa, мѣка 255.

201.

1752 г. 7 Октября. Письмо Михаила Козачинскаго къ князю Іерониму Радзивилу.

Писано по дѣлу капитана Гавдринга (см. выше N 195). При этомъ архимандритъ сообщаетъ, что, по волѣ князя, онъ уже обращался съ просьбою въ Русскій сенатъ о законномъ преслѣдованіи Гавдринга, и съ своей стороны высказываетъ желаніе, чтобы этотъ вѣроломный обольститель—*perfidus seductor* сколь возможно скорѣе получилъ должное возмездіе, а невинно запутанный въ дѣло Михалко былъ помилованъ и освобожденъ изъ заточенія.

Princeps celsissime domine domine haereditarie, collator munificentissime.

In quo me infimum servorum, ratione perfidi capitanei Hawdring, scripto tenus celsitudo vestra commonefecit, ut scilicet scriberem ad supremum cancellarium nec non vice-cancellarium senatus Rossiaci, ut iste perfidus iuxta excessus suos remittatur ad manus debitas. De eo me scabellum pedum tuorum, celsissime princeps, non ficto colore, sed vero animo ejusdem mandato obediisse, illi hic adjuncti sat noti characteres testimonium praebent; sigilla que etiam non ignota corroborant et quasi viva voce clamant: me ex conscientia celsitudinis vestrae fidelem pedissequam esse. O utinam ille perfidus seductor quam citius restauraretur. Troycza-

nica etiam Michalko nomine ipsius perfidi capitanei pecuniis per Iudaeum seductus, singulari tamen gratia celsitudinis Vestrae a semiannualibus catenis, et fodienda fossa jam liberaretur; de cujus dissolutione et libertate flecto poplite, et prona fronte supplex quaeso. Deumque precor, ut celsitudinem vestram salvum ac incolumem hanc recentem in oram Slucensem omni fortuna florentem Florianum brevi perducatur; id humillime petit et cordialiter exprecatur Celsitudinis Vestrae scabellum pedum, nec non Dei exorator archimandryta Slucensis, vicarius metropoliae Kijoviensis Michael Kozaczyński, 1752, anno 8-bris 7-mo. Sluck.

Отдѣлъ писемъ, тека 117.

202.

1752 г. 3 Декабря. Письмо Іеронима Волчанскаго къ князю Іерониму Радзивилу.

Приносить жалобу на полковника Татарской хоругви Барановскаго, поводъ же жалобы былъ слѣдующій: шесть бѣдныхъ студентовъ православнаго исповѣданія, по окончаніи своего ученія въ Кіевской академіи, возвращались обратно въ Бѣлорусскіе края и остановились на нѣкоторое время въ Мозырѣ, но здѣсь были насильственно захвачены полковникомъ Барановскимъ и посажены подъ строгій арестъ, а малый хлопецъ, братъ одного изъ студентовъ, былъ даже совсѣмъ задержанъ и оставленъ въ неволѣ упомянутымъ героемъ—полковникомъ.

Jasnioswiecony mosci xiąże, dobrodzieciu!
Przy złożeniu najniższej adoracyi u nog
jasnioswieconey W. X. Mci dobrodziecia

osmielam się zanieść skargę na J. M. pana
Baranowskiego, pułkownika chorągwi Tatar-
skiej, który ubogich studentów osob szczęci

ritus Graeci nacyi Polskiew, wprzod za granicą w akademii Kijowskiej, pane mendicato, traktujących studia;—w roku zas przeszłym na wiosnę do Polski wyszedszy, w Zytomirzu mało studując, a nie mając daley zaczym, peregrinowali w kraie Białoruskie przez Mozyr;—gdzie przeiawszy onych, w scisłym areszcie przez kilka dni trzymając, rozne despekta czynił, napotym uwolniwszy dał im od siebie paszport do Wilna, zaniwoliwszy u siebie chłopca małego dziesięciu lat na imie Jana Kostrzyckiego, iednego z tychże studentow rodzonego brata. Ktorzy niebożenta przybywszy do Mohylowa w tymże przeszłym roku 24 Julij, tę oppressyą suppliką doniesli mnie; a nie mając zaczym dla odległości udać się na skargę do jasnieoswieconey W. X. M., pressi paupertate, znowu za granicę do Smolenska udali się tegoż czasu.

Wnosilem listowną instancją moją za

tymże chłopcem do W. J. M. pana Jabłońskiego, pułkownika generalnego, komisarza jasnieoswieconey W. X. M. pro tunc w Kopysiu będącego, ale odesłał mię do jasnieoswieconey W. X. M. A tak dopiero szukam iak nappokorniey w dobrotliwym sercu jasnieoswieconey W. X. M. dobrodzieia satisfakcyi z pomienionego J. M. pana Baranowskiego, y uwolnienia tegoż chłopca, aby za sprawiedliwym ordynansem jasnieoswieconey W. X. M. dobrodzieia mógł być do Mohylowa mnie odesłany. Uznany w tym łaskawy respekt obowiązże mnie na całe życie do nieskonczoney obligacyi, którą zapisując, wyznawam, że iestem cum demississimo adorationis cultu iasnieoswieconey W. X. M. dobrodzieia nayniższym sługą Hieronim Wolczanski, episkop Białoruski; X-bris 3 die, anno 1752. Mohylow.

Отдѣль писемъ, тека 294.

203.

1753 г. 15 Марта. Письмо Михаила Козачинскаго къ князю Іерониму Радивилу.

На время великаго поста архимандритъ удалился въ одно изъ монастырскихъ мѣстечекъ для обычныхъ религіозныхъ размышлений; между тѣмъ въ это время, какъ нужно полагать, Радивиль посѣтилъ Слуцькѣ и, за отсутствіемъ архимандрита, не былъ въ его монастырь. Это и было поводомъ къ тѣмъ приниженнымъ мольбамъ и извиненіямъ, которыя высказываетъ архимандритъ въ настоящемъ письмѣ, простирая ихъ даже до цалованія принцадальной руки. Въ концѣ же письма сообщаетъ извѣстіе объ отъѣздѣ Кіевскаго митрополита въ Москву, со всею консисторіей.

Princeps celsissime domine, ac domine hereditarie clementissime, collator munificentissime, mecenatum optime!

Privatae meae magno hujusce sacrosanctae quadragesimae jejunio monasticae debitae meditationes publica, et quidem maxima toti communitati proficua me infimum privaverunt felicitate, — praesentia nempe, nec

non longe mihi desideratissima visitatione, quo ad situm celsitudinis vestrae archimandriae Slucensis, loci diurnae orationis, precum ac devotionis antiquitus determinati. Proh dolor! me absente! optassem (credas celsissime princeps) tres, aut quinque per annos has meas privatas solutorum me fore meditationes, ne tam publica prae-

sentia celsitudinis vestrae in archimandria priver.

Sed quoniam quod factum infectum reproducere nequeo: ideoque has per supplices vicarias venerabiles celsitudinis vestrae procidens ad pedes, principales tuas osculando manus supplex quaeso. Parcas, princeps celsissime; ignoscas domine clementissime; condones veniam humillime petenti; condones veniam rituali absentiae meae, collator munificentissime, condones.

Kijovia nil habeo novi, praeterquam, ex mandato S-mae majestatis, illustrissimum metropolitam Kijoviensem, ultimis Januarii

Mosquam toto cum consistorio suo abiisse nec autem hucusque reversum, scribunt. Varsavia ratione perfidi Havdring felicem in dies expecto postam: de qua vel maxime Deum N. O. M. oro, ut possim, qua possum: ipsa in praxi sincerum meum cor, et animum praesentare utpote is, qui sum celsitudinis vestrae domini ac domini hereditarii collatoris clementissimi infimus servus, nec non scabellum pedum archimandrita Slucensis, vicarius metropoliae Kijoviensis Michał Kozaczyński. Anno 1753, d. 15 Marcij S. V. Hrezovia.

Отдѣлъ писемъ, тека 117.

204.

1753 г. 26 Апрель. Письмо Михаила Козачинскаго къ коменданту Слуцкой крѣпости.

Извѣщая, что протопопъ Слуцкій Стефанъ Маньковскій заострилъ языкъ противъ пана коллятора Иеронима Радивиля, просить прислать шесть янычаръ для арестованія Маньковскаго, вмѣстѣ съ тѣмъ просить также назначить арестъ и отцу Роздешовскому.

Wielmożny mnie najosobliwszy mosci dobrodzieju!

Poniewasz protopopa Slucki Stefan Mańkowski język barzo zaostrzył przeciwko jasnioswieconego xięcia J. M. pana dziedzicznego kollatora miłościwego Hieronima Radziwiłła W. X. Lit. chorążego wielkiego, tedy tą donosząc polecam y zalecam wielkiemu W. M. panu y dobrodzieju, abyś zaraś, za otrzymaniem tey karty moiey, ordınował

sześć janyczarow, żeby go wzięli y do mnie przyprowadzili pod aresztem, a tak też areszt naznaczyć oycu Rozdeshowskiemu trzy ianiczarów: aż poki się nie wyjustyfikuią przed jasnioswieconym xięciu J. M.; o tę respekt polecivszy się pleno cultu piszę się W. M. pana y dobrodzieia nayuniżeńszy sługa archimandryta Slucki Michał Kozaczyński. Anno 1753, Aprilis 26, s. v. Archimandria.

Отдѣлъ писемъ, тека 117.

205.

1753 г. 13 Июня. Письмо Михалла Козачинскаго къ коменданту Слуцкой крѣпости.

По поводу того, что архимандритъ два раза былъ на публичныхъ диспутахъ иезуитовъ, два старыхъ монаха взбунтовали цѣлый монастырь, и грозили даже подать жалобу въ Киевъ или Петербургъ. Для успокоенія монаховъ и для водворенія должнаго порядка архимандритъ проситъ прислать двухъ офицеровъ и солдатъ съ канчуками, т. е. плетями.

Wielmożny mnie nayosobliwszy mosci dobrodzieju!

Żem dwa razy był na publicznych generalnych disputach u ich mciow xiędzów iezuitów dobrodziejow, na onegdajszych dniach za to dwa stare zakonnicy moje cały monaster moy zbuntowali, pochwalając się supplikować do Kijowa lub do Peterburga. Ażeby prędzey ta supplika do Kijowa lub do Peterburga poleciała, iak nayuniżenieney upraszam W. W. M. pana dobrodzieja ordynować do mnie dwoch officerów y czterech saldat z dwoma kanczukami, bo u mnie nie ma.

Uczynisz to, W. W. M. panie dobrodzieju,

według ordinansu jasnieoswieconego xięcia J. M. Hieronima Radziwiłła W. X. Lit., chorążego wielkiego pana naszego dziedzicznego, collatora miłościwego, który raz na zawsze wydał ordinans, aby W. W. M. pan dobrodziej nie turbując jego xiążęcey mosci zawsze mi w potrzebach moich dawał sukces; o który teraz centenis uprosiwszy vicibus z powiną weneratią piszę się W. W. M. pana dobrodzieja uniżony sługa archimandrita Słucki, namiesnik metropoliey, Kijowskiey Michał Kozaczyński. Anno 1753, Junij 13 d. s. v. Z archimandrij Słuckiey.

Отдѣлъ писемъ, тека 117.

206.

1753 г. 29 Июня. Письмо Иеронима Волчанскаго къ князю Иерониму Радзивилу.

Благодарить за возвращеніе православныхъ Греко-Русскихъ церквей въ Кричевъ, насильственно захваченныхъ въ унию, и просить о возстановленіи трехъ другихъ церквей, разоренныхъ пожарами или наѣздами, и находившихся въ совершенномъ запустѣніи. Въ одной изъ нихъ ксендзь Иличъ забралъ даже колокола, и переправилъ ихъ въ свою плебанію.

Jasnieoswiecony mosci xiąże dobrodzieju!
Zaszczyczone osobliwszym respektem jasnieoswieconey W. X. M. dobrodzieia cerkwie Graeco-Ruskie w mieście Krzyczewie od gwałtownych zaiazdow, y nazad od kilku miesięcy przywroczone possessorom swoim, nie-

wypowiedzianie tam wszyscy iak clerus, tak y poddanstwo jasnieoswieconey W. X. M. dobrodzieia cieszą się; mając dopioro wolne sumnienie na wychwalenie Boga chrzescianskiego z ucaleniem religij swoiey, nad ktore nic droższego w swiecie być nie może, za

co obligowany tenże clerus przy codziennych ofiarach bezkrotnych y modłach za drogie zdrowie, y iak naydłuższe szczęśliwe panowanie jasnieoswieconey W. X. M. dobrodzieia błagać maiestat Boski, a poddanstwo większą zachować wierność; do których y moją łącząc obligacją składam u nog jasnieoswieconey W. X. M. dobrodzieia nayniższe podziękowanie wespoł z temiż owieczkami Chrystusowemi mnie powierzonymi.

A ponieważ ieszcze dwie cerkwie, iedną vulgo Rożeyską, tamże w mieście Krzyczewie, która nie dawno funditus zgorzała, y dzwony J. M. xiądz Ilicz do plebanij swojej zabrał, drugą we wsi Samoteiewiczach zwierzchność zamkowa z drugimi na ten czas odebrać nie pozwoliła, wnaszam iak naypokorniejsze prozby moje do jasnieoswieconey W. X. M. dobrodzieia, o przywrocenie y tych dwóch cerkwi, gdyż te obedwie parafie różnie błakając się do Unij cale przystąpić nie chcą. Także upraszam y za Piatnicką cerkwią w Krzyczewie od pożaru żydowskiego zgorzała, o pozwolenie nowey erekcyi na tym że samym pogorzeliisku.

Respektem zaś otrzymanych subrepticie przywileiow na pomienione cerkwie, nie mała ieszcze zachodzi trudność, które nie mogą być inaczey zniesione, tylko przez we-

ryfikacją dawniejszych przywileiow w sądach ich mosci assessorskich, iakoż iuż ta sprawa z actoratu mego na przeszley assessoryi w Grodnie iest zaczęta, y dekretem nakazano komportacją takowych przywileiow pro futuro iuris. A że w roku 1744 podczas buntow chłopskich w starostwie Krzyczewskim, iakoby z rozkazu jasnieoswieconey W. X. M. dobrodzieia, wszystkim tamiecznym prezbiterom iniunctum było prezentować na cerkwie swoje awtentyczne fundusze y przywileie, od których w zamku Krzyczewskim pro tunc odebrano, y nazad nie powrocono; assessorya, publiczną pocztą ogłoszona pro die 3 7-bris, blisko imminet.

A tak osmielam się z iak naygłębszą demissją supplikować do łaskawego respektu iasnieoswieconey W. X. M. dobrodzieia, aby ex mandato domini takowe odebrane przywileie mogły być in tempore przywroczone swoim possessorom dla gruntowniejszego zaszczytu tychże cerkwi, w czym przy nieskączoney obligacyi wyglądając klemencyi panskiey zostawam, z iak naygłębszą adoracją jasnieoswieconey W. X. M. pana y dobrodzieia nayniższym sługą Hieronim Wołczanski, episkop Białoruski. Junij 29 die anno 1753. Mohylow.

Отдохъ нучемъ, мѣся 294.

1753 г. 9 Июня. Письмо Иеронима Волчянского къ вѣзю Иерониму Радивилу.

Жалуется на униатскихъ пароховъ, которые, безъ всякаго сношенія съ православными священниками, тайнымъ образомъ и въ близкомъ родствѣ, вѣнчали прихожанъ Греко-Россійскихъ церквей. Далѣе рассказываетъ слѣдующее: Ѳеодоръ Кушинъ, пресвитеръ Мошинскій, за нѣкоторыя важныя проступки, удаленъ былъ, по волѣ епископа, отъ своей должности, и на его мѣсто поставленъ былъ сынъ его Михаилъ. Между тѣмъ, отставной священникъ не хотѣлъ подчиниться распоряженію власти, и найдя поддержку въ замковой администраціи, продолжалъ священнодѣйствовать, не смотря на отлученіе; кромѣ того причинялъ вслѣдствіе оскорбленія какъ собственному сыну, преемнику по должности, такъ и игумену Невельскаго монастыря, куда онъ былъ отправленъ на покаяніе. Епископъ настойчиво протестуетъ противъ всѣхъ подобныя насилій, и требуетъ, чтобы свѣтскія власти не вмѣшивались въ дѣла духовныя, и не оказывали содѣйствія такимъ отступникамъ—*excessantom*.

Jasnieoswiecony mosci xiąże dobrodzieiu!
W panstwie Newelskim jasnieoswieconey W. X. M. dobrodzieia dowiedziawszy się, że po różnych parafiach ludzie Graeco-Rusczy w blizkich pokrewienstwach pominawszy swoich własnych parochow od unitow potaiemne szluby pobrali, contra canones synodales; o co tymże wydane są odemnie inhibicye, cassuiąc wszystkie takowe niegodziwe matrimonia. Tudzież Teodor Kuszyn, prezbiter Moszynski, bywszy protopopa Newelski, za znaczne excessus y podeszłe lata od funkcji protopopskiej y parafij una cum suspensione a sacris dekretem konsistorzu mego w roku terazniejszym 1753 die 15 Februarij będąc odsądzony, y do monasteru Newelskiego pro poenitentia dla przyięcia habitu zakonnego destynowany, ponieważ na tę samą parafią Michała syna swego od kilku lat promowował, za prezentą jasnieoswieconey W. X. M. dobrodzieia, z tą intencją, że miał libere sam do monasteru wstąpić; napotym ustawicznie z synem kłócąc się, nieraz do zabicia onego porywał się, dopiero ten że stary Kuszyn publice okazał się być rebellizantem władze mey, kiedy nie tylko zadosyc sam dekretowi nie czyni, ale

y tych wszystkich, ktorым są wydane inhibicye zbuntował, ieszcze quod maximum, że absque timore Dei waży sie stante suspensione w tey że parafij omnia sacramenta administrare, iako by przy protekcyi zwierzchnosci zamku Newelskiego, różne tumultus wzniecając, przeciwko xiędzu ihumenowi tamiecznemu, y nowopostanowionemu odemnie protopopu.

Nie mając sposobu do zabiezenia takowym inkonweniencyom, uciekam się iak nayskorniej do łaskawey protekcyi jasnieoswieconey W. X. M. dobrodzieia, supplikuiąc quam demississime zalecić ad praesens w Newlu J. M. panu komissarzowi, aby swieckie władzy w duchowne interessa nie wdawali się, y protekcyi excessantom do nieposłuszenstwa nie dawali, zakazawszy mocno poddanstwu swemu takowe przeciwnosci; ktorzy, iezeli chcą, vere in ritu Graeco zostawać, obediant władzy duchowney non derogando iuribus canonicis, a iezeli nie chcą obedire, satius recedant dokąd chcą, nieukrywaiąc się proznie religią Graeco-Ruską, mnie też contra conscientiam takowe excessus et scandala dissimulare impossibile, narod slepy, y prosty, praw duchownych nie-

znający, chce tego bardziej, quod libet licet, potrzebnie zawsze compelle intrare, popielicie więcej kary pańskiej niżeli duchowney hoisie. Co wszystko oddając do łaskawego respektu y zaszczytu jasnieoswieconey W. X. M. dobrodzieia zostawam z iak naj-

głębszą adoracyą. Jasnieoswieconey W. X. M. pana y dobrodzieia najniższym sługą Hieronim Wołczanski, episkop Białoruski. Julij 9 die, s. n., anno 1753. Mohylow.

Отдѣльн. въ писемъ, тома 294.

208.

1754 г. 21 Генваря. Письмо Иеронима Волчарского къ князю Иерониму Радзивилу.

Просить и въ этомъ письмѣ о защитѣ православнаго духовенства отъ разныхъ несправедливостей и притѣсненій со стороны свѣтской власти, ближайшимъ же поводомъ къ жалобѣ были слѣдующія обстоятельства: прихожане Язненскаго погоста, въ графствѣ Невельскомъ, выведенные изъ терпѣнія своимъ священникомъ обращались къ панамъ комиссарамъ графства за судѣйствомъ, но не получили никакого удовлетворенія, потому что обвиняемый нашель поддержку въ ксендзѣ официалѣ Невельскомъ; вскорѣ же послѣ этого священникъ перешель въ унию и покушался, при содѣйствіи того же официала, насильно обратить туда же и весь свой приходъ. Другой же священникъ Чуловскій, остававшійся вѣрнымъ своей церкви, и оклеветанный, зъ poduszczenia y corrupcyi żydowskiej, схвачень былъ, безъ всякой вины, комиссарамъ, и брошень въ тюрьму, гдѣ уже сидѣль болѣе четверти года.

Jasnieoswiecony mosci xiąże dobrodzieiu!

Jakie krzywdy ludziom religii moiey różnie zachodzą w dobrach jasnieoswieconey W. X. M. dobrodzieia, ośmielam się, z iak najpokorniejszą demissyą, niektóre z nich wyrazić jasnieoswieconey W. X. M. dobrodzieiowi, tym sposobem szukając protekcji pańskiej.

Przyłączam kopię suppliki od całej parafii pohoštu Jaznienskigo, w hrabstwie Newelskim sytnowanego, na excessanta prezbitera ich, przeszley jesieni podawaney ich mciom panom kommissarzom w Newlu; idąc zaś in favorem J. M. xiędza officiala Newelskiego ritus Latini, protegującego tegoż excessanta, a odemnie suspendowanego a sacris, oney przyiac nie chcieli; otrzymawszy abowiem J. M. xiędz officiala deklaracyą na rewokacyą tegoż excessanta, intendit per vim cerkiew y parafią do Unii zniewolić, dając tym pretextem y drugim excessantom

do nieposłuszenstwa protekcyą. Nie tamieć bynajmniej tey dobrowolney rewokacyi nikomu, kto chce, niech przy osobie iego zostaje unia, tylko aby cerkwi y parafii z sobą przeciwko prawom nie zawodzili, y wolno by in tali casu parafiom samych siebie y cerkwi bronie.

Drugie kopie z decyzji J. M. pana Chreptowicza, kommissarza starostwa Krzyczewskiego, w sprawie Czulowskiego prezbitera Bisowickiego wprzod ferowanej, napotym non subsecuta satisfactione, iakie punkta przeciwko temuż prezbiterowi, z poduszczenia y korrupcyi żydowskiej, falso wykoncypowane, przyslane mi przy liście od J. M. pana Rymszy, brata J. M. pana gubernatora Krzyczowskiego, na miejscu jego vicesregencyą mającego, oznajmując z iakiey racyi pomienionego prezbitera wziąwszy gwałtem z domu, skować y do turmy osadzić kazał, trzymając blisko cwierć roku w zamku Krzyczew-

skim: pod aresztem; tych wszystkich kopie y suppliki matki staruszki tegoż prezbitera mnie podaney przyłączywszy, podaję do wysokiego y sprawiedliwego rozsądku jasnieoswieconey W. X. M. dobrodzieia tę sprawę, ieżeli taki proceder zgadza się z Boskim y ludzkim prawem. Wszak każdy stan ma swoje prawo, y forum, na což takiey używać absolutości na zelżenie religii chrześcianskiej, y charakteru kapłanskiego, należało do mnie, iako ad forum competens, odesłać przy dowodach; uczynił bym pewnie sine omni conniventia condignam satisfactionem z onego pro exigentia criminis, co y

teraz ieżeli będzie przed sąd moy odesłany, y te wszystkie obietca przez inquisycją dowiedzione będą, przyrzekam jasnieoswieconey W. X. M. dobrodzieiowi, że nieubliżę świętey sprawiedliwości, dopraszam się iak naypokorniey u jasnieoswieconey W. X. M. dobrodzieia z tegoż J. M. pana Rymszy pro hoc illicito ausu wzajemney satysfakcyi, na którą wyglądaiąc, składam iak naygłębszą adoracyą u nog jasnieoswieconey W. X. M. pana y dobrodzieia nayniższym sługą Hieronim Wołczanski, episkop Białoruski. Januarii die 21, anno 1754. Mohylow.

Отдѣлъ писемъ, тека 294.

209.

1754 г. Февраль. Письмо Флоріана Гребницкаго къ князю Іерониму Радзивилу.

Извѣщаетъ о добровольномъ будто бы обращеніи въ унию священника Язненской церкви, и просить о посредствѣ комиссаровъ для такого же добровольнаго обращенія прихожанъ означенной церкви, żeby niebuntując się y nieszukając alienos deos szli za głosem y nauką tegoż własnego parocha swego.

Jaśnieoswiecony mci xiąże chorąży W. X. Lit. mnie wielce młciwie panie dobrodzieju.

Jako winszuję jaśnieoswieconey W. X. M. dobrodzieiowi, że benedicente Deo w dobrach jego widocznie krzewi się chwała Boska y prawdziwa wiara, kiedy y teraz recenter W. O. Jan Babinski, paroch Jaznienski Monastyrski w Newelszczyźnie, bez żadnego przymusu, sola gratia Dei inspirante, przybywszy tu do mnie sam benevole schizma abiuravit, a do jedności z kościołem świętym Rzymskim przystąpił. Tak ażeby tenże paroch był osobliwszą jaśnieoswieconey W. X. M. dobrodzieia protekcyą zaszczycony, y przy dawnych na tę cerkiew nadaniach (nim się na dalsze respecta pańskie zasłuży) przez wielmożnych ich mci panow kommissarzow

zachowany y ubezpieczony; oraz żeby z rozkazu jaśnieoswiecony W. X. M. dobrodzieia, mediante tychże ich mci panow kommissarzow dispozytione et ordinatione, parafianie jego o poddaństwo jaśnieoswiecony W. X. M. dobrodzieia niebuntuiąc się y nieszukaiąc alienos Deos, szli za głosem y nauką tegoż własnego parocha swego, y onemu bez odmiany byli in spiritualibus posłusznemi, iak nayuniżeney upraszam; oraz mię samego laskawym respektem jego pańskim pokornie insinuando, z iak naygłębszą demissyą, piszę się jaśnieoswiecony W. X. M. dobrodzieia nayniższym sługą Flor. Hrebnicki, metropolita całej Rusi, arcybiskup Połocki, die Februarii 1754. W Struniu.

Отдѣлъ писемъ, тека 86.

210.

1754 г. 13 Марта. Письмо Иеронима Волчанскаго къ князю Иерониму Радивилу.

Сообщаетъ о насильственномъ обращеніи въ унию той самой Лзненской церкви, о которой говорить въ предыдущемъ письмѣ митрополитъ,—униать, и которая, какъ уже извѣстно (см. № 208) обращена была усиліями ксендза официала Невельскаго; при этомъ Волчанскій прибавляетъ, что прихожане далеки отъ того, чтобы силою оборонять церковь отъ такого захвата. Въ этомъ же письмѣ епископъ проситъ о возвращеніи и возстановленіи нѣкоторыхъ другихъ церквей, изъ коихъ одна въ Кричевѣ злоумышленно сожжена была униатою.

Jasnioswiecony mości xiąże dobrodzieiu!
Łaskawy respons jasnioswieconey W. X. M. pana i dobrodzieia de die 28 Februarij z Białey na zanesione skargi moje i iak naygłębszym przyiąwszy uszanowaniem, dziękuję iako naypokorniey za deklaracye panskie względem zabronienia onych; ta zaś intencya iego mości xiędza officiala Newelskiego iuż ad actum przysła, ponieważ cerkiew namienioną Jaznienską w woytowstwie Monastyrskim, po rewokacyi popa Babińskiego, w roku immediate przeszłym in Decembri na Unią odebrano, y od jasniewielmożnego jego mości xiędza metropolity uniaackiego onemu do teyże cerkwi przysłana inwestytura y w niey administruie; bez wyrazney tey woli jasnioswieconey W. X. M. pana dobrodzieia poddani sami przez się bronić cerkwi od zaiazdu niemogą, y moia intencya od tego daleka, abym ich miał kiedy na to pobudzać; wszak y w starostwie Krzyczewskim tak w samym mieście Krzyczowie cerkiew narodenia pańskiego, iako na włosci w Samoteiewiczach tymże samym sposobem na unie odebrane, chociaż, z rozkazu jasnioswieconey W. X. M. pana y dobrodzieia, drugie w Krzyczowie nazad przywroczone, iednak te dwie zamek Krzyczewski niedopuscił odebrać, o restytucyą których y

dopiero iako nayunizeniey supplikuję do respektu jasnioswieconey W. X. M. pana y dobrodzieia, y lubo w mieście Krzyczowie namieniona cerkiew narodenia Pańskiego przez unita spalona, parafia jednak mogłaby nową wystawić, gdyby od jasnioswieconey W. X. M. pana y dobrodzieia pozwolenie otrzymała. Z prezbitera Biesowickiego, iezeli będzie odesłany do sądu mego, y będą mu dowiedzione żądane excessa, nieubliżę pro iustitia satisfakcyi, ale y z jego mości pana Rymszy wzaiemney dopraszam się pro illicito ausu.

Supplikowałem w roku przeszłym Junij 26 do jasnioswieconey W. X. M. pana y dobrodzieia o przywroczenie awtentycznych funduszow y przywileiow, które iakoby podczas buntow chłopskich w starostwie Krzyczewskim, z rozkazu jasnioswieconey W. X. M. pana y dobrodzieia, wszystkim tamecznym prezbiterom iniunctum było prezentować na cerkwie swoje w zamku, napotym one odebrano, y nazad niepowrocono; na co nieotrzymawszy rezolucyi musiałem przesła assessorą opuścić, a teraz druga następnie konieczna iest komportacya starych do rosprawy, względem subreptitie nowych otrzymanych przywileiow przez jego mości xiędza Illicza na też same cerkwie. O co

powtornie iak naypokorniey supplicuiąc, przy złożeniu nayniższej demissy u nog pańskich, iestem jasnieoswieconey W. X. M. pana y dobrodzieia nayniższym sługą Hieronim Woł-

czanski, episkop Białoruski. Marca 13 d. anno 1754. Mohylow.

Отдох писемъ, тока 294.

211.

1754 г. 5 Июня. Письмо Леона Шентницкаго, епископа Львовскаго, къ князю Михаилу Радивилу.

Приносить жалобу на диспозиторовъ — распорядителей по имѣніямъ князя въ Жолквѣ. Еще со времени Іосифа Шумлянскаго, епископа Перемышльскаго, упомянутые диспозиторы начали не законнымъ образомъ вторгаться въ права, принадлежащія епископіи, и утвержденныя привилегіями королевскими, отнимали монастырскія земли, а не задолго предъ тѣмъ насильственнымъ образомъ завладѣли ярмаркою, принадлежавшею на монастырской кафедральной площади, и захватили ярмарочные сборы, принадлежавшіе по праву монастырю: право на производство этой ярмарки дано было еще въ 1679 г. См. Kron. Lwow. Zubrzyckiego стр. 438.

Jasnieoswiecony mości xiąże dobrodzieju! Bytność W. X. M. dobrodzieja na przeszłych kontraktach we Lwowie tak była z uniwersalnym dla wszystkich ukontentowaniem, że ją każdy mógł nad wszelkie inne consideracye y interessa swoje przekładać sobie. Z teyże y ja sam niemniey profitując, niechciałem W. X. M. dobrodziejowi z prywatnym moim względem jarmarkow praecise katedrze mojej Lwowskiej nadanych przykrzyć się interessem y uzalić się samemu, jako dyspozytorowie W. X. M. dobrodzieja, a podobnoś mimo wiadomości jego od obietcia przez jego mci xiędza Szumlańskiego, biskupa Przemyckiego, po śmierci ś. p. jego mci xiędza metropolity antecessora mego, administracyi, zaczęli w prawa moje (którymi a osobliwie przywilejem nayiaśnieyszego niesmiertelney sławy Jana III nietylko lud popospolity ale też poddani z państw Żukiewskich y innych dziedziczni od wszelkich jurisdycyji y podatkow mieyskich y publicznych są excypowani, a do stanowisk y jarmarcznych szczególnie ś. Jur-

skiego przyłączeni) wrywać się y na grunt mieyski na skarb W. X. M. dobrodzieja pod ś. Jurem kupiony, na którym żadney przedtym praktyki jarmarkowania niebyło. Z placu katedralnego jarmarkom zwyczajnego nie tylko ludzi Żukiewskich ale też obcych przeciągać, jarmarki sobie stanowić y od nich jarmarczne usurpować, a przytym dla dalszych niepomyślnych jakowychś konsekwencyi na moim gruncie kamień zakopywać. Wiedząc tedy doskonale, że W. X. M. dobrodziey na pobożnych uczynkach y samey słusznosci panowania swojego założył stabilimenta y niezwykleś tego odmieniać, co waleczny sławą, imieniem y innemi heroicznemi cnotami y dzielnościami monarcha Jan III a antecessor W. X. M. dobrodzieja chwalebnie postanowił, ale bardziey poczynione dla świętnic pańskich przez przodkow swoich dyspozycye pomnażać pragniesz; gdy w tym u dyspozytorow W. X. M. dobrodzieja przyzwoitay nieodebrałem łatwości, zdako mi się do samego uczynić tę odezwę, nayuniżeney upraszając, abyś takowe dyspozy-

borow swoich bezprawia chciał zganić y napotym katedrę moją y mnie samego zostawił circa liberum przy prawach usum stanowienia bez żadney prepedycyi y przeciwnego usurpowania tych jarmarkow.

Przecco zmocnisz y utwierdzisz W. X. M. dobrodziey bardziey dawne y prawdziwe we tnie impressye do powinnych uslug y obo-

wiązkow swoich, do których na zawsze sposobiac się zostawać pragnę, z nieskonczonym uszanowaniem jasnieoswieconego W. X. M. dobrodzieja szczerze zyceliwym y najniższym slugą L. Szeptycki B. L. H. K. z Lwowa d. 5 Junij 1754 anno.

Odpis listu, tom 257.

212.

1754 г. 27 Сентября. Письмо Михаила Козачинскаго къ князю Іерониму Радивилу.

Священникъ въ мѣстечкѣ Старобинѣ Василій Бабарыка былъ преданъ, вмѣстѣ съ своею женою, сильному пьянству, и такъ какъ не смотря ни на какія исправительныя мѣры не отставалъ отъ своей пагубной страсти, то и былъ наконецъ отставленъ отъ своей должности. Между тѣмъ Бабарака, при посредствѣ Слуцкихъ іезуитовъ, перешелъ въ унию, и получилъ новое мѣсто въ Бранчицахъ, — мѣстечкѣ, принадлежащемъ іезуитамъ, но и здѣсь не отставалъ отъ своего порока, такъ что и новые покровители отказались его поддерживать, tego pianieć nieprotegują, y nowoobracennyj священникъ домогался получить снова мѣсто въ Старобинѣ.

Jasnieoswiecony mości xiąże panie a panie dziedziczny, collatorze miłościwy.

W wieczystym poddaństwie jasnieoswieconey W. X. M. w miasteczku Starobinie przy cerkwi ś. Mikołaja na starodawnym funduszu... swiaszczennik Graeco Ruskiey non unitorum religij Bazyli Babaryka..... wie sacre wziewszy 1736 anno aż do roku 1752 sprawował się wsw..... ciwie, jak każdemu swiaszczennikowi należy, a od tego 1752 r., już..... ci rok jak wziął pić wodke, tak się rozpił y sam y sama popadya jego, ... Starobinskie plebanie wniwec obrócili, y co było bydełka lub z koniey nawet y grunta funduszowe żydom na liquory pozastawiali: y tak przez trzy lata różnych medii..... wałem, abym jego od tego cale niepohamowanego pianstwa odstreczył: już y tiumą już y miserere mei, już y postem świętym sprowadziwszy go do archymandryi Słuckiey przesyłać: na co przy mieszanach Starobiń-

skich w mojej celi sam y sama rozpisali się, że już wodki niebędą pić. Ale cóż kiedy habitus facile (ut ajunt) acquiritur, difficile autem movetur a suo subjecto, jak wyjechali z archimandryi może spół rocza statkowali, a potym ten wyszpomieniony swiaszczennik Starobiński Bazyli Babaryka, tanquam canis ad suos vomitus, do pianstwa tak się obrocił, że w cale do celebrowania służby Bożey, y drugich świętych sakramentów, tum propter tremebundas manus, tum propter sitim exustu cremati provenientem, stał się niesposobnym, jako też na samy fest z martwych wstania Pańskiego, tak tyż w niebowstąpienia, y zesłania Ducha ś. służby Bożey ani jutrzni sam nie celebrował, tylo drugich wblizkości żyjących apraszał, aby za jego celebrowali.

Oczym ja dowiedziawszy się posłałem do Starobina wikariusza, a jemu Bazylemu Babaryce inhibitią do poprawienia życia, według

Jegoż samego mnie danego rozpisu, aby wedki niepił. On niestatek swiaszczennik Starobiński Bazyli Babaryka zniosszy się z kapłanem uniackim, że w Branczycach w poddaństwie ich mciow XX. Jezuitów Słuckich. . . . . terazniejszego 1754 roku Junij 28 d. s. v. nocą otrzymawszy cztery podwozy z Branczyc. . . . . Starobina, ze wszystkim y z Starobina wyjechał do Branczyc, y tam zaraz nierozpytawszy się o nim jaki to człowiek do unij przyprowadzono: a co większa, niejechali drogą lecz żytem, y tak żyta Starobineom na ośm (jak powiadają) korcy wytłuki: y ich mśc. XX. jezuiti Słuccy tego pianice nieprotegują, tylo ten kapłan Branczycki spoczątku rad przyjął jego, a teraz już (jak słyszę) wypędza go, że w cale nie chce się nauczyć: gdzie potrzeba klęczyć, gdzie nie, podczas celebracyi, jeszcze z nim kontradykuie ow pianica: a co (prawie) lepiej postaremu.

A ponieważ tam w Starobinie na jednym cmentarzu y przy jednym starodawnym funduszu są dwie Cerkwi a unita tam niemasz y jednego, tedy on pijanica chcąc kłotnie jedno wyrabiać między wieczystymi poddanymi jasnieoswieconey W. X. M. Starobińskimi barzo skrytym sposobem sciele sobie

drogo w tateyszych ich mciow officialistow, aby tam był w Starobinie do której cerkwi przyjęty.

Ulitaj się tedy jasnieoswiecony mci xięte dobrodzieju panie a panie dziedziczny, celatorze miłościwy, racz wysłuchać prośby wiernych wieczystych poddanych swoich Starobińskich, a nie pozwalay temu pianicy więc już tam bywać, bo od jego żadnego nabożeństwa nie będzie, tylo jedno skandalum, jedne zgorzenie między prostotą; a co większa on omnino hypocrysat: on by znowu po starodawnemu celebrował; jak się z tym publice ozywa że (prawie) lepiej. . . . . dawnemu; i dla tego tam już iemu niepozwalac: a do czasu wikariusz odemnie ordynowany tam w Starobinie celebrował.

Scieląc się pod nogi pańskie y ja z temi obywatelami Starobińskimi, jak nayuniżenney supplikując, o miłym zdrowiu y szczęśliwym panowaniu jasnieoswieconey W. X. M. majestat Boski błagać usque quo vivam non desinam, jasnieoswieconey W. X. M. nayniższy sługa nec non scabellum pedum Michał Kozaczynski, archimandryta Słucki, anno 1754 Julij 29 d. s. v. Słuck.

Отдѣлъ писемъ, тома 117. Письмо ветхое.

213.

1754 г. Сентябрь. Письмо Смоленскаго губернатора, князя Василія Оболенскаго, къ Смоленскому подкоморію, пограничному региментарю.

Объясняя причины усиленія воровскихъ и разбойницкихъ шаекъ Русскихъ перѣбжчиковъ, производившихъ набѣги на пограничныя имѣнія, требуетъ выдачи по крайней мѣрѣ главнѣйшихъ изъ этихъ бѣглецовъ, и при этомъ прилагаетъ подробную вѣдомость дезертеровъ, съ обозначеніемъ мѣстъ, откуда они бѣжали, и гдѣ находятся. Вѣдомость эта, съ нѣкоторыми сокращеніями, помѣщена будетъ ниже, въ особомъ приложеніи.

Высокородный и почтенный господинъ подкоморій Смоленской, полковникъ повѣту Ор-

шанскаго, староста Пилвиской, поручикъ Пятегорской, региментаръ пограничной Бѣло-

русскихъ войскъ великого княжества Литовскаго, мой особенной благодѣтель!

Вашего высокородія моего особенной благодѣтеля писаніе, изъ Коревиць отъ 27 пущенное, я сего жъ Сентября по новому стилю 24 числа чрезъ господина ротмистра Лихопина исправно получилъ, изъ которого усмотря, что ваше высокородіе по уполномоченію отъ его свѣтлости великого гетмана Литовскаго въ настоящемъ региментарскомъ званіи и должности до нынѣ находитесь, и, по полученному отъ меня письму, тѣхъ господъ Польскихъ шляхтичей, которые Россійскихъ бѣглыхъ воровъ и иныхъ злодѣевъ въ домахъ и маестностяхъ своихъ содержатъ и укрываютъ, къ дѣйствительному понужденію вступать, а въ противномъ случаѣ и нескорой выдачи по надлежащему праву поступить объщаетесь въ томъ, и въ показуемомъ отъ вашего высокородія чрезъ то къ Россійской имперіи доброжелательствѣ не знако какъ за великое и равномѣрное одолженіе принялъ; и хотя, по нестерпимости въ причиняемыхъ отъ такихъ воровъ въ Россійскихъ границахъ завсегданныхъ разбояхъ, какимъ бы образомъ тѣхъ злодѣевъ въ Польскихъ пограничныхъ мѣстахъ искоренить, съ здѣшной стороны крайнее домогательство происходило, и къ вашему высокородію, моему особенному благодѣтелю, неоднократно писано, требуя, чтобъ ваше высокородіе вслѣдствіе его свѣтлости ордеровъ, для пограничного спокойства и благополучія, по искорененію оного злодѣйства и смыслу и поимки какъ оныхъ такъ и прочихъ Россійскихъ бѣглыхъ вступить благоволили. И хотя ваше высокородіе въ 1752 году въ Маѣ мѣсяцѣ присланнымъ письмомъ о вступленіи въ то дѣло и обнадеживали, однакожъ въ тогдашнее время удержались по причинѣ ожиданія

еще отъ его жъ свѣтлости нѣкоторого требуемого наставленія: и хотя и потомъ чрезъ письма многіе требованія происходили, точію звано, за приключаемыми въ дальніе мѣста вашии отлучками, никакого извѣстія не имѣлось, и тако съ прежнего вашего высокородія къ границамъ прибытія тѣмъ ворами въ Польскихъ пограничныхъ мѣстахъ никакого страху и искорененія, и прочимъ бѣглымъ выдачи не имѣлось, и нынѣ не имѣется; а тѣ вору, какъ вашему высокородію изъ вышеписанныхъ многихъ прежнихъ писемъ самому извѣстно, не точію чтобъ отъ намѣренного своего злаго дѣла унимались и удерживались, но, не имѣя въ Польскихъ мѣстахъ себѣ страху и видя тамъ безопасное себѣ пребываніе, отъ времени до времени безъ пропущенія каждого лѣта, не малыми партіями собираясь и проходилъ въ Россію, великіи разоренія, мученія и смертныя убійства чинили и нынѣ, по извѣстующемуся здѣсь подлинному извѣстію, въ недавномъ времени изъ маестностей подкоморіега пана Халецкаго изъ мѣстечка Вѣрки и старосты Минскаго Ивановскаго изъ села Костюковичъ собрался человекъ до семидесяти, противу маестности его сіятельства князя Черторижскаго мѣстечка Хотимска между форпостовъ, для разбоя прошли въ Россію, и каждой тѣхъ мѣстечекъ обыватель содержать въ своихъ домахъ таковыхъ воровъ человекъ по пяти и по десяти, а по большей части все Россійскіе бѣгле, изъ которыхъ нѣсколько, подъ видомъ сплавления до Дубровны лѣсу будто для работы пребывали, въ самомъ дѣлѣ по возвращеніи оттуда ходятъ на разбой; и хотя, по непрестанному ихъ въ Россійскихъ границахъ разбою, для поимки и искорененія завсегда особенныя команды обрѣтались, и нынѣ обрѣтаются, точію послыша оныи паки за рубомъ

уходить. Къ тому же и известной въ Костюковичахъ Россійской подданной бѣглець города Доргобужа купецъ Мусатовъ, живучи въ томъ мѣстечкѣ, прѣзжающіихъ для торговъ Россійскихъ купцовъ разбиваетъ и грабятъ, отъ чего государственное разореніе происходитъ и върине Ея Императорскаго величества подданные нестерпимую претерпѣваютъ обиду; и хотя же вслѣдствіе опубликованныхъ въ Польшѣ универсаловъ о выдачѣ оныхъ съ Россійской стороны безпрестанныя требованія происходятъ, однако же господа Польскіе обыватели, не точю чтобъ оныхъ выдавали, но и сверхъ прочихъ завсегда еще бѣглыхъ драгунъ, солдатъ и рекрутъ дѣйствительно принимаютъ и сами признавъ, что за ними живутъ, требуютъ за нихъ не малой денежной суммы, какъ-то и нынѣ изъ Рославскаго пивадрона полковой писарь прозываемой Боярковъ, учиня при командѣ немалые продровости и бѣжавъ, живетъ въ тѣхъ же Костюковичахъ при тамошнемъ администраторѣ, которой чрезъ нѣкоторое домогательство обрѣтающагося на форпостѣ примернаго Лебедева, хотя выдать и общаетъ, точю требуетъ за ту выдачу тридцати червонцовъ.

Того ради объ оныхъ ворахъ и разбойникахъ, сколько нынѣ здѣсь известно и у кого въ Польшѣ жительство имѣютъ, при семъ до вашего высочородія именную вѣдомость сообщаю, и прошу вслѣдствіе его величества, короля Польскаго, универсаловъ и указовъ и, по имѣющимся у вашего высочородія отъ великаго гетмана ордеровъ, держателей бѣглыхъ воровъ и разбойниковъ и прочихъ Россійскихъ бѣглыхъ, а ежели объ оныхъ кромѣ воровскихъ людей къ выдачѣ никакого точнаго повелѣнія не имѣете, и до вашей должности того не мало не принадле-

житъ, то хотя тѣхъ, кои оныхъ воровскихъ людей, также бѣглыхъ драгунъ, солдатъ и прочаго служилого чина людей, въ томъ числѣ полковаго писаря Бояркова и Доргобужанина Мусатова, яко праличнаго вора и разбойника, у себя содержатъ, по вышеписаннымъ имѣющимся у вашего высочородія гетманскимъ ордеромъ и по своему обычаю, къ немедленной и безотговорочной оныхъ въ Россійскіе границы выдать благоволите усильнѣе понудить, ибо отъ такихъ бѣглыхъ служилыхъ людей по ихъ шалостяхъ и недоброму состоянію не много чего ожидать, какъ тому же подобныхъ худыхъ поступковъ.

А ежели тѣ господа Польскіе обыватели, какъ ваше высочородіе и сами въ своемъ письмѣ пишете, добровольно оныхъ выдавать не похотятъ, то къ точному оныхъ воровскорененію и къ поимкѣ и выдачѣ потумъ благоволите по надлежащему праву поступить и меня увѣдомленіемъ не оставить, чтобъ усмотря изъ того, и съ здѣшней стороны можно было всякія мѣры употребить, дабы такіе веры не умножились и наибольшихъ въ Россійскихъ границахъ злодѣйскихъ поступковъ причинять не могли.

Что же ваше высочородіе объявлять позволите о нѣкоторомъ взятомъ на Брянскихъ форпостахъ Польскомъ шляхтичѣ Зенковичѣ, то во удовольствіе вашего требованія, хотя объ ономъ здѣсь никакого известія не имѣется, однако же ни мало медля пошлѣ Ея Императорскаго величества указъ въ Брянскую воеводскую канцелярію, чтобъ она о томъ шляхтичѣ, если оной тамъ гдѣ взять и по какой причинѣ и давно ль, въ самой скорости прислала сюда известіе; а сверхъ того о подтвержденіи объ ономъ въ Бѣлгородскую губернію или куда надлежитъ,

представлено отъ меня государственной иностранной коллегіи, и, что потому послѣдуетъ, впродъ вашего высочородія безъ извѣстія не оставлю. Вашего высочородія, моего особеннаго благодѣтеля, послушный слуга Ея императорскаго величества, самодержцы все-

россійской, всемилоствѣннѣйшей великой государни моея, генералъ маюръ и Смоленской губерніи губернаторъ князь Василій Оболенскій. Смоленскъ. Сентября дня, 1754 г.

Отдѣлъ писемъ, тома 161.

214.

1754 г. 27 Сентября. Письмо Михаила Козачинскаго къ князю Іерониму Радзивилу.

Жалуется на разныя притѣсненія со стороны Слуцкихъ евреевъ. Притѣсненія же эти состояли въ слѣдующемъ: по проискамъ жидовъ — przez udanie żydowskie запрещено было производить какой либо торгъ во владѣніяхъ Троицкаго Слуцкаго монастыря, хотя здѣсь и прежде, по словамъ архимандрита, не было никогда настоящей торговли, кромѣ того, что какой нибудь бѣднякъ привезетъ иногда осмину хлѣба или волочугу сѣна въ уплату за долги. Далѣе, объявлено было съ барабаннымъ боемъ, чтобы въ монастырской корчмѣ не только водки, но даже и пива никто брать не осмѣливался, подѣ страхомъ наказанія у позорнаго столба; и для наблюденія за этимъ, прибавляетъ Козачинскій, въ торговые дни присылаются сюда три жолнера отъ команды Слуцкой, такъ, что бѣднымъ людямъ даже отдохнуть нельзя въ этой карчмкѣ, а между тѣмъ рядомъ съ него другая настоящая корчма, и никто за нею не наблюдаетъ.

Jaśnieoświecony mosci xiąże panie a panie dziedziczny collatorze miłościwy!

Oddalenie się jaśnieoświeconey W. X. M. z Słucka do Białey komu białe wszelkiej radości pełne urodziło flory; a mnie barzo wielkie iakoby Cimmeryiskie naniósło ciemności, bo iedynie przez udanie żydowskie jeszcze in Julio raz w Słucku wybębнiono, żeby na jurisdice Troyczańskiej żadnych nie było targow, a tu iak z początku, pono, samego Słucka żadnych nigdy nie bywało targów, tak y teraz nie bywaią; chyba kto za dług кому, ieżeli naprzod na podymne, lub na czynszowe pieniędzy co wyżyczy iaką ośminkę zboża, lub nastramek siana przywiezie, to iest. pierwsze udanie żydowskie.

Drugi raz wybębнiono, żeby w karczemce tey miserney Troyczańskiej, w której od lat kilkadziestu wodka nie przedaią, nikt iuż y piwa nie pił, pod karą cwiczenia u

prengierza, y dla tego w targowe dni trzech żołnierzów do tey karczemki z komandy Słuckiej przysylaią, żeby ludziom ani odpocząc pod tą karczmą dali, co się dzieje z wielką krzywdą klasztoru. Ponieważ archimandryja Słucka, według zaprzysiężoney w roku 1690 taryfy, za te karczemkę płaci do skarbu najjaśnieyszey Rzeczy Pospolitey Marcowey raty osmdziesiąt złotych, a Septembrowey raty tak też osmdziesiąt złotych, y tak w ieden rok wnosi sto sześćdziesiąt złotych, a zkąd że ich wziąc, kiedy iuż y piwa szklanki w niey wypić nie pozwalaią ludziom; to jest drugie udanie żyдowskie.

Na ostatek, ten arendarz Troyczański wszelką należytość do swego kahału płaci, y wszyscy rzemiesnicy, którzy na Troyczańach żyją, powinności cechowe do Słucka punktualnie wypłacają, nawet co niosą do miasta na sprzedaż albo sobie kupuią, zaw-

sze licente za te płacą: y co więcej tym żydom nie dostaje! chyba jednego nad chrześcianami uciemżenia.

Ulituj się tedy jaśnieoświecony mosci xiążę dobrodzieju, panie a panie dziedziczny, collatorze miłościwy; racz rozkazać komandzie Słuckiej, aby tych żołnierzów w targowe dni na Troyczany nie posyłało, y przynamniey od tego najmizerniejszego liquoru ludzi przeieżdżających nie odstręczano, iako za świętobliwych antecessorów jaśnieoświeconey W. X. M., tak też stante felici haereditario dominio jaśnieoświeconey W. X. M. aż do tych czas było: a kiedy iuż

wcale tego potrzeba, to tutaj że na Troyczanach iest karczma kabakowa, niech by sobie w niej stali a mnie dali pokoy. O które miłosierdzie pańskie, flexis supplicuiąc genibus, o miłym zdrowiu y długoletnym szczęśliwym panowaniu maiestat Boski z całą archimandryą przez przysięgę wykonaną w Kijowie błagać obligowany jestem jaśnieoświeconey W. X. M. pana a pana dziedzicznego, collatora miłościwego, nayniższy podnożek y wierny bogomodlca Michał Kozaczyński, archimandryta Słucki. Z Słucka, anno 1754, 7-bris 28 d., s. v.

Отдѣлъ писемъ, тема 117.

215.

1755 г. Сунлика отъ пресвитероу Вызненской церкви къ князю Іерониму Радвильу.

Жалуются на ревизора Кoryпскаго, несправедливо отрѣзавшаго отъ нихъ часть церковныхъ земель, и обложившаго остальные владѣнія незаконными пошлинами, а также на администратора, по поводу его насилій въ вымогательствѣ этихъ пошлей; при этомъ просятъ оставить ихъ при прежнихъ грунтахъ, дарованныхъ и утвержденныхъ привилегіей Катерины Юрьевны Олельковны.

Jaśnieoświecony mosci xiążę, panie collatorze y naymiłościwszy dobrodzieju!

W roku terazniejszym 1755 J. M. pan Korypski, rewizor jaśnieoświeconey W. X. M., sporządzając inwentarz włosci Wyznienskiej, kawałek gruntu funduszowego, od jaśnieoświeconey xiężny J. M. Katarzyny z Tenczyna Juriewey Olelkowey w roku tyśiącznym sześćsetnym siedmdziesiąt czwartym (na co y samy fundusz iest) cerkwi Wyznienskiej nadany, zaiedno z inszemi gruntami tey że włosci przemierzyć kazał, w morgi płatne obrócił y do inwentarza wpiisał, lubośmy J. M. y samy fundusz praezentowali, iednakże nic nie zważał; za którą niebywałą nigdy z tego gruntu nową pensją morgową J. M. pan administrator Starczycki y Wyznienski ciężką exekucją nas ubogich kapłanow Wyznienskich grzębi y do płacenia oney przymusza.

W czym iako naygłębiey padając pod naymiłościwsze stopy collatorskie ze łzami supplicuiemy, racz jaśnieoświecony mosci xiążę panie dziedziczny y osobliwszy dobrodzieju przy całosci funduszu nas ubogich kapłanow kazać zostawić, y od tey nowo wpisaney inwentarzowey pensyi miłościwie nas uwolnić, za którą collatorską klemencję y miłosierdzie pańskie winni będziemy o miłym zdrowiu y szczęśliwym długoletnim panowaniu jaśnieoświeconey W. X. M. do zgonu życia maiestat Boski błagać.

Jaśnieoświeconey W. X. M. pana collatora y naymiłościwszego dobrodzieja ustawiczne bogomodlcy y nayuniżensi podnożkowie Hryhori Babarika, prezbyter cerkwi Wyznienskiej Kirył Babaryka, prezbyter Wyznienski.

Отдѣлъ писемъ, тема 5.

216.

1755 г. 26 Февраля. Письмо Михаила Козачинскаго къ князю Герониму Радзивилу.

Извѣщаетъ, что мѣкто Петръ Чадай, мѣщанинъ Слуцкій, бывши съ товарами въ Варшавѣ во время сейма, обратилъ вниманіе придворныхъ бѣдностію своихъ товаровъ, и когда на разспросы о причинѣ этого объяснилъ, что товары его были разграблены во время инкурсии коронной въ Замостьѣ, то въ вознагражденіе за понесенные убытки получилъ особую королевскую привилегію — быть одзвирнымъ, т. е. придверникомъ, на время пребыванія короля въ Гродненскомъ повѣтѣ.

Jaśnieoświecony mosci xiąże, panie a panie dziedziczny collatorze miłościwy!

Immediate przeszłego 1754 anno in Septembri et 8-bri miesiącach, mieszczanin Słucki, a wieczysty poddany jaśnieoświeconey W. X. M. Piotr Czaday, będąc w Warszawie z towarami swemi pod czas seymu, in diskursu z dworzaninami królewskiemі, ratione towarów, kiedy go spytano: czemu (prawie) takich towarów iak przed tym nie macie? wtenczas on Piotr Czaday odpowiedział: że (prawie) iak nas pod czas inkursyi koronney w Zamościu rozgrabiono, przyszedliśmy do ubostwa: co gdy wzniesiono najjaśnieyszemu majestatowi, w rekompense tego, wydano jemu Piotru Czadajowi privilegium jego królewskiej mosci być odzвирнымъ w powiecie Grodzińskim, pod czas bytności najjasniejszego króla J. M., z którym przywilejem rad by sam zaraz upaść do stop jaśnieoświeconey W. X. M., iako pana

swego dziedzicznego, tyłoz ubostwa jego y niedolegliwość zdrowia pod czas tak ciężkiej zimy nie dopuszcza, ale iako wszyscy wesółym sercem żądamy, tak y on Piotr Czaday oczekiwa szczęśliwego przybycia jaśnieoświeconey W. X. M., iako pana swego dziedzicznego, do Słucka. A na ten czas z pokorną swoją suppliką, y z tym przywilejem królewskim upadnie do stop pańskich, a teraz żeby nie był opacznie udany, anticipative przezemnie z tym się iak naypokorniey ozywа, y wszystko do woli jaśnieoświeconey W. X. M. jako pana swego dziedzicznego, składa, co też y ja secundum petita ejus doniosszy, samego siebie pańskiej clemencyi na zawsze polecam iako ten jaśnieoświeconey W. X. M. nayuniżeńszy sługa nec non scabellum pedum Michał Kozaczyński, archimandryta Słucki. Anno 1755, Febr. 26 d., s. v.; z Słucka.

Отдѣлъ писемъ, тека 117.

217.

1755 г. 30 Декабря. Письмо Смоленскаго губернатора, князя Василія Оболенскаго, къ Литовскому гетману князю Михаилу Радзивилу.

Жалуется на медленность дѣйствій пограничныхъ судовъ, назначенныхъ для разбора дѣлъ о перебѣжчикахъ, и обвиняетъ въ томъ только Польскихъ комиссаровъ, умышленно желавшихъ затягивать эти дѣла и дѣйствовавшихъ очевидно въ интересахъ Польскихъ помѣщиковъ, или, какъ сказано въ документѣ, для единой понаровки къ тамошнему шляхетству и обывательству. А эти послѣдніе, съ своей стороны, употребляли всѣ средства для удержанія перебѣжчиковъ: ко удержанію оныхъ всѣ пожитки, хлѣбъ, и разной скоть и платье обобравъ каждому въ недѣлю давать на перемѣну точію по одной рублѣ.

Сіятельвѣйшій князь милостивый государь.

Вашей княжеской свѣтлости, милостивому государю, какія многія Россійскимъ ея пр-

ператорскаго величества, всемилостивѣйшей великой государыни моей, подданнымъ пограничнымъ жителямъ съ Польской и Литовской стороны отъ давного уже времени обиды приключены и почитай непрерывно происходятъ, а особливо переизвѣвомъ, принимаемъ и удержаніемъ бѣглыхъ ея жъ императорскаго величества подданныхъ: драгунъ, солдатъ, дворовыхъ людей и крестьянъ, о томъ изъ завсегдашнихъ почти представленийъ, чрезъ пребывающаго при его величества королевскомъ Польскомъ дворѣ господина дѣйствительнаго статскаго совѣтника и чрезвычайнаго посланника Гроса и обрѣтающагося въ Варшавѣ секретаря посольства Ржичевского, довольно извѣстно, а напротивъ оного не безъ того что въ разныхъ обидахъ и въ другихъ случаяхъ и въ пограничныхъ ссорахъ и съ Польской стороны якобы въ неудовольствіи жалобы чинятся, и для того, дабы происходящіе на границахъ неурядки и обосторонныя обиды пресечены, и для разобранія и рѣшенія случающихся по онымъ дѣлъ, также для возвращенія убѣгающихъ съ Россіи людей, съ Литовской стороны пограничные суды конечно учреждены, и на оныя для съѣздовъ съ Россійскими нарочные комиссары опредѣлены, и чтобъ о выдачѣ назадъ въ Россію всѣхъ въ Польшѣ и Литвѣ живущихъ бѣглецовъ и о неприниманіи оныхъ впредъ особливые его королевскаго величества универсалы съ крѣпкимъ подтвержденіемъ публикованы были объ ономъ, вслѣдствіе прежнихъ его величества указовъ, неоднократно, а наипаче во время послѣдней въ прошломъ 754 году его жъ величества при собравшемся тогда сеймѣ бытности, чрезъ вышепомянутыхъ господъ посланника Гроса и секретаря посольства Ржичевского, многія старанія и домогательства употреблены бу-

дучи на такое учрежденіе пограничныхъ судовъ, тогдажъ дѣйствительно соглашались и съ стороны двухъ воеводствъ, а именно: отъ Мстиславскаго во первыхъ были назначены подстароста судебной Мстиславской Гоминской, да староста Хиславской Тихоновецкой, а потомъ въ отмѣну онымъ дѣйствительно опредѣлены другіе господа Шилевской, городничей, и Ильиничъ, подстолій Мстиславскій, а отъ Витебскаго господа Милькевичъ, ловчей, и Микоша, ротмистри Витебскіе; а отъ всероссійской имперіи съ стороны ея императорскаго величества на протаву того опредѣлены: противъ Мстиславскаго воеводства изъ здѣшняго шляхетства господинъ полковникъ князь Василій Друцкой-Соколинской, а противъ Витебскаго ротмистръ Яковъ Потемкинъ съ товарищи.

И по состоявшемуся его величества королевскому именному универсалу всякаго чина и достоинства людямъ какъ короннымъ такъ и великаго княжества Литовскаго, съ публикованія оного, никого изъ Россійскихъ людей на поселеніе приходящихъ принимать не велѣно, но паче оныхъ, съ чѣмъ бы они ни пришли и какого бы состоянія люди ни были, назадъ выдавать и оныхъ вездѣ искать и ловить. Касательно же шатающихся бѣглыхъ своевольныхъ людей, кои или покравъ въ Россіи своихъ господъ, или кого либо въ домѣ или на пути разбивъ и заграбивъ въ Польской сторонѣ укриваются и по городамъ, мѣстечкамъ и деревнямъ волочась какъ въ Россіи убивства, грабительства, зажитательства и прочія злодѣйства чинять, и назадъ съ воровскою добычею возвращаются, всѣхъ таковыхъ, яко преступниковъ и явныхъ воровъ, никому у себя содержать и защищать не велѣно, но паче оныхъ со всѣми ихъ воровскими вещми выдавать; а ежелибы въ доставленіи

кавой справедливости либо сперь или затрудненіе чинить кто похотѣлъ, то его величество тѣмъ пограничнымъ судьямъ именно повелѣтъ изволитъ, по силѣ конституціи, немедленно съ Россійскими комиссарами такіа дѣла какъ найскорѣе разсматривать, рѣшать и по декретомъ исполненіе чинить, и судовъ своихъ, сверхъ назначенныхъ сроковъ по формѣ и дѣлу, подъ опасеніемъ штрафа за нерадіе и упущеніе судейское, не продолжать. Которымъ притомъ, въ силу же конституціи, и жалованіе опредѣлить повелѣно, а въ данной изъ канцеляріи великого княжества Литовскаго инструкціи выдача Россійскихъ ѳгледцовъ всякого званія, какъ старыхъ такъ и новыхъ, и съ ихъ всѣми позитрами, повелѣвается.

И господамъ комиссаромъ Польскимъ, будучимъ при такихъ дѣлахъ, жалованье съ воеводства и уѣздовъ получать и для того, по учрежденіи судовъ и назначеніи сроковъ, какъ декреты выдавать такъ и позывы въ судъ каждому изъ господъ Поляковъ, какого бы они состоянія, чина и достоинства ни былъ, безъ всякихъ для Россійскихъ людей издержекъ чинить, и такіа пограничнн дѣла въ годъ два раза производить опредѣлено. И для того къ назначенію какъ удобныхъ мѣстъ, такъ и въ которыхъ имено тѣ суды производимы будутъ, о опредѣленіи сроковъ со обонхъ сторонъ съѣхатца въ Іюнѣ мѣсяцѣ сего 755 году. А для караулу арестантовъ, кои находятся будутъ во время комисіи на Польской сторонѣ, по посланному отъ его королевскаго величества рескрипту, людей повелѣно имъ комиссаромъ, при наступающемъ тѣхъ судовъ срожѣ, требовать отъ вѣнней княжеской свѣтлости.

И хотя во исполненіе оною вышешомянутые Россійскіе и съ господами Польскими

комиссары или же судьями вопервахъ противъ Мстиславскаго воеводства, для точнаго назначенія мѣстъ и для производства пограничныхъ дѣлъ о положеніи дѣйствительныхъ сроковъ, въ прошедшемъ Маѣ мѣсяцѣ на границѣ при Мельницкомъ фарпостѣ, противъ Польскаго мѣстечка Шумачъ, съѣздъ имѣли; но во первыхъ при томъ съѣздѣ отъ нѣкъ господъ Польскихъ судей воспослѣдовало препятствіе и затрудненіе, а въ настоящемъ дѣлѣ и самая отговорна.

1) Когда для дѣйствительнаго производства и рѣшенія дѣлъ Россійскіе комиссары стали у нихъ требовать и усильно домогались, чтобъ положить срокъ въ краткихъ терминахъ, то тогдажъ отъ господъ Польскихъ комиссаровъ показана явная несклонность, ибо сколько того домогательства и требованія происходило, но они какъ видно съ умыслу всячески отъ того отдалялись, иыскивая способы, какъ бы такое дѣло отъ времени до времени въ продолженіе привести, объявляя, будто имъ, за предбудущими многими наступающими городскими судами, съ ихъ сторонъ той комисіи вскорости никакъ начать не возможно, что видя господа Россійскіе комиссары принуждены по необходимости склониться и срокъ дальней положить, а именно отъ 5-го Маія Августа по двадцать первое.

2) Когда по ихъ несклонности по необходимости то намѣреніе положили и тотъ договоръ на письмѣ съ обѣихъ сторонъ подписать намѣрены были, тогда они жъ господа Польскіе комиссары, желая противъ Россійскихъ комиссаровъ первенства или превмущества, ниже Россійскихъ комиссаровъ на другой сторонѣ подписываться не стали.

3) Хотя въ инструкціи будучимъ при тѣхъ дѣлахъ имено назначено жалованье получать съ воеводства не съ уѣздовъ, но они

объявляя, будто у нихъ на тѣ суды какъ изъ воеводства такъ и изъ казны никакой суммы не опредѣлено, требовали, чтобъ такихъ бѣглыхъ подданныхъ Россійскихъ, и въ протчихъ приключенныхъ съ Польской стороны обидахъ, доходить по ихъ правамъ, и во первыхъ всякому обиженному жалобы подавать во Мстиславѣ и притомъ за труды канцелярїи и генераломъ гродскимъ на позывы платить.

4) По вышеписанному королевскому универсалу съ публикованїа онаго вновь бѣглыхъ Россійскихъ принимать не велѣно, а чтобъ прежнихъ побѣговъ и по 754 годъ не отдавать, ни мало не упоминается, но точно по оному универсалу воровъ и воинскихъ дезертировъ, а по инструкціи всякого званїа какъ старыхъ такъ и новыхъ побѣговъ, со всѣми ихъ пожитками, выдавать повелѣно, а помянутые господа Польскіе комисары, въ противность того универсалу и инструкціи, учиня отъ себя публичные универсалы во всемъ Мстиславскомъ воеводствѣ распубликовали и велѣли бѣглецовъ Россійскихъ только вновь воинскихъ дворовыхъ людей, нынѣ и въ нынѣшнемъ 755 году убѣгающихъ подданныхъ, и притомъ воровъ и разбойниковъ ловить и на суды приводить.

5) Когда для дѣйствительнаго пронаводства дѣлъ и выдачи бѣглыхъ Россійскихъ на обще положенной вторичной срокъ съѣхались, то потому жъ, будучи въ своемъ прежнемъ намѣренїи, неотмѣнно тожъ предъявляли, дабы такихъ бѣглыхъ подданныхъ Россійскихъ и въ протчихъ приключенныхъ съ Польской стороны обидахъ доходить по ихъ правамъ, и за труды канцелярїи и генераломъ гродскимъ на позывы платить денежную сумму, съ такимъ объявленїемъ, что они ни въ чемъ тѣхъ своихъ правъ нарушить и

въ противность оныхъ изчать не могутъ, и съ тѣмъ резономъ не сдѣлавъ ничего, безъ всякого плода и Россійской сторонѣ удовольствїа, не дождався противъ своего договору срочного время, представя на послѣдокъ, ежели, по правамъ ихъ, съ стороны Россійской на позывы собственнаго удовольствїа не послѣдуетъ, то дабы уже на другой срокъ себя и Россійскихъ комисаровъ напрасно прїѣздомъ не трудили, съ той комисіи самовольно съѣхали; а того, чтобъ Россійскимъ подданнымъ въ обидахъ своихъ для подачи претензїи во внутренне Польскіе судовне мѣста, то есть до Мстиславля ѣздить и всякому обиженному за свою претензїю и за труды денежную сумму платить, какъ въ королевскомъ универсалѣ, такъ въ инструкціи и нигдѣ не упоминается: но точно повелѣно какъ декреты выдавать такъ и позывы въ судъ чинить каждому изъ господъ Поляковъ, какого бы онъ состоянїа, чина и достоинства ни былъ, безъ всякихъ для Россійскихъ людей издержекъ. Слѣдовательно должны бы какъ господа Польскіе, такъ и Россійскіе комисары на съѣздахъ принимая взаимные жалобы по онымъ, въ то же время не вымѣшля никакихъ отговорокъ, надлежащїе суды производить и обиженнымъ справедливое и непродолжительное безъ малѣйшихъ убытковъ удовольствїе дѣлать; и хотя они же господа Польскіе комисары и предъявляли, что и Польскіе обыватели тожъ исполнять должны, когда имъ свободно будетъ въ Россїи своихъ бѣглецовъ искать, но сіе совсѣмъ предъявляли валишно, ибо господамъ Полякомъ, которымъ въ томъ никогда и запрещено не бывало, въ канцелярїяхъ Россійскихъ просить не о чемъ, потому что бѣглецовъ ихъ въ Россїи никакихъ нѣтъ.

А съ Россійской стороны, какъ всѣмъ из-

известно, koliko многое число тысячъ Россійскихъ бѣглыхъ ея императорскаго величества подданныхъ какъ мужеска такъ и женска въ Польшѣ жительство имѣютъ, и когда, по означенному ихъ господѣ Польскихъ комиссаровъ предложенію, всѣмъ обиженнымъ Россійскимъ подданнымъ напередъ въ ихъ гражданскомъ судѣ явятца, и притомъ еще за труды канцеляріямъ иждивеніе употребляютъ, то напрасные токмо убытки понести надобно будетъ; но со всѣмъ тѣмъ однакожь надлежало бы и надлежитъ какъ Польскимъ такъ и Россійскимъ подданнымъ о своихъ бѣглецахъ и о другихъ приключенныхъ имъ обидахъ въ тѣхъ нарочно учрежденныхъ пограничныхъ судахъ жалобы приносить и удовольствія требовать. Въ которомъ случаѣ буде Польскіе обыватели о чемъ либо просить стануть, никакіе платежи за труды не востребуются, ибо такіе дѣла не партикулярныя, но государственныя, когда дача Россійскихъ подданныхъ перебѣжчиковъ, по силѣ трактата, требуется, а для показанія о господахъ Польскихъ шляхтичахъ, за которыми они живутъ, весьма дозволено и того, что отъ Смоленской губерніи извѣстія на комиссію даны, и сверхъ того здѣшніе помѣщики пріѣзжіе къ той комиссіи объявлять и доказывать будутъ; однако изъ сего видѣть можно, что господа Польскіе комиссары такими отводы ищутъ единой понаровки къ тамошнему шляхетству только отъ справедливой отдачи оныхъ бѣглыхъ и воровъ въ Россійскую сторону отдалиться, и въ самомъ дѣлѣ никогда повелѣнію королевскому должного и съ трактатомъ сходственнаго удовольствія въ такомъ здѣшнемъ основательномъ требованіи не показать; толь паче знако они отговоромъ производить не стали бы, когда ихъ прямое къ тому намереніе было, не меньше жъ столь за производимыя

судовые служителямъ труды денежную плату требовали. Да и сами, ваша свѣтлость, за справедливо признанъ изволите, что такую выдачу предъ судомъ требовать и производить не токмо не прилично, но и трактату весьма противно, ибо сіи дѣла не челобитчиковы, и не партикулярныя, но между обоими государствами обращаются, и поправленія и удовольствія требуется, на основаніи мирнаго трактата; и господа Польскіе комиссары, въ томъ требованіи платежу и издержекъ, явно поступали въ противность своей инструкціи: на что здѣсь имѣется по доношенію определеннаго на другую противъ Витебскаго воеводства комиссію ротмистра Потемкина, изъ объявленія тамошнихъ господъ комиссаровъ явное доказательство, что имъ отъ великаго канцлера будучи при той комиссіи на всякіе издержки по четыреста талеровъ определено.

Да хотя жъ оные господа Польскіе комиссары того чтобъ, какъ выше значить, бѣглыхъ Россійскихъ подданныхъ а въ прочныхъ съ Польской стороны приключенныхъ обидахъ доходить по Польскимъ правамъ и по статуту и домогаются, однакожь то ихъ предложеніе несправедливо и весьма предосудительно, и точію для единой понаровки къ тамошнему шляхетству и обывательству, ибо Польскіе правы особливо до подданныхъ ея императорскаго величества, моею всемилюстивѣйшей государыни, бѣглыхъ ни мало не слѣдуютъ, а касаются до тамошнихъ дѣйствительно ихъ Польскихъ крѣпостныхъ переходящихъ изъ мѣста въ мѣсто, по которымъ они во внутреннихъ мѣстахъ и поступаю и своихъ переходящихъ искать должны; а Россія претендуетъ и ищетъ въ прежніе времена бѣглыхъ и иныхъ переходящихъ дѣйствительно своихъ подданныхъ, которыхъ чтобъ такія

же образом доходить, какъ обыкновенно въ Польской сторонѣ водится, яко то съ пограничнымъ государствомъ и въ тѣхъ Польскихъ правахъ нѣтъ и нисколько не слѣдуетъ, но особливо для того; по домогательству съ высочайшей ея императорскаго величества стороны, на границѣ комиссіи учреждены, и по собственному его величества короля Польского универсалу, со стороны Мстиславского воеводства оны комиссары опредѣлены, которыми, какъ выше значить, по даннымъ инструкціямъ Россійскихъ бѣглецовъ всякого званія какъ старыхъ такъ и новыхъ выдать повелѣно; и хотя они сверхъ всего того къ своему обывательству и объявляютъ и общаются, будто, по силѣ королевскаго универсала, съ 754 году выдавать и то однихъ шатающихся межъ дворъ одинакихъ людей, притомъ же воровъ и разбойниковъ, да и то съ позвами и потомужъ съ заплатою генераломъ и канцеляріи за труды, но и то ихъ представленіе потомужъ несправедливо и немало съ тѣмъ королевскимъ универсаломъ, а паче съ данною имъ инструкціею не сходно, ибо по тому универсалу, съ публикованія оного, вновь бѣглыхъ принимать не велѣно, а чтобъ прежнихъ побѣговъ и по 754 годъ не отдавать, нисколько нигдѣ ни упоминается, но точно по оному универсалу воровъ и воинскихъ дезертировъ, а по инструкціи всякого званія какъ старыхъ такъ и новыхъ побѣговъ выдать повелѣно.

Чтожъ касается до выше помянутой другой комиссіи, учрежденной противъ Витебскаго воеводства, то и при оной почти равноежъ отъ господъ Польскихъ комиссаровъ несогласное и противное послѣдовало.

1) Когда оны съ Россійскими комиссары для положенія о дѣйствительныхъ срокахъ и о назначеніи подъ ту комиссію мѣсть пер-

вой съѣздъ въ Маіѣ мѣсцѣ при границѣ Лацкевой Нивы имѣли, тогда оны не притчнѣ, будто за немѣніемъ и за неизбраніемъ къ съѣзду особливаго судебного мѣста, въ дѣло не вступили, но токмо къ дѣйствительному съѣзду срокъ положили отъ 25 Сентября, съ продолженіемъ мѣсяца, а другой при второмъ съѣздѣ назначить и, по немѣнію къ тому присутствію на Польской сторонѣ судебного мѣста, съ требованіемъ резолюціи по командѣ писать общались.

2) Между тѣмъ передъ срочнымъ числомъ, какъ изъ присланнаго отъ нихъ къ помянутому ротмистру Потемкину письма усмотрѣно, въ противность королевскому универсалу и данной имъ инструкціи, которыми имѣно повелѣно всѣхъ старыхъ такъ и новыхъ бѣлецовъ выдавать, равно какъ и комиссары Мстиславскаго воеводства своими собственными универсалами распубликовали и точно велѣли бѣлецовъ Россійскихъ только солдатъ, матросовъ и не имѣющихъ тамъ поселенія, а изъ поселенныхъ зачавъ отъ 14 Октября 754 году на комиссію представлять.

3) Хотя оны, какъ выше объявлено, о немѣніи при границѣ на Польской сторонѣ къ присутствію хоронного строенія, куда принадлежитъ, еще при первомъ съѣздѣ писать и общались, да и, по силѣ королевскаго рескрипта, ежели паче чаянія для караула и содержанія колодниковъ отъ вашей княжеской свѣтлости команды къ нимъ не опредѣлено и не прислано, то въдая приближающееся во второму съѣзду время, по силѣ ихъ инструкціи, подлежало бѣ имъ заблаговременно требовать отъ вашей княжеской свѣтлости; однакожъ знатно того отъ нихъ ничего не учинено, и когда дѣйствительно къ производству дѣлъ съѣздъ возымѣлся, тогда они во первыхъ ту же отговорку представляли, что оны

по силѣ того королевскаго рескрипту отъ вашей княжеской свѣтлости команды и на своей сторонѣ никакого строенія не имѣютъ. Однакожь между тѣмъ, хотя они сами собою и безъ того, сколько изъ тѣхъ Россійскихъ смекать могутъ, Октября къ 10 числу нѣсколько и выдать и впредь лова представлять обязались, но и потому своему обязательству не исполня ничего и не учиня никакой выдачи, такъ же и не дождався противъ своего положенія срочного время зъ границы уѣхали.

Но Россійской комисаръ помянутой господнѣ ротмистръ Потемкинъ, по силѣ посланнаго къ нему отсюда ея императорскаго величества указу, для требованія удовольствія, принужденъ былъ зъ границы къ нимъ въ Витебскъ ѣздить, и хотя по усильному его домогательству изъ Россійскихъ бѣглыхъ поименъ тамо одинадцать человекъ и выдано, но и то самыя бродяги одинакіе, и имъ вовсе не надобныя, или по своевольствамъ ихъ и опасныя, а настоящихъ и домами живущихъ Россійскихъ же подданныхъ не точію выдавать не намѣренъ; но еще какъ онъ господнѣ Потемкинъ, будучи тамъ, извѣстился, что они господа Польскіе комисары ко укрѣпленію такихъ дѣствительно Россійскихъ старымъ числомъ и вновь инвентари сочинять намѣренъ.

А нынѣ, по высочайшему ея императорскаго величества, моея всемилостивѣйшей великой государыни, соизволенію, и публикованнымъ манифестомъ, всѣмъ бѣглымъ ея императорскаго величества природнымъ поданнымъ, велико-Россійскимъ и мало-Россійскимъ разнаго званія людямъ, особливо раскольникомъ и купцамъ, помѣщикамъ крестьяномъ, такожъ военнымъ дезертирамъ къ добровольному изъ Польши и Литвы явленію срокъ данъ до первого числа Генваря буду-

АРХЕОГРАФ. СБОРН. Т. VII.

щаго 1757 году, въ которой срокъ повелѣно имъ, гдѣ каждому ближе и удобнѣе будетъ, безъ всякой боязни или страха зъ женами, дѣтьми, свойственниками и съ пожитками своими являться и приходить. Но сего Декабря 11 посланный отъ меня въ Польшу изъ здѣшняго шляхетства объявилъ, что Россійскіе подданные бѣгле, пребывающіе въ Польшѣ, послыша такую отъ ея императорскаго величества всевысочайшую милость, хотя многіе и желаютъ изъ Польши добровольно выходить и являться, точію, какъ оныя Россійскіе люди сами точно объявляли, яко господа Польскіе владѣльцы, за которыми оныя бѣгле живутъ, ко удержанію оныхъ всѣ пожитки хлѣбъ и разнаго скотъ и платье обобравъ каждому въ недѣлю дадутъ на перемѣну точію по одной рубахѣ, а безъ пожитковъ итти имъ на прежнія жилища въ Россію никакъ невозможно; прочіе же, а паче знатныя державъ у себя такихъ бѣглыхъ выдавать не хотятъ, какъ о томъ здѣсь довольное извѣстіе имѣется.

И для того, по высокоувѣренной вашей княжеской свѣтлости власти и въ надѣненіи вашего къ Россійской имперіи истиннаго доброжелательства, въ моихъ учтивыхъ склонностяхъ принеся о семъ вышеписанную жалобу, прошу помянутымъ господамъ Польскимъ комисаромъ вновь найстрожайшіе ордера дать, дабы они по своимъ инструкціямъ точно поступали, и всѣ излишнія затрудненія и запросы платежей на позывы конечно отставили; ибо сіи убытки здѣшней сторонѣ отнюдь не подлежатъ, такъ какъ съ подданныхъ Польскихъ и Литовскихъ обывателей въ канцеляріяхъ Россійскихъ ничего не требуется, а каковы отъ меня къ нимъ господамъ Польскимъ комисаромъ на ихъ письма отвѣты посланы были, для усмотрѣнія ва-

ней княжеской свѣтлости, присемь коѣи при-
лагаю, и какая на сіе отъ вашей княжеской
свѣтлости резолюція воспослѣдуетъ, пото-
му же прошу меня съ симъ нарочно по-
сланнымъ увѣдомить, а впротчемъ съ моимъ
склоннымъ почтеніемъ навсегда имѣю честь
пробывать вашей свѣтлости милостивого го-

сударя викарій слуга, ея императорскаго
величества, всеимпостивѣйшей государыни
моей, генералъ-маюръ и Смоленскій губерна-
торъ князь Василій Оболенскій. Смоленскъ
Декабря 30 дня 1755 году.

Отдѣль писемъ, тека 161.

218.

1756 г. 8 Марта. Письмо митрополита Кіевскаго Тимофея Щербацкаго къ князю
Іерониму Радивилу.

Отправляя изъ Кіева новопоставленнаго архимандрита Слуцкаго Давида, митро-
политъ просить, чтобы и этому, избранному по желанію Радивида, архимандриту было
оказываемо со стороны его то же самое покровительство, какимъ пользовался пред-
шественникъ его Михаилъ Козачинскій.

Celsissime princeps collator archimandriae
Slucensis, munificentissime gratiosissime
patrone Graeco-Russorum maxime.

Remitto ad celsitudinem vestram recens
a me creatum archimandritam Slucensem
Davidem, vestrae celsitudinis litteris mihi
commendatum. Rogo igitur. celsitudinem
vestram summissime, ut Davidi huic, quem-
admodum pie defuncto Michaeli benigne fa-
cere consueveras, sis propitius, tuaque prin-
cipis autoritate eum defendas, protegas tu-
earis. Gratiam istam tuam, princeps celsis-

sime, compensabit gratia sua Deus immor-
tabilis. Ego quoties preces meas Christo
nuncupavero, toties te, princeps, in nostra-
tes clementissime indulgentiae suae commen-
dare pergam. Interim vale, optime Hiero-
nyme clarissime, ab eo, qui est celsitudi-
nis vestrae cultor obligatissimus, et prop-
ensissimus exorator, archiepiscopus metro-
politanius Kijowiensis, humilis Timotheus
Szczerbacki; d. 8 Martij, 1756. Kijovia.

Отдѣль писемъ, тека 255.

219.

1757 г. 9 Марта. Письмо Степана Апраксина къ князю Іерониму Радивилу.

Въ отвѣтъ на письмо Радивида объясняетъ, что несправедливо разсѣянные слухи
о какихъ-то враждебныхъ замыслахъ Радивида не оказали на него, Апраксина, ни ма-
лѣйшаго вліянія, и что онъ остается при прежнемъ убѣжденіи въ искренности рас-
положенія фамиліи Радивида къ интересамъ Русскаго двора; далѣе общаетъ полную
безопасность семейству Радивида на время пребыванія его въ Смоленской губерніи,
куда послѣдній собрался переѣхать на время войны, но представляетъ невозможность
исполнить просьбу Радивида объ освобожденіи владѣній его отъ военного поста, хотя
при этомъ прибавляетъ, что войска будутъ расположены только въ предмѣстьяхъ Слуц-
ка, а въ самомъ замкѣ поставленъ будетъ развѣ какой нибудь генералъ, и то въ слу-
чай самой крайней необходимости.

Monseigneur!

List jasnieswieconey W. X. M. de data

3-tio Martii do mnie pisany ja miałem ho-
nor in tempore odebrać, y za osobliwe sobia

mam ukontentowanie, iż W. X. M. okazię mi podał upewnić jego o moim ku W. X. M. atencji.

Rozgłoszona niesprawiedliwa o osobie W. X. M. y w imieniu jego niepraktykowana wiadomość nie mogła we mnie y najmniejszej jakiej wątpliwości sprawić. Wiadoma mnie wszystkiej familij jego ku interessom najjasniejszej monarchini moiej przychylnosc; y swiadczone od najjasniejszej imperatorowej jey mosci imieniowi jego we wszelkich okazjach najwyższe benewolencye są mi największymi w tym fundamentami. Okolicznosc prosby W. X. M. względem protekcij u moiej najjasniejszej monarchini powodem mi jest jasnieoswieconej W. X. M. uwiadomić, iż ja mam najlaskawszy od najjasniejszej imperatorowej iey mosci rozkaz, jak największym sposobem W. X. M. w tym upewnić, iż według ządania jego nalezyta protekcja y wszelka uczynnosć ma być swiadczona, dla wypełnienia którego najlaskawszego rozkazu ja oczekiwać będę od W. X. M. w tym oznajmienia; więc to tylko mi zostaje, ażebym ja mógł widzieć u siebie od W. X. M. umyślnie przyslanego dla otrzymania ordynansu do Smoleńskiego gubernatora tak o przyjęciu przysłanych ze skarbcza jasnieoswieconey W. X. M. rzeczy w schronienie, tak y o wolnym onych wyprowadzeniu jego plenipotentem podług rejestru w ten czas, kiedy one W. X. M. potrzebne będą. Względem zas przemieszkania W. X. M. z jego familją w pomienionej gubernij do tych czas, poki wojenne nie uspokoją się zamieszania, to y w tej okazji pomieniony gubernator najwyższe ma rozkazy takie miejsce wynaleść, które by dla polewania y wesolej prolagacji czasu W. X. M. służyć mogło.

W tym tylko jednym žal mi, iż jasnieo-

swieconey W. X. M. ukontentować nie mogę, a to w tym, ażeby w Słucku magazyn nie był y postoju w Białej y Birze nie stawiono; z tej racji, iż magazyn w Słucku już naznaczony, aprobowany y zakłada się, jednak ja upewniam, iż w zamku nikt chyba jakikolwiek generał y to jeżeli tego minąć nie podobna, będzie miał stancję, a drudzy wszyscy na przedmieściu y z takim przykazaniem, ażeby y najmniejsza krzywda obywatelom uczyniona nie była, y dla tego ochronne listy na to do W. X. M. przytym inkluduję.

Ja mam nadzieję, iż W. X. M., według najgłębszego swego pojęcia, tę okolicznosc partim roztrząsać nie innym sposobem jak tylko za sprawiedliwą przyznać racyzsz, iż w tym większej uczynnosci pokazać nie można, a per consequens, ja mam ufność, że jasnieoswiecony W. X. M., według swiej przyjazni, we wszystkich swych dobrach taką dyspozycję uczynić rozkaże, ażeby przy przejściu y postoju nachodzącego się w moiej komendzie wojska wszelka onemu przyjacieliska łaskawosc swiadczona, y potrzebny prowiant y furaz za pieniądze dostarczone byli.

In caeteris ja jasnieoswieconey W. X. M. solennissime upewnić mogę, iż ja zawsze sobie za osobliwe ukontentowanie mieć będę memi usługami J. O. W. X. M. ządanie nalezycie wypełnione słyszeć, ażeby oczewistym dokumentem to pokazać, jak ja bardzo sobie zyczę u jasnieoswieconey W. X. M. przyjaźni pozyskać y w dalszy czas z onęj profitować, pisząc się z nalezytym uszanowaniem jasnieoswieconey W. X. M. dobrodzieja szczerze zyczliwym bratem y uniżonym sługą Степанъ Апраксинъ; w Rydze, Martii 9 die, anno 1757.

Отдѣлъ писемъ, мека 4.

220.

1757 г. 20 Марта. Письмо Леона Шенцицкого, епископа Львовского, къ князю Иерониму Радзивилу.

Приносить жалобу на ротмистра и лѣсничаго Радивилловскихъ имѣній по слѣдующему поводу. Желая произвести нѣкоторую реформу въ орденѣ монахинь св. Василя, и сосредоточить его въ одномъ кляшторѣ (clausura) въ м. Рогатинѣ, епископъ сдѣлалъ распоряженіе о вывозѣ готоваго уже зданія, поставленнаго прежде съ тою самою цѣлію въ м. Сасовѣ. Когда съ этою цѣлію отправлено было туда нѣсколько подводъ, подъ наблюденіемъ особо избранной монахини, то, по приказанію лѣсничаго, не только подводы были забраны, но и самая монахиня насильственнымъ образомъ, cum prostitutione, захвачена и посажена въ заключеніе.

Jaśnieoświecony mosci xiąże dobrodzieju!
Chcąc w dyecezyi mojej uczynić reformę zakonnic świętego Bazylego, aby tym czasem jedna przynajmniej mogła być dla tej płci formalna klauzura, na którą upatrzywszy miejsce naysposobniejsze w miasteczku Rohatynie, gdzie jaki kolwiek mają fundusz, uczyniłem dyspozycję, ażeby na wybudowanie klasztoru z Sasowa dobr jaśnieoświeconey W. X. M. dobrodzieja budynek, przed laty kilkunastu dla tychże panien z różnych pobożnych offert wystawiony, puisto stojący y już nadruynowany do Rohatyna był przewieziony. Według tej dyspozycyi mojej, gdy zakonnice Rohatyńskie, najowszy podwod kilkadziesiąt, po te drewo wysłali, y dla dozoru jedną zakonnicę niejaki pan rotmistrz y leśniczy generalny tamedzny urościwszy sobie jakowyś pretext, nie tylko podwoy zabrać, ale y zakonnice cum prostitutione w sekwestr wziąć y dni kilka trzymać kazał, aż ledwie za intercessją różnych osob uwolnił. Ten niegodziwy progress pana leśniczego dał mi motivum sprawiedliwego

uskarżenia się jaśnieoświeconey W. X. M. dobrodziejowi, z wyrażeniem nayuniżeńszej prośby mojej, abyś pozwolił attencyi swojej wyrażonemu odemnie intercessowi, że szczególnie in emolumentum religii y zakonu tego dirigitur, dla którego jako osobliwsze dowody hojności swojej dać raczyłeś, tak y teraz po przykładowey świętobliwości W. X. M. dobrodzieja spodziewam się, że zakazesz, aby tej intencyi względem przeprowadzenia materyału, ile że natamtym miejscu daremnie gnije, nie przeszkadzano y na P. leśniczego za niegodziwą sekwestrację osoby zakonney uczynisz animadwersję, z nakazaniem satysfacyi ubóstwu ich za koszt na podwoy daremniełożony. Laski w tym skuteczney W. X. M. dobrodzieja oczekiwać będę, której się odłajac z powinnym uszanowaniem piszę się jaśnieoświeconey W. X. M. dobrodzieja zyczliwym y nayniższym sługą, L. Szeptycki, B. L. H. K. d. 20 Martii 1757 w Kryłosie.

Отъяз писемъ, тека 257.

221.

1757 г. Май. Манифестъ издаанный, отъ имени императрицы, генералъ фельдмаршаломъ Апраксинымъ.

Объявляеть къ общему свѣденію, что всѣ лица, безъ различія званія, націи и вѣроисповѣданія, противъ воли остающіеся на жительствѣ или на службѣ въ королевствѣ Польскомъ — zostać się i osieść, lub do przyjęcia tam służby przymuszony, если только желаютъ выйти изъ такого положенія—tak dla wielkich oppressii i niesłychanych surowości, могутъ свободно переселяться въ сосѣднія Россійскія владѣнія, гдѣ имъ предоставлены будутъ всѣ льготы и полная свобода вѣроисповѣданія.

Najjaśniejszjej imperatorowej samoderżającej wszystkiej Rossji, generał feldmarszałek i najwyższy komendant nad wszystkim morzem i lądem posłany na pomoc najjaśniejszym jej wielczeństwa aliansom; orderów ś. Andrzeja, białego orła y ś. Aleksandra Newskiego kawaler y podpułkownik lejbgwardji pułku Siemenowskiego.

Ja Szczepan Apraxin mocą od najjaśniejszej monarchini mojej łaskawie mnie udzieloną wszem wiadomo czynię: iż jeżeli kto z żołnieży, z mieszczan, z chłopów, z rzemieślników y wszelkiego stanu ludzi, fabrykantów, jakiejby niebył religji, a w państwie królestwa Polskiego zostać się i osieść, lub do przyjęcia tam służby był przymuszony, a tak dla wielkich oppressji y niesłychanych surowości, żądał oddalić y przenieść się do sąsiedzkich Rossyjskich lub do innych państw pod spokojniejsze panowanie y swobodne życie, takiemu każdemu nietylko wolno będzie to uczynić, ale y owszem wzzelka pomoc, y sposoby onemu do tego podadzą się, z zupełną jego wolnością do obierania sobie podług własnej woli miejsc i sposobów do prowadzenia dalszego życia y umiejętności swoich. A jako dla różnych przykrości żądający ludzie oddalić się z służby wojskowej nie zawsze są w tej sytuacji, aby przy uwolnieniu siebie z takowej służby dać sobie rady

mogli; więc wszystkim takowym, którzy by się z nich u wojska Rossyjskiego w marszu będącego, lub jego dewizji y korpusów, jako też w Rydze, w Inflanciech lub w Rewlu w Estoniej, tamtejszym komendantom prezentował, najprzód po piętnaście rublów placono będzie, y przy wydaniu paszportów zupełna wolność onemu zostawiona udać się w tę stronę y miejsce, któreby sam sobie obierał.

A jeżeliby kto z nich dobrowolnie sam żądał przyjąć wojskową lub cywilną służbę y osieść chciał w Rossji, takiemu każdemu, po wypłaconiu onemu wspomnionych piętnastu rublów, w żądanie jego wszelkie wspomnienie y tak świadczone będzie, jak jego sytuacja, professya y umiejętność z lepszym jego wyciągać będzie mogła, gdzie w prowincjach sąsiedzkich jako to: w Inflanciech, w Estonii, w stolicy Peterburgu, Moskwie y po innych miejscach wolne y ze wszystkim bezpieczne religij swojej używanie mieć będą; oraz w tychże prowincjach y te sposobności, iż jeżeliby się im nieupodobało dłużej w Rossji mieszkać, bez wszelkiego kosztu y trudności morzem do innych państw przenieść się będą mogli, gdzieby dalej osieść y przebywać sobie życzyli. Datt. w jeneralnym obozie, Maj, 1757 r.

Отдѣлъ писемъ, тека 4.

222.

1757 г. 3 Июня. Письмо Степана Апраксина къ князю Иерониму Радзивилу.

Въ проѣздъ свой черезъ Кейданы Апраксинъ обратилъ вниманіе на разрушенъ видъ тамошней православной Греко-Русской церкви, и выдавши необходимыя средства для ея возстановленія проситъ также Радзивила оказать съ своей стороны должное тому содѣйствіе; при чемъ выставляетъ на видъ, что церковь эта была основана князьями Радзивила.

Monseigneur!

Podczas przejazdu mego przez miasto Kiejdańskie byłem w cerkwi Greko-Rossyjskiej, która że jest wcale opadła i dach bardzo potrzebujący reparacji, a do tego y niebezpieczny, ażeby z czasem się nie obwalił, y chwala Boska nie ustala, więc jako to szczególnie od jasnieoswieconey W. X. M. zależy, y ta cerkiew przodkami jego fundowana, tak uniżenie jasnieoswieconą W. X. M. upraszam miastu Kiejdańskiemu rozka-

zać, ażeby co do reparacji tej cerkwi było wszelkie miało staranie, y pomoc dana, gdyż y dla restauracji onej pieniądze są dane; świadczona w tym jaśnieoswieconej W. X. M. łatwość pociągnięcia do większej attencji, z którą na zawsze pragnę jasnieoswieconej W. X. M. szczerzliwym służą Степанъ Апраксинъ кампаненце под Bobtami, Junii 3 1757 roku.

Отдѣлъ писемъ, тека 4.

223.

1757 г. 20 Июня. Письмо Степана Апраксина къ князю Михаилу Радзивилу.

Изъявляетъ благодарность за всё удобства, оказанныя Русской армии въ проѣздъ ея черезъ владѣнія Польскія, и въ знакъ этой благодарности посылаетъ ему отъ имени Русскаго двора три пары соболей.

Monseigneur!

Pod czas przejścia mego z armiją najjasniejszej imperatorowej J. M. monarchini moiej przez wielkie księstwo Litewskie, mając podług rozkazu jasnieoswieconej W. X. M. wszędzie wygodę, y będąc we wszystkim, co się tycze do obojga państwa interessów, od W. X. M. ukontentowanym, obejść się nie mogłem, ażebym W. X. M. podziękowania nie czynił; y przy tym uwiadomił iż czynione dyspozycje przez przyslanego od W. X. M. regimentarza y marszałka Kowieńskiego J. M. pana Zabięły, nieinaczej jak

tyle ze wszelkim moim ukontentowaniem, którego y W. X. M. osobliwej protekcji y respektowi rekomendować mam bez trudziez W. X. M. oznajmić, iż ja o tej dobrej attencji W. X. M. ku interessom moim najjasniejszej monarchini moiej do nieomieszkał, która mi najmiłosciwiej rozkażać raczyła, jasnieoswieconą W. X. M. uwiadomić o najwyższej swojej ku osobie jego pensji, o czym też dla doskonalszego uwiadomienia y wielkiemu kanclerzowi rozkażać ażeby y on przez list swój W. X. M. o tym że samym upewnił.

Ja zaś z mojej strony wypełniając to z największym moim ukontentowaniem mam honor y o mojej uprzejmoci, addykacji y aestymacji W. X. M. donieść, biorąc sobie za śmiałość tą małą dla W. X. M. bagatele posłać, y przysłużyć się trzema parami sobolów, które łaskawie przyjąć uniżenie upraszam, a posyłając one przez J. M. pana Piotra, ieneralnego kommissarza nachodzącej się w W. X. Lit armij Rossyjskiej, mam honor i onego W. X. M. rekomendować, któremu odemnie zlecono, ażeby on nachodząc się w

Litwie niekatora kommissa moje sprawował. Ja zaś już przeprawiwszy się przez rzekę Niemen dalszą do nieprzyjacielskich granic biorę podruż y dzisiejszego dnia odjeżdżając polecam mnie nieoszacowanej przyjaźni y z należytą aestymacją piszę się, monseigneur, de votre altesse le tres humble et tres obeissant serviteur, Степанъ Апраксинъ w kampanencie pod Poniemuniami 20 Junii, 1757 roku.

Отдѣлъ писемъ, тека 4.

224.

1757 г. 3 (14) Декабря. Письмо Степана Апраксина къ князю Михаилу Радивилу.

Извѣщаеть о побѣдѣ, одержанной Русскими войсками подъ Гроссъ-Герддорфомъ и о послѣдовавшемъ за тѣмъ внезапномъ ихъ отступленіи на зимнія квартиры, причемъ представляетъ довольно подробный разсказъ и о самомъ сраженіи; такъ какъ всѣ эти факты до сихъ поръ остаются мало разъясненными, то и настоящее письмо, на ряду съ другими документами, не можетъ быть оставлено безъ вниманія, при изслѣдованіи этихъ событій.

Monseigneur!

Nie wątpię, iż ogłoszona famą o udarowanej od Boga walecznej armij najjasniejszej imperatorowej J. M., pani mojej najmilosciwszej, zupełnej nad nieprzyjacielem wiktoryi już dawno do jasnieoswieconą W. X. M. doszła, jednak powinność mojej przyjaźni y W. X. M. przychylności ku interessom monarchini moiej obowiązuje mnie nie co rzetelniej y lepiej o tak znacznym dziele jasnieoswieconą W. X. M. uwiadomić.

Przeszłego miesiąca 19 (30) dnia z rana o godzinie piątej wybrawszy się z lasu podczas gęstej mgły wszystka Pruska armija, zostająca pod komendą generała feldmarszałka Lewalda, rozdzieliła się na trzy kolumny y zaczęła z armat bić do powierzonych mi armij, która tej samej godziny wy-

stępowała w marsz, naznaczony onej z wieczora, y uczyniwszy niekotorę dla jednego widoku ku prawemu naszemu skrzydłowi motum na lewe skrzydło; które wtenczas pod przykryciem swego obozu już w bitwę wstępowało, z taką prędkością, jak można wypowiedzieć, napadła, y w razie ręczna strzelba zaczęła się, y tak surowo z obudwuch stron ogień trwał, iż zaledwie o dziewiątej godzinie przed obiadem przestać mógł; tej samej godziny waleczne wojsko błogosławieństwem y pomocą najwyższego Boga na hardego nieprzyjaciela z taką zwawością napadło, iż oni będąc zmieszani bez wszelkiego porządku biegając po lasach rozproszyli się, porzuciwszy w zdobycz naszej armij: trzy 24 funtowych, pięć 12 funtowych y ośmnaście pułkowych armat, trzy wielkich

haubic, 60 y więcej tarabanow, wielka moc flintow y karabinów, szabli, expontonow y innej wojennej zbroi, niektóre furmany y jaszczyki z prochem, kartaczami i kulami; w niewolę wzięto różnej szarzy wojennych ludzi około 700 y dezertyrów przyszło oprócz tych, którzy w Tylże, w Memel y w Polskę dezertyrowali, 367, a na placu padło do 3000, oprócz tych, których w lesie rozszaniami w pogoń lekkimi wojskami y kawalerją goniąc ich do samej Wyławy, pobito, jednym słowem wszelkiej nieprzyjacielskiej utraty około 10000 człowieka uczyni, co też y przychodzącemi potym w kilka dni dezertyrami zgodnie potwierdzono. Z naszej zaś strony pod ochroną Boską, według uważenia takiej batalii, która więcej jak przez cztery godzin trwała, wcale nie wielka jest klęska, gdyż ubitych zrachowano: generał y kawaler Lapuchin, generał leytenant Żybyn y brigadier Kapnist y innych różnej szarzy 1348. A ranionych 5129. Po ktorej znacznej pod Gros-gersdorfem otrzymanej wiktoryi ja z armiją za nieprzyjacielem daley do Wiławy maszerował, tylko niedostatek prowianta y furazą przynaglił mnie intenta moje w progressach do sposobnego czasu odmienić y o zachowaniu tak walecznego woyska pieczołowitość mieć, y dla tego za potrzebę przyznałem do Memla powrócić się, y ztąd niektóre pułki od kawalerji y część lekkiego woyska, pod komendą jenerałów do tego naznaczonych, w Smoleńsk y drugiej Rossyjskiej

imperyi miejsca posłać determinowałem. Więc jasnieoswieconą W. X. M. przyjacielsko proszę dla przechodu oznaczonego wojska, takim że sposobem wielkim swoim kredytem y znacznoscią y władzą rozporządzenie uczynić, ażeby wszędzie po trakcie do Rossyjskiej granicy prowiant y furaz stawiony był za także zapłatę, jak w publikowanych przeszłej wiosny manifestach jest wyrażono, bo inaczej wojskowi ludzie, będąc przymuszonymi sami sobie prowiant y furaz za pieniądze szukać, mogą przez to obywatelom niejaki zatrudnienie nie przyczynić.

Ja mam nadzieję, iż jasnieoswiecona W. X. M., podług swej przychylności, w takiej okazji wczesnie wszystko rozporządzić y potrzebne prowizję przygotować rozkazać raczysz, tak iż marszyrujące na zimne kwartyry wojsko, destynuowane jedynie tylko na pomoc królowi J. M. Polskiemu y na zaszczyt wolności y praw republiki Polskiej, od nagłych upadków z uchwałego nieprzyjaciela wszelką wygodę mieć będzie.

A ja in caeteris insinuując siebie jasnieoswieconej W. X. M. nieodmiennej przyjaźni pleno cultu na zawsze być pragnę, mon-seigneur, de votre altesse le tres humble et tres obeissant serviteur von Apraxin; w Kompamencie pod Prekulsem, Oktobris 3 (14) die, 1757 roku.

Отдѣлъ писемъ, мѣсяцъ 4.

225.

1757 г. 3 Октября. *Манифестъ, изданный Столголомъ Апраксинымъ вскорѣ послѣ битвы Гроссъ-Герсдорфской.*

Находя необходимымъ отправить обратно въ Россію нѣкоторые изъ своихъ легкихъ отрядовъ, Апраксинъ предупреждаетъ о предстоящемъ переходѣ ихъ черезъ Польскія владѣнія, и проситъ общаго содѣйствія къ безпрепятственному доставленію имъ провіанта и фуража; при этомъ выставляетъ на видъ, что войска эти сражались главнымъ образомъ за интересы Польскіе,—*które jedynie tylko w pomoc jego królewskiej mości Polskiego y na zaszczyt praw wolności Rzeczy Pospolitey Polskiej od takiego zuchwałego nieprzyjaciela destinowane.*

Najjasniejszej imperatorowej jej mości całej Rossij generał feldmarszałek wojsk jej wielicestwa, na pomoc wysokim w aliansie z jej wielicestwem nachodzącym się państwem, lóndem y wodą posłanych, postanowiony y generalną komendę mający, orderow świętego apostoła Andrzeja, białego orła, świętego Aleksandra Newskiego kawaler, lejb-gwardij Siemienowskiego pułku podpółkownik Stefan Apraxin, podług danego mi od mojej najmiłościwszej y augusciejszej samowładnej pani rozkazu władzy y pełnej mocy, czynie wiadomo.

Całemu swiatu bez wątpienia już wiadomo o udarowanej od Boga walecznej armij jej imperatorskiego wielicestwa całej Rossij, pani mojej najmiłościwszej, nad hardym nieprzyjacielem zupełnej przeszłego miesiąca Augusta die 19 (30) wiktoryj, y iż co ja, po rozbięciu y rozproszeniu nachodzącego się pod komędą generała feldmarszałka Lewalda wojska y po zawojowaniu większej części Prussii, z powierzoną mnie armią już w blizkości stołecznego Prusskiego miasta Krulewca nachodziłem się, a ponieważ, z okazij niektórych podług uważenia potrzebnych circumstancij, moje intenta w dalszych progressach do sposobniejszego czasu odłożyć y z powierzoną mnie armiją, w niektórych

w zawojowanych sposobnych w Prussij i w innych bliskich mieyscach na kantonir-kwarterach lokować (ażeby takim sposobem wprzód będące kampanije wczesnie zacząć mogli) a niěkóre lekkie y od kawalerji wojska do Rossyjskich granic takowemiż traktami przez Polskę posłać być za potrzebę sądziłem. Więc wszystkich i każdego zosobna przyjacielsko proszę dla przechodu y subsistencij pomienionego wojska, które jedynie tylko w pomoc jego królewskiej mości Polskiego y na zaszczyt praw wolności Rzeczy Pospolitey Polskiej od takiego zuchwałego nieprzyjaciela, który zawsze złe consequence za sobą pociąga, destinowane, takim że sposobem prowijant y furaze, według publikowanych przeszłej wiosny manifestów, za gotowe pieniądze przystawowali, albowiem inaczey gdy by takowe prowijant y furaze nie będą przystawione, a wojskowi ludzie będąc przymuszonymi sami dla siebie wiktualij za pieniądze szukać, a do tego i jeżeli przez komissarzów naszych dispartiment czynić przykazany będzie y przez to jakiekolwiek excessa popetnią się, to nikt za winę kłaść nie powinien. W kampanencie pod Prekulem, 3 8-bris, 1757 roku, von Apraxin.

Отдѣлъ писемъ, тека 4.

1758 г. 23 Марта. Письмо графа Николая Воронцова къ Литовскому гетману
Михаилу Радзивилу.

Писано по поводу грозной Прусской декларации, объявленной въ Варшавѣ Прусскимъ посломъ Бенуа. Воронцевъ объясняетъ мотивы этой декларации, и выставляетъ на видъ враждебные замыслы Пруссіи, клонившіеся главнымъ образомъ къ тому, чтобы еще болѣе усилить несогласія въ Польшѣ, и посвятить раздоръ между королемъ и государственными чинами—à semer le zizanie entre le roi et les états du royaume.

Monseigneur!

Comme l'imperatrice, ma très auguste souveraine, prend constamment un intérêt vif et sincère à tout ce qui peut regarder le bien-être et la conservation des droits et des libertés du royaume de Pologne, sa majesté n'a pu apprendre qu'avec une extrême surprise la déclaration étrange et menaçante, que le roi de Prusse a fait faire à Varsovie par son secrétaire le Sr. Benoit, savoir que sa majesté Prussienne feroit entrer ses troupes dans les états de la République, dès que celles de Russie y seroient entrées, en y ajoutant qu'il ne voulut pas seulement faire des confederations, quoique la noblesse Polonoise et notamment plusieurs du palatinat de Cracovie eussent déjà réclamé son assistance.

L'imperatrice est très éloignée de croire, qu'une declaration si déplacée ait pu faire l'impression, ainsi que le roi de Prusse le souhaite, sur l'esprit d'une nation, qui aime sa liberté et sa patrie. Moins encore peut-elle ajouter foi aux dispositions, que ce prince suppose à la noblesse Polonoise, comme si elle ne demandoit que son appui pour faire la confederation. Bien loin de là sa majesté impériale se persuade, qu'une imputation aussi injurieuse à la noblesse Polonoise et des menaces si incongrues ne laisseront pas exciter le ressentiment de la République.

Messieurs les nobles de la Pologne en général, surtout ceux, qui par les charges distinguées, qu'ils exercent dans la République, sont plus à portée de juger des faits, peuvent aisement s'apercevoir, à quoi aboutissent toutes ces menaces. On ne cherche qu'à susciter, s'il est possible, des troubles en Pologne, ou du moins à semer la zizanie entre le roi et les états du royaume. En même tems on tâche par là d'en imposer: car il paroît hors de propos d'abord, lorsque l'armée Russienne passa les frontières, voulut à présent faire entrer ses troupes en Pologne pour aller à sa rencontre, lorsque la dite armée, après avoir soumis la Prusse, est sur le point de pénétrer dans les autres états de ce prince, en mettant par là à l'abri ceux de la République et en garantissant d'avantage sa tranquillité et sa sécurité; d'ailleurs il paroît aussi, que ces menaces de la part de sa majesté le roi de Prusse sont superflues. Votre excellence sait, que ce prince n'avait pas eu le moindre pretexte et il ne s'étoit servi non plus d'aucune formalité pour envahir le duché de Mecklenbourg, pays tout-à-fait neutre: il ne consulte dans de pareilles occasions que son pouvoir et son bon plaisir.

L'imperatrice, dans la persuasion, où elle est, des bonnes intentions et de l'amour patriotique de messieurs les nobles Polonois,

espère, que chacun d'eux suivant son état et sa faculté fera son possible, non seulement pour prévenir toute confederation, qui ne sauroit tendre qu'au préjudice de leur patrie, mais tâchera aussi d'écarter tout ce, qui pourroit donner lieu au moindre trouble ou dissension, pouvant être assuré, que le roi de Prusse, dès qu'il verra la noblesse Polonoise montrer de la fermeté et de la resolution à être inviolablement attachée au roi, son maitre, si injustement opprimé, ne pensera certainement alors qu'à son propre defense, d'autant plus que sa majesté impériale ainsi que ses fidels alliés feront tous leurs efforts pour empêcher ce prince de troubler la paix d'un royaume, qui, malgré la proximité de son voisinage, a su, contre son gré, la conserver jusqu'ici. Connoissant, comme je sais, monseigneur, vos sentiments louables et patriotiques, je suis plainement persuadé, que votre excellence ne se laissera pas surpren-

dre par de pareilles menaces et insinuations, et qu'au contraire en leur opposant une fermeté convenable et en effaçant tous les impressions pernicieuses, qu'elles pourroient faire sur les esprits, vous tacherez, monseigneur, d'entretenir vos compatriotes dans les sentimens, que le zèle pour le bien de la patrie leur doit inspirer.

En mon particulier, je me ferai toujours un devoir et un sensible plaisir de contribuer, autant qu'il dependra de moi, au maintien du bon voisinage et de l'amitié inalterable entre les deux états, ne souhaitant rien tant, au reste, que d'avoir des fréquentes occasions pour vous convaincre de l'estime particulière et de l'attachement inviolable, avec les quelles je ne cesserai jamais d'être, monseigneur, de votre excellence le tres humble et tres obeissant serviteur C. M. Woronzow; à St. Petersbourg ce 23 Mars, 1758.

Отдѣлъ писемъ, тома 4.

227.

Ранѣ 1759 г. Сумилка монаховъ Слуцкаго Троицкаго монастыря, поданная князю Иерониму Радзивилу.

Жалуются на разные притѣсненія со стороны Троицкаго Слуцкаго братства. (См. N 143). Притѣсненія же эти состояли въ слѣдующемъ: Во первыхъ, жалуются монахи, братство произвело, будто бы, незаконную и крайне несправедливую ревизію архимандріи Слуцкой — *rewizyją nigdy niesłuchaną z konfuzją archimandryi Słuckiey*. Далѣе, не ограничиваясь этимъ, братчики вмѣшались даже въ несвойственное имъ дѣло избранія архимандрита, и испросивъ у Радивила разрѣшеніе—отправиться въ Кіевъ для представленія новаго кандидата, требовали отъ монастыря не только лошадей и экипажей, но и всей необходимой на дорогу суммы денегъ. Между тѣмъ, намѣстникъ монастыря, до утвержденія новаго архимандрита, не имѣлъ права распоряжаться суммами монастырскими, и при томъ въ пользу номината, представляемаго отъ братства. По смыслу излагаемыхъ здѣсь фактовъ, нужно полагать, что все это происходило по смерти архимандрита Давида Нащинскаго (см. N 218), а упоминаемый номинатъ очевидно есть извѣстный потомъ Досиеей Галаховскій, избранный по желанію Радивила. См. оп. арх. Николая стр. 117. Замѣтимъ при этомъ, что годъ вступленія на архимандрію Досиеей Галаховскаго показанъ въ этой книгѣ ошибочно, въ другихъ же источникахъ совсѣмъ не обозначенъ, и потому нельзя было съ точностію опредѣлить, къ какому именно году относится настоящій документъ; между тѣмъ онъ имѣетъ довольно важное значеніе для исторіи Слуцкаго монастыря.

Jasnieoswiecony mosci xiaże, panie a panie dziedziczny collatorze miłościwy!

Jeżeli zawżdy u praesente praeposito suo archimandryi Słuckiej klasztor collatorskiej

jasnieoswieconey W. X. M. łaski wygląda: to teraz w osieroceniu onego zostając, o osobliwszą téj że nad sobą łaski od jasnieoswieconey W. X. M. propagacyą y protekcyą nawięcey w niespokoju od ich mosciow panów bractwa Słuckiego nayuniżenieney odważa się prosić.

Bo dosyć ich mciom, że, przez udanie jasnieoswieconey W. X. M. wszystkich archimandryi Słuckiej zakonników, pretensyą y dependencyą, której od dawnych wieków nie mieli, y mieć nie mogli do klasztoru archimandryi Słuckiej, urościli, y, według rozkazu jasnieoswieconey W. X. M., rewizyą nigdy niesłychaną z konfuzyą archimandryi Słuckiej, ponieważ wiernych y poprzysiężonych swoich synów ma, czynili. Nie kontentują się ich mość pp. bractwo y tym, że choć klasztorowi, jako do zwierzchności swej o smierci nieboszczyka archimandryty donieść należało, już ordynans łaskawy jasnieoswieconey W. X. M. jechać do Kijowa otrzymali. Teraz jeszcze z archimandryi Słuckiej pojazdu dla siebie do Kijowa sześciorkoni, dwóch kolasek, a osobliwie pieniędzy 500 złotych pretendują: y to niby dla prowadzenia nominata; lecz jako antecessor, tak y będący nominat kosztem swoim ma przyjechać, jeżeli by swoim nie chciał, to jak przodkowie ich mosci pp. bractwa nominata swoim kosztem sprowadzili, tak y ich M. powinni dla honoru swego bez utraty archimandryi Słuckiej sprowadzić; a inquan-

tum by ten koszt y klasztorny powinien być, tedy ich mosciowie dawną archimandryi Słuckiej trzymają summe, mogą to w register kłaść: a ja ich mciom, aby y koni i pieniędzy tylo na drogę dawać, nie mam zkaź wziąć, a skarbca archimandryi Słuckiej rozpieczętować, jak y sami ich mciowie to przyznawają, do przyjazdu nominata nie można.

Zmiłuj się tedy jasnieoswiecony mosci xiąże dobrodzieju racz na klasztor archimandryi Słuckiej y ubogich zakonników te swoją pańską protektorską clemencyą pokazać, aby więcej L. M. pp. bractwo archimandryi Słuckiej nie turbowali, ażeby kosztem swoim do Kijowa jechali, a ten koszt i pieniądze za przyjazdem nominata possunt refundi, ponieważ ja ni obliga ich mciom, aby na klasztor ich mciowie wyzyczali, nie mocen dawać, bo summe klasztorną do kilka tysięcy mają, ni też u kogo wyzyczać dla ich mciow znajduję. O którą pańską jasnieoswieconey W. X. M. łaską te supplikacyą ja ze wszystką archimandryi Słuckiej płacziwie złożywszy Boski majestat błagać o zdrowiu y wszelkich pomyslnosciach, y być dozgonnie zapisuję się. Jasnieoswieconey W. X. M. pana naszego collatora miłosciwego najuniżensisłudzy y bogomodlcy codzienne X. Innocenty Boldyszewski, namiesnik archimandryi Słuckiej, X. Hilaryon Rudakowski, X. Makaryusz Marcinowicz, z całą bracią monasteru świętego Troickiego.

Одъназ нучемъ, мекъ 241.

228.

1759 г. 16 Октября. Письмо Досноса Галаховскаго, архимандрита Слуцкаго, къ комеданту Слуцкой крѣпости.

Просить о законномъ преслѣдованіи шайки Слуцкихъ жидовъ, насильственно и съ великимъ шумомъ—*tumultem wielkim* ворвавшихся однажды въ православную церковь св. Николая, и едва не сорвавшихъ престола съ священнаго мѣста, а въ случаѣ, если бы онъ, комедантъ, не могъ рѣшить дѣла своею властію, просить довести объ этомъ самому князю Радивилу.

Wielmożny mosci panie komendancie fortecy Słuckiej, mnie osobliwszy dobrodzieju!

Zupełną relację samym wieczorem dnia wczorajszego odebrałem, iż żydzi *tumultem wielkim* wpadli byli do cerkwi Bożej Mikolaja świętego, y ledwie uhamowani zostali że do samego nie rzucili się ołtarza y onego tylko że nie przewrócili, przez co cerkiew chrzescijańską bardzo zprofonowali, w której z tej racji y liturgia święta być nie może do tych czas, póki po tej profanacji poświęcona, według kanonow świętych ojców, nie będzie.

Supplikuję tedy per viscera Christi, któremu samemu od tych gwałtowników tak wielki dishonor stał się, łaski wielmożnego

W. M. pana dobrodzieja a bardziey sprawiedliwości świętej, aby ci żydzi za takie ausus notorie skarani byli, a jeżeli by wielmożny W. M. pan nie miał plenariam nad nimi potestatem, to chciej M. dobrodzieju w tym uwiadomić mnie, a ja umyslnego zaraz do jasnieoswieconego xiążęcia J. M. dobrodzieja poszlę z żalobą na tych smiałków. O którą uczynność posetnie upraszając pisze się plenissimo cultu wielmożnego mnie osobliwszego W. M. pana dobrodzieja uniożonym sługą Dosytheusz Galachowski, archimandryta Słucki, namiesnik prawosławnej metropoliey Kijowskiej; 1759 r., Octobr 16 d., s. v.

Отдѣлъ писемъ, тека 67.

229.

1760 г. 23 Января. Письмо Досноса Галаховскаго къ князю Іерониму Радивилу.

Извѣщаетъ, что по случаю внезапнаго и неожиданнаго возвращенія Радивила изъ какого-то путешествія, въ Слуцкомъ монастырѣ, послѣ совершенія божественной литургии, въ присутствіи всего магистрата, при колокольномъ звонѣ отправлено было торжественное молебствіе.

Celsissime dux illustrissime princeps domine collator longe clementissime.

Quod ad famulum tuum in moderno transitu, praeter omnem spem ac opinionem, adeo perbenigne divertere dignatus es, demississi-

mas ago gratias agamque, dum vivam, immortales.

Qui vita ac via nostra est supremus ille caelorum princeps, ut celsit udinem tuam ducat ac reducat incolumem utque, quoquo per-

gas gressus ac regressus tuos, quam felicissime dirigat, hoc puncto post celebrationem sanctae liturgiae, cum toto clero nostro, ac assistenti universo magistratu, resonante etiam sonitu campanarum, ardentissimas preces publice non minus ac sincere deo fœdimus.

Crede, domine dulcissime, ut te oculis nostris tam inopinate subductum nunc dolemus ex animo, ita brevi restitutum ut

gaudeamus vovemus omnes, sumusque semper deum praecaturi. Perge, princeps optime, felix faustusque, rursus ex animo apprecor.

Celsitudinis vestrae infimus cultor et obsequentissimus servus Dositheus Galachowski, archimandrita Slucensis, vicarius orthodoxae metropolitae Kijoviensis. Scripsi A. D. 1760, Januarii 23 die, in abbatiâ Slucensi.
Отдыл писемъ, тека 67.

280.

1760 г. 25 Января. Письмо Доситея Галаховскаго къ князю Юрѣиу Радивилу.

Отправляясь въ Варшаву, по порученію Радивила, просить о томъ, чтобы для болѣ скорѣйшаго и успѣшнѣйшаго исполненія этого порученія, quod citissime simul ac felicissime persolvat, отправленъ былъ вмѣстѣ съ нимъ отъ имени всѣхъ княжествъ Радивила писарь—scriba Служкой магдебургин.

Celsissime dux illustrissime princeps domine collator longe clementissime!

Altero abhinc die, ex quo celsitudo vestra Białam hinc concessit, ad iter Varsaviense accinxi me, ut susceptum in me notum munus, auspice Deo, quod citissime simul ac felicissime persolvam. Verum unicum remorat me, nempe, ut nomine omnium ducatus celsitudinis vestrae civitatum mecum Varsaviam eat etiam scriba Slucensis Magdeburgiae Melentowicz. Is in id juxta, ut a suis, quibus detinetur, officiis ad tempus liberetur, nondum ad magistratum mandatum a celsitudine vestra petitioni meae promissum datum est. Hoc ut absque mora

mittatur, fac, celsissime domine, enixe obsecro, non cunctanter digneris imperare. Ver in stat, hyemale iter, in dies calorem solarem sibi infestum persentiscens, vix ultro eum sustinebit. Quod antequam fiet mihi, peracto, quod coepi prospero numine, omnino huc revertendum est. Ergo iterum atque iterum gratiam hanc per latorem hujusce epistolae a te, domine clementissime, omni animi demissione contendo. Celsitudinis vestrae ex animo faventissimus atque obsequentissimus servus Dositheus Galachowski, abbas Slucensis, vicarius metropolitae Kijoviensis. Anno 1760, Januarii 25 d., Sluck.

Отдыл писемъ, тека 67.

231.

1760 г. Письмо наместника Слуцкой архимандрит к князю Иерониму Радзивилу.

За отсутствием архимандрита, отправившагося въ Варшаву, обращается съ просьбою къ Радзивилу его наместникъ, и просить о замѣщеніи вакантнаго священническаго мѣста при церкви Романовской. Письмо это, само по себѣ не особенно содержательное, находится въ некоторомъ соотношеніи, равно какъ и предыдущее письмо, съ другими помѣщенными ниже документами и сохранившимися безъ означенія года; а потому при опредѣленіи года послѣднихъ должны быть приняты во вниманіе и эти письма.

Jaśnieoświecony mości xiąże panie collatorze y miłościwy dobrodzieju!

Przy odjeździe swoim z Słucka do Warszawy jego me xiądz archimandrita principał nasz zostawił nam to in commissis, abyśmy z tą najpokorniejszą suppliką upadli do miłościwych collatorskich stóp jaśnieoświeconej W. X. M. pana y dobrodzieja naszego w tym interessie: w dobrach jaśnieoświeconej W. X. M. miasteczku Romanowie cerkiew ś. Jerzego męczennika już to więcej roku bez własnego zostaje kapłana, dla czego dla lepszej wygody in spiritualibus tenże przereczony ociec archimandryta przez nas najuniżeńszych sług y bogomodlców jaśnieoświeconej W. X. M. odważa się rekomendować miłościwemu collatorskiemu jaśnieoświeconej W. X. M. respektowi czło-

wieka do kapłaństwa cale zgodnego na imie Jana Burmę, zięcia bywszego tamedznego prezbitera, pokornie supplikując, aby z osobliwszej clemencyi jaśnieoświeconej W. X. M. do pomienionej cerkwi mógł być ukontentowany za prezbitera. Za którą miłościwą pańską clemencyę zabieramy oraz y z pasterzem naszym obligacyą o miłym zdrowiu y szczęśliwym panowaniu jaśnieoświeconej W. X. M. do zgonu życia majestat Boski błagać, jaśnieoświeconej W. X. M. pana collatora y miłościwego dobrodzieja naszego ustawiczni bogomodlcy y naymniżeńsi słudzy Gedeon Kamiński, namiestnik archim. Słuck. Stefan Mańkowski, prezbiter. Woskr.

Отъяз писемъ, тека 241.

232.

1760 г. 14 Марта. Письмо Леона Шенцицкого к князю Иерониму Радзивилу.

Снова повторяетъ свою жалобу на лѣсничаго Злочевской волости, который на этотъ разъ препятствовалъ продажѣ церкви и другихъ зданій, находившихся въ бывшей обители монахинь Базиліанскаго ордена, въ м. Сасовѣ, и обѣщаясь принскать самъ покупателя думалъ только о томъ, чтобы извлечь отсюда выгоду для своего собственнаго интереса.

Jaśnieoświecony mości xiąże dobrodzieju! Przed rokiem ieszcze miałem honor zanosić prosby moie do jasnieoświeconey W.

X. M. dobrodzieja za zakonnicami reguly ś. Bazylego w Sasowie mieszkajęcemi, mającemi się do formalniejszego konwentu prze-

nieść, z racy niemożęcej się w Sasowskiej rezydencyi zachować należycie klauzury zakonney, aby nie miały prepedycyi do sprzedania cerkwi y budowla iakiegokolwiek, z szczególney elemożyny staraniem ich wystawionych y odebranych, deklaracyę jaśnieoświeconey W. X. M. dobrodzieja, iż za powzięciem o tym, od kogo należało, informacyi przez świętobliwy wzgląd nad ich ubostwem miała być uczyniona dyspozycya J. P. leśniczemu włosci Złoczowskiej, aby niezbrańiał takowey przedaży, a że teraz trafiającym się kupcom tenże J. P. leśniczy przeszkadza, chcąc nabyć od siebie dla kogoś, a pieniędzy y przez połowe tych, co by kto inney dał, z oczewistą krzywdą ubostwa dać nie chce.

Z tey przyczyny przychodzi mi ponawiać nayniższe prośby o absolutną jaśnieoświeconey W. X. M. dyspozycyę do J. P. Szczawińskiego leśniczego o wolne sprzedanie, aby się nie interessował. Ziednasz sobie, jaśnieoświecony W. X. M. dobrodziey, przez modlitwy tych sierot wielką przed Bogiem zasługę, ponieważ ten tylko ieden sposob dla nich wyżywienia się będzie w klasztorze formalnym; spodziewam się łaskawey dla nich rezolucyi, z naypowinniejszym uszanowaniem piszę się jaśnieoświeconey W. X. M. dobrodzieja nayniższym sługą L. Szeptycki, B. L. H. K. d. 14 Martii 1760 w Krylosie.

Отдѣлъ писемъ, тека 257.

233.

1760 г. 18 Апрель. Письмо Досноса Галаховскаго къ князю Иерониму Радивилу.

Препровождаю въ даръ князю Китайское плоды и нѣкій особый, также Китайскій составъ изъ экстракта цвѣтовъ, Галаховскій упоминаетъ о какомъ-то дѣлѣ насчетъ отобрания хмѣльныхъ напитковъ отъ священниковъ, отлагая подробное объясненіе объ этомъ до личнаго свиданія съ Радивиломъ въ Бѣлой. Здѣсь же прилагаетъ письмо отъ Бѣлогородскаго епископа изъ Москвы, какъ доказательство того, сколько онъ, архимандритъ, заботился о распространеніи славы Радивила даже въ самыхъ отдаленныхъ странахъ:—ze ja adorując J. W. X. M. dobrodzieja et remotas regiones do teyże pociągam weneracyi.

Jaśnieoświecony mości xiąże miłościwy panie collatorze y dobrodzieju!

Rozkazowi jaśnieoświeconej W. X. M. dobrodzieja, który u mnie jest pro summa lege, dosyć czyniąc inwestygowałem sprawę o branie trunków presbyterow, y w tym chciałem teraz należący jaśnieoświeconey W. X. M. dobrodziejowi uczynić raport, że zaś w tym czasie wyjeżdżam w imie Boże do Białej, mając do drogi mojej uwolnionego J. P. pisarza, za który respekt najpokorniej jaśnieoświeconej W. X. M. dobrodziejowi dziękuję; więc tam będę miał honor prezentując się

u nog pańskich y ten interest prezbyterów dostatecznie remonstrować. Temi czasy dostawszy z Moskwy od jego mci xiędza Gerbasiusza Lincewskiego, który w państwie Kitajskim na opatstwie sześćnaście lat zostawał, a teraz po rewokacji biskupem Perejasławskim kreowany jest, Chińskich owoców y slobu (?), w massie z samego kwiatu per ekstraktum robionego, jaśnieoświeconey W. X. M. dobrodziejowi, jako panu we wszystkim przedniego gustu, w przyskudze mojej posyłam y o łaskawe upraszam przyjęcie. Przyłączam też tu kartkę recenter do mnie z

Moskwy od jego mci xiedza biskupa Białogrodzkiego Joasafa Mitkiewicza pisaną, która będzie dowodem, że ja adorując jaśnieoświeconą W. X. M. dobrodzieja, et remotas regiones do tejsze pociągam weneracji, oraz wyświadczy, jaką dla siebie jaśnieoświeconej W. X. M. dobrodzieja przez swoją sprawiedliwość generosią y clemencyją nie tylko w ojczyźnie ale y u postronnych narodów sprawujesz admiracyją; z czego cie-

sząc się jako wszelką życzliwością dla jaśnieoświeconej W. X. M. dobrodzieja obowiązany to przed innemi mam szczęście, że jest circa continna suffragia, omni culta jaśnieoświeconej W. X. M. miłościwego pana kollatora y dobrodzieja najniższym służą Dositheusz Galachowski, archimandryta Słucki, namieśnik prawosławnej metropolij Kijowskiej; d. 18 Aprilii 1760 r.

Отдѣлъ писемъ, тека 67.

234.

1760 г. 24 Мая. Письмо Владимира Лопухина, Киевскаго оберъ-коменданта къ Литовскому гетману князю Михаилу Радзивилу.

Требуеть выдачи Россійскихъ бѣглыхъ, жившихъ въ тринадцати дворахъ села Куть, въ Кременецкомъ повѣтѣ, и просить не оказывать имъ къ возвращенію никакого препятствія, такъ какъ означенные бѣгле, *слыша публикованные о отпущеніи винъ всѣмъ живущимъ въ Польшѣ бѣглымъ Россійскимъ подданнымъ всемилоостивѣйшіе ея императорскаго величества указы*, сами добровольно пожелали возвратиться обратно въ Россію.

Сіятельнѣйшій князь, высокородный и высокопревосходительнѣйшій господиъ великого княжества Литовскаго гетманъ и кавалеръ, мой сосѣдственный пріятель.

Сего Маія 20 дня ея императорскаго величества, моея всемилоостивѣйшей и всеавгустѣйшей государыни имперіи (sic), природные подданные бѣгле велико-Россійскіе люди Григорій Ѳедосѣевъ, онъ же и коваль, да Филиппъ Ярыгинъ поданнымъ мнѣ доношеніемъ представили, что оцы ихъ и они Ѳедосѣевъ и Ярыгинъ по побѣгѣ своемъ изъ Россіи за границу имѣли жительство съ женами и съ дѣтьми вотчины вашего сіятельства Кременецкаго повѣту въ селѣ Кутахъ; а нынѣ, слыша публикованные о отпущеніи винъ всѣмъ живущимъ въ Польшѣ бѣглымъ Россійскимъ поданнымъ всемилоостивѣйшіе ея императорскаго величества указы, вышли

въ Россію, а жены и дѣти ихъ, такожь и другіе тамъ въ тринадцати дворахъ живущіе такіе жъ бѣгле Россійскіе подданные, съ женами и съ дѣтьми и со всѣми пожитками, остались въ томъ же селѣ Кутахъ за тѣмъ, что хотя жъ, по повелѣнію вашего сіятельства, опредѣленной отъ вашего сіятельства надъ онымъ селомъ Кутами и надъ прочими вотчинами вашими управитель Рожмановской ихъ, Ѳедосѣева и Ярыгина и всѣхъ, живущихъ въ томъ селѣ Кутахъ, Россійскихъ подданныхъ, по желаніямъ ихъ, съ женами и съ дѣтьми и съ пожитками, къ выходу въ Россію и увольняетъ, но отъ состоящихъ по всѣмъ лежащимъ къ Россійской границѣ трактамъ Польскихъ командъ причиняются Россійскимъ поданнымъ за выходъ ихъ въ Россію не только всѣхъ пожитковъ грабительство, но и жестокіе побои и тюремное заключеніе, зачѣмъ

безъ конвоя и выдти имъ въ Россію не возможно.

Того ради вашего сіятельства покорнѣйше прошу, въ разсужденіи сосѣдственной дружбы и во исполненіе постановленныхъ между Россійскою имперіею и королемъ Польскимъ мирныхъ трактатовъ, и его королевскаго величества Польскаго указовъ, приказать показанныхъ Оедосѣева и Ярыгина и прочихъ, въ томъ же вѣчю вашего сіятельства селѣ Кутахъ въ тринадцати дворахъ жительствующихъ, бѣглыхъ, Россійскихъ подданныхъ, съ женами и съ дѣтьми и со всѣми ихъ пожитками и съ скотомъ, въ Россію отпустить, а чтобъ онымъ Россійскимъ подданнымъ въ провѣдѣ ихъ къ Россійской границѣ отъ Польскихъ командъ задержанія, такожъ грабительства или другихъ какихъ либо обидъ

причинено не было, дать имъ Оедосѣю съ товарищи для препровожденія до Россійской границы пристойной конвоемъ, и о томъ не оставить меня увѣдомить: означенные жъ Оедосѣевъ и Ярыгинъ для забранія жень своихъ, дѣтей и пожитковъ и прочихъ своихъ товарищей отпавлены присемъ обратно. Впрочемъ съ особливимъ моимъ почтеніемъ пребуду вашего сіятельства, моего сосѣдственнаго пріятеля, поворный слуга ея императорскаго величества самодержцы всероссійской, моей всемилостивѣйшей и всеавгустѣйшей государыни, генераль-маеоръ и Киевской оберъ комендантъ и главной Киевской командиръ Владимиръ Лопухинъ. Киевъ, Маія 24-го дня 1760 года.

Отдѣль писемъ, тека 131.

235.

1761 г. 22 Апрѣля. Письмо Доснея Галаховскаго къ князю Михаилу Радивилу *).

Просить о возстановленіи сгорѣвшей нѣсколько лѣтъ тому назадъ Заблудовской церкви и о дозволеніи вывезти изъ пущъ Радивилловскихъ потребное количество лѣсу для ея построенія. Это дозволеніе дано уже было покойнымъ княземъ Иеронимомъ Радивиломъ (умер. 17 Мая 1760 г.), но, по какимъ то препятствіямъ, прихожане означенной церкви не могли имъ воспользоваться въ свое время.

Jaśnieoświecony mości xiąże panie kollatorze y dobrodzieju miłościwy!

Już to od lat kilku fatali incendio cerkiew nam Zabłudowska w tamecznym klasztorze zgorzała, na której reedyfikacją S. P. jaśnieoświecony xiąże jego mci chorąży wielki Litewski wydał był jeszcze assygnacją do puszczy tamecznej, pozwalającą wolne parafijanom potrzebnego drzewa wywiezienie, ale nie to wyprowadzenie drzewa skutku swego na ten czas nie wzięło, więc teraz z upadaniem do nóg jaśnieoświeconej W. X. M.

dobrodzieja, jako tych dóbr dziedzicznego pana a naszego kollatora, najuniżenię o ten respekt suplikuję, ażebyś ponowiający swój konsens na swobodne z puszczy Zabłudowskiej wywiezienie drzewa do restauracji cerkwi naszej wydać łaskawie raczył.

W tym domu Bożym, do którego wybudowania, jaśnieoświecony W. X. M. dobrodziej, chwalebny przodków swych przykładem dobroczynną kollatorską przez pozwolenie materiałow przyłożysz rękę, będzie Bóg w Trójcy świętej jedyny wzywany, będą

*) По смерти Иеронима Радивила, умершаго бездѣтнымъ, всѣ имѣнія его перешли къ Литовскому гетману Михаилу Радивилу. См. Котлуб. 458 стр.

także do tegoż Boga tak za jaśnieoświeconego W. X. M. dobrodzieja, jako też y za całą jego xiążęcą familją nienstanne zawsze szły suffragia, a ja zasobna nie przestane być nigdy, voto et cultu perpetuo, jaśnieoświeconej W. X. M., pana kollatora y dobrodzieja mi-

łościwego, szczerza życzliwym bogomodlce y najniższym sługą X. Dosytheusz Gal., archimandrita Słucki, namiesnik prawosławnej metropoliae Kijowskiej; d. 22 Aprilii 1761 r. Słuck.

Отдѣлъ писемъ, тека 67.

236.

1761 г. 4 Июля. Письмо отъ выборныхъ города Львова къ князю Михаилу Радивилу.

Жалуются вообще на усиленіе разныхъ безчинствъ—гультайства въ городѣ, ближайшимъ же поводомъ къ жалобѣ было слѣдующее. Нѣсколько бурсаковъ изъ иезуитской школы насильственнымъ образомъ напали на одну почтенную вдову, жену бывшего инстигатора Львовскаго, въ ея собственномъ домѣ, а потомъ утащили ее къ себѣ домой, и тамъ безчеловѣчно избили, отсчитавши ей до тысячи розогъ. Виновные были тотчасъ же арестованы, но, по силѣ Торунскаго статута, мѣстное выборное управление не имѣло права рѣшать подобнаго дѣла, и потому просило о разрѣшеніи собрать, при посредствѣ городского подстаросты, общій судъ—judicium compositum, для законнаго разслѣдованія означеннаго криминальнаго поступка.

Jaśnieoświecony mości xiąże miłościwy panie y dodrodzieju!

W kaźdych okolicznościach, dopieroż względem gwałtu publicznego w Lwowie do jaśnieoświeconej W. X. M., jako starosty miejsca, że się nam odnosić należy, tak w publicznej krzywdzie miasta tego przy głębokim uszanowaniu W. X. M. dobrodzieja nasze praesentibus przekładamy skargi.

Niedosyć że na wiosnę różnego się namnożyło chultaistwa, które przez ronty jakożkolwiek rozproszone, teraz ludzie y w służbie zostający do tej przychodzą licencyi, że mimo wszelkich jurysdykeji wsrod dnia obywatelów miasta tego napadają w własnych rezydencyach. Jakoż dnia wczorajszego burzaczy XX. Jezuitów tutejszych, żadnej nad sobą stricte jurysdykeji nieuznawający, P. Wyszatycką, wdowę nieboszczyka Wyszatyckiego, instygatora tutejszego, żonę człeka w mieście zasłużonego, licentiosissime na-

padszy, z własnej rezydencyi wywlokшы y do swojej wpodle zaprowadziwszy, rozg blisko tysiąca odliczywszy enormiter zbili, securitatem publicam miasta zgwałcili. Ci violatores pacis publicae in recenti w areszt pobrani, aby condignam excessowi mogli odnieść paenam ad exemplum innym na potym. Którey kary że nasz urząd sam przez się sine composito judicio ex capitaneo loci, ad mentem statutu Toruńskiego, extendować nie może, supplikujemy W. X. M. dobrodziejowi, abyś, dla odległości swojej, W. J. M. panu podstaroście (któryby composito nostro cum judicio tę sprawę sądził) zalecić raczył. Sami się dalszej manutencyi polecamy z głęboką weneratją jaśnieoświeconego W. X. M., pana miłościwego, y dobrodzieja najuniżeński sładzy proconsul et consules urbis sacrae majestatis Leopoliensis, metropolis Russiae, Julii 4 d. anno 1761, w Lwowie.

Отдѣлъ писемъ, тека 130.

237.

1762 г. 2 Февраля. Письмо отъ магистрата города Ковны къ князю Михаилу Радзивилу.

Жалуются на каштеляна Витебскаго по слѣдующему поводу. Не смотря на то, что, по силѣ прежнихъ привилегій, запрещено было евреямъ селиться въ Ковнѣ—*aby mansionem et habitationem w mieście Kownie nie mieli*, упомянутый каштелянъ Витебскій вступился за невѣрныхъ жидовъ—*do tychczas tułających się w Kownie*, и недавно по поводу истребленія нѣкоторыхъ еврейскихъ домовъ пожаромъ, отъ котораго не только весь городъ, но даже святыя церкви едва не погибли, вошелъ въ главный трибуналъ съ новою неслыханной претензійей, въ пользу тѣхъ же самыхъ жидовъ.

Jasnioswiecony mosci xiąże panie nasz miłościwy!

W dezzyderyach naszych extollimus manus nostras do uscisnienia stop jasnioswieconey W. X. M., pana naszego miłościwego, pokornie supplikując, abyśmy mogli paternam dostąpić clementiam, po której moglibyśmy pro digno et justo crescere, które cum fletu et gemitu pauperum tak wyrażamy: iż jasniewielmożny J. M. pan kasztelan Witebski za niewiernych żydów, dotychczas tułających się w Kownie, contra privilegia, temuż miastowi ante et post unionem od królów y xiążąt Litewskich nadanych, aby nansionem et habitationem w tymże mieście Kownie nie mieli, a po zgorzeniu tych że żydów (przez których nie tylko miasto całe lecz y świętнице Boskie mało co w ogniu nie spłonęły) niesłuszną uformowawszy pretensją tenże jasniewielmożny miasto całe wprowadził, za

wniesieniem swoim do trybunału G. W. X. Lit., a potem po kondemnacie pojazd odprawil. Jakoż pamiętając na deklaracyą W. X. M., pana naszego miłościwego y dobrodzieja, że raczyłeś w przejeździe swoim do xięstwa Żmudzkiego za tym miastem być protektorem; więc teraz jako ad custodem legum uciekając się żebrzemy tey łaski, aby aktorat, za interpozycją oycowską jego, nie był kadencyi terazniejszey Mińskiej wołany, quia nos absque te patre facti pupilli sumus; za którą uznaną łaskę oycowską y za długoletnie panowanie jego majestat Boski błagać obowiązujemy się y zapisujemy się jasnioswieconego W. X. M. pana naszego miłościwego nayniżsi podnożkowie woyt, burmistrze, rada y cały magistrat miasta J. K. M. Kowna. Datt. z Kowna 2 Februarij 1762 roku.

Отдѣлъ писемъ, тека 116.

238.

Около 1762 г. Письмо Доснея Галаховскаго къ князю Радзивилу.

Просить о возстановленіи двухъ погорѣвшихъ церквей: одной въ Сквыщинской волости, при Князь-озерѣ, и другой въ деревнѣ Порѣчьѣ, а также о позволеніи вывезти потребное для того количество лѣсу изъ пуць Радивила. Въ каталогѣ, помѣщенномъ у архим. Николая, церкви эти не упоминаются, откуда можно заключить, что едва ли они были возстановлены по просьбѣ архимандрита.

Jasnioswiecony mosci xiąże, panie kol-latorze y najmilosiwszy dobrodzieju!

W miłościwym collatorstwie jasnioswieconej W. X. M. dwie cerkwie religij Graeco-

Rossyjskiej z przypadkowego ognia pogorzały, jedna w włości Skewyssynskiej przy Kniaz Jeziorze, druga we wsi Porzeczu, bez których poddanym jasnieoswieconej W. X. M. żyć trudno, nie mającym świątynie pańskiej, w której by sakramentów świętych uczestnikami bywać mogli. Upadam tedy jako najpokorniej do miłościwych stop jasnieoswieconej W. X. M., racz jasnieoswiecony miłościwy panie collatorze y dobrodzieju, z wrodzonej swojej ad amplificandum cultum divinum zelozji, na pobudowanie przerzeczonych

dwóch cerkwi puszczy w włościach tych poddaństwu swojemu pozwolić, z któremi y ja za ten pański y collatorski respekt, o miłym zdrowiu y szczęśliwym długoletnim panowaniu jasnieoswieconej W. X. M. majestat Boski błagać submituję się; jasnieoswieconej W. X. M. pana collatora y najmiłościwszego dobrodzieja najniższy sługa y bogomodlca Dosytheusz Galachowski, archimandryta Słucki, namiesnik prawosławnej metropolii Kijowskiej.

Отдѣлъ писемъ, тека 67.

239.

1762 г. 4 Февраля. Письмо Георгия Конисского къ князю Михаилу Гадвильу.

Писано въ защиту одного православнаго священника, требовавшаго, будто бы, дароваго молотья хлѣба на арендаторской мельницѣ, на самомъ же дѣлѣ только желавшаго быть свободнымъ od żydowskiego jarzma, и другаго пароха, ограбленнаго лядомъ арендаторомъ, который, подѣ предложомъ, что нашель въ домѣ его кварту водки, со многими казаками сдѣлалъ потомъ наѣздъ на домъ этого пароха, все у него разграбиль, и самую церковь запечаталъ.

Jasnieoswiecony mosci xiążę, panie y dobrodzieju!

Wasza xiążęcica mość przy pańskiej swojej deklaracyi względem пароха mego, w hrabstwie waszey xiążęcicy mci Kopyskim we wsi Jakowliczach będącego, a tamecznym arędarzem ukrzywdzonego daney, raczyłeś odemnie potrzebować, abym parochowi zakazał przywłaszczania wolnego mliwa we młynach y propinacyi, pilnie uczyniłbym to, ale żadney propinacyi u pomienionego пароха nieбыло y niejest, w czym on idzie czy to do inquizycyi czyli do juramentu, nie pretenduje też wolnego mliwa, tylko wolności mlec w postronnych, a nie koniecznie w arędarskim młynie, y byдъ od żydowskiego jarzma wolnym. Y w tey kategorii jużbym W. X. M. nie turbował, ale daje mi do tego okkazyе druga krzywda, co do authora

podobna lubo sama w sobie daleko jeszcze większa: w państwie W. X. M. Newelskim w woytowstwie Pupowickim najechawszy przeszłego Jannuarii tameczny nowy arędarz żyd na plebanię пароха Pupowickiego, gdy spytał się onego пароха, jeżeli jest wódka w domu, y paroch mu pokazał dobrowolnie nie więcey kwarty, dla domowey potrzeby kupioney, arędarz ten wszystkie jego domowstwo rewidował, a nie nie nalazszy więcey do Newla odiechał, potym dni w trzy tenże żyd najechawszy drugi raz z kilkunastu kozakami na plebanię tegoż пароха, wszystkie ubostwo jego przepisał y odebrał, na ostatek y cerkiew S-tą zapieczętował z ordinansu niejakięго jego mci pana Maladowskiego, który ordynaans copiatim tu przyłączam.

Racze W. X. M. panie y dobrodzieju

łaskawie y sprawiedliwie osądzić, jeżeli to nam nie ostatnia jest oppressya! Pieczętowali raz żydzi umęczonego Christusa pana w grobie; teraz męcząc tegoż samego w ezłakach jego chrześcijanach, już y świętnicę jego pieczętują y duszy chrześcijańskie, osobliwie w te czasy wielu chorujących, nie dopuszczając przez to sacratissimo viatico instruerę, wiecznie gubią.

Dla miłości tedy Pana Boga rozkaż W.

X. M. w takie ostatnie oppressyi weyrzęd y w udane żydowskie postęпки zgromić, a świętnice Boskie y sług przy nich znajdujących się w pokoju rachować. O co supplikuiąc do W. X. M. z powiną moją najgłębszą submissyą zostawam W. X. M. pana y dobrodzieja najniższym sługą Jerzy Koniski, biskup Białoruski, antiqui Graeci ritus, X-bris 4 die, 1762 anno.

Отъѣз писемъ, тека.

240.

1762 г. 3 Мая. Сунлипка отъ президента и райцевъ города Львова къ князю Михаилу Радзивилу.

Приносьть жалобу на нѣкоего Франциска Сѣдлинскаго, городскаго субдеlegates. Будучи смотрителемъ (dozorcą) за имѣниемъ и доходами каштеляна Брацлавскаго, и расчитывавъ на защиту послѣдняго наносилъ всякія обиды и оскорбленія сосѣду своему Лазаревичу, принадлежавшему къ цеху рѣзниковъ. Причиною же насилій было только то, что Лазаревичъ продажею мяса наносилъ ущербъ интересамъ находившагося въ управленія Сѣдлинскаго имѣнія; за отдаленіемъ же города отъ центрального управленія мѣстныхъ власти не могли сами укротить этихъ насилій. Подобныя столкновенія повторялись не рѣдко въ исторіи города Львова, и были прямымъ слѣдствиемъ извѣстнаго цеховаго его устройства. См. Kron. Zubrzyckiego.

Jasniewiecony mosci xiąże, panie y dobrodzieju!

Pominąwszy obszerną explikacyą praw, któremi to stołeczne miasto y jego obywatele od wszelkichъ wiolencyi są ubezpieczeni, bo te W. X. M. dobrodziejowi też miasto powagą swoją zaszczycającemu dostatecznie są wiadome, przychodzi namъ tylko przy złożeniu u nógъ W. X. M. dobrodzieja najgłębszey weneracyi zanieść žal y skargę na J. pana Franciszka Siedlinskiego, subdelegates grodu W. X. M. dobrodzieja, który to J. M. będącъ dozorcą dworku y czynszownikówъ jasniewielmożnego J. M. pana Czarneckiego, kasztelana Braclawskiego, przy którymъ dworku w sąsiedstwie nieiaki Piotr Łazarowicz, cechmistrzъ cechy rzeźniczy, ma swoje domowstwo na gruntachъ mieyskich. Do tego człeka

z okazji, iż partaczomъ czynszownikomъ rzeźczonymъ przeszkodъ czyсь swoiey wъ przedawaniu mięsa podługъ prawa, tey że cesze służącego, zabraniał, y iakoby tenъ rzeźnikъ psami swemi parobka pomienionego dworku poszczwał. Co się wъ sądzie prezydantskimъ przy attentowaniu tego przezъ rodzzonego J. M. brata, także subdelegates grodu Lwowskiego, zъ inquizycyi nie pokazało, niesprawiedliwą uformowawszy pretensyą groźono przezъ J. M. pana starszego brata przy namienionejъ справy attendencyi. Za przybyciemъ swoimъ zъ podróży do Lwowa wykonałъ wiolencyą, albowiemъ pochwyciwszy czeladnika tegożъ Łazarowicza wspomnionego, .za nimъ do miasta idącego do jatekъ zъ mięsemъ, na drodze publiczney, y do dworku zaprowadziwszy sto kanczukówъ plagami zbił, a magistrówi cech-

mistrzowi, ucieczką do miasta pod ten czas salwującemu się, trzysta kijow dać obiecał, iakoż na ten koniec, aby złapać mógł, dienne y nocne zbronią własnie na zabicie godząc zasadzki (zazywając do tego tak jasnie wielmożnego J. M. pana kasztelana Braclawskiego, iako y jasnie wielmożnego J. M. pana wojewody Kijowskiego czynszowników, w swojej dyspozycyi będących) do tąd czynić nie przestać, y że obsolutnych tych zamysłów wykonać dotąd, (bo Łazarowicz odstąpiwszy domu własnego, żony y dzieci w miescie przed takową obsolutnością kryć się musi) nie może, inne, jakie tylko wymyślić może temuż mieszczaninowi, wyrządza krzywdy; kaczkę mu pozabijał, psy postrzelał, dzieci poprzestraszał; o tę wiolencyą gdyśmy kazali imieniem miasta zanieść protestacyą, pana syndyka miasta nie przepuszczając, y naypierwszym urzędnikom tegoż miasta publicznie w kancelaryi zelżył, zuchwale czyniąc przegrozki y swoje przedsięwzięcia na Łazarowicza wykonać oswiadczał się.

Te tedy bezprawne y zuchwale postępkę ich mciow panow Siedlińskich gdy mamy honor exponować W. X. M. dobrodziejowi, iako mający prawem oznaczoną pańską dla siebie protekcyą, o sprawiedliwą animadwersyą tak na ich mciow panów Siedlińskich, aby za popełnioną wiolencyą y od dalszych czynienia ad mentem legis coerceantur, iako też o wyraźną pańską W. X. M. dobrodzieja dyspozycyą do WW. sędziow, mianowicie do W. J. M. pana pisarza, aby tantas licentias ich mciom panom palestrantom, a osobliwie ich mciom panom Siedlińskim, w na-

dzieję swoich dla nich faworów nie pozwalał, ile gdy w oczach W. J. pana pisarza, któremu my się żalili, J. M. pan Franciszek Siedliński przyznając, owszem tym się chlubiąc, że wspomnionemu czeladnikowi cechy rzeźniczey nie kanczukow lecz postronkow sto dał, kaczkę y psy postrzelał, na cezmistrzu swoy zamysł wykonać oswiadczył się y przed W. J. panem kommandantem garnizonu Lwowskiego Rzeczy Pospolitey rekwirującym, aby poprzestał tych wiolency, toż samo stwierdził. Bo y biją y płakać nie dają, broniąc nam ad acta W. X. M. dobrodzieja przez zuchwale zelżywości liberum aditum; oraz supplikujemy, żeby W. J. pan burgrabia Grodzki Lwowski y J. M. pan kommandant praesidij W. X. M. tuteyszego mogli mieć dyspozycyą do usmierzenia podobnych napotym wiolency. Poniewasz praesidium tuteysze koronne zawsze iest dalekie od tego..... na ich mciow palestrantow, exkuzując się, że nie mają ordynansu do brania w areszt szlachtę.

Za czym undique pressi powtarzamy naszą supplikę y pokorne prosby do W. X. M. dobrodzieja, w tym y generalnie we wszystkich interessach miasta właściwey nam pańskiej polecamy się protekcyi, y z naygłębszą adoracyą iestesmy y na zawsze być żądamy iasnioswieconego W. X. M. pana y dobrodzieja nayniższemi sługami przyzydent y radcy miasta J. K. M. Lwowa, metropolij Russkiej; dnia 3 Maja, 1762 roku, w Lwowie.

Отдохъ тисе.кѣ, мѣка 130.

241.

1762 г. 9 Июни. Сунлинка отъ Слуцкаго Троицкаго братства, поданная князю Карлу II Станиславу Радзивилу *).

Просящъ о защитѣ архимандрита Досиея Галаховскаго по слѣдующему поводу. Два монаха Троицкаго Слуцкаго монастыря, взбунтовавшіеся, будто бы, по одному только своеволю—przez jedyną rozpusztę, убѣжали въ Кіевъ, и подали жалобу на своего архимандрита митрополиту Кіевскому. Слѣдствіемъ было то, что Галаховскій вызванъ былъ для отвѣта въ Кіевъ, а на мѣсто его, безъ вѣдома братства и коаллятора монастыря, присланъ былъ другой архимандритъ, по всей вѣроятности Павелъ Волчанскій, хотя грамота митрополита Арсенія объ избраніи этого архимандрита утверждена только 1764 г. 20 Января. См. ист. Росс. іерарх. Амбросія т. VI стр. 162. Такъ какъ подобное назначеніе противорѣчило установленному издавна порядку избранія, то и вызвало братство на эту жалобу, и заставило его искать ходатайства и посредничества у Радивила.

Jasnioswiecony miłościwy xiąże, panie a panie nasz miłościwy i dobrodzieju!

Przy początku szczęśliwego panowania jasnioswieconey W. X. M., dziedzicznego pana naszego miłościwego, nie należało by nam przez żadną serypturę incommodować powagi pana miłościwego, tylko personalną adoracyją pańskie jego należało by ucałować stopy, a że nam zaszła wielka z Kijowa niepomyślność, przeto musimy, podług dawnych zwyczajów, do miłościwdj dziedzicznego pana uciekać się protekcij, to wyrażając, iż niedawnemi czasy zbuntowawszy się przez jedyną rozpustę dwóch zakonników udali się do Kijowa, y tam tak przed jasniewielmożnym J. M. xiędzem metropolitą y konsistorzem duchownym J. M. xiędza archimandrytę tutejszego udali, że ordynansem swoim ztąd pociąga na obedyjęcią do Kijowa, a na miejsce onego inszego tu przysłał nominata, który, z liczną do klasztoru świętego Troickiego dnia wczorajszego przybywszy asystencyją, chciał dzis wszystką od namienio-

nego J. M. xiędza archimandryty odebrać władzę i dyspozycją, a samego wraz miał ordynować do Kijowa.

O czym my bractwo przemienienia pańskiego dowiedziawszy się, a będąc u niego z wizytą wszelkiemi perswadowali sposobami, gdyby nie nadwередzając praw y porządków tutejszych, od jasnioswieconych xiążąt J. M. antecessorów ustanowionych, tej krzywdy, sine scitu jasnioswieconej W. X. M., jako dziedzicznego pana naszego miłościwego, klasztorowi y nam bractwu nie czynił, gdyż takowa funkcyя ni od kogo tu nie dependuje, tylko własnie od dziedzicznego pana.

Na dowod czego posyłamy jasnioswieconej W. X. M. panu miłosciwemu przeszłych tranzakcij kopią tym dokumentom, jak w takich okolicznosciach ś. p. jasnioswiecony xiąże chorąży, pan miłosciwy dziedziczną, władzą swoją klasztor ten y archimandrytów, za naszą bracką prośbą y rekomendacyją, utrzymywał, widząc to, że przez częste mutacie po różnych miastach klasztory

*) Михаилъ Казиміръ Радивилъ, Литовскій гетманъ и подканцлеръ, наследовавшій въ 1760 г. всѣ имѣнія послѣ Іеронима Радивила, умеръ 15 Мая 1762 года, и въ управленіе имѣніями вступилъ сынъ его Карлъ II Станиславъ Радивилъ. См. Котлуб. 457 стр.

y dyecezie do znacznej przyszli zguby y ruiny, a ta archimandryia nie per triennium lecz dożywociem uprzywilejowana. Przeto i my upadając ze łzami do nóg jasnieoswieconej W. X. M. pana naszego miłościwego tej żebrzemy clemencji, abys do wielowładnej swojej namienionego J. M. ojca Galachowskiego, terazniejszego archimandrytę Słuckiego, przyjowszy protekcij, chciał jego przy tej że utrzymać archimandryi, y do jasnie wielmożnego J. M. xiędza metropolity odpisać, y gdy by zaocznym udaniem nie dając kredytu niechciał go ztąd do Kijowa pociągać, przez co pokazesz, panie nasz miłościwy, przykłady dowod, że jesteś pełnomocny collator, fundator y pan udzielny w dobrach swoich.

Uznawszy w tym miłościwą pańskiego respektu protekcją, obowiązujemy się za miłe zdrowie y długofortunne jego panowanie majestat najwyższego błagać. Jasnieoswieconej W. X. M., dziedzicznego pana naszego miłościwego, najniżsi u stop podnożkowie: Aleksander Kuczarski, bratczyk, Jan Pet-

rysiewicz, Leon Łapicki, starosta bractwa, Jan Suchozaniett, bratczyk, Daniel Łapicki, bratczyk, Michał Milontowicz, bratczyk, Mikołaj Chryściniacz, bratczyk, Jan Łapicki, bratczyk. Ze Słucka, die 9 Junii, 1762.

Прим. къ 241 N. Архимандритъ Павелъ Волчанскій, согласно съ указанною выше грамотою, произведенъ былъ въ архимандрита Слуцкаго Троицкаго монастыря Ноября 9 дня 1763 года, а самая грамота дана 20 Января 1764 г. Но такъ какъ между Галаховскимъ и Волчанскимъ, въ упомянувшихся объ этомъ предметъ источникахъ, нигдѣ не показано никакого другаго архимандрита, то нужно полагать, что Волчанскій присланъ былъ сперва въ Слуцкій монастырь только въ качество номината, что подтверждается и настоящая суплика, а потомъ снова былъ вызванъ въ Киевъ для производства въ архимандриты.

Отдѣлъ писемъ, тека 241.

242.

1762 г., или 1763 г. Суплика отъ Слуцкаго духовенства къ Виленскому воеводѣ Карлу Станиславу Радивилу *).

Вслѣдъ за братствомъ (см. N 241), приносить жалобу на того же вновь поставленнаго архимандрита, по поводу разныхъ доущенныхъ, будто бы, имъ жестокостей и несправедливостей. Всѣ же эти жестокости главнымъ образомъ направлены были противъ тѣхъ, которые искали защиты и покровительства въ Несвижѣ. Такимъ образомъ архимандритъ, по смыслу этой жалобы, намѣренно затруднялъ дѣйствія коммисіи, назначенной отъ князя Радивила, подвергъ жестокому наказанію двухъ монахинь, обращавшихся къ покровительству княгини Радивиль, не пощадилъ даже самого намѣстника своего монастыря Герасима Свадковскаго, и наконецъ, по тѣмъ же самымъ мотивамъ, отнималъ, будто бы, безъ разбора отъ духовныхъ церкви, парафіи и доходы, подвергалъ ихъ отлученію и другимъ жестокимъ наказаніямъ, въ довершеніе же всего отнялъ остального викарія-каплана отъ Слуцкаго братства за то только, что послѣднее, по приказанію Радивила, не хотѣло выдать архимандриту ключей церковныхъ.

Jasnieoswiecony mci xiąże wojewodo Wileński, panie kollatorze y miłościwy dobrodzieju!

Za powrotem W. J. M. pana Ratzena kapitana z Kijowa, pomiarkowawszy J. M. oj-

*) Карлъ Станиславъ Радивиль избранъ былъ на воеводство Виленское 4 Октября 1762 г. См. Котлуб. 470 стр.

ciec archimandryta Słucki, iż dla duchowieństwa y bractwa Słuckiego nic pomyslnego dla żadnej strony z konsystorza Kijowskiego nieprzysłano, y kommissarzów tych że samych, osobliwie J. M. ojca ihumena Pińskiego, stronę J. Mciną partialiter utrzymującą, naznaczono, wygranej swojej już spodziewając się, tak postępować zaczął.

1. Gdy by kommissarzów od jasnieoswieconej W. X. M., wyznaczonych dla ocalenia funduszów, (na czym cała sprawa duchowieństwa y bractwa zawisała) do kommissji nie dopuścić, tak jako y przed tym J. M. uczynił, o to usilnie J. M. sposobami swojemi stara się.

2. Ukrzywdzonym wszystkim, którzy suppliki osobliwsze do kommissji wygotowali, ciężkie i nieznosne przykrosci wyrządza, jako to: dwóm pannom zakonnym, Marcie Wołoszance y Myropji Strachowiczownie za to, iż jasnieoswieconej X. J. M. dobrodzieje supplikę w klasztorze swym podali, y o wielomocną instancję do jasnieoswieconej W. X. M. pana y dobrodzieja w krzywdach klasztornych (jako w wygotowanej supplicie obszernie naczytać się można) pokornie, ze wszystkiemi siostrami, upraszali, dnia piętnastego Septembris niemiłosiernym biciem plagi ciężkie na ciele podawać kazał, tak iż ledwie ich z klasztoru wyprowadzono; potem tej że Marcie Wołoszance z Słucka do Kijowa wybierać się rozkazał, a to dla tego, aby krzywd klasztornych przed kommissją jasnieoswieconej W. X. M. remonstrować nie było kemu.

3. Toż samo uczynił ojcu namiesnikowi archimandryi Herasimowi Swatkowskiemu, którego z pod protekcji jasnieoswieconej W. X. M. z fortecy Słuckiej gwałtem wzięwszy, łańcuchami ciężkimi okował y do Kijowa także wysłać miał nazajutrz, gdyby tej że

nocy z łańcuchami ucieczką do fortecy Słuckiej nie salwował się; a to za to, iż z suppliką do jasnieoswieconej W. X. M. pana y kollatora do Nieswieża jeździł y krzywdy funduszu klasztornego donosił y o pańską protekcją y obronę funduszu upraszał.

4. Wszystkich z duchowieństwa, którzy o krzywdę funduszów swoich stają, dziwnie uciska, exkommuniki na nich za to nakłada, cerkwie, parafje i dochody ich odbiera i innym oddaje.

5. Bractwu Spaskiemu Słuckiemu za to, iż, podług rozkazu jasnieoswieconej W. X. M. pana y dobrodzieja, kluczków cerkiewnych z rąk swoich J. M. nie oddają, ostatniego ich wikariusza kapłana na imie Marka Dawidowicza odebrał, exkommunikę na niego nałożył, niesłusznie parafję od niego odjął i innemu oddał.

W tych ciężkich oppressyach będąc już niebezpiecznemi samego zdrowia y życia, dla zawziętości na nas J. M. ojca archimandryty za to, iż swojego niesłusznie nam odebranego dochodziemy, supplikujemy, jasnieoswiecony panie, dać nam bogomodlcom najmocniejszą kollatorską protekcję swoją, y aby wyznaczona od jasnieoswieconej W. X. M. kommissja, która jedyna od wszystkiego złego tego wybawić nas może, do skutku swojego przyjść mogła. O to jako najpokorniej ze łzami posetnie supplikujemy jasnieoswieconej W. X. M., pana kollatora y miłosiernego dobrodzieja, ustawicznemu bogomodlcy y najuniżeńsiemu słudzy Daniel Bałkowski, prezbiter Woskresienski Słucki, Filip Bogucki, prezbiter S. Miłkowski Słucki, Partheniusz Boranowski, prezbiter Michałowski Słucki, Stefan Mańkowski, protopopa Słucki, Jakób Rybiec, prezbiter Iwanowski Słucki.

Отдѣлъ нученъ, мѣся 241.

Хотя смыслъ всёхъ этихъ жалобъ понятенъ отчасти изъ предыдущихъ документовъ (см. NN 227 и 241), но для полнаго уясненія ихъ необходимо конечно знакомство со всёми подробностями этой своего рода борьбы за инвеституру, что возможно было бы только съ помощію документовъ изъ архивовъ Слуцкаго монастыря и Кіевской митрополіи. Въ пополненіе же этого пробѣла можемъ указать пока на ту же упомянутую уже грамоту митрополита Арсенія, которая, какъ нужно полагать, прямо вызвана была этими жалобами, и выдана была не только въ руководство архимандриту, но и въ навиданіе всему непокорному духовенству: *а яка же ему, архимандриту, сказано тамъ, предлежитъ имѣти о пред-*

писанномъ всякое попечительство и тицаніе, такъ и братіи, священно и церковно-служителямъ и благочестивому братству подобаетъ его, архимандрита, яко начальника и наставника своего, бдящаго о спасеніи ихъ, почитать, покорятися и во всёхъ, яже суть Богу угодна, безъ всякаго прекословія и роптанія слушати; а выше сказано: изъ монастырскихъ добръ..... и до малѣйшей части изъ тамошняго Слуцкаго братства никому ни подѣ какимъ претекстомъ на конецъ тотъ, отъ чего бѣ ущербъ и убыль онымъ монастыремъ слѣдовать могла, не касаться, опасаясь гнѣва Божія и нашей жърности неблагословенія. См. стр. 158 и 161.

243.

1762 г. 7 Августа. Письмо іеромонаха Іакова, кафедральнаго писаря при Кіевской митрополіи, къ архимандриту Слуцкаго Троицкаго монастыря.

Предупреждаетъ о производствѣ іеромонаха Діонисія въ настоятеля двухъ монастырей: Свято-Троицкаго за Бугомъ и Свято-Спаскаго монастыря.

Высокопреподобійшій господинъ милостивый отецъ благодѣтель мой!

Письмо вашего высокопреподобія зъ Варшави отъ 8 Мая сего 762 года къ преосвященнѣйшему Арсенію, архієпископу, митрополиту Кіевскому, Галицкому и Маліи Россіи, о честности въ томъ письмѣ прописаннаго Свято-Троицкаго Дорогичцаго благочестиваго монастыря іеромонаха Діонисія его ясне въ Богу преосвященствомъ минувшаго 20 Іюля получено; оній же іеромонахъ Діонисій до полученія того письма съ презентами, чтобы ему Діонисію быть какъ того Свято-Троицкаго, такъ и за Бугомъ рѣкою

состоящаго Свято-Спаскаго монастыря игуменомъ, 15 Мая сего 762 года къ его преосвященству явился; а потомъ, по произведеніи его въ оніе монастыри во игумена, получивъ 3 Іюня отъ его преосвященства грамоту, отѣхалъ. Для сего его ясне въ Богу преосвященство изволилъ приказать мнѣ, ваше высокопреподобіе, о томъ, и, что ежели бы оное вашего высокопреподобія письмо оного Діонисія произведеніе во игумена и отѣздъ упредило, то бы съ нимъ Діонисіемъ иначе поступлено, увѣдомить; для того я о томъ чрезъ сіе вашему высокопредобію доношу. Притомъ, себе препоруча неотгнѣяе-

мой вашего высокопреподобія благодѣтель-
ской милости и отеческой любви, съ всегдаш-
нимъ почтениемъ пребываю вашего высо-
копреподобія, милостиваго отца благодѣтеля

моего, вседоброжелательнѣйшій и покорнѣй-
шій слуга катетральный цесарь іеромонахъ
Іаковъ. 7 Августа 1762 года.

Отдѣлъ писемъ, тома 90.

244.

1763 г. 21 Сентября. Прощальное и благодарственное письмо Досноя Галаховскаго,
писанное имъ изъ Кіева къ князю Карлу Станиславу Радзивилу.

Вызванный по поводу разныхъ обвиненій на судъ митрополита въ Кіевъ (см. N. 241), и потерявшій всякую надежду на возвращеніе—*ad alia munia obeunda* затрzyma-
ну, Галаховскій съ подобающимъ смиреніемъ выражаетъ свою покорность судьбѣ и
высшей власти—*parendum, duxi, superis*, и со слезами на глазахъ вспоминаетъ о преж-
немъ утраченномъ счастьи.

Jasnieswiecony mosci xiąże, panie kol-
latorze y dobrodzieju miłosciwy!

Pe mocy y sposobów wynaleść mogłem,
usilnych dokładam starań o to, ażebym jak
do tych czas wysoką jasnieswieconey W. X.
M. dobrodzieja, a mocną protekcją miałem
honor być zaszczyconym, tak y w dalszy
czas całe moje życie na usługi jego pańskie
poswiecając, sub praesidio tak wielkich pań-
skich własności, tak chwalebnych przymio-
tów, tak wysokich, a nie porównanych dob-
roci wielkiego pana mógł zostawać. Ale
kiedy z najwyższego rozrządzenia od zwierzch-
ności moiej tu jestem *ad alia munia obeunda*
zatrzymany, (*parendum duxi superis*), więc
z tą moją dozgonną powinnością jasnieswie-
coney W. X. M. dobrodziejowi oświadczam
się, że mi nic więcej tu nie zostało, jak tylko
przez cały wiek mój, ilekroć mi nieskom-
parowane jego dobroci y niezliczone ku mnie
łaski wyswiadczone wspomnieć przyjdzie, zaw-
ždy tonąc we łzach muszę dla nigdy nie-
nagrodzonej utraty upłynionego szczęścia
mojego tak wielkiego. Na ostatek tedy jak
z najgłębszą pokorą moją za wszystkie świad-
czone dla mnie w domu xiążęcym łaski z
nieskonczenie wdzięcznym dziękuję umysłem

y obowiązki do wysławienia, rozszerzenia y
wypaszenia w państwie tutejszym dobroci
y wspaniałości jasnieswieconej W. X. M.
dobrodzieja nie ustanne na siebie zabieram.
Tak oraz przy powinym tym dzięk moich
czynieniu uprzejnym sercem życzę od Boga,
któremu ja służę y który twym także jest
panem, aby wszechmocna ręka tegoż pana
zastępów życia twego przeciąg pełen naj-
wyższych honorów, wślawiony heroicznemi
dziełami y wielkich cnot ozdobiony zbiorem,
stateczną szacownego dla oyczyzny zdrowia
wzmacniała dotąd trwałością, ażebyś nie
tylko równając się w doskonałościach przy-
miotach nasładowania godnych w szczęściu
y sławie przodków twoich, ale też w tym
wszystkim y w życiu długim onych mógł
przewyżzyć. Hoc intimo voto et cultu meo,
tak do życia mego zostać żądam jak szcze-
rze zapisuję się jasnieswieconego W. X. M.
pana kollatora y dobrodzieja miłosciwego
najniższym sługą, prawdziwym a nigdy nie-
odmiennym bogomodlcą xiądz Dosytheusz
Galachowski, archimandryta. 1763 r. Sep-
tembr 21 d., w Kijowie.

Отдѣлъ писемъ, тома 67.

245.

1767 г. 22 Августа. Письмо Николая Репнина къ Карлу Станиславу Радивилу, бывшему тогда маршалкомъ Радомской конфедераціи по дѣламъ о диссидентахъ.

Писано по поводу низложеніи Литовскаго вице-канцлера (т. е. Чарторыскаго) и объявленной ему отъ конфедераціи баниціи за поддержку правъ диссидентовъ, а также по поводу дѣла объ убійствѣ мужа Струтинской, и неправильнаго отправленія присяги со стороны нѣкоторыхъ военныхъ предводителей.

Monseigneur!

Je viens d'apprendre une chose qui m'a étrangement surprise; mais à la quelle je ne puis ajouter foi, connoissant la façon de penser et d'agir de votre excellence. On me dit, selon des lettres récues de Lithuanie, que la confédération, dont votre excellence est le marechal, a déclaré par une seconde contumace M. le vice chancelier de Lithuanie ennemi de la patrie, banni de tous les états de la Republique et dégradé de sa charge; qu'il y a eu aussi une seconde contumace contre le prince grand chancelier de Lithuanie, et qu'enfin on a cité à votre confédération M. Strutinska, sur l'affaire de l'assassinant de son mari par M-rs les Ciechanowieckis, et que cette affaire est recue à votre confédération. Toutes ces choses ne devant se faire d'aucune manière et encore moins sans nous être concertés, je ne puis le croire et ne l'attribue qu'à des malintentionnés, qui voudroient mettre sur le compte de votre excellence des affaires si peu à leur place, et qui seraient tout à fait contraires au systeme de paix de votre protectrice et à votre propre façon de penser. N'y voulant donc pas ajouter foi, je supplie votre excellence de m' instruire par un courier exprés de ce qui en est au juste, pour que je puisse rejeter, comme elles le meritent, les imputations qu'on peut vous faire à ce sujet. J'attends votre reponse avec impatience.

Je sais aussi, qu'il y a eu une dispute à Grodno sur la prestation du serment de la commission de guerre qui l'a faite tel, comme je l'ai envoyé en dernier lieu. à votre excellence, et tel mot pour mot que l'a fait la commission de guerre de la couronne. M-rs les grands généraux en ont fait un autre et M. de Pac, député de la confédération, n'a pas voulu recevoir celui des commissaires, quoiqu'il ait été concerté avec moi. Je vous prie donc, monseigneur, d'ordonner, que toute cette affaire reste comme elle est, que les serments des commissaires soient reconnus pour bons, et qu'enfin le grand général de Lithuanie ne dispose pas tout seul, et sans la commission de guerre de l'armée du grand duché. C'est ce qu'il faut lui signifier nommement. C'est à la diète à voir, si elle veut changer quelque chose dans l'administration du tresor et du militaire. Mais la confédération, dès que les commissions obeissent et pretent serment, doit laisser le tout jusqu'à la diète dans la même situation, où elle a trouvé chacun de ces departements. J'ai l'honneur d'être avec la consideration la plus distinguée, monseigneur, de votre excellence le très humble et très obeissant serviteur Nicolas prince Repnin. Varsovie ce 22 Aout, 1767.

Адрессъ: A. S. E. M-gr le comte Brzostowski, Mar. de la conf. general du G. D. de Lithuanie.

Отдѣлъ писемъ, № 203.

246.

1768 г. 17 Февраля. Письмо Георгія Конисскаго къ князю Карлу Станиславу Радзивилу.

За частыми отлучками Радвила поставляемые на мѣста православные священники не успѣвали получать слѣдующихъ отъ него колляторскихъ презентовъ, или рекомендацій, и вслѣдствіе того терпѣли разныя прижимки отъ диспозиторовъ и администраторовъ княжескихъ имѣній, а многіе православные приходы, особенно въ имѣніяхъ Невельскихъ и Копыскихъ, оставались совершенно безъ пастырей. Прилагая при семъ списокъ достойныхъ кандидатовъ, епископъ проситъ выдать слѣдующіе имъ презенты.

Jasnioswiecony mosci xiąże, mnie najłaskawszy panie y dobrodzieiu!

Potrzeby cerkwiey, do dyecezyi moiey należących, w dobrach jasnioswieconey W. X. M. sytuowanych, przynaglaia mnie nie uchibnie, abym waszą jasnioswieconą xięcią mość lub y wielkimi interessami zatrudnionego tą moią podłą literą inkommodował, a to w tym: w dobrach jasnioswieconej W. X. M. mianowicie Newelskich y Kopyskich niektóre kapłany nie mogąc otrzymać od waszey jasnioswieconey X. M., dla oddalenia się jego z oyczyzny, należytych collatorskich prezentow, różnie od ich mciow pp. urzędnikow y dobr dyspozytorow bywaią nagabani; są także cerkwie niektore po zmarlych parochach swoich owdowiałe, do których promiający się na kapłaństwo bez tych że prezentow consecracyi orrzymać nie mogą.

Przeto jako pierwszych, tak y drugich respektu jasnioswieconej W. X. M. pragnących, przyłączając tu registr y o sposobności onych do kapłańskiego urzędu wierze, z powinności moiey daiąc swiadectwo o wydanie dla nich prezentow, ile że sami dla ubostwa swego nie maią, z czym y z domu wyjechać, do łaski jasnioswieconey W. X. M. suplikuję oraz y siebie samego respek-

towi pańskiemu polecając z naugłębszą weneracyą na zawsze być pragnę. Jasnioswieconey W. X. M. pana y dobrodzieia najłaskawszego najniższym sługą Jerzy Koniski, biskup Białoruski. Februarii 17 die, 1768.

Отдѣлъ писемъ, тека 116.

Чтобы понять всю важность и значеніе настоящей жалобы Бѣлорусскаго епископа, не излишне сопоставить съ нею отзывъ предмѣстника его по поводу того же самого предмета. А этотъ послѣдній представлялъ Русскому правительству слѣдующее: *Римской религии Польскіе великіе и малые господа въ маетностяхъ своихъ, въ которыхъ имѣются православныя церкви, посла у мершихъ православныхъ же священниковъ, обыкновенныхъ на ихъ мѣста ставленникамъ презентовъ (одобрительныхъ писемъ) для посвященія давать не хотятъ, и многіе-де священническіе православніе дѣти, оставя благочестивую вѣру, предаются на унию, и къ православнымъ церквамъ посвящаются отъ уніятскаго Полоцкаго архіепископа, а буде кто изъ оныхъ священническихъ дѣтей желаетъ по-*

святиться въ поны и быть униатомъ, | церкви, вспомоствованіемъ свят-
то имъ отъ вотчинныхъ владѣльцевъ | скихъ господъ, на унию уже превраща-
и одобритѣльные письма даются; по | ются. Донесеніе это приведено въ исто-
поставленіи же ихъ, благочестивыя | рій униі Бантышъ-Каменскаго стр. 277.

247.

1768 г. 19 Мая. Письмо князя Николая Репнина къ Карлу Станиславу Радзивилу.

Препровождая орденъ св. Анны для брата его Николая просить самого князя Карла Радивила прибыть скорѣе въ Варшаву, чтобы поспѣть къ окончанію конституціоннаго сейма.

Monseigneur!

Je suis charmé de savoir votre altesse aussi près d'ici, mais j'aimerois mieux la voir tout à fait à Varsovie, comme l'impression des constitutions de la dernière diète va s'achever inmanquablement dans le courant de cette semaine, je vous supplie de meme, monseigneur, de ne pas vous arreter plus longtems à Renczay et de venir ici tout au plus tard après demain, pour ne pas rétarde l'expedition des susdites constitutions.

J'ai l'honneur d'être avec la considera-

tion la plus distinguée, monseigneur, de votre altesse le tres humble et tres obeissant serviteur N. P. Repnin. Varsovie ce 19 May, 1768.

Адресъ: à S. A. Mgr. le Pr. Radziwiłł.

P. S. L'imperatrice a eu la bonté d'accorder la grace que V. A. a demendée pour son neveu le prince Nicolas j'ai chez moi l'ordre de S-te Anne pour l'en decorer, je remettrais cette ordre a V. A. dès qu'elle sera ici, et vous fais compliment en attendant, comme votre ami sincere et vrai.

Отдѣлъ писемъ, тека 203.

248.

1768 г. 5 Юня. Письмо князя Николая Репнина къ Карлу Станиславу Радивилу.

Получивъ извѣстіе о томъ, что католическіе священники, въ Биржанскихъ имѣніяхъ Радивила, а быть можетъ также и нѣкоторые изъ православныхъ намѣренно распространяли ложные слухи по поводу конечно тогдашнихъ конфедерацій, и такимъ образомъ усиливали смуту и раздоръ между католиками и диссидентами, князь Репнинъ просить Радивила, какъ владѣтеля означенныхъ имѣній, предписать своимъ экономамъ, чтобы они позаботились о возстановленіи должнаго порядка и спокойствія, и, обращаясь сами мягче съ диссидентами, напоминали бы также всѣмъ подобнымъ священникамъ, нарушителямъ общественнаго порядка, о настоящемъ ихъ высокому назначеніи, какъ служителей и проповѣдниковъ милости Божіей, а не вражды и раздора.

Monseigneur!

Je viens de recevoir la nouvelle, que dans les environs de Birzen, appartenant à votre altesse, les curés soufflent la mésintelligence

entre les catholiques et les dissidents y démeurants, et que les esprits y sont aigris.

C'est pourquoi je vous prie, monseigneur,

d'ordonner à vos ecclésiastes, qu'ils traitent les dissidents avec douceur et amitié, et qu'ils tâchent de rétablir la concorde si désirable dans chaque endroit, leur recommandant de même, autant qu'il peut leur être convenable, de faire entendre raison aux prêtres, en leur insinuant, qu'étant ministres de la bonté divine, ils doivent se conduire en conséquence, et n'être pas ceux de la haine et de la discorde; ce qui est

contraire à tous les dogmes du christianisme.

J'ai l'honneur d'être avec la considération la plus distinguée, monseigneur, de votre altesse le très humble et très obéissant serviteur N. P. Repnin. Varsovie ce 5 Juin, 1768.

Адресс: à S. A. M-gr le Pr. Radziwiłł, palatin de Vilna.

Отдѣлъ писемъ, тека 203.

249.

1768 г. 6 Юня. Письмо Николая Репнина къ князю Карлу Станиславу Радзивилу.

Писано по поводу процесса архимандрита Слуцкаго монастыря, и вызова его въ Вильну, для объясненій предъ особой комиссией. При этомъ Репнинъ высказываетъ надежду, что Радзивиль, какъ коляторъ монастыря, защититъ архимандрита, и выставляетъ на видъ, что императрица Россійская болѣе всего заботится о томъ, чтобы единовѣрцы ея нигдѣ не были оскорбляемы.

Monseigneur!

Votre altesse est informée de l'affaire du couvent du rit Grec non uni à Sluck, ayant accordé et fini tout ce que son archimandrite lui a demandé pendant son séjour à Varsovie, et il ne fait que se louer de vos bontés. Mais ayant été cité actuellement de nouveau à la commission de Vilna par les curateurs, il m'a prié de vous écrire en sa faveur. Je suis si persuadé de la justice de votre altesse, que je croirois superflu de vous en parler d'avantage, et ne doute point en aucune façon, que vous ne souffrirez pas, qu'on lui fasse quelque tort; mais je ne fais ce-ci, que pour vous en ressouvenir et vous réitérer mes prières en conséquence, de crainte qu'il ne soit chicané par les gens employés aux affaires de votre altesse, ce que je vous supplie de leur recommander. Votre altesse sait d'ailleurs, que l'impératrice, ma souveraine, et

vosre protectrice, s'intéresse à ce que les habitants de ce pays, professant la même religion qu'elle et son empire, ne soient point opprimés. Je ne puis donc remettre ces intérêts en de meilleurs mains que les vôtres, connoissant votre attachement pour elle et votre amour pour la justice.

Je vous recommande donc, monseigneur, cette affaire, étant persuadé, que votre prohibé ne permettra point de changer ce qui a été accordé une fois, ni à lezzer l'archimandrite du dit couvent, qui seroit obligé à de nouvelles dépenses et tracasseries par ce procès. J'ai l'honneur d'être avec la considération la plus distinguée, monseigneur, de votre altesse le très humble et très obéissant serviteur N. P. Repnin. Varsovie ce 6 Juni, 1768.

Адресс: à S. A. M-r le Pr. Radziwiłł, palatin de Vilna.

Отдѣлъ писемъ, тека 203.

250.

1768 г. 24 Июня. Письмо Николая Репнина къ Виленскому воеводѣ Карлу Радзивилу.

Благодарить Радзивила за сообщеніе извѣстій по дѣлу о Слуцкомъ архимандритѣ, и предлагаетъ ему, въ дальнѣйшемъ ходѣ процесса, дѣйствовать по своему усмотрѣнію, но при этомъ напоминаетъ, чтобы комиссары разбирали только свѣтскую сторону дѣла, не касаясь правъ церковныхъ, которыя также неприкосновенны, какъ и права Римской церкви; въ заключеніе просить, прежде окончательнаго рѣшенія дѣла, предувѣдомить его, Репнина, и сообщить о результатѣ процесса.

Monseigneur!

J'ai reçu la lettre, que votre altesse m'a fait l'honneur de m'écrire en date du 10 Juillet. Les nouvelles marques de la confiance, que vous avez en moi me sont très sensibles, mon prince, et seroient plus que suffisantes pour m'engager à vous rendre le service, que vous me demandez. Mais la starostie de Propoysk, quand nous aurions le malheur de perdre S. E. le palatin de Livonie, appartiendra à son épouse, qui en a le droit communicatif.

L'affaire de l'archimandrite de Sluck est encore une preuve de votre amitié pour moi, n'ayant pas voulu la décider sans ma participation. Je remercie beaucoup votre altesse de cette attention et vous supplie d'y agir comme vous voudrez, me reposant

tout-à-fait sur votre équité, pourvu que les commissaires, que vous nommerez de votre part, n'examinent que ce qui regardera le civil, sans toucher aux droits du clergé Grec, qui est, comme vous savez, égal au Romain. Je vous supplie aussi, monseigneur, de me communiquer l'état, où se trouveront les choses, avant que de faire porter une décision finale.

J'ai l'honneur d'être avec la considération la plus distinguée, monseigneur, de votre altesse le très humble et très obeissant serviteur Nicolas prince Repnin. Varsovie ce 24 Juillet, 1768.

Адрессъ: à S. A. M-gr le pr. Radziwiłł, palatin de Vilna.

Отдѣлъ писемъ, тека 203.

251.

1768 г. 9 (20) Августа. Письмо Николая Репнина къ Карлу Станиславу Радзивилу.

Письмо о томъ же предметѣ и въ томъ же смыслѣ. Предоставляя рѣшеніе дѣла на волю Радзивила, какъ болѣе знакомаго съ законами своей страны, Репнинъ снова просить о томъ, чтобы неотъемлемыя права православнаго духовенства не были при этомъ нарушены, тѣмъ болѣе, что дѣло, о которомъ идетъ рѣчь, есть болѣе домашнее—est intérieure pour le clergé, и касается только церковныхъ доходовъ, а не земель, подлежащихъ вѣденію Радзивила. Въ предупрежденіе же какихъ либо столкновений, Репнинъ препровождаетъ также письмо къ комиссарамъ Кіевскаго митрополита, предлагая имъ вести дѣло совмѣстно съ комиссарами Радзивила, и быть довѣрчивыми къ послѣднимъ.

Monseigneur!

J'ai eu l'honneur de recevoir la lettre

de votre altesse du 7 Aout. Son contenu est une nouvelle marque, que vous me don-

nez de votre confiance et ne peut qu'être agreable à ma cour, ne voulant point décider une cause, qui par son genre est sous sa protection, sans m'en faire part. Je ne puis donc me dispenser de vous en rémercier, et voici ce que j'ai à y répondre en peu de mots.

Je suis persuadé, monseigneur, de votre justice et de votre connoissance des loix de votre pays, qui accordent au clergé Grec non uni une égalité parfaite en tout avec le catholique. Sur ce pié je supplie votre altesse d'agir dans l'affaire de l'archimandrite de Sluck, et de la traiter tout, comme vous auriez fait avec les catholiques en pareil cas, s'il existoit.

Il me paroît cependant, mais je n'en décide pas, que l'affaire est intérieure pour le clergé. Car s'il s'agissoit d'aliéner la fondation, alors votre altesse comme héritier du fondateur auroit droit de s'y opposer; mais dès qu'il ne s'agit que des révenus et non pas du fond, c'est au clergé tout seul, ce me semble, à examiner et à régler l'affaire. Je n'en décide pourtant pas, comme j'ai eu l'honneur de vous le dire plus haut, n'ayant pas assez de connoissance de vos loix, et m'entiens à cette seule règle, Vous priant, monseigneur, d'a-

gir, comme vous fériez en pareil cas avec le clergé catholique, dont les droits ne sont pas supérieurs à ceux du Grec non uni. C'est sur ce pié aussi que j'écris aux commissaires de l'archevêque de Kiow, leurs disant, qu'ils ne doivent pas s'opposer à laisser entrer vos commissaires, si leur droit n'en est pas lezé, et si en pareil cas vous auriez eu celui de faire la même chose vis à vis du clergé catholique. Je joins ici cette lettre, que votre altesse pourra faire parvenir à sa destination. Je vous assure encore, que la starostie de Trabsk ne sera donnée qu'à M-r Rduktowski, comme vous le désirez, et je vous prie de m'envoyer un privilège tout écrit là dessus, pour que je le présente à la signature de sa majesté.

Je finis celle-ci en vous suppliant de me faire une prompte réponse à ma lettre du 15 de ce mois, et d'être persuadé de mon amitié inviolable, ainsi que de la considération la plus distinguée, avec la quelle j'ai l'honneur d'être, monseigneur, de votre altesse le très humble et très obeissant serviteur *). Varsovie ce 9 (20) Aout, 1768.

Адрессъ: à S. A. M-gr le Pr. Radziwiłł, palatin de Vilna.

Отдѣлъ писемъ, тека 203.

---

*) Подпись нѣтъ и въ оригиналѣ, но изъ содержания письма очевидно, что оно принадлежитъ Реннину.

252.

1768 г. 20 Августа. Письмо Николая Репнина къ Виленскому воеводѣ Карлу Радивилу.

Писано по поводу спора Карла Радивила съ Литовскимъ великимъ канцлеромъ, маршалкомъ конфедераціи. Споръ же произошелъ изъ за того, что во время союзной конфедераціи Русскія войска поставлены были въ имѣніяхъ Радивила, въ слѣдствіе чего послѣдній и вошелъ съ жалобою въ главный Литовскій трибуналъ. Но это очевидно противорѣчило основнымъ положеніямъ союзнаго трактата, и дѣла, касающіяся Русскаго войска, ни въ какомъ случаѣ не могли подлежать вѣденію чужеземнаго судилища, что и выставляетъ на видъ главнокомандующій Русскихъ войскъ.

Monseigneur!

Je viens de savoir par S. E. le grand trésorier de Lithuanie lui même, que Votre altesse l'a fait citer, parceque les troupes Russes ont été en quartier dans vos terres, pendant le temps de la confédération, dont il étoit maréchal, et pour les differents dommages, qu'elles doivent y avoir causé. La chose m'a parue si surprenante, que je ne puis y ajouter foi, connoissant votre attention scrupuleuse à tenir religieusement Votre parole, et me souvenant, que Vous me l'avez donnée de laisser en paix le grand trésorier et de ne le plus tracasser par aucune citacion de quelque façon que cela soit. Qui peut d'ailleurs répondre des troupes Russes, que leurs commandants? Elles ne furent jamais sous les ordres d'aucun pouvoir étranger. Ce seroit toucher à leur dignité et la dégrader que de le croire. Je sais parfaitement aussi, que Votre attachement et Votre reconnaissance pour l'impératrice, Votre auguste protectrice, dont j'ai tant de marques, ne peuvent pas aller ensemble avec des plaintes contre ses troupes,

et avec des citations outrageantes pour elles, parceque ce qu'elles ont fait ne peut être jugé à un tribunal étranger pour elles; de sorte que ne pouvant ajouter foi à ce qui est ci-dessus, je supplie Votre altesse de m'instruire du fait, et de considerer les raisons, que j'ai alléguées pour y conformer Votre équité en laissant le grand trésorier en repos;—chose qui répondroit à la bonté de Votre coeur et de Votre façon de penser. Ces raisons me sont fournies par la justice et par mon amitié sincère pour Vous, ainsi que par ma parfaite confiance dans les Vôtres. Je me fais un plaisir sensible de ne jamais changer, étant persuadé de Votre reconnaissance et attachement pour l'impératrice.

J'ai l'honneur d'être avec la considération la plus distinguée, monseigneur, de Votre altesse le très humbe et très obeissant serviteur Nicolas, prince Repnin, le 20 Aout. 1768.

Адресъ: à S. E. M-gr le Pr. Radziwiłł, palatin de Wilna.

Отдѣлъ писемъ, тема 203.

253.

1768 г. 8 Декабря. Письмо Николая Репнина къ князю Карлу Станиславу Радзивилу.

Писано по тому же поводу. Въ отвѣтъ на письмо Радзивила, въ которомъ выражалась готовность на примиреніе съ великимъ канцлеромъ, если только на то согласенъ будетъ Репнинъ, послѣдній отвѣчаетъ, что онъ не только согласенъ, но съ своей стороны убѣдительно проситъ о томъ же, прибавляя при этомъ, что согласіе между великими фамиліями въ Польшѣ болѣе всего составляетъ предметъ желаній не только его, Репнина, но и Россійскаго двора.

Monseigneur!

Je viens de savoir, que sur les propositions de S. A. le prince grand chancelier de Lithuanie et des autres curateurs de Vous accommoder sur Vos differends particuliers et de les finir à l'amiable, Votre altesse a répondu qu'elle s'accommoderoit avec plaisir pourvu que j' y consente. En conséquence de quoi j' ai l'honneur d' assurer Votre altesse, que non seulement j' y consens, mais que je la prie et l'invite de s'accommoder. La concorde entre les grandes familles est ce que je désire le plus, et ce que ma cour souhaite aussi, n' ayant d' autres vues que celles de la paix et de la tranquillité intérieure de Votre pays.

J' ai l' honneur d' être avec la consideration la plus distinguée, monseigneur, de votre altesse, le très humble et très obeissant serviteur Nicolas, prince Repnin. Varsovie ce 8 Decembre 1768.

Адрессъ: à S. A. M-r le prince Radziwiłł, palatin de Vilna.

P. S. je ne puis m' empecher, monseigneur, de Vous repeter encore la même prière que cidessus de Vous accommoder à l' amiable avec le prince grand chancelier de Lithuanie et les autres curateurs; vous me feriez par la un plaisir sensible et sincere. N. P. Repnin.

Отдѣлъ писемъ, тома 203.

254.

1778 г. 27 Мая. Письмо Кириана Стецкаго, епископа Луцкаго и Острожскаго, къ князю Карлу Радзивилу.

Проситъ вообще о защитѣ подвластнаго ему духовенства отъ разныхъ притѣсненій со стороны посессоровъ Радзивиловскихъ имѣній, и въ частности жалуется на пана Чосневскаго старосту Солницкаго, управлявшаго имѣніями въ Жолобкахъ и Залѣсьяхъ, и отнявшаго принадлежавшія православной церкви пастбища съ зарослями.

Jaśnieoświecony mosci xiąże dobrodzieju!
Niżeli mi samemu przydzie powitać jaśnieoswieconą W. X. M. dobrodzieja, mam honor listownie tym czasem powinne oświadczać uszanowanie, tudziesz przełożyć prosby

moje, gdybyś jaśnieoświecony W. X. M. dobrodziej kollatorską łaską zaszczycać raczył duchowieństwo moje, od lat kilku przez ich mości panow possessorow w dobrach W. X. M. dobrodzieja pokrzywdzone, a mianowicie

w Żołobkach y Zalesiach, gdzie J. M. P. Czosnewski, starosta Salnicki, possesor, pascieczyska z zarosłami do cerkwi należące, tak od samego jaśnieoświeconey W. X. M. jako y od jego poprzednikow nadane, poodbierał. Oddaję mię przytym osobliwszey łasce

jaśnieoświeconego W. X. M. dobrodzieja życzliwym y noyniższym sługą Cyprian Stecki, biskup Łuc. y Ostrogski, d. 27 Maja 1778, z Rezyszek.

Отдыл писемъ, тека 248.

255.

1778 г. 5 Декабря. Письмо Пруссаго резидента Бляшно къ князю Карлу Станиславу Радивилу.

Ссылаясь на союзный трактатъ, заключенный въ пользу диссидентовъ, и припоминая прежнія гарантіи и привилегіи, данныя княгинею Нейбургскою протестантскимъ церквамъ въ ея имѣніяхъ, просятъ о защитѣ Заблудовской протестантской церкви, несправедливо и, вопреки завѣщанію основательницы, лишенной законно принадлежащихъ этой церкви земель и лѣсныхъ дачъ.

Monseigneur!

Il ne sauroit vous être inconnu, que l'état des dissidents en Pologne est assuré et garanti par ma cour, aussi bien que par celle de Russie. Le Roi mon maitre se trouve même chargé d'une garantie particulière pour ce qui regarde les églises protestantes de la fondation ou de la dotation de feu madame la princesse de Neubourg.

Votre altesse ignore sans doute, que depuis quelque temps presque toutes ces églises ont à se plaindre d'infractions faites à leurs droits et à leurs privilèges; mais la chose n'est malheureusement que trop vraie. Elle est surtout incontestable par raport à l'église de Zabłudow, sur laquelle on a pris sans façon des places à elle appartenantes, et à laquelle on refuse, con-

tre les dispositions de sa fondatrice, les bois de chauffage et de charpente, qui ne lui ont jamais été refusés.

J'ose en appeller à votre equité, pour le redressement de pareils griefs. Votre altesse est trop bonne et trop juste, pour laisser subsister des torts ou des violences, qui, entreprises sans ses ordres, ne sauroient point d'encourir son desaveu et son animadversion.

La confiance, que je mets ici en votre façon de penser, est l'effet et preuve des sentiments respectueux, avec lesquels j'ai l'honneur d'être, monseigneur, de votre altesse le très humble et très obeissant serviteur Blanchod; à Varsovie, d. 5 Décembre, 1778.

Отдыл писемъ, тека

256.

1783 г. 14 Ноября. Письмо Герасима Свядковскаго, пріора Друйскаго монастыря и бывшаго намѣстника Слуцкой архимандріи, къ князю Карлу Станиславу Радзивилу.

Удаленный нѣкогда, въ отсутствіе Радивила, изъ Слуцкаго Троицкаго монастыря, по одной, будто бы, злости архимандрита и натискомъ русскаго вмѣшательства, — насильемъ consystencyi Rossiyskieu, Свядковскій четырнадцать лѣтъ оставался пріоромъ Друйскаго монастыря, теперь же, по смерти Слуцкаго архимандрита, проситъ Радивила употребить свое стараніе передъ Кіевской митрополіей о возвращеніи его въ Слуцкіи монастырь и о предоставленіи конечно ему вакантной архимандріи; при этомъ же онъ обѣщаетъ поддерживать только интересы Радивила у cudze konty nie wizytować.

Jasnioswiecony xiąże, panie najmłodszy!

Gdy się uycił z długi smiertelnosci moy adwersarz J. M. X. archimandrita Słucki, zasłaniający skrzydłem jasnioswieconego pana w wielowładnoscі beneficium otworzył mi bramę przypomnic się względem wysokim y laskawey admissyi w krótkich kontentach expostuliaciey, abym przez tę literę dostoinosci jasnioswieconego pana nie obraził, z wielkim uwenerowaniem y rewerencyą pod nogi pańskie upadając żebrze politowania y oswobodzenia mię od lat czterynastu od strychniętego jedyną złością zesłego X. archimandrite, z którym przy kapitule y bratstwie przy wielowładney protekcyi procedując, a po oddaleniu jasnioswieconego pana w cudze kraje, zostawszy onym przemocą niesprawiedliwosci y naciskiem consystencyi Rossiyskieu ze Słucka oddalonym, a teraz dopraszający przy niewygas-

łych u majestatu momentach żądam przystosowania do mieysca y archimandryi tey, z której dzwigam wziętą zakonną sukienka. A nie chciał by odtąd cudze wizytować konty. Czego z nieustannym dopraszam się głosem, a to przypominając ofiarowaną nie raz W. X. M. protekcyę, z której y teraz nie wyłamuję się a być pragnę. Racz o mnie jasnioswiecony panie adressem wysokiey instancyi przełożyć ku zapotrzebowaniu zwierzchnosci duchowney Kijowskiey, a ja oczekiwający w nieustannym błaganu magistatu za wszelkim upoważeniem y z usłowaniem stop pańskich być zapisuję jasnioswieconego xięcia pana najmłodsziwszego wieczny bogomodca X. Herasim Swadkowski, superior monasteru Drujskiego, a bywszy namiesnik archimandryi Słuckiey. Z Druj Sapieży, 9-bra 14 d., 1783.

Отдѣлъ писемъ, тека 243.

257.

1784 г. 6 Февраля. Письмо Кипріяна Стецкаго, епископа Луцкаго и Острожскаго, къ князю Карлу Радивилу.

Такъ какъ избираемые на духовныя должности кандидаты по прежнему еще должны были путешествовать въ имѣнія своихъ коляторовъ за презентами или одобрительными письмами, то епископъ проситъ на этотъ разъ Радивила за двухъ кандидатовъ, назначенныхъ на упраздненныя священническія мѣста въ Олыкѣ и Шумскѣ, и отправлявшихся въ Несвижъ для полученія необходимой коляторской санкціи, то есть: по uzyskanie prezenty.

Jasnioswiecony mosci xiąże dobrodzieju! W collacyi W. X. M. dobrodzieja zawar-

kowało dwie parochye w miastach Olyce i Szumsku, które aby bez nauki i wszelkich

chrześcijańskich potrzeb nie były, wyznaczylem z urzędu moiego tym czasem kapłanów przykładnych: do Zalisocza, przedmieścia Ołyckiego, xiędza Sadora Zanozowskiego, do Szumska zaś X. Piotra Łukaszewskiego. Ci tedy dway zmianowani, gdy teraz po uzyskanie prezenty aż do Nieświeża wybrali się, ich W. X. M. dobrodzieiowi zalecam

i proszę, abyś w wydaniu prezenty łaski swey nie ubliżył, dozwalając mi w tey mierze zrzeczności do okazania iawnie, iak szczerze iestem jasnieoswieconey W. X. M. dobrodzieja nayniższym sługą Cyprian Stecki, biskup Łucki y Ostr. kaw. ord. S. Stanisława; z Rożyszcz, d. 6 Lutego, 1784.

Отдѣлъ писемъ, тека 248.

258.

1784 г. 29 Апрелья. Письмо Виктора Садковского, номината Слуцкой архимандрин, къ князю Карлу Радзивилу.

Просить о выдачѣ презенто́въ или одобрительныхъ писемъ двумъ кандидатамъ, назначеннымъ на священническія мѣста: одного къ церкви св. Варвары въ Слуцкѣ, а другого къ церкви Языльской, въ Слуцкомъ уѣздѣ.

Jasnieoswiecony mosci xiąże, panie miłościwy!

Uciekaią się do W. X. M. Samuel Kozulicz, syn kapłana cerkwi Słuckiey świętey Barbary, z tego swiata od siedymnastu lat zeszłego, y Jerzy Sołowiewicz do cerkwi Jazylskiey na mieysce Teodora Strachowicza Kaleki, z nayniższą prośbą, by W. X. M., jako pan y collator łaskawy, wydaniem prezentow na pomienione cerkwie miłościwie ich uczcił.

Ja za takowemi ludzmi mając dowod, że sposobni są do kapłaństwa, y w niczym niepodeyrzani, jak naypokorniey supplikuję, jeżeli co moia mieści się prośba, by nie było w tym im rekuzowano. Mam honor być z naygłębszym respektem jasnieoswieconey W. X. M. pana miłościwego nayniższym sługą y bogomodlcą X. Wiktor Sadowski, nominat archimandryi Słuckiey; z Troyczan d. 29 Kwietnia, 1784 roku.

Отдѣлъ писемъ, тека 241.

259.

1786 г. 10 Июня. Письмо Виктора Садковского, номината Слуцкой архимандрин и коадьютора Киевской митрополи къ князю Карлу Станиславу Радзивилу.

Приносить жалобу на нѣкогого пана Пшибору по слѣдующему поводу. Жена этого Пшиборы, бывшая православнаго исповѣданія, терпѣла отъ него всевозможныя оскорбленія, и не только подвергаема была разнымъ истязаніямъ, но даже опасалась за свою собственную жизнь. Желая избавиться отъ такого тяжелаго положенія несчастная жена обратилась къ посредству православнаго епископа—dla powzięcia odgrady u zdrowey gadu, y ей дано было убѣжище въ женскомъ Слуцкомъ монастырѣ. Между тѣмъ Пшибора, узнавши о такомъ распоряженіи епископа, uzbroiwszy się w różne oręża, mając pistolety nabite, 7 Июня 1786 года, около полуночи, сдѣлалъ нападеніе на монастырь, y не найдя тамъ своей жены, успѣвшей укрыться, насильственно схватилъ одну изъ монахинь y искалечилъ ее, за что y посаженъ былъ подъ стражу въ Слуцкую крѣпость.

Jasnieoswiecony mosci xiąże, panie y dobrodzieju!

Żądał bym y życzył sobie zawsze z pocziesznemi nadgłaszać się do W. X. M. dob-

rodzicia nowinami, ale że mi okoliczność nadarzona w te dni podała niepomyślną sprawę, zwłaszcza równie W. X. M. iak y mnie obchodząca; przeto choć nie rad, z nią udaię się pod protekcją W. X. M. dobrodzieia.

Jey mość pani Przyborzyna terazniejsza, będąca religij z nad dziadów swoich Greko-Ruskiej orientalney, uwiedziona do zameścia za terazniejszego męża swojego J. M. pana Przyborę, iuż będąc z nim w związku małżeńskim, nie małe od niego ponosiła krzywdy; nie tylko bowiem okrutnemi często tyranizowana biciami, y różnemi traktowana przykrościami, ale nad to o śmierć samą przyprawioną być miała, iako wielu wiary godnymi świadkami tego dowieść ma. Ta unikając y okrutnego obeyscia się z sobą męża swojego y śmierci samey, a innego nie mając do ratowania się sposobu, do mnie, iako pasterza swego, dla powzięcia odrady y zdrowey rady udała się, której ia nim miał bym sposobność dać iakową pomoc do wyzwolenia się od tey tyranij, pozwolił przemieszkiwać w klasztorze panien Słuckich, sądząc, że w fortecy xiążęcey y monasterze będzie do iakiego czasu spokojną, ale tak jej się nie powiodło, iak by odemnie oszukaną była. Na dniu bowiem 7 Junii anni praesentis J. M. pan Przybora, czyli nieznając, czyli zapomniawszy boiaźni Bożey, porzuciwszy charakter szlachecki, a wzięwszy urząd hultajski, iakby innego nie miał spo-

sobu do wyiskania tey nieszczęśliwey biało-głowy, uzbroiwszy się w różne oręża, mając pistolety nabite, o pułnoey z ludźmi napadł na panienski klasztor, y że żona iego nie naydowała się, inną kobietę porwał y skaleczył, a tym samym zgiełk nie mały uczyniwszy, w fortecy W. X. M. dobrodzieia pociągnął żołnierzy, ludzi do atakowania siebie y wzięcia, y tak wzięty znajduje się pod strażą.

Temi tak niegodziwemi postępkami zniewolił mnie, ażebym W. X. M. dobrodzieia moiemi tak długimi fatygował charaktery, prosząc o wydanie ordynansu J. M. panu kommendantowi, by iego w scisłym trzymał areszcie, nim do Nowogródka do grodu posłać onego udysponię, tudzież znajdujące się przy nim pieniądze, sprzęty na sustentacyą żony, iako nie mającey do wyżywienia się sposobu, zostawić by potrzeba.

Które to prośby moje iako sprawiedliwe są, tak spodziewam się temi pozyskać skutek, który w naypowinnieyszym wszelkie względy dla mnie xiążęce mam szacunku, teraz na zawsze się być zapisując z winnym respektem addykcyą y modłami, jasnieo-swieconego W. X. M. pana y dobrodzieia sługą nayniższym y bogomodlcą Wiktor Sadkowski, biskup Perejasławski, coadiutor metropolii Kijowskiej. Anno 1786, die 10 Junnij, z Słucka.

Отдохъ нисемъ, мѣся 241.

260.

1787 г. 17 (28) Апрѣля. Письмо Виктора Садковского, архимандрита Слуцкого, къ князю Карлу Радзивилу.

Писано по дѣлу того же Шиборы, см. N 259. Озлобленный на архимандрита, Шибора не ограничился тѣмъ, что напечаталъ пасквиль и, на сколько возможно, старался очернить въ немъ архимандрита, но потомъ началъ даже дѣло въ главномъ Литовскомъ трибуналь. Но такъ какъ подобныя дѣла подлежали вѣдѣнію только смѣшаннаго суда (*judicium mixtum*), то Садковский протестуетъ противъ такого беззаконія, и просить о перенесеніи дѣла въ надлежащую инстанцію.

Jasnioswiecony mosci xiąże, panie y dobrodzieju!

Nieoszacowaną jasnioswieconego xiążęcia pana y collatora względność y politowanie, uczynione osierociąley siostrze moiey przez osobistę iey nawiedzenie, obowiązany mię czyni na zawsze do wielbienia tak wielkiego dobrodzieystwa przed majestatem Boskim y ludzmi: za które czyniąc mu nayniższe dzięki polecam onęż biedną sierotę w dalszy czas bohaterския łaskawosci.

Wiadome już jest jasnioswieconey W. X. M. panu y dobrodziejowi zakrzywdzenie monastyrу mniszek Słuckich, a barziefy obrażające jasnioswieconego xiążęcia pana jako dziedzica xięstwa Słuckiego, dopełnione przez W. J. Przyborę, pisarza grodzkiego Smoleńskiego, które zgorszeniem całego obywatelstwa zwać się powinno. Czego wszystkiego ten że W. J. pan Przybora nie poczytuając za wykroczenie y siebie niewinnym y skrzywdzonym czyniąc, nie dość że w paszkwilu rozdrukowanym y na swiat rozrzuconym mnie oczernił y jasnioswieconemu xięciu J. M. panu y dobrodziejowi nie dyskretnie y hrube poumieszczał w onym żale; lecz nad to na d. 13 Marca roku terazniejszego zapozwał mnie do trybunału głównego W. X. Litt. evocatorie, prosząc o determinacyą którego kolwiek grodu, przeciwko prawom, nie przestrzegając, iż sprawa o takowe tranzakcyę, według dyspozycyi traktatu 1768 w akcie

§ 13 puncto 6-to, nigdzie inaczey nie należy, iak tylko tam, gdzie iest *judicium mixtum*, to iest do sądu assessoryi W. X. Lit., dokąd *judicium mixtum constitutione 1775* iest przeniesione.

Ja przeto nie chcący unikać od sądu, pragnę uiścić się y pokazać niewinność moją swiatu, ale tam gdzie należy zapozwałem J. M. P. Przyborę do należnego sądu assessoryi W. X. Lit. *judicii mixti*.

A ponieważ tę okoliczność więcej dotykając jasnioswieconego xięcia pana, jako collatora y dobrodzieja naszego, przeto mam nadzieję, iż raczy jasnioswiecony W. X. M. pan y collator rozkazać pisać wieleważne wstawienie się do jasniewielmóznego J. M. pana marszałka trybunału głównego W. X. Lit., obligujące o świętą sprawiedliwość y o odesłanie sprawy tey do sądu, zawierającego *judicium mixtum* w assessoryi W. X. L., gdzie ochoczо we wszystkim uiścić się deklaruję, o co y upraszam jak nayuniżeniefy.

W tych prośbach znam za powinność pisać się z nieskończonym wdzięczności obowiązkiem jasnioswieconego W. X. M. pana y dobrodzieja nayniższym sługą y bogomodłą Wiktor Sадkowski, biskup Perejasławski y Boryspolski, coadjutor metropoliefy Kijowskiej y archimandryta Słucki. Anno 1787, die 17 (28) Aprili; z Kijowa.

Отдѣлъ писемъ, текста 215.

261.

1798 г. 26 Сентября. Письмо Булгакова, губернатора Литовскихъ губерній,
къ княгинѣ Радзивиль.

Такъ какъ княгиня, которой запрещень былъ въѣздъ въ Россію, не хотѣла разстаться съ своимъ сыномъ, то Булгаковъ объясняетъ ей, что, по существующимъ законамъ, всѣ не желающіе возвращаться въ Россію, лишаются своихъ имѣній, а потому требуетъ немедленнаго доставленія ея сына на родину для соотвѣтствующаго его происхожденію воспитанія, предупреждая при этомъ, что сама княгиня никоимъ образомъ не можетъ сопровождать своего сына.

Madame!

La requete, que vous avez adressée à sa majesté l'empereur, notre tres gracieux souverain, en date du 10 Aout de l'année courante, lui étant parvenue; il a plu à sa majesté imperiale de me donner ses ordres positifs de vous informer, madame, que le prince votre fils soit transporté en Russie pour y être élevé d'une manière convenable à sa naissance, et qu' autrement vous le mettez dans le cas de perdre tous ses biens, situés dans les états de sa majesté imperiale, en consequence des ordres, qui existent par rapport à ceux de ses sujets, qui ne retournent point dans leur patrie.

Je dois en meme tems vous informer, madame, aussi, que vous ne devez pas accompagner le prince votre fils, puisque l'entrée dans les états de sa majesté imperiale ne vous est point permise, comme vous en êtes deja instruite par une lettre,

que monsieur le marechal prince de Repnin à ecrite à M-r le comte votre époux il y a quelques mois, où il a été pareillement exprimé, que vous ayez à envoyer le prince votre fils dans les états de sa majesté l'empereur; il ne me reste donc plus qu'à vous prier, madame, de vouloir vous conformer d'abord aux ordres supremes de sa majesté imperiale, et de faire partir sans perte de tems le prince votre fils pour la Lithuanie. Dès que je recevrai de votre part le premier avis sur son voyage et sur le nombre des gens, qui l'accompagneront, je donnerai les ordres necessaires à Brzesé pour leur faire passer librement la frontière.

En attendant votre reponse, j'ai l'honneur d'être avec un respect infini, madame, votre tres humble et tres obeissant serviteur de Bulhakow, gouverneur de Lithuanie; ce 15 (26) Septembre, 1798, à Vilna.

Отдѣлъ писемъ, тека

ПРИБАВЛЕНІЕ

состоящее изъ документовъ, частью извлеченныхъ также изъ Несвижскаго архива, но доставленныхъ послѣ, частью же заимствованныхъ изъ Рукописнаго Отдѣленія Виленской публичной библіотеки, и служащихъ дополненіемъ къ выше помѣщеннымъ.

262.

1583 г. 16 Августа. Письмо отъ иезуитскаго братства содалисовъ—*confratres sodalitatıs B. Virginis Mariae* въ Ковнѣ къ Виленскому бискупу Юрію Радивилу.

Извѣщаютъ о томъ, что нечестивая „когорта“ Ковенскихъ Лютеранъ, желая прочнѣе утвердиться въ Ковнѣ и еще болѣе распространить проклятое ученіе—*detestabile dogma* своего пятаго евангелиста Лютера, сторговало одно пустопорожнее мѣсто на главной Ковенской площади для того, чтобы построить на немъ, по выраженію письма, свою Лютеранскую синагогу, и потому просятъ защитить ихъ отъ такой угрожающей имъ опасности.

Illustrissime et reverendissime in Christo pater, ac domine, domine, maxima veneratione observande, obsequia ac studia nostra debita cum summissione et observantia in gratiam R. P. V. commendamus.

Cum Deus Optimus maximus R. P. V. ei muneri laudatissimo praeficere dignatus sit, ut oves ab illo commissas et concretas regat, pascat, et ab insidiosis lupis protegat ac tueatur: ea propter nos pars quotacunque gregis R. P. V. nunc, in absentia particularis nostri pastoris, in religionis non contegendo negotio ad R. P. V. dominum ac

pastorem nostrum vigilantissimum suppliciter confugiendum esse duximus.

Sic habet sese res, illustrissime et reverendissime domine: hisce proxime praeteritis temporibus vulgus impiae cohortis Lutheranae in Caunensi civitate degens cupiendo quinti Euangelistae sui Luteri detestabile dogma longe lateque propagare hic, a sui loci ac professionis hominibus facta collatione, emit aream quandam in foro Caunensi iacentem pro extruenda synagoga Lutherana. Cuius quidem areae emptionis resignatio a senatu Caunensi (ex quo plerique

Luterani sunt contra eiusdem civitatis privilegia, quae vetant ad senatum haereticos admitti) bis est jam provocaciter admissa et approbata. Haec vero res cum ad orthodoxae religionis praeiudicium, dedecus et detrimentum procul dubio spectet, supplices etiam atque etiam efflagitamus et obsecramus, ut R. P. V. pro innata sibi prudentia atque singulari pietate huic emergenti malo et contagioso provide in tempore obviare et nobis salutare hac in re consilium quam primum per literas suas R. P. clementer dare dignetur, antequam tertia resignatio illius areae, quae 26 die Augusti futura est, invitis nobis fiat, et demum plenaria emptio praedictae areae existat, ne deinceps exorto et corroborato tanto malo remedia sero in casum quaerantur.

Interim servitia nostra humillima R. P. V. iterum atque iterum commendantes Deum praepotentem obnixe oramus, ut R. P. V. ad ecclesiae suae sacrosanctae defensionem et ornamentum nec non Lituanae gentis peculiare solatium, decus ac subsidium quam diutissime et quam felicissime clementer conservare dignetur. Dat. Caunae 16 die Augusti, anno 1583. Illustrissimae ac reverendissimae pietatis vestrae humillimi servitores confratres sodalitatis B. Virginis Mariae cives Caunenses.

Адрессъ: Illustrissimo ac reverendissimo in Christo patri et domino, domino Georgio Radzivilo dei gratia.

Изъ Несвижскаго архива; отдѣлъ писемъ, тека 116.

263.

1632 г. 6 Юня. Письмо Кіево-Печерскаго архимандрита Петра Могилы къ Литовскому польному гетману князю Криштофу Радзивилу.

Пишетъ по поводу какой-то справки, порученной пану Куницкому, и при этомъ просить Радзивила о томъ, чтобы онъ сохранилъ то благожелательство къ Русскому народу и древней православной религии, какое онъ всегда оказывалъ, и о которомъ часто любили распространяться какъ самъ Петръ Могила, такъ и Кіевскій митрополитъ Іовъ Борецкій (см. выше NN 55 и 64).

Jasnieoswiecone miłosciwe xiąże, moy wielce miłosciwy panie y dobrodzieiu!

Sługa W. X. M. mego wielce miłosciwego pana y dobrodzieia jego mość pan Kunicki przy oddaniu mnie pisania od W. X. M. w poruczoney onemu od W. X. M. sprawie szeroce ze mną confarował, w której, ile ze mnie bydz mogło, iakom postępował, on że ustnie W. X. M. odniesie. Prosząc zatym, abys W. X. M. w świętobliwem przedsięwzięciu swoim ku narodowi naszemu Ros-skiemu y religiey naszej starożytney z

nieodmiennym w swey zawszy oswiadczoney y teraz offiarowanej życzliwości zostawać raczył, o czym iako przed tym tak y teraz cale trzymamy, offiarując tak ia z swey osoby, iako y od wszystkiego narodu religii naszej starożytney cale życzliwe powolności y usługi nasze W. X. M. oddać, y przy W. X. M. życzliwości nieodmiennymi wzajemnie zostawać, do którego się miłosciwey łaski z posługami y modlitwami memi iako napilniey oddaie. W Żytomirru d. 6 czerwca, 1632.

W. X. M. mego wielce miłosciwego pana

y dobrodzieia cale życzliwy przyiaciel po-
wolny sługa y ustawiczny bogomodlec Piotr
Mohiła archimandrit Pieczarski Kijowski, rę-
ką swą.

Адрессъ: Jasnioswieconemu xiążęciu J.

M. panu Krzysztofowi Radziwiłłowi na Bir-
żach y Dubinkach, hetmanowi W. X. Lit.
polnemu etc.

*Изъ Несвижскаго архива; отдѣлъ
писемъ, тека 147.*

264.

1629 г. 14 Марта. Письмо Киевскаго митрополита Іосифа Вельямина Рутскаго.

По обычаю тогдашняго времени, внукъ митрополита Потѣя Ярославъ взятъ былъ
ко двору Радивиля для послугъ, подобно тому, какъ нѣсколько позже, на томъ же
основаніи и къ тому же двору принять былъ сынъ митрополита Борецкаго (см. № 64).
Посылая теперъ въ Несвижъ внука своего знаменитаго предмѣстника, Вельяминъ Рут-
скій высказываетъ свою радость, по поводу такой милости Радивиля, и свою увѣрен-
ность въ будущемъ счастіи молодаго питомца, прибавая для большей убѣдительно-
сти слова поэта: fortes creantur fortibus et bonis.

Jasnioswiecone xiąże a moy wielce mi-
łosciwy panie.

Pan Pociey podsędek Brzescki na blisko
przeszłym seymie przez przyiaciół swoich
oddał W. X. M. panu memu miłosciwemu
syna swego Jarosława do posług. Gratu-
latus sum patri et filio z takiego mieysca,
na którym naydzie wszystko to, czego szlach-
cicowi potrzeba, a iż miła mi iest pamiąt-
ka antecessora mego a dziada iego metro-
polity Pocieia, który in utroque statu tam
saeculari maiąc urzędy ziemskie a potom
kasztelanią Brzeską, quam in ecclesia be-
dąc metropolitą Kijowskim y władyką Wło-
dzimierskim był człowiekiem wielkim, dla
tego radbym patrzył na szczęśliwe powodze-
nie synow y wnukow iego. Z tych miar y
oddawcę listu tego Jarosława Pocieia, wnuka
onego metropolity Poca, W. X. M., panu
memu miłosciwemu, iako naypilniey zale-
cam, rozumiejąc z onym poetą, że fortes

creantur fortibus et bonis; y on postępkami
swemi szlacheckimi sam sie zaleci W. X.
M. A iż takiego bezpieczenstwa zażywam
łaska to W. X. M. pana mego miłosciwego
ku mnie sprawuie, za którą pewien iestem,
że to moje zabezpieczenie będzie miało wagę u
W. X. M. pana mego miłosciwego, o co ia
uniżenie proszę y służby moje naniższe łasce
W. X. M. pana mego miłosciwego zalecam
iako naypilniey. Datt. we Włodzimierzu d.
14 Martii, anno 1629.

W. X. M. pana mego miłosciwego uniżony
sługa Józeph Wielamin Rutki, metropolita
Kijowski y wszystkiey Rusi.

Адрессъ: Jasnioswieconemu xiążęciu a
memu wielce miłosciwemu panu X. J. M.
Krzysztofowi Radziwiłłowi na Birżach y Du-
binkach, hetmanowi polnemu W. X. L. etc.

*Изъ Несвижскаго архива; отдѣлъ
писемъ, тека 211.*

1636 г. 14 Поября. Письмо Киевскаго митрополита Юска Вельямина Рутскаго къ Литовскому подчашему Сигизмунду-Карлу Радзивилу.

Послѣ обычнаго привѣтствія и благодарности за ревность о славѣ Божіей, обнаруженную княземъ уже при началѣ управленія, епископъ извѣщаетъ далѣе о своей полной готовности на перенесеніе Березовецкой церкви и поставленіе къ ней священника по желанію—*ad gustum* князя. Затѣмъ пишетъ о какомъ-то сребрѣ, заложенномъ доминиканами православнымъ монахамъ Новогрудскимъ, и о какихъ-то утраченныхъ колоколахъ. Относительно же другихъ дѣлъ митрополитъ проситъ обращаться къ его намѣстнику—духовному или свѣтскому, такъ какъ самъ онъ собирався отправиться на Волинь, а оттуда на сеймъ въ Варшаву.

Oswiecone xiąże a moy wielce miłościwy panie!

Panie Boże zapłać W. X. M., że nowe gospodarstwo swoje od chwały Bożey zaczynać raczysz w majątności swey Berezowcu, lubo sam dla siebie masz y tho dla paraphian a podanych swych; strony przeniesienia cerkwie na insze mieysce iako na rzecz słuszną pozwalam; ieno potrzeba, abyś W. X. M. temu, któremu tey majątności swey powierzyć będziesz, raczył przykazać, żeby sie znaszał z oycem starszym monastyrу Nowogrodzkiego, qui est vicarius meus spiritalibus, także też y z namiestnikiem moim swieckim, qui est locum tenens in secularibus, bo ze mną sie trudno samym znościć, gdyż ia sam wyjeżdżam na Wołyń, a z tamtąd na seym do Warszawy; strony srebra mówilem z tamtymi oycami, u których to iest, iako oni powiadają, w zastawie, y gotowi oddać, skoro by im były oddane pieniądze na te srebro dane, owo zgoła potrzeba im pieniądze oddać; o dzwony też

będziemy sie starać, że będą odyskane. Nie miał ci żadney władze na zastawowanie srebra cerkiewnego ten, który ie zastawił y przez prawo przegrał by tamten, tylko mądrze sobie poradził że oycom zakonnym w ręce, rozumiejąc, że u nich nie dojdziemy. Racz W. X. M. iako podawca napisać list do oyców dominikanów Nowogródzkich o to srebro; o swieszczenniku, gdy iuż stanie y ze wszystkimi gotowa będzie, będę się starał, żeby był *ad gustum* W. X. M. y paraphianow tameiszych. Zalecam zatym iako naypilniey powolne służby moie łasce W. X. M. pana mego młciwego; z Ruty d. 14 9-bris, anno 1636. W. X. M. pana mego miłościwego powolny sługa y przyjaciel Józeph Welamin Rutski, metropolita Kijowski.

Адресса: Oswieconemu xięciu a memu wielce miłościwemu panu y przyjacielowi J. X. M. Zygmuntowi Karolowi Radziwiłłowi na Ołyce y Nieświeżu, kawalerowi Maltańskiemu, krayczemu W. X. Lit.

Оттуда же; отдѣль писемъ, мека 211.

Конецъ 17 вѣка. Сундликъ отъ Несвижской академіи, поданный жемъ князя Михаила Казимира Радзивила Катеринѣ Собѣской.

Такъ какъ означенная княгиня Радзивиль считалась покровительницей и защитницей не только академіи, но и всѣхъ школъ Несвижскихъ, о чемъ упоминаетъ также Лукашевичъ въ своей исторіи школъ, то члены коллегіи и всѣ академики обращаются теперь къ ней съ просьбою о защитѣ отъ насилій нѣкоего хорунжаго пана Шемета, который, опираясь на какомъ-то сомнительномъ правѣ, захватилъ одного изъ академиковъ, родовитаго шляхтича, и безчеловѣчнымъ образомъ избилъ его. Между тѣмъ послѣдній не былъ ни кадетомъ, ни у кого не состоялъ за хлопча, и ни отъ кого слѣдовательно не зависѣлъ кромѣ самой академіи, а жилъ съ нѣсколькими студентами на особой квартирѣ. Внизу находятся подписи многихъ академиковъ, по которымъ можно отчасти судить о характерѣ и составѣ тогдашней академіи.

Jasnieoswiecona moscia xieźno, pani y dobrodziejka!

Fundując się na łasce y nieporównaney dobroci W. X. M. nadzieją naszą, wiedząc też o pańskiej we wszystkich rzeczach przezorności, chwalebney zawsze sprawiedliwości W. X. M., referujemy się iako klienci do dobrodziejki, szlachta do xieźney, akademicy Nieświeżscy do fundatorki y protektorki, od całej akademij Nieświckiej xiążęcą łaskę erygowaney z iak naygłębszą submissyą tę niosąc przed pański konspekt žalobę, chociaż nie prawnym trybem ułożoną, y onę u nóg xiążących składając, abyś W. X. M. dobrodziejka y protektorka nasza, iako zawsze szkoły swoje fundatorskie miała y masz w łaskawey swojej protekcyi, tak nas w tych że szkołach będących w swej opiece mieć chciała, y od wszelkich obelg, hańby, iako y terazniejszey konfuzyi mocną swą obroną zasłonić raczyła.

Która to konfuzya y obelga wszystkim szkołom naszym przez J. M. pana Szemiota chorążego dnia onegdajszego iest uczyniona; gdy pomieniony J. M. rodowitego szlachcica nazwiskiem Dramińskiego, regentowicza wojewodztwa Płockiego, rhetora y kolegę naszego naprzod policzkować, za łeb włóczyć, w kor-

dygardzie przez całą noc na mrozie ciężkim więzić, na zaiutrz iego szarpać y osmdziesiąt zgurą plagami po dwakroć kładąc tyranizować, nie respektując na to, że się to działo w pałacu pod bokiem y pokojami jasnieoswieconych oo. xiążąt ich mełow ordynatów y dobrodziejow naszych, ani mając też względu na to, że mamy zwierzeźność, od której samej tylko, póki w szkołach zostaiemy, dependujemy, mając na to prawa y przywileie konstytucyami Rzeczy Pospolitey obwarowane. Dla tego zuchwałego postępku wykonania y obronienia, roi sobie J. M. pan chorąży, iakoby tak tyrańsko od J. M. plagowany student był pod władzą J. M., czego żadnym sposobem dowieść nie może. Ponieważ J. M. pan Dramiński nie iest ani kadetem ani za chłopca u kogo służy (bo przez lata swoje iuż z tego wyrosł) lecz z drugimi studentami w mieście dla siebie nąjętą ma stancyą, przez którego niewinne policzkowanie, więzienie y plagowanie, będąc my wszyscy zruinowani na honorze, upadamy do łaskawych stop W. X. M. y o pańską protekcyą z powiną demissyą supplikując, aby nam wzięty był przywrócony honor, pokornie prosimy.

Jasnieoswieconey W. X. M. dobrodziejki

naszey wiernie obligowani y nayniżsi słuđu Stanisław Massalski sędzia Wołkowyski, Albrycht Łazarowicz sędzie Rzeczycki i inni. (всего тридцать подписей, между ними подписи сыновей Воловича, Кмиты, Гарабурды, Масальскихъ, Ходкевича, Кожановскаго и Яблонскаго). Годъ въ

документъ не обозначенъ, но, на основаніи выше приведеннаго указанія Лукашевича, кажется безошибочно мы относимъ его ко времени названной Катерины Радивилъ, умершей 1694 г. См. Котл. стр. 386.

Оттуда же; отдѣлъ писемъ, тека 158.

267.

1743 г. 21 Декабря. Письмо Русскаго резидента въ Варшавѣ Голембовскаго къ князю Михаилу Радивилу.

По поводу жалобы игумена Дятловицкаго монастыря отца Поликарпа, просить Радивила, какъ маршалка главнаго Литовскаго трибунала, заступиться за этотъ монастырь и своимъ декретомъ положить конецъ—metam profigere всімъ тѣмъ несправедливымъ притязаніямъ и требованіямъ Станислава Долмата, которыя подробнѣе излагаются въ слѣдующемъ за симъ документѣ, и о которыхъ была уже рѣчь выше (см. N 172).

Jaśniewielmożny mości panie marszałku głównego trybunała W. X. Lit. M. W. M. panie y dobrodzieiu!

Oddawca listu tego wielebny ociec Polikarp, ihumen monasteru Dzieciołowickiego, recurrendo z bracią swoją do łaskawego respektu jaśniewielmożnego W. M. pana dobrodzieja, pokornie suplikuie o decyzją w krzywdzie swojej z J. M. panem Stanisławem Dołmatem, który uformowawszy sobie pseudosukcessyą do dobr, temu monasterowi ieszcze w roku 1622 nadanych, nie przestaie infestować, y od roku 1729 do prawnych onego pociągać expensow, iak to ex annexis obszerniey patebit jaśniewielmożnemu W. M. panu dobrodzieiowi.

Ja z obligacyi charakteru mego, przy wyrażeniu powinney jaśniewielmożnemu W. M. panu dobrodzieiowi weneracyi, popieraіąc te iego sprawiedliwe desiderium y supplikę, poniewasz ten że monaster y te dobra Dzieciołowicze y Luleniec archimandryi Pie-

czorskiey inkorporowane są, uniżenie upraszam jaśniewielmożnego W. M. pana dobrodzieja, abyś raczył wyrokiem y dekretem swoim tey niesprawiedliwey wexie y oppresyi pana Dołmaty metam profigere, manutenendo dopiero rzeczony monaster przy prawach, iako od lat tak wielu funduszem y constitucyą całej Rzeczy Pospolitey onemu ubezpieczonych y obwarowanych. Nie powatpiwam o tey sprawiedliwości, y łaskawey decyzyi jaśniewielmożnego W. M. pana dobrodzieja, którą nayiaśnieysza imperatorowa iey mość pani miłościwa w kaźdey okkurencyi rekognoskować nie omieszka, profiteor zem iest in reliquo z należytą obserwancyą y respektem jaśniewielmożnego W. M. pana dobrodzieja cale życzliwy y nayniższy sługa P. Gołębiewski. W Warszawie, die 21 X-bris 1743.

Изъ Рукописнаго Отдѣленія Виленской Публичной Библиотеки.

268.

1743 года. Подробное изложение процесса Станислава Долмата.

Сущность этого процесса состояла в томъ, что означенный Станиславъ Долмать, пользуясь однофамильностью съ фундаторомъ Дятловицкаго монастыря, заявилъ претензію на монастырскія имѣнія Дятловець и Люленецъ, не смотря на то, что помянутый фундаторъ монастыря умеръ бездѣтнымъ—sterilis, и по прямому смыслу его завѣщанія, утвержденного послѣдующими конституціями, означенный монастырь, со всѣми его имѣніями, отданъ былъ въ вѣдѣніе—pod dyspozycyą y dyrekcyaу Киево-Печерской архимандріи.

Meritum sprawy ich mosciow oycow Bazyljanow monasteru Dzieciolowickiego z J. M. panem Stanislawem Dołmatem.

1-mo. 1622 miesiaca 8-bra 20 dnia J. M. pan Konstanty Bohdanowicz Dołmat ufundowawszy monaster Dzieciolowicki stante vita sua, będąc sterilis, dobra swoje własne, od niegdy J. M. pana Kunczewicza chorążego powiatu Grodzieńskiego przez siebie nabyte Dzieciolowicze y Luleniec nazwane, w wojewodztwie Nowogrodzkim sytuowane, nadał, oraz ten że monaster z pomienionemi dobrami pod dyspozycyą y dyrekcyaу archymandryi Kijowskiej Pieczorskiej podał in perpetuum y obwarował.

2-do. Też dobra y inne przywilejami najiasniejszych regnantow Polskich stwierdzone y korroborowane.

3-tio. Także konstitucyą 1676, fol. 57 per plenos ordines najiasniejszey Rz. P-tey na seymie walnym sześcią niedzielnym Warszawskim approbowane.

4-to. Których dobr Dzieciolowicz y Lulencia vigore funduszu, a data onego idą od roku 1622 aż do roku 1729, pomieniony monaster in actuali possessione sine ulla prepeditione zostawał.

5-to. Qua stante tegoż monasteru possessione J. M. pan Stanisław Dołmat, ex quo że tegoż imienia czynią się successorem, bez żadnego fundamentu od wspomianego 1729 roku do prawa pociągać począł, et per adventa sua media subreptitie ac clandestine na extenuacyą pomienionego monasteru prokurował drugą kondemnatę insuper ich M. pp. Lekgowskim do tey że sprawy recenter interveniencyą uczynic, in oppressionem ejusdem monasterij allaboroval, usiłując iakim kolwiek sposobem y pretextem pomienione zaiachać dobra.

6-to. A gdy na przeszłej kadencyi Nowogrodzkiej sądów głównego trybunału W. X. Litt. z iego aktoratu miała ad disjudicandum przypaść sprawa, consulto na protestacyą, aby tylko do dalszego kosztu ten że monaster przyprowadził, upatrzywszy że tegoż aktorat przypaść, że daleki nie mógł, circa incidentiam causae aktorat swoy omiłko zapisać postarał się in spe, aby przez ten sposob ieszcze co więcey in oppressionem tegoż monasteru mógł lucrari.

Из Рукописнаго Отдѣленія Виленской Публичной Библіотеки, отдѣл писемъ.

269.

1745 г. 16 Ноября. Письмо Голембовскаго къ княгинѣ Урсулѣ Радзивилъ, жентѣ Литовскаго гетмана Миханла Радзивила.

Вслѣдствіе жалобы игумена православнаго Пинскаго монастыря протестуетъ противъ незаконныхъ дѣйствій подстаросты Сарнецкаго, насильственнымъ образомъ принуждавшаго православныхъ прихожанъ монастырской деревни Плещиць къ обращенію въ унию, и проситъ предоставить послѣднимъ полную свободу исповѣданія своей исконной вѣры.

Jasnieoswiecona miłościwa xiężno wojewodzina Wileńska, hetmanowa W. X. Lit. M. W. mość pani y dobrodzieyko.

W dobrach jasnieoswieconey W. X. M., około Pinska sytuowanych, znajduię się wieś Pleszczyce nazwana, ludzmi religij Greckiey nie zuniowanemi osadzona, która zwyczajem parafij od lat dawnych należała do monasteru Pinskiego; teraz zaś podstarości jasnieoswieconey W. X. M. w tych że dobrach, nazwiskiem Sarnecki tych że ludzi do cerkwi uniackiey chodzić y w niey się spowiadać przyniewala, chcąc takową wieś do unij przymusić. W czym lubo się udawał ihumen Pinski do J. M. pana kommissarza W. X. M., temi dobrami zawiadującego, upraszając, aby tych ludzi przy wierze y wolnym sumieniu zostawić chciał, żadney nie otrzymał łatwości, ale dalszą pogrozkę.

Więc iako mogę mówić, że to dzieie się bez wiadomości jasnieoswieconey W. X. M., tak śmieję, przy złożeniu powinney adora-

cyi, doniosszy W. X. M. ten postępek pana podstarościiego Sarneckiego, upraszam iak nayuniżeney W. X. M. dobrodzieykę, abyś, podług wrodzoney łaskawości swoiey, y tę wieś y mieszkańców przy wolnym religij swoiey używaniu łaskawie zostawić y protegować raczyła, zakazawszy takową licencyą pomienionemu podstarościemu Sarneckiemu, za którą łaskę y protekcyą ci wszyscy, wraz y zakonnicy wspomnionego monasteru Pińskiego Pana Boga prosić będą za długoletne y szczęśliwe powodzenie jasnieoswieconey W. X. M., a ja nie przestanę depre-dykować łaskawe serce W. X. M., który teraz y sam siebie respektowi recommendując, z powinną wyznawam bydz submissyą iasnieoswieconey W. X. M. dobrodzieyki cale zyczliwy y uniżony sługa P. Gołębiewski. W Warszawie die 16 9-bra, 1745.

Из Рукописнаго Отдѣленія Виленской Публичной Библиотеки, отдѣлъ писемъ.

1744 г. 2 Юния. Письмо князя Иеронима Радзивила къ Киевскому митрополиту.

Князь Радзивиль объясняетъ, что онъ всегда оказывалъ и оказываетъ покровительство православнымъ церквамъ, и въ доказательство этого указываетъ на то, что онъ не только давалъ разрѣшеніе на сооруженіе многихъ церквей въ своихъ имѣніяхъ, но позволялъ даже на постройку ихъ вывозить лѣсъ изъ собственныхъ дачъ, и безпрекословно каждый годъ выдавалъ слѣдующія, издавна утвержденныя, субсидіи на православныя церкви. Что же касается того, что онъ не дозволилъ возстановленія незадолго предъ тѣмъ сгорѣвшей церкви въ Слуцкомъ замкѣ, то это сдѣлано было частію въ видахъ безопасности отъ пожаровъ, частію же ради того, что мѣсто церковное оказалось болѣе удобнымъ для укрѣпленія на защиту замка. Съ тою же цѣлю, прибавляетъ Радзивиль, незадолго предъ тѣмъ перенесена была даже имъ одна католическая церковь, и это не возбудило никакого тропота со стороны католическаго духовенства.

Monseigneur!

Nie inney dla siebie od każdego rzetelności i sprawiedliwość kochającego spodziewam się rekognicyi, tylko podobney, iako jasniewielmożny W. M. pan wyrazić raczyłeś w liście swoim, do mnie pisanym. Jakoż dawniejsze kontestacye moje do utrzymania funduszów praw y wolności duchowieństwa ritus Graeci w samych skutkach nie tylko z traktatami i sąsiedzką przyjaznią zgadzały się, y dotąd bez alternaty zgadziają się, ale też wzioswszy w animadwersyя wszystkie moje świadczone beneficia, bez próżney chluby sprawiedliwie wyznać mogę, że nad prawa moiey oyczyzny przewyższają, kiedy nie tylko nowe erekcye cerkwi w mieście moim pozwalam, ale też drzewo z puszczy moich assygnuję, pensyie, od antecessorów moich postanowione, corocznie ze skarbu mego punktualnie płacę y we wszystkim collatorską daię protekcyя. Toc iеżeli doniesieniem opacznych relacyi malevolorum subiecta powagę jasniewielmożnego pana turbiują, zgoła wierzyć nie należy. Jeżelim w zamku moim tuteyszym Słuckim już, po niepoiednokrotney konflagracyi, cerkwi budować recenter nie pozwolił, że chcesz jasniewielmożny W. M. pan doskonałym swym zdaniem słuszne konsyderować racye, że pomiędzy pałacowemi drewnianymi appartamentiami sytuacyя cerkwi częstemu w przyszły czas, iako się dotąd praktykowało, mogła by podlegać od ognia niebezpieczeństwu, który w przeszłym roku y mnie więcey milionа złotych szkody wynoszącey uczynił.

Zaczym zważając wysokość mieysca po zgorzałej cerkwi, dla ochrony w iakowey okazyi y dania odporu nieprzyiacielowi całego miasta sposobną, rozkazałem na nową erekcyя тей soborney cerkwi inne zgodnieysze y obszernieysze wydzielić mieysce, przez co funduszowi żadne nie stanie się praejudicium. Ile gdy jasniewielmożny W. M. pan zechcesz wywiedzieć się przykłady, w państwie moim Newelskim niedawno praktykowanego, gdzie dla spokojności zamkowej y wyгоды różney kondycyi dusz w nabożeństwie własney moiey katolickiey Rzymskiej wiary koscioł z zamku Newelskiego do miasta przeniesić rozkazałem, żadney w tym od duchownych nie mając proponowanych contradycyi.

Interim chcey jasniewielmożny W. M. pan dobrodziey surowя swoią wydać tutey-

szemu duchowieństwu swemu intymacyą, aby te przezemnie świadczone łatwość chętnie acceptowawszy, bez niepotrzebnego uporu, starali się na naznaczonym miejscu, dla pomnożenia chwały Pana Boga, niezawodnie o zabudowanie cerkwi, gdyż z niesłusznych o mnie w przyszły czas interpretacyi y re-monstracyi nie tylko przed jasnowielmożnym W. M. panem, ale y przed nayiasniejszą imperatorową iey mcią Rosyiską panią miłosciwą wyexplikować się gotow będę.

A teraz z należytą obserwą y estymacyą znam się bydź jasnowielmożnego W. M. pana M. W. M. pana brata y dobrodzieja życzliwym y uniżonym sługą J. F. Radziwiłł P. W. W. X. Lit. Z Słucka, d. 2 Junii, 1746.

Адресса: do Jasnowielmożnego J. M. xiędza metropolity Kijowskiego.

Отделъ фамильныхъ писемъ, дека 8.

271.

1748 г. 22 Іюня. Письмо Флоріана Гребницкаго, архієпископа Полоцкаго, къ Виленскому коадьютору Санѣгбѣ.

Письмо касается той долгой и ожесточенной борьбы, которая происходила въ Полоцкѣ между іезуитами и базилианами. Причины этой борьбы лежали быть можетъ гораздо глубже и касались вообще преобладанія того или другаго ордена, но ближайшимъ поводомъ къ ней было теперь то, что Флоріанъ Гребницкій предъявилъ требованія на Спасскую церковь и разныя имѣнія, издавна принадлежавшія базилианамъ, и отданныя еще при Стефанѣ Баторіѣ іезуитамъ (См. Стебельскаго Chronologia стр. 456 и 444), Такъ какъ разбирательство этого дѣла поручено было Виленскому коадьютору, то Гребницкій въ настоящемъ письмѣ проситъ коадьютора, чтобы онъ не передавалъ дѣла своему уполномоченному и не медлилъ его рѣшеніемъ, и проситъ, конечно, изъ опасенія, что противники его могли не признать рѣшенія его уполномоченнаго, и вслѣдствіе того — *zadajac judici subdelegato illegitimitatem subdelegationis*, опять отправиться въ Римъ — *per viam recursus*, и, начавши тамъ новыя интриги, снова затянуть дѣло на долгое и неопредѣленное время.

Excellentissime, illustrissime et reverentissime domine patrone singularissime!

List jasnowielmożnego W. M. pana dobrodzieja die 3 praesentis w Wilnie datowany, gdzieś przez tydzień zależały, immediata posta odebrawszy, y w nim character ręki jasnowielmożnego W. M. pana dobrodzieja rewerentissime ucałowawszy, ad contenta onego reponendo, supplikuję jak nayuniżeniej, ażebyś W. M. dobrodziey in causa praetensorum attentatorum sibi a sede Apostolica commissa, nie raczył ad subdelegationem innego in locum sui descendere, non

praemissis citationibus, gdy cum termino simili et pari, jaki był od samegoż jasnowielmożnego W. M. pana dobrodzieja, junctim z jasnowielmożnym J. M. panem biskupem Inflatskim, in causa dislimitationis praefixus, nempe sexaginta dierum ab intimatione; bo, jezeli to fuit praestitum favore partis adversae, supplikuję y ja przy moich trudnościach et variis legalitatibus, distrakcyach, ażebym mógł podobnym respektem być *zaszczycony*. In termino zas *incidenti ex citatione*, co kolwiek czy to ex assensu partium, czy to ex decisione jasnowielmożnego

W. M. pana dobrodzieja subsequetur, contravenire temu tak adversae racioni necne erit, quando si aliquid contra iustitiam W. M. panis dobrodziei fecerit extrajudicialiter, necne intantum dissimularet (nisi etiam extrajudiciali subdelegatione contentus) in quantum favore illorum succederet iudicatum. In casu vero contrariae decisionis, necne solita praxi sua (prout in rebus ubi privatim ad acta protestationis) posset iterum ad Romam per viam recursus, rogans iudicem ab iustitiam W. M. pana dobrodzieja subdelegato illegitimitate subdelegationis, et Romam pro solito omnes actus absque citationibus expeditos consuevit agere pro illegitimis et nullis. Propter quod a te W. M. dobrodziei

non fecerit descendere (si et in quantum to subsequi debet) ad subdelegationem in locum suum non praemissis citationibus et extrajudicialiter, et iterum supplicans, et se non minus laskom et respectom pańskim reddens intra profundissimam venerationem, et reverentissimum sacratae manus ac fimbriarum eius osculum, maneo ad vitae tempora.

Excellentissimae illustrissimae, et reverendissimae dominationis vestrae obligatissimus et humillimus servus. Fl. Hrebicki, archiepiscopus Polocensis, m. p. Die 22 Junii 1746 anno, in Struniu.

Из Рукописнаго Отдѣленія Виленской Публичной Библиотеки; отдѣл писемъ.

272.

1747 г. 6 Октября. Письмо Флоріана Гребницкаго къ Виленскому коадьютору Санѣгѣ.

Писано по поводу избранія кандидата на Бѣлорусскую митрополию. При этомъ Гребницкій объясняетъ, что онъ нисколько не причастенъ тѣмъ письмамъ, которыя отправлены были въ Римъ отцами избирателями коепископами и генераломъ Базиліанскаго ордена, бывшими на конгрегациі Новогрудской, и что, если бы онъ зналъ объ этихъ письмахъ, то не допустилъ бы конечно, чтобы они писаны были подобнымъ стилемъ; что же касается до его собственныхъ писемъ въ Римъ и Дрезденъ, то въ нихъ всего менѣе можетъ найтись что нибудь такое, что бы могло оскорбить верховную власть — со бы мило majestatem lub ministerium urazic, напротивъ все казалось къ тому, чтобы привлечь къ себѣ милость наисвѣтѣйшаго короля.

Jasniewielmożny osobliwy moy dobrodzieju!

Że w czasie poczcie dezygnowanym nie waże się sam personalnie incommodować jasniewielmożnego W. M. pana dobrodzieja, praesentibus intra profundissimam venerationem donosze, iż komunikowany mi wczoraj przez J. X. officiala mego list srodze mnie perstrinxit, y boję się, żeby ta superventa circumstantia fatalniey dla mnie nie przyniosła przeciwności. Ja zaś ingenue ja-

ko przed osobliwym dobrodziejem moim fa-teor, iż lubo wiedziałem o tym, że ich mość xięża coepiscopi una cum reverendissimo generali ordinis Baziliani mieli pisać y pisali do Rzymu ex congressu Nowogrodecensi; ale mego podpisu w tych listach nie masz, owszem przy moich na onczas distrakcyach (ex quo sam seorsive z tamtegoż mieysca contemporanee tak do Rzymu jako też do Drezna y na różne mieysca pisałem) nie przyszło mi y czytać owych listów ab elec-

toribus pisanych, bo gdybym czytał starałbym się wyperswadować, ażeby tym stylem pisane nie były. W moich zaś własnych listach, które seorsive do Rzymu pisałem, nie się nie znajduje, co by miało majestatem lub ministerium urazić, gdyż o to unice upraszałem, ażeby sancta sedes tak mię protegere raczyła, żebym nie miał urażonego na mnie y na całą hierarchią naszą najjasniejszego króla jego mci pana mego miłościwego. A za tym, żebym pro alieno peccato

nie pokutował, supplicuję dać mi w tym osobliwszą protekcyą, jako temu, który tym glorior, żem jest infinitis titulis jasniewielmożnego W. M. pana dobrodzieja obligowanym y nayniższym sługą Flor. Hrebnicki, arcybiskup Połocki, administrator metropolij całej Rusi, m. p. Die 6 8-bris, 1747, w Wilnie.

Из Рукописнаго Отдѣленія Виленской Публичной Библиотеки; отдѣль писемъ.

273.

1747 г. 28 Нодбря. Письмо Флоріана Гребницкаго къ Виленскому коадьютору Сантѣ.

Писано по тому же поводу, то есть по поводу избранія униатскаго митрополита. Вмѣстѣ съ этимъ, какъ извѣстно, поднять былъ вопросъ объ уничтоженіи православной Бѣлорусской епископіи, и о присоединеніи Могилевской епархіи къ униі. Хотя наиболее оживленныя и дѣятельныя старанія объ этомъ начались только въ 1755 году, по смерти Могилевскаго епископа Іеронима Волчанскаго (См. Унію Бант. Кам. стр. 289); но уже и теперъ Гребницкій усердно хлопочеть объ этомъ дѣлѣ, такъ близко касавшемся его личныхъ интересовъ, и, сообщая въ настоящемъ письмѣ извѣстіе о готовившемся по этимъ вопросамъ въ Дрезденѣ конкордатѣ, не можетъ при этомъ скрыть своихъ истинныхъ опасеній: boday ne z szkodliwym nadweredzeniem jesli ne z zniesieniem totaliter eleccyi, хотя и не теряетъ надежды на успѣхъ въ спорѣ съ дизунитами, прибавляя, что послѣдніе уже тоско на kwintę posu poruszczali, и для большей силы старается убѣдить коадьютора, что Могилевская епископія никоимъ образомъ не можетъ быть терпима, то есть, другими словами, должна быть присоединена къ униатской митрополіи, или къ Полотской архіепископіи, что, при тогдашнихъ обстоятельствахъ, для Гребницкаго было почти одно и то же.

Excellentissime, illustrissime et reverendissime domine, domine et patrone singularissime.

Gdy przez oddalenie się moje dla interesow tuteyszey diecezji z Wilna nie jestem w szczęściu profitowania z personalnego wenerowania jasniewielmożnego W. M. pana dobrodzieja, idę vicario calamo in profundissimam dobrodzieja mego adorationem, nie poruszoney łasce jego mnie z interesami memi jak nayusilniey insinuando.

W interesse mnie recommendowanym

względem czynionego do jasniewielmożnego W. M. pana dobrodzieja od J. M. pani kasztelanicy Smoleńskiej rekursu, pisałem wraz z Wilna do jego mci xiędza biskupa Pinskięgo, od którego respons cum plena informatione tu annecto. Z Drezna nic więcej nie mam jak tylko to, że za powrótem tam najjaśniejszego króla jego mosci, pana mego miłościwego, y jasniewielmożnego jego mci xięcia podkanclerzego koronnego, ma subsequi jakowes (boday nie z szkodliwym nadweredzeniem jesli nie z zniesieniem to-

taliter elekcyi) concordatum. Jak będę miał co pewnego, et catheticum deferre dobrodziejowi mojemu nie omieszkać.

Względem kommissyi z dysunitami reskrypt królewski nakazujący limitę mam in forma authentica przysłany, ale dekretu limitationis jeszcze nie mam; jeśli W. M. pan dobrodziey masz, o kopią onego uniżenie supplikuję, gdyż jego mosc xiądz Ryłło mieni jakowąś trudność w dostaniu w Warszawie; nie wiem z jakim rezonem powrócił z Warszawy ihumen ich Wileński, a co tu mocno na kwintę nosy pospuszczali, dowiedziawszy się o limicie y o intencyi mojej pozywania o cerkwie Mohilowskie oczewistym dekretem (który tu po Rusi rozrzuciłem) sub jurisdictionem archiepiscoporum Polocensium przysądzone.

Pewny minister na list mój, w tym interesie pisany, odpisał, że episkopia Mohilowska musi tolerari częścią dla interessowania się dworu Rossyjskiego, częścią, że

jest ubezpieczona poslednieyszemi od dekretu paktami y sojuzami. Ja reposui, że ta episcopia nie jest y nie mogła być (jako nigdy dawniej nie bywała, ale niedawnemi czasy per subrepticia privilegia... w żadnych paktach y sojuzach, chyba unice dla interossowania się dworu Rossyjskiego będzie miała in perniciem tot animarum tolerari) czego in regno catholico y pod tak świętobliwym panem spodziewać się nie należy.

Quod superest nieporuszoney mię łascie jasnie wielmożnego W. M. pana dobrodzieja jak nappilniey insinuando, to rzetelnie wyznawam, że jest z dozgonna obligatią y z jak najgłębszym respektem.

Excellentissimae, illustrissimae et reverendissimae dominationis vestrae obligatissimus et humillimus servus Florianus Hrebnicki, archiepiscopus Polocensis, administrator metropoliae totius Russiae manu propria. Die 28 9-bris 1747, w Struniu.

Оттуда же, отъѣз писемъ.

274.

1748 г. 23 Генваря. Письмо Флоріана Гребницкаго къ Виленскому коадьютору Сапѣгѣ.

Пишетъ по поводу предстоявшаго выбора на коадьюторію митрополитанскую, и опасаясь, чтобы Римъ не началъ дѣйствовать по тѣмъ же побужденіямъ и соображеніямъ—ex iisdem motivis et rationibus, какъ при избраніи самаго митрополита, просить Сапѣгу употребить свое посредничество предъ нунціатурой и министерствомъ въ этомъ дѣлѣ. Далѣе же, сообщаетъ о томъ, что іезуиты успѣли наконецъ въ Римѣ уничтожить всѣ прежнія постановленія по упомянутому уже выше процессу, и, по обыкновенію своему, жлая ловить въ мутной водѣ рыбу—in turbido piscari, требовали новаго переслѣдованія дѣла, и назначили для этого срокъ въ Генварѣ мѣсяцѣ; между тѣмъ Гребницкій, съ своей стороны, исходатайствовалъ разрѣшеніе о продолженіи—пропорціи этого срока.

Excellentissime, illustrissime et reverendissime domine, domine et patrone colendissime.

Rozumiejąc, że w nieodmiennych jasnie wielmożnego W. M. pana dobrodzieja respectach y łaskach, non obstante loci di-

stantia, znajduję się, odważam się confidenter komunikować, iako osobliwemu memu dobrodziejowi y interessow moich protektorowi, co mam od jasnieoswieconego xięcia J. M. podkanclerzego W. X. Litt.

Acz non suppono, żeby Rzym y na tę

coadjutorę pozwolił, ex iisdem motivis et rationibus, któremi movebatur względem samey metropolij; że ja iednak sam has rationes allegare, iako w własnym interessie, nie mogę, ważyć się jasniewielmożnemu W. M. panu dobrodziejowi supplikować, ażebyś mci dobrodziej (nie wyiawiając, że o tym jasniewielmożny xiążę J. M. podkanclerzy pisał) raczył tak sam nuntiaturam iako też celsissimum ministerium regni et magni ducatus Lithuaniae praecavere et informare, żeby temu iuż efficaciter et etiam pro futuro raczyli obviare, ażeby res ecclesiae Ruthenae, cum sancta Romana ecclesia unitae, non periclitentur. Uczynisz to jasniewielmożny W. M. pan dobrodziej in satisfactionem innato suo zelo, y z osoblwszey ku interessom iedności świętey przychilności, a zwykły ku mnie serca dobroci.

Wiadomo jasniewielmożnemu W. M. panu dobrodziejowi, iak xięża iezuici obstawali przy tym, że sprawa moja z onemi w Rzymie iuż iest finalnie per tres niby conformes sententias zaconkludowana, tak że nullus amplius może adinveniri modus ad resuscitandum. Teraz zaś dawszy się wyperswadować, że causa iest ieszcze repropo-nibilis, idque ex integro tak, iak by nigdy proponowana y sądzona nie była, a widząc mnie teraz pluribus intricatum, consequenter chcąc (iak zwykli) in turbido piscari, zaczęli w Rzymie cytować patrona mego, urgendo repositionem causae ipsius prin-

cipalis, żeby była repropo-nowana y sądzona in praesenti mense Januario. Ale to onym non successit, bo gdym napisał ad S-mum, donosząc moię tuteysze interessa y trudności y prosząc o prorogacyą repositionis causae, odpisał S-mus własną ręką, upewniając mię o prorogacyi, y zaraz kazał donieść ponenti huius causae Ill-mo visconti auditori S-ae rothae, ne repropo-natur causa sine speciali ordine ipsius S-mi. Za przybyciem moim do Wilna będę praezentował in originali ten list S-mi wespół z listem J. xiędza Znojowskiego, prokuratora Rzymskiego Bazylikańskiego, a teraz mam honor praezentować one tu copiatim, supplikując, ażebyś W. M. dobrodziej (nie wyiawiając, że o tym jasniewielmożny xiążę J. M. podkanclerzy pisał) raczył tak sam nuntiaturam iako też celsissimum ministerium regni et magni ducatus Lithuaniae praecavere et informare, żeby temu iuż efficaciter et etiam pro futuro raczyli obviare, ażeby res ecclesiae Ruthenae, cum sancta Romana ecclesia unitae, non periclitentur. Uczynisz to jasniewielmożny W. M. pan dobrodziej in satisfactionem innato suo zelo, y z osoblwszey ku interessom iedności świętey przychilności, a zwykły ku mnie serca dobroci.

Y mnie zatym y interessa moie comper-tis gratiis y nieprzestannej jego panskiej protekcyi insinuando intra profundissimam venerationem, maneo excellentissimae, illustrissimae et reverendissimae dominationis vestrae obligatissimus et humillimus servus Florian Hrebnicki, archiepiscopus Polocensis, administrator metropoliae totius Russiae. Die 23 Ianuarii, 1748; w Struniu.

Оттуда же, отдалъ писемъ.

275.

1748 г. 6 июня. Письмо Флоріана Гребницкаго, номината Бѣлорусской митрополіи, къ Виленскому коадьютору Санѣгѣ.

Приносить жалобу на новыя ухищренія іезуитовъ, по поводу тѣхъ же выше указанныхъ обстоятельствъ (см. NN 171 и предыдущіе). Такимъ образомъ, пишетъ Гребницкій, они не только намѣренно уклонились отъ мирнаго окончанія процесса *per rasis remedia*, къ чему склонялъ ихъ подканцлеръ коронный, но даже теперь, съ назначеніемъ уже Гребницкаго на митрополію, они нисколько не падали духомъ и не хотѣли бросить дѣла, не испытавши всѣхъ средствъ, чтобы довести процессъ до конца. Съ этою-то цѣлю отправился теперь въ Варшаву Полотскій ректоръ, чтобы выжидать тамъ Гребницкаго, который долженъ былъ прибыть туда же для принесенія предъ нунціемъ обычной присяги въ своей новой должности—*pro explendo juramento et emit-tenda fidei professione*. Между тѣмъ, въ то время какъ ректоръ ѣхалъ въ Варшаву съ твердымъ намѣреніемъ не допустить его, Гребницкаго, до этого послѣдняго акта, пока не вынудитъ его отказаться отъ процесса и ограничиться однимъ простымъ объятіемъ, *poki non recedat a causa y poki nie pogodze się mutuo tylko amplexu mediante bez nau-wnieyszego wziątku*,—въ это время отъ св. отца пришло разрѣшеніе Гребницкому, изъ снисхожденія къ его старости *ex speciali gratia et respectu na starość y defecta*—совершить на мѣстѣ установленный обрядъ, и это такъ встревожило іезуитовъ, что они послали даже погоню за ректоромъ. Однакожь, не смотря на такой благоприятный исходъ дѣла, номинатъ-митрополитъ не могъ даже теперь совершенно успокоиться, и боясь не получить утвержденія—*bullas confirmatorias* до наступленія сеймовъ, считалъ еще нужнымъ сохранять пока *omnem indifferentiam, jakby jeszcze in re dubia*, и, достигши теперь главной своей цѣли, изъявлялъ даже готовность поступиться чѣмъ нибудь изъ своего процесса въ пользу іезуитовъ, *wolał był jak tak zakonczyć, et anima-bus pro posse succurrere*.

Excellentissime illustrissime et reveren-dissime domine patrone singularissime.

Strzymawszy się z wyiazdem moim do Wilna ex ratione, że, przy pogorzałej me-tropolitanańskiej rezydencij y przy tak okrop-ney całego niemal miasta conflagracij, trud-no teraz y o stancyą, nim pozostałe offi-cynę ureparują, in locum personalnego uwe-nerowania jasnowielmożnego W. M. pana dobrodzieja rzucam te kilka liter pod nogi jego, przypominając się y oddając mię nie-odmiennym jego respektom y nieporuszney łasce.

W interessie doniesionym mi od J. M. pana Lisańskiego, prowincyała Bazyliański-go (niechcąc samego jasnowielmożnego W. M. pana dobrodzieja przydługim expliko-

waniem się inkommodować) piszę do W. J. M. pana Lopacinskiego, kanonika Wilen-skiego, mego M. pana, cor et mentem meam aperiendo.

Jako zaś osobliwemu dobrodziejowi mo-iemu et specialissimo honori y interessow moich protectori, zabieram śmiałość donieść per breve, co tu zemną wyrabiaią xięża jezuici (acz przy łasce Pana Boga jeszcze mi dotąd szkodzić nie potrafili) naprzod bo-wiem, stante vita J. M. xiędza Gwaryniego, mocno się starali impedire mi processum na metropolią, y po trzykroć z Drezna pisał do mnie jasnowielmożny J. M. X. podkancler-zy koronny (z wyrażeniem że urgente R. P. Gwaryni) perswadując y obligując, aże-bym (jesli chcę prętko et adaequate as-

sequi intentum finem), amovendo ostatnie a mocne obstaculum, starał się iak nayprędzey zakńczyć sprawę z xx. jezuitami per pacis media, a tandem pisał do jasniewielmożnego J. M. pana marszałka nadwornego Litt., żeby qua minister status dla pomiarowania nas tu zjechał; iakoż J. M. pan marszałek zjeżdżał tu przed wielkonocnymi świętami, ale nie zostawszy w Połocku J. M. X. rektora, dni dwa u mnie zabawiwszy, y, list J. M. X. podkanclerzego koronnego do siebie pisany prezentowawszy, odjechał.

Gdy zaś nie mogli impedire expeditionem processus, in supposito, że ja miałem (pro solito) sam iechać do Warszawy pro explendo iuramento et emittenda fidei professione in manibus excellentissimi domini nuncii apostolici, sive eius auditoris, J. M. X. rector Połocki zakazawszy się, że mi hunc actum miał impedire poty, poki non recedam a causa y poki nie pogodzę się, mutuo tylko amplexu mediante, bez najmniejszego wziętku, y rokując dla siebie (iak się przed niektórymi zwierzał y chlubił) wykierowanie się ad latus regium in locum ubylego tam J. M. X. Gwaryniego, wybrał się honorifice y poiechał do Warszawy, meum tam że imaginatum adventum poprzedzając; et tu w kilka dni po wyjeździe onego nadeszła gratia S-tae sedis, że excellen tissimus dominus nuncius apostolicus, ex speciali gratia et respectu na starość y defekta moie, pozwolił mi explere to wszystko tu na mieyscu coram delegato a se per speciale instrumentum commissario apostolico, iakoż y expleri coram perillustri reverendissimo domino Przeclawski de ordine Basilianorum abbate Brasławiensi. Co barzo poalterowało cale collegium Połockie, y wraz z tą wiadomością wyprawili w pogoń za J. M. X.rektorem y poczty nie czekając.

Już tedy faventibus superis nie spodziewam się, żeby tu in patria mogli mi daley y chcieć przeszkadzać; w Rzymie zaś po Panu Bogu mam wielką w protekcij oyca S. ufność. Interim iednak pro solito u mnie pokazuję y pokazywać będę (tym ich przynajmniey kontentując) omnem indifferenciam, iakby ieszcze in re dubia; tego zaś mocno się obawiam, żeby malitiose dla iakiego takiego ukontentowania swego nie wykierowali takiey protrakcyi, że przed następującym seymem nie odbiorę bullas confirmatorias. Jesli by się nie nadało w Warszawie J. M. X. rektorowi Połockiemu w intentach iego, a miał by znowu powracać do Połocka, suppono, że będzie u W. M. pana dobrodzieja, gdzie uniżenie supplikuję namienić, iż jasniewielmożny W. M. pan dobrodziej masz relacyą tak o tym, że jasniewielmożny J. M. X. podkanclerzy koronny urget amicabilem między onemi a mną compositionem, iako też y o tym, że ia y teraz gotow iestem przestać na tym przez punktualność, coś my byli, mediante auctoritativa jasniewielmożnych W. M. panow dobrodziejow combinatione et persvasione, umowili y postanowili z J. M. X. Morykonim na onczasrektorem Połockim; przyznam się, iako moiemu osobliwemu dobrodziejowi, że lubo mam wielką ufność lucrandi więcey w Rzymie per iuris strepitum, ale że czuję się już co raz słabszym, a successor, quis scit, ieżeli zechce zaraz uiąć się mocno za ten interest; to wolał bym iak tak zakonczyć, et animabus pro posse succurrere; w czym iako mię dotąd wspierała łaska y protekcya jasniewielmożnego W. M. pana dobrodzieja, tak y w czas dalszy mocno oney dopraszając się intra profundissimam venerationem, et reverentissimum sacratae manus osculum, maneo excellentissimae, il-

Illustrissimae et reverendissimae dominationis vestrae obligatissimus et humillimus servus Florian Hrebnicki, archiepiscopus Polocensis, nominatus metropoliae totius Rus-

siae, m. p.; die 6 Julii, anno 1748; w Straniu.

Из Рукописн. Отдѣленія Виленской Публичной библиотеки; отдѣлъ писемъ.

276.

1748 г. 20 Июля. Письмо Флоріана Гребницкаго, архієпископа Полоцкаго, къ Свѣтѣ.

Пишетъ по поводу замѣщенія двухъ священническихъ вакансій, и при этомъ жалуется вообще на трудность присканія благонадежныхъ кандидатовъ, и если бы, продолжаетъ Гребницкій, дѣло не касалось здѣсь спасенія душъ, то едва ли бы онъ даже рѣшился ввѣрить кому изъ наличныхъ кандидатовъ священнодѣйствія и духовной паствы — *ważył by się conferre sacros ordines et animas ad pascendum concedere*. Причиною же такого печальнаго положенія была крайняя бѣдность приходоу, и ничтожность принадлежавшихъ къ нимъ земель — *tenuitas beneficiorum*, а въ слѣдствіе того крайняя нищета и грубость — *ruditas* униатскаго духовенства; но если и есть нѣкоторые, продолжаетъ архієпископъ, лучше другихъ воспитанные, то такіе имѣя возможность найти болѣе почетное и обезпеченное положеніе — *modum honestiorem vivendi* — естественно избѣгаютъ того назначенія, гдѣ они, оставаясь даже безъ хлопа, сами должны копать землю — *glebam excolere*. Вслѣдствіе такихъ-то причинъ Гребницкій и проситъ въ настоящемъ письмѣ объ увеличеніи фундашей двухъ униатскихъ церквей, изъ коихъ одна имѣла только одну волоку земли, а другая совсѣмъ оставалась безъ всякаго фундаша.

Excellentissime, illustrissime et reverendissime domine, domine et patrone colendissime.

Laskawy respekt jasnewielmożnego W. M. pana dobrodzieja, że praesentowanie parochorum ad beneficia, w dobrach swoich vacantia, chcesz mieć dependujące ab electione subiectorum przezemnie, iest mości dobrodzieju dla mnie bardzo onerosus, gdyż stante nimia tenuitate beneficiorum, a zatytm cleri pauperie et ruditate, z wielką trudnością, może się wynaleźć takowe subiectum, któremu by można secure powierzać ad pascendum animas, sanguine praetiosissimo Christi Domini redemptas; y gdyby penes multitudinem populi in ritu nostro nie chodźilo o to, ażeby animae bez krztu y spowiedzi nie schodźily z tego swiata, ledwo któremu ważył bym się conferre sacros ordines, et

animas ad pascendum concedere; accedit, że iesli się kto znajdzie lepiej od drugih wyedukowany, to taki acceptare takie beneficium, na którym zostaiąc, a żadnego chłopka nie maiąc, musi sam glebam excolere, y z pracy rąk swoich żyć cum familia, ulatenus nie chce y nie odważa się, mogąc mieć honestiorem dla siebie modum vivendi. In tali itaque rerum sistemate (ipsa etiam S. sede consulta) cogor takich ad sacros ordines przyimować, et talibus ecclesias parochiales regendas committere, quales reperiri possunt.

Abym tedy pro mea obligatione uczynił zadość rozkazowi jasnewielmożnego W. M. pana dobrodzieja, naypierwiey supplikuję, ażebyś mości dobrodzieju ex innato zelo suo raczył augere fundusz cerkwi Strzałkowskiey, w hrabstwie swoim Oswieyskim sytnowaney,

bo tylko z nadaniem iedney włoki gruntu, y to nie przez wieczystego pana, ale (niby za consensem wiecznika) przez zastawnego tenutora jasniewielmożnego J. M. pana wojewodę terazniejszego Trockiego iest erygowana; a jeżeli nie? to przynamniemy o approbatę y roboracyą takowego funduszu; interim zaś ex ratione tenuitatis funduszu y nadania, resolwuję się do tej cerkwi ad praesens wakującej installować za parocha W. O. Jana Tursa; si? et inquantum? będzie od jasniewielmożnego W. M. pana dobrodzieja praesentowany? Druga zaś cerkiew Osyńska w tych że dobrach nowo-erygowana, że ieszcze żadnego prorsus funduszu y nadania nie ma,

desideratur w tym wola y dispozycya jasniewielmożnego W. M. pana dobrodzieja, od którey nie tylko w tym, ale też we wszystkich per decursum zycia mego interessach chcąc dependować y iego nieustannym łaskom y respektem oddając się intra profundissimam venerationem, maneo excellentissimae illustrissimae et reverendissimae dominationis vestrae obsequentissimus et humilimus servus Florian Hrebnicki, arch. Polocensis, nominat metropoliae totius Russiae, manu propria. Die 20 Julii, 1748; w Struniu
Из Рукописнаго Отдѣленія Виленской Публичной Библиотеки.

277.

1753 г. 10 Февраля. Письмо Русскаго резидента въ Варшавѣ Гросса.

Протестуетъ противъ своеволия базилианъ, которые напали 29 Декабря 1753 года на православный Покровскій Соломерецкій монастырь, находившійся въ м. Соломерецъ Минскаго уѣзда, и, овладѣвъ имъ, насильственно принуждали какъ монаховъ такъ и прихожанъ къ обращенію въ унию; а такъ какъ все это противорѣчило союзнымъ договорамъ, то Русскій посолъ требуетъ возвращенія монастыря; далѣ же проситъ о возстановленіи православной церкви въ м. Заблудовъ.

Monseigneur!

Votre excellence sera sans doute déjà informé qu'à l'instigation du S-r Golievsky, gentilhomme, qui tient en ferme votre terre de Solomercz, les moines de S. Basile de Racow s'emparèrent le 29 Decembre passé du convent Russe, nommé Solomerecky Pokrowsky, et forcèrent les habitans de cette paroisse de même que le religieux Grec à embrasser l'union. Je suis persuadé que cette violence a été commise à votre insçu, monseigneur, étant impossible qu'en qualité de ministre de la republique vous ne désapprouviez hautement une contravention aussi manifeste aux engagements, que la républi-

que a contracté avec ma cour, et en vertu desquels les possessions, églises, convents et autres immunités sont nommément garantis à ceux de la religion Russe en Lithuanie. C'est pourquoy j'espère, que votre excellence ne tardera pas, comme j'ai l'honneur de le lui demander avec instance, d'ordonner la restitution du monastere Solomerecky Pokrowsky. Elle donnera par là en même tems à l'imperatrice, ma maitresse, la preuve la plus convaincante de son attachement et de ses bonnes intentions. Je me flatte aussi, que votre excellence voudra se souvenir de la promesse, qu'elle m'a fait à Grodno, touchant la juste permission, qu'elle

s'est engagée d'obtenir de M-r l' eveque de Vilna pour que ceux de la religion Russe puissent rebatir leur église à Zabloudow. En attendant une reponse favorable sur ces deux articles, j'ai l'honneur d'être avec un attachement respectueux, monseigneur, de

vosre excellence le très humble et très obéissant serviteur Gross; à Dresde ce 10 Fevrier, 1753.

Из Рукописнаго Отдѣленія Вилемской Публичной Библиотеки; отдѣлъ писемъ.

278.

1754 г. Вѣдомость Русскихъ перебѣжчиковъ, скрывавшихся въ предѣлахъ Литвы и Польши, съ обозначеніемъ, гдѣ именно и у кого они проживали, откуда и отъ кого бѣжали.

Вѣдомость эта представлена была Смоленскимъ губернаторомъ княземъ Оболенскимъ пограничному regimentарю, и составляетъ приложеніе къ помѣщенному выше письму подъ N 243.

Вѣдомость ворами и разбойникамъ, которые жительство имѣютъ въ Польшѣ въ разныхъ мѣстахъ.

А именно, за господиномъ Суринымъ, обознымъ Мстиславскимъ, въ селѣ Стояничѣ: Серпейского уѣзда, вотчины капитана Рышкова крестьянинъ Артамонъ Лукьяновъ сынъ Лукашенко.

Болховского уѣзду, вотчины Матвѣя Ржевского разбойнической атаманъ дворовой человекъ Иванъ Зеленинъ, которой и Лебедевымъ прозывается, да Тимофей Смолобоченокъ.

Бѣглой рекрутъ Иванъ Ломтевъ, со отцомъ и съ братьями, Сергѣй Афонасьевъ сынъ Афонасенокъ, съ женою и съ дѣтьми, да прозваніемъ Курака и другихъ болѣе десяти дворовъ. Бѣгле же рекруты изъ города Сѣвска: числомъ пятеро да крестьяне въ числѣ шести.

За шляхтичемъ Понятовскимъ, въ деревнѣ Понятовкѣ: двое; въ староствѣ Кричевскомъ въ мѣстечкѣ Хотимскѣ: 22 бѣглыхъ крестьянина. Въ деревнѣ Гумницкомъ: че-

тыре крестьянина. Въ деревнѣ Федотовой Будѣ: Савелей Дырдинъ. Въ селѣ Бѣсовицкомъ: три крестьянина. Въ мѣстечкѣ Хотимскѣ въ деревнѣ Демидовичахъ: разбойной есаулъ Артамонъ Лукьяновъ, Устинъ Федоровъ, живутъ своими дворами; въ деревнѣ Козель: Якимъ Никифоровъ кузнецъ съ женою; въ деревнѣ Загустинной: Парфенъ, атамана Ивана псарка своякъ Парфенъ Трафимовъ живетъ въ деревнѣ Загустѣ за паномъ Суходольскимъ; въ мѣстечкѣ Кричевѣ Артамонъ Длусинъ, въ деревнѣ Дубовицахъ Иванъ Кузминъ, въ деревнѣ Ростинной Максимъ Павловъ.

За шляхтичемъ Александровичемъ въ деревнѣ Глушковѣ помѣщика Петра Ширяева деревни Плоской: девять бѣглыхъ крестьянъ. Въ деревнѣ Ковалевѣ: помѣщика Семена Булччева деревни Плоской четыре крестьянина.

За шляхтичемъ Жирковичемъ въ деревнѣ Якубовкѣ помѣщика Петра Ширяева: пять бѣглыхъ крестьянъ. Въ деревнѣ Соболевкѣ: помѣщика Якова Карловича деревни Зарукъ:

четыре; деревни Кухарева Ивана Шатилова крестьяне два брата.

За шляхтичемъ Зенковичемъ въ деревнѣ Литвиновкѣ: *трие бѣлыхъ*; въ деревнѣ Новомъ Стану, Рословского уѣзду помѣстья драгуна Сорнева деревни Озобичъ два брата.

За старостою Минскимъ Ивановскимъ, въ деревнѣ Боняхъ: *одинъ бѣлый крестьянинъ*; въ мѣстечкѣ Костюковичахъ и въ деревнѣ Гөслевоу разбойной атаманъ Исай Федоровъ съ женою, и бѣглоу рекрутъ Василей а чей сынъ не извѣстно. Рословского драгунского швадрона полковой писарь Петръ Боярковъ, города Доргобужа купецъ Мусатовъ, которой въ Польшѣ въ томъ же мѣстечкѣ разбилъ Доргобужанина Якова Кладухина, въ которомъ мѣстечкѣ каждой обыватель содержать въ своихъ домахъ таковыхъ воровъ чловѣкъ по пяти и по десяти, а по большей части все Россійскіе бѣгле, изъ которыхъ и нынѣ въ недавномъ времени, сообща съ другой маенностию подкоморіею пана Халецкого, изъ мѣстечка Вѣтки чловѣкъ до семидесятъ для разбоя прошли въ Россію.

За шляхтичемъ Сватковскимъ бѣглоу крестьянинъ помѣщика Долотовского Дмитрей въ деревнѣ Братковичахъ; въ деревнѣ Бѣльничовичахъ: *четыре бѣлыхъ крестьянъ*; въ деревнѣ Душиловкѣ: *также четыре*; въ деревнѣ Будѣ: *трие*; въ мѣстечкѣ Нечинѣ: *двое*; въ деревнѣ Слободѣ Филипъ Бабуринъ въ услугахъ жолнеромъ при дворахъ панскихъ; въ Красовичахъ и Бѣльничовичахъ Иванъ Вурта жолнеромъ же, своимъ дворомъ возлѣ панского двора; въ мѣстечкѣ Бѣльничовичахъ: *двое*; въ деревнѣ Селицахъ: *одинъ*; въ мѣстечкѣ Нечинѣ въ слободѣ Голевичахъ: *четыре*; за паномъ Антоніемъ Сватковскимъ въ слободѣ Дерягѣ: *двое бѣлыхъ*.

За шляхтичемъ Котовичемъ въ деревни

Новомъ Стану: *четыре*. За шляхтичемъ Жуковскимъ въ деревнѣ Свиридовщинѣ: *трие*; въ деревнѣ Станкахъ, а чья она не извѣстно, Рословского уѣзду дерерни Остапковичъ помѣщика Тимофея Халютина крестьяне чети-ре брата; въ деревнѣ Соколовкѣ, а чья не извѣстно: помѣщика Ивана Бычковского деревни Остапковичъ *пятеро бѣлыхъ крестьянъ*; въ мѣстечкѣ Тихославичахъ: *двое бѣлыхъ солдатъ*.

За паномъ Воловичемъ въ мѣстечкѣ Петровичахъ бѣгле рекруты воры и разбойники: *числомъ четыре*. За паномъ Голыньскимъ въ мѣстечкѣ Шумячахъ и въ деревнѣ Богдановѣ: *трие*; на Вѣткахъ: *одинъ бѣлый крестьянинъ*.

Да прошлаго 749 году по дѣлу пойманныхъ на разбоу бѣглыхъ рекрутъ, которые съ пытокъ винулись въ разбоу дому Булчева и шляхтянки Швыковской въ Рославскомъ уѣздѣ, показано: въ маенности Польского пана Мурашки въ деревнѣ Теробовшѣ разбойной атаманъ крестьянинъ Демянъ Гавриловъ, съ 25 бѣлыми крестьянами, да староста Степанъ Васильевъ, которые на разбой ходили, съ вѣдома помянутого Мурашки; въ маенности пана Огинского, которая нынѣ на отступу у пана Комора, Парфень Клипинъ, съ братомъ Артемьемъ близъ Шумячъ въ деревнѣ Загустѣ на прудѣ содержать мельницы, изъ которыхъ помянутой Артемъ, при копани нѣкоторой покляжи господина Голыньского подстаросты судебного, какъ онъ господинъ подстароста Юня 25-го дня сего году и самъ въ Смоленскѣ писалъ, людьми пойманъ, и изъ подѣ караула ушедъ по прежнему живеть въ тойже деревнѣ Загустинѣ, о которомъ дѣлѣ обстоятельно извѣстень помянутой господинъ Голыньской, да прохоръ Аксеновъ за нимъ же Коморомъ въ

мѣстечкѣ Засельѣ въ деревнѣ Болаконовѣ съ женами своими дворами; близъ тѣхъ же мѣстѣ въ ихъ же Польскихъ деревняхъ воры и разбойники человекѣ до семидесять имѣютъ пристань и чинятъ разбой.

Вотчины князя Васпльа Мещерского крестьянинъ Иванъ Лукьяновъ, съ женою своею и съ сыномъ, жительство имѣютъ въ мѣстечкѣ Камнѣ за паномъ Велицкимъ, другіе князя Мещерского крестьяне по побѣгѣ за границу въ Польшѣ живутъ по разнымъ мѣстамъ, а гдѣ именно про то больше знаетъ оной Иванъ Лукьяновъ.

Разбойной атаманъ бѣглой солдатъ Порамонъ Абакумовъ съ бѣглою же изъ Россіи женою, которую называютъ женою, и съ малолѣтнимъ сыномъ, жительство имѣютъ за Польскою границею, отъѣхавъ отъ села Петровичъ верстѣ съ двадцать, близъ села Корниловки въ деревнѣ Ивановкѣ, она жъ называется Радіонкова, своимъ дворомъ. Да въ прошломъ 752 году, по объявленію находящемуся на фарпостѣ подполковнику Лыкошину отъ подстаросты Мстиславского Галынского, объявлено, что у нихъ въ тогдашнее время имѣлось въ поимѣ разбойниковъ человекѣ болѣе десяти, и винились, что ихъ человекѣ до семидесять содержатъ у себя Польской шляхтичъ Острейка и на разбой отпускаетъ за рубежъ, пороховъ и прочими воровскими припасы снабждаетъ и грабленное имъ въ часть себѣ принимаетъ, для чего жъ оного, для слѣдствія надъ реченнымъ Острейкою, потребно въ ихъ Мстиславское присутствіе, и для того по требованіямъ какъ его подполковника, такъ и по письмамъ губернской канцеляріи не выданы и, что надъ ними и шляхтичемъ Острейкою учинено, для извѣстія не сообщено.

Да послѣ выданного изъ за Польского

рубежа изъ мѣстечка Шумачъ подстаросты Мстиславского Галынского отъ урядника Кублицкого разбойника Григорья Недюкина показано: въ деревнѣ Ходѣевкѣ, а чья она не извѣстно, живетъ бѣглою отданной въ рекруты съ вотчины шляхтича Озанчеева съ деревни Куковѣйки Игнатій Анофріевъ сынъ Шванченко съ товарищи, *которыхъ числомъ тринадцать.*

Съ маестности подкоморіега пана Халецкого въ мѣстечкѣ Вѣтки живутъ многіе разбойники по большой части все Россійскіе бѣглецы, изъ которыхъ многіе, какъ выше сего значитъ, старосты Минского Ивановского изъ села Костюковичъ для разбоя прошли въ Россію.

Да по произведеннымъ розыскамъ и пыткамъ, по показанію разбойника бѣглого солдата Михаила Лопехина съ товарищи, которые въ 751 году въ Доргобужскомъ уѣздѣ по подводу бѣглого подполковника Ушакова въ сей вѣдомости показанного человекѣ Якова Никифорова, онъ же и узонецъ, которой нынѣ жительство имѣетъ въ Кричевской маестности въ деревнѣ Ковельѣ, что они изъ взятыхъ у него подполковника разбоемъ пожитковъ стопу большую серебряную, двѣ чарки серебряные, два плата Тальянскихъ, перстень золотой, до камзолъ красной кармазиновой продали за рубежомъ въ Польшѣ, въ Кричевскомъ присудѣ, въ деревнѣ Конарховкѣ жиду Юдѣ, которой въ той деревни и въ прочихъ шести деревняхъ держитъ ранду, завѣдомо что разбойное взяли за оное все да за два кольца золотыхъ двѣнадцать рублей онъ же жидъ Юда съ дѣтьми своими Аврамомъ..... и на разбой отпускали. Когда разбивъ подполковника Ушакова, и раздѣля пожитки означенные его Ушакова бѣглый человекѣ Якимъ Никифоровъ Ушовъ съ дру-

гимъ товарищемъ Дмитріемъ покрывъ у атамана и есаула пожитки бѣжали, которыхъ въ мѣстечкѣ Милославичахъ панъ Шпаковской поймалъ, и тѣ разбойные пожитки въ четырехъ сумахъ у нихъ отнелъ.

Сего 754 года въ Юлѣ мѣсяцѣ разбили Смоленской шляхты ротмистра Ивана Иванова сына Воронца разбойники бѣгле ево крестьяне; живутъ въ Польшѣ отъ Дрибина въ одной милѣ въ маестности пана Дубровского въ деревни Апонечи, а именно:

Сапожникъ провофій Анисимовъ: живетъ со отцемъ и съ дѣдомъ съ братьями и съ сестрами и со всемъ семействомъ и прочіе тамо бѣглецы, съ кѣмъ оны бѣжали.

Разбойникъ Савелей Половицкой живетъ подъ Польскимъ мѣстечкомъ Вѣтками въ деревни Косицкой.

Бѣглою съ каторги и пытанной колодникъ Казанской губерніи Хлинновского уѣзду, что на Вѣтѣ рѣкѣ, архіерейской вотчины села Василькова крестьянинъ Ефремъ Емельяновъ, сынъ Арбузовъ, живетъ въ Велижской волости въ Серпеевскомъ десятку въ деревнѣ Городицѣ за паномъ княземъ Черторижскимъ.

Подписалъ: Иванъ Мезенцовъ а по листамъ скрѣпилъ канцеляристъ Иванъ Врагинъ.

Отдѣлъ писемъ, тека 161.

279.

1791 г. 10 Апрѣля. Письмо Порфирія Березнискаго, намѣстника Слуцкой архимандри, къ князю Карлу Радвилу.

Просить о предоставленіи мѣста при церкви Рачковицкой діакону Тимоею Черкасскому, бывшему долгое время при епископѣ Бѣградскомъ и митрополитѣ Кіевскомъ. При этомъ прибавляетъ, что представляемый кандидатъ вполне способенъ къ священнической должности, и хорошо знакомъ какъ съ Русскимъ такъ и Польскимъ языкомъ.

Jasnieoswiecony mosci xiąże dobrodzieju! Dyakon nazwiskiem Tymoteusz Czerkaski urodzeniem z kraiu Polskiego, w wojewodztwie Przemyslskim w miasteczku Moicisk zwanym urodzony, syn iednego prezbitera, którego jasnieoswieconey W. X. M. dobrodziejowi mam honor prezentować, zaszedłszy za kordon Moskiewski do Kiiowa był pierwiy przy Moczulskim, biskupie Białgrodzkim, a potym przy Mislawskim metropolicie Kijowskim. Ztamąd się zwróciwszy z Sadjkowskim biskupem na dyakona do cerkwi Raczkiewickiey wyswięcony. Ten będąc przywiązany do kraiu swojego iak się zawsze do Polski kwapił, tak też y teraz w tym kraiu mieszkać sobie zyczy. Ma talenta stanowiu swoiemu przyzwoite y zdatny do kap-

łaństwa człowiek stateczny, w języku Polskim i Russkim doskonaly. Szuka tylko wielkiey protekcyi y względem jasnieoswieconego W. X. M. dobrodzieja, aby na parafii Raczkowicką otrzymał prezenta: składam y ia przy ucisnieniu stop jasnieoswieconey W. X. M. dobrodzieja proźby moie, iż by takowy dyakon z ufnoscią do dobroci pańskiey garnący się żądane uzyskał szczęście. Moią to iest powinnością należne przeniesć proźby, a razem zostawać u nog jasnieoswieconego W. X. M. dobrodzieja nayniższym sługą Porfiry Brzezinski, namiesnik archimandryi Słuckiey, d. 10 April, 1791 roku, z archimandryi.

Отдѣлъ писемъ, тека 205.

ПЕРЕВОДЫ

НѢКОТОРЫХЪ ПОЛЬСКИХЪ ДОКУМЕНТОВЪ.

№ 21.

Вельможный господинъ и милостивый благодѣтель!

Вчера, по возвращеніи моемъ домой, я нашель различныя письма изъ Люблина, довольно для меня нерадостныя. Воляныамъ на этой недѣлѣ оканчивается назначенный срокъ: кто изъ нихъ не пріѣдетъ и не приметъ присяги, для тѣхъ приготовлены универсалы, подвергающіе конфискаціи ихъ собственность и обрекающіе потомъ на изгнаніе. Вслѣдствіе сего г. Слупска, не желая оставаться долѣе въ сей тревогѣ, пріясгнулъ Коронѣ въ день Вознесенія Господня. Пріѣзда же нашихъ Литовцевъ не желаютъ ожидать долѣе 20 дня Мая, слѣдующаго непосредственно за Пятидесятницею, и даже не скрываютъ своей радости въ случаѣ непрібытія, ибо навѣрно и мы не избѣжимъ всеобщей конфискаціи. А также, между прочимъ, Турецкое войско, кромѣ пошедшаго къ Москвѣ, вслѣдствіе посольства королевскаго посла пана Бресткаго, который былъ отправленъ въ Турцію, — расположилось вблизи Черкасъ, по сю сторону Днѣпра, въ количествѣ 70000. Г. Страшъ *) обѣщаль его королевскому величеству, въ случаѣ надобности, ихъ помощь, а потому Турки не

мало тамъ безчинствуютъ (туркочуть); и какъ видно—за нѣсколько лѣтъ составленъ проектъ, чтобы Турки въ сіе время прибыли полюбоваться униєю. Изъ всѣхъ этихъ дѣйствій ваша милость, какъ прозорливый господинъ, благоволишь усмотрѣть какія либо мѣры относительно насъ, и какго добра можно ожидать при такомъ нашемъ несогласіи. Между прочимъ, мы всѣ поодинокѣй прибудемъ въ Люблинъ, чтобы никого не осталось, чтобы представлялъ славу нашей республики, и дабы противу насъ невозставали, ибо съ нами жестоко поступаютъ. Пріѣзжай, ваша милость, безъ тебя мы ничего не въ состояніи дѣлать,—ускорь доставленіемъ этого лѣкарства и спаси свое отечество, которому ты предпочтительно передъ другими можешь служить. Въ доказательство моего довѣрія къ вашей милости пишу это, — остальнаго—повѣрять бумагѣ не смѣю. И затѣмъ предлагаю мои услуги вашей благоклонности. Дано въ Гушцѣ **) 20-го Мая 1569 года. Вашъ доброжелательный слуга Ходкевичъ.

Адресъ: Ясновельможному господину, г. Виленскому воеводѣ, моему милостивому господину и благодѣтелю, въ собственныя руки.

*) Страшъ, посолъ Турецкаго Султана, отуреченный Полякъ («Люблинскій Дневникъ» М. О. Коляловича, стр. 354—355).

**) Гуща—воеводства Волинскаго, повѣта Луцкаго (Балинскій II, 853 и 1409).

№ 28.

Ясновельможный и мнѣ милостивый господинъ благодѣтель!

Съ великимъ страхомъ читалъ я письмо вашей милости, собственноручно вами написанное ко мнѣ, изъ котораго достаточно я понялъ о вашемъ предубѣжденіи противъ меня, будто я сообщалъ письменно въ Польшу тайны, которыя подѣ присягою всякій изъ насъ обязанъ хранить. Касательно этого вашей милости, моему милостивому господину, клянусь всѣмъ священнымъ и своимъ достоинствомъ шляхетскимъ, что я этого, какъ теперь существую, даже и въ помышленіи не имѣлъ цѣнить польскую дружбу, и притомъ настолько, чтобы она была для меня милѣе моего отечества, а тѣмъ болѣе въ противность клятвы, данной мною вашей милости, господину и моему благодѣтелю. А затѣмъ ваша милость благоволите—сему по моимъ словамъ, а не иначе, вѣрить (ибо это говорю предѣ вашу милостью, согласно данной мною клятвѣ), что по дѣлу объ элевціи (никому изъ Москвичей, или кому нибудь изъ Поляковъ) ничего я не рассказывалъ. Но какъ Жембоцкій имѣетъ свои дѣла въ Польшѣ (по причинѣ рѣшительнаго намѣренія вступить въ бракъ) я вручилъ ему два или три письма, одно къ воеводѣ Судомирскому, а другое къ мечнику, коему я послалъ также для прочтенія и письмо Куявскаго епископа, раскрывая на сколько вредно въ Польшѣ вліяніе ксендзовъ, желая поссорить его съ ними, тѣмъ болѣе, что ксендзы восхваляютъ набожность королевны, имѣя въ виду что эта набожность въ послѣдствіи можетъ перейти въ ихъ самовластіе.

Къ Фирлею я писалъ на счетъ помѣщенія, чтобы оно было соотвѣтственно распре-

дѣлено въ Ломжѣ, и спрашивалъ когда именно мнѣ должно прислать туда моего служителя, извиняясь притомъ, что я, вопреки его желанію; не могъ съ нимъ видѣться, по причинѣ суроваго повѣтрія. Этотъ же Жембоцкій клятвенно обязался сообщить мнѣ подробно о Польскихъ планахъ. Наконецъ если я что либо другое передалъ, то да буду лишенъ предѣ вашу милостью вѣры, достоинства и всякаго довѣрія. Вслѣдствіе сего благоволите ваша милость безусловно вѣрить тому, что тамъ нѣтъ ничего инаго; и тотъ, кто В. М. сообщилъ обо мнѣ что нибудь противное, долженъ этого постыдиться, ибо оклеветалъ меня, какъ человѣкъ злой и презрѣнія достойный.

Посылаю къ В. М. своего слугу Борейшу, съ которымъ я писалъ къ Жембоцкому, чтобы онъ всѣ мои письма ему передалъ и самъ ко мнѣ возвратился; и такъ что В. М. угодно будетъ Борейшѣ приказать, все это онъ исполнить; но дасть Богъ, что и ваша милость не найдете ничего другаго, кромѣ того, что я къ вамъ пишу, ибо умѣю дорожить любовью къ отечеству, коему именно необходимо, дабы Поляки не были ни о чемъ предувѣдомлены, а также вполне знаю силу присяги и страхъ оной; а сверхъ того и то, что противу нарушителя оной всѣ возстанутъ; объ этомъ всякій долженъ тщательно подумать. Благоволи В. М., мой милостивый господинъ, быть увѣреннымъ въ моемъ постоянствѣ, какое прилично честному человѣку и не предпочитайте болтовни легкомысленнаго—постоянству присяги и моей сенаторской чести.

Прошу также В. М., моего милостиваго господина, благоволите быть ко мнѣ мило-

ство и благосклонно расположеннымъ и болѣе довѣрять моему постоянству и присягѣ, (что составляетъ необходимое условіе жизни отечества) нежели тѣмъ, кои, какъ бы съ просонья, стараются предъ вашею милостію меня безчестить. А если необходимо, чтобы я находился ближе къ В. М. для порученій, то, милостивый господинъ, я, лишь только окончатся выборы, буду жить постоянно въ Ковнѣ, а если прикажете В. М., то готовъ—и въ Вильнѣ. Но какъ В. М. изволили постановить, чтобы всякій убѣждалъ

другихъ къ единодушному согласію съ Виленскимъ опредѣленіемъ, то временная моя поѣздка съ этою цѣлію на Жмудъ не будетъ вредна. Письмо мое къ В. М. отправляю съ тѣмъ же Вореишею. Онъ останется тамъ до вашего распоряженія. А затѣмъ мои услуги вашей благосклонности поручаю. Дано въ Ковнѣ 15-го Октября. В. М. вѣрный слуга Ходкевичъ.

Адресъ: Въ собственныя руки его милости моего милостиваго господина, Виленскаго воеводы слѣдуетъ это письмо.

№ 33.

Ясновельможный милостивый господинъ Виленскій воевода, и милостивый мой господинъ!

Цесарскаго посланника его М. Генриха Герогля отправляю къ В. М. своему М. господину со всѣмъ тѣмъ, съ чѣмъ я его поималъ. В. М., мой господинъ, можете получить отъ него достаточныя свѣдѣнія обо всемъ. А такъ какъ мнѣ неприлично было его обыскивать, поэтому, запечатавъ сундукъ и шкатулку, отправляю вмѣстѣ съ нимъ къ В. М. Я не могъ запретить ему мѣны въ Быховѣ нѣсколькихъ его собственныхъ вещей, именно двухъ лошадей и сундука, для чего и послалъ онъ казака съ письмомъ, чтобы лошади были препровождены въ Вильну, къ двору ея милости госпожи Виленской. Однако я, замѣтя подозрительное письмо, задержалъ оное, каковое вмѣстѣ съ ключикомъ отъ сундука отправляю къ В. М., своему милостивому господину. Изъ этого сонаволите понять, что именно заключается въ этомъ сундукѣ. Вслѣдствіе сего нужно придумать средства, чтобы этотъ сундукъ непременно дошелъ до вашихъ рукъ,

ибо онъ не пустъ: въ немъ, какъ я слышалъ, находятся дѣла и письма, писанныя нѣкоторыми паннами сенаторами Короны, какъ напр. г. Андрея Зборовскаго; до меня дошли слухи, что при нихъ находится слуга, который называетъ себя принадлежащимъ господину Коронному Подскарбію, и что знаю,—сообщаю В. М. своему господину, въ полной увѣренности, что В. М. угодно будетъ не выдать меня. Вѣдь я не жагѣлъ для сего ни труда, ни заботъ, ни издержекъ; я долженъ былъ прискивать для сего шпионовъ и содержать даже за границею стражу, изъ желанія единственно услужить республикѣ и В. М. своему М. господину. Вѣдь и настоящее мое пребываніе въ Оршѣ, самому Богу извѣстно, съ какими огромными соединено для меня потерями, ибо въ этомъ староствѣ—ни одного крестьянина, никакихъ жизненныхъ запасовъ, и при всемъ томъ быть постоянно на стражѣ, подобно какъ и на Украинѣ; при томъ частія дѣла, которыя происходятъ какъ со стороны разсыльныхъ, такъ и со стороны другихъ встрѣчающихся вещей, требуютъ большихъ издержекъ. Въ

чемъ, если не благоудно будетъ В. М. обратитъ ваше благосклонное вниманіе на счетъ отпуски мнѣ средствъ на эти случайныя надобности, то придется мнѣ ослабить во всемъ. Ибо теперь приближается время, когда болѣе всего нужно быть бдительнымъ, ибо вслѣдъ, какъ молагаю, рѣшится помыслить счастья. Повторяю также, какъ и прежде я писалъ въ В. М. своему М. господину, чтобы вы благоволили, объявившись съ нами, запретить, подъ опасеніемъ смертной казни, проѣздъ по тропинкамъ, а также чтобы безъ вѣдома правительства никто не смѣлъ посылать въ Смоленскъ и если это не будетъ прекращено, то напрасно стеречь и наблюдать за этимъ. Все это представляю на ваше благосклонное усмотрѣніе моего милостиваго господина, и

чтобы Господь Богъ сохранялъ на многа лѣта въ добромъ здравіи васѣсть съ ея милостію госпожею всеюдиною, моею милостивою госпожею и милымъ, достопочтеннымъ потомствомъ, сего искренно желаю. Самого же себя, а также послушную и низжайшую, твердую мою службу поручаю вашей милости. Дано въ Оршѣ 26 Мая 1581 года.

В. М. моего милостиваго господина низжайшій слуга Юрій Друцкій Горскій.

Адресъ: Ясновельможному господину, его милости господину Криштофу Радивилу, князю Биржанскому и Дубинскому, Виленскому воеводѣ, Гетману В. Кн. Литовскаго, старостѣ Борисовскому, Солецкому и Уржендовскому и пр. моему милостивому господину имѣетъ быть вручено.

№ 55.

Ваше сіятельство, вельможный, милостивый княже, господинъ и нашъ многомилостивый благодѣтель!

Достойна памяти всѣхъ послѣдующихъ лѣтъ невзыривая благотворительность относительно Церкви православныхъ скорбящихъ сыновъ бѣднаго нашего Россійскаго народа, которую въ то время, которое было тяжело и когда притомъ всѣ стоворились истребить родъ православныхъ, мы испытали; кто же осмѣлится когда нибудь достойно выразить словами это, или возблагодарить! Все это побуждаетъ насъ недостойныхъ молить самого Господа о воздаяніи, Который награждаетъ всѣхъ благодѣтелей, и просить для васъ мады,—вамъ, которому благословленіемъ Всевышняго при постоинномъ здравіи, съ умноженіемъ радостнаго благополучія непритворно желаемъ воспользоваться. А особенно я

самъ, недостойный слуга и богомолецъ вашего сіятельства, со своей стороны за крѣпкій и безцѣнный даръ книгъ, съ глубочайшимъ поклономъ до самой земли, низайше ударяя челою вельможности вашего сіятельства, благодарю. Кромѣ того усердно, со слезами молимъ вашу милость, М. господинъ, дабы отъ насъ и народа нашего вы состраданія и христіанскаго вниманія, въ случаѣ потребности, благоволили не отращать. Ибо мы до такой степени со всѣхъ сторонъ стѣснены, что хуже предателей и явныхъ злодѣевъ, хуже враговъ Св. Креста, самыхъ язычниковъ, народъ вѣрный, доброжелательный господамъ, народъ невинный, народъ издревле христіанскій отъ Вавилонской блудницы, омыанной кровью, въ ономъ собственномъ государствѣ переносимъ гоненіе. О, да помилуетъ Господь терпѣніе до конца!

Новостей въ Украинѣ нашей, которыя бы досройни были инициалы В. С., никакъ не знаемъ. Одно, чего мы ежедневно и ежечасно ожидаемъ несчастнаго, какъ воля обука, такъ это—Артаксерсова приговора, по ходатайству Амана, съ святными, священниками, простонародіемъ, рыцарствомъ и шляхтой, если это Господь допуститъ, а Эсаяръ, наша Благословенная Дѣва, Матерь Божія не охранитъ своимъ покровомъ и живымъ ходатайствомъ невиннаго Мардохея и нашъ народъ, Коей всецѣло, послѣ Господа Бога, несомнѣнно вѣримъ.

Второе: отрядъ запорожскаго войска, новобранцевъ, вопреки согласія старшихъ и въ противность королевской волѣ, два раза сего года ходили въ море и возвращались оттуда; а въ третій разъ 150 челновъ (чего никогда небывало) отправили, и на этомъ-то открытомъ пути, большой дорогѣ, сражались въ продолженіи нѣсколькихъ дней съ Турками при устьѣ Днѣпра, съ галерами, коихъ было большаго числа, а малыхъ ушкаловъ, (которые заключаютъ по 50 человекъ, или по крайней мѣрѣ отъ 30 до 25) 300, и, разбивъ оные, вышли въ море въ количествѣ 102, и подступивъ подъ самый Царьградъ, въ предмѣстье, и уже миновавъ входъ, замки и башни, бастіоны, гдѣ сидѣлъ покойный Корецкій, вторглись въ новую деревню и взяли большую добычу. А нынѣ Господу Богу только извѣстно, какъ имъ удастся возвратиться въ третій разъ.

Все это, по причинѣ несноснаго своеволия, особенно насъ, удручаетъ и это мы принимаемъ какъ гнѣвъ Господень за нѣчто другое, и именно за неосуществленіе несогласной съ Римскимъ костеломъ уніи, начатой нашими измѣнниками старшими духовными, заостренный (т. е. гнѣвомъ) и вса-

ковъ клеветовъ, разжиганный—и направленный, какъ громовая стрѣла на высокія башни, на старшихъ духовныхъ православныхъ. Что намъ говорить! Намъ ничего другаго не предстоитъ, какъ только возглашать и заявлять свою невинность предъ самымъ Создателемъ, которому открыта въ семь дѣлъ наша чистая совѣсть и предъ вашимъ панскою благодѣтельной вельможностью, небомъ, землею и воимъ господнимъ созданиемъ. Слѣдовательно, послѣ Господа Бога, мы должны искать доброжелательнаго христіанскаго мудраго совѣта, нелицемѣрной панской помощи и высокихъ вашего сіятельства указаній, чтобы спасти невинныхъ отъ гибели. О чемъ смиренно и со слезами умоляя, съ настоящаго времени, гдѣ только вельможности вашего сіятельства придется присутствовать, а также отправленнымъ отъ вашего имени на сеймики депутатамъ, чтобы дѣламъ нашего народа, древняго Греческаго исповѣданія, своихъ вѣрныхъ и вѣчныхъ богомольцевъ, вашего сіятельства изволили, какъ и сначала, быть милостивымъ и сострадательнымъ господиномъ и руководителемъ, въ полной увѣренности во всякое время какъ на нашу молитву, такъ и отъ людей нашей націи на каждомъ мѣстѣ, въ случаѣ надобности, на вѣрное доброжелательное и отважное послушаніе во славу имени панскаго и для вѣчной славы заслуги рода великаго князя.

Чтоже касается предполагаемаго введенія при латинскихъ училищахъ для нашего народа и Русскихъ предметовъ въ Слуцкѣ, издивеніемъ вашего сіятельства, дабы мы представляли вашему сіятельству для сего отъ себя какого либо ученаго и трезваго человека, дѣйствительно здѣсь (уже безъ увертокъ моихъ любезныхъ ученыхъ

необходима истина безъ грѣха) вещь рѣдкая, фениксъ въ мірѣ, драгоценный бриллиантъ между камнями и золото между металлами; рѣже и драгоценнѣе человекъ между нами съ обѣими добродѣтелями: со свѣдѣніями и трезвостію, что мнѣ даже чрезвычайно стыдно. Хотя я и стараюсь найти, но даже при себѣ самомъ, кромѣ одного простаго человека подростка, моего воспитанника, не могу имѣть изъ народа ни одного повѣреннаго для судебныхъ дѣлъ, и потому беру со стороны. Впрочемъ въ Слуцкѣ не ощущается недостатка въ ученыхъ людяхъ, знающихъ по Русски, между подданными вашего сіятельства, кои по подданнической обязанности, по желанію и приказу вашего сіятельства, отъ порученныхъ имъ занятій отказаться не могутъ. Затѣмъ ящю себя надеждою что эта (свидѣтель—Богъ!) непротивная отговорка будетъ принята милостиво вашимъ сіятельствомъ и васъ не обидитъ.

Здѣсь мнѣ сообщено что пожертвованіе священной памяти предковъ вашего сіятельства князей Слуцкихъ, имѣнне Морочъ, неизвѣстно доселѣ, на основаніи какого права, отнято было отъ церковныхъ служителей, и владѣлъ онымъ господиномъ Михайло, Слуцкій

войтъ, подданный вашего сіятельства, а въ настоящее время слуга вашего сіятельства, г. Куницкій получилъ оное въ удовлетвореніе долга. Каковое имѣніе, по нашему соизволенію, г. игуменья Елена Быковская, благородная монахиня, желала бы освободить и получать съ него для бѣдныхъ монахинь содержаніе, чтобъ впоследствии, согласно записи и пожертвованію свящ. памяти предковъ вашего сіятельства могло остаться, по милости и дозволенію вашего сіятельства нашего милостиваго господина и благодѣтеля, при дѣвчьемъ монастырѣ на воспитаніе бѣдныхъ монахинь, слугъ Христовыхъ. Ходатайствую въ пользу бѣдной монахини, смиренно и нижайше прошу, дабы на сіе вы изволили выразить свое согласіе и укрѣпить. Изъ Михайловскаго монастыря при Златоверхой церкви, въ Києвѣ. Августа 24 д. 1625 г. Вашего сіятельства, своего милостиваго господина нижайшій слуга, неизмѣнный богомолецъ Іовъ Борецкій, Києвскій митрополить.

Адресъ: Его сіятельству князю и вельможному господину Криштофу Радзивилу, Божію милостію, князю Биржанскому, и Дубинскому, гетману В. К. Л. моему многомилостивому господину и благодѣтелю.

№ 133.

Ваше сіятельство, милостивый княже, господинъ и господинъ нашъ милостивый!

Какъ предмѣстники наши, состоявшіе подъ благополучнымъ владѣніемъ предковъ вашего сіятельства, нашего милостиваго господина, сохраняли всегда непоколебимую преданность во время различныхъ вражескихъ набѣговъ и составляли въ то время своею грудью предстѣніе столичной вашего

сіятельства, нашего милостиваго господина, Несвижской крѣпости, доказавши собою на дѣлѣ, что они (вполнѣ) преданы какъ слѣдуетъ (быть) добрымъ жильцамъ: такъ и мы, нижайшіе вашего сіятельства кліенты, состоящіе подъ покровительствомъ нашего милостиваго господина, усердно просимъ нашего милостиваго господина, дабы и насъ, вѣрность предковъ коихъ ихъ господамъ всегда была ясна (оче-

жидна) и испитана, благозволить приказать принять въ свою Несвижскую крѣпость, со всѣмъ нашимъ скуднымъ имуществомъ, въ семъ неожиданномъ и тяжеломъ случаѣ, когда Шведъ въ своемъ могуществѣ ожидается въ этой странѣ, принять насъ, сохраняющихъ всегда постоянную вѣрность и преданность; мыже опять и снова (вторично) обещая противоборствовать своими силами и имуществомъ при крѣпости вашего сѣ-

тельства, нашего милостиваго господина, будемъ молить величіе Всевышняго о добромъ здоровіи и благополучіи вашего сѣтельства, нашего милостиваго господина.

Вашего сѣтельства господина, и господина нашего милостиваго всенизжайшіе и (вѣрноподанные) преданные магистратъ и весь городъ вашего сѣтельства Несвижъ.

Въ Несвижѣ, Апрѣля 12 д. 1702 г.

№ 170.

Ваше сѣтельство, милостивый князь, Виленскій воевода, гетманъ великаго княжества Литовскаго, высокопочтенный государь и благодѣтель!

Хотя на первое мое письмо, адресованное 3-го Сентября по почтѣ на имя вашего сѣтельства, я не удостоился еще вашего милостиваго отвѣта по поводу жалобы на господина Голѣвскаго, товарища (Шетыгорской хоругви) легкой кавалеріи его превосходительства господина воеводы Мазовецкаго, за причиненную имъ обиду въ Могилевѣ моему священнику, но я вынужденъ представить вашему сѣтельству уже другую на господина Цюндзевичкаго, (губернатора) управляющаго Копыскимъ графствомъ, въ защиту жены Копыскаго пресвитера Симона Коронцевича, оклеветанной (злоумышленниками) негодными людьми въ постыдномъ будто бы ея прелюбодѣяннѣ, выдуманномъ самимъ же управляющимъ; ибо томъ же самый пресвитеръ, узнавъ объ этой клеветѣ на свою жену, самъ донесъ мнѣ о семъ, и я тотчасъ же написалъ чрезъ сего же священника къ Копысскому отцу протоіерею, чтобы онъ съ духовными распросилъ прежде жену священника, а послѣ свидѣтелей, ее учающихъ; что же при распросахъ и розыскахъ

обнаружилось бы, я намѣренъ былъ впоследствии приказать обѣимъ сторонамъ прибыть въ мою Консисторію для окончательнаго рѣшенія, но г. управляющій (губернаторъ) узнавъ, что названный пресвитеръ отправился ко мнѣ, какъ къ своему пастырю, — въ слѣдующій же день, въ Воскресенье, на сколько могу запомнить, 18 Сентября, послѣ обѣдни, предъ самымъ полуднемъ, велѣлъ взять изъ дома насильно жену священника и наказать ее посреди базара, при огромномъ стеченіи народа, безъ всякаго уваженія и суда, посадить ее въ кѣтку, извѣстную подъ названіемъ катринки, каковая выставлена высоко на столбѣ, единственно для распутныхъ (публичныхъ) женщинъ, и въ ней вертѣтъ упомянутую жену священника. Сдѣлавъ онъ это единственно изъ желанія возбудить всеобщее осмѣяніе (опороченіе) духовенства и Греко-Россійскаго исповѣданія, вопреки всякому закону, ибо, какъ по праву Божественному каноническому, такъ и свѣтскому, духовенство освобождено отъ власти и суда (свѣтскихъ лицъ) мірянъ.

Я увѣренъ, что ваше сѣтельство непредавали такой власти (губернаторамъ), управляющимъ въ своихъ имѣніяхъ, ибо въ то

время (губернаторы) управляющие сдѣлались бы вмѣстѣ и епископами. Представляя все сіе на высокое рѣшеніе (судъ) вашего сіятельства, протестую (подаю голосъ противу сего) предварительно предъ вашимъ сіятельствомъ, а впоследствии стану поискивать на поименованномъ управляющемъ святаго правосудія въ этой, (беззаконной) нечестивой тяжбѣ, потому что священнику, по причинѣ публичнаго обезчещенія его, воспрещается уже каноническимъ правомъ отправлять богослуженіе; я послалъ отъ себя нарочитаго священника къ г. управляющему, чтобы прислалъ мнѣ рѣшеніе, съ указаніемъ, на какомъ

основаніи и по какому дознавательному оное вослѣдовало; но мнѣ въ томъ отказалъ, смѣлая, что это дѣло ко мнѣ вовсе неотносится.

Затѣмъ ожидаю какъ на первомъ, такъ и на сію поданныи мною жалобы правосуднаго рѣшенія вашего сіятельства, о каковомъ низжайше прося, остаюсь съ глубочайшимъ почтеніемъ вашего сіятельства, государя и благодѣтеля, доброжелательный и низжайшій слуга Геронимъ Волчанскій, епископъ Бѣлорусскій. Октября 1-го дня, 1746 г. въ Могилевѣ.

№ 214.

Ваше сіятельство, государь и господинъ наследственный, милостивый нашъ (даритель) благодѣтель.

Отъѣздъ вашего сіятельства изъ Слуцка въ Бѣлую пронзвелъ (произрастилъ) кому бѣлыя цвѣты, обильные на всякую радость, а мнѣ весьма большую, какъ бы (Циммерійскую) Киммерійскую нанеслъ темноту, ибо, единственно вслѣдствіе доносовъ Евреевъ, еще въ Іюль мѣсяцѣ было въ Слуцкѣ опубликовано при барабанномъ боѣ, чтобы на Тройчанской юрисдикціи не было вовсе торговли (продажи), а здѣсь, какъ и съ самага, быть можетъ, начала существованія Слуцка, такъ и въ настоящее время никакой торговли не бываетъ, развѣ только, кто когда нибудь для уплаты кому либо долга, на подымное (подворное) или на поземельное, привезетъ какую осьмину ржи, или волочугу сѣна; вотъ первый доносъ Евреевъ.

Второй разъ обнаружено при барабанномъ боѣ, чтобы въ сей убогой малой корчмѣ Тройчанской, въ коей отъ нѣсколькихъ десят-

ковъ лѣтъ неприсходитъ продажи водки, никто не смѣлъ пить пива, подѣ опасеніемъ, въ противномъ случаѣ, наказанія розгами у безчестнаго столба, и изъ Слуцкой команды (гарнизона) присылають для сего сюда въ торговые дни трехъ (жолнеровъ) солдатъ, чтобы не дозволяли людямъ даже отдохнуть при сей корчмѣ, что производится съ величайшею (обидой) потерей для монастыря. Такъ какъ Слуцкая архимандрія, на основаніи поплиннаго устава. (тарифа), утвержденного данною въ 1690 г. присягой, платитъ за сію маленькую корчму въ казну Республики (Рѣчи-Политой) въ Мартовскій срокъ восемьдесятъ злотыхъ и Сентябрскій тоже восемьдесятъ злотыхъ, что составитъ въ одинъ годъ сто шестьдесятъ злотыхъ; то откуда же они ваютъ, когда людямъ не дозволяютъ уже выпить въ оной даже ставана пива. Это уже второй доносъ Евреевъ.

Наконецъ сей Тройчанскій арендаторъ (содержатель корчмы) платитъ все нагалу, что отъ него слѣдуетъ, а также и всѣ ремеслен-

ники, жительствующіе на Тройчанахъ, плотятъ исправно въ Слуцкѣ, что съ нихъ слѣдуетъ промысловаго за ремесло, даже отъ всего, что только несутъ въ городъ для продажи, или что только покупаютъ для себя, всегда уплачиваютъ налоги: и чего же болѣе недостаетъ Евреямъ? развѣ только совершенного пригнѣсенія Христіанъ.

Сжальтесь потому ваше сіятельство, княже, благодѣтель, государь и наслѣдственный господинъ, милостивый нашъ даритель: благозвольте приказать Слуцкому гарнизону (командѣ), чтобы не высылали въ Тройчани въ торговые дни сихъ солдатъ, или по крайней мѣрѣ, чтобы не отвращали проѣзжихъ отъ сей убогой нищенской жидкости, какъ бывало и при благочестивыхъ предкахъ вашего сіятельства, такъ даже и доселѣ, при благополучномъ наслѣдствіи вашего сіятель-

ства; а если уже это такъ необходимо, то здѣсь же на Тройчанахъ находится настоящая кабацкая корчма, пусть они въ оной пребываютъ, а меня оставляютъ въ покоѣ. О каковомъ господина моего состраданіи на колѣнахъ прося, о драгоцѣнномъ здравіи и долготлѣтнемъ блаженномъ господствованіи вашего сіятельства, государя, наслѣдственного господина, милостиваго нашего (дарителя) благодѣтеля, обязуюсь я съ цѣлоу архимандріею молить Величество Божіе, въ силу присяги, данной въ Кіевѣ.

Вашего сіятельства, государя и наслѣдственного господина, нашего милостиваго (дарителя) благодѣтеля, низжайшій и постоянный богомолецъ Михайлъ Козачинскій, архимандритъ Слуцкій. Въ Слуцкѣ 1754 г., Сентября 28 дня, по старому календарю.

№ 276.

Отмѣннѣйшій, свѣтлѣйшій, и высокопочтеннѣйшій господинъ, и особливый мой покровитель!

Благосклонное довѣріе ко мнѣ В. С., милостиваго господина благодѣтеля, въ избраніи кандидатовъ на вакантныя бенефиціи, или приходскія священническія мѣста, въ вашихъ имѣніяхъ, оказывается для меня крайне обременительнымъ, ибо насколько надѣлы (бенефиціи) приходскихъ церквей убоги, настолько же и духовный причетъ бѣденъ и пребываетъ въ грубомъ невѣжествѣ, такъ что чрезвычайно трудно бываетъ отыскать такого кандидата, которому бы можно было безопасно повѣрить для духовной паствы души, вскупленную безцѣнною кровію Спасителя нашего Господа Христа; и если бы, при такомъ множествѣ людей, пребывающихъ въ

нашемъ обрядѣ, дѣло не шло здѣсь о томъ, чтобы души правовѣрныхъ не отходили съ этого свѣта безъ исповѣди и святаго крещенія, то едва ли бы я рѣшился даже посвящать кого въ священническіе чины, и повѣрять кому либо души для духовной паствы. А если же, случайно, и найдется кто либо просвѣщеннѣе другихъ, то такой едва ли пожелаетъ и даже рѣшится принять подобную бенефицію или ругу, оставаясь на коей и не имѣя при томъ ни одного рабочаго, самъ принужденъ пахать землю и жить съ семействомъ трудомъ собственныхъ рукъ, тѣмъ болѣе, что онъ всегда можетъ найти для себя болѣе почетное положеніе жизни.

Въ такомъ порядкѣ вещей и съ согласія самого апостольскаго престола, я по необходимости обязанъ допускать къ священнымъ

доджностямъ и въ управленію приходами такихъ только кандидатовъ, какіе могутъ представиться.

А затѣмъ дабы я, слѣдуя своему назначенію, вполнѣ могъ сообразоваться съ волею В. С. милостиваго господина благодѣтеля, прежде всего покорнѣйше прошу, чтобы Вы, милостивый господинъ, по врожденному вамъ благочестію, благоволили увеличить содержаніе церкви Стржалковской, находящейся въ графствѣ Освейскомъ; ибо церковь эта основана была, съ присоединеніемъ къ пей одной только влоки пахатной земли, и то надѣленной не потомственнымъ даже господиномъ, но временнымъ владѣтелемъ, господиномъ нынѣшнимъ Трокскимъ воеводой. Въ случаѣ же вашего на то несогласія, я осмѣливаюсь просить по крайней мѣрѣ о подтвержденіи и закрѣпленіи хотя этого самого содержанія пли фондуша; между тѣмъ, при всей бѣдности содержанія и надѣла я рѣшаюсь назначить

на мѣсто настоятеля сей церкви, остающееся понынѣ вакантнымъ, почтеннаго отца Ивана Турса, если только и насколько нибудь онъ будетъ вашимъ сіятельствомъ одобренъ. Вторая же церковь Осмынская, въ томъ же имѣніи вновь построенная, такъ какъ еще совершенно никакого содержанія и дохода не имѣетъ, нуждается потому еще болѣе въ благосклонности распоряженія В. С., милостиваго господина благодѣтеля, отъ коей не только въ семь дѣлѣ, но и во всѣхъ другихъ дѣлахъ желая всегда зависѣть, и его неизмѣнной милости и вниманію себя поручая, пребываю съ глубочайшимъ почтеніемъ и уваженіемъ вашего сіятельства, высокопочтеннѣйшаго господина, всепокорнѣйшій и низжайшій слуга Флоріанъ Гребницкій, архіепископъ Полоцкій, нареченный (номиналь) митрополитъ всей Россіи, собственною рукой. 1748 г., Іюль 20 дня; въ Струнѣ.

АЛФАВИТНЫЙ УКАЗАТЕЛЬ
ЛИЦЪ, МѢСТЪ И ПРЕДМЕТОВЪ,
ВСТРѢЧАЮЩИХСЯ
ВЪ VII ТОМѢ
АРХЕОГРАФИЧЕСКАГО СБОРНИКА.

а) Л и ц а:

А.

Андрей Ивановичъ, королевскій секретарь, 1569, 48.

Аколита, претендентъ на священническое мѣсто въ м. Бабничцахъ, въ графствѣ Болинскомъ, 1748, 206.

Апостолъ, панъ, объ немъ упоминаеть Семенъ Палгѣй, 1590, 60.

Апраксинъ, Степанъ, графъ, 1757, 258—265.

Арсеній, митрополитъ Бѣевскій, 1762, 283.

Б.

Бабинскій, Ягъ, парохъ Лзненскій Монастырскій въ Невельщинѣ, 1754, 242.

Бабарыка, Василій, священникъ въ мѣстечкѣ Старобнѣ, 1754, 245.

Бабарыки Григорій и Кириллъ, пресвитеры Вызенской церкви, 1755, 250.

Бака, Смятичскій староста, 1582, 56.

Бакачичъ, Иоаннъ, Слуцкій протопопъ, 1659, 112.

Байковскій, Феодоръ, священникъ Ильинской церкви, въ Слуцкѣ, 1714, 173.

Барановскій, полковникъ Татарской хоругви, 1752, 235.

Бекешъ, Владиславъ, 1594, 61—64.

Бельдовскій, ротмистръ; говорится какъ уже объ умершемъ, 1565, 33.

Бенуа, Прусскій резидентъ въ Варшавѣ, 1758, 266.

Березинскій, Порфирій, намѣстникъ Слуцкой архимандріи, 1791, 320.

Бисмаркъ, генералъ Прусскій, 1734, 183.

Блоха, Виленскій мѣщанинъ, жившій во время великаго князя Витовта, 1445, 2.

Блещичъ, Максимъ, сынъ Блохи, 1445, 2.

Бляинно, Прусскій резидентъ въ Варшавѣ, 1778, 293.

Бобоѣдъ, панъ, 1543, 24.

Прим. Нѣсецкій (Herbarz Polski, II, 173) упоминаеть объ Иванѣ Бобоѣдѣ, который въ 1578 году былъ назначенъ сборщикомъ по-земельной подати въ Витебскомъ воеводствѣ.

Бодзановскіе, убитые Польскими жолнерами, 1612, 73.

Бокей, котораго Поляки, за его многознаніе, называли «хроникой», 1569, 44.

Прим. Бокей, Гаврила, Луцкій судья, посолъ отъ Волинскаго воеводства (Дневн. Любл. М. О. Кояловича, 378, 721).

Бокшанскій Павелъ, Опмянскій протопопъ и пресвитеръ Данишевской церкви, 1653, 102.

Болдышевскій, намѣстникъ Слуцкой архимандріи, 1759, 268.

Боничъ, служебникъ Полотскаго архіепископа Антонія Селявы, 1627, 86.

Борейша, слуга Ходкевича, 1569, 50.

Борецкій, Іовъ, Бѣевскій митрополитъ, 1624, 81—83; 1629, 87—88.

Борецкій Степанъ, старшій сынъ Іова, 1629, 88.

Бориковскій, Бенедиктъ, іеромонахъ, 1648, 100.

Бориковскій, Іоахимъ, братъ Бенедикта, 1648, 100.

Боярковъ, полковой писарь, перебѣжчикъ изъ Россіи, 1754, 248.

Бруевичъ, Григорій, претендентъ на па- рафію Самотневскую, 1745, 196.

Брюховецкій, гетманъ Запорожскій, 1668, 145, упоминается какъ уже объ умершемъ.

Булгаковъ, губернаторъ Литовскихъ гу- берній, 1798, 298.

Бурма, Янъ, претендентъ на священниче- ское мѣсто въ Романовѣ, 1760, 271.

Бутурлины, въ битвѣ подъ Голтвою, 1659, 114.

Буйвидъ, въ битвахъ на берегахъ Дуная, въ Турціи, 1594, 61.

Выковская, Елена, монахиня, 1624, 83.

Выхоуецъ, Онуфрій Павловичъ, Пинско- Лещинскій архимандритъ. 1557, 27.

Бѣлько Иванъ, старецъ Кричевской во- лости, 1744—1749, 212.

В.

Василевичъ, Феодосій, Слуцкій архиман- дритъ, 1657, 107; 1660, 118; 1661, 119; 1663, 21; 1664, 124—127; 1665, 128—130; 1666, 130—133; 1667, 136—138; 1668, 141—145.

Васко, маршалокъ Юрія Радивиля, 1520, 8.

Величко, панъ, уполномоченный князя Радивиля, 1639, 98.

Вержбиловичъ, Михаилъ, пресвитеръ Шацкій, 1741, 190.

Винклеръ, панъ, упоминается въ письмѣ Василевича, 1668, 143.

Витковскій, бояринъ, 1520, 8.

Витовтъ, великій князь, 1445, 2.

Вишневецкій, князь, 1738, 186.

Вичъ, полковникъ Литовскихъ войскъ, 1734, 183.

Внучекъ, слуга Радивиля, 1594, 61, 62.

Волосовичъ, православный священникъ. 1661, 119; Слуцкій архимандритъ Феодосій Василевичъ упоминаетъ о немъ, какъ о не- винно-заключенномъ въ темницу.

Волчанскій, Иеронимъ, Бѣлорусскій епи- скопъ, 1743, 192; 1745, 1746 гг. 195—201; 1748, 1749 гг. 206—207; 1749, 210; 1750, 217; 1750, 224; 1751, 227; 1752, 235; 1753, 238—239; 1754, 241—243.

Волянъ, Андрей, секретарь Радивиля, 1569, 41.

Вороницовъ, Михаилъ, графъ, 1752, 233; 1758, 266.

Войдаковичъ, Юшко, панъ, членъ вели- кокняжеской рады, 1450, 3.

Войницкій, 1569, 35; на стр. 36 упо- минается, что ему хотять дать воеводство Подольское.

Выговскій, Иванъ, Запорожскій военно- писарь, 1656, 105; 1657, 107; За- порожскій гетманъ, 1658, 109; 1659, 114—147.

Выговскій, всендзь, кандидатъ на Бѣ- лорусскую епископію, 1713, 171.

Вышатицкій, инстигаторъ Львовскій, 1761, 275.

Вышинскій, Михаилъ, губернаторъ Про- пойскій, 1746, 200.

Вышинскій, хоругвовый намѣстникъ, 1749 214.

Г.

Гавдрингъ, капитанъ, 1752, 229, 235.

Галаховскій, Доседей, архимандритъ Слуцкій 1759—1762, 269, 270, 272, 274, 276; 1762, 281; 1763, 284.

Галга, султанъ Турецкій, 1668, 145, 168, 253.

Голицынъ, князь 1688—1689, 159, 163, 164.

Голицынъ, Дмитрій, князь 1704, 168.

Гарабурда, упоминается какъ о предло- жаемомъ писарѣ для Московскаго посольства, 1569, 48.

Гварини, иезуитъ, сперва въ Полотскѣ, а потомъ въ Варшавѣ; упоминается 1748, 314, какъ уже умершій.

Герогиъ, Генрихъ, посолъ Цесарскій, 1581, 54.

Гершонъ, генераль-маіоръ, 1711, 170.
Глосковский, Польскій резидентъ при Русскомъ войскѣ, 1689, 164.
Голіевскій, арендаторъ Радивилловскихъ имѣній въ Соломеречи, 1753, 316.
Голеевскій, Владиславъ, товарищъ Пятигорской хоругви, 1746, 199—200.
Голембовскій, Русскій резидентъ въ Варшавѣ, 1745, 304—306.
Головкинъ, графъ, 1710, 170; 1711, 170.
Голынский, подстароста судебный Мстиславскій, 1755, 252, 318.
Гольшанскій, Павелъ, Виленскій бискупъ, 1538, 17—24.
Гольшанскій, князь Янушъ Юрьевичъ, Кіевскій воевода, 1543, 24—26.
Гольшанскій, князь Владиміръ Юрьевичъ, справца Кіевского воеводства, 1543, 24—26.
Горло, Ивашко, Словимскій намѣстникъ, 1520, 8.
Гославскій Гилярій, проповѣдникъ православной Св.-Духовской церкви въ Вильнѣ 1682, 152.
Госѣвскій, Александръ, Литовскій референдарій 1613, 74.
Гребницкій, Флоріанъ, официалъ Базиліанскаго ордена, 1714, 174; архіепископъ Полотскій, 1741, 189, 1745, 194; 1746, 308; администраторъ Бѣлорусской митрополіи, 1747, 203, 309, 312; номинать Бѣлорусской митрополіи 1748, 313, 316; митрополитъ Бѣлорусскій 1752, 230; 1752, 231; 1754, 242.
Грибъ, Станиславъ, Дришовскій намѣстникъ, 1520, 8.
Гриневицъ, плебанъ, 1749, 207.
Гришко, Ивановичъ, наказной гетманъ, 1689, 162—165.
Гроссъ, Иванъ, Слуцкій комендантъ, 1656, 106—107.
Гроссъ, чрезвычайный посланникъ въ Варшавѣ, 1753, 252—316.
Гуляницкій, одинъ изъ ратныхъ соотрудниковъ Выговскаго, 1659, 114.
Гуринъ, Владиславъ, комиссаръ Слуцкаго княжества, 1661, 120.

Д.

Давидовицъ, Гершонъ, главный типографщикъ въ Несвижѣ, 1750, 218.
Давидъ (Нащинскій), Слуцкій архимандритъ, 1756, 258.
Давыдовичъ, Якубъ, Слуцкій жидъ, 1666, 131.
Давыдовичъ, Маркъ, капланъ въ Слуцкѣ, 1762, 282.
Давыдовъ, маіоръ Россійскихъ войскъ, 1734, 183.
Дашковъ, Алексѣй, 1703, 166; 1710, 168; 1713, 171.
Діонисій, игуменъ Дорогицеаго монастыря, 1762, 283.
Дмитранко, полковникъ Переяславскій, 1688, 159.
Добросельскій, миссіонеръ базилианскій, 1746, 197.
Довмонтъ, Польскій резидентъ въ Москвѣ, 1688, 259; 1689, 163.
Долматъ, Станиславъ, 1747, 204; 1743, 304.
Доморацкій, 1689, 165.
Дорошенко, Михайло, Запорожскій гетманъ, 1626, 85.
Дорошенко, Петръ, Запорожскій гетманъ, 1667, 138; 1670, 150.
Драгиницъ, 1688, 155.
Драминскій, Несвижскій академикъ, стр. 303.
Друцкій-Горскій, Юрій, 1581, 59—55.
Друцкій, князь, 1734, 182.
Друцкой-Соколинскій Василій, пограничный судья съ Русской стороны, 1755, 252.
Дубинскій, Іона, викарій Св.-Духовскаго монастыря въ Вильнѣ, 1682, 152.
Дубовицъ, Стефанъ, арестантъ Слуцкой вѣрѣпста, 1752, 228.
Дыбовскій, Себастьянъ, справца Городенскаго староства, Новодворскій, Молявицкій и Озерскій староста, 1557, 27.
Дылевскій, Янъ, униатскій капланъ, 1752, 228.

Дылевскій, Вѣлодревскій комендантъ, 1670, 150.

Дядковскій, Ванко Станковичъ, Волынскій землянинъ, 1564, 28.

Ж.

Жаба, Сенко, Дрисвятскій намѣстникъ, 1520, 8.

Жабокрицкій, епископъ, кандидатъ на Вѣлорусскій епископю 1713, 161.

Жембоцкій, 1569, 49—50.

Жичевскій, секретарь Русскаго посольства, 1752, 234.

З.

Забѣла, региментарь и паршалокъ Ковенскій, 1757, 262.

Загоровскій, архимандритъ, упоминается какъ о покойникѣ, 1664, 124.

Залѣскій, Дорогобужскій староста, 1660, 117.

Зарубичъ, Ленъко, 1433, 1.

Зарѣцкій, Зенонъ, 1588, 59.

Зборовскій, Андрей, одинъ изъ Коронныхъ сенаторовъ, 1581, 54.

Зеленинъ, Иванъ, онъ же и Лебедевъ, разбойничій атаманъ, укрывавшійся въ Польшѣ, 1754, 317.

Зенко, дьякъ Николая III Радивиля, 1520, 8.

Зенковичъ, шляхтичъ, взятый на Брянскомъ форпостѣ, 1754, 248.

Зноевскій, прокураторъ Римскій Вазиліанскій, 1748, 312.

Зубовичъ-Бѣляшъ, Михаилъ, «школодецъ» войска Запорожскаго, «шляхетный» человекъ, 1629, 88.

Зыбинъ, генералъ-лейтенантъ, 1757, 264.

Зябка, Олехно, вродокъ Онуфрія Павловича Выховца, архимандрита Пинскаго Лещинскаго монастыря, 1557, 27.

И.

Ивановскій, староста Минскій изъ села Костюковичъ, 1754, 247.

Иванъ Романовичъ, князь, членъ великокняжеской рады, 1450, 3.

Ивахно, дьякъ Яна Радивиля, 1520, 8.
Измайло, генералъ Русскаго войска, 1734, 183.

Иличъ, псаломщикъ Бричевскій, 1746, 197; 1750, 224; 1751, 227; 1753, 239.

Ильиничъ, подстолій Мстиславскій, пограничный судья, 1755, 252.

І.

Іеромоловичъ, полковникъ, 1734, 180.
Іоанникій, іеромонахъ, игуменъ Дятловскаго монастыря, 1747, 203.

К.

Казюличъ Романъ, священникъ при церкви Св. Варвары въ Слуцкѣ, 1734, 179.

Калениковичъ, панъ Сенко, подскарбій и подканцлеръ, членъ великокняжеской рады, 1450, 3.

Каманетъ Мураа, 1689, 164.

Каменицкій, его отношенія къ Запорожцамъ, 1633, 93—94.

Капнисть, бригадиръ, 1757, 264.

Капуста, князь, Браславскій кастелянъ, 1569, 40.

Кезгайловичъ, Михайло, Виленскій воевода, 1445, 2.

Кейзерлингъ, графъ, русскій посолъ при Польскомъ дворѣ, 1738, 1739 г., 186—189; 1741, 1743 гг., 191—194; 1750, 1751 гг., 222—225.

Кибаръ, Невельскій староста, 1639, стр. 99.

Кинка, получаетъ Подляшское воеводство, 1569, 35.

Кинка, Янушъ, Полотскій воевода, 1651 и 1653, 101—102.

Клокоцкий Казимиръ, комиссаръ Слуцкаго княжества, 1661, 120; 1665, 129.

Коберъ Андрей, Эрнестъ, 1716, 176.

Козачинскій Михаилъ, архимандритъ Слуцкій, 1749, 209; 1750, 215; 1750, 221; 1752, 228—229; 1752, 233—235; 1753, 236, 237, 238; 1754, 245, 249.

Козечичъ, князь Василій, 1564, 29.

Компарскій, пахолокъ, 1594, 63.

Конепольскій Станиславъ, Краковскій кастелянъ, Литовскій гетманъ, 1633, 93.

Конисскій Георгій, епископъ Вѣлорусскій, 1762, 277; 1768, 286.

Корещкій, 1624, 82.

Короневичъ Симонъ, священникъ Копицкій, 1746, 201.

Корсакъ Рафаилъ, митрополитъ, 1638, 98.

Корыпскій, ревизоръ Радвильовскихъ имѣній, 1755, 250.

Косинскій, получаетъ Подляшское кастелянство, 1569, 35.

Костюковичъ, 1663, 122.

Костюковичъ Павелъ, кандидатъ на мѣсто священника Сомотневской церкви, 1745, 195; 1746, 198.

Костюшко, Жупранскій намѣстникъ, 1520, 8.

Котель, Нарбутовъ служебникъ, 1538, 20.

Красовскій Семень, Виленскій мѣщанинъ, 1615, 75.

Критскій, бывшій протопопъ Невельскій 1741, 189; унѣтъ, протопопъ Дубокрайскій, 1745, 194.

Круковскій Иосафъ, митрополитъ Бѣвскій, 1714, 172.

Кротовскій, Инвороплавскій воевода, избранный въ послы въ Москву, 1569, 48.

Крочевскій Эразмъ, вухмистръ, 1569, 36.

Прим. Родомъ—Полякъ; лишонъ должности Литовскаго вухмистра, по требованію Литовцевъ («Люблин. Дн.» М. О. Кояловича, стр. 8).

Круковскій, подчашій Оршанскій, 1749, 209.

Куницкій, его отношеніе къ Морочскому монастырю, 1624, 83; еще упоминается подъ 1664, 124.

Кушинъ Феодоръ, священникъ Мотинскій, бывшій протопопъ Невельскій, 1753, 240.

Л.

Ладзинскій, посланникъ Польскаго короля 1688, 160; 1689, 161.

Лазинскій Станиславъ, 1685, 154.

Ламанъ, Луцкій хоружій, 1564, 29.

Лапицкій Иосафъ, игуменъ Слуцкаго православнаго монастыря, 1714, 172, 173.

Лапицкій Леонъ, староста Слуцкаго православнаго братства, 1762, 281.

Ларіонъ, Пересопницкій игуменъ, 1564, 28.

Левальдъ, Прусскій генераль фельдмаршалъ, 1757, 265.

Лесновольскій, 1565, 33.

Лещинскій, Радзеевскій староста, упоминается какъ объ избранномъ въ Москву послѣ, 1569, 48.

Лещинскій Янъ Станиславъ, 1710, 169; 1716, 176.

Ливень, генераль-лейтенантъ, 1749, 208.

Линцевскій Гербасіушъ, бискупъ Переяславскій, 1760, 272.

Лисанскій Гераклій, провинціалъ Базилянскій, 1748, 313.

Лисица, Новодворскій попь, 1665, 128.

Лисица, посоль гетмана Запорожскаго, 1689, 164.

Лидкинъ Яковъ, капитанъ русской службы, 1659, 111.

Лобода, одинъ изъ Запорожскихъ предводителей, 1595, 66—67.

Ломиковскій, посоль гетмана Запорожскаго, 1689, 164.

Лопатинскій, каноникъ Виленскій, 1748, 313.

Лопехинъ Михаилъ, разбойникъ, бѣжавшій изъ Россіи и укрывавшійся въ Польшѣ, 1754, 319.

Лопота, 1660, 116.
Лопухинъ Василій, 1749, 208; 1757, стр. 264.
Лопухинъ Владиміръ, Кіевскій оберъ-коммандантъ, 1760, 273.
Лукъяновъ Артамонъ, разбойный есаулъ, укрывавшійся въ Польшѣ, 1754, 247, 317.
Лыкошинъ, русскій подполковникъ на пограничномъ форпостѣ, 1754, 319.
Лынгвеновичъ, князь Юрій, 1455, 3; 1456, 4—5.
Ляпуновъ, князь Левъ Прокофьевичъ, 1659, 114.

М.

Мазепа, гетманъ Запорожскій, 1703, 166.
Маковецкій, Клецкій староста, 1569, 36.
Максимовичи, 1627, 86.
Мамоничъ, Лука, извѣстный Виленскій содержатель печатни, 1588, 58—59; Литовскій скарбный староста, 1596, 69—70.
Мамоть, наказной полковникъ Переяславскій, 1689, 164.
Маньковский Стефанъ, протопопъ Слуцкій, 1753, 237, 1762, 282.
Марциновичъ Макарій, монахъ Троицкаго Слуцкаго монастыря, 1759, 268.
Матыско, какой-то Московскій бывшій приставъ, 1581, 53.
Матыско Стефанъ, отрѣшенный священникъ, бывшій протопопъ Копыскій, 210.
Мегметъ, паша, 1710, 169.
Мелетія, Сацанка, игуменья Слуцкаго Ильинскаго женскаго монастыря 1734, 180.
Мелецкій, Гродецкій староста, 1565, 34.
Мелешкевичъ, Василій, Несвижскій священникъ, 1635, 96.
Миклашевскій, генеральный хорунжій и посоль гетмана Запорожскаго, 1689, 164.
Миколайко, дьякъ Юрія Радивиля, 1520, 8.
Милькевичъ, ловчій, Витебскій пограничный судья, 1755, 252.

Минихъ, графъ, 1735, 184.
Минкевичъ Юаннъ, бывшій протопопъ Слуцкій, 1716, 176.
Миславскій, митрополитъ Кіевскій, 1791, 320.
Миткевичъ Іоасафъ, епископъ Вѣлоградскій, 273.
Михайло Васильевичъ, князь, членъ великокняжеской рады, 1450, 3.
Михайло, Слуцкій войтъ, 1624, 83.
Могила, Петръ, Печеро-Кіевскій архимандритъ, 1632, 91, 165, 300.
Могилна, жена Могилы, 1689, 165; упоминается уже какъ о вдовѣ.
Мокеевскій, посоль гетмана Запорожскаго, 1689, 164.
Мольскій, Адамъ, 1582, 57.
Монивидъ, отецъ, старій панъ Виленскій, при великомъ князѣ, упоминается подъ 1445, 2.
Монивидъ, сынъ, Виленскій воевода вслѣдъ за своимъ отцемъ, упоминается подъ 1445, 2.
Морикони, ректоръ іезуитской коллегіи въ Полоцкѣ, 1748, 314.
Морштинъ, панъ, 1668, 145.
Мурашка, Запорожскій сотникъ, 1656, 106; Богданъ Хмѣльницкій отрицаетъ его существованіе, 106.
Мусатовъ, купецъ города Дорогобужа, укрывавшійся въ Польшѣ, 1754, 248, 318.
Мѣшковскій, Янъ; намекается на его тайныя сношенія съ Запорожскимъ предводителемъ Наливайкой, 1595, 67.

Н.

Наливайко, Запорожскій предводитель, 1595, 66—67.
Нарбутъ, 1543, 26.
Нарушовичъ, Николай, земскій Литовскій подскарбій, 1565, 34; 1569, 35, 42, 49.
Нащивскій Давидъ, архимандритъ Слуцкій, 1756, 267.

Незабитовскій, подчанин **Калинскій**, и уполномоченный князя Радзивила, 1688, 141, 155.

Немира, Луцкій староста, членъ велико-княжеской рады, 1450, 3.

Немира, Иванъ, Смоленскій урядникъ, 1598, 70.

Немиричъ, Иванъ, 1543, 26.

Никифоръ, Луцкій владыка, 1564, 28.

Нурединъ, солтанъ, 1688, 145, 159.

О.

Оболенскій Василій, Смоленскій губернаторъ, 1754—1755, 246, 251.

Оболенскій Петръ, 1734, 182, 183.

Огинскій Марціанъ, 1688, 160.

Огинская Могилина, вдова, 1751, 225, 232.

Огинскій, князь Александръ, 1622, 79.

Огинскій, Иванъ, 1629, 88.

Огинскій Марціанъ, Литовскій великій канцлеръ, 1689, 161.

Ожеховскій, 1667, 120.

Осельковна Катерина Юрьевна, съ Теньчина, 1755, 250; упоминается, какъ фундаторка церкви Вызенской, въ суплявѣ священниковъ этой церкви.

Оранскій Иосифъ, бывший архимандритъ Слуцкій, 1750, 220.

Орачевскій Иосифъ, 1752, 233.

Ординъ-Нащокинъ, Аванасій Лаврентьевичъ, 1659, 110; 1661, 118; 1662, 120.

Острѣйка, Польскій шляхтичъ, укrywатель бѣглыхъ, и соучастникъ въ ихъ набѣгахъ 1754, 319.

Орѣховичъ, Теодоръ, священникъ Слуцкой церкви во имя Иоанна Крестителя, 1668, 143.

Осолинскій, Ярошъ-Геронимъ, Сандецкій кастелянъ, 1569, 42.

П.

Палый, полковникъ козацкій, 1688, 155.

Палый, Семень, Запорожскій полковникъ, 1590, 59—60.

Паць, депутатъ конфедерацин, 1767, 285.

Пашкевичъ-Толокошскій, Петръ, администраторъ епископіи Вѣлорусской, 1688, 156.

Пекарскій, 1569, 36.

Пенкальскій, Кейданскій староста, 1667, 135.

Петрашень, священникъ Спасской церкви въ Копысь, 1749, 210.

Петркевичъ, Христофоръ, 1633, 92.

Пиво, папъ, въ Вѣлой церкви, 1670, 149.

Пинкасъ, жидъ въ Кричевѣ, 1681, 158.

Пожарскій, князь, 1659, 114.

Половицкій Савелій, разбойникъ, укrywавшійся въ деревнѣ Косицкой, подъ мѣстечкомъ Вѣтвами, 1754, 320.

Полоусъ, Теодоръ, Запорожскій гетманъ, 1595, 65.

Полубенскій, князь, 1565, 31.

Полуботокъ, арестованный 1688, 154.

Понятовскій, 1710, 169.

Порембскій, 1623, 80.

Порицкій, Олехно, 1564, 29.

Потемкинъ Яковъ, пограничный судья съ Русской стороны 1755, 252.

Потѣй Игнатій, митрополитъ Киевскій, 1629, 301.

Потѣй, подсудокъ Брестскій, сынъ Ипатія Потѣя, 1629, 301.

Потѣй Ярославъ, внукъ Ипатія Потѣя 1629, 301.

Прозоръ, Павелъ, Кейданскій войтъ, 1667, 133—136.

Пронскій, князь Андрей, староста Черкасскій, 1543, 25.

Пршецлавскій, монахъ Базиліанскаго ордена въ Браславль, въ качествѣ аудитора св. присяги—auditoris S. rotae, 1748, 314.

Путятичъ, князь Иванъ, Луцкій городничій, 1564, 29.

Пинибора, писарь гродскій Смоленскій, 1786, 295—297.

Р.

Рагоза, Миканъ, митрополитъ Киевскій, Галицкій и всяя Россіи, 1598, 70.

Радивилъ, князь Богуславъ, 1656, 104—106.

Радивилъ, Геронимъ Флоріанъ, хорунжий великій, 1753, 237—238; 1757, 258; 1760, 270.

Радивилъ, Карлъ Станиславъ, Виленскій воевода, 1768, 291.

Радивилъ, Михаилъ Казимиръ, 1785, 184.

Радивилъ, Николай, 1768, 287.

Радивилъ, Николай III, воевода Виленскій, 1520, 7, 12.

Радивилъ, Николай Христофоръ, 1570, 51.

Радивилъ, Станиславъ, 1520, 12.

Радивилъ, Христофоръ, 1581, 54—55; 1595, 65—66.

Радивилъ, Юрій - Геркулесъ Литовскій, Городенскій староста, 1520, 7.

Радивилъ, Янъ III, 1520, 12.

Радивилъ, Янушъ, 1611, 72.

Радивилъ, Янъ, Бородатый, великій Литовскій маршалокъ, 1520, 7.

Радивилъ, господарыня Валашская, воеводина Виленская, 1688, 155.

Радивилъ, Луиза Шарлотта, принцесса Нейбургская, 1677, 151, 293; въ послѣднемъ случаѣ упоминается, какъ уже обь умершей.

Разумовскій, гетманъ Украинскій, 1751, 225.

Рапцъ, Немировскій комендантъ, 1580, 60.

Ратценъ, капитанъ изъ Бѣва, 1762, 281.

Радуготскій, претендентъ на староство Трабское, 1768, 290.

Ревускій, крайчій и региментаръ коронный, 1735, 184.

Репинъ, князь, 1704, 168.

Ржичевскій, секретаръ Русскаго посольства въ Варшавѣ, 1755, 252.

Роздомовскій, священникъ въ Слуцкѣ, 1758, 237.

Ромодановскій, 1659, 114—115.

Рутскій, Павелъ. 1613, 74.

Рутскій, Иосифъ-Вольяннъ, Киевскій митрополитъ, 1615, 75; 1636, 302.

Рыло, всендзъ 1747, 311.

Рымша, панъ, 1754, 242.

С.

Савиничъ, Лукашъ, священникъ церкви Мирославской, 1746, 198.

Савостька, Слуцкій купецъ, 1663, 122.

Садковскій, Винторъ, архимандритъ Слуцкій, 1784, 295; 1786, 295; 1787, 297.

Самойловичъ, гетманъ, 1688, 154.

Санговичъ, служебникъ князя Радвила, 1633, 92.

Санъга, Левъ, 1685, 153.

Сватковскій, Герасимъ, пріоръ Друцкаго монастыря и бывшій намѣстникъ Слуцкой архимандрии, 1783, 294.

Свистуновъ, поручикъ, 1752, 231.

Сеява, Антоній, Полотскій архіепископъ, 1627, 87; 1639, 99.

Сиповичъ, войсковой комиссаръ, сдѣлавшій нападеніе на Слуцкій женскій монастырь, 1734, 180.

Сирькъ, Симеонъ, заключенный въ Слуцкой крѣпости, 1752, 228.

Сковородка, Прокофій Ивановичъ, войсковой судья, 1666, 116.

Скомльскій, 1595, 67.

Слушка, прясрагъ на Люблинскомъ сеймѣ, 1569, 37.

Соболевскіе, Емельянъ, Иванъ и Лукьянъ Ивановичи, господарскіе земляне изъ Городенскаго повѣта, 1480, 5.

Соловьевичъ, Леонтій, священникъ Туровскій, 1714, 173; священникъ церкви св. Георгія въ Слуцкѣ, 1716, 176.

Станишевскій, Запорожецъ, 1658, 109—110.

Станиславичъ, Кайдакскій обыватель, обвиняемый въ чужеложствѣ, 1667, 133.

Стефановичъ, Самуилъ, служебникъ князя Богуслава Радивида, посланный къ Богдану Хмельницкому для переговоровъ, 1656, 103.

Стецкій, Киприянъ, епископъ Луцкій и Острожскій, 1778, 292; 1784, 294.

Страшъ, посолъ Турецкаго султана, отуреченный Полякъ, 1569, 37.

Струтинская, 1767, 285.

Сулимъ, Иванъ Михайловичъ, Запорожскій гетманъ, 1628, 87.

Суринъ, обозный Мстиславскій, 1754, 317.

Съдлинскій, Францискъ, Львовскій суб-делегатъ, 1762, 278.

Съманко Михайловичъ, панъ, членъ великокняжеской рады, 1450, 3.

Т.

Тальвонъ, 1565, 30.

Тедражидскій, Иезекиль, Любечскій ксендзь-кальвинъ, 1655, 102; 1659, 113; 1660, 117.

Терешковичъ, панъ Ерьшъ, «слуга вѣрный» в. кн. Швитригайлы, 1450, 3.

Терпило, Виленскій мѣщанинъ, упоминается подъ 1445, 2.

Тетеря, Павелъ, Запорожскій гетманъ, 1663, 122—123.

Тимошъ Михайловичъ, Запорожскій старшой, 1631, 90; 1633, 94.

Тихановскій, староста Мстиславскій, пограничный судья, 1755, 252.

Толкачевичъ, Василій, бояринъ, 1455, 1456, 4 и 5.

Толочко, Тимко, 1689, 165.

Томашевскій, Тома, священникъ Воскресенской церкви Слуцкой, 1714, 173.

Тризна, Климентъ, номинатъ Вѣлорусской епископін, настоятель св. Духовскаго монастыря, 1682, 152.

Трубецкой, 1659, 115.

Тукальскій, духовное лицо, 1661, 120; 1664, 129.

Турсъ, Янъ, кандидатъ на уніатскій приходъ при церкви Стрѣлковской, 1748, 316.

Ф.

Федоровъ, Исая, разбойный атаманъ, укрывавшійся въ Польгѣ, 1754, 318.

Феръ Рихардъ Янъ, совѣтникъ Прускаго короля, 1714, 174.

Филиповичъ, ксендзь, кандидатъ на архіепископію Полоцкую, 1714, 175.

Фирлей, 1569, 49.

Фотьяновичъ, Федко, маршалокъ Яна Радивида, 1520, 8.

Х.

Халицкій, Андрей, гонецъ въ Москву, 1569, 48.

Халецкій, подкоморій мѣстечка Вѣтки, 1754, 247.

Хлусовичъ, подкоморій Волковыйскаго по-вѣта, 1750, 215.

Хмельницкій, Богдавъ, Запорожскій гетманъ, 1656, 106—107; 1657, 109.

Хмельницкій, Геденъ, православный священникъ въ Чигиринѣ, 1669, 147.

Ходковичъ, Александръ Ивановичъ, Берестейскій староста, господарскій маршалокъ, Вилейскій, Остринскій и Кнышинскій державца, 1480, 5.

Ходковичъ, Янъ, Жмудскій староста, 1565, 32; 1569, 50; 1570, 51.

Ходковичъ, Иеронимъ, 1595, 67.

Хотеновскій, Павелъ, священникъ Рачковской церкви во имя Чудотворца Николая, 1668, 143.

Храповицкій, пограничный региментаръ, 1750, 222.

Хребтовичъ, Мелетій. Володимирскій и Берестейскій епископъ, Кіевскій архимандритъ, 1581, 56.

Хребтовичъ, комиссаръ староства Бричевскаго, 1754, 241.

Ц.

Цариковичъ, Исидоръ, священникъ Покровской церкви въ Могилевѣ, 1746, 199.

Цитовичъ, священникъ Рождественской церкви въ м. Кричевъ, 1746, 198.

Цѣхановенкіс, упоминаются по дѣлу объ убійствѣ Струтинскаго, 1767, 285.

Цѣхановичъ, Іоаннъ, епископъ Пинскій и Туровскій, 1717, 177.

Ч.

Чанскій, обвиняется въ разбойническомъ нападеніи на священника, 1633, 92.

Чарнецкій, каштелянъ Брацлавскій, 1762, 278.

Чарторыжскій, Литовскій вице-канцлеръ, 1767, 285.

Чаусовскіе козаки, 1658, 109—110.

Черкасскій Тимошеѣ, діакопъ и кандидатъ на священническое мѣсто при церкви Рачковицкой, 1791, 320.

Черскій, 1569, 35.

Четвертенскій, князь Оедоръ, 1564, 29.

Четвертинскій, князь, Вѣлорусскій епископъ, 1713, 171.

Чеховскій, 1594, 61.

Чиковскій, 1565, 31, 32, 34.

Чулецъ, священникъ церкви въ м. Бабничаяхъ, въ графствѣ Копысскомъ, 1748, 206.

Чуловскій Петръ, претендентъ на священническое мѣсто при церкви Бѣсовицкой, 1745, 196.

Ш.

Шадовлючъ или Шадовлевичъ, 1565, 30—31.

Швистрикалъ Ольгердовичъ, великій князь, 1433, 1; 1450, 2.

Шентицкій, митрополитъ Вѣлорусскій, 1747, 202.

Шентицкій Леонъ, епископъ Львовскій, 1751, 226; 1754, 244; 1757, 260; 1760, 271.

Шереметьевъ, участіе его въ Крымскомъ походѣ и военныхъ дѣйствіяхъ противъ Татари, 1689, 164.

Шило Жытневой; Глушкій урядникъ, 1538, 17.

Ширый, Матвѣй, Запорожскій полковникъ, 1611, 72.

Шинка Романъ, секретарь воеводства Полоцкаго, братчикъ Св. Духовскаго Виленскаго братства, 1688, 156.

Шмелнигъ, 1623, 80.

Шпилевскій, городничій Мстиславскій и пограничный судья, 1755, 252.

Шумлянскій, епископъ Перемышльскій, 1754, 244.

Щ.

Щербацкій Тимошеѣ, митрополитъ Киевскій, 1756, 258.

Щючка, «старый» тивунъ Кереновскій, упоминается подъ 1520, 15.

Э.

Эрнестъ Людовикъ, Брауншвейгъ-Люнебургскій принцъ, претендентъ на Курляндское герцогство, 1741, 191.

Ю.

Юрко, служебникъ Виленскаго бискупа Павла Гольшанскаго, 1538, 17.

Я.

Яблоновскій Станиславъ, воевода Русскій, 1689, 165.

Язловицкій, Подольскій воевода; ему даютъ Русское воеводство, 1569, 36.

Яковичъ, Станиславъ, Свидостьскій парохъ, 1633, 92.

Яковъ Семеновичъ, Несвижскій православный священникъ, 1577, 52.

Яновичъ, Петръ, Луцкій староста Волынской маршалокъ, 1564, 28.

Ярошевичъ, Еммануиль, священникъ Слуцкой Никольской церкви, 1666, 180—131.

б) М ъ с т а :

Б.

Бабиничи, деревня, въ Кошескомъ графствѣ, 1748, 206.

Бахматовцы, мѣстечко, 1685, 153.

Бережнос, мѣстечко, 1685, 153.

Березово, болото, 1456, 5.

Березыня, рѣка, 1520, 16.

Биржи, мѣсто, досталось Яну II Радзивилу Бородатому, 1520, 8, 1768, 287, 288.

Прим. Въ настоящее время — Поневѣжскаго уѣзда. См. Starożytna Polska Балинскаго, III, 453—459.

Бобровая, рѣка, въ Супрасльской цущѣ, 1480, 6.

Бовскъ—Баускъ, 1565, 31.

Борбринь, приселокъ въ Луцкомъ повѣтѣ, 1350, 3.

Бостынь, село, 1520, 10.

Бранчицы, мѣстечко, принадлежавшее іезуитамъ, 1754, 246.

Буйвидишки, 1520, 12, 13.

Бытенское имѣніе, 1570, 51.

Прим. Въ 20 верстахъ отъ Жировиць, Слобимскаго уѣзда. См. Балинскаго, Starożytna Polska, III, 690—691.

Бѣлая, мѣстечко, 1760, 272.

Бѣлая Церковь, городъ, 1670, 149.

Прим. См. Балинскаго, Starożytna Polska, II, 490.

Бѣлица, мѣстечко въ 20 верстахъ отъ Лиды, на правомъ берегу Нѣмана, при устьѣ рѣчекъ Молчатки и Нѣманка, 1688, 155.

Прим. Одно изъ старинныхъ Литовскихъ поселеній. Сигизмундъ, послѣ женитьбы на Варварѣ, подарилъ Бѣлицу Николаю Радзивилу Рыжему (Балинскій, III, 263).

В.

Вандруга, село въ Кремянецкой волости, 1433, 1.

Васильково, село, архіерейская вотчина на р. Вѣткѣ, Казанской губ., Хлыновскаго уѣзда, 1754, 320.

Васково, селище, неподалеку отъ рѣки Ланы, 1557, 27.

Велбичи, село въ Луцкой землѣ, 1433, 1.

Велея, рѣка, 1520, 9.

Венгровъ, имѣніе князя Богуслава Радзивила, 1657, 109.

Прим. См. Балинскаго, Starożytna Polska, II, 1272.

Вертибѣсово, приставничество, 1520, 16.

Вижуны, село Вилкомирскаго уѣзда, 1520, 10.

Прим. См. Балинскаго, III, 280.

Вильна, рѣка, 1445, 2.

Вильна, городъ, 1445, 2; 1682, 152.

Вожгилишки, поселеніе, 1520, 9.

Волынь, 1685, 153.

Вылава, мѣстечко въ Пруссіи, 1757, 264.

Вѣтки, мѣстечко Халецкаго, подкоморія, 1754, 247, 319.

Г.

Гайцы, мѣстечко, 1670, 149.

Геренойны, между Опшаной и Лидой, 1520, 10.

Прим. Балинскій, III, 225—228.

Годголовскій дворець, 1520, 9.

Городна, городъ, 1480, 7.

Гривос, село, 1456, 5.
Гросс-Герсдорфъ, 1757, 263.
Гуща, имѣніе, Волынскаго воеводства,
Луцкаго повѣта, 1569, 37.
Прим. Балинскій, II, 853 и 1409.

Д.

Данильцова земля, урочище, 1456, 4.
Денисовичи, село, 1557, 27.
Довтево, село, 1456, 5.
Дойнава, волость, 1520, 16.
Докторовичи, село, въ которомъ былъ
убитъ въ 1649 году евреями христіанскій ре-
бенокъ, 1659, 112.

Докшицы, село, 1520, 14.

Прим. Балинскій, III, 829.

Долгія Шен, село въ Луцкой землѣ,
1433, 1; въ повѣтъ 1450, 3.

Дорогобужъ, городъ, 1754, 248.

Дорогомичи, село близъ Упниговъ,
1520, 14.

Дубна, городъ, 1710, 168.

Дуботолки, дворець, 1520, 12—13.

Дужиневскій Островъ, имѣніе „лежа-
чее у повѣтъ Новгородскомъ, недалеко замку
Клецкаго, на рѣцѣ Лань“, 1557, 27.

Дядковичи, село, Волынской губ., 1564,
28.

Дятеловичи, (Zdzięcioł) имѣніе, при-
надлежащее Дятеловичскому монастырю въ
Новгородскомъ воеводствѣ, 1667, 136, 140
—141; 1743, 305.

Ж.

Жейменскій дворець, 1520, 8, 14.

Прим. О Жеймахъ и Жеймеляхъ см. у
Балинскаго, III, 433—435.

Жомонтки (теперь Жмудки), Велико-
мирскаго уѣзда, 1520, 9.

Прим. Балинскій, III, 281.

Житомиръ, „градъ“, 1433, 1; 1752,
236.

Жолква, мѣстечко вблизи Львова, 1754,
244.

Жупраны, въ 12 верстахъ отъ Опшяны,
1520, 9—10.

Прим. Балинскій, III, 249.

З.

Заблудово, мѣстечко, 1668, 145; 1688,
155.

Запорожье, passim.

Золочевская, волость, близъ Львова,
1760, 272.

Зябковщина, входитъ въ часть Дужи-
новскаго Острова, 1557, 27.

К.

Кашено, село, близъ Упниговъ, 1520, 14.

Каракульскій, дворець, въ Супрасльской
пушчѣ, 1480, 5.

Кейданскій дворець, 1520, 12—14.

Кейданы, мѣсто, 1520, 8; городъ, 1703,
166.

Кейдоны=Кейданы, 1520, 9—10.

Кереноенскій дворець, 1520, 15—17.

Прим. Кереноины или, по теперешнему,
Гераноны лежатъ по пути изъ Опшяны въ
Лиду.

Кіевское воеводство (край), 1480, 5.

Клецкъ, городъ, 1734, 183.

Клишевское, село въ Луцкомъ повѣтъ,
1450, 3.

Ковна, городъ, 1625, 83; 1762, 276;
1583, 299.

Ковья, рѣчка, 1520, 16.

Козель, деревня въ Бричевской волости,
1754, 319.

Койминци, село, 1520, 13.

Копыль, мѣстечко, 1734, 181; 1749,
211.

Копыльское княжество, 1664, 124.

Копыское графство, 1748, 206.

Корць, мѣстечко, 1685, 155.

Костюковичи, село, 1754, 247—248.

Красный Городецъ, 1565, 30.

Прим. Красный — уѣздный городъ въ
Псковской губерніи.

Кремянецкая волость, 1433, 1.

Кривоносы, деревня, 1731, 178.
Кричевское староство, 1744, 213; 1751, 227.
Кричевъ, мѣстечко, 1744, 212.
Крулевецъ, въ Пруссіи, 1682, 152; 1757, 265.
Крутибѣсово приставничество, 1520, 16.
Крылось, монастырское мѣстечко Галицкаго епископа, 1760, 272.
Курляндское герцогство, 1741, 191.
Куты, село, 1760, 274.

Л.

Лана, рѣка, 1557, 27.
Лаква, мѣстечко, 1661, 120.
Лещинская архимандрія, 1667, 141.
Литвиновка, деревня шляхтича Зенковича, 1754, 318.
Лоздуни, село, 1520, 16.
Лоздунская волость, 1520, 16.
Лосы, имѣніе, 1520, 12.
Луцкая земля, 1433, 1.
Луцкій повѣтъ, 1450, 3.
Луцкъ, городъ, 1450, 3.
Любечъ, мѣстечко въ Ковенской губер. 1655, 102—103.
Люлинецъ, мѣстечко, принадлежащее Датловицкому монастырю, 1667, 136; 1743, 304—305.
Люченъ, городъ, 1565, 30.
Прим. Люцинь—Витебской губ.
Львовъ, городъ, 1751, 226; 1754, 244; 1762, 278.
Ляховичи, мѣстечко, 1734, 183.

М.

Мальборкъ, городъ, 1669, 147.
Прим. См. Балинскій, Star. Pol., I, 645.
Медзибожь, мѣстечко, 1670, 150; 1685, 153.
Мельницкій форпостъ, 1755, 253.
Мирклишки—Мираклишки, 1520, 10.
Микулинъ, приселокъ въ Луцкомъ повѣтъ, 1450, 3.

Милитиново поле, часть двора Холхла, 1456, 4.
Мильчи, село, 1520, 14.
Мирополь—мѣстечко, 1689, 162.
Митковскій дворець, 1520, 11.
Мишковскій дворець, 1520, 8.
Могилевъ, городъ, 1634, 95.
Мозырь, въ смыслѣ земли, 1450, 3, городъ, 1595, 64; 1752, 236.
Мойцискъ, мѣстечко въ воеводствѣ Перемишльскомъ, 1791, 320.
Морды, имѣніе, 1569, 35.
Мороцкій, монастырь, 1624, 83.
Морочь, 1624, 83.
Мстиславль, городъ, 1456, 4—5.
Мусники Старые, 1520, 9—10.
Мусники Великіе, 1520, 11.
Мытельно, село въ Луцкой землѣ, 1433, 1.

Н.

Невель, мѣстечко, 1741, 189; 1745, 194; 1762, 277.
Негибвичи, 1520, 9.
Немировъ, городъ, 1685, 153; 1689, 362, 165.
Несвижъ, 1702, 166; 1735, 185; Несвижскій, православный священникъ Яковъ Семеновичъ, 1577, 52.
Нива Лещева, 1755, 256.
Никлево, село, 1456, 5.
Новгимъ, 1565, 31.
Новогрудокъ, городъ, 1734, 183.
Новодворская церковь, во имя св. Николая 1665, 129.
Новый дворець, 1520, 10.
Новый Дворъ, 1520, 9, 11.

О.

Овручь, 1595, 66.
Олыка, (на р. Олыкѣ) село въ Луцкой землѣ, 1433, 1; 1569, 36; 1710, 168.
Олыка, рѣка въ Луцкой землѣ, 1433, 1.
Ольшанка, деревня въ Полгьсь, 1670, 149.
Останинъ, 1627, 85.

П.

Пасниковъ, приселовъ въ Луцкомъ по-
вѣтъ, 1450, 3.

Пеняны, 1520, 9.

Перекопъ, городъ, 1689, 163—164.

Петриково, Петриковичи, 1581, 56.

Пинскъ, городъ, 1735, 183.

Плещицы, деревня принадл. Пинскому
монастырю, 1745, 306.

Погостъ, мѣстечко, 1664, 124; 1734,
180.

Подлѣсье, мѣстечко, 1668, 145.

Подляшье, (Подлѣсье, Полѣсье) 1480, 6.

Полонное, 1569, 39.

Полѣсье, мѣстность, 1670, 149.

Поневяжа, городъ, 1565, 30.

Понятовка, деревня шляхтича Понятов-
скаго, 1754, 317.

Прекуль, 1757, 265.

Псковъ, 1565, 31.

Пушкиновскій дворець, 1520, 8.

Р.

Рави, мѣстечко, 1520, 8—9.

Рашковъ, мѣстечко, 1685, 153.

Реньчай, мѣстечко, 1768, 287.

Рогатинъ, мѣстечко, 1757, 260.

Рѣжица, 1565, 31.

Рѣпица, рѣка, 1520, 16.

С.

Сасово, мѣстечко, недалеко отъ Львова.

Свислочь, 1570, 51.

Святая, рѣка, 1520, 9.

Себежъ, мѣстечко, 1745, 194.

Селець, 1657, 109.

Семеновка, (на р. Семеновѣ), село въ
Кремянецкой волости, 1433, 1.

Семеновка, рѣка въ Кремянецкой волости,
1433, 1.

Семятичи, 1582, 56—57.

Сковышинская волость, 1762, 277.

Слива, 1664, 124.

Слобода, деревня, 1741, 190.

Слонимъ, городъ, 1734, 183.

Слуцкое княжество, 1664, 124; 1702,
166.

Слуцкъ, городъ, 1668, 145—148.

Смолиговичи, село въ Мозырской землѣ,
1450, 3.

Сола, 1520, 9, 14.

Сорока, мѣстечко, 1685, 153.

Сосновская переправа, 1659, 114.

Спичыницы, мѣстечко, 1685, 153.

Старое Село, 1657, 109.

Супрасльская пуца, 1480, 6; „на
Подляпу“.

Сѣльцы, мѣстечко, 1734, 182.

Т.

Теребовня, деревня пана Мурашки, 1754,
318.

Терешковцы, мѣстечко, 1685, 153.

Томиловичи, дворъ, 1520, 14.

Трестяница, 1520, 16.

Троки, городъ, 1455, 4.

Турецъ, дворець, 1520, 14.

Турчъ, 1595, 67.

У.

Украина козацкая, 1688, 159.

Ушники, 1520, 8, 14.

Уховичи, сельцо, 1557, 27.

Ф.

Фастово, 1590, 60.

Х.

Холхло, село, 1455, 3, 4 и 5.

Хотенчицкій дворъ, 1520, 14.

Хотенчичи, 1520, 9, 10.

Хотимскъ, мѣстечко, имѣние князя Чар-
торнайскаго, 1754, 247.

Хорски, 1520, 10.

Ч.

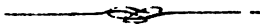
Чадось, 1565, 31.
Чемеринъ, 1564, 28.
Чигиринъ, городъ, 1668, 145.

Ш.

Шумячи, мѣстечко, 1755, 253.

Я.

Яворово, мѣстечко, 1688, 160.
Ягорлыкъ, мѣстечко, 1685, 153.
Яминскъ малый Тройчанскій, деревня
Слудскаго монастыря, 1750, 215.
Ясевскій дворець, 1520, 12—14.

В) Предметы: *)

А.

Администрація замковая въ Копысь, 1746, 200.

Администрація замковая Невельская, 1753, 240.

Академія Несвижская, 303.

Аныжъ—анисъ, 20. „За фунтъ аныжу 4 гроши“.

Аптека, 23. „Якъ не стало въ шка-тульцѣ шафрану, казалъ князь дать до ап-теки на шафранъ 3 гроши“.

Аренда мытная Слуцкая, 1734, 178.

Архимандрія Слуцкая 1753, 236; 1754, 249; 1768, 288—289.

Архіепископія Полотская, 1714, 174.

Атаманія, или начальство, гетманство козацкое въ Батуринѣ (atamania hogo-dowa); 1688, 154.

Аудиторъ св. роты (присяги)—Auditor S. Rotae, 1748, 312.

Б.

Базиліане въ Полотскѣ, 1746, 308; 1747, 309.

Базиліане монахи въ и. Раковѣ, 1753, 316.

Базиліанки въ мѣстечкѣ Сасовѣ, 1760, 271.

Базиліанки, монахини въ Рогатинѣ, 1757, 260.

Баккалавры, 1750, 219.

Прим. Баккалаврами назывались тогда вообще учителя духовныхъ школъ при цер-квахъ. (См. Линде, томъ 1).

Безмѣнъ, 10. Безмѣнами, пудами, ушат-ками избѣрялась медовая дань.

Бискупъ Инфляндскій, 1746, 308.

Бискупъ Пинскій, 1747, 310.

Бискупъ Переяславскій, 1760, 272.

Ближій—близкій.

Борова, 16. «Зъ сохою и зъ бороною на толоку идутъ.»

Бортное дерево—ульи, 1.

Боты—сапоги, 20. «Возниця на двои боты 10 грошей.»—«За боты за княжин за сафьянны отъ работы далъ 8 грошей», 23.

Бочка. «Пашни дворное полторы тысячи бочокъ и на осмдесятъ бочокъ земли», 8. Бочка жита 7 грошей, бочка овса 3 гро-ша», 13.

*) Въ рубрику «предметовъ», по необходимости, вошли и понятія общія, а также объясненіе нѣкоторыхъ древне-русскихъ словъ.

Воєре Дортинскіе, 1520, 17.
Братство св. Духовское православное Виленское, 1677, 151; 1688, 155, 157.
Братство Слуцкое православное, св. Успенское, 1714, 172, 173; **перядъ** 1759, 268.
Братство Спасское въ Слуцкѣ, 1762 или 1763, 282.
Братство еврейское погребальное въ Слуцкѣ, 1750, 221.
Булла confirmatoria, 1748, 314.
Бунты козацкіе, 1688, 154.
Бунтъ монаховъ въ Троицкомъ Слуцкомъ монастырѣ, 1762, 280.
Бургграфъ гродскій Львовскій, 1762, 279.
Бурсаки іезуитскіе, 1761, 275.
Бусурманниъ „плогавнй“, 1669, 147.

В.

Великодень—Свѣтлое Воскресеніе, 13.
Веселье—сватъба, 50.
Вербованіе. Завербовано было въ Слуцкѣ нѣсколько бакалавровъ православнаго исповѣданія въ гарнизонную жолнерскую службу, 1750, 219.
Вина-Зарука, 7. „За таковое нарушеніе права повинни будутъ всказа винязаруки“.
Вино, 21. „За полгарнца вина 4 гроша; за 3 гарнци вина 20 и 4 гроши“.
Винокурни въ Забудовѣ, 1681—1688, 158.
Воевода Виленскій, Монивидъ старый, во времена Витовта, упом. подъ 1445, 2.
Воевода Виленскій, Монивидъ, сынъ упомн. подъ 1445 г. стр. 2.
Воевода Виленскій, Бевгайловичъ Михайло, упом. подъ 1445 г., 2.
Воевода Виленскій Николай III Радкиль, 1526, 7.
Возъ—сѣнная мѣра: „сѣножатеи тысяча и шестсотъ возовъ“ (8); — „кухонный“, на которомъ помѣщается, во время путешествія, кухня (20).

Воєске Запорожское, 1670, 150; 1688, 162.
Войтовство Пуповицкое, 1762, 277.
Войтъ мѣтный, 19.
Войтъ города Несвижа, 1735, 185.
Волостные люди, 8.
Волость Виршевская, 1520, 9.
Ворота триумфальныя въ Кіевѣ, 1752, 233.
Воскъ—одна изъ наименьшихъ мѣръ медовой дани, 13. „А дани меду 10 медницъ, безмѣнъ и два воски“.
Воскъ, какъ предметъ церковной дани, 1734, 179.
Вѣнокъ—пучокъ, связка, 15, 18.

Г.

Гай—роща, 1, 15.
Гайдамаки, 1751, 225.
Гарнецъ вина, см. Вино.
Гвездики, 18. „За фунтъ гвездиковъ 40 грошей“.
Гиберна —huberna, денежный сборъ съ королевскихъ и духовныхъ мѣстъ, назначившейся для вымѣна содержанія войскъ (153 стр.). См. Слов. Линде.
Гонъ бобровый, 1433, 1.
Горвольскіе (?) пенези, 21.
Горць, 19. „За три горци грошъ“.
Готовизна, 14. „Плату всего готовизны пѣнезми шестьдесятъ копъ и полтретьи копъ“.
Гребень, 20. „За гребень, кестеный 7 грошей, за другій гребень рѣдкій полъ 2 гроша“.
Гребля, 18. „За двѣ греблѣ 2 гроши“.
Грошовый платъ, 8. „Зъ мѣста Каданского плату грошового шестдесятъ копъ безъ копъ, кромъ торгового и помѣрного, што на намѣстника идетъ“.
Грошъ.
Прим. См. Szmaragdowy udział w pieniądzu starej z dzisiejsza, Krakow, 1755, 320, 250 стр.
Гультайства — безчинства въ Львовѣ, 1761, 275.

Д.

Данничи, 3.
Дань грошовая, 8.
Дань медовая, 8.
Дворная земля 12, пашня 13.
Декларация Прусская въ Варшавѣ, 1758, 266.
Державца Вилкейскай Ходковичъ, Александръ Ивановичъ, 1480, 5.
Державца Кышинскай Ходковичъ Александръ Ивановичъ, 1480, 5.
Державца Остринскай Ходковичъ, Александръ Ивановичъ, 1480, 5.
Диспуты публичные іезуитовъ, 1753, 238.
Диспозиторы Радивиловскихъ имѣній, 1768, 286.
Диссиденты въ Польшѣ, 1778, 293.
Доминикане Новогрудскіе, 1636, 302.
Домъ, 9: „мѣщанъ Биржанскихъ 50 и 3 дома“.
Дрова, 19. „За 5 возъ дровъ 4 гроши“.
Дрыкгантикъ—жеробчикъ, 22.
Духовенство православное Слуцкое, 1668, 146.
Дьяковая, жена дьяка, 10.
Дьякъ, 8.
Дяколничье, 11: „тѣмъ люди дяколничего не даютъ“.

Е.

Епископія Вѣлорусская, 1667; 141, 1717, 171.
Епископія Луцкая, 1713, 171.
Епископія Могилевская, 1747, 311.
Епископы - избиратели на конгрегациі Новогрудской, 1747, 309.

Ж.

Жекгята, 20: „жекгять сухихъ за грошъ“.
Животина дворян: воки, веровы, телата и пр. 15.

Жидаы Заблудовскіе, 1681—1688, 157.
Жидаы арендаторы Слуцкіе, 1734, 178.
Жидаы Слуцкіе, 1669; 147; 1754; 249; 1759, 269.
Житныя дякла, 12.
Жолнерская гарнизонная служба, 1756, 219.
Жолнеры Польскіе, 1669, 148.
Жолнеры Литовскіе, 1687; 153.
Жолнеры въ Слуцкѣ, 1774; 250.
Жолнеры при дворахъ панскихъ, 1774, 318.
Жуница, 23: „Жуница княжя бѣла“.

З.

Забиванье воска. „За забиванье воска 2 гроши“ (18); „отъ забиванья воску отъ 3 колодь даль 2 гроши“ (19).
Завѣщаніе Луизы Шарлотты Радивиль, принцессы Валашской, 1677, 151.
Замокъ Слуцкій, 1755, 259; 1744, 307.
Замокъ Невельскій, 1544, 307.
Застава (zastawa) — пошлина при городскихъ воротахъ, 1534, 179.
Зброя, 23.
Земецъ, 4.
Золотарь, 4.
Зѣлье, 18.

И.

Иибирь, 18: „За полтретья фунта иибирю, по 20 и по 4 гроши фунтъ“.

І.

Іезуиты во Львовѣ, 1751, 296.
Іезуиты въ Полотскѣ, 1746, 308; 1748, 312, 314.
Іезуиты въ Слуцкѣ, 1731, 178; 1748, 313.
Іезуиты, на пути изъ Варшавы въ Китайскую миссію, 1689, 160, 161.
Іезуиты Полотскіе въ Ригѣ, 1748, 313.

К.

Кагалъ жидовскій въ Заблудовъ, 1681—1688, 158.
Кадеты Несвижской іезуитской академіи, 303.
Кадка—мѣра для масла, 15.
Кадъ—мѣра для огурцовъ, 15.
Камень—какъ мѣра вѣсѣности, 1734, 178.
Канѣтуки или бѣчи, брудіе намазанія, 1762, 282.
Капелла Львовская православная, 1751, 226.
Капелла Львовская іезуитская, 1751, 226.
Капцизные пенези, 13.
Каракулька, 20. „За каракульку 3 гроши“.
Кармелиты Могилевскіе, 1749, 207.
Катринка—кѣтка для уличничекъ въ предубодѣянніи, 1746, 201.
Каштелянская Омоленская, 1747, 310.
Каштелянъ Витебскій, 1762, 276.
Квѣтъ мушкатовый, 18. „За полфунта квѣту мушкатового 19 грошей“.
Клячи пашинны, 15.
Кляшторъ (clausura) Базиліанскій въ м. Рогатинѣ, 1757, 260.
Кминъ—тминъ, 18. «По похтора гроша фунтъ.»
Кнотъ—свѣтильня, фитиль, 18. «За кнотъ на лосвны свѣчи грошъ.»
Княгиня, Слуцкая 1543, 25.
Княгиня Батерина, Слуцкая, 1581, 256—257.
Княжество Копыское, 1716, 176.
Княжество Слуцкое, 1716, 176.
Ковшъ «великій деревянный», 15.
Кожухъ, 19. «За кожухъ полъ 17 грошей.»
Козаки Запорожскіе, 1688, 160.
Колѣбочка, 19.
Коло—колесо, 16. «За двѣ колѣ 2 гроши» (18).—«За обзаванье трехъ колѣ 11 грошей» (19).
Колокола церковныя, 1753, 239; 1636, 302.

Коммандантъ Вилекарповскій, 1670, 149.
Коммиссары Слуцкіе, 1668, 145; 1669, 147.
Коммиссары Польскіе, 1755, 254.
Коммиссія въ Вильнѣ разбирать дѣло о Слуцкомъ архимандритѣ, 1768, 288.
Конвентъ Вилекарповскій, 155.

Прим. Конвентъ употребляется вообще для обозначенія всякаго духовнаго ордена, или монастыря, но по преимуществу названіе это присвоилось Бернардинамъ, которые потому и назывались «Conventuales.» Линде.

Конгрегация Новогрудская—Congregatio Novogrodecensis, 1747, 309.

Копокормецъ, 5.

Корова дойная, 15.

Корчмиты—содержатели корчмъ. «Съ тыхъ корчмитовъ служба идетъ въ днѣмъ, гдѣ потреба оукажетъ, тамъ мають вѣдати, а панъ гдѣ на дорогу поѣдетъ, и мають корчмиты конь вести, толко съ нихъ службы» (15).

Корчмные пенязи, 15.

Коса, 16.

Котель «валкій броваринъ, а два котлы малыхъ, што на столъ пить двѣтъ» (15).

Котокъ, 1.

Конфедерацин, 1768, 291.

Крица, 15. «Желѣза двѣтъ криць и 8 бриць.»

Крѣпость Несвижская, 1702, 166.

Крѣпость Слуцкая, 1762, 282.

Кузня, 19.

Куница, 19. «За шестдесать куницъ отъ выправленья 15 грошей.»

Куничные гроши, 8.

Кура—кураца, 13.

Кухонный возъ о двухъ колесахъ, 20.

Л.

Ланка—лань, 15.

Ленъ, 20. «За два ленѣ 5 грошей.»

Липецъ—медъ, 10. Онъ отличаетъ отъ меда прѣснаго: «меду прѣснаго 14 вшатковъ,

а вину 3 медники» (16). Иногда ливецъ
гѣрился ведрами: «ливское данн 50 ведеръ»
(10).

Листъ пана Монивидовъ, 1445, 2.

Листы или Бланки, з okienkiem, т. е.
съ пустымъ мѣстомъ для вписанія имени лица,
212; Privilegia in honores cum spatiis,
vulgo з okienkami, nemo impetrabit.
Vol. Leg. VI, 241.

Лѣвнице, 1.

Лесыя свѣчи—сальныя, 18.

Лонцаты = годовалныя телята, 15; имъ
противополагаются «сеголѣтня.»

Лососокъ, 19. «За лососка 2 гроши.»

Лосось, 30. «За лосось 16 грошей.»

Лощина, 18. «За 4 лощины по осми
грошей.»

Льяныя гроши, 8.

Льяныя свѣчи—восковыя, 19.

Люди-данники, 10.

Лютерано въ Ковнѣ 1583, 299.

М.

Магистратъ Слудскій, 1760, 270.

Магистратъ Ковенскій—senatus Cau-
pensis, 1583, 299.

Маршалокъ Литовскій великій Янъ бо-
родатый Радивиль, 1520, 7.

Маршалокъ Литовскій господарскій Ход-
ковичъ, Александръ Ивановичъ, 1480, 5.

Маршалокъ надворный, въ качествѣ тре-
тейскаго судьи — примирителя иезуитовъ съ
базиліанами въ Слудкѣ, 1748, 214.

Материзна, материзный, 8.

Медница—мѣра для меда.

Медъ прѣсный, 14. Измѣряется на пуды
и безмѣны.

Мезлева, 16.

Мезлевскіе гроши, 16.

Ментусы, 23. «За ментусы 13 грошей.»

Месникъ = мясникъ, 9.

Микдалы = миנדаль. «Микдаловъ 15
фунтовъ, по полтора гроша фунтъ» (18).
«За фунтъ микдаловъ полтора гроша» (22,
23).

Митрополія Кіевская, 1688, 154.

Митрополія Львовская 1761, 275.

Митрополія Бѣлорусская униатская, из-
браніе кандидата на нее, 1748, 314.

Млинь—мольница, 1.

Монастырь Дятловскій, 1667, 187;
1747, 204; 1743, 304—305.

Монастырь Друскій, 1783, 294.

Монастырь женскій въ Слудкѣ, 1786,

Монастырь Пересопницкій, 1564, 28.

Монастырь православный Пилскій, 1745,
306.

Монастырь православный Покровскій Со-
лонеречскій, 1753, 316.

Монастырь Свято-Троицкій Дорогичскій,
1762, 283.

Монастырь Свято-Спасскій за Бугомъ,
1762, 283.

Монастырь Слудскій, 1760, 269.

Монахи православныяНовогрудскіе, 1636,
302.

Монахини Слудскаго женскаго монастыря
1762, 282.

Мытный войтъ, 19.

Мыцка—шапочка, феска, 19.

Мѣщане—Заблудовскіе, между 1681—
1688, 157.

Мѣщане Виленскіе, 1668, 156.

Мѣщане Виржанскіе, 1520, 9—10.

Мѣщане Брѣчевскіе, 1750, 224.

Мянки, 24. «За мянки 12 пенезей.»

Н.

Намѣстникъ Дрисвятскій Сенко Жбаба,
1520, 8.

Намѣстникъ Дришовскій Станиславъ
Грибъ, 1520, 8.

Намѣстникъ Журанскій Костянко,
1520, 8.

Намѣстникъ Кіевскаго митрополита въ
Новогрудѣ, 1636, 302.

Намѣстникъ Слудскій Иванно Горло,
1520, 8.

Нарогъ—сошникъ, 15.

Нунціатура папская, 1748, 312.

Нунцій папскій—nuncius apostolicus
въ Варшавѣ, 1748, 314.

О.

Обадва—оба, тотъ и другой, 16.
Обарянки—витушки, крендели, 21.
«Обарянковъ за полгроша.»
Овесь, 19. «Овса 40 полумѣровъ, полу-
мѣръ по 3 гроши.»
Оголить—обрить 20.
Огурки, 19. «За огурки полгроша.»
Олива, 20. «За шесть фунтовъ оливы 18
грошей, фунтъ по 3 гроша.»
Олитскіе артикулы, 1663, 121.
Ополоникъ, 23. «За поправленье ополо-
ника полгроша.»
Орда Татарская, 1668, 145; 1685, 153;
1689, 163, 165; 1739, 187.
Орденъ св. Анны для Радивиля, 1768.
Оружіе въ крѣпости Бѣлоцерковской,
1688, 155.
Осада, 6. «Волю имъ будетъ по мѣстомъ,
торгомъ мѣсть господарскихъ до тое пуци
для збиранья людей на осаду на слободу ка-
зати закликати, людьми осажати.»
Осьмина хлѣба (ośmiazka zboża)
1685, 154.
Отлученія—excommunici, 1762 или
1763, 282.
Оттоле, 10.
Отынуль, 10.
Отчизна, отчизный, 8.
Оцетъ—уксусъ, 20. «Оцту доброго 2
фляши за 10 грошей.»

П.

Пава, 15.
Пасквили, упоминается о пасквиляхъ про-
тивъ Слуцкаго архимандрита и Радивиловъ,
1753, 237; 1787, 297.
Пахолокъ, 6.
Перебѣжчики Русскіе, 1754, 246;
1755, 251.
Перешкода, 7.

Печать коронная, 1688, 166.
Пивоварни еврейскія въ Заблудовѣ, 158.
Пилка, 20. «За пилку князя до ручниці
3 гроши.»
Писарь Слуцкой магдебургин, 1760, 270.
Повинности дымовныя и жолнерскія, 1717,
177.
Повѣтъ Городенскій, 1480, 5.
Погостъ Язненскій, 1754, 241.
Подачка—подать вообще, 16.
Подканцлеръ Литовскій, Калениковичъ
Сенко, 1450, 3.
Подканцлеръ коронный и отношеніе его
къ спору іезуитовъ съ базилианами въ По-
лотскѣ, 1747, 310; 1748, 314.
Подлещикъ, 20. «За тридцать подлещ-
ковъ сухихъ далъ 4 гроши.»
Подскарбій Литовскій, Калениковичъ Сен-
ко, 1450, 3.
Подякольное жито, овесь, сѣно, 16.
Пожаръ жидовскій въ Ковнѣ, 1762,
276.
Пожары православныхъ церквей 1753,
238; въ Кричевѣ 1754, 243; въ Слуцкѣ
1734, 181; 1744, 307; въ Слуцкомъ
уѣздѣ 1762, 276.
Половица—часть, половина, 10.
Полсемадесять = шестдесятъ пять, 10.
Прим. Это видно изъ общаго итога (85
пуд.) и изъ слагаемыхъ цифръ (20 п. и пол-
самидесять).
Полтретьядцать—двадцать пять, 12.
Полть—мясная мѣра, 15.
Полчетверта ста = восемьдесятъ семь съ
половиною, 15.
Прим. Этотъ общій итогъ подтверждается
слагаемыми цифрами (25+9+12+3½+40 =
87½).
Полчетвертынадцать, 15.
Помѣрное—подать, идущая намѣстни-
ку, 8.
Попъ Пинскій, отлученный арх. Василе-
вичемъ, 1669, 149.
Порохъ, 19.
Посадить на новомъ корени = заселить въ
первый разъ, 3.

Послы Торопецкіе, 1613, 73.
Послы земскіе, 1688, 157.
Послы на сеймъ отъ православныхъ въ Литвѣ, числомъ 14, 1669, 146.
Посоля ханскій у Мазены, 1688, 154.
Почтъ—военная единица, 6.
Прачъ—валяльщикъ, промывальщикъ, 20.
Пренгеръ—позорный столбъ, 1754, 249.
Придверникъ королевскій—odzwierny 1755, 251.
Приробокъ, 9. „А въ той части приробковъ на пашню и на сѣножати досить“.
Прислушать—принадлежать. „Што къ тымъ селомъ прислушаетъ,“ 1.
Приставка ценовая, 20. „За двѣ приставцѣ ценовыхъ 10 грошей.“
Приставничество Вертибѣсово, 1520, 16.
Присудъ—юрисдикція, 9.
Приходы униатскіе—beneficia, 1748, 315.
Процессъ базилиановъ съ іезуитами, 1748, 314.
Прудъ, 16.
Царецъ—царь, 21.
Пугвички—пуговички, 23. За нашивку ихъ на жупицу дано 2 гроша.
Пудъ—медовая мѣра, пудъ стоитъ 12 грошей (13).
Прим. Три пуда меду равняются полшатку меда: „медовое дани у Жупранахъ полшеста ушатка и три пуды лициу, по 6 ушатковъ съ тымъ лицомъ“ (10).
Пуздерко—коробка, футляръ. „За пуздерко на гребени 3 гроши“ (20).
Пустовская земля, 16.
Пустовщина, 9.
Пустотина, 9.
Пустыя земли, 13.
Путный слуга, 14.
Пушкарь въ крѣпости Бѣлоцерковской, 1688, 155.
Пуца Заблудовская, 1761, 274.
Пшаная—игра, 19. „Бнязо ого и-

лостн самому далъ полкопы грошей, ягъ съ Бускомъ игралъ у пшануу“.

Пѣнязь.

Прим. См. выше, подъ словомъ Грошъ.

Р.

Рада—совѣтъ, 3.
Ратай—пахарь, 15.
Революціи Задѣвпровскія, 1688, 154.
Реклинаторіумъ—reclinatorium, въ документѣ на стр. 146 употреблено это слово въ смыслѣ колюшки.
Робята, 15.
Розинки, 18. „Розинковъ 3 фунты, по грошу.“
Рубль грошей, 9, 13.
Прим. См. выше подъ словомъ Пѣнязь и Грошъ.
Ручница, 20.
Рыба вялая, 20. „За копу вялыхъ рыбъ поль 4 гроша“.
Рыжъ—сарацинское (сорочинское) пшено, 18. „Рыжу 10 фунтовъ, по грошу фунтъ“.
Рышинунокъ—военный снарядъ, оружіе вообще, 6.
Рѣзники, 13. „А зъ рѣзниковъ копа грошей, кромъ серебщизны, коли на нихъ положить“.

С.

Сало, 15.
Сверделецъ, 20. „За сверделецъ полгроша“.
Свинецъ, 20. „За чотыри фунты свинцу 2 гроши“.
Свирень, 15.
Свѣчи лоевыя, 18. См. Лоевыя свѣчи.
Свѣчи льяныя, 19. См. Льяныя свѣчи.
Свѣтокъ—свидѣтель, 3.
Свято—праздникъ, 17.
Сеймъ коронаціонный и по дѣламъ уни 1669, 149.
Сеймъ вальный Варшавскій, 1710, 168.
Сельцо, 27.

Селище, 27.
 Серебро королевское, 1688, 154.
 Серебро церковное, 1688, 155; 1636, 302.
 Среббицна, 13, 17.
 Сермяга, 20. „За сермягу полъ 13 грошей“ (21).
 Сернь, 16.
 Сито, 19. „За 2 сита 2 гроши“.
 Скарбникъ Лидскій — казначеищикъ, 175.
 Склонницы гладкія, 18. „Склонницъ гладкихъ 20 десятковъ по 4 гроши“.
 Склонницы куровныя, 18. „За семь скленицъ куровныхъ полъ 5 гроши“. — „За двѣ скленицы куровныхъ 12 пенезей“ (21).
 Склюбикъ, 20. „За склюбики 6 грошей“.
 Скрыница—криница, 1.
 Сливки 22. „За два фунты сливокъ 2 гроша“.
 Слижи—гольцы, 21. „За слижи полъ 4 гроша“.
 Слобода, 6.
 Служба, 15.
 Служба сполная, суполная, 16.
 Слушать — надлежать „што къ тымъ селомъ слушають“, 1.
 Содалисы, иезуитское братство въ Ковнѣ, 1583, 299.
 Соленикъ, 15.
 Солодовни жидовскія въ Заблудовѣ, 158.
 Соха, 16.
 Спадокъ—наслѣдство, 8.
 Ставъ—прудь, 1.
 Старецъ, 16.
 Староста Берестейскій Ходковичъ, Александръ Ивановичъ, 1480, 5.
 Староста Лупскій Немира, 1450, 3.
 Староста Городенскій, Юрій Герк. Лит. Радивиль, 1520, 7.
 Староство Кричевское, 1745, 197; 1754, 243.
 Староство Пропойское, 1768, 289.
 Староство Трабское, 1768, 290.
 Старшина козацкая (starszyzna ko-

zaska) въ Бутурлигѣ, 1688, 154; см. Линде.
 Статутъ Торупскій, 275.
 Стольникъ Плоцкій, 1669, 147.
 Страва—харчи, 20.
 Стравить—истратить на ѣду, 18.
 Страдецкая суконка, 22.
 Страдытка, 22. „Шубка вняжая сѣра“.
 Стрѣльбище въ Несвижѣ и уставъ его, 1735, 184.
 Студенты Несвижской иезуитской академіи, въ концѣ XVII вѣка, 303.
 Стырты житныя—скирды, 15. „А въ тыхъ стыртахъ по девяносту копъ жита“.
 Субделегаты въ процессѣ базилиановъ съ иезуитами, 1716, 308.
 Судъ ассессорскій, 1777, 297.
 Судъ смѣшанный—judicium mixtum, 1777, 297.
 Судъ „або господарскій, або земскій“, 7.
 Суконка страдецкая, 22.
 Суци, 20. „За 2 копѣ суцовъ 4 гроши“.
 Сыръ, 15.
 Сѣно, 19. „За 3 воза сѣна 3 гроши“.
 Сѣножать—сѣновосъ, 1.
 Сѣчка, 20.

Т.

Тарифъ или налогъ на духовенство Пинское и Туровское; 1717, 177.
 Типографія Несвижская, 1750, 217.
 Толока, 15 и 16. «На толоку идутъ съ сохою и зъ бороною и косою и съ серпомъ.»
 Торговое—подать, 8.
 Торговцы Слуцкіе и торговля ихъ въ Слуцка, 1755, 251.
 Торговые дни въ Трейчанахъ, близъ Слуцка, 1754, 250.
 Трибуналъ въ Вильнѣ, 1749, 208.
 Тяглые люди, 8.
 Тянуть, 3. «Што къ тымъ селамъ тягло.»

У.

Узденица, 18. «За узденицу на инаходчика грошъ.»

Украина козацкая, 1668, 145.

Улица Суражская въ м. Заблудовѣ, 158.

Урадъ—должность, чинъ, 7.

Ушатокъ—мѣра медовая, 9—10.

Ф

Форпостъ Брянскій, 248.

Фундуши Слупскаго православнаго монастыря, 1762, 282.

Фундушъ церкви Стрѣлковской въ графствѣ Освейскомъ, 1748, 315.

Х.

Ханы Брынскіе, 1689, 162.

Хлѣбъ сѣтный бѣлый, 21.

Ходаки (chodaki), 1744, 213.

Хоругвь, 1685, 153.

Хоругвь Петигорская, 1685, 153.

Хлудъ—Chłud (?) 179.

Ц.

Царь Перекопскій, 24.

Цехъ рѣзниковъ во Львовѣ, 1762, 278.

Церковь Березовецкая, 1638, 97; 1636, 302.

Церковь Бѣсовицкая, 1745, 196.

Церковь Вызенская, 1755, 250.

Церковь въ Жалобнахъ; 1778, 293.

Церковь Заблудовская, 1666, 132, 133; 1668, 143; 1669, 149; 1753, 317; 1761, 274; 1778, 293.

Церковь въ Залвотѣ, предмѣстьи Олнѣскомъ; 1784, 295.

Церковь въ Залѣсьяхъ, 1778, 293.

Церковь Копицкая, 1746, 201; 1768, 286.

Церковь Копицкая Спасская, 1749, 211.

Церковь Кричевская замковая, 1750, 217.

Церковь Кричевская Рождественская, 1746, 198; 1753, 239.

Церковь Кричевская Пятницкая, 1753, 239.

Церковь въ Койданахъ, 1757, 262.

Церковь Мирославская, 1746, 198.

Церковь Могилевская во имя Кузьмы-Демьяна, 1639, 98.

Церковь Могилевская Покровская, 1746, 199.

Церковь Невальская, 1768, 286.

Церковь Несвижская, во имя св. Георгія, 1635, 96.

Церковь Несвижская, во имя Рождества Богородицы, 1577, 52.

Церковь въ Ольвѣ, 1784, 294.

Церковь Осинская въ графствѣ Освейскомъ, 1748, 316.

Церковь Плецницкая, 1639, 99.

Церковь въ Полотскѣ Спасская, 1746, 308.

Церковь Порѣцкая, 1749, 209, 1762, 277.

Церковь Пырашевская, 1752, 228.

Церковь Пуповицкая, 1762, 277.

Церковь Рачевская Николаевская, 1668, 143.

Церковь въ м. Романовѣ Георгіевская, 1760, 271.

Церковь Себежская, 1752, 230.

Церковь Сквышинская при Бѣляхъ—озерѣ, 1762, 277.

Церковь Слупская св. Варвары, 1734, 181; 1784, 295.

Церковь Воскресенская въ Слупцѣ, 1734, 181.

Церковь Слупская замковая, 1744, 307.

Церковь Слупская во имя Іоанна Крестителя, 1668, 143.

Церковь Слупская св. Николая, 1666, 130; 1759, 269.

Церковь Слупская во имя св. Троицы, 1664, 125; 1668, 143; 1669, 146.

Церковь Самоевская, въ староствѣ Кричевскомъ, 1745, 195—196.

Церковь въ мѣстечкѣ Старобинѣ, 1754, 245.

Церковь Стрѣльковская уніатская въ графствѣ Освейскомъ, 1748, 315.

Церковь въ м. Шумскѣ, 1784, 294—295.

Церковь Щитковская, 1749, 209.

Церковь Язненская въ войтовствѣ Монастырскомъ, 1754, 241, 243.

Церковь въ селѣ Яковлицахъ въ кн. Копысскомъ 1762, 277.

Цибуля—лукъ, 15, 18. «За шесть вѣнковъ цибули шесть грошей.»

Цинамонъ—корица, 18. «За фунтъ цинмону 40 и полтретья гроша.»

Цукръ—сахаръ, 18. «За голову цукру 40 грошей, а въ ней полъ 10 фунта, фунтъ по 4 гроши, а фунтъ по полпета гроша.»

Ч.

Часы-вѣки — тавтологическое выраженіе, 5.

Челядь дворная, 15.

Черевки, 18. «За черевки князю 3 гроши.»

Чеснокъ, 15. Цибули 72 вѣнки, чесноку 10 вѣнковъ.»

Четвертогодъ — служащій четвертый годъ, 15.

Чиншовники—оброчники воеводы Киевскаго, 279.

Ш.

Шафванье—распоряженъе, 18.

Шафранъ, 18. «За полфунта шафрану копу грошей.»

Шинали, 18. «За 30 пиналей полтора гроша.»

Шисгаусъ (szyshaus) или домъ стрѣльбища въ Несвижѣ, 1735, 186.

Щ.

Щетокъ—потомокъ, 3.

Щука, 20. «За двѣ щуки полъ 5 гроша.»

Э.

Экзекуціи жолнерскія, 1714, 174.

Экзекуціи Саксонскія 1714, 174.

Экзекуціи Московскія, 1688, 160.

Экзекуціи сеймиковныя, 1688, 160.

Я.

Янычары, 1753, 237.

Ярина—аровой хлѣбъ.

Ярмарки во Львовѣ, 1754, 244.

О П Е Ч А Т К И.

<i>Стран.</i>	<i>Строк.</i>	<i>Напечатано:</i>	<i>Читай:</i>
37	8 св.	taka cerbe seviunt,	tak acerbe saeviunt,
38	10 св.	ulmis	ulnis
101	12 св.	Waszawy	Warszawy
111	1 св.	писемъ	писемъ
150	въ содер.	Слущаго	Виленскаго
168	последн.	w Dubnie. Sam	w Dubnie sam
212	12 св.	o list z Okienkiem	o list z okienkiem
221	въ содер.	могильнаго	погребальнаго
272	въ содер.	плоды .	овоци
287	въ содер.	Репнина	Репнина
308	въ содер.	1748 г.	1746 г.

ОГЛАВЛЕНІЕ

СЕДЬМАГО ТОМА

АРХЕОГРАФИЧЕСКАГО СБОРНИКА ДОКУМЕНТОВЪ,

ОТНОСЯЩИХСЯ КЪ ИСТОРИИ СѢВЕРО-ЗАПАДНОЙ РУСИ.

ПРЕДИСЛОВІЕ.

О НЕСВИЖСКОМЪ КАТИХИЗИСѢ 1562 ГОДА.

№	Стр.	№	Стр.
	1433.		1455.
1.—Декабря 27, индикта 12. Жалованная грамота великаго князя Свидригайлы Леньку Зарубичу.	1	4.—Марта 25, индикта 3. Жалованная грамота князя Юрія Лынгвеневича боярину Василю Толкачевичу . . .	3
	1445.		1456.
2.—Августа 25, индикта 8. Грамота Виленскаго воеводы Михайлы Кезгайловича Максиму Блопичу на сѣножать	2	5.—Мая 3, индикта 4. Жалованная грамота князя Юрія Лынгвеневича боярину Василю Толкачевичу . . .	4
	1450.		
3.—Января 9, индикта 13. Жалованная грамота великаго князя Свидригайлы Ольгердовича Ершу Терешковичу	—	6.—Іюня 14, индикта 4. Жалованная грамота князя Юрія Лынгвеневича боярину Василю Толкачевичу . . .	—
		7.—Іюня 27, индикта 4. Жалованная грамота князя Юрія Лынгвеневича боярину Василю Толкачевичу . . .	5

№	Стр.
1480.	
8.—Января 7. Жалованная грамота Александра Ивановича Ходкевича служебникамъ его Емельяну, Ивану и Лукьяну Ивановичамъ Соболевскимъ на дворъ Каракульскій, близъ пуци Супрасльской, что на Подляшья . . .	5

1520.

9.—Февраля 6, индикта 8. Раздѣлъ имѣній между Николаемъ, Яномъ и Юриемъ Николаевичами Радивилами . . .	7
--	---

Послѣ 1520.

10.—Памятная записка о раздѣлѣ между Радивилами имѣнія Кейданскаго . . .	12
--	----

Послѣ 1520.

11.—Описаніе Кереноенскаго двора . . .	15
--	----

1538—1539.

12.—Индикта 12 (съ Сентября по Апрѣль). Памятная тетрадь расходовъ Виленскаго бискупа князя Павла Гольшанскаго	17
--	----

1543.

13.—Ноября 4, индикта 2. Письмо князя Януша Юрьевича Гольшанскаго къ брату князю Владиміру	24
--	----

14.—Ноября 6. Письмо князя Януша Юрьевича Гольшанскаго къ брату князю Владиміру	26
---	----

1557.

15.—Январь. Подтвердительная грамота Станислава-Августа, данная Себастьяну Дыбовскому	—
---	---

№	Стр.
1564.	
16.—Юня 18, индикта 7. Мѣновой листъ Пересопницкаго игумена Иллариона . . .	28

1565.

17.—Марта 10. Письмо Жмудскаго старосты Ивана Ходкевича къ Литовскому гетману Николаю Радивилу . . .	29
--	----

18.—Августа 24. Письмо Литовскаго земскаго подскарбія Николая Нарушовича къ князю Николаю Радивилу . . .	32
--	----

1569.

19.—Апрѣля 26. Письмо Литовскаго земскаго подскарбія Николая Нарушовича къ князю Николаю Радивилу . . .	34
---	----

20.—Мая 4. Письмо вухмистра Еразма Крочевскаго къ князю Николаю Христофору Радивилу	35
---	----

21.—Мая 20. Письмо Ходкевича къ Виленскому воеводѣ Николаю Радивилу . . .	36
---	----

22.—Мая 28. Письмо Ходкевича къ Виленскому воеводѣ Николаю Радивилу . . .	37
---	----

23.—Мая 31. Письмо Ходкевича къ Виленскому воеводѣ князю Николаю Радивилу	38
---	----

24.—Юня 5. Письмо Литовскаго земскаго подскарбія Николая Нарушовича къ Виленскому воеводѣ Николаю Радивилу	39
--	----

25.—Юня 6. Письмо Ходкевича къ Виленскому воеводѣ князю Николаю Радивилу	42
--	----

26.—Юня 11. Письмо Литовскаго земскаго подскарбія Николая Нарушовича къ Виленскому воеводѣ князю Николаю Радивилу	43
---	----

№	Стр.	№	Стр.
27.—	Июня 28.	Письмо Литовскаго земскаго подскарбія Николая Нарушовича къ Виленскому воеводѣ князю Николаю Радзивилу	47
28.—	Октября 15.	Письмо Ходковича къ Виленскому воеводѣ Николаю Радзивилу	49
1570.			
29.—	Августа 30.	Письмо Жмудскаго старосты Ивана Ходковича къ дворному Литовскому маршалку Николаю Христофору Радзивилу	50
30.—	Сентября 2.	Письмо Жмудскаго старосты Ивана Ходковича къ дворному Литовскому маршалку Николаю Христофору Радзивилу	51
1577.			
31.—	Апрѣля 21.	Дарственный листъ Литовскаго дворнаго маршала Николая Христофора Радзивила священнику Неевижской Пречистенской церкви Якову Семеновичу	52
32.—	Мая 15.	Письмо Юрія Друцкаго-Горскаго къ Литовскому гетману и Виленскому воеводѣ князю Христофору Радзивилу.	53
33.—	Мая 26.	Письмо Юрія Друцкаго-Горскаго къ Литовскому гетману и Виленскому воеводѣ князю Христофору Радзивилу	54
34.—	Сентября 4.	Письмо Володимірскаго и Берестейскаго епископа Мелетія Хребтовича къ княгинѣ Катеринѣ Слудной	55

АРХИВГРАФ. СВЕРН. Т. VII.

1582.			
35.—	Марта 24.	Просьба, подданая Семитичскими мѣщанами княгинѣ Катеринѣ Слудной	56
1588.			
36.—	Февраля 28.	Письмо Луки Мамонича къ Виленскому воеводѣ князю Христофору Радзивилу.	58
1590.			
37.—	Июня 30.	Письмо Запорожскаго полковника Семена Патѣя („съ молющани“) къ королю Сигизмунду III.	59
1594.			
38.—	Сентября 4 и 14.	Письмо Владислава Бекешы къ Виленскому воеводѣ князю Радзивилу	60
1595.			
39.—	Апрѣля 28.	Письмо Запорожскаго гетмана Федора Полоуса къ Виленскому воеводѣ князю Христофору Радзивилу	64
40.—	Юля 13.	Просьба отъ Виленскихъ Православныхъ (бурмистровъ, радцевъ и лавицковъ) къ Виленскому воеводѣ князю Радзивилу	65
41.—	Декабря 19.	Письмо Еронима Ходковича къ Виленскому воеводѣ князю Христофору Радзивилу	66
42.—	(въ концѣ).	Изъ письма къ Литовскому гетману князю Радзивилу	67
1596.			
43.—	Декабря 21.	Письмо скарбнаго Луки	

№	Стр.	№	Стр.
Мамонича къ Виленскому воеводѣ и польному Литовскому гетману князю Христофору Радивилу	69	1616.	
1598.		51.—Марта 2. Просьба Виленскаго пра- вославнаго Свято-Духовскаго брат- ства, поданная князю Христофору Радивилу	76
44.—Октября 12. Письмо Киевскаго ми- трополита Михаила Рагозы къ Вилен- скому воеводѣ и великому Литовскому гетману князю Христофору Радивилу. 70		1618.	
1610.		52.—Января 29. (ст. ст.) Просьба Ви- ленскаго православнаго Свято-Духов- скаго братства, поданная Литовскому польному гетману князю Христофору Радивилу	77
45.—Января 9. Письмо князя Христо- фора Радивила къ брату Янушу, Ли- товскому подчашему.	71	1622.	
1611.		53.—Апрѣля 20. Просьба Верболовскихъ обывателей, поданная Литовскому польному гетману, князю Христофору Радивилу	79
46.—Октября 6. Письмо Занорожскаго полковника Матвѣя Ширя къ Ли- товскому подчашему князю Янушу Радивилу	72	1623.	
1612.		54.—Мая 27. Просьба Минскихъ обыва- телей, поданная Литовскому полно- му гетману князю Христофору Ра- дивилу	80
47.—Юня 6. Письмо князя Радивила къ брату Янушу, Литовскому подча- шему	—	1624.	
1613.		55.—Августа 24. Письмо Киевскаго ми- трополита Юва Борецкаго къ Литов- скому гетману князю Христофору Ра- дивилу	81
48.—Марта 9. Письмо Литовскаго ре- ферендарія Александра Госѣвскаго къ князю Христофору Радивилу . 73		1625.	
1615.		56.—Февраля 6. Просьба, поданная Ко- венскими обывателями Литовскому гетману князю Христофору Радивилу. 83	
49.—Января 20. Письмо Киевскаго ми- трополита Юсифа Вельямина Рутскаго къ членамъ Слешинскаго съѣзда . 74		1626.	
50.—Мая 22. Просьба Виленскаго пра- вославнаго Свято-Духовскаго брат- ства, поданная въ конвокаційный себѣ	75	57.—Февраля 10. Письмо Занорожскаго гетмана Михайла Дорошенки къ Ли-	

№	Стр.
товскому полному гетману князю Христофору Радзивилу	84
1627.	
58.—Февраля 5. (ст. ст.) Письмо отъ братчиковъ (свѣтскихъ и духовныхъ) Виленскаго Православнаго Свято-Духовскаго братства, къ князю Христофору Радзивилу	85
59.—Мая 20. Письмо Полотскаго архіепископа Антонія Селявы	86
1628.	
60.—Декабря 29. Письмо Запорожскаго гетмана Ивана Михайловича Сулимы къ Литовскому гетману князю Христофору Радзивилу	87
1629.	
61.—Октября 8. Письмо Кіевскаго митрополита Іова Борецкаго къ Литовскому гетману князю Христофору Радзивилу. —	
62.—Октября 9 (ст. ст.). Письмо отъ братчиковъ (свѣтскихъ и духовныхъ) Виленскаго Православнаго Свято-Духовскаго братства къ князю Христофору Радзивилу	88
1631.	
63.—Января 3. Письмо Запорожскаго старшаго Тимоея Михайловича къ князю Христофору Радзивилу	89
1632.	
64.—Мая 12. Письмо Кіево-Печерскаго архимандрита Петра Могилы къ Литовскому полному гетману князю Христофору Радзивилу	90

№	Стр.
1633.	
65.—Февраля 10. Письмо Свидостьскаго пароха Станислава Яковича къ князю Радзивилу	91
66.—Марта 12. Письмо Краковскаго кастеляна Станислава Конецпольскаго къ Литовскому полному гетману князю Христофору Радзивилу	92
67.—Юля 10. Письмо Запорожскаго гетмана Тимоея Михайловича къ Каменецкому	94
1634.	
68.—Іюнь. Просьба Могилевскихъ обывателей, поданная Литовскому гетману князю Христофору Радзивилу	95
1635.	
69.—Января 27. Жалованный листъ Виленскаго кастеляна князя Альбрехта Владислава Радзивила священнику Невсвижской церкви Василю Мелешикевичу	96
1638.	
70.—Октября 15. Письмо митрополита Рафаила Корсака къ Литовскому подчашему Сигизмунду-Карлу Радзивилу. 97	
1639.	
71.—Юля 16. Письмо Полотскаго архіепископа Антонія Селявы къ великому Литовскому гетману князю Христофору Радзивилу	98
1648.	
72.—Октября 22. Письмо іеромонаха Бенедикта Воршиновскаго къ брату своему игумену Іоакиму	99

№	Стр.	№	Стр.
	1651.		
73.—	Декабря 23. Письмо Полтавских обывателей къ Полтавскому воеводѣ Янушу Кишкѣ	81.—	Апрѣля 18. Универсала Зборовскаго гетмана Богдана Хмельницкаго . . . . .
	101		109
	1653.		1658.
74.—	Марта 27. Письмо Општинскаго протопопа, пресвитера Данишевской церкви Павла Вокщанскаго къ Полтавскому воеводѣ и великому Литовскому гетману Янушу Кишкѣ	82.—	Января 15. Письмо Запорожскаго гетмана Ивана Выговскаго къ Слуцкому коменданту Ивану Гроссу . . . . .
	—	83.—	Марта 2. Письмо Запорожскаго гетмана Ивана Выговскаго къ Слуцкому коменданту Ивану Гроссу . . . . .
	1655.		110
75.—	Апрѣля 13. Письмо ксендза-кальвина Езекииля Тедражицкаго къ князю Богуславу Радивилу		1659.
	102	84.—	Апрѣля 6. Письмо думнаго дворянина Асанасія Лаврентьевича Ордина-Нащоккина къ Литовскому конопшему князю Богуславу Радивилу . . . . .
	1656.	85.—	Апрѣля 17. Письмо Слуцкаго протопопа (отъ имени всего духовенства) Юлиана Ваваична къ Литовскому конопшему князю Богуславу Радивилу . . . . .
76.—	Июля 22. Письмо князя Богуслава Радивила къ служебнику его Самуилу Стефановичу		112
	103	86.—	Мая 26. Письмо ксендза-кальвина Езекииля Тедражицкаго къ Литовскому конопшему князю Богуславу Радивилу . . . . .
77.—	Июля 24. Мемориалъ, данный княземъ Богуславомъ Радивиломъ служебнику своему Самуилу Стефановичу, отправленному въ качествѣ посла къ Богдану Хмельницкому		113
	104	87.—	Июля 1. Письмо Запорожскаго гетмана Ивана Выговскаго къ Коронному обозному . . . . .
78.—	Августа 6. Письмо Запорожскаго гетмана Богдана Хмельницкаго къ Слуцкому коменданту Ивану Гроссу		114
	106		1660.
79.—	Ноября 17 (ст. ст.) Письмо Запорожскаго гетмана Богдана Хмельницкаго къ Слуцкому коменданту Гроссу	88.—	Октября 27. Письмо Запорожскаго войсковаго судьи Прокофья Ивановича Сквороден къ Литовскому конопшему князю Богуславу Радивилу . . . . .
	107		116
	1657.	89.—	Октября 30. Письмо ксендза-кальвина Езекииля Тедражицкаго къ князю Богуславу Радивилу . . . . .
80.—	Марта 3. Письмо Ивана Выговскаго къ Слуцкому архимандриту Феодосію Василевичу		117

№ Стр. №
 90.—Декабря 24. Письмо митрополичь-
 ого намѣстника, Слуцкаго архиман-
 дрита Θεодосія Василевича къ Ли-
 товскому конюшему князю Богу-
 славу Радзивилу 118

1661.

91.—Января 6. Письмо думнаго дворя-
 нина Асанасія Лаврентьевича Ор-
 дина-Нащюкина къ Литовскому ко-
 нюшему князю Богуславу Радзивилу. —

92.—Января 19. Письмо Слуцкаго ар-
 химандрита Θεодосія Василевича
 къ комиссарамъ Слуцкаго княже-
 ства Казиміру Кіркоцкому и Вла-
 диславу Гурину. 119

1662.

93.—Ноября 1. Письмо думнаго дворя-
 нина Асанасія Лаврентьевича Ор-
 дина-Нащюкина къ Литовскому ко-
 нюшему князю Богуславу Радзивилу. 120

1663.

94.—Марта 10. Письмо Слуцкаго архи-
 мандрита Θεодосія Василевича къ
 Литовскому конюшему князю Бо-
 гуславу Радзивилу 121

95.—Іюля 28 (ст. ст.) Письмо Запорож-
 скаго гетмана Павла Тетери къ Ли-
 товскому конюшему князю Богу-
 славу Радзивилу. 122

96.—Ноября 3. Письмо Запорожскаго
 гетмана Павла Тетери къ Литов-
 скому конюшему князю Богуславу
 Радзивилу 123

1664.

97.—Февраля 6. Письмо Слуцкаго ар-
 химандрита Θεодосія Василевича

къ Литовскому конюшему князю
 Богуславу Радзивилу 124

98.—Февраля 6. Письмо Слуцкаго ар-
 химандрита Θεодосія Василевича
 къ губернатору Слуцкаго княже-
 ства. 125

99.—Ноября 18. Письмо Слуцкаго ар-
 химандрита Θεодосія Василевича
 къ князю Богуславу Радзивилу . . 127

1665.

100.—Сентября 18. Письмо Литовскаго
 митрополичьаго намѣстника, Слуц-
 каго архимандрита Θεодосія Васи-
 левича къ князю Богуславу Рад-
 зивилу 128

1666.

101.—Февраля 19. Письмо Слуцкаго ар-
 химандрита Θεодосія Василевича
 къ князю Богуславу Радзивилу . . 130

102.—Марта 24. Письмо Слуцкаго ар-
 химандрита Θεодосія Василевича
 къ Литовскому конюшему князю
 Богуславу Радзивилу 131

103.—Сентября 12. Письмо Слуцкаго
 архимандрита Θεодосія Василевича
 къ Литовскому конюшему князю
 Богуславу Радзивилу 132

1667.

104.—Февраля 18. Письмо Кейданскаго
 войта Павла Прозора къ Литовско-
 му конюшему князю Богуславу Ра-
 дзивилу. 133

105.—Февраля 19. Письмо Кейданскаго
 войта Павла Прозора къ Литовско-
 му конюшему князю Богуславу Ра-
 дзивилу. 135

№	Стр.	№	Стр.		
106.—	Августа 8. Письмо Слуцкого архимандрита Θεодосіа Василевича къ князю Богуславу Радивилу.	136	116.—	Апрѣля 19. Письмо Гедвона Хмельницкаго къ великому Коронному гетману Яну Собѣсскому.	147
107.—	Сентября 21. Письмо Слуцкого архимандрита Θεодосіа Василевича къ князю Богуславу Радивилу.	137	117.—	Октября 4. Письмо Слуцкого архимандрита Θεодосіа Василевича къ князю Богуславу Радивилу.	148
108.—	Ноября 23. Письмо Запорожскаго гетмана Петра Дорошенки къ Литовскому конюшему князю Богуславу Радивилу.	138	1670.		
109.—	Декабря 23. Письмо Слуцкого архимандрита Θεодосіа Василевича къ князю Богуславу Радивилу.	140	118.—	Декабря 7. Письмо Запорожскаго гетмана Петра Дорошенки къ королю	149
1668.			1677.		
110.—	Письмо Слуцкого архимандрита Θεодосіа Василевича къ Литовскому конюшему князю Богуславу Радивилу	141	119.—	Іюля 29. Письмо Незабитовскаго, уполномоченнаго князя Богуслава Радивила	150
1669.			1682.		
111.—	Іюня 19. Письмо Слуцкого архимандрита Θεодосіа Василевича къ князю Богуславу Радивилу.	142	120.—	Іюня 10 (ст. ст.) Письмо отъ свѣщенства Виленской Православной Свято-Духовской церкви и монастыря къ Феру, совѣтнику великаго князя Прусскаго	152
112.—	Іюля 16. Письмо Слуцкого архимандрита Θεодосіа Василевича къ князю Богуславу Радивилу.	143	1685.		
113.—	Сентября 25. Письмо Слуцкого архимандрита Θεодосіа Василевича къ князю Богуславу Радивилу.	144	121.—	Апрѣля 4. Письмо Станислава Лазинскаго къ королю	153
1669.			1688.		
114.—	Октября 5. Письмо Слуцкого архимандрита Θεодосіа Василевича къ князю Богуславу Радивилу.	145	122.—	Января 27. Письмо Гребена къ великому гетману Коронному	154
1669.			123.—	Мая 2. Письмо отъ Виленскаго Православнаго Свято - Духовскаго братства къ Бранденбургской маркграфинѣ, княжнѣ Радивиловой.	155
115.—	Апрѣля 11. Письмо Слуцкого архимандрита Θεодосіа Василевича къ князю Богуславу Радивилу.	146	124.—	Посланіе Виленскаго Свято-Духовскаго братства къ членамъ сейма.	156

№	Стр.	№	Стр.
Между 1681—1688 гг.			
125.—Супплика жителей мѣстечка Заблудова, поданная княжнѣмъ Людвигѣ Каролинѣ Радвильовой, марграфинѣ Бранденбургской	157		
126.—Юня 3. Письмо отъ Польскаго посла Юрія Довмонта изъ Москвы къ королю	159		
127.—Ноября 4. Письмо канцлера Марціана Огинскаго къ королю	160		

1689.

128.—Января 29. Письмо великаго канцлера Марціана Огинскаго къ королю	161		
129.—Марта 21. Просьба генеральнаго и наказнаго гетмана войска Запорожскаго Гришки Ивановича, поданная королю отъ имени всѣхъ полковниковъ, сотниковъ и всего Запорожскаго войска	162		
130.—Апрѣля 28. Письмо Польскаго резидента въ Москвѣ Юрія Довмонта къ королю	163		
131.—Юня 17. Письмо Польскаго резидента при Русскомъ войскѣ Стефана Глосковскаго къ королю	164		
132.—Декабря 21. Письмо Станислава Яблоновскаго воеводы Русскаго къ королю	165		

1702.

133.—Апрѣля 12. Супплика отъ Несвижскаго магистрата и всѣхъ горожанъ, поданная князю Карлу Станиславу Радвильу	166		
--	-----	--	--

1703.

134.—Августа 28. Письмо Алексѣя Дашкова къ канцлеру В. К. Литовскаго князю Карлу Станиславу Радвильу	166		
135.—Юня 17. Письмо князя Дмитрія Голицына къ князю Карлу Станиславу Радвильу , ...	167		
136.—Ноября 30. Письмо князя Репнина къ великому канцлеру князю Карлу Радвильу	168		

1710.

137.—Юля 13. Письмо Алексѣя Дашкова къ великому канцлеру В. К. Литовскаго Карлу Радвильу	—		
138.—Ноября 24. Письмо графа Головкина къ канцлеру Литовскому, князю Карлу Радвильу	169		

1711.

139.—Юня 18. Письмо графа Головкина къ королевичу Польскому	170		
---	-----	--	--

1713.

140.—Ноября 9. Письмо Алексѣя Дашкова къ канцлеру В. К. Л. Карлу Радвильу	171		
141.—Ноября 23. Письмо Алексѣя Дашкова къ Карлу Радвильу	—		

1714.

142.—Юня 12. Письмо Слуцкаго духовенства къ Карлу Радвильу	172		
143.—Юня 13. Письмо Слуцкаго духовенства къ совѣтнику Прусскаго короля и князя Нейбургскаго Яну Рихарду Феру	173		

№	Стр.	№	Стр.
144.—Декабря 5. Письмо Флоріана Гребницкаго, оффиціала Базиліанскаго ордена, къ великому канцлеру Литовскому князю Карлу Станиславу Радзивилу	174	151.—Августа 18. Письмо князя Петра Оболенскаго къ надворному маршалу князю Михаилу Казимиру Радзивилу	182
1716.		152.—Письмо князя Петра Оболенскаго къ князю Репнину	183
145.—Апрѣля 15. Письмо Слуцкаго протопопа Леонтія Соловьевича къ королевскому совѣтнику при дворѣ Прусскомъ Яну Рихарду Феру	175	153.—Декабря 30. Письмо князя Петра Оболенскаго къ князю Михаилу Радзивилу	—
1717.		1735.	
146.—Сентября 15. Письмо Іоахима Цехановича, епископа Пинскаго и Туровскаго, къ Литовскому канцлеру Карлу Радзивилу	177	154. Іюня 2. Письмо графа Миниха къ князю Репнину	184
1731.		155. — Уставъ стрѣльбища, изданный княземъ Михаиломъ Радзивиломъ для приученія Несвижскихъ жителей къ военному дѣлу	—
147.—Ноября 7. Сувлинка отъ Слуцкаго духовенства къ великой канцлеринѣ Аннѣ Радзивиловой, вдовѣ Карла Радзивила	—	1538.	
1734.		156.—Февраля 22. Письмо Русскаго посла Кейзерлинга къ князю Михаилу Радзивилу	186
148.—Февраля 23. Сувлинка отъ Слуцкаго духовенства къ подчашему Черниговскому, комиссару по имѣніямъ княжества Слуцкаго	178	1739.	
149.—Октября 14. Письмо игуменьи женскаго Ильинскаго монастыря въ Слуцкѣ Мелетіи Сащанки къ княгинѣ Аннѣ Радзивилѣ	180	157.—Января 6. Письмо Русскаго посла Кейзерлинга къ Литовскому польному гетману Михаилу Казимиру Радзивилу	187
Около 1734.		1741.	
150.—Письмо Слуцкаго духовенства къ комиссару Слуцкаго и Копыльскаго княжествъ и коменданту Слуцкой крѣпости	181	158.—Января 27. Письмо Флоріана Гребницкаго, архіепископа Полотскаго, къ Литовскому подчашему Іерониму Флоріану Радзивилу	189
		159.—Мая 18. Письмо Михаила Вержбиловича, пресвитера Шацкаго, къ князю Іерониму Радзивилу	190

№ Стр. № Стр.
160.—Сентября 6. Письмо Русскаго посла Кейзерлинга къ Литовскому гетману Михаилу Казимиру Радзивилу 191

1743.

161.—Марта 13. Письмо Кейзерлинга къ Литовскому гетману князю Михаилу Радзивилу. 192

162.—Марта 13. Письмо Кейзерлинга къ Литовскому гетману, князю Михаилу Радзивилу. . . . . —

1745.

163.—Февраля 23. Письмо Флоріана Гребницкаго къ Литовскому подчашему Иерониму Радзивилу. 194

164.—Марта 1. Письмо Иеронима Волчанскаго, Бѣлорусскаго епископа, къ князю Иерониму Радзивилу 195

165.—Марта 15. Письмо Иеронима Волчанскаго къ князю Иерониму Радзивилу. . . . . —

166.—Іюня 10. Письмо Иеронима Волчанскаго къ князю Иерониму Радзивилу. 196

1746.

167.—Мая 25. Письмо Иеронима Волчанскаго къ князю Иерониму Радзивилу. 197

168.—Сентября 3. Письмо Иеронима Волчанскаго къ князю Иерониму Радзивилу. 198

169.—Сентября 3. Письмо Иеронима Волчанскаго къ Литовскому гетману Михаилу Радзивилу. 199

АРХЕОГРАФ. СБОРН. Т. VII.

170.—Сентября 3. Письмо Иеронима Волчанскаго къ Литовскому гетману Михаилу Радзивилу. 200

1747.

171.—Іюня 21. Письмо Флоріана Гребницкаго, архіепископа Полотскаго и администратора Бѣлорусской митрополіи къ Литовскому гетману князю Михаилу Радзивилу 201

172.—Ноября 14. Письмо игумена Дятловицкаго монастыря, іеромонаха Іоанникія къ князю Михаилу Радзивилу. 203

1748.

173.—Февраля 3. Письмо князя Репнина къ Литовскому гетману князю Михаилу Радзивилу 204

174.—Іюля 28. Письмо Иеронима Волчанскаго къ князю Иерониму Радзивилу 206

1749.

175.—Апрѣля 12. Письмо Иеронима Волчанскаго къ Литовскому гетману князю Михаилу Радзивилу 206

176.—Апрѣля 12. Письмо Василія Лопухина къ Литовскому гетману князю Михаилу Радзивилу 208

177.—Апрѣля 24. Письмо Михаила Козачинскаго, номината архимандріи Слуцкой, къ князю Иерониму Радзивилу 209

178.—Іюня 30. Письмо Иеронима Волчанскаго къ Литовскому гетману князю Михаилу Радзивилу 210

№	Стр.	№	Стр.
Между 1744—1749 гг.			
179.—Супплика отъ всего войтовства Кричевской волости князю Иерониму Радивилу	212	188.—Сентября 26. Письмо графа Кейзерлинга къ князю Иерониму Радивилу	223
Между 1744—1749 гг.			
180.—Письмо отъ всей волости Кричевскаго староства къ комиссару того же староства Михаилу Ганицкому	213	189.—Декабря 11. Письмо Иеронима Волчанскаго къ князю Иерониму Радивилу	224
1749.			
181.—Декабрь. Супплика отъ бурмистровъ и райцевъ мѣстечка Кричева, поданная князю Иерониму Радивилу	214	1751.	
1750.			
182.—Письмо Михаила Козачинскаго, архимандрита Слуцкаго, къ князю Иерониму Радивилу	215	190.—Марта 6. Письмо графа Кейзерлинга къ князю Михаилу Радивилу. —	—
183.—Апрѣля 4. Письмо Иеронима Волчанскаго къ князю Иерониму Радивилу	217	191.—Апрѣля 23. Письмо графа Кейзерлинга къ князю Радивилу	225
184.—Юня 25. Уставъ Несвижской печати, поданный на утверждение князю Михаилу Радивилу отъ ея учредителей	—	192.—Юня 23. Письмо Леона Шептицкаго, епископа Львовскаго, къ князю Иерониму Радивилу	226
185.—Юня 26. Письмо митрополита Киевскаго Тимоея Щербацкаго къ Литовскому подчашему Иерониму Радивилу	219	193.—Декабря 16. Письмо Иеронима Волчанскаго къ князю Иерониму Радивилу	227
186.—Сентября 7. Письмо Слуцкаго архимандрита Михаила Козачинскаго къ князю Иерониму Радивилу.	220	1752.	
187.—Сентября 24. Письмо Кейзерлинга къ Литовскому гетману князю Михаилу Радивилу	222	194. Письмо Михаила Козачинскаго, архимандрита Слуцкаго, къ князю Иерониму Радивилу	228
		195. Письмо Михаила Козачинскаго къ князю Иерониму Радивилу	229
		196.—Февраля 29. Письмо Флоріана Гребницкаго къ князю Иерониму Радивилу	230
		197.—Апрѣля 6. Письмо Флоріана Гребницкаго къ князю Иерониму Радивилу	—
		198.—Апрѣля 24. Письмо генерал-маіора Кейзерлинга къ Литовскому гетману, князю Михаилу Радивилу.	231
		199.—Августа 10. Письмо Михаила Козачинскаго къ князю Иерониму Радивилу	233

№	Стр.	№	Стр.
200.—Августа 11. Письмо графа Михаила Воронцова къ Литовскому гетману Михаилу Радивилу . . .	—	211.—Июня 5. Письмо Леона Шептицкаго, епископа Львовскаго, къ князю Михаилу Радивилу	244
201.—Октября 7. Письмо Михаила Козачинскаго къ князю Иерониму Радивилу	235	212.—Сентября 27. Письмо Михаила Козачинскаго къ князю Иерониму Радивилу	245
202.—Декабря 3. Письмо Иеронима Волчанскаго къ князю Иерониму Радивилу	—	213.—Сентябрь. Письмо Смоленскаго губернатора, князя Василя Оболенскаго, къ Смоленскому подморю, пограничному региментарю.	246
1753.		214.—Сентября 27. Письмо Михаила Козачинскаго къ князю Иерониму Радивилу	249
203.—Марта 15. Письмо Михаила Козачинскаго къ князю Иерониму Радивилу	236	1755.	
204.—Апрѣля 26. Письмо Михаила Козачинскаго къ коменданту Слуцкой крѣпости	237	215.—Супшлыва отъ пресвитеровъ Вызненской церкви къ князю Иерониму Радивилу.	250
205.—Июня 13. Письмо Михаила Козачинскаго къ коменданту Слуцкой крѣпости	238	216.—Февраля 26. Письмо Михаила Козачинскаго къ князю Иерониму Радивилу	251
206.—Июня 29. Письмо Иеронима Волчанскаго къ князю Иерониму Радивилу	—	217.—Декабря 30. Письмо Смоленскаго губернатора, князя Василя Оболенскаго, къ Литовскому гетману князю Михаилу Радивилу	—
207.—Июля 9. Письмо Иеронима Волчанскаго къ князю Иерониму Радивилу	240	1756.	
1754.		218.—Марта 8. Письмо митрополита Кіевскаго Тимоея Щербаткаго къ князю Иерониму Радивилу	258
208.—Генваря 21. Письмо Иеронима Волчанскаго къ князю Иерониму Радивилу	241	1757.	
209.—Февраля. Письмо Флоріана Гребницкаго къ князю Иерониму Радивилу	242	219.—Марта 9. Письмо Степана Апраксина къ князю Иерониму Радивилу.	—
210.—Марта 13. Письмо Иеронима Волчанскаго къ князю Иерониму Радивилу	243	220.—Марта 20. Письмо Леона Шептицкаго, епископа Львовскаго къ князю Иерониму Радивилу	260

№	Стр.	№	Стр.
221.—Май. Манифестъ, изданный отъ имени императрицы, генералъ-фельдмаршаломъ Апраксинымъ	261	231.—Письмо намѣстника Слуцкой архимандрія къ князю Іерониму Радивилу	271
222.—Іюня 3. Письмо Степана Апраксина къ князю Іерониму Радивилу.	262	232.—Марта 14. Письмо Леона Шептицкого къ князю Іерониму Радивилу	—
223.—Іюня 20. Письмо Степана Апраксина къ князю Михаилу Радивилу.	—	233.—Апрѣля 18. Письмо Доснея Галаховскаго къ князю Іерониму Радивилу.	272
224.—Декабря (14) 3. Письмо Степана Апраксина къ князю Михаилу Радивилу	263	234.—Мая 24. Письмо Владиміра Лопухина, Бѣвскаго оберъ-коменданта къ Литовскому гетману князю Михаилу Радивилу.	273
225.—Октября 3. Манифестъ, изданный Степаномъ Апраксинымъ вскорѣ послѣ битвы Гроссъ-Герсдорфской	265	1761.	
1758.		235.—Апрѣля 22. Письмо Доснея Галаховскаго къ князю Михаилу Радивилу.	274
226.—Марта 23. Письмо графа Михаила Воронцова къ Литовскому гетману Михаилу Радивилу.	266	236.—Іюля 4. Письмо отъ выборныхъ города Львова къ князю Михаилу Радивилу	275
Ранѣе 1759.		1762.	
227.—Суплика монаховъ Слуцкаго Троицкаго монастыря, поданная князю Іерониму Радивилу	267	237.—Февраля 2. Письмо отъ магистрата города Ковны къ князю Михаилу Радивилу.	276
1759.		Около 1762.	
228.—Октября 16. Письмо Доснея Галаховскаго, архимандрита Слуцкаго, къ коменданту Слуцкой крѣпости.	269	238.—Письмо Доснея Галаховскаго къ князю Радивилу	—
1760.		239.—Февраля 4. Письмо Георгія Коннисккаго къ князю Михаилу Радивилу	277
229.—Января 23. Письмо Доснея Галаховскаго къ князю Іерониму Радивилу	—	240.—Мая 3. Суплика отъ президента и райцевъ города Львова къ князю Михаилу Радивилу.	278
230.—Января 25. Письмо Доснея Галаховскаго къ князю Іерониму Радивилу	270		

№	Стр.	№	Стр.
241.—Июня 9. Супплива отъ Слуцкаго Троицкаго братства, подданная князю Карлу II Станиславу Радивилу	280	249.—Июня 6. Письмо князя Николая Репнина къ князю Карлу Станиславу Радивилу	288
1762 или 1763.		250.—Июня 24. Письмо князя Николая Репнина къ Виленскому воеводѣ Карлу Радивилу	289
242.—Супплива отъ Слуцкаго духовенства къ Виленскому воеводѣ Карлу Станиславу Радивилу	281	251.—Августа 9 (20). Письмо князя Николая Репнина къ Карлу Станиславу Радивилу	—
243.—Августа 7. Письмо іеромонаха Іакова, кафедральнаго писаря при Кіевской митрополіи, къ архимандриту Слуцкаго Троицкаго монастыря	283	252.—Августа 20. Письмо князя Николая Репнина къ Виленскому воеводѣ Карлу Радивилу	291
1763.		253.—Декабря 8. Письмо князя Николая Репнина къ князю Карлу Станиславу Радивилу	292
244.—Сентября 21. Прощальное и благодарственное письмо Доснея Галаховскаго, писанное имъ изъ Кіева къ князю Карлу Станиславу Радивилу	284	1778.	
1767.		254.—Мая 27. Письмо Кипріяна Стецкаго, епископа Луцкаго и Острожскаго, къ князю Карлу Радивилу	—
245.—Августа 22. Письмо Николая Репнина къ Карлу Станиславу Радивилу, бывшему тогда маршалкомъ Радомской конфедераціи по дѣламъ о диссидентахъ	285	255.—Декабря 5. Письмо Прусскаго резидента Бланшо къ князю Карлу Станиславу Радивилу	293
1768.		1783.	
246.—Февраля 17. Письмо Георгія Ко-нисскаго къ князю Карлу Станиславу Радивилу	286	256.—Ноября 14. Письмо Герасима Сवादковскаго, пріора Друйскаго монастыря и бывшаго намѣстника Слуцкой архимандріи, къ князю Карлу Станиславу Радивилу	294
247.—Мая 19. Письмо князя Николая Репнина къ Карлу Станиславу Радивилу	287	1784.	
248.—Июня 5. Письмо князя Николая Репнина къ Карлу Станиславу Радивилу	—	257.—Февраля 6. Письмо Кипріяна Стецкаго, епископа Луцкаго и Острожскаго, къ князю Карлу Радивилу	294

№	Стр.	№	Стр.
258.—Апрѣля 29. Письмо Виктора Садковскаго, номината Слуцкой архимандріи, къ князю Карлу Радивилу.	295	1636.	
		265.—Ноября 14. Письмо Киевскаго митрополита Іосифа Вельямина Рутскаго къ Литовскому подчашему Сигизмунду-Карлу Радивилу.	302
1786.			
259.—Іюня 10. Письмо Виктора Садковскаго, номината Слуцкой архимандріи и коадьютора Киевской митрополіи, къ князю Карлу Станиславу Радивилу.	—	Конецъ 17 вѣка.	
		266.—Супплика отъ Несвижской академіи, поданная женѣ князя Михаила Казимира Радивила Катеринѣ Собѣской	303
1787.			
260.—Апрѣля 17 (28). Письмо Виктора Садковскаго, архимандрита Слуцкаго, къ князю Карлу Радивилу.	297	1743.	
		267.—Декабря 21. Письмо Русскаго резидента въ Варшавѣ Голембовскаго къ князю Михаилу Радивилу.	304
1798.		268.—Подробное изложеніе процесса Станислава Долмата	305
261.—Сентября 26. Письмо Булгакова, губернатора Литовскихъ губерній, къ княгинѣ Радивиль.	298		
		1745.	
ПРИБАВЛЕНІЕ.		269.—Ноября 16. Письмо Голембовскаго къ княгинѣ Урсулѣ Радивиль, женѣ Литовскаго гетмана Михаила Радивила	306
1583.		1744.	
262.—Августа 16. Письмо отъ іезуитскаго братства содалитовъ—confratres sodalitates B. Virginis Mariae въ Ковнѣ—къ Виленскому бискупу Юрію Радивилу.	299	270.—Іюня 2. Письмо князя Іеронима Радивила къ Киевскому митрополиту	307
1632.		1748.	
263.—Іюня 6. Письмо Киево-Печерскаго архимандрита Петра Могилы къ товскому польному гетману князю Христофору Радивилу.	300	271.—Іюня 22. Письмо Флоріана Гребницкаго, архіепископа Полотскаго, къ Виленскому коадьютору Сопѣгѣ.	308
1629.		1747.	
264.—Марта 14. Письмо Киевскаго митрополита Іосифа Вельямина Рутскаго	301	272.—Октября 6. Письмо Флоріана Гребницкаго къ Виленскому коадьютору Сопѣгѣ	309

№	Стр.	№	Стр.
1748.			
273.—Ноября 28. Письмо Флоріана Гребницкаго къ Виленскому коадьютору Соѣѣгѣ	310	1753.	
		277.—Февраля 10. Письмо русскаго резидента въ Варшавѣ Гросса	316
1748.			
274.—Января 23. Письмо Флоріана Гребницкаго къ Виленскому коадьютору Соѣѣгѣ	311	1754.	
275.—Іюня 6. Письмо Флоріана Гребницкаго, номината Бѣлорусской митрополіи, къ Виленскому коадьютору Соѣѣгѣ	313	278.—Вѣдомость о Русскихъ перемѣнчивахъ, скрывавшихся въ предѣлахъ Литвы и Польши, съ обозначеніемъ, гдѣ именно и у кого они проживали, откуда и отъ кого бѣжали.	317
276.—Іюня 20. Письмо Флоріана Гребницкаго, архієпископа Полотскаго къ Соѣѣгѣ	315	1791.	
		279.—Апрѣля 10. Письмо Порфирія Бережинскаго, намѣстника Слуцкой архимандріи, къ князю Карлу Радзивилу	320

ИЗДАНИЯ ВИАЕНСКАГО УЧЕБНАГО ОКРУГА:

1. Археографическій Сборникъ документовъ, относящихся къ исторіи Сѣверо-Западной Руси. Томъ первый (1867 г. XI и 409) издали П. А. Гильтебрандтъ, Ѳ. Г. Елеонскій и А. Л. Миротворцевъ . . . . . 1 р.
(пересылка за 3 ф.)
2. Томъ второй (1867 г. XVIII 258 и СД) изд. Ѳ. Г. Елеонскій . . . . . 1 р.
3. Томъ третій (1867 г., XVIII и 364) издалъ А. Л. Миротворцевъ . . . . . 1 р.
4. Томъ четвертый (1867 г., XVIII и 368) издалъ П. А. Гильтебрандтъ. . . . . 1 р.
5. Томъ шестой (1869 г., XI и 411) издали А. П. Демьяновичъ, Ѳ. Г. Елеонскій и Ф. К. Смирновъ . . . . . 1 р.
6. Томъ седьмой (1870 г., XXIV и 376), собранный въ Несвижѣ и изданный П. А. Гильтебрандтомъ и А. Л. Миротворцевымъ . . . . . 1 р.
7. Томъ восьмой (1870 г.), собранный Л. Ѳ. Лукашевичемъ, Ю. С. Чеховичемъ и Д. Ѳ. Каширинымъ и изданный О. В. Щербицкимъ. . . . . 1 р.
8. Томъ девятый (1870 г.) издалъ А. П. Демьяновичъ . . . . . 1 р.
9. Достопримѣчательности Сѣверо-Западной Руси, печатанныя подъ наблюдениемъ Академика И. П. Трутнева. Выпускъ 1-й (1867 г., 22 рисунка). . . . . 1 р.
10. Туровское Евангеліе XI вѣка (хромолитографировано въ 1868 г. въ Петербургѣ) 50 к.
11. Книга кагала, выпускъ 1-й, изд. Я. А. Брафманъ . . . . . 2 р.

Приготавливается къ печати :

12. Археографическій Сборникъ. Томъ пятый (дополнительный къ первымъ 4 томамъ). Сюда войдутъ 1) документы необходимо дополняющіе или объясняющіе уже напечатанные; 2) замѣтки; 3) описательный указатель мѣстъ лицъ, и предметовъ; 4) краткій объяснительный указатель древнихъ Западно-Русскихъ реченій, и 5) палеографическіе снимки.

ИЗДАНИЯ ВИАЕНСКОЙ ПУБЛИЧНОЙ БИБЛИОТЕКИ:

П е ч а т а е т с я :

1. Перечневая Опись Рукописнаго Отдѣленія Виленской Публичной Библиотеки. Выпускъ первый—трудъ П. А. Гильтебрандта.

3 2044 055 010 862

THE BORROWER WILL BE CHARGED AN OVERDUE FEE IF THIS BOOK IS NOT RETURNED TO THE LIBRARY ON OR BEFORE THE LAST DATE STAMPED BELOW. NON-RECEIPT OF OVERDUE NOTICES DOES NOT EXEMPT THE BORROWER FROM OVERDUE FEES.

STALL STUDY
CHARGE

This book should be returned to the Library on or before the last date stamped below.

A fine of five cents a day is incurred by retaining it beyond the specified time.

Please return promptly.

2520274
DUE SEP 25 '70 H

STALL STUDY
CHARGE

MAY 25 '70 H
311489

JUL 30 '70 H
3162
CANCELED